APOŠTOLÁT

SV. CYRILA A METODĚJE

pod ochranou blah. Panny Marie

Olomouc 1938

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, spol. s r. o. v Olomouci

Obsah dvacátéhodevátého ročníku

P. Borromaeus, dr. Inst. Orient.: Byzantsko-slovanské misie Menších bratří - kapucínů, str. 240—241.

Jan Ďurkaň CssR: Z rozhovorů i spisů ukrajinského Solovjeva, 166 až 170, 201—206.

J. Ď., Lvov: Redemptoristé východního obřadu v Haliči, 16—19.

Prelát dr. Kamil Dočkal, Záhřeb: Záhřebský arcibiskup dr. Antonín Bauer, 36—41.

P. Fr. Fiala CSsR.: Svjataja svjatym! 65.

Dr. František Grivec: Pokřesťanění kijevské Rusi, 97—100. Svatý Sáva a Řím, 129—131, 170—172, 198 až 201, 237—240. Vnitřní oprávnění Církve, 218—220. Národnost slovanských apoštolů, 269—273. Žáci slovanských apoštolů, 307—311. Morava a Slovensko před tisíci roky, 332 až 336.

Josef Hudec: Život svatého Klimenta v obrazech od Fr. Ignáce Raaba T. J.: 300—303, 340—342.

Jan Chodil: Překážky sjednocení, 311—317, 342—345.

Fr. Jemelka: Zemřel básník, 45 až 50. Apoštolátní ubytovatel v Nebrasce (k úmrtí Rev. Josefa Bauera z Touhy, Nebraska), 74—77, 113—116, 136—140. Po patnácti letech, 265 až 266. Pamatce † místopředsedy Ústř. ACM. 329—332.

P. Vladimír Ježábek CSsR.: Z deníku krajanského misionáře, 115 až 148, 178—180.

Dr. J. M. Jurák: Jubilejní dar, 298.

E. K.: Rodina v SSSR. 33—36, 65—67.

E. Kalikin: Smrtobožničestvi (Zbožnění smrti), 141—145. V boji za víru, 212—215.

A. L.: Školství a osvěta v předválečném Rusku, 247—249.

Dr. Lev Magerovský: K letošnímu svatovladimírskému jubileu, 233 až 236.

J. Mastylak CSsR. (Lev Gillet): Dar slz v podání křesťanského Východu, 100—104. Ve Florencii za sjednocením křesť. Východu, 172 až 177, 207—212.

Ivan Marianov: Dušičková resignace unionisty, 297.

Dr. Aug. Neumann O. S. A.: K 300. výročí P. Kristiána Hirschmenzla, 73 až 74.

A. N.: Římský dopis, 110—112. Smrť kňaza S. Verigina († 16. II. 1938), 112—113.

Sevír Polevoj: V kapli svatováclavské, 140—141. Ruská pohádka, 274—275.

p.—r.: Na prázdninách v Rumunsku, 41 až 45, 68—72.

Protoj. Michail Polskij: Ruská duše a bolševici, 304—307, 337—339.

Redakce: Do nového ročníku, 1—2. Poutní obrázek z Velehradu, 2—3. K svatořečení bl. Ondřeje Boboly, T. J. 3—7. K sovětskému jubileu, 12—14. Doklady: Zklamaní obdivovatelé sovětského řádu, 19. Když ptáčka lapají..., 20. Hagiasma, 50, „Píseň vítězství" (Pjesnja pobjedy), 551. Jak volili v ruském klášteře Pantelejmonově na hoře Athos zástupce opata? 79—81. Děvče s ledem, 108—110. Doklady, 148—149. Naše vlast a nejsv. Eucharistie, 161—166. Doklady, 180 až 182. Liturgie sv. apoštola Jakuba 215—217. Doklady, 220—221, 249 až 250, 284—285, 317—319, 347—350.

G. Rubanov: Anna Jaroslavna, královna Francie, (1051—1060). 131—136.

Fr. Smorada Štěpán CSsR.: K 1500letému výročí přenesení ostatků sv. Jana Zlatoústého, 14—16.

Josef Soukop: V rodišti slovanských apoštolů. 7—12. Svatý Vojtěch a Rusko, 104—108.

Dr. Boh. Spáčil T. J.: Unijní Apoštolát: 266—268.

Josef Spáčil: Před církevním sněmem florentským, 282—284.

A. T.: Z minulosti skopljanské diecése. 78—79, 117—119.

Boh. Zlámal: Barokní chvála sv. Cyrila a Metoděje, 193—197, 242 až 247, 276—281, 346—347.

Redakce: Křesťanský východ, 20 až 24, 51—57, 81—88, 119—122, 149 až 154, 183—187, 221—228, 251—258, 285—290, 319—324, 350—355.

Katolický obzor: 24—29, 57—62, 88 až 93, 122—127, 154—159, 187—191, 228—231, 258—263, 290—295, 324 až 327, 355—359.

Krajanské zahraničí 94.

Na obálkách jsou vedle hovorny redakční uveřejněny výkazy členských příspěvků, výkazy pro zahraniční misie a jiné dary A. C. M., kalendář exerciční, posudky literární a jiná oznámení.

Seznam obrázků

1. Ježíšek, str. 1.
2. Bl. Bobola T. J., mučedník za jednotu Církve, str. 5.
3. Pohled na Soluň, str. 8.
4. Soluňské museum, str. 9.
5. Detail ze sloupoví soluňského chrámu sv. Dimitrije z 5. století, str. 10.
6. Chrám Boží Moudrosti v Soluni, str. 11.
7. Sv. Cyril a Metoděj z řecko-katol. kostela na Slovensku, str. 34.
8. Chorvatský metropolita, arcib. dr. Ant. Bauer, str. 37.
9. Přikrčená chaloupka krajanská v rumunských horách, str. 42.
10. Mladá slovenská matka v Rumunsku, str. 43.
11. Slovenská žena doma při práci, str. 43.
12. Slovenská školačka úsměvem vítá krajanskou návštěvu, str. 44.
13. F. Odvalil, str. 47.
14. Slovenská škola v Kútech v Rumunsku, str. 68.
15. Malá Francka se sestřičkou na „odpustu", str. 69.
16. Vchod na slovenský hřbitov v Rumunsku, str. 70.
17. Slovenské matky po přednášce na Šaranech, str. 71.
18. Sv. Vladimír a sv. Olga, str. 99.
19. Mučednická smrt sv. Vojtěcha, str. 105.
20. Apoštolátní delegáti P. Pospíšil a † P. Jašek se † Rev. Bauerem v Nebrasce, str. 115.
21. Děti z okolí Letnice, str. 117.
22. Věřící vycházejí z kostela v Letnici, str. 118.
23. Vnitřek kostela Matky Boží v Letnici, str. 119.
24. Anna Jaroslavna, královna francouzská, str. 132.
24. „Remešské" slovanské evangelium, na něž přisahali francouzští králové, str. 135.
26. Zahradní slavnost krajanská v Abie, Nebraska, str. 137.
27. Eucharistická slavnost v Budapešti na Dunaji nádherně ozářeném, str. 163.
28. Na Náměstí hrdinů v Budapešti při eucharistické pobožnosti, str. 165.
29. Nový oltář v cyrilometodějské svatyni v Suchém Vrbném u Č. Budějovic, str. 167.
30. Florentská katedrála s věží Giottovou, str. 173.
31. Oltář sv. Cyrila a Metoděje v dvorním kostele sv. Michala ve Vídni, str. 195.
32. Kláštery na hoře Athos, str. 199.
33. Průvod s hlavou sv. Jana Zlatoústého ve Florencii k zakončení letošního unijního týdne, str. 208.
34. Kostel S. Maria ve Florencii, kde se konaly bohoslužby východních obřadů, str. 209.
35. Vasnecov, Pokřtění kijevských Rusů za knížete sv. Vladimíra, str. 235.
36. Unijní misionáři východní větve kapucínské v Polsku, str. 239.
37. P. Willcock T. J., absolvent Východního římského ústavu, str. 243.
38. Katol. česká mládež v Kupičově, str. 267.
39. Mcščenice se vrátily na katolickou víru, str. 270.
40. Krajané v Kupičově loučí se s P. Střížem, str. 272.
41. Titulní list sbírky cyrilometodějských kázání německých z let 1708 až 1744, str. 281.
42. Nové sousoší sv. Cyrila a Metoděje, postavené nedávno na Karlově mostě v Praze, dílo prof. K. Dvořáka, str. 299.
43. Fr. Ignác Raab, Sv. Kliment světí kněze, str. 301.
44. Na rozkaz sv. Klimenta z vykopané země vyprýštil pramen vody, osvěžující žíznivé, str. 303.
45. † Msgre Jan Stavěl, str. 229.
46. Průčelí basiliky sv. Pavla v Římě, str. 333.
47. Vnitřek basiliky sv. Pavla v Římě, str. 335.
48. Fr. Ignác Raab, Pohané ohromeni zázrakem sv. Klimenta (vytrysknutí vody ze skály) přijímají víru Kristovu, str. 341.
49. Svatý Kliment vyprošuje mučeným křesťanům stálost ve víře, str. 343.

APOŠTOLÁT

SV. CYRILA A METODĚJE

pod ochranou blah. Panny Marie

Olomouc 1938

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, spol. s r. o. v Olomouci

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Leden 1938. Číslo 1.

Do nového ročníku.

Dobrý časopis je úrodné pole, které ve snopcích sešitů rozesílá čtenářům z úrody své výživu pro jejich mysl a srdce. Časopis náboženský živí a sílí svým přínosem především náboženský život svých čtenářů.

Náš Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje dostal za úkol sloužiti veliké myšlence cyrilometodějské v našem národě; konal to trojím způsobem: 1. vnitřním prohlubováním a upevňováním náboženského života doma (hnutím exercičním, liturgickým a misijním), 2. udržováním náboženské věrnosti v naší zahraniční emigraci (misie zahraniční), 3. pěstěním díla sv. jednoty Církve, zvláště ve Slovanstvu.

Téměř tři desítiletí už věnuje „Apoštolát" své skromné stránky těmto úkolům, jež se přirozeně rozrůstaly do šířky i hloubky, přibíraly nové spolupracovníky, specialisovaly se zvláště pro urgentní potřeby času a místa. Vzpomínáme zde vděčně radostného rozvoje myšlenky exercičního hnutí liturgického, péče o duchovní blaho čsl. emigrace – Spolek sv. Rafaela, krajanská péče v Praze – vzpomínáme praktického rozvoje řádu východního obřadu, škol a ústavů pro výchovu unijních pracovníků a misionářů, rozvoje literatury a časopisectva, které se postavilo

výhradně do služeb sv. díla jednoty, sjezdů a dní unijních – všude to nadějně raší pod přízní římského Stolce. i když jsou zataženy světové obzory mraky protikřesťanské nenávisti, nevěry a barbarské zloby.

Na naší straně je vítězná síla pravdy, dobra a krásy. Třeba nejenom vytrvati, ale ještě zmnohonásobiti své modlitby, práce a oběti pro jednotné království Kristovo!

Časopis „Apoštolát" zůstává i nadále tlumočníkem naší lásky a věrnosti k této práci. My, kteří jsme se zásluhou nesmrtelného Stojana stali prvními průkopníky díla unijního, nesmíme ani na okamžik zaváhati či poleviti v dosavadní práci, nýbrž konati ji dále s vytrvalostí a nadšením. získávati jí nové pomocníky, rozšiřovati kruh zájmů apoštolátních i v novém roce 1938.

Redakce a vydavatelstvo „Apoštolátu" rádo bere na sebe nová břemena, která mu uložilo znovu všeobecné zdražení všeho tisku od r. 1938; přes tyto zvýšené výrobní náklady nezvyšuje starého, velmi nízkého předplatného (12 Kč), jen aby i nejchudšímu čtenáři umožnilo setrvati v řadě věrných spolupracovníků cyrilometodějských.

Prosíme a doufáme zato, že obec našeho čtenářstva se od Nového roku neztenčí, nýbrž ještě rozroste přihláškami nových odběratel.

Abychom umožnili rozšíření kruhu čtenářů apoštolátních, rozhodlo se vydavatelstvo „Apoštolátu", že bude posílati v novém roce 1938 jedno číslo „Apoštolátu" zadarmo všude tam, kde deset členů apoštolátních zašle společně své roční příspěvky členské (za každého člena nejméně 3·60 Kč) předem ústředí ACM v Olomouci.

Všem starým i novým čtenářům přejeme požehnání betlemského Dítěte!

Poutní obrázek z Velehradu.

V bohosloveckém „Museu" (čís. 1. r. 1937) vypravuje brněnský bohoslovec Josef Soukop, který o posledních prázdninách konal studijní cestu po slovanském Jihu, o zajímavém setkání s krajanem na pomezí albánsko-jugoslavském v pořící Černého Drinu. Unaven dlouhou cestou, kterou konal na oslu z Librash do Peshkopije (110 km), hledal lidské obydlí, kde by mohl přenocovati. Tu zahlédl vysoko nad stezkou, pod níž dravě se prodíral Černý Drin, bílé stavení ... Byla to malá hospůdka, 9 km vzdálená od vesnice Zergan, 31 km od Peshkopije, cíle cesty. Přijetí nebylo vlídné. Osmáhlý, zamračený majitel roztrhané chalupy beze slova shodil s osla postroj, přivázal jej ke kolu, hodil mu cosi pod nohy a s hrubým „hajda" pobídl bohoslovce dovnitř.

„Začernalá malá světnice, v koutě mladší žena s dvěma odrostlými dětmi, oheň na volném ohništi, neznámá, ne příliš milá vůně mne uvítaly. Podíval jsem se nejistě po začazených holých stěnách, zrak sklouzl mi s předmětu na předmět a z úst vyjela mi slova: „Požehnej Pán Bůh!" – A tu se stalo cosi, co jsem nikdy nečekal. Žena se u ohniště prudce vzpřímila, muž se široko otevřenýma očima přiskočil ke mně a přímo vykřikl česky: „Vy jste Čech?"

To bylo otázek, vysvětlování, divení, radostí, překvapení pro mne i pro ně. Jsou tu již 23 leta. On odešel jako 12letý chlapec z domu do Vídně,

byl dlouho v Bosně, v Italii, v Cařihradě, v Durazzu (Drači) a posléze se usadil zde. Jeho první žena byla rodem Italka, zemřela za války. Po válce potuloval se opět po Evropě, byl i v Československu a před devíti lety se zase vrátil do těchto hor. Má druhou ženu, Albánku, ale naučil ji několik slov česky. Děti, devítiletá Anitta a sedmiletý Vejsel, rozumí také česky, třebaže to pletou s albánštinou, a já jim rozumím každé desáté slovo.

Potom jsem vyprávěl já. Tu si teprve všiml pan Bannayarz (Baňař?), že jsem si donesl kleriku a kolárek. „No, na víru jsem zapomněl," poznamenal suše, „a modlit se už také neumím!" Nedal jsem se přemluviti a vypravoval jsem o svých cestách, o svém studiu, o svatých bratřích Cyrilu a Metoději, o Soluni, o Cařihradě, o Velehradě . . .

„Velehrad?" pronesl hospodský, zamračiv se. A náhle, jakoby ve v něm cosi prolomilo, vyskočil, odběhl do vedlejší světnice, něco tam přehazoval, a s vítězoslavným úsměvem se vracel. „Podívejte se!"

Dívám se udiven. Malý, špinavý poutní obrázek Velehradu! — „Jako malý chlapec jsem tam chodil na pouti s procesím," vysvětloval nejistým, chvějícím se hlasem, „s maminkou, s tatínkem — — —" a osmáhlý muž se náhle rozplakal. „Já jsem z Buchlovic," dodal s pláčem.

Té noci jsem nespal. Musel jsem celou noc vyprávět o náboženství, učit rodinu se modlit Otčenáš a Zdrávas Maria, vyprávět o Pánu Ježíši, o Jeho lásce a oběti, o svatých, o Církvi, o svátostech . . .

Ráno ve čtyři hodiny odjížděli jsme na koních k Peshkopiji. Osla ode mne hospodský odkoupil. Obě děti provázely nás daleko do hor a celou cestu říkaly Otčenáš, jeden přes druhého.

Čím více svítilo slunce, tím rychleji jsme jeli. K sedmé hodině jsme přijeli do Peshkopije. Rozloučili jsme se jako nejvěrnější přátelé, na památku daroval jsem mu knížku „Ve šlépějích Neposkvrněné" a obrázky pro děti . . .

V 7 hodin 45 minut letěl jsem už italským letadlem Ala Littoria směrem na Tiránu. V letadla díval jsem se dlouho na strmé albánské hory, kde na stráni v údolí Černého Drinu bydlí dvě malé děti, žvatlající česky, se svým otcem, jejž Velehrad přivedl k Pánu Bohu." —

K svatořečení bl. Ondřeje Boboly T. J.

„Jedná se o nepřemožitelného bojovníka Kristova, který se dlouho skrýval před světem, až konečně vystoupil na bojiště a jako zasloužilý vojín obdržel z rukou Božích vítězný věnec, zdobený nachem vlastní krve." Těmito slovy načrtl v roce 1739 žadatel blahořečení Ondřeje Boboly jeho pozemský život a zároveň tak poukázal na jeho duchovní velikost. Prošel životem tiše a nepozorovaně; teprve dnes, po několika staletích, oceňujeme jeho životní práci a význam.

Pocházel ze šlechtického rodu: „Ex illustri Bobolarum familia stemmatis Leliva progenitus.[1] Šlechtický rod Bobolů, jenž patří mezi nejstarší rody polské, se objevil v Polsku ve XIII. stol. Přišel ze západu: z Čech aneb ze Slezska. Mnozí životopisci světcovi tvrdí, že rod jeho

[1] Narozený ze slavného rodu Bobolů, jenž měl ve znaku Lelivu.

přišel z Čech.[2] P. Jan Poplatek T. J. tvrdí ve své nové kritické práci, že rod Bobolů přišel zeSlezska; odůvodňuje tuto domněnku rodopisně a znakoslovně podle znaku Leliva.[3] Staré prameny slezské dokazují, že na trati Vratislav-Kamenec byl ve XIII. století statek (nyní již zaniklý) Bobolice, jenž patřil čtyřem bratřím, „panům z Bobolic", kteří měli ve znaku Lelivu. Přesto však jsou dosud původ rodu a také místo a doba narození bl. Ondřeje zahaleny temnou rouškou, jíž se asi stěží podaří kdy odhaliti.

Pravděpodobně se narodil blahoslavený Ondřej ve vévodství Sandomírském,[4] 29. listopadu r. 1591. Prostředí, v němž Ondřej vyrostl, mělo na mladou duši blahodárný vliv. Byl vychován v duchu a zásadách katolických. Rodovou vlastností Bobolů byla nezištná obětavost; dosvědčují to hojné dary na církevní účely a podpory řeholí, hlavně Tovaryšstva Ježíšova. Do koleje jesuitské byl pak dán i mladý Ondřej, aby se jeho bystrý duch mohl dokonaleji rozvinout. Byl znám svojí příkladnou zbožností a pilností.

V dvaceti letech se rozhodl pro povolání svých učitelů a vstoupil na sv. Ignáce r. 1611 do řádu T. J. Noviciát byl ve Vilně; (tam konal asi též svoje gymnasijní studia). Novicmistrem byl tehdy P. Bartilius, muž hlubokého duchovního života. Po filosofických studiích stal se Bobola učitelem gramatiky (třída) v koleji v Brunsbergu; druhý rok učil syntaxi v Pultusku. Theologii studoval opět ve Vilně; tamtéž přijal kněžské svěcení 12. března r. 1622, v den svatořečení Ignáce z Loyoly a Františka Xav. Po svých studiích vykonal Bobola třetí probaci v Nesvěží, poslední celoroční zkoušku mladého jesuity. Po ní se otevřel pro mladého nadšeného kněze život, plný apoštolské činnosti, práce, obětavosti a utrpení. Stal se hned duchovním správcem tamějšího kostela. Tento úřad zastával jeden rok; pak opustil Nesvěží a odjel do Vilna, kde byl ustanoven kazatelem v kostele sv. Kazimíra a ředitelem Mariánské družiny. Dne 2. června 1630 složil Bobola poslední slavné sliby řeholní ve Vilně. Další jeho činnost byla velmi pestrá. Nejprve se stal představeným v Bobrujsku, potom působil jako kazatel a misionář v Plocku a Varšavě, pak jako ředitel škol v Plocku i Lomži, dále jako ředitel Mar. družin a prefekt studií v Pinsku; později opět ve Vilně u sv. Kazimíra.

Obraz doby:

Celé sedmnácté století bylo pro Polsko skutečnou „potopou". Vnitřní krvavé zmatky oslabovaly a hubily zemi, a mimo to ohrožoval ji nepřítel vnější. Nejvíce krve bylo prolito na území ruském, patřícím k Polsku. Žilo tam obyvatelstvo různých národností a různého náboženského vyznání. Poláci a Litevci byli římokatolíky, Malorusové a Bělorusové žili v rozkolu. Roku 1596 se sešli pravoslavní biskupové z území polského v Brestu Litevském a rozhodli se podříditi své die-

[2] Mezi jinými: Ks. Jan Urban T. J. v životopise: Błogosławiony Andrzej Bobola, męczennik Tow. Jez. Kraków 1934, str. 13.

[3] Ks. Jan Poplatek T. J.: Błagosławiony Andrzej Bobola T. J., Kraków 1936 str. 15—16, 254.

[4] Při vstupu do noviciátu zapsal se do knihy: „Ego Andreas Bobola minor Polonus" — „já Ondřej Bobola z Malopolska."

Bl. Bobola T. J., mučedník za jednotu Církve.

cése římskému papeži. Papež Klement VIII. uvítal s radostí tento krok ruských biskupů a dovolil i nadále užívati dosavadního bohoslužebného jazyka a obřadu. Sjednocení biskupů v Brestu Litevském jest známo v dějinách pod jménem „unie brestské" a její stoupenci se nazývají sjednocenými.

Část kleru a lidu ruského však byla proti unii. Vytvořili se dva tábory: sjednocení a nesjednocení (schismatici). Napětí mezi oběma tábory se vybilo v krvavých náboženských válkách. 1620 vysvětil rozkolný patriarcha Theofanes nové biskupy na místo sjednocených, již byli považováni za odpadlíky. Náboženské boje vzplanuly znovu a jejich obětí se stal 1623 též arcibiskup sjednocených, sv. Josafat Kuncevič.

Kozáci, kteří se spojili s Tatary a Ukrajinci a pod vedením Bohdana Chmělnického vypověděli Polsku válku, prohlásili se nyní za ochránce rozkolu. Jejich zášť proti všemu katolickému hlásaly hořící kláštery a kostely a zohavené mrtvoly řeholníků. Jen jesuitů bylo tehdy umučeno přes 40. Mnoho mučednické krve vycedili také duchovní synové

sv. Dominika; v letech 1648—1655 jich bylo zavražděno 95. Dějiny katolicismu na území ruském jsou v té době jediným velikým martyrologiem.

R. 1652 přišel P. Bobola po druhé do koleje *v Piňsku*. Působil jako misionář v okolním kraji. Pěšky chodil od vesnice k vesnici, jež jsou rozházené po lesích a bažinách piňských; navštěvoval chudé chatrče, kostelíky a cerkve, shromažďoval dospělé i děti, kázal, utvrzoval ve víře sjednocené i katolíky, učil katechismu a udílel sv. svátosti. S neúnavnou horlivostí se snažil získati jinověrce a přivésti je zpět do Církve. Bůh mu žehnal, mnohdy opravdu podivuhodným způsobem; obracely se nejen celé rodiny, nýbrž i farnosti, často i se svými duchovními pastýři. Nepřátelé katolicismu nazvali Ondřeje „uchvacovatelem duší". Důkladné vědomosti, znalost řečí a strhující výmluvnost umožnily mu cestu k mnohým duším a získaly mu věhlas kazatele a „apoštola Piňska". Lid si vážil P. Ondřeje jako kněze svatého. P. Ondřej sám choval hlubokou úctu k Rodičce Boží. Jí svěřoval všechny svoje apoštolské práce, jí připisoval všechny svoje úspěchy. „To udělala Maria", říkával, když se někdo obrátil, nebo když se mu jinak něco vydařilo.

P. Bobola prošel celé Polesí, apoštoluje mezi maloruským a běloruským lidem. V první polovici května 1657 hlásaly rudé záplavy na večerním nebi opětný příchod Kozáků na Polesí. I před Piňskem se objevily jejich tlupy. Asi 2000 Kozáků se vrhlo na město; jesuité opustili kolej a s nimi odtáhlo všechno katolické obyvatelstvo. Kněží P. Maffon a P. Bobola se dali na Západ. P. Maffon však dne 15. května padl v Horodci Kozákům do rukou a v hrozných mukách skončil svůj život. P. Ondřej prchl dále směrem na západ a našel úkryt v Peredile, nedaleko Mohylna. Brzy se však rozhodl svůj útulek opustiti, ale dostal se do rukou krvelačných ochránců rozkolu. P. Ondřej se nezalekl, neboť věděl, že tito „zabíjejí tělo, duše však zabíti nemohou". Kozáci s ním zacházeli s počátku mírně a přemlouvali ho, aby odpadl. P. Ondřej nejen že zůstal statečný, nýbrž sám vyzýval Kozáky, aby přijali katolickou víru. Tu vzplanul jejich vztek; vrhli se naň, strhli s něho po pás šat, uvázali k plotu a zbičovali. Zbroceného krví uvázali mezi koně a vlekli do Poleského Janova, kde měli svůj tábor. Opět a opět ho nutili k odpadu, avšak marně.

Uprostřed Janova stála u cesty kůlna, jež sloužila za jatky. Do ní přivlekli Kozáci svoji oběť. Pak ho položili na stůl a pálili ho na prsou smolnými pochodněmi. P. Ondřej se modlil hlasitě „Věřím" a vzýval sv. jména: Ježíš a Maria. To ještě více popudilo jeho katany. Vytrhli mu jazyk, vypíchli oko, se zad mu stáhli kůži a krvavé rány posypali řezankou; uřezali mu nos a uši, za nehty zatloukli trny a ostré třísky. Takto ztýraného a zohaveného pověsili u stropu hlavou dolů. Dvě hodiny visel v hrozných bolestech a život zvolna prchal s potůčky tekoucí krve. Pak byl přeťat provaz a dvojí rána mečem ukončila jeho mučednictví. Bylo to 16. května 1657, kdy dosáhl palmy vítězství.

Oddíl polského vojska rozprášil Kozáky. Tělo mučedníkovo bylo převezeno do piňské koleje; po zrušení Tovaryšstva dostaly se ostat-

ky P. Bobolovy do Polocka; když však i odtud byli jesuité vyhnáni, byly uloženy v dominikánském kostele v Polocku.

Mezitím se staly mnohé zázraky. Papežská komise jich napočítala v první polovici 18. století 300. Dne 24. června 1853 byl P. Ondřej Bobola prohlášen blahoslaveným. Podle výroku papeže Pia IX. byl P. Bobola největším mučedníkem Církve sv.

Roku 1922 (7. června) vnikla bolševická komise do dominikánského kostela v Polocku a zneuctila ostatky blahoslaveného. Později (23. června) byly uloupeny a převezeny do Moskvy. Velký hlad, jenž v tom roce v Rusku vypukl, umožnil jejich navrácení. Sv. Otec Pius XI. nařídil podpůrnou akci ve prospěch hladovějícího Ruska; její řízení bylo svěřeno dvěma jesuitům. Ti vypátrali v Moskvě ostatky svého spolubratra. Byly umístěny v hygienickém museu mezi starým nábytkem a haraburdím. Vláda byla ochotna poslati je do Říma — Sv. Otec je daroval r. 1924 jesuitskému kostelu v Římě — al Gesù.

Stojíme v předvečer svatořečení velikého mučedníka za sjednocení Církve, jenž padl uprostřed práce na vinici Páně. Tímto slavnostním úkonem svatořečení, po němž mají být ostatky mučedníkovy vráceny národu polskému, bude splněna podivuhodná předpověď blahoslavencova. R. 1819 se zjevil P. Bobola dominikánovi P. Korzenieckému ve Vilně. V jeho klášterní světnici se objevila postava jesuitská a pravila: „Já jsem Ondřej Bobola; otevři ještě jednou okno a podívej se ven!" A kde byla dříve klášterní zahrada, spatřil řeholník rozsáhlou pláň. „Tato pláň", pravil opět blahoslavenec, „to je krajina piňská, v níž jsem měl štěstí zemříti za víru". A pláň se zaplavila šiky evropských národů, jež mezi sebou bojovaly. „Až lidstvo přežije podobnou válku, tu dosáhne Polsko svobody a já se stanu jeho zemským patronem."

Brzy dosáhne mučedník této nejvyšší pocty oltáře a vrátí se do osvobozené vlasti, aby se stal jejím patronem, jak předpověděl. Radujeme se ze svatozáře, jíž Církev ozdobí skráň svého bojovníka. Ale s touto radostí stoupá též k nebi snažná prosba, vroucí volání, jež světec tak často vysílal k Otci všech: „Aby všichni jedno byli!" A z těch, kteří žijí ještě mimo ovčinec Kristův, máme na mysli hlavně ty, mezi nimiž on sám pracoval — národy slovanské.

V rodišti slovanských apoštolů.

Josef Soukop.

Je úterý 31. srpna 6 hodin ráno. Pravidelné nárazy kol balkánského expresu rozrážejí posvátné ticho mohutných skal nebetyčného Olympu, mraky kouře rušivě kalí horský ranní vzduch. Po únavě celonoční jízdy z Athén sedám si na chodbičce k otevřenému oknu a rozevírám Písmo svaté, listy svatého Pavla k Soluňanům.

„Bratři, odloučeni od vás tělem — nikoliv srdcem — vynasnažili jsme se tím více, abychom spatřili vaši tvář. Proto jsme si umínili opět a opět, že přijdeme k vám . . .

Pohled na Soluň.

Neboť kdo jest naše naděje, radost a věnec slávy před Pánem naším Ježíšem Kristem, až přijde, ne-li také vy?...

Ve dne v noci co nejvroucněji se modlíme, bychom uzřeli vaši tvář a dovršili, co chybí vaší víře. On, Bůh i Otec náš a Pán náš Ježíš uprav cestu naši k nám!"

Blížíme se k *Soluni*, všem Slovanům tak posvátné a drahé. Čtu zvolna, s dojetím; slova touhy apoštola národů vrývají se hluboko do duše a mísí se s pocity touhy uzříti konečně *rodiště přesvatých* apoštolů našich Cyrila a Metoděje. Panorama se mění. Opouštíme strmé skály Olympu a před námi se otevírá ranním vánkem zčeřená hladina mořská. Je to totéž moře, po němž jsme před týdnem jeli z Cařihradu do Athén, totéž moře, po němž před tisíci roky plavívali se svatí bratři soluňští do Cařihradu, totéž moře, na němž téměř před dvěma tisíci roky strádal svatý Pavel.

„Thessaloniki!" Konečně jsme na místě! Je právě 7 hod. 49 minut. Rychle ukládám zavazadla v nádražní úschovně — nechávám si jen fotoaparát, plán města a životopisy svatého Cyrila a Metoděje — a už zapadám do hluku ulice.

První dojem neplní nadšením. Zaprášená cesta okolo nádražních skladišť ústí ve špinavých, špatně dlážděných uličkách, zašedlé nízké domy hned zrána dýchají těžkým horkem, veliké stádo k sobě semknutých, umouněných ovcí zastavuje všechnu frekvenci, v jejich bekot mísí se pokřik nosičů a prodavačů a drnčení vysokých, dvoukolých čéz.

Z kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie, který jsem náhodou v nejbližších pěti minutách našel — opravdu náhodou, neboť celý je ve dvoře, pustil jsem se dále do města, směrem k nábřeží. Zde se mi ukázala Soluň jako velkoměsto. Široké třídy — bezvadně asfaltované,

přepychové paláce bank a hotelů, kavárny, obchodní domy, úřady, třída Venizelon, náměstí Sophie.

Velikou branou vchází se z náměstí Sophie k *chrámu Svaté Moudrosti.* Je to majestátní stavba s centrální kopulí. Pochází z 5. století. Nad kopulí ozdobenou jednoduchým byzantským křížem přehnaly se věky. Chrám Svaté (Boží) Moudrosti! Zde v tomto chrámě, na tomto místě modlíval se svatý Metoděj, zde zasvětil se svatý Cyril Boží Moudrosti,

Soluňské museum,
za dob sv. Cyrila a Metoděje basilika, později turecká mešita.

která ho za to obdařila tolika milostmi. Veliký mosaikový obraz Matky Boží nad oltářem pamatuje tuto událost. Starobylé, zašlé ikony s řeckými nápisy upomínají na slavné doby soluňských chrámů. Prohlížím si je bedlivě. Představují veliké východní Otce církevní — sv. Bazila, sv. Jana Zlatoústého, sv. Atanáše, sv. Dionysia, sv. Řehoře Nazianského a j. Snad právě tyto ikony nadchly mladičkého Cyrila, aby se oddal studiu svatých Otců. Vědomí posvátnosti místa sráží na kolena!

Nemohu se s chrámem rozloučiti. Sedám na židli kdesi v koutku a čtu si staroslověnské životy Soluňských bratří:

„V městě Soluni byl jeden muž, urozený a bohatý, jménem Leo, zastávající úřad drungaria... Živ jsa se svou chotí, zplodil sedm dítek, z nichž nejmladší, sedmý, byl Konstantin filosof, náš vychovatel a učitel.

V sedmi letech viděl dítě sen a vyprávělo... „Náčelník shromáždil

všechny dívky našeho města a pravil ke mně: Vyber si z nich ... A uviděl jsem jednu krásnější nad všecky, stkvoucí tváře a ozdobenou hojně zlatými šperky a perlami a všelikou nádherou. Její jméno byla Sofia, to jest Moudrost. Tu jsem si vyvolil."

Ano, zde si vyvolil blažený Konstantin Moudrost Boží za svou choť a jejich sedmero darů přinesl slovanským národům, Stolici Moudrosti zasvětil své životní dílo.

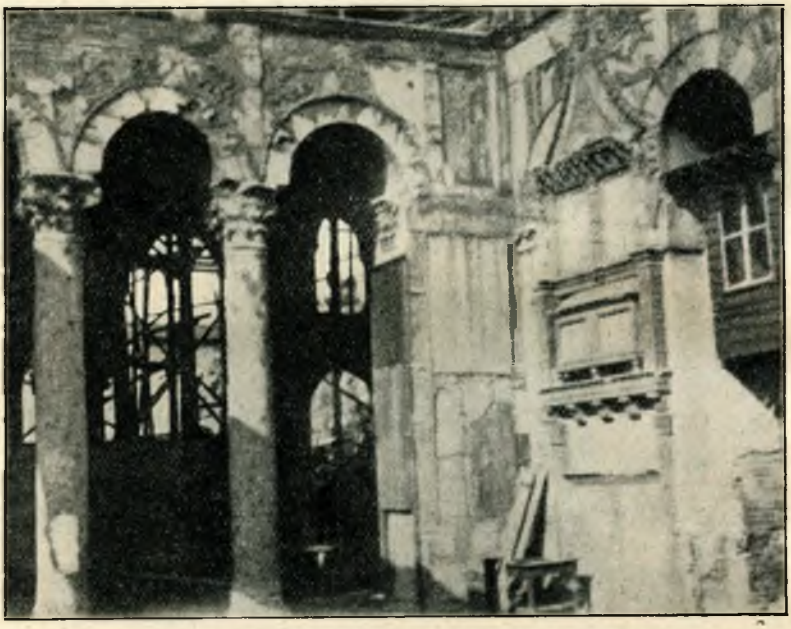

Detail ze sloupoví soluňského chrámu sv. Dimitrije z 5. století.

Prohlížím opětovně ikony, mosaiky, fresky, zda snad najdu nějakou památku na svaté bratry. Hledám marně; církev řecká, církev soluňská nectí své velké rodáky, nezná jejich díla. Jen několik zašlých ikon svými slovanskými nápisy připomíná, že kdysi i v Soluni znali a rozuměli slovanskému jazyku. Překrásně řezaný ikonostas mne upoutal. Nahlížím dovnitř, jsou tam překrásné malby. U vchodu nápis, z něhož vyrozumívám, že vstup je dovolen jen klerikům. Tedy dovnitř! Ani jsem se tam pořádně neotočil a už přiběhla z chrámu jakási horlivá duše a pronikavým hlasem jala se na mne pokřikovat. Přiznám se, že jsem z jejího přívalu slov rozuměl jen stále opakované „oich, oich". Prstem položeným na ústa jí ukazuji, aby nerušila posvátný klid, a prohlížím si malby dále. Babce však to nedalo. Za chvíli přiváděla úctyhodného popa s dlouhými vousy a s exokamelankionem (vysoká válcovitá čepice) na hlavě. Byl to asi nějaký vyšší hodnostář, neboť černou řízu měl z vnitřní strany vyloženu jemnou červenou látkou.

Beze slova, s přísným pohledem vzal mne za ruku a vedl k tabulce. Přečetl mi ji zvolna a na poslední slovo „klírikois" dal obzvláštní důraz. Ale překvapil jsem ho. Vyňal jsem z kapsy legitimaci a ukazuji: „Kai egó klírikos, theologos ek Čekoslovakia." (I já jsem klerik, bohoslovec z Československa). Díval se překvapeně (mimochodem řečeno byl jsem v civilu, neboť řecká vláda nepovoluje visum katolickým theologům), ale pak přátelsky se mi omlouval a ochotně ukazoval celý chrám. Patrně myslel, že Československo je pravoslavné.

Chrám Boží Moudrosti v Soluni (pohled ze zadu).
Pochází z 5. století. V něm se zasvětil sv. Cyril Boží Moudrosti.

Marně jsem se tázal, zda nezná „ton hagion Kirillon kai Methodion", (sv. Cyrila a Metoděje) „Oich, oich", bylo jedinou zápornou odpovědí. A tu se mne zmocnila touha, hledati dále, prohlížeti všechny památky, jež pamatují deváté století a začísti se do těch starých staveb, zda by ty něco nepověděly o svatých apoštolech. A tak jsem prohlížel zbytky chrámu *svatého Dimitrije z pátého století*, z něhož po požáru za světové války zbylo jen sloupoví, a v duši mi ožila vzpomínka na dny, kdy svatý Metoděj dokončil překlad Písma svatého a konal slavné bohoslužby k poctě svatého Dimitrije; zastavil jsem se v chrámu svatých apoštolů, procházel jsem malými kostelíky z osmého a devátého století, které si zachovaly původní ráz do nejmenších podrobností, zašel jsem si k *museu*, jež bývalo kdysi překrásnou basilikou, v níž svatí bratři *uctivali P. Marii jako hodegetrii*, a kterou zloba turecká promě-

nila v mešitu, s obdivem přeskakoval jsem tu v nádvoří starobylá baptisteria, kříže, mosaikové obrazy a vzácné památky byzantského umění, které tu leží v trávě a v kopřivách, zašel jsem si na návrší nad Soluň, prohlížel zbytky dávného opevnění a opět Galeriovým triumfálním obloukem vrátil jsem se do úzkých uliček nejstarší části Soluně, kde kostelíky stavěné z cihel a kamene kryté jsou červenými korýtky a svým základem leží pod niveau půdy, do uliček, které zůstaly po staletí nezměněny, a kde u pramenů hrají si čiperné děti, děti se stejnou bezstarostností jako kdysi. I ty červené, hliněné džbány starobylých forem připomínají doby minulé.

A když konečně navečer usedám na nábřeží pod Bílou věží, jakýsi smutek ovládá v duši. Smutek, že rodné město slovanských apoštolů nemá ve svých kostelích ani jednoho obrazu těchto světců, že v celé Soluni nenašel jsem jednoho člověka, jehož oči by se rozzářily při vyslovení jména: Cyril a Metoděj!

K sovětskému jubileu.

I.

Žádný z bývalých nejbližších Leninových spolupracovníků revolučních nedočkal se na svobodě dvacetiletého jubilea sovětských republik. Posledním Mohykánem je tu lidový komisař *Bubnov*, kterého *Stalin* nedávno odstranil „pro neschopnost a škodlivou činnost"; to znamená v řeči sovětského režimu při nejmenším: zatčení a soudní proces, jehož výsledek je předem už jist.

Bubnovem končí dlouhá řada *staré Leninovy gardy*, které se samovládce Stalin násilně zbavil: Trockij, Zinovjev, Kameněv, Čičerin, Rykov, Bucharin, Smirnov, Sokolnikov, Radek, Tomskij, Tuchačevskij. První musel odejíti *Trockij*, kterého Lenin chtěl míti svým nástupcem a který vlastně v noci se 6. na 7. listopad 1917 v Petrohradě vyhlásil bolševickou diktaturu. Trockij také věděl, že Lenin bezprostředně před svou smrtí připravoval vyloučení Stalinovo ze strany. Odstranění Trockého bylo ovšem tvrdým oříškem pro Stalina; poslal ho nejprve do Alma Ata a pak za sovětské hranice.

A ta ostatní Leninova garda? *Zinovjev* byl mocným předsedou III. internacionály a intimním přítelem a spolupracovníkem Leninovým, kterého Lenin pověřil zbolševisováním celého světa. Neméně si Lenin vážil *Kameněva*, kterému odevzdal vedení moskevského sovětu (rady), zatím co *Čičerin* byl v očích Leninových nejlepším diplomatem světa. *Rykov* byl Leninovým nástupcem v předsednictvu rady lidových komisařů (ministrů) a *Bucharin* byl pokládán za odborného znalce *teorie bolševismu*. *Sokolnikov* podepsal z rozkazu Leninova mír brestlitevský, a v *Karlu Radkovi* měl Lenin svého „ministra propagandy". *Tomskij* proslul jako všemohoucí vůdce továrního dělnictva a *Tuchačevského* pokládal Lenin „za největšího muže rudé armády". *Bubnov* stál po boku Leninově na různých místech s rozhodujícím vlivem v prvých letech revoluce. — A dnes?

Zinovjev, Kameněv, Smirnov a Tuchačevskij byli popraveni, *Rykov, Bucharin, Sokolnikov a Radek* sedí v žaláři. První sovětský vyslanec v Berlíně, *Joffe*, spáchal sebevraždu, podobně i *Tomskij*, když zvěděl, že má býti za několik hodin zatčen. Jediný *Čičerin* zemřel přirozenou smrtí, vzdav se úplně politického života, osamělý, zapomenutý v nejtrpčí bídě.

A za starou gardou prvé třídy odcházejí další: *Pjatakov* byl zastřelen, ministr vnitra *Běloborodov* zmizel beze stopy, šéf GPU *Jagoda* v žaláři čeká na smrt. Vdova po Leninovi, *Krupskaja*, žije sice dosud na svobodě, ale pod kontrolou, která se rovná vězení, nadaný ministr vojenství *Frunse* zemřel po záhadné operaci, které nebylo podle mínění lékařů třeba, a velitel armády *Uborevič*, jehož si Lenin vysoce vážil, byl 12. června zastřelen. A naposledy ministr pro vzdělání — *Bubnov* — mizí nyní na prahu 20letého bolševického jubilea s Kainovým znamením „škůdce" — jako všichni staří spolupracovníci *Leninovi* — zůstává jen *Stalin*. Tak odstraňoval kdysi krvavě své druhy ve francouzské revoluci *Robespierre* — až došla řada i na něho!

II.

Moskevský pravoslavný metropita Sergij dlouho ustupoval bolševické vládě na škodu pravoslavné církve, dal se bolševiky zneužíti i pro oklamání zahraničí k nepravdivým prohlášením, že v sovětech není náboženského pronásledování, dosáhl konečně za pomoci sovětské vlády úřadu ochránce patriaršího stolce — ale zdá se, že přesto všecko neujde osudu tolika předáků sovětského Ruska. V bolševickém tisku začala proti němu nebezpečná kampaň.

Časopis „Pod praporem marxismu" (čís. 8.), který jest orgánem Ústředního výboru komunistické strany, otiskl článek „O kontrevoluční činnosti duchovenstva". Jsou tam přímá obvinění *metropolity Sergije* z kontrevoluční činnosti.

Obvinění první: „Náměstek patriarchy Tichona, metropol. Sergij, který má za sebou dlouhá leta věrné služby carskému režimu, nejednou prohlašoval, že je loyální vůči sovětské vládě. To mu však nepřekáželo, aby si dopisoval s „bělogardisty", ani aby jmenoval svým zástupcem v cizině (v Americe) biskupa *Benjamina*, který byl kdysi představeným (pravoslavného) duchovenstva v armádě gen. Vrangla."

Obvinění je doloženo výňatkem z časopisu „Žurnál moskevské patriarchie", který svého času uveřejnil usnesení patriaršího synodu o vyslání biskupa Benjamina do Ameriky.

Obvinění druhé: „Metropolita Sergij dostával od biskupa Benjamina zprávy o situaci v severo-americké eparchii, a mimo to patriarší synod v Moskvě jmenoval Benjamina arcibiskupem aleutským a severo-americkým a také mu podřídil „bělogardistskou" církev ve Francii."

I toto obvinění je potvrzeno poukázáním na zprávy „Žurnálu moskevské patriarchie".

Obvinění třetí: „Moskevský metropolita Sergij udržoval styky s metropolitou Sergijem, hlavou pravoslavné církve v Japonsku. Dne 27.

ledna r. 1934 se obrátil představený čínské pravoslavné církve v Tien-Tsinu, protojerej Sergij Čaň, na moskevského metropolitu Sergije dopisem, ve kterém popsal stav pravoslavné misie v Číně a požádal ho o její přijetí pod pravomoc moskevské patriarchie. Moskevský metropolita Sergij, vyžádav si telegraficky od japonského metropol. Sergije informace, ustanovil protojereje Čaňa dočasným ředitelem pravoslavných patriarších obcí v Číně. Všechna korespondence byla uveřejněna v „Žurnálu moskevské patriarchie" (č. 22 z r. 1934).

Na základě těchto tří obvinění tvrdí komunistický časopis, že je metropolita Sergij *agentem japonské špionáže a bělogardistským „otrěbjem"* (t. j. vyvrhelem).

K nynějšímu rozhořčení bolševického časopisu poznamenáváme: 1. *„Žurnál moskevské patriarchie"* vychází v Moskvě s dovolením sovětské vlády a je pod přísnou censurou, takže se tam nemohlo uveřejniti nic, co by bylo bolševikům proti mysli. 2. Všechny činy, z kterých je nyní obviňován metropolita Sergij, vykonal nejenom se souhlasem sovětské vlády, nýbrž přímo na její nátlak, jelikož se tím měl vnášeti zmatek do zahraničního pravosla ví. Nyní však používají komunisté těchto věcí zase k pronásledování pravoslavné církve v Rusku.

Patrně se bolševici domnívají, že vnitřní poměry v Rusku již uzrály v jubilejním roce k poslední rozhodné ráně proti poslednímu nešťastnému představiteli pravoslavné církve. Všechna dlouholetá otrocká loyalnost metropolity Sergije nic neprospěla: „mouřenín vykonal svou službu — mouřenín může jíti". V sovětech je to ovšem cesta zvláště tragická a nemilosrdná.

K 1500letému výročí přenesení ostatků sv. Jana Zlatoústého.*

Fr. Smorada Štěpán C. Ss. R.

Již 31 let odpočíval sv. Jan Zlatoústý v Komaně v Pontu, v zemi svého vyhnanství, daleko od města Cařihradu, odkud byl tak nešetrně poslán do vyhnanství. Cařihrad oslavoval jeho svátek s velikou slávou už po devět let, ale dosud se nepostaral nikdo, aby došlo též k slavnému usmíření pohanění světcova tím, že by se aspoň po smrti vrátil do svého města. Až se tu objevil na foru veřejného života veliký muž, pevné energie, *sv. Proklus*. Byl žákem a sluhou Zlatoústovým. Po svém nastolení na patriarchát cařihradský r. 434 nepřál si nic toužebněji, než aby opět žil blízko svého sv. Učitele. Jedna těžká starost sklíčovala však při tom jeho srdce: Mnoho osad se odloučilo po vyhnání sv. Jana Zlatoústa od jednoty s Cařihradem a zůstaly doposud v rozkolu pod názvem „Johanitů". Sv. Proklus pojal tedy úmysl přivésti

* Srovnej: Epitome Annalium cardinalis Baronii a Spondano pag. 415. — Claudii Fleurii abbatis Historia ecclesiastica". Oeniponti 1759, Tom. VI. pag. 328. — „Geschichte der Religion Jesu Chrysti" von F. Leopold Grafen zu Stolberg. Wien 1825, XVI. Teil, 259—263.

opět tyto osady pod patriarchát cařihradský u příležitosti slavného přenesení ostatků sv. Jana. Tento úmysl se mu také skvěle zdařil.

R. 437 26. září na svátek sv. Jana Zlatoústa konala se veliká slavnost ke cti světcově. Sv. Proklus přednesl velkou oslavnou řeč k nesčetnému zástupu věřících. Touto řečí tak roznítil lásku lidu k svatému biskupu, že byl často rušen ve svém přednesu jednohlasným takřka voláním: „Vraťte nám světce, který nám patří!" Sv. Proklus s radostí přijal tuto výzvu. Proto brzy navštívil císařský palác, aby tlumočil Theodosiovi II. přání lidu i aby mu sdělil svůj úmysl stran sjednocení odloučených Johanitů. Theodosius II. ochotně přijal patriarchův návrh a rozkázal, aby se dostalo zadostučinění sv. vyhnanci s největší zevnější slávou.

Brzy na to odeslal císař do Komany senátory, které doprovázela četná světská i duchovní vrchnost, velký zástup mnichů a lidí, a zároveň nařídil provinciím, kterými se měl průvod ubírati, aby co nejdůstojněji uctily ostatky světcovy. Když došla deputace na místo, kde odpočívaly ostatky sv. Jana Zlatoústa, byla položena na ně listina, v níž Theodosius dojemně odprošuje sv. Jana za křivdy svých rodičů a snažně ho prosí, aby se zase navrátil do hlavního města. Na to byly vyzvednuty sv. ostatky a vloženy do stříbrné schránky. Průvod seřadil se a nastoupil zpáteční cestu. Vpředu se ubíral velký počet mnichů a kněží. Za nimi šli biskupové, kteří došli ze všech okolních míst. Následovali kněží nesoucí po celou cestu schránku se sv. ostatky. Za nimi kráčela světská vrchnost. Průvod uzavíral nesčetný zástup věřících. Všude, kudy se ubírali, čekaly nesmírné zástupy lidu, aby vzdaly úctu svému sv. Pastýři. Mnozí se z nich připojili k průvodu, aby doprovodili sv. ostatky až do Cařihradu, takže, jak píše Stolberg, „celý Orient nesl na svých ramenech ostatky sv. Chrysostoma zpět do Konstantinopole". Kde se průvod zastavil, aby přenocoval, byly všude cesty osvětleny, kostely otevřeny a v nich po celou noc bylo slyšeti upěnlivé prosby o smíření i písně oslavné. S takovou slávou přibyl konečně průvod do Chalcedonu.

Jakmile císař byl zpraven o příchodu průvodu, odložil svůj purpur a diadém a oblékl se do kajícího roucha. Doprovázen celým senátem a veškerou světskou vrchností odebral se k úžině Bosporu, odkud se přeplavil na císařské lodi do Chalcedonu. Císaře následoval patriarcha, sv. Proklus, s velkým zástupem duchovních, a za nimi celé hlavní město Cařihrad vyšlo ve vší nádheře přivítat mrtvého světce-vyhnance.

Když císař vešel do chrámu, kde byly sv. ostatky, padl na tvář a prosil úpěnlivě světce za odpuštění všeho bezpráví, kterého se na něm za života dopustili jeho rodiče, „protože nevěděli, co činí", a přiblíživ se k sv. ostatkům, dotkl se jich čelem a políbil je. Nato se seřadil průvod, aby vešel do Cařihradu se slávou, jaké tento druhý Řím dosud neviděl. Když se průvod přiblížil k moři, ukázal se zrakům jedinečný pohled: Celé moře bylo pokryto většími a menšími bárkami, které v záplavě světel působily dojmem velkých i drobných květinových trsů, rozesetých po zeleném pažitě. — Konečně zazněl zpěv a jásot v ulicích hlavního města. S největší okázalostí byly neseny sv. ostat-

ky všemi hlavními ulicemi města, až zahnul průvod k chrámu svatých Apoštolů, kde měly býti sv. ostatky uloženy do hrobky císařů a patriarchů. Když byly položeny na připraveném místě před oltářem, poděkoval patriarcha sv. Proklus krátkou promluvou jménem lidu přítomnému císaři, že umožnil návrat aspoň mrtvému Pastýři, a několika dojemnými slovy přivítav světce, doporučil jeho ochraně přítomný lid. Když končil dojemnou slavnost, bylo již pozdě večer — dne 27. ledna 438. Na druhý den ráno byly ostatky slavně uloženy do hrobky. A právě v tentýž den se také připojili odštěpení Johanité k jednotě patriarchátu cařihradského a tak splnili přání sv. patriarchy Prokla.

Prosme a vzývejme sv. Jana Zlatoústa v letošním památném výročí přenesení jeho sv. ostatků do Cařihradu, aby i dnešní odloučený křesťanský svět našel co nejdříve cestu k sv. jednotě Církve obecné.

Redemptoristé východního obřadu v Haliči.

J. D., Lvov.

Idea cyrilometodějská, tak bohatá obsahem, kouzlo tolika slovanských srdcí, heslo pracovníků pro dílo sjednocení a všeslovanského sblížení! — Kde vytryskla? — V srdcích sv. bratří Cyrila a Metoděje, hořících plamennou láskou ke Kristu a k nesmrtelným duším. — Svatí bratří opustili pro Krista a slávský lid vlast, výhodná úřední postavení, a v slovanském jazyce hlásali Slovanům slovo Boží a konali sv. liturgii. Hrdinský ten úkon sebezapření byl jim lehký a milý při myšlence: to vše pro Krista, pro rozšíření jeho království v srdcích velikého slovanského národa.

Idea cyrilometodějská tedy ve smyslu apoštolské horlivosti je vlastní všem pravým misionářům. A misijním řádem chtěl míti své duchovní syny sv. Alfons. Není tudíž divu, že redemptoristé byli jedním z prvních řádů, který začal procházeti slovanskými kraji, hlásati slovo Boží a konati liturgii tak, jak to činili sv. bratří před více než tisíci roky.

O práci redemptoristů na poli misijním bylo již dříve psáno. (Viz Vychodilovu „Hlídku", roč. 1935, a časopis slovanských bohoslovců „Museum" roč. LXVIII, č. 4., a referát „Apoštolátu CM." roč. 1937, č. 7., str. 189.) Ve zmíněných pojednáních se možno dočísti o tom, jak již za života svého zakladatele *sv. Alfonsa z Liguory* obraceli redemptoristé zraky své k Východu — k rozkolným nestoriánům; jak již za života zakladatele zaalpských provincií *sv. Klementa Hofbauera* a ctih. sluhy Božího P. *Passerata* pět Otců redemptoristů a několik bratří laiků spočinulo na hřbitově bulharského Plovdiva po hrdinném boji o spásu duší (od r. 1815—1840). Psáno tam též o belgických redemptoristech vých. obřadu *v Kanadě a v Haliči.* Ale protože pisatelům šlo hlavně o to, aby co nejobšírněji poukázali na vznik a vývoj činnosti českých redemptoristů vých. obřadu na východním Slovensku a Podkarpatské Rusi, chceme zde podati obšírnější zprávu o nich ze samého centra jejich činnosti.

Mnoho Rusínů a Ukrajinců z bývalého Rakousko-Uherska odjíždělo za výdělkem do Kanady. Tak byli zbaveni veškeré duchovní pomoci, protože neměli kněží svého obřadu a k latinským si přinesli nedůvěru i do ciziny. Avšak Boží prozřetelnost na ně pamatovala. V roce 1899 začal v Kanadě svoji misijní činnost belgický redemptorista *P. Achilles Delaere*. Při misiích mezi svými krajany poznal rusínské opuštěné ovečky, které však před ním prchaly, nepoznávajíce v něm svého pastýře. Jat soustrastí, rozhodl se posvětiti jim celičký život. Myslil, že jsou to Poláci. Odjel proto do Varšavy, aby se naučil polsky. Ale jaké bylo jeho zklamání, když po návratu všude slyšel: Já ne Polák, já ne Polka já Ukrajinec, já Rusín. Odhodlal se tedy k nové cestě do Evropy. V Haliči naučil se ukrajinsky. Posléze učinil nejdůležitější a dotavad nevídaný krok — přestoupil na východní obřad. Po dlouhém vyjednávání zásahem vlivných osob dosáhl (21. VIII. 1906) v Římě svolení. Ale ani po tomto činu nezískal si hned srdce Ukrajinců. Mnozí mysleli, že je to jen pěkná léčka, jak je zlatinisovati. Zanedlouho přišli mu však na pomoc jiní obětaví bratří. Modlili se, pracovali nezištně a pomalu zmizely všecky předsudky, roztály ledy. První jejich misijní dům byl Yorkton, kde dosud žije šedivý stařec *P. Ach. Delaere*. Tam založili také před nedávnem svůj juvenát. Druhý kanadský klášter je v Itunu. Oba kláštery náleží k viceprovincii haličské.

Když r. 1910 metropolita Ondřej Šeptickyj visitoval ukrajinské osady v Kanadě, poznal jejich požehnanou práci a zatoužil, aby se dostaly do jeho metropole. Obrátil se na belgického provinciála. Ten ihned vyhověl. Několik Belgičanů — mezi nimi známý i za hranicemi asketický spisovatel O. Schrijvers — opustilo drahou vlast a odcestovalo do Lvova, kde jim tamější metropolita dal jako prozatímní dům v Uniově. Nyní je tam monastýr OO. Studitov, které založil metropolita Šeptickyj.

Otcové redemptoristé začali svou práci. Ale za hukotu děl bylo jim těžko rozvinouti práci na širší základně. Nejednou visela jejich existence již jen na vlásku. Prosbami i hrozbami nutily je úřady opustiti Polsko. Než oni statečně vytrvali na svém stanovišti. Dík prozíravosti O. Schrijversa bylo nebezpečí zažehnáno. Že byli nuceni rozejíti se mezi lid, vláda jim jen pomohla, aby se snadno a rychle s ním seznámili. Lid vítal je jako své největší dobrodince. V r. 1919 se přestěhovali z Uniova do předměstí Lvova *Zbojsk*, kde začali noviciát. Bůh jim poslal obětavé novice, kteří sami si stavěli celu a s radostí snášeli všechny hmotné nedostatky. Nyní jsou z nich už horliví misionáři, představení, jednoho z nich zdobí i hodnost biskupská. V r. 1921 založili rovněž ve Zbojskách juvenát, aby měli zdroj stálého dorostu. O něco později založili misijní dům *v Stanislavově a v Holosku*, předměstí Lvova. V Tarnopoli obdrželi fundaci v r. 1930. Dokončují už stavbu velebné svatyně skoro téže velikosti a v témž slohu jako je cerkev českých redemptoristů v Michalovcích. Nejprve vystavěli příbytek Boží a potom teprve svůj. Bůh jejich práci požehnal. Kostel bez hmotných prostředků a v chudém

kraji vystavěli téměř bez dluhů. Představení při stavbě sami pracovali. Příklad tak mocně působil, že každý hleděl přispěti, jak mohl: penězi, prací, povozem, dřívím atd. Nyní teprve začínají stavbu kláštera. Bůh jim požehnal i tím, že v kraji je velice mnoho opravdových kněžských i řeholních povolání u obojího pohlaví. V 33tisícovém městě, kde snad není více než 10 tisíc Ukrajinců, je v jejich cerkvi za rok přes 80 tisíc komunikantů (včetně s poutníky o svátku Nanebevzetí Panny Marie). V Holosku je již třetí rok studentát. Studentů je letos (s dvěma z Československa) osmnáct. Dříve posílali svůj dorost po noviciátě do Belgie. Protože však v posledni době polská vláda odepřela dávati visum za hranice, byli přinuceni založiti studentát v Haliči. V poslední době obdrželi od lvovského metropolity, největšího dobrodince haličských redemptoristů, dům i s kostelíčkem v samém středu Lvova. Bydlí v něm řádový viceprovinciál (viz zprávu v ACM 1937, č. 7, str. 223).

Svou zvláštní historii má dům v Kovlu na Volyni, kde jsou i čeští kolonisté. Tamější ukrajinské obyvatelstvo je pravoslavné. Nedůvěřuje těm otcům „latinským", kteří nenosí sutanu nebo „borodu" jako jejich kněží a kteří — podle jejich mínění — chtějí z nich učiniti ne katolíky, ale latiníky, t. j. Poláky. V tomto ohledu jsou velmi citliví. Falešní proroci namluvili prostému lidu, že, kdo chce býti Ukrajincem, musí býti pravoslavným. Přijati obřad latinský je totéž jako státi se Polákem. Toť dozvuky dávných století, kdy bylo pravidlem: co latiník, to Polák, co pravoslavný, to Rus a naopak. Nyní ovšem místo Rus je Ukrajinec. Tudíž podmínky se strany pravoslavného lidu na Volyni a vůbec v Polsku jsou: nechte mi neporušený obřad a mou národnost a stanu se katolíkem. Misionáři s největší ochotou by tak učinili, ale, bohužel, není porozumění pro věc Boží se strany jiných kompetentních míst, která sledují jen své sobecké, šovinistické cíle. Za takových okolností, o nichž není možno psáti šířeji, vznikal klášter v Kovlu v r. 1926 a proto není divu, že to byl skoro zázrak, který se skutečně stal na přímluvu Panny Marie, Matky ustavičné pomoci. Voje Kristovy postoupily kupředu, když byl jmenován biskupem vladyka Czarneckij. Ale i tak práce jde velmi pomalu. O každou duši takřka musí se bíti s různými nepřáteli unie . . .

Celkový stav viceprovincie je dnes: 8 domů (z nich dva v Kanadě), 48 kněží (z nich 12 Belgičanů), 19 studentů (3 v cizině) a 3 novici choristé.

Nakonec něco od srdce k srdci k československé veřejnosti. — Náboženský život v Haliči je velice čilý. Ukrajinské semináře jsou přeplněny, ačkoliv biskup stanislavský a přemyšelský neposvětí ani jednoho ženatého kněze a lvovský jen za dosti těžkých podmínek. Množí se nové východní řády, mužské i ženské, jako studiti, josifky, josafatky, nejvíce sestry služebnice, které mají pouze v Haliči 100 domů. Objevují se i osoby zvláště omilostněné. Komu to připsati? Jistě velmi mnoho modlitbám na celém světě za dílo unie, ale jistě též mnoho těm cizincům, kteří se celí odevzdali Bohu a jeho zájmům. „Pravednik jako finiks procvitel i jako kedr, iže na Lyvani

umnožitsja," tak připomíná východní liturgie věřícím ovoce svatého života ... Myšlenka, že *ne bratří, ale cizinci konají nejvíce pro dílo unie*, mne nutká, abych upozornil na zapomínanou skutečnost: Za daných okolností *není národa*, ani slovanského, ani jiného, který by již nyní mohl tak úspěšně pracovati na poli unie, *jako národ československý, národ, který má tisíceré závazky k Bohu, k sv. věrozvěstům a tudíž i k jejich dílu — sjednocení všech Slovanů v lůně katolické Církve*. Přízeň, které se těší u všech slovanských nesjednocených národů, jazyková příbuznost, kulturní a zeměpisné postavení ukazují, že je to vůle Boží, *aby národ československý byl mezi prvními náboženskými zachránci odloučeného Východu* a aby byl 1000 km dlouhým mostem spojujícím Západ a Východ Evropy. Zrak čsl. katolíků a misionářů má býti obrácen na prvním místě k Východu. Žeň veliká ...

Doklady.

I.

Zklamaní obdivovatelé sovětských řádů.

Není to jenom francouzský komunista André Gide, jehož kniha „Návrat z SSSR" za pět měsíců dosáhla nákladu 227.000 výtisků a jehož trpké zkušenosti jsme už na tomto místě citovali. Je to už celá řada někdejších přátel ruského komunismu, které autopsie – a byl to mnohdy i dlouholetý pobyt – v sovětech vyléčily radikálně z dřívějšího obdivu a nadšení; jeli do Ruska, aby si potvrdili své přesvědčení, že bolševismus rozřešil konečně šťastně sociální otázky lidstva, ale vrátili se tamodtud úplně zklamáni, plni spravedlivého soudu proti budovatelům sovětských řádů.

„Všecko v Rusku se chýlí k úpadku", vyznává Parain ve své knížce „Návrat do Francie"; Celine nazývá sověty „krajem bídy". Francouzský inženýr Yvon, který po 11 let pobýval v sovětském Rusku, kreslí v nejčernějších barvách postavení a osud sovětského dělníka. Generální sekretář „Trade Unions", Walter Citrine, píše knížku pod titulem: „Hledám pravdy v Rusku", kde mezi jiným pronáší i tato slova: „V Rusku panuje takový systém útisku a násilí, k jakému nedospěl nikdy v takové míře žádný systém kapitalistický." — Zednický mistr Kleber Legay líčí po návratu z Ruska své dojmy v řadě článků v časopise „Populaire"; jeho vypravování o sovětských poměrech vzbuzuje strach a hrůzu a končí přáním, aby „francouzští dělníci nikdy neklesli na tak nízkou úroveň sociální, jaká jest údělem dělníka sovětského". Totéž opakuje i Američan Smith, který po tři leta pracoval jako dělník v Rusku a souhrn svých dojmů uveřejnil v brožuře: „Byl jsem sovětským dělníkem". – Celá literatura už tedy vznikla z bolestného zklamání nad ruským „rájem", z něhož vyhnali Boha, nejpevnější záruku lidských práv a svobody.

II.

Když ptáčka lapají . . .

Generální sekretář francouzské strany komunistické, Thorez, mluvil ke svým stoupencům v Paříži neobyčejně lichotivě – o katolicismu. „Hlásíme se k dialektickému materialismu, ale proto nejsme ani v nejmenším dědici revoluční myšlenky francouzských materialistů z 18. století . . . Náš materialismus není vulgární a všeobecný. Naši bojovníci jsou nesobečtí a obětaví jako světci. Vzdáváme hold Církvi; vždyť ona se stala svého času pramenem hnutí utlačených, ona v době feudalismu organisovala akce milosrdenství a hlásala hesla pokoje, její náboženské společnosti tvořily „komunistická seskupení", jimž ve velké míře vděčí civilisace za své trvání" . . .

„Zdali můžeme, tovaryši," volal Thorez nadšeně, „bez vzrušení vzpomínati oněch století, v nichž se k nebi vznesly věže našich spanilých katedrál a kostelů, které však byly dílem širokých vrstev společnosti?" (Proč je tedy v Rusku, Španělsku a jinde tovaryši bořili a boří? Pozn. překladatele.)

A vzdav slavnostní hold sociálním papežským encyklikám, obrátil se tovaryš Thorez zvláště ke katolickým dělníkům s výzvou, aby hromadně vstupovali do syndikátů C. G. T. (Confédération Générale de Travail) – to jest do organisace vysloveně komunistické. – A to byl cíl, který Thorezovi posvětil jeho lichocení katolicismu, že ve výkladu světového materialistického názoru zapřel i otce Lenina. Neboť tento „apoštol" komunismu výslovně prohlásil: „Marxism je materialismem a jako takový jest stejně neúprosně nepřátelský vůči náboženství jako materialism encyklopedistů ze stol. XVIII. . . . Musíme potírati náboženství. Je to první zásadou velikého materialismu počínajíc od marxismu." (Lenin, O náboženství, str. 15.).

Křesťanský Východ.

RUSKO

Chválu Leninovi chtěla vzdáti na komunistické schůzi mládeže v Moskvě jeho vdova tovaryška Krupskaja, když osvědčovala, že Lenin byl už v 6 letech svého života nevěrcem (!) a že ve svém protikřesťanském smýšlení vytrval až do konce! Podezřelá chvála šestiletého chlapce-nevěrce patřila by vlastně rodičům-vychovatelům Leninovým, ale tovaryška Krupskaja chtěla už nejmladší generaci sovětské dáti „skvělý" příklad nevěry — k následování a k propagandě bezbožectví v rodinách. Křesťanství prý znamená nebezpečí pro komunismus, poněvadž prý odmítá třídní boj, na němž hlavně spočívá myšlenka komunismu!

Sovětská spravedlnost! Národní komisař (ministr) vnitra Ježov nařídil, aby nedávno zatčení pravoslavní metropolité a biskupi, jejichž jména jsou dosud neznáma, byli postaveni před zvláštní soud. Členy tohoto zvláštního soudu jsou: předseda GPU onoho kraje, kde byl domnělý zločin spáchán; dále zástupci rudé armády, komunistické strany, svazu bezbožníků a komsomolu (komunistické mládeže). Přelíčení je tajné. Je takový zvláštní soud vůbec schopný spravedlivého úsudku?!

Platí mezinárodní poštovní předpisy i pro sověty? K vánočnímu období dochází, jak sděluje správa hlavního moskevského celního úřadu, do sovětského Ruska mnoho věcných i peněžitých darů pro kněze a členy křesťanských

obcí ze sousedních států, ale i z Anglie, Belgie, Holandska, Švýcarska a Spojených států severoamerických. Sovětská vláda nyní nařídila výkonným orgánům GPU, aby všechny tyto dary a peněžní zásilky zkonfiskovaly ve prospěch mezinárodní dělnické pomoci. A důvod tohoto nařízení? Že prý ruští adresáti nejsou s to, aby zaplatili předepsané clo. — To by znamenalo: buď jsou sovětské předpisy celní neobyčejně vysoké, ale pak by muselo být i všude jinde na ruské zásilky také neobyčejně vysoké clo, poněvadž tu platí mezinárodní reciprocita, anebo je sovětské clo normální — ale pak jsou sovětští občané v takové bídě, že nemají ani na vyclení dárků. — Ostatně pro zásilky peněžní není nikde stanoveno — clo! A co tomu říká mezinárodní poštovní dohoda r. 1935 i sovětským Ruskem v Kahýře přijatá?

Na veliký vliv věřících babiček naříká časopis irkutská „Východně-Sibiřská Pravda": „Všecka síla sovětské rudé skutečnosti ukazuje se úplně nicotnou před vlivem bezzubých, naftalinem prosáklých starušek." A dokládá hned tento jejich prý všemohoucí vliv: V Tomsku dosáhly staré babičky toho, že se mladé sovětské matky kajícně zřekly svého volnomyšlenkářství a v celých řadách přivádějí ke křtu své už dorůstající děti. Starušky jakýmsi způsobem — jenom jim známým — dosáhly toho, že byl postaven kostel v irkutském „zernosovchozu" (vládním hospodářském kolektivu), kde přece všechno — od první pálené cihly a sloupu — bylo „vybudováno sovětskou epochou". A je to kostel bohatý. A duchovní si při něm „nemůže stěžovati na osamělost". — Podivuhodné starušky zavinily, že kněz v městě Zimě koná nadšeně a zbožně bohoslužby, že věřící usedavě pláčí, slyšíce evangelium a každé slovo té Boží knihy se obrací k usvědčení bolševismu. „I hlupáci," píše list, „slyší v tom dramatickém vypravování jasně žalobu na sovětskou vládu, výzvu, aby neposlouchali lidí protináboženských a za každou cenu navštěvovali chrám . . ." A bezbožníci jsou prý tu bezmocní. Slovo Boží neztratilo ani za vlády všeobecné agitace nevěreckého bolševismu na Rusi svou sílu pronikající lidskou duši jako ostrý meč!

Jak bojuje komunismus proti zlodějství? Sovětská jídelna v Krasnodaru (na Kavkaze) trpěla veliké škody tím, že se jí pravidelně ztrácely lžíce. Aby tomuto zlodějství zabránila, připadla správa jídelny na šťastnou myšlenku: znehodnotila všechny své lžíce tím, že v nich nadělala v prostředku díry. Kdo chtěl takovou lžíci jísti, musel si dírku ze spodu lžíce přidržeti prstem, jinak mu vytekla z děravé lžičky polévka dříve, než ji dostal k ústům. — Moskevský humoristický list poradil správě jídelny v Krasnodaru, aby se také zabezpečila před zloději vidliček a nožů tím, že nože zbaví ostří a vidličky pozinkování. Získá tím i tu výhodu, že je nebude museti ani umývati, poněvadž hosté budou raději jísti holýma rukama.

Jak pracují věřící v SSSR, líčí podle skutečnosti „Večerní Moskva" (z 28. XI.); uvádíme z něho několik výňatků:

„V osadě Bělské v Západní Sibiři organisovala „církevní dvacítka" šachový kroužek a pořídila kulečník. Následek toho byl, že se mládež hrající šachy a kulečník začala zajímati také o církevní záležitosti. (Název „církevní dvacítka" pochází odtud, že podle sovětských zákonů může 20 věřících založiti kroužek, který smí pronajati od úřadů místnosti pro konání bohoslužeb a jest odpovědný za správné placení nájmu a za plnění jiných povinností.)

V městysi Arzamasu (nižegorodský rajon) nelitovala „církevní dvacítka" peněz a pořídila dětskou knihovničku a umístila ji v obydlí knězově. Poněvadž ve školách není dětských knihoven, přicházejí děti z několika vesnic půjčovat si knihy z nově zřízené dětské knihovny.

V jedné z ruských obcí tatarské republiky organisoval kněz náboženské rozhovory, které navštěvují lidé různých vyznání. Přístup mají též bezbožníci. Výměna názorů je volná. Tak se stalo, že na tyto náboženské přednášky přicházejí všichni místní komsomolci, zatím co bezbožecké přednášky zůstávají bez úspěchu.

Podle těchto krátkých zpráv sovětského tisku je možno tušiti tichou kulturní práci ruských věřících, která sice vzbuzuje odpor a řevnivost bolševiků, ale která přinese jistě dobré ovoce.

Zatýkání a trestání duchovních osob ospravedlňuje tovaryš Jurin v časopisu

„Izvěstie" (z 22. a 23. listopadu) článkem „Církevníci a sektanti ve službách fašismu"; klade tam 13 zatčeným biskupům za vinu, že 1. připravovali teroristické činy proti vedoucím činitelům státu, 2. že prováděli vojenskou špionáž, 3. že připravovali vyhození vojenských skladů výbušných látek do povětří, 4. že prováděli „diversi" (t. j. asi odklon od bolševismu), při níž dojde k pobíjení dělníků a dětí, 5. že se snažili využíti volebního období ke zvolení svých lidí do nového sněmu.

Pozornému čtenáři je na první pohled zřejmo, že obvinění 1.—4. jsou prostě neuvěřitelná a při isolaci duchovních a střežení biskupů vůbec nemožná. Že však chtěli věřící lidé vůbec dostati do sovětských zákonodárných sborů své stoupence, mělo býti jejich ústavním právem, zatím se však stalo opravdovou příčinou nových útoků na věřící lid.

Jubilejní statistika. Těžko je pořídit přesnou statistiku všech kulturně-náboženských hodnot, které sověty za 20 let svého trvání zničily. Jenom kostelů zavřeli bolševici za doby své vlády 129.000; z nich 24.000 pobořili ze základů, jiné „odstrojili" tak, že už nejsou použitelny k bohoslužbám. Oběti povražděných kněží žádná statistika přesně nezjistí. Jejich hrůznou velikost možno si však představiti podle fakta, že jenom r. 1936 bylo v sovětech zastřeleno celkem 2600 duchovních. To bylo už v době, kdy řady duchovenstva všech vyznání předchozím pronásledováním úplně prořídly. Jubileum sovětské je opravdu rudé — krví nevinných obětí!

Cti otce svého i matku svou. Komunistický svaz mládeže v Simferopolu udal u soudu občana Pachomova a jeho manželku, že špatně zacházeli se svým synem Petrem, poněvadž prý nechtěl chodit do kostela. U soudu se snažili obžalovaní rodiče dokázati, že udání jejich syna je výmyslem a že ho nikdy nebili. Tu však vystoupil jako svědek na soudě sám syn Petr a svými přitěžujícími výpovědmi způsobil, že soud odsoudil rodiče na 4 a půl roku žaláře. Za pět dní po rozsudku se však Petr oběsil ve stáji otcovského domu a v zanechaném dopise odvolal svá obvinění jako nepravdivá. Hrozné ovoce bolševické výchovy!

Nepopíratelné sovětské rekordy. Ruský spisovatel Alexander Amfiteatrov vylíčil v časopisech „Vozrožděnie" a „Meč" život v soloveckých koncentračních táborech podle vypravování Semena Smorodinova, který odtamtud uprchl. Smorodinov pracoval také nějaký čas na farmě pro chov „kožešinových" zvířat a tak z vlastní zkušenosti tvrdí, že žádná „zoofarma" na světě nezaměstnávala tolik proslulých pracovníků jako solovecká. R. 1932 tam pracovali: I. Univ. prof. zoolog A. Bjadynicky-Birulja, 75 roků stár. Byl potrestán 5letým koncentračním táborem za to, že poskytl ve své laboratoři zaměstnání člověku věřícímu, který navštěvoval chrám a zpíval v církevním sboru. 2. Prof. charkovské university (katedra genetiky) N. Voskresenský. Byl odsouzen k zastřelení, ale tento trest byl mu změněn na 10 let koncentračního tábora. 3. L. Kondyrev, univ prof., odborník v chovu koní. Odpykával si trest 5 let konc. tábora. 4. N. Poljakov, univ. prof. (ornitologie), odsouzený na 5 let. 5. N. Vinogradova-Širjajeva, profesorka geobotaniky, na 5 let. 6. A. Ljubušin, prof. zvěrolékařského institutu, bakteriolog, na 3 roky. 7. A. Bělikov, prof. bakteriolog, odsouzen k zastřelení, ale cestou milosti trest změněn na 10 let konc. tábora. 8. A. Nevodov, prof. bakteriolog, podobný trest. 9. P. Lapinský, univ. prof., fysik, na 5 let. 10. Kn. Čegodajev, lesní odborník, na 10 let.

A pak se říká, že se komunisté nestarají o vybavení svých podniků vědeckými silami...

Ruská zahraniční církev.

Ruský biskupský sněm (sobor) pravoslavný byl odložen až na 28. prosince 1937, poněvadž se zpozdil příjezd delegáta z Dálného Východu asijského. Jest jím arcibiskup Nestor. Šanhajský biskup Jan nemohl nastoupiti cestu do Evropy pro válečné operace japonsko-čínské. Zástupcem amerických pravoslavných diecésí byl zvolen biskup Alexij aljašský. Mezi mnohými úkoly má biskupský pravoslavný sobor rozhodnouti otázku zřízení vyšší duchovní školy v Evropě pod pravomocí sjednoceného zahraničního pravosláví ruského. Je to zřejmě důsledek odštěpení pařížského exarchy Jevlogija, pod jehož jurisdikcí je duchovní aka-

demie pařížská s prof. Bulgakovem, podezřelým z hlásání nesprávných názorů věroučných. Podle toho by tedy nebyla naděje na smír metropolity Jevlogija s biskupskou synodou sremsko-karlovickou.

POLSKO

Bohoslovci latinského obřadu v Polsku studují ve 20 seminářích v celkovém počtu 2387. V jedenácti seminářích mají už zavedeno šestileté studium theologické, v ostatních pětileté. Nejpočetnější semináře se šesti ročníky jsou: Poznaň se 210 bohoslovci, Chelm 185, Vloclavek 177, Vilno 155, Varšava 147, Krakov 120, Plock 94, Lublín 93 — nejméně Piňsk — 44. Semináře s pěti ročníky mají: lvovský 180 bohoslovců, tarnovský 130, katovický 125, přemyšelský 122, čenstochovský 116, sandoměřský 113, kielecký 101 — nejméně lucký 58. Kromě toho jsou v Polsku velké semináře řecko-katolické ve Lvově, Přemyšlu a Stanislavově, lvovský seminář arménský a ústavy pro výchovu byzantsko-slovanského kleru (Albertýn a Dubno vedle řádových noviciátů redemptoristů a kapucínů východního obřadu).

Základy dávné katedrály někdejších knížat haličských odkryl v dnešní vsi Krylos (okres stanislavovský), dr. Jaroslav Pasternak, podporován štědrostí lvovského metropol. O. Šeptického. V době od r. 1141 do polovice XIII. století stál na těch místech mocný středověký hrad Halič, sídlo ruských knížat haličsko-volyňských. Katedrální chrám haličský byl zasvěcen Nanebevzetí P. Marie a byl monumentální stavbou slohu čistě byzantského. Čtvercový půdorys (32.5× 32.5 m) kostela, jak nyní zjištěno, byl prodloužen třemi absydami 6.5 m délky a je vyznačen hlubokými (280 cm) a mocnými základy (210—230 cm), zbudovanými z velkých kamenných útesů. Základy byly objeveny ve vzdálenosti jen několika metrů od nynějšího farního kostela krylosského, jak o tom vypráveľa také stará tradice, ověřená věrohodnými doklady. Dosavadní vykopávky odhalily ovšem jen obvodové zdi katedrály, ale ve vysoké (až 2 m) vrstvě zřícenin našly se už mnoho kusy omítky se stopami starých fresek a zlomky architektonických skulptur románského slohu, které by kladly haličskou katedrálu asi do druhé polovice XII. stol., čili do doby panování haličského knížete Jaroslava Ošmomysla († 1187). Objevy Pasternakovy patří svým významem mezi nejdůležitější úspěchy ukrajinské archeologie poslední doby a rozřešily dlouhý vědecký spor o tom, kde vlastně bylo sídlo dávných knížat haličských. — V předsíni katedrály proti hlavnímu vchodu byl nalezen pod podlahou kamenný sarkofag, tesaný z jednoho kusu vápence a v něm kostra staršího muže — asi knížete nebo biskupa. — Po boku sarkofagu byla pochována mladá dívka se „zlatohlavem" na čele.

JUGOSLAVIE

Úmrtí záhřebského metropolity, stařičkého arcibiskupa dra Antonína Bauera, které dne 7. prosince min. roku postihlo bratrský národ hrvatský, je velikou ztrátou celé katolické Jugoslavie, kde dosud není vyřešena palčivá otázka hrvatsko-srbská. Stálť zesnulý metropolita dr. Bauer na bdělé stráži katolických i národních zájmů svého národa, jemuž byl po leta všeobecně uznávaným duchovním vůdcem. Cesta k tomuto vynikajícímu postavení v národě byla však cesta práce, studia, neohroženosti a lásky. Nehledal ani v letech své plné životní aktivnosti dr. Bauer nějaké laciné popularity a vnější moci, stál vždy tam, kam ho jako katolického kněze hrvatského volala pravda a láska k nejvyšším zájmům národa. Jako dlouholetý redaktor „Katolického listu" dovedl se učený profesor dr. Bauer směle postaviti proti nevěreckému liberalismu tehdejší části hrvatské inteligence, pero bylo mu prvním vítězným mečem pro pravdu Boží v národě. Ale neštítil se ani drobné uvědomovací práce mezi milovaným svým selským lidem, jehož radostí a bolestí dokonale znal a jim rozuměl. Jako vychovatel dorostu kněžského a pak zvláště jako pastýř na důležitém stolci záhřebském vykonal pro Církev a národ dílo, jež jeho jméno zapíše mezi největší biskupy hrvatské. Jeho nástupcem se stal koadjutor arcib. A. Stepinac.

V Lublani měl (15. XI.) ve velké dvoraně hotelu „Union" přednášku gymn. profesor Eduard Kocbek, horlivý čtenář a stoupenec katolického časopisu francouzského, nedávno zastaveného „Septu". Měl mluviti na téma:

„Jaký má býti boj proti komunismu?" Dvorana byla přeplněna účastníky, kteří už dříve znali Kocbekovo „levé" stanovisko v otázce španělské. Přednáška sama prý působila hlubokým dojmem, ale zahájená debata hned s počátku vyvolala veliký zmatek, protože se ukázalo základní stanovisko přednášky pochybeným, nesprávným. Zástupce Církve prohlásil, že prof. Kocbek nesmí už o tomto tématě přednášeti katolíkům, dokud se nepodřídí církevní kázni a nenapraví pohoršení, které vyvolal u katolíků svým článkem o Španělsku. Názory Kocbekovy se pohybují na linii zakázaného „Septu". Hlavní vinu vidí ve zpátečnické ideokracii (smýšlení), která líčí komunismus jako zločinnost a jako největšího nepřítele lidstva, jako hmotařské požitkářství (materialistický epikurejismus), Rusko pak označuje za království ďáblovo, za výplod pekla. Škoda je prý, že omezení a naivní katolíci se stávají obětí duševního mechanismu. Nalétají osnovatelům křižáckého, protikomunistického boje, kteří se prý skrývají v pozadí fašismu a státního totalitarismu a kapitalismu. Komunismus je prý jen poměrným zlem, zaviněným našim nekřesťanským řádem. Křesťanství nesmí prý bojovati proti komunismu násilím a zbraní, poněvadž by to vedlo ke katastrofě; musí bojovati proti zásadám anebo ještě lépe opravdovostí lásky. Křesťanství nejsou prý dogmata ani ideologie, nýbrž skutky, které musejí směřovati k tomu, aby z křesťanů učinili dokonalé lidi, a ti pak přetvoří svět a společnost, postaví se proti dosavadnímu řádu a připraví nový. — O boji Církve proti komunismu nepověděl prof. Kocbek ani slovíčka, stejně pomlčel o papežských encyklikách proti komunismu ... a to jsou přece základní směrnice katolického stanoviska vůči komunismu a nezabarvené žádným fašismem, kapitalismem a pod.!

Delegace jugoslavského episkopátu (Bonefačić a křiževacký biskup Njaradi, záhřebský arcibiskup Stepinac, splitský biskup) vyjednávala v důsledku poslední biskupské konference v Bělehradě u ministrů důležité otázky církevní. U ministra spravedlnosti žádali, aby byl vzat ve státním rozpočtu zřetel na udržování katolických svatyň, které jsou historicky a stavitelsky významné. S ministrem školství jednali o nutnosti, aby ze školních učebnic byly odstraněny všecky útoky proti katolické Církvi a jejímu učení; také zdůraznili nutnost, aby duchovní semináře v Splitě a Maribor u byly uznány za vyšší učiliště. V ministerstvech financí, vnitra, obchodu a vojenství projednávali otázky veřejného života a fysické výchovy.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Statistika bohoslovců v obou moravských seminářích potvrzuje zdravé kořeny českého katolického lidu, z něhož vychází kněžský náš dorost. Olomoucký seminář má v pěti ročnících 189 Čechů a 76 Němců, brněnský: 123 Čechů a 38 Němců. V Římě studuje z olomoucké arcidiecése 6 bohoslovců, z brněnské 3. Kromě toho přijal i letos olomoucký seminář pohostinně: 6 bohoslovců slovenských, 8 rusínských, 5 maďarských a 1 Polák, kteří studují na CM. fakultě bohoslovecké pro své diecése. Ve vidnavském semináři je v letošním školním roce 12 Čechů, 19 Poláků a 10 Němců.

Z řádových bohoslovců mají na svém učilišti v Olomouci kapucíni 34 studujících (vedle 2 v Praze, 20 v Ejsdenu a 4 v Stans Litten) a dominikáni 22 (v Římě 5); dále studuje v Olomouci salesianů 8 (v Lublani 12, v Římě 6, v Turině 6) a 1 německý rytíř. V Brně studují bohosloví: 3 augustiniáni, 2 bohoslovci Společnosti nejsv. Svátosti a 13 těšitelů z vídeňského mateřince. Společnost salvatoriánů má své bohoslovce na studiích za hranicemi v Klausheide 3, v Pasově 4 a v Římě 1. Podobně i řád Tovaryšstva Ježíšova, z české provincie studují jesuitští bohoslovci: v Innsbrucku 14, v Marnefte (Belgie) 8, v Lovani 3, v Maastrichtu 7, v Chieri (Italie) 3, Gallarate (Italie) 2, v Dublině 2, v Anglii 1.

ČECHY

Povolání kněžská jsou jistě jakýmsi barometrem náboženského života diecése. V tom ohledu nejsmutnější obraz skýtá arcidiecése pražská, zvláště když srovnáváme počet letošních bohoslovců se stanoviska národního. V pražském semináři je totiž většina bohoslovců německá: 96 Němců oproti 86 Čechům. Snad se ten nepoměr aspoň zmírní z počtu 12 bohoslovců, kteří studují v Římě. Ale i tak je úhrnný počet 195 bohoslovců pro tak rozsáhlou arcidiecési s tolika uprázdněnými farami a místy kaplanskými málo utěšený pro budoucnost katolické duchovní správy, zvláště mezi zvlažnělým obyvatelstvem českým. Ostatní semináře: V Hradci Králové je letos v semináři 91 bohoslovec český, 46 německých a 3 slovenští. V Římě studuje 7. — V Čes. Budějovicích vzrostl letos nepoměr mezi bohoslovci českými — 80 — a německými — 48 — tím, že do prvního ročníku semináře vstoupilo 13 Čechů a 11 Němců, kdežto v ostatních ročnících bývala silná většina Čechů (na př. v III. roč. 7 Němců a 16 Čechů). Slovenských bohoslovců zůstává v Č. Budějovicích 5, noví letos nepřistoupili; v Římě jsou na studiích z diecése česko-budějovické dva bohoslovci. — Seminář litoměřický má 33 bohoslovce české a 73 německé, v Římě studuje z diecése 5 bohoslovců. — Jednotlivé řády mají na bohosloveckých studiích v Praze: benediktini 24 bohoslovců (kromě toho 2 v Salcburku, 4 v Římě a po jednom v Engelbergu a St. Andrä); františkáni 6 (kromě toho 2 v Bruselu); křižovníci 10, Milosrdní bratři 2; minorité 9; premonstráti 17 (kromě toho: v Brně 2, v Litoměřicích 15, v Hradci Králové 1, v Římě 3). Bohoslovci z kongregace redemptoristů konají svá studia na řádovém učilišti v Obořišti počtem 34, v Mautern (Rakousko) 22 a v Holosko (u Lvova) 2. V Českých Budějovicích koná bohoslovná studia též 6 kleriků z Kongregace Nejsv. Svátosti.

SLOVENSKO

Rímsko-katol. Jednota na Slovensku byla založena před 11 lety v Kokavě n. Rim. jako dobročinný pohřební spolek. Z nepatrných začátků zorganisoval dnes tento spolek už přes 20 odborů s více než 22.000 členy. Za 10 let svého trvání vyplatila Jednota 954.850 Kč úmrtní podpory; na dobročinné účely (misie, pohořelé, kněžský dorost a j.) 28.703 Kč, na léky pro chudé, lékaře, šaty, invalidům a sirotám 14.510 Kč. Členský příspěvek činí měsíčně 2—3 Kč a posmrtná podpora pozůstalým dosahuje po 5letém členství 2000 Kč. Reservní fond Jednoty činí 300.000 Kč. Slovenským katolíkům předchází na tomto poli svépomoci skvělým příkladem americká římsko-katol. Jednota slovenská, která náleží k nejsilnějším katol. organisacím ve Spojených státech a vládne dnes milionovým základním kapitálem. Bohužel, třeba ještě mnoho buditelské práce na Slovensku, aby katolíci nebyli poplatni podobným organisacím neutrálním anebo i nepřátelským. (Evangelický „Národný spolek" v okolí Brezové má na př. většinu členstva katolickou.)

Slovenské semináře zaznamenávají v letošním školním roce tento stav bohoslovců: V Báňské Bystrici: 49 Slováků, 12 Němců, 1 Maďar, 2 studují v Pasově v Bavořích. — V Bratislavě: 100 Slováků, 6 Němců, 49 Maďarů, 3 studují v Římě. — Košice: 43 Slováci, 4 Maďaři, 1 Polák, 1 studuje v Innsbrucku. — Nitra: 47 Slováků, 2 Němci, 1 Maďar, pět studuje v zahraničí (Římě, Strassburku a Innsbrucku). — Rožnava: 14 Slováků, 5 Němců, 19 Maďarů, 2 mimo diecési. — Spišská Kapitula: 56 Slováků, 6 Němců, 5 mimo diecési (v Římě 3, v Innsbrucku 2). — Prešov (řecko-katol.): 1 Čech, 4 Slováci, 14 Rusínů, 5 Maďarů, 2 v Římě.

Řádoví bohoslovci: Ze Společnosti Božího Slova je 6 bohoslovců na studiích v Nitře, 20 ve St. Gabrielu (Rakousy) a 3 v Římě. Slovenská viceprovincie jesuitská má 10 studujících bohosloví na Slovensku, 7 v Innsbrucku, 2 v Lovani, 1 v Szegedu, 2 v Maastrichtu, 2 v Nijmegen, 1 v Lublíně, 8 v Krakově, 4 v Chieri a 5 v Gallarate.

PODKARPATSKÁ RUS

Internát OO. basiliánů v Užhorodě slaví 25leté jubileum svého trvání. Už r. 1906 rozhodla se generální kapitula řádová na svém zasedání v Maria-

pouči zbudovali v Užhorodě chlapecký internát. Díla se uchopil tehdejší energický protoigumen O. Joachim Choma († 1931), který za pomoci celého národa a zvláště jeho americké emigrace mohl už r. 1911 položiti základní kámen internátní budovy a dáti jej posvětiti od tehdejšího biskupa Fircáka. Během jediného roku vyrostla pak na horním konci Rakočího ulice v Užhorodě moderní třípatrová budova basiliánského internátu. Slibný jeho rozvoj přerušila, bohužel, světová válka, kdy byla zřízena v internátě vojenská nemocnice, a poválečné zabrání velké části internátu pro státní úřady. Úplné uvolnění ústavu pro výchovné účely internátní nastalo teprve r. 1936. Basiliánský internát užhorodský míval průměrně 60—90 chovanců, z nichž vyšla za 25 let jeho trvání celá řada kněží, lékařů, advokátů, profesorů, učitelů a úředníků. Umožňoval zvláště chudým studentům studia v hlavním městě a kladl důležité základy náboženskomravní do výchovy jejich charakteru, proto naň všichni vděčně vzpomínají. Počátkem letošního jubilejního školního roku se přihlásilo do basiliánského internátu v Užhorodě 120 kandidátů, z nichž však mohlo býti přijato jen 98, poněvadž jedno poschodí zabralo nově otevřené řádové gymnasium. Jsou to vedle domácích gymnasistů žáci učitelského ústavu, měšťanské školy, státního gymnasia a různých kursů, kteří všichni tvoří pod otcovskou péčí protoigumena O. Polykarpa Bulyka, rektora O. Ivana Satmariho a řádových prefektů šťastnou studentskou „republiku", založenou na zásadách křesťanské výchovy. V basiliánském internátě užhorodském byl svého času prefektem též nynější prešovský biskup O. Pavel Gojdič. — Další výchovné práci jubilujícího internátu „naj Boh blahoslovif!"

Nově zřízený seminář pro římskokatolické bohoslovce v Užhorodě má 2 Slováky, 4 Němce a 13 Maďarů, kteří docházejí na bohoslovné učiliště řecko-katolické. Jeden bohoslovec studuje v Innsbrucku pro apoštolskou administraturu užhorodskou. — V semináři řecko-katolickém v Užhorodě studovalo 50 Rusínů, 12 Slováků, 4 Rumuni a 16 Maďarů. — V řádovém učilišti basiliánů na Černěcké hoře u Mukačeva studuje theologii pět kleriků basiliánských.

Za hranicemi.

ŘÍM

Sv. Stolice a protikomunistický svaz! Boj, který od počátku vede Sv. Stolice proti bezbožeckému komunismu, spočívá na úplně jiném základě, nežli boj států, které utvořily v poslední době protikomunistický svaz (Německo, Italie a Japonsko). Sv. Otec Pius XI. naznačil to nedávno ve svém proslovu ke skupině německých poutníků, když pravil, že „Boží a církevní zákony zůstávají jediným vyřešením, jediným světlem a jedině pravým a úspěšným prostředkem proti bolševismu". Církev neustává v tomto boji a chce, aby věřící byli v něm sjednoceni. Vylučuje zároveň jakékoliv politické tužby a cíle, které nemají nic společného s náboženskou svobodou a obranou křesťanské civilisace. Po vůli Církve mají se boje proti bolševismu účastniti všichni věřící bez ohledu na režim a stát, ve kterém žijí. Politické záměry by jen poškodily tento společný boj katolíků proti komunismu. Tu neplatí dilema: komunism či fašism.

Z nově jmenovaných pěti kardinálů tři se súčastnili světové války. Benátský patriarcha Adeodatus Piazza byl jako vojenský kurát na italské frontě, jugoslavský nuntius apoštolský msgre Pellegrinetti, ovládající mnoho řečí — i slovanské — konal kněžskou službu vojenskou u rakousko-uherských zajatců, a lyonský arcibiskup, primas Gallie, msgre Gerlier, musil jako bohoslovec narukovat do války, kde byl r. 1914 v bitvě na Marně těžce poraněn a dostal se pak do německého zajetí.

BELGIE

Bollandisté, učený sbor jesuitských historiků v koleji sv. Michala v Bruselu, kteří se zabývají kritickým zpracováním životů svatých (Acta sanctorum), vzpomínají stého výročí své obnovené vědecké činnosti. Počátek její padá ovšem do doby mnohem starší, neboť první dva svazky „Acta Sanctorum" byly vydány hned v r. 1643. Než zru-

šení řádu T. J. r. 1773, či spíše revoluční vláda francouzská z r. 1796, přerušily jejich činnost. Obnovil ji teprve P. Van der Moere a Van Hecke po znovuzřízení řádu Tovaryšstva Ježíšova na celém světě r. 1838. Vedle „Acta Sanctorum" (Životy svatých) počali Bollandisté roku 1882 vydávati ročníky „Analecta Bollandiana", v nichž uveřejňují jednak doplňky ke svazkům už vyšlým, jednak též přípravné studie k dílům novým a kritická pojednání o hagiografické a patristické literatuře. Jméno „Bollandistů" dal tomuto učenému sboru jeden z prvních vědeckých pracovníků belgický jesuita Jan Bolland (1596-1665); ve vědeckém světě prosluli mnozí z Bollandistů jako Bohumír Henschen, Dan. Papebroch a ze současníků stařičký P. Hipolit Delchaye. Dílo Bollandistů „Životy svatých" (Acta Sanctorum) se rozrostlo do velikých rozměrů: v letech 1643—1770 vyšel 1.—50. svazek v Antverpách, v letech 1780—1894 — s přerušením v letech 1794—1836 — vyšly svazky 51. až 63. v Bruselu, jež zabírají kalendarium svatých od 1. ledna do 4. listopadu. U Bollandistů pracuje vědecky nyní i známý přítel našeho Velehradu, biskup d'Herbigny; odborníkem v slovanské hagiografii jest P. Tinnebrock.

FRANCIE

Mezi posledně jmenovanými římskými kardinály je také msgre Gerlier, až do nedávna biskup tarbský a lurdský, který 29. června 1937 se stal arcibiskupem lyonským a tím i primasem gallským. Je rodákem versailleským (1880) a byl nejprve právním zástupcem a v letech 1911—1913 sekretářem právnické komory. Rok před světovou válkou — třiatřicetiletý — vstoupil do semináře, odkud ho však odvolala válka na bojiště. V bitvě na Marně byl těžce zraněn a 16. září 1914 upadl do německého zajetí. Pobyl v zajateckém táboře v Kolíně n. R., Celle a Hannoveru, dostal se pak pro své těžké zranění jako válečný invalida do Švýcar a konečně i domů, do Francie. Pro svou statečnost byl povýšen na poddůstojníka a vyznamenán válečným křížem. R. 1921 byl vysvěcen na kněze a byl velmi brzo pověřen důležitými úkoly církevními. Dne 15. května 1929 jmenoval ho papež Pius XI. biskupem tarbským a lurdským, r. 1937 arcibiskupem na starobylém stolci v Lyoně a konečně kardinálem.

Konference ruských emigrantských biskupů v Paříži. Začátkem prosince konala se v Paříži konference ruských biskupů západoevropských pravoslavných obcí pod předsednictvím metropol. Jevlogija. Mezi jiným se zabývala učením známého prof. S. Bulgakova „O sofii-premudrosti Boží". Jeho názory odsoudili před nedávnem ruští pravoslavní biskupové z východoevropské emigrace na své konferenci ve Sremských Karlovcích. Pařížská konference vytkla prof. S. Bulgakovu, že jeho učení má určité chyby a nesrovnalosti, ale jinak uznala, že se nedotýká základních ustanovení pravoslavné církve a že v něm prozatím není nic bludného. Tímto prohlášením se, bohužel, jenom rozšiřuje dosavadní rozkol mezi exarchou Jevlogiem a pravoslavným synodem srěmsko-karlovickým a vyrůstá i oficielní nedůvěra k jedinému vyššímu učelišti pravosloví, Duchovní akademii v Paříži, na níž právě přednáší prof. S. Bulgakov. Rozpory jurisdikční se stupňují v rozpory theologických názorů a tím nabývají nebezpečnější povahy, poněvadž pravoslaví nemá neomylného učitelského úřadu jako katolická Církev — v papeži!

ITALIE

Rektor římské „Animy", biskup Hudal, octl se na indexu Mussoliniho, jehož ministerstvo propagandy zakázalo obě knihy Hudalovy. V první knize, nadepsané „Katolictví a nacionální socialismus" vystoupil msgre Hudal ještě pro smír s národním socialismem, druhou knihou však o německém filosofu Bedřichu Nietschovi odmítl už jak národní socialismus, tak i bolševismus jako ovoce falešného učení Nietscheova. Tím se ovšem dotkl ideové lásky Mussoliniho, který silně podléhá vlivu Nietscheovy filosofie. Proto také italský katolicismus nemá co čekat od nietscheovsky sebevědomého Duce!

HOLANDSKO

„Apoštolát sjednocení" v Holandsku sorganisoval za 10 let svého trvání přes 40.000 členů ve 400 odbočkách. Veliké zásluhy o celé dílo si získal ny-

nější předseda Apoštolátu P. van Keulen, CSsR, který se na podnět lvovského metropolity Septického ujal rusínské misie v Amsterodamě a spolu s belgickými benediktiny z Amay a Schootenhofu šířil zájem o Východ. R. 1927 sešel se v Haagu po prvé pod protektorátem spolku „Víra a věda" Výbor pro sjednocení církví, který si vytkl za úkol, seznamovat inteligenci s myšlenkou církevního sjednocení a budit pro ni zájem. Práce se potkala s nečekaným úspěchem a rozšířila se pozvolna po celé zemi, až byl v Nymvegách oficielně založen „Apoštolát pro sjednocení církví" (později pojmenovaný: Apoštolát sjednocení). Počáteční programová nejasnost, čemu má se dáti přednost: zda modlitbě a obětem, či studiu a poučování vývojem a pilnou prací na obou polích zmizela a došlo k harmonické jednotě. Apoštolát sjednocení vydává od r. 1927 v Gravenbage měsíčník „Apostolaat der Vereeniging" v 30.000 výtiscích. Na podporu díla sjednocení přispěl za deset let svého trvání velkým obnosem 100.000 zl. (t. j. 1,600.000 Kč). Má velké legie horlivých apoštolů — nedávno jich svolal farář Schiphorst 1700 k poradám propagačním — a každou neděli se někde o něm káže a tak vznikají stále nové odbočky. Kromě toho pořádá Apoštolát každoročně tak zv. „Studijní dny" o východních církvích. Poslední konané v Nymvegách (Nijmvegen) se zabývaly východní církví armenskou, jejími dějinami, theologií, liturgií, církevním právem atd. Po každé přednášce se rozvíjí debata, která ještě více prohlubuje a ujasňuje přednášenou látku. Úspěch holandského „Apoštolátu sjednocení" se jeví též v tom, že byla při theologické fakultě katolické university v Nymvegách zřízena stolice pro východní srovnávací theologii a že holandští kapucíni utvořili též východní větev řádovou!

LITVA

Pod protektorátem litevského apoštolského delegáta msgra Arraty konal se od 7. do 14. listopadu týden modliteb za sovětské Rusko. Ve všech katolických kostelích obětovány byly modlitby podle přání Sv. Otce: Spasiteli světa, zachraň Rusko! Jednomyslná sjednocenost věřících v modlitbách byla zároveň důstojným protestem proti komunistickému násilí v Rusku i proti jeho snahám, „oblažiti" i sousední státy a národy.

NĚMECKO

Odkřesťanění německého národa provádí Hitlerův režim po etapách, ale důsledně a ze základů, t. j. počíná hned odkřesťaněním školy. S počátku znělo heslo: Pryč s klášterní výchovou! Odstraněny řeholní učitelky ze škol. Pak se žádalo ve jménu jednoty národa odstranění konfesních, náboženských škol. A nyní došlo k vyloučení všech kněží z náboženského vyučování ve škole. Prozatím mají vyučovati náboženství učitelé — kteří sotva budou směti a chtíti vyučovat náboženství z poslání a v intencích Církve, spíše se stanou apoštoly moderního pohanství v odkřesťaněné škole. Katoličtí biskupové zavádějí proto vyučování náboženství pro školní děti v kostele — jednou týdně a v pastýřském listě vyzývají důtklivě katolické rodiče k obětavé spolupráci v těžké době, kdy má býti udušeno slovo Boží a Církve.

RUMUNSKO

Obtíže rumunského katolicismu lze tušiti už z přípravného studia bohoslovců. Pramení především v mnohojazyčnosti katolické duchovní správy. Proto studují bohoslovci dogmatiku, morálku a právo latinsky, homiletiku, liturgii, Písmo sv. a církevní dějiny německy, pastorálku a náboženskou literaturu rumunsky, jednou týdně mají hodinu maďarštiny. Katolický seminář v Bukurešti je pod jednou střechou s arcibiskupskou residencí a farou. Je to velká budova o 9 poschodích, v posledních třech poschodích je umístěn seminář. Byl založen r. 1926 usilovnou péčí bukurešťského metropolity Alexija Th. Cisara za štědré podpory Sv. Otce Pia XI. Theologická akademie byla založena v Bukurešti až v r. 1930. Chovanci malého semináře, který je pouze soukromým ústavem, musejí každoročně dělati zkoušky na státní škole. Od sexty mají též latinské přednášky ze scholastické filosofie, proto jim pak trvá theologické studium jen

4 leta. Mezi profesory theologie jsou též dva kněží Společnosti Božího Slova z Mödlingu u Vídně. Seminaristé a bohoslovci nejezdí na prázdniny domů, ale také nezůstávají v Bukurešti, kde je v létě veliké vedro. Od června do polovice září přesídlí společně do Tinis de Jos, rozkošného prázdninového útulku v karpatských horách nedaleko Brašova. Domácnost v semináři vedou sestry sv. Františka.

(Museum)

ŠVÝCARY

Katolická mezinárodní tisková agentura (KIPA) ve Švýcařích ztratila jednoho ze svých nejzasloužilejších tvůrců P. Josefa Paucharda (zemř. 20. X. 1937). Do r. 1932 byla KIPA více jen soukromým podnikem, k jehož zabezpečení měla se založiti na přání švýcarského episkopátu akciová společnost. Když však uprostřed přípravných prací zemřel předseda iniciativního výboru, světící biskup dr. Antonín Gisler, spočinula všechna tíha přípravy na bedrách P. Paucharda. A jenom jeho nezlomná vytrvalost a hluboké přesvědčení o důležitém poslání katolického tisku dovedly překonati tisíceré překážky, které se stavěly v cestu této katolické akci tiskové. P. Pauchard súčastnil se take prací, které po různých nedostatečných pokusech vedly r. 1930 k založení „Stálé mezinárodní komise katol. redaktorů" (Commission Permanente Internationale des Directeurs de Journaux Catholiques). Na podzim r. 1936 měl důležitý referát na římském světovém sjezdě katolického tisku, kde byli přítomni také zástupcové našeho katolického tisku. Životní dílo zemř. P. Paucharda, věnované vybudování mezinárodní služby katolického tisku osvědčilo se zvláště v nynější době, kdy je s tolika stran ohrožena opravdová svoboda tisku, hájícího spravedlnosti a pravdy.

MEXIKO

Mexické bolševictví má ruského ducha. President chilské sněmovny zaslal mexické sněmovně k výročnímu dni svobody blahopřejný projev, který končil slovy: „Kéž Bůh Vaši Excelenci chrání!" Ale právě tato závěrečná slova blahopřání narazila na odpor mexické sněmovny, která se usnesla chilskou gratulaci ignorovat, poněvadž prý její znění neodpovídá revoluční ideologii mexické. — Chcete jasnější důkaz o ďábelské nenávisti bolševické nevěry vůči Bohu, než jej dali mexičtí bolševici? Už pouhá zmínka o Bohu je rozčilí, že se stávají i společensky — hrubými!

AMERIKA

Poslední new-yorská synoda ruských biskupů pravoslavných v Americe zdůraznila zvláštním pastýřským listem jednotu a výlučnost pravoslavné ruské metropolie pro všechny americké emigranty ruské, odsoudila odstředivé snahy plnomocnika moskevského metropolity Sergija, exarchy Benjamina, i ostatních nekanonických formací církevních, které také vystupují pod názvem ruské pravoslavné církve, jako jsou organisace Kedrovského, Klimenta, Nikova, Theodoroviče a „separatistů" Ukrajinců s novým biskupem Bohdanem v čele. Americká metropolie pravoslavná je ve spojení se střediskem ruského pravoslaví zahraničního, se synodem sremsko-karlovickým. Ačkoliv ztotožňuje po starém zvyku pravoslaví s opravdovým ruským uvědomením vlasteneckým, přece zve do svého lůna všechny své bratry, pocházející z „ujařmené" Rusi, z Haliče, Zakarpatska a Bukoviny. Uplatňuje tu své známé agitační názory arcibiskup Vitalij, někdejší průkopník pravoslaví na našem Podkarpatsku, archimandrita Vitalij Maksyměnko.

Řecko-katolická diecése v Kanadě vzpomínala nedávno 25letého svého trvání. Prvním jejím biskupem byl msgre Nikita Budka, který s pomocí malého poměrně hloučku věrného kněžstva sorganisoval duchovní správu řecko-katolických Ukrajinců na širé rozloze území kanadského, překonav nesčetné překážky, které stály v cestě jeho apoštolské práci. U příležitosti 25letého jubilea diecése vydal nynější řeckokatolický biskup kanadských Ukrajinců, msgre Vasyl Ladika pastýřský list, v němž vyzývá své věřící k další obětavé práci pro povznesení náboženského i národního života v nové vlasti za mořem. Velikou oporou kanadské diecési řeckokatolické byla horlivá činnost řeholníků basiliánů, kteří lidovými misiemi připravovali půdu pravidelné duchovní správě!

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka
ve Slezské Ostravě.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Objednejte si knihu dra Josefa Hloucha
Problém odpadu od církve
Kniha má 233 stran a stojí pouze 24 Kč.
Objednávky vyřizuje
Matice cyrilometodějská v Olomouci,
Wilsonovo náměstí 16.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Únor 1938. Číslo 2.

Rodina v SSSR.

E. K.

Bylo to ještě před světovou válkou, kdy tak zvané pokrokové kruhy ruské vedly tažení proti nerozlučitelnosti manželského svazku. Pokládali manželství za zřízení velmi škodlivé a zbytečně omezující osobní svobodu jednotlivce. Do doby komunistické revoluce se podobné názory v Rusku značně rozšířily mezi ruskou inteligencí a proto, když komunisté dali do svého programu také uvolnění rodinných svazků, setkalo se to u mnohých s upřímným souhlasem a získalo jim to hodně stoupenců. Není zajisté zapotřebí podotýkati, že komunisté hleděli uvolniti rodinné svazky nejenom z ideologických důvodů, ale hlavně proto, že to pokládali za prospěšné pro své revoluční cíle. Potřebovali lidí, kteří by jim byli úplně oddáni a kteří by neměli žádných závazků vůči komukoliv jinému. Pak také počítali s tím, že uvolnění pohlavních vášní pomůže jim zničiti starý pořádek. Že bez rodiny není možná řádná společnost, to buď netušili nebo se o to vůbec nestarali.

Stručně řečeno byl názor na rodinu, který se vítězní komunisté rozhodli v Rusku hned uplatňovati, asi takový: Rodina a rodinná výchova jsou zbytečny. Mezi mužem a ženou musí býti takový poměr, aby každá strana směla jej přerušiti, kdykoliv bude chtíti, bez ohledu na stranu druhou. Děti musejí býti vyňaty z rodinného vlivu a mají se vychovávati pod státním dohledem, to znamená pod dohledem komunistických vychovatelů. (Komunisté byli totiž naprosto přesvědčeni, že se jim podaří vychovati opravdu novou komunistickou generaci, lidi ve věku do 20 až 22 let chtěli převychovati na komunisty, ostatní měli býti prostě vyhubeni. Tyto názory se hlásaly v letech 1918 až 1923 na nejrůznějších schůzích, a snad řečníci i upřímně věřili tomu, co hlásali. Tím si také do jisté míry vysvětlíme nelítostné zacházení sovětské vlády s ruským obyvatelstvem.)

Aby ruské obyvatelstvo bylo nuceno se říditi komunistickými názory na rodinu, sovětská vláda začala r. 1918 prováděti reformu manželského svazku. Manželství v našem smyslu slova bylo zrušeno a neexistuje dosud. Místo manželství byla zavedena registrace spolužití. To znamenalo, že dvojice, která se rozhodla žíti společně, zašla si na popisní úřad a tam své rozhodnutí dala zaznamenati. Když jeden z nich chtěl později spolužití přerušiti, oznámil

to prostě příslušnému úřadu, od kterého hned za malý poplatek dostal potvrzení svého oznámení. Druhá strana nemusela býti o tom vůbec ani vyrozuměna. (Všechny tyto zápisy prováděl úřad, který se jmenoval ZAGS, co jest zkratka slov „Zápis aktov graždanskogo sostojanija".)

Sv. Cyril a Metoděj z řecko-katolického kostela na Slovensku.

Svatí apoštolové všeho Slovanstva, orodujte u Boha ve dnech velikého soužení křesťanstva v sovětském Rusku!

Na tuto registraci manželského spolužití není však možno pohlížeti jako na nějaké sovětské manželství. Spolužití zaregistrované i nezaregistrované mělo právně tytéž následky. Tak byla registrace spíše jen ústupkem starému smýšlení obyvatelstva, které si přálo míti „něco jistějšího v rukou", totiž důkaz o skutečném spolužití.

V tisku, na schůzích a v různých kroužcích — všude prováděli

komunisté propagandu na rozbití rodiny. Nazývali rodinu nesmyslem a buržoasním předsudkem, který byl jen vymyšlen, aby omezil svobodu člověka. Následkem této propagandy stala se „volná láska" a úplná pohlavní „svoboda", t. j. nevázanost, všedním zjevem v SSSR, zvláště v kruzích komunistických. R. 1929 měl jsem příležitost mluviti s jedním mladíkem asi 20letým, který právě přijel ze SSSR, a tento mladík mně řekl: „Když vám někdo řekne, že nebyl v SSSR aspoň pětkrát ženatý, tak je to lhář." Snad ten mladík příliš zevšeobecňoval, ale jistě vyjadřoval jen názory, které byly rozšířeny mezi jeho vrstevníky . . .

K tomu ještě třeba dodati, že samotní sovětští předáci (zvláště pověstná soudružka Kolontajeva) všemožně podporovali šíření „volné lásky" i mezi nezletilými a posílali pozdravné telegramy matkám 12—13letým, aby tak zdůraznili, že to nepovažují nijak za zjev škodlivý, nýbrž naopak. Při tom se neustále mluvilo o osvobození ženy od jha rodiny a od závislosti mužovy, ačkoliv to ve skutečnosti bylo osvobození mužů od povinnosti: pomáhati ženě.

Sovětská vláda se neomezila pouze na nařízení, které se přímo dotýkalo uzavírání manželství a jeho stálosti. Celý sovětský život se začal budovati tak, aby rodinný život byl znemožněn. Především se komunisté snažili přinutiti obyvatelstvo, aby se stravovalo společně. Jak je známo, panuje hned od nastolení komunistického režimu v Rusku velká nouze o potraviny, které sehnati jest jednotlivci často naprosto nemožno. Proto bylo dosti snadným přinutiti obyvatelstvo (anebo aspoň značnou jeho část), aby stravovalo společně. Doma se tedy přestalo vařiti a tím rodinný život značně utrpěl. Dále pomáhaly komunistům bořiti rodinu hrozné bytové poměry. Málokterá rodina mohla bývati sama pro sebe, aby se nemusela děliti o byt s někým jiným. Dokonce se i nové domy tak budovaly, aby rodinný život byl v nich nemožným. R. 1930 bylo vydáno nařízení o odnechodpočinkuodpráce, a to vytvořilo takovou situaci, že každý člen rodiny měl volno v jiný den a proto nemohl své prázdné chvíle prožívati spolu s ostatními členy rodiny. Nejhorší však bylo to, že sovětský život nutil k výdělečné práci nejen otce, ale i matku a tak ji odcizoval a vzdaloval úplně od péče o rodinu. Při tom však byl i společný jejich výdělek nedostatečným k výživě celérodiny, takže děti dostávaly jídlo a jiné životní potřeby ve škole nebo v komunistických organisacích. Děti se následkem toho naučily dívati na své rodiče zcela nezávisle, jako by jich vůbec nepotřebovaly. Tento smutný stav vystihuje dobře známá dětská písnička ruská:

„SSSR je náš tatínek,
VKP je naše matka,
Vot, a více nic! . . .
Všichni půjdeme k buržujům na návštěvu,
a podřežeme jim hrdla,
Vot, a více nic! . . ."

Osudných opatření k rozbití rodinného života a novot komunistického řádu, které znemožňovali vůbec rodinný život, bylo ovšem ještě více. Uvedli jsme tu jen některá. Jejich souhrn působil velmi nepříznivě na vývoj rodiny. Bohužel, většina těchto příčin trvá dosud a nemůže naprosto býti odstraněna bez radikální změny celého systému sovětského. (Dokončení.)

Záhřebský arcibiskup dr. Antonín Bauer.

Prelát dr. Kamil Dočkal, Záhřeb.

V předvečer svátku Neposkvrněného Početí bl. Panny Marie minulého roku zazněly smutně zvony záhřebské katedrály, oznamujíce obyvatelstvu hlavního chorvatského města, že jim zemřel milovaný otec a ode všech bez rozdílu vážený arcipastýř arcibiskup *dr. Antonín Bauer*. Bolestná tato zpráva se hluboko dotkla srdcí všech; a když mrtvé tělo velikého nebožtíka leželo vystaveno v dolní kapli arcibiskupského paláce, hrnul se věřící lid v nepřehledných zástupech od rána do večera, aby naposled ještě pohlédl do tváře milovaného Otce. V pěti dnech se vystřídalo u rakve nebožtíkovy nejméně sto tisíc lidí. Tolik, ba ještě více, bylo jich přítomno i jeho slavnému pohřbu. Znamení, jak byl zesnulý arcibiskup všeobecně oblíben.

Všechny noviny a časopisy chorvatské všech politických i kulturních směrů psaly dlouhé a sympatické nekrology o velkém záhřebském arcibiskupovi. A není divu. Byl' nejen nejvyšším církevním hodnostářem, nýbrž byl i největším vlastencem a v poslední době i národním vůdcem, i když se už politikou nezabýval. Po dlouhou dobu viděl v něm chorvatský lid svého nejpřednějšího representanta a ochránce. Není lehko v krátkém článku zachytiti celý bohatý a rušný život velikého arcibiskupa, pokusím se podati alespoň krátký nástin jeho života.

*

Dr. Antonín Bauer pocházel z rodiny, která kdysi bydlela v Cindrově (Siegendorfu), v šoproňské župě v Burgenlandu, kam se utekli v 16. stol. Chorvaté prchající před Turky. Jeho otec Antonín byl tam ještě narozen. V 10. roce věku se přestěhoval se svými rodiči do Chorvatska, a to na statek hraběte Erdödy-ho v Jastrebarsku. Arcibiskup Bauer byl *nejstarším z 15 dětí*. Obecnou školu a šest prvních gymnasijních tříd absolvoval ve Varaždíně, kde se jeho rodiče trvale usadili, majíce tam dům a menší statek. Dvě poslední třídy gymnasia a dvě třídy bohosloví vystudoval v Záhřebě, třetí a čtvrtý rok bohosloví v centrálním semináři v Budapešti. Jako mladý kněz byl poslán na vyšší studia theologická do vídeňského Frintanea, kde nabyl titulu doktora bohosloví. Ve všech školách byl vždy první anebo mezi prvními.

Po krátké kaplanské službě v Samoboru a po tříleté službě gymnasijního profesora v Záhřebě se stal dr. Bauer *profesorem fundamentálního bohosloví*, ontologie a theodicee na záhřebské fakultě boho-

slovecké. Přes dvacet roků zastával ten důležitý úřad (1887—1904 jako profesor mimořádný a 1904—1910 jako řádný profesor); v letech 1886—1890 byl dr. A. Bauer vedle profesury též *redaktorem časopisu „Katolički list"*. Profesorská a redaktorská služba dala dr. Bauerovi příležitost, aby ukázal všechny dary svého velikého ducha. V této době proslul jako největší křesťanský filosof a apologeta chorvatský. Jeho přednášky ve škole připadaly nám, jeho posluchačům, jako nějaké zjevení. Nejtěžší filosofické problémy vysvětloval nám

Chorvatský metropolita arcib. dr. Antonín Bauer († 7. XII. 1937).

s takovou jasností, tak živě, plasticky a zároveň s takovou vřelostí srdce i rozumovou přesvědčivostí, že jsme bývali všichni uchváceni Dr. Bauer dal chorvatské filosofii přesnou a klasickou terminologii. Jako redaktor „Katoličkiho listu" bránil zásady křesťanské bohovědy a práva Církve proti všem nepřátelům z tábora liberalismu, materialismu, darvinismu, positivismu, kantismu a modernismu. Z této doby pocházejí jeho nejvážnější vědecká díla: *„Ontologija"*, *„Teodiceja"*, *„Wundtov metafizički sustav"*, knihy, které mu zasloužily členství *„Jihoslovanské Akademie věd a umění"* — vrcholné tedy cti vědeckého pracovníka. Dr. Bauer dosáhl jména největšího současného scholastického metafysika, filosofického kritika a systematika chorvatského.

Než činnost dr. Bauera neobmezovala se pouze na výchovu kněžského dorostu, na vědeckou práci theologickou a na obranu Církve, nýbrž se projevovala i na jiných polích. Dr. Bauer byl *velikým vlastencem a sociálním pracovníkem*. Na poli sociální prakse organisoval „Zemědělskou banku" podle systému Raiffeisenova, a jeho práce

vlastenecká přivedla ho i do parlamentu. Byl *poslancem* nejdříve na program radikální strany Starčevičovy a když v ní došlo k rozkolu, na program koaliční.

Poslanec dr. Bauer získal si slavné jméno jako parlamentní řečník v Záhřebě i v Budapešti. Každá jeho řeč uchvacovala železnou logikou, vědeckou akribií (přesností) a skutečnými, nezvratnými doklady. Na půdě parlamentní bojoval za práva svého národa poslanec dr. Bauer až do umdlení.

Není divu, že tak mnohostrannou vynikající činností dosáhl. dr. Bauer v Chorvatsku *velké popularity*, takže na něho padl los, když hledali stařičkému arcibiskupovi dr. Jiřímu Posilovičovi *koadjutora*. Bylo to roku 1911. A tak řídil dr. Bauer plných 26 let rozsáhlou arcidiecési záhřebskou, nejprve jako koadjutor, od roku 1914 pak jako ordinarius. Těžká, věru, a odpovědná úloha v tak bouřlivých časech. Byla to doba světové války, doba převratu a národního osvobození, doba poválečné revoluce doma i za hranicemi. Dr. A. Bauer se prokázal a osvědčil jako vzor duchovního pastýře i jako ideální vůdce národa v jeho nejtěžších zkouškách.

Práce vědecká a politická musela ovšem ustoupiti do pozadí, jak mile se dr. Bauer stal arcibiskupem a pastýřem velikého stádce. Chtěl býti *opravdovým biskupem katol. Církve*, jemuž především leží na srdci spása lidu, záchrana duší, obrana víry a Církve. Na jiné věci mu teď nezbývá času ani zájmu. Pečuje bedlivě o *rozkvět eucharistického hnutí* ve své diecési, zavádí *ustavičnou adoraci* ve farních kostelích (každý den v některé farnosti). Sám adoruje denně po celou hodinu. Osobně dohlíží, jak se adorace v diecési koná, bez ohlášení přímo navštěvuje kostely, aby viděl, jak kněží konají své povinnosti. Podporuje vzrůst *Mariánských družin*. Jako člen kněžské Mariánské družiny v Záhřebě přichází, kdykoli jen může, na jejich pobožnost a účastní se družinské schůze kněžské. *Třetí řád svatého Františka*, za jehož člena se dává zapsati, získává v arcibiskupu dr. Bauerovi velikého příznivce. Do hlavního města chorvatského, kde dosavad byli jen františkáni a jesuité, uvádí dr. Bauer další řehole: salesiány, dominikány, konventuálce, řeholníky Třetího řádu sv. Františka (tak zv. glagoláše). A za nimi přicházejí do Záhřebu i sestry sv. Kříže, Služebnice Malého Ježíše, sestry karmelitky a uršulky. A všechny ty řády nacházejí v arcibiskupovi svého opravdového dobrodince a mecenáše a snaží se mu proto odvděčiti svou horlivou působností. Křesťanský život v Záhřebě se zvedá, městská periferie ztrácí komunistický ráz.

Arcibiskup Bauer věnoval po celý čas svého pontifikátu plnou pozornost a obětavou lásku i *katolickému hnutí laickému*. *„Křižáci"* rostou počtem i nadšením, jejich organisace vzkvétají. Organisace *„Katolické akce"*, vedená podle přání a direktiv sv. Otce, postupuje úspěšně v záhřebské diecési.

Velikou péči projevil arcib. dr. Bauer zvláště o *dorost kněžského stavu*. Poněvadž se po válce vyprázdnil bohoslovecký seminář — a více kněží odpadlo též k starokatolické sektě, ujal se arcibiskup

Bauer s velikou energií myšlenky, aby zřídil *nový chlapecký seminář* pro přípravu kněžského dorostu. A tak roku 1920 zakládá nový chlapecký seminář s vlastním gymnasiem. Pro oba ústavy staví novou moderní budovu nákladem 54 milionů dinárů, do níž se roku 1928 stěhují mladí obyvatelé. Stařičký arcibiskup rád přicházel na „Šalatu" do svého malého semináře. Tam se cítil jako doma, tam hledal odpočinku po denních starostech. Ovoce tak velikých obětí se brzo ukázalo: Bohoslovecký seminář se zase plní kandidáty kněžství a jejich počet převyšuje dnes už počet normálních roků dřívějších.

Světlým bodem episkopátu dr. A. Bauera je *diecésní synoda*, ke které došlo jeho přičiněním roku 1925. Jak ohromná práce byla tu vykonána! Na synodě bylo zredigováno partikulární právo diecésní, předpisy nového církevního zákoníku aplikovány na chorvatské zvláštní poměry. „Acta" synody podávají nejlepší svědectví o jejím významu pro církevní život diecése záhřebské.

Vliv a činnost arcibiskupa Bauera přesahovaly však daleko hranice diecése, dotýkaly se celé katolické *Jugoslavie*. Těžké poměry přinutily záhřebského metropolitu, aby do své residence svolával *konference všech jihoslovanských biskupů* k poradám o důležitých církevních a církevně-politických záležitostech. Záhřebské biskupské konference se staly mocným činitelem v životě katolíků jihoslovanských. Z nich se ozývaly protesty do Bělehradu, kdykoliv se vláda odvážila nedbati církevních zákonů, z nich vycházely i ony krásné *pastýřské listy* pro obnovu církevního života v Jugoslavii. A na všech biskupských konferencích předsedal arcibiskup dr. Bauer jako *faktický primas chorvatský*, a když bylo třeba, přímo z konferencí odjížděl stařičký arcibiskup do Bělehradu, aby tam bránil práva Církve i národa. Když za ministerského předsedy Jevtiče — za vlády absolutismu — tekla krev ubohých Chorvatů, byl *arcibiskup Bauer jediný*, který se odvážil veřejně mluviti a hájiti svobodu svého národa. Chorvaté mu to také nikdy nezapomněli, ale spláceli vděčností a oddaností svých srdcí. Byly to smutné doby, kdy byl poslanec Radič zabit, vůdcové lidu Korošec a Maček internováni, národ zůstal úplně opuštěn, bez vůdce. Tehdy se ukázala moc katolické Církve a moudrost jejího hlavního představitele, arcib. dr. Bauera.

Než obraz života arcibiskupa dr. Antonína Bauera by nebyl úplný, kdybychom nevzpomněli i jeho práce pro *sjednocení Církve a pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoda"*. Již jako redaktor *„Katoličkiho listu"* byl ve styku se slavným ruským konvertitou *Vladimírem Solověvem*, kterému dal k disposici stránky svého listu. A tak vychází roku 1892 v „Kat. listě" Solověvův článek: „Pravoslavný dogmat o církvi", kde je kritika dogmatiky dr. Emilijana Radiče, a roku 1893 polemický článek „Znamení pravé církve Kristovy" proti pravoslavným bohoslovcům A. Lebeděvovi a I. Petrovičovi.

Jako arcibiskup podporoval dr. Bauer akci *„Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje* ve prospěch unitských vyhnanců z Macedonie a Thracie. Když 8. prosince 1913 záhřebské mariánské kongregace pořádaly slavnostní akademii pro jmenované uprchlíky a liberální chorvat-

ské a srbské noviny jim to zazlívaly, převzal arcibiskup Bauer protektorát nad akademií a sám pronesl závěrečné slovo, kde pravil: „Dílo, na kterém pracujeme, není dílo nenávisti a sváru, nýbrž dílo lásky, dílo Boží. Nejvroucnějším přáním Božského Spasitele bylo, aby všichni jeho věrni byli jedno. Kdo může proto zazlívati katolickým Chorvatům, jestliže se modlí a pracují pro sjednocení?"

R. 1919 po prvé v nové Jugoslavii vydal arcib. Bauer jako předseda jihoslovanského episkopátu *pastýřský list o sv. Cyrilu a Metodějovi*, kde mluví takto: „Boží Prozřetelnost chtěla, že v našem novém státě žije pospolu skoro stejný počet katolíků i křesťanů nesjednocené východní církve. V těchto zevnějších poměrech jeví se vůle Boží, abychom my (Chorvati) v první řadě podporovali modlitby a dílo katolické Církve za sjednocení našich východních křesťanských bratří." Roku 1920 převzal arcibiskup Bauer výkonné předsednictví akce pro stavbu *katolické katedrály v Bělehradě*. („Belgrade Cathedral Fund"), kde obětavě spolupracovala Miss Anny Christičová, obzvláště v severní Americe známá katolická novinářka z Londýna, rodem Srbkyně. Roku 1923 doporučil arcibiskup dr. Bauer vřele všem svým diecesánům *„Světovou modlitební oktávu"* za obrácení nevěřících a za sjednocení východních křesťanů: „Přeji si, aby se tato oktáva konala všude, kde jest jen možno, obzvláště v katolických náboženských spolcích a ústavech." Ze slovanské lásky převzal arcibiskup Bauer roku 1926 protektorát matinee, kterou pořádali záhřebští Ukrajinci na počest lvovského metropolity *dr. Ondřeje Šeptického* u příležitosti jeho 25. výročí metropolitského úřadu.

K oslavě 1100. narozenin sv. Cyrila vydal (dne 16. října 1926) arcibiskup dr. Bauer jako předseda biskupské konference nadšený pastýřský list, kde praví: „Je potřeba, abychom se my první přede všemi ostatními přihlásili k apoštolské práci pro církevní sjednocení. Bratrská láska nás volá, abychom uskutečnili hlavní myšlenku našich svatých slovanských apoštolů, pro kterou oni i žili i umírali a za kterou oni — jak doufáme — i dnes bez přestání orodují před trůnem Božím na nebesích. U katolických slovanských národů se už živě roznítilo hnutí cyrilometodějské za sjednocení církví. My Chorvati nesmíme v té práci zůstati poslední. Porozumějme a poslechněme hlasu času... Apoštolát sv. Cyrila a Metoda nechť se u nás co nejvíce rozšíří a zmohutní, nechť se zavede do každé farnosti a každý katolík se staň členem Apoštolátu!"

Podobně oslavil (1. listopadu 1935) arcibiskup dr. Bauer jako předseda jihoslovanského episkopátu *1050. výročí smrti sv. Metoděje"* krásným pastýřským listem, v němž mezi jiným dí: „Milujme, drazí věřící, svoji katolickou Církev, uctívejme našeho apoštola a pastýře sv. Metoděje spolu s jeho bratrem sv. Cyrilem, neboť oni se první u našich předků nejvíce snažili o prohloubení křesťanského ducha v duších praotců, neboť oni postavili první základy naší kultury."

Jak je známo, nebožtík záhřebský arcibiskup si osobně velmi vá-

žil a ctil *olomouckého metropolitu dr. Leopolda Prečana,* navštívil nejen velehradské kongresy unionistické, nýbrž i olomouckou arcibiskupskou residenci. A když mu pak za unijního sjezdu lublaňského (1925) olomoucký metropolita návštěvu v Záhřebě opětoval, měl z ní arcibiskup Bauer velikou radost.

Smrt arcibiskupa dr. Antonína Bauera znamená ohromnou ztrátu pro chorvatský národ, jemuž v nebožtíkovi odešel veliký a moudrý pastýř a vůdce, vynikající učenec a štědrý příznivec vědy, obětavý dobrodinec a mecenáš. Útěchou je arcidiecési jenom to, že si nebožtík arcibiskup ještě za života vybral podle svého srdce koadjutora-následníka *dr. Aloise Stepince,* který je odhodlán kráčeti ve stopách velikého svého předchůdce a prováděti dále jeho myšlenky.

Na prázdninách v Rumunsku.

(p – r.)

... Oradea Mare. Jsme v biskupském paláci u maďarské snídaně, při níž pan ředitel biskupské kanceláře msgre dr. Fr. Zitzmann s nemalou bolestí si stěžuje na veliký nedostatek kněží, ovládajících slovenský jazyk, tolik potřebných pro jejich diecési. Tato skutečnost prý nejvíce bolí apoštolské srdce nejd. pana biskupa Štefana Fiedlera, který, bohužel, dlel právě na visitačních cestách. Vždyť jeho diecése má na 32.000 zbožných, věřících slovenských duší, kterých počet při veliké natalitě (viz tabulku) stále značně vzrůstá — a kněz-Slovák — v celé diecési jest jen jeden jediný. Proto podle rozhodnutí nejd. pana biskupa měl se pan dr. Zitzmann vypraviti na cestu do ČSR. k našim slov. biskupům s prosbou, aby přijali alespoň na nějakou dobu do svých seminářů jejich bohoslovce, kteří by se u nás ve slovenském prostředí snáze naučili slovenštině.

Obdrževše doporučení na farní úřady, nastoupili jsme další cestu rumunskou železnicí. Kolem nás se rozprostírala jen rovina, posetá kvetoucími slunečnicemi, až se paní mého přítele, který se vracel se svojí rodinou z prázdnin od rodičů své manželky — tesknící stále po domově a svých drahých — začala usmívat a dětinsky z ní vyhrklo: „Jé, to je kvítek!" Vlak zastavil, zavolání průvodčího: Vadul — Krišului. Myslel jsem si: konečně jsme blízko cíle. Z dálky po široké cestě „trapem" projížděl povoz pro rodinu „pána učiteľa a ich hosťa". Když přijel, trnul jsem strachem, jak se naň vměstnáme. Malinký vozík s ještě menšími koníky měl pojati všechna zavazadla a 5 lidí. Ale při dobré vůli všechno jde — a již jsme ujížděli k blížícím se 700—800 m vysokým horám. Zdálo se mi, že ti koníci pomalu vůbec nedovedou běžet. Brzy přecházela rovina ve stráně a svahy, a asi po dvouhodinové jízdě nastalo rázné stoupání. Byli jsme v lese. Den se chýlil k večeru, rádi bychom se dostali na náhorní rovinu, než nás překvapí tma. Na voze zůstala jen zavazadla a my jsme se pěšky obdivovali vytrvalosti a nepovolnosti malých koníků. Mimo-

děk jsem si vzpomněl na naše hanácké kobyly, které by zde nevyšly bez pohromy, i kdyby stoupaly jen volně.

Po tříhodinovém — můžeme říci — lození přišli jsme k prvnímu domku, kde zněla tichá, slovenská, společná večerní modlitba malého zástupu dětí, nežli se odebraly na jedno společné lože ke spánku. Ještě dva vrchy a nasedalo se. Koníci se opět rozklusali. Byli jsme totiž na horských hřbetech. Jen tu a tam jsme míjeli siluetu přikrčeného domku, malé hřbitovy neohrazené sice, ale honosící se branou a hlavním křížem, kus lesa vystřídalo opět kousek políčka nebo pastviny, až v dáli jsme uviděli v měsíčním světle od oblohy

Přikrčená chaloupka krajanská v rumunských horách.

se odrážející kříž věže maďarpotockého kostelíka, u něhož je i církevní slov. škola, která byla naším cílem. — Noc již značně pokročila. První dojem vyjasnil představu slovenské dědiny: *Valea Ungurului*, mající jen 360 čísel na rozloze asi 40 km. (Táhne se délkou asi 10 km, v rozpoložení 4—6 km šíře.)

Když jsem si nyní uvědomil, že je sem přifařeno 9 slov. dědin ještě dalších, že naši bratři jsou tak strašně vzdáleni od náboženského zdroje posily, útěchy a lásky, srdce se mi sevřelo lítostí a zármutkem.

Druhý den jsem se seznamoval s novým prostředím. — *Církevní katolická škola* je působištěm mého přítele *Štěpána Kapitze*, o jehož učitelské postavení má nemalou zásluhu i náš Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje. Jeho škola je budova pocházející z r. 1873. Pan biskup velkovaradínský chce ji letos přestavěti a upraviti na dvojtřídku. Dlouhé trámy na povale velké třídy se již nebezpečně prohýbaly, nad stolkem visel vánoční stromek ze slámy (visí tu přes celý rok), na stěně několik zašlých obrázků, v čele kříž a tabule s pěkným nápisem: *„Ježíš náš učiteľ a priateľ dobrý."* S překvapením slyším, že tato třída má pojat *138 zapsaných žáků*, kteří se ovšem nikdy všichni nesejdou. Na podzim pasou ještě dobytek — to jich přijde 40—60, a

Mladá slovenská matka v Rumunsku.

Slovenská žena doma při práci.

to ještě na výstrahy pana učitele, že budou rodiče platiti 500 lei (lvů) pokuty, jestliže nepošlou své dítky do školy; v zimě zase napadne někdy sněhu přes metr a 4—6metrové závěje často též mnohým dětem znemožní návštěvu školy. Přece však alespoň v zimě přijde dosti dětí do školy, zvláště když krutost zimy povolí. Proto také, táží-li se naši Slováci v Rumunsku někoho na návštěvu školy, formulují otázku přiléhavými slovy: „Koľko zim si chodil do školy?" Odpověď bývá obyčejně 3—5 zim. Děti však samy rády navštěvují školu. Tak se stal mému příteli-učiteli případ, že za veliké zimy přicapkal do školy hoch jen v „krpcoch" a košili. Na „nohavice" (kalhoty) rodiče neměli, a hoch přece nechtěl vynechati vyučování.

Ze školy jsem šel se představit *p. faráři*. Jest jím *P. Ant. Ponner*, původu německého, národnosti maďarské, dobrák, jak se říká, od kosti. Není tam dlouho, ale přece již pochytil několik slovenských slov, takže může již dokonce i čísti slovenské kázání. Mladý, nadšený, horlivý a obětavý pan kaplan Jos. Dorsonczký, původem i národností Maďar, se právě díval na svého pasoucího se koně, kterého potřebuje pro zaopatřování a dalekou pastoraci. Přišel sem hned po vysvěcení neuměje ani slovíčka slovensky — nyní však již docela dobře mluví — ovšem tamějším nářečím. S velikou ochotou mi dal podrobné informace, potřebné pro usměrnění mých přednášek. Stěžoval si jen, že mezi našimi slovenskými bratry agitují tak zvaní *„Pokojíci"* — americká sekta, snažící se je získati do svého stádečka. Slibují jim kostely, kněze, jen aby přestoupili k jejich sektě. Du-

Slovenská školačka úsměvem vítá krajanskou návštěvu.

chovní správa musí tu bojovati s mnohými zlozvyky, které se, bohužel, zakořenily, jako by to nebylo nic zlého. Jde především o mládež. Jakmile mládenec dospěje 16 let, již si jde hledat „frajerku", k níž potom chodí pravidelně „na zálety". Rodiče v tom nevidí nic zlého, že takový mladík s jejich dcerkou zůstává i na noc, naopak ještě nadržují tomu, ba i nutí, jen aby se jim děvče brzy vdalo. Následek této mravní laxnosti se ovšem projevuje v dosti velikém počtu nemanželských dětí. Ve farnosti Valea-Ungurului, čítající na 6000 duší, bylo na př. v roce 1937 z 305 narozených dětí 19 nemanželských.

Porody ■, *úmrtnost* ▭ *a přírůstek* ▥

u našich Slováků v Rumunsku na 1000 obyvatel v poměru k porodům, úmrtnosti a přírůstku v Čechách, zemi Moravskoslezské, na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Č. I. slov. *katolické* osady v rumunském Rudohoří v průměru let 1931—35.
Č. II. slov. *evangelické* farnosti v Rumunsku v průměru let 1934—35.
Č. III. Čechy v průměru let 1930—34.
Č. IV. Moravskoslezsko v průměru let 1930—34.
Č. V. Slovensko v průměru let 1930—34.
Č. VI. Podkarpatská Rus v průměru let 1930—34.

(Statistická čísla podle Národopisu čsl. vlastivědy vydané Masarykovou akademií práce 1936. Sfinx.)

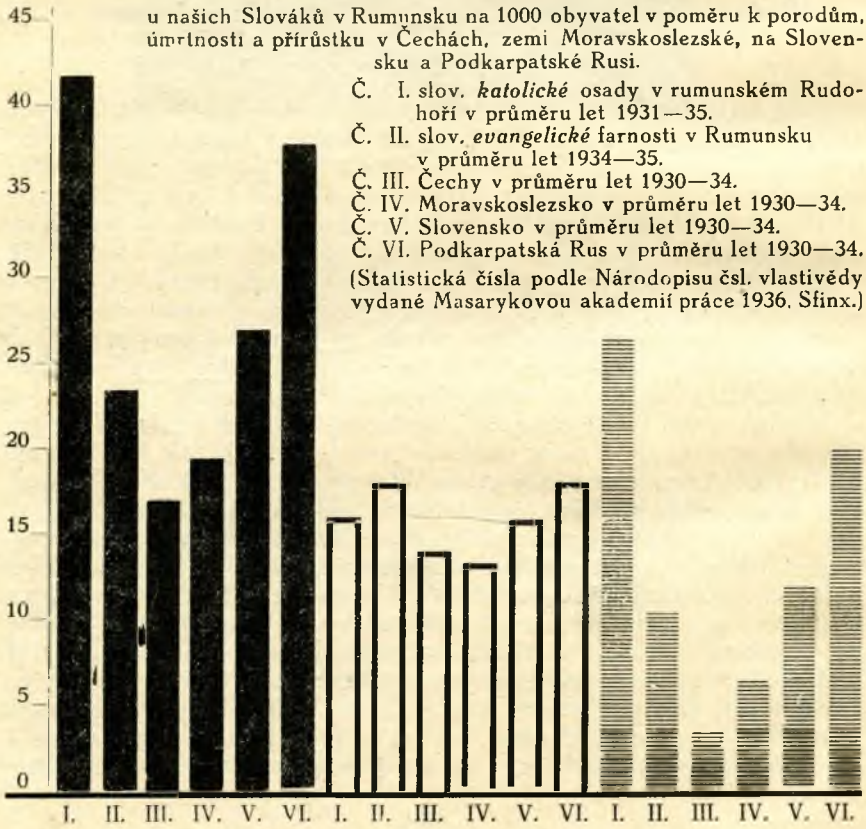

Ubohé sociální poměry a předčasná dospělost dětí mravní nebezpečí ještě zvyšují. V jediné místnosti spí celá rodina. Děti všelicos vidí a co nevidí, řeknou jim starší sourozenci a pak při dlouhém a osamělém pasení dobytka dochází mezi hochem a nedospělým děvčetem ke stykům, jejichž hříšnosti si ani neuvědomují. Mnoho obtíží školní výchově působí náklonnost dětí ke krádeži. Málokdy se stane, že by někomu něco ve škole nezmizelo. Takový den se oslaví poslední čtvrthodinku zpěvem národních písní. Nejraději prý děti zpívají: „Bejvávalo" a „Ženilo sa motovidlo". (Dokončen příště.)

Zemřel básník.

Fr. Jemelka.

Ve svém rodišti, Jaroměřicích u Jevíčka, zemřel dne 14. ledna 1938 duchovní správce trestnice v Kartouzích u Jičína v Čechách, dr. František Odvalil, ve věku 57 let (nar. 3. října 1880) a byl tam 17. ledna pochován.

Napsal-li jeden z našich mladých básníků — Jan Zahradníček — upřímně a pokorně, že básnické nadání je gratia gratis data, dar Boží zadarmo daný, ničím nezasloužený, byl zemřelý kněz *dr. František Odvalil*, syn prostého kováře na Malé Hané, opravdu vyznamenán touto *milostí* jako velikou hřivnou, z níž těžil bohatě po celý svůj život k slávě Boží, k dobru lidí i k rozmnožení hodnotného pokladu našeho národního písemnictví.

František Odvalil už za svých studií v kroměřížském semináři oddával se sladkému snění básnickému, jehož ovoce kolovalo, ovšem jen v opisech, u spolužáků a často propadlo domácí konfiskaci bdělých prefektů. Tehdy — jako tercián — „spáchal" dokonce obsáhlé *epos „Emigranti"*, jímž zaplnil celou studentskou théku (sešit). Škoda, že se tato prvotina pera Odvalilova nezachovala.

Po jeho příchodu roku 1900 do kněžského semináře v Olomouci dostává se jeho básnickým sklonům nových podnětů. Tehdejší předseda „Literární jednoty bohoslovecké", *Josef Vraštil*, (nynější profesor češtiny na arcib. gymnasiu v Praze-Bubenči, kněz T. J.) zřídil jakýsi literární reservoir (zásobiště) pro redakci bohosloveckého časopisu „Museum" tím, že posílal ad circulandum po musejnících silný sešit, aby do něho zapisovali vyhlédnutí zasvěcenci, třebas anonymně, své literární pokusy básnické i prosaické. Byl to jakýsi stimulus mladé ctižádosti, byla to síť zahrnující v sobě ryby dobré i špatné, byl to tichý stadion nadšených olympských závodníků.

František Odvalil, bohoslovec I. ročníku, se tu hned na po prvé prozradil jako *nadaný básník*. Pamatuji si, že jsem s údivem i nedůvěrou četl první jeho básničku — vroucí blahopřejnou vzpomínku na kroměřížského seminárního spirituála *P. Polzera* — podezřívaje autora, že se chce pochlubiti cizím peřím. Tak oslňovala dokonalá forma, vroucí cit a jadrnost myšlenky Odvalilových veršů. Ale pak

přicházely nové a nové důkazy jeho básnického nadání — ať to byly Březinovsky zabarvené básně v Museu, nebo příležitostná tvorba domácí (jubilejní bosenská sonata), či tvorba objednaná i na export (přerovské sestřičky na Šířavě dostaly prostřednictvím Odvalilova spolužáka, bohoslovce Sroslíka, celou básnickou hru k uvítání arcib. Kohna), František Odvalil vítězí. Odkládá i svůj pseudonym *A. Milevský*, jímž ještě podepsal básničku *„Rex pacis"*, a pod plným svým jménem se stává nejlepším básnickým representantem olomouckého semináře v „Museu".

Byl básníkem i *v próze. Prof. dr. Fr. Botek* přednášel nám tehdy na fakultě fundamentálku a po vzoru prof. dr. Musila dával nám zpracovávati soukromě některá témata. Odvalil napsal tehdy takovou hymnickou apologii Církve (Všecka krásná jsi, přítelkyně má . . .), že nám ji dr. Botek veřejně s katedry předčítal, zahrnuje autora nadšenou chválou. Poznal dobře „ex ungue leonem" (z drápku lva) a snažil se pak Odvalila získat pro své záměry jako vydavatel oslavné monografie *„Facta loquuntur"* k desítiletému biskupskému jubileu arcib. *dra Theodora Kohna*. Odvalil mu měl napsat úvodní jubilejní báseň. Ale nenapsal! Odepřel! Ne snad z nějaké osobní animosity ať k oslavenci — vždyť přerovským sestřičkám vyhověl — či k profesoru dr. Botkovi, to byla *Odvalilova povaha, že si chránil duchovní svobodu* proti každému vnějšímu útlaku, to bylo jeho vážné *pojímání básnického talentu*. Nesmělý jinak, nepraktický bohoslovec, který raději sklopil svůj hluboký zrak, když se ocital na nespravedlivém soudu podezřívání, měl dosti odvahy a statečnosti, aby si jako veliký poklad v duši opatroval hlubokou studánku pravé poesie.

Stala se jeho osudem. Zatím co k Odvalilovi spolužáci vzhlíželi s úctou, zatím co jeho jméno začalo pronikati i za zdi semináře, zatím co se o jeho literární spolupráci ucházel i red. „Nového života" K. Dostál-Lutinov a různé katolické redakce, v semináři nenacházel důvěry. Snad zevnější poměry těch let, která přinášela nový kvas do tábora katol. moderny a připravovala v ní pozdější třídění duchů, nutily představené semináře k zvýšené obezřetnosti ve výchově bohoslovců, myslím však, že v případě Odvalilově se spíše uplatňovalo neporozumění jeho hlubší a samostatnější povaze a tehdejší úzkoprsá zaujatost k literárním snahám bohoslovců vůbec. Zákaz „Nového života", důsledky styků s Floriánem a četby Bloyovy rozjitřily ovzduší semináře do té míry, že došlo k vyloučení několika bohoslovců, kteří se však přesto stali kněžími, poněvadž nebylo proti nim žádné mravní závady. Odvalilovi přitížila hlavně neprozřetelnost Lutinovova, který interní věci seminární pranýřoval v zakázaných listech Moderny tak, že oprávněné podezření z jejich autorství padlo na nevinného Odvalila. Po třetím roce odchází tedy do Prahy, kde nejenom dokončil studia theologická, nýbrž kde nabyl pak — přes pilnou svoji literární činnost — i doktorátu bohosloví.

Pilnosti vynikal Odvalil po celý svůj život. Nezanedbávaje svého

povinného studia bohoslovného, hleděl už v semináři využíti volného času k *četbě a sebevzdělání*. Tak jsme jej často vídávali i v respiriích na fakultě s přítelem *Zlámalem* se sklánět nad francouzským *Huysmansem*, v jehož tajemné zkušenosti konvertitské se propracovávali společným úsilím o výstižný překlad. Jindy zase jsme s Odvalilem přisedali za stůl *„Ameriky"*[1] v seminární zahradě pod štíhlou jedlí, abychom ochutnávali první sousta *polštiny*, která nám tam předklá-

F Odvalil

dal energický přítel *Zlámal* ze zajímavé apologie *„Wieczory nad Lemanem"*. Svým volným chvilkám takto využívaným hlavně v družném přátelství Zlámalově, děkoval Odvalil za dobrou znalost i *ruštiny*, takže mohl pak svoji doktorskou disertaci *„O příčinách ruského rozkolu"* podepříti studiem i původní literatury ruské. Přes tuto svoji pilnost nebyl bohoslovec Odvalil mrzoutem, nýbrž rád si zažertoval zvláště v bujné republice kuřácké Bosny anebo v zátiší „Ohniska", kde byl nejvděčnějším posluchačem slezského folkloru, jak jej nefalšovaně uměl nám podávat kol. *Flanděrka*.

Nedá se ovšem upříti, že těžké životní zkušenosti, křivdy, neporozumění a pronásledování plnily citlivé srdce *básníka Odvalila* trpkostí, jež pak se zálibou sahala k bloyovsky silným výrazům a

[1] Besed v „Americe" se súčastnili kromě pisatele těchto řádků bohosl. Tomášek, Bauer, Čech a jiní, které pak osud skutečně zavál do Ameriky.

jež i v jeho původně panensky něžné a jemné notě básnické tu a tam zaskřípěla znenadání nemelodicky a násilně. To se ozývalo uhnětené lidské srdce básníkovo!

Aby se mohl věnovat co nejvíce literární práci, volí si kněz *P. Odvalil*, po krátkém kaplanování v německém Chebu, místo duchovního správce trestanců (v Praze, Mikulově a Kartouzích). Jak hluboce chápal *svůj kněžský úřad* i v tomto nejsmutnějším prostředí pastoračním, dokazují nejlépe jeho přečetné *homiletické* (kazatelské) *sbírky*, jež jsou bohatou studnicí vzácných myšlenek a duchaplné exegese Písma.

Dívám-li se dnes — po nečekané smrti básníka Odvalila — na jeho velikou literární žeň — která je však ze značné části ještě roztroušena i po časopisech a kalendářích, nemohu potlačiti pocitu bolesti, že byl za života nedoceňován a umlčován. Nedoceňován u svých, umlčován od protivníků katolické myšlenky. Jen jednou mně srdce radostí poskočilo nad zadostiučiněním básníku Odvalilovi. Bylo to loni v květnu, kdy na poušti našeho rozhlasu objevil se katolický hold Královně máje. Nepamatuji si už celý krásný program tohoto májového večera v rozhlasu, úchvatný Durychův proslov, zpěvy a recitace nejkrásnější naší mariánské poesie, jenom to nikdy nezapomenu, že do české slávy svaté Panny zazněly tklivě verše Odvalilovy z jeho *bohoslovecých mariánských hodinek*.

Není tu místa k obšírnému hodnocení literárního díla Odvalilova, básnického, prosaického a překladů. Doufám však, že aspoň po smrti autorově bude splacen v české veřejnosti tento dluh vděčnosti. Jak se *básník* sám díval na své poslání, vyjadřují téměř programově jeho verše v básničce „Zvony".

Zvony.

Chtěl bych být zvon — bez trhliny litý,
sídlící vysoko v žebrovi věže,
hledící ke všemu, ve třpytných výších,
i k tomu, co dole jest, drobné a čisté.

Chtěl bych být *Zigmund*, jenž vítával krále
v jásavém davu korunovačním,
kdy dmula se prsa a národu mému
chvíli se zdávalo, že je též národ. —

Chtěl bych býti *Marií* na Týnské věži,
na poplach šturmovat do bouřné noci,
až dole náměstím zježí se hrdě
ti, kteří chtějí býti zase lidmi. —

Chtěl bych býti *kolokol* zlacené Cerkve,
který zas jednou zazpívá: Voskres,
a lidé ve vlahém večeru jarním
dají si bratrsky polibek míru! —

Chtěl bych býti zvonem! Tak otevřen stále —
a srdce je vidět — i tehdy, když mlčí.
Chtěl bych být zvonem — ač nemluví vždycky,
ale když promluví, je to vždy srdce.

Že jsem jen zvonek, jenž v kostýlek pustý
žalně zve lid svou smutečnou písní,
hlas, jenž se ve sněžných závějích ztrácí, —
i za to dík pokorný Zvonaři duší.

(„Kavky na věži", str. 58.)

Básník nejčistšího idealismu, hlasatel hrdého národního sebevědomí i slovanské vzájemné lásky, pokorný pěvec slávy Mariiny v národě odváděném od Matky, zastánce upřímnosti a srdečnosti vpravdě lidské — a po všem zneuznání pokorný dělník Boží — toť charakteristikou Odvalilovy poesie.

Jest jí ovšem plna i jeho *próza*. Čtete-li na př. jeho „Svítání", z typograficky monotonních řádků ozývají se vám úvodem jasné verše! Odvalil nezapřel ani ve svých historicko-kulturních pracích básníka a *křesťanského apologetu*. Jak hluboce rozuměl i nejpalčivějším otázkám doby a jaké viděl jejich katolické řešení, uvádím aspoň jeden doklad, který se týká otázky *sociální*. V alegorickém románě „Kavky na věži (str. 199.) medituje:

Teče voda, teče...

Odkud a kam? Kdyby se někdo samým filosofováním zbláznil, mohl by snad říci — tak nelogické by to nebylo — že teče odtud, kde je jí mnoho, tam, kde je jí málo, z moře, do oblastí pevniny. A přece ještě, chvála Bohu, každý ví, že je tomu opačně, že teče tam, kde je jí již tolik, že tam není nic jiného než ona, teče do moře. Teče staletí, tisíciletí, teče neustále.

Tak i peníze. Mohl by někdo říci, že tekou odtud, kde je jich mnoho, tam, kde je jich málo. Ale nikoli! Tekou drobnými stružkami, potoky i řekami — do moře, do toho moře, kde ony jsou tím podstatným, charakteristickým — do nesmírného kapitálu. Tekou staletí, tisíciletí. Ale jak je to možno? Jak mohou vody po tisíciletí téci odtud, kde je jich málo, do moře, které přece nikdy nemá dost? Nebylo by to možno, kdyby nebylo jedné věci: kdyby přece zas i z moře nestoupaly vody vzhůru, očištěné, Božím požehnáním zas na zemi vylévané... Ach, kdyby tomu tak nebylo, kdyby umělými prostředky musely být z moře nazpět na pevninu voděny — ach, to by jistě již dávno nemohly téci potoky a řeky, dávno by byla poušť!

Týmiž cestami: řekami, průplavy, čerpadly, nemůže voda nazpět do pevniny — víc by škodila než prospěla — otrávila by. Ale je z dobroty Boží jiný, úžasně prostý prostředek. Týmiž prostředky, kterými peníze tekou do kapitálu, nikdy se nedostanou v dostatečné míře a s požehnaným účinkem nazpět do lidu... i kdyby si lidé navymýšleli nařízení a zákonů a nabudovali nevím čeho. Marné vše-

cky teorie, marné snahy, čím násilnější a nepřirozenější, tím směšnější ... Může se tak státi jediné tak, že zasahuje moc vyšší, Božské slunko, věčný zákon, božské vání ducha, aby všecko očištěno a do svých blahodárných cest vráceno, s požehnáním vracelo se na žíznivou zemi ...

Knihy Odvalilovy nejsou lehkou četbou. Vyžadují na čtenáři přemýšlení, ale odměňují ho za to *duchovní radostí*. Snad je v tom i příčina, že se nestal tak populárním, jak to zasluhuje vysoká hodnota jeho literárního díla, v době plné materialismu. Ale i tu nastane *svítání*, jak je Odvalil ve svém rodném kraji zvěčnil s takovou láskou a oddaností k Bohu a národu.

*

Kdesi opěvuje básník Odvalil i chabou třtinu, jež slouží v kostele za rozžíhák. Je slabá i na žebráckou hůl, proto pokorně čeká, až z věčného světla vykřesaného na Bílou sobotu vezme jiskru světla a rozžehne svíce na oltáři k sv. službě Boží. A básník končí:

Můj rozžíháčku, jen se vzmuž!
Nástrojem, třebas nejchudším,
jsi přece v rukou Božích vším! — — —

Či neříkáš slovo — vzpomeň si jen na ně —
„Povržen chci býti raděj v domě Páně!"

Rozžíhati světla v duších lidských k svaté službě Boží — v tom viděl básník a spisovatel František Odvalil své životní poslání, jímž, jak doufáme a Pána prosíme, si zasloužil sám světla věčného!

Doklady.

Hagiasma.

Ve východní liturgii se koná s velikou slávou a účastí věřících svěcení vody o svátku Zjevení Páně. Svatojordánská voda požívala u lidu neobyčejné úcty, byla dokonce i podávána o velikých svátcích osobám, které nemohly přijímati sv. přijímání. V novogorodském chrámě sv. Sofie se dodnes zachovaly dvě nádoby (džbány), v nichž byla uchovávána svatojordánská voda. Měly nápis naprosto nesprávný: „Pijte z ní všichni, to je krev moje Nového zákona." Liturgická kniha pravoslavná Strjatinskyj Trebnik (z roku 1606) má ještě formulář o podávání svaté vody — „pričaščenie hagiasmoju". Ale veliký reformátor pravoslavný metropolita Petr Mogila, vydávaje r. 1646 v Kijevě svůj „Trebnik", právem odsoudil ten zvyk jako čirou pověru, která nemůže míti místa v jeho liturgické knize. Z pozdějších liturgických knih („Trebnik") jak na území moskevském, tak i ukrajinském vymizel formulář o „pričasčenju hagiasmoju" — svatojordánskou vodou — úplně.

„Píseň vítězství" (Pjesnja pobjedy).

Pod tímto slavnostním titulem přinesla moskevská „Pravda" chvalozpěv na Stalinovu konstituci tak otrocky lživý, že aspoň krátký citát z něho zasluhuje zaznamenání pro historii.

„Jest mnoho knížek," píše „Pravda", „různorodého obsahu, které upoutají pozornost, jako na př. díla Platonova, evangelia, koran, velká epopeja Homérova, díla Rousseauova nebo Saint Simonova nebo Tomáše Morea atd. Než všechna ta díla se nemohou vyrovnati malé knížce obsahující Stalinovskou konstituci. Svojí všeobsáhlou dynamickou silou, svou reelností v praktickém použití představuje se tato konstituce v historii jako nejspanilejší dílo nové komunistické epochy v dějinách lidskosti." (Sem by patřil jako doklad seznam všech uvězněných, do vyhnanství poslaných, odsouzených a zastřelených obyvatel Stalinovského ráje z krátké doby po skutečně praktickém použití nové ústavy, pozn. překl.) Po rouhavém srovnání díla Stalinova s učením Kristovým i Mohamedovým a Budhovým uzavírá vítězná píseň v „Pravdě": „Knížečka tato hoří prostě v rukou čtenáře, budíc jeho zápal k boji s kapitalismem a ukazujíc mu cíl a smysl života: vlast těch, kteří ji nemají, ochrana těm, kteří jsou bez ochrany, vysněný palác štěstí pro všechny nešťastné a utiskované lidi!" — Těžko se zdržeti aspoň útrpného pousmání nad drzostí, s jakou poličkují pravdu v sovětské „Pravdě" služebníci „otce lži od počátku".

*

Na posledním XVII. mezinárodním sjezdě anthropologickém v Bukurešti referoval mezi jinými učenci-odborníky též D. L. Martin „o filosofických výsledcích anthropologického badání o vývoji i instituce rodiny". Referent se rozrozhodně postavil proti tvrzením vývojových teoretiků staré školy etnologické a postavil se celkem na stanovisko zastupované P. V. Schmidtem z Mödlingu, S. V. O., že totiž existuje organisace rodiny už mezi nejprimitivnějšími lidmi. Na základě bohatého věcného materiálu možno dnes tvrdit — pravil učený referent, že rodina a snaha i poslušnost dětí a dědické právo bylo hned na počátku vývoje lidstva. Rodina je u lidí primitivních zřízením úplně už ustáleným, je prvotní buňkou společenského života. V zřízení manželském existuje volnost výběru spolumanžela, zásada monogamie (jednoženství) a nerozlučnost svazku manželského. Tam, kde se vyskytují úchylky od těchto zásad, možno bezpečně říci, že máme co činiti s výjimkami, nebo že jsou to už pozdější vývojová stadia. Vychova dětí se vždycky pokládala jako úloha manželů.

Křesťanský Východ.

RUSKO

V serii článků, které uveřejnila vídeňská „Reichspost" od vlastního dopisovatele ze sovětského Ruska o tamějších náboženských poměrech, nacházíme potvrzení zpráv, které náš časopis přináší soustavně o sovět-

ských poměrech. Existenci dosud nezavřených chrámů umožňuje pouze právní registrování náboženských obcí, které musejí mít aspoň 20 členů. Dozor nad užíváním chrámů vede GPU. Nejjednodušším prostředkem, aby došlo k uzavření chrámu, je zvýšení činže do té míry, že ji náboženská obec vůbec nemůže platit. Komisariát (ministerstvo) vnitra zvýšilo počínajíc 1. lednem 1938 chrámovou činži o 120 proc. To znamená, že nevelký kostel v Moskvě bude platit ročně 24.000 rublů. Jaký to bude mít následek, lze snadno předvídati, považíme-li, že se kostelní činže platí jen z dobrovolných sbírek věřících. Na vydržování duchovního to ovšem nestačí. A tak jsou dnes kněží zaměstnaní v továrnách, i na místech správců, jsou řediteli kolchozů a jen malý kruh věřících je do toho stavu věci zasvěcen. Sověty pak hledí zatušovati nebo chytře vysvětliti, když objeví kněze nebo biskupa i na odpovědných místech svého hospodářského života.

V Moskvě zůstalo z 800 svatyň předválečných dosud v užívání, jak potvrzuje dopisovatel „Reichspostu", pouze 40. Ale kromě toho se koná bohoslužba tajně v různých kůlnách i kapličkách nových ohromných bloků vystavěných uprostřed Moskvy. Strážcové, kteří bohoslužebné věci mají uschovány, se ovšem střídají v zájmu bezpečnosti. Nejsmutnějším zjevem jsou však starci-kněží, které hrozné utrpení zbavilo rozumu a kteří bloudí krajem, klekají před někdejšími chrámy — vydání hladu a bídě na pospas.

Nová zatčení a pronásledování věřících v SSSR. (E K.) Nová krutá vlna pronásledování přivalila se na duchovenstvo v SSSR, jak jsme na ni připravovali již dávno své čtenáře. Neuvěřili jsme zprávám, které chtěly a měly ukázati světu mírumilovnou tvář sovětského Ruska. Hrůzná skutečnost je nám smutným zadostiučiněním a svědectvím, že naše informace o SSSR byly bohužel správné.

Již dříve se sdělovalo zatčení nižegorodského metropolity Feofana. Nyní podle anglických zpráv — byli zatčeni a prohlášeni za „nepřátele lidu": metropolita Vissarion, bývalý vůdce tak zvané „živé církve", kterou zpočátku bolševici podporovali, aby rozbili pravoslavnou církev a zeslabili ji vnitřním rozkladem, dále arcibiskup Pitirim, biskup Lebeděv, biskup Purlevský, biskup Vetlužský a rjazanský biskup Maslovský. Všichni prý patřili ke kontrerevoluční organisaci, jejímž vůdcem měl být metropolita Feofan. Sovětský tisk nazývá všechny zatčené biskupy „trockisty" a tvrdí, že pracovali pro německé Gestapo. Také tím se provinili, že se modlili za zastřeleného generála Tuchačevského a za jiné popravené „nepřátele" lidu a že prováděli náboženskou propagandu mezi dělníky a rolníky. Obvinění se dokonce opovažovali čísti Písmo svaté ve vlacích a tak pobuřovati lid.

Ředitel krajského GPU (NKVD) v Nižním Novgorodě, soudruh Lavrušin, uveřejnil v čas. „Trud" (20. XII. 1937) článek, kde vysvětluje, proč byl trestán metropolita Feofan. Neomezoval prý se jen na činnost, kterou příslušné úřady dovolily duchovním osobám, nýbrž zacházel příliš daleko; žehnal na př. organisaci tajných klášterů. (Několik takových klášterů vzniklo v Nižním Novgorodě a Muromě. Představená jednoho z těchto klášterů byla zároveň zaměstnána v jednom významném sovětském úřadě.) Dále prý s vědomím metropolity Feofana uplatňovali a šířili jeho kněží vliv mezi dělnictvem. Tak prý zvláštní úcty požíval mezi dělníky kněz B., který organisoval i tajnou pokladnu pro vzájemnou podporu a udílel dělníkům různé rady atd. Jak byl metropolita potrestán, soudruh Lavrušin ve svém článku nesdělil veřejnosti, ale podle pozdějších zpráv byl metropolita zastřelen spolu s jinými biskupy. Některé zprávy oznámily, že byl zastřelen i metropolita moskevský Sergij. Podle jiných je pouze zatčen. Řady zatčených stále rostou.

Otevřená brána zločinům. Na pravoslavného biskupa Makarija Dožnického ve Sverdlovsku byl spáchán atentát. Biskup byl zraněn střelou do levého ramene. Převezen do nemocnice, zemřel po operaci. Jeho smrt dlouho tajili obyvatelstvu sverdlovskému. Při vyšetřování se útočník přiznal, že napadl biskupa Dožnického, aby prý pomstil jeho chování a jednání proti sovětskému státu. A místní Svaz bezbožníků se postavil za útočníka a slíbil mu pomoc. Běda státu, který připustí, aby zločinci a bezbož-

níci vykonávali a hájili spravedlnost!

Sovětský národní komisariát osvěty provádí náboženskou propagandu, tak aspoň tvrdí „Učitelskaja gazeta". Komisariát totiž vydal instrukci k bezbožecké práci, ale tato instrukce je prý nešťastně sestavena. Když se jí učitel přesně přidržuje, dociluje jen toho, že vzbudí v dětech zvědavou touhu po náboženských „předsudcích". Časopis píše: „Instrukce je celou encyklopedií hloupých a dětem neznámých náboženských předsudků" a tak vlastně objevuje ještě jeden způsob, jímž se sovětské dítě seznamuje s Bohem. Děti mnohé z nich slyší po prvé o Bohu právě při vyučování bezbožectví! Aby tak ještě národní komisariát osvěty upadl v podezření z činnosti kontrerevoluční!

Nedostatek papíru v SSSR. Dne 18. prosince uveřejnila „Pravda" článek pod názvem „Kdo je vinen, že ztroskotalo zásobování papírem?". Z tohoto článku se dovídáme, že větší spotřeba papíru při sovětských volbách způsobila nyní nedostatek papíru tak veliký, že ho již nestačí ani pro pravidelný tisk novin. (O tom, že není papíru na školní sešity, psali jsme už v „Apoštolátu" několikrát.) Jak je v sovětech zvykem, musel však nedostatek papíru někdo odpykati. Tak se stalo, že byl zatčen (a snad i přísně potrestán) nějaký Gantman, který teprve před nedávnem byl jmenován pomocníkem komisaře lesního průmyslu. Jeho vina spočívá v tom, že se nepostaral o patřičné zásobování papíren surovinami, aby mohly splniti výrobní plán. Ve skutečnosti je však vinen nedostatkem potřebných surovin nikoliv Gantman, nýbrž celý sovětský systém, který nedovoluje práci patřičně organisovati. V tomto případě papírnám nebylo a také nemohlo býti dodáno dřevo proto, že v lesích není dostatek schopných pracovních sil (vyhladovělí trestanci z koncentračních táborů jsou velmi špatné pracovní síly). „Pravda" se resolutně táže, ví-li o nedostatku papíru Narkomles (lesní komisariát), a když ví, jsou-li tam zaměstnáni bolševici či nikoliv. A dělá závěr: „Když jsou tam bolševici, musí papír býti okamžitě dodán!" V novinách se to ovšem snadno komanduje, ale skutečnost ani bolševický Narkomles nedovede změnit. Otroky z koncentračních táborů mohou sice trestat hladem, zimou, surovostmi všeho druhu, i smrtí, ale lásky a nadšení k práci jim nikdy nevnutí.

Také kontrarevoluce. „Več. Moskva" (20. prosince) popisuje nové předměty, které získaly v poslední době sbírky Ústředního protináboženského musea v Moskvě, umístěného v bývalém Miuském soboru. Mezi jiným je tam prapor baptistů z Irkutska. Chudáci sektáři chtěli sovětské vládě ukázati svou loyálnost a súčastniti se i s praporem manifestace na 1. května. Prapor ovšem přizpůsobili sovětskému duchu, dali naň obraz Krista vedle sovětského státního znaku — srpu a kladiva. Ale špatně se bolševikům zavděčili. Ti v tom viděli zneuctění státního znaku, tedy zločin, který nemohl zůstati bez potrestání. A tak byli baptisti zatčeni a prapor jim odebrán. Jinou zajímavostí, která se dostala do nových sbírek protináboženského musea, jest obraz svaté Rodiny v tesařské dílně svatého Josefa. Obraz byl uznán za kontrarevoluční, jelikož vzbuzoval myšlenku, že i svatá Rodina pracovala jako jiní proletáři a tak vlastně patřila též mezi pracující lid. Čekisté uznali to za nepřípustné a obraz jednoduše zkonfiskovali — pro museum.

Verbování komunistů. Delší dobu nebyl v sovětech možný vstup do komunistické strany. Teprve před nedávnem byl zase povolen, jelikož Stalin prohlásil, že je nutno rozšířiti komunistické řady. Nastalo verbování. Dříve se mnozí ochotně dávali zapsati do komunistické strany, jelikož to bylo spojeno s různými výhodami. Nyní však výzva vyzněla celkem naprázdno, jak o tom časopis „Komsomolskaja Pravda" uveřejnil řadu dokladů. Je to jistě povážlivý zjev. „Kom. Pravda" se sice snaží jej vysvětliti nedostatečnou agitací a různými podobnými příčinami, ale ve skutečnosti se tu vlastně přiznává, že přitažlivost myšlenky komunistické přece jen slábne.

Změna bezbožecké taktiky? Pověstný vůdce ruských bezbožníků Jaroslavský-Gubelman, se rozepsal v časopise „Antireligiosnik" o příčinách neúspěchu bezbožské práce. Vysvětluje jej mezi jiným tím, že prý bylo chybou prohlašovati věřící, kteří lpěli na svém náboženském přesvědčení, že jsou nepřáteli sovětů. Nemělo prý se to činiti. Co znamená toto přiznání?

Nehledají bolševici zase změnu své taktiky v protináboženském boji, aby byl úspěšnější? Francouzský tovaryš taj. Thorez zapřel i Lenina a lichotil katolické Církvi, aby získal katolické dělníky! Bolševická morálka opravdu jedná podle hesla: Účel posvěcuje prostředky!

Tři skupiny duchovenstva v SSSR. Zástupce Mezinárodní komise katolického tisku, který byl před nedávnem v SSSR, podal informativní referát o stavu duchovenstva v sovětech. Poněvadž duchovenstvo získává stále více úcty v národě, bolševici snaží se je zase všemožně pronásledovati a zbavují je jakýchkoliv práv. Tak na příklad před sovětským soudem nesmí míti duchovní osoba obhájce.

Duchovenstvo v Rusku je nyní možno zařaditi do tří skupin. K první skupině patří ti, kteří pracují jako dělníci. Jsou to lidé ve věku 35 až 40 let. Velmi dobře znají spisy sovětských vůdců a často působí nepříjemnosti sovětským agitátorům tím, že jim je citují a tak je porážejí jejich vlastní zbraní. Mnozí z těchto kněží před nedávnem ještě pracovali v sovětských organisacích, na příklad v Osoaviochimu. Druhou skupinu tvoří kněží, kteří stále putují s místa na místo. Pronikají všude a roznášejí víru. Konají bohoslužby ve stájích, ve sklepích, v lesích atd. Často jsou zatýkáni, ale nic nemůže zlomiti jejich víry a odhodlanosti. Tyto řady putujících kněží doplňují ještě kněží, které bolševici vyhánějí z jejich stálého působiště. Třetí skupinou duchovenstva jsou venkovští kněží, kteří jsou stále se svým lidem a lid si na ně zvykl. Mají mezi ním hodně zastánců a podporovatelů a proto je bolševici těžko nacházejí a tak je nemohou ani pronásledovati. Lid je chrání. Všechny skupiny duchovenstva mají veliký vliv. — Illustr. Kurier codzen., Varšava, č. 354.

Katolické chrámy v SSSR zbyly dosud v Moskvě, Leningradě, Kijevě, Smolensku a Minsku.

Sovětská důkladnost. Zemědělské státní nakladatelství vydalo nedávno výsledek dvouletého pilného studia o sovětském chovu dobytka v knize nadepsané „Ústřední kniha elity sovětského rohatého dobytka, 1. svazek". Mimo jiné přináší tato kniha důležitou očistu hospodářského života sovětského v tom, že odstraňuje stará „občanská" jména domácího dobytka a nahrazuje je časovými jmény komunistickými. Udržovala se totiž stále ještě v říši dobytka stará jména, na př. u sovětských dojnic: Kaťa, Soja, Maťuška a pod. „Ústřední kniha elity sovětského rohatého dobytka" má však už pro ně jiná jména, čistě bolševická: Komisárka, delegátka, pionýrka, bolševička, socialistka atd.; pro bulíky: děkabrist, soudruh, stachanovec, rudoarmějec, bezbožník, brigádník, letec a pod. Kniha jde tak daleko v této reformě, že neváhá ani jména politických velikánů zařaditi do terminologie bolševického hovězího dobytka. Tato reforma nenarazí asi na žádnou kontrerevoluci těch, jimž přináší takovou vymoženost komunistické kultury! Toto vyrovnání je ovšem též důsledek světového názoru bolševického.

Co znepokojuje bolševiky, prozrazuje jejich tisk. „Instruktor Svazu bojujících bezbožníků vypravoval, že v dělnické vesničce Pjesočné (v kraji gorkovském) sám viděl, jak děti školou povinné na ulici běžely k „popovi" pro požehnání a líbaly mu ruku" (čas. „Otázky odborového hnutí"). — „Ve dnech velkých svátků pospíchají do ivansyrynského chrámu věřící nejenom z Lunianského, ale také z obcí Bolševské, Nikolo-Petrovské, Bessonovské a dokonce i Mokšavské." („Volžskaja komuna", 26. VI.)

Tentýž časopis (ze 4. VII.) sděluje, že se proti věřícím bojuje také tímto způsobem: Kujbyševská elektrárna zavedla od 1. května tyto ceny pro jednotlivé skupiny obyvatel: Pro I. skupinu (sovchozy, kolchozy, MTS a pod.) stojí jeden kw 16.5 kopějky; II. skupina — společná obydlí dělníků a pod. platí za jeden kw 20 kop.; VII. skupina — restaurace, výčepy — platí za jeden kw 1 rubl 32 kop.; VIII. skupině — náboženským obcím — se dodává jeden kw za **1 rubl 40 kop.**

A přece to nepomáhá. Obyvatelstvo, ačkoliv žije ve strašné bídě, přece nasbírá mezi sebou tolik, aby zaplatilo všechny požadované dávky, ba dokonce provádí někdy i opravu chrámů. Podporují je v tom často i sovětští úředníci. „Leningradská Pravda" (z č. 136 1937) žaluje, že odpovědný redaktor čas. „Porchovská Pravda" svolal selkorovský sjezd (selkor se na-

zývá venkovský dopisovatel) a pozval na něj i kněze.

Tentýž časopis (č. 154 1937) sděluje, že v kolchozu „Zasluchovje" organisovali věřící tajné volby nového kolchozního výboru a „pomocí klamu a chytrosti" zvolili si předsedou svého člověka (psalomštíka).

V tatarské republice (části SSSR) byl zatčen v obci Bajgulovo cestující staroobrojadský duchovní, který vedl duchovní správu nejenom v ruských obcích pravoslavných, ale také v mohamedánských obcích tatarských, které neměly svých duchovních (muly). — V obci Sarmaš-Baš byl zase zatčen mula za to, že radil využíti stalinské ústavy ke zvolení lepších sovětských orgánů. („Komsomolskaja Pravda", čís. 259.)

Konečně píše „Leningradská Pravda" (20. VII. 1937), že se věřící v kirovské továrně odvážili kdysi za poledního přestávky čísti nahlas evangelium...

POLSKO

Rozkol mezi staroobřadci. Z doby Petra Velikého zrodila se v ruském pravosláví rozkolná církev, tak zvaná „staroobřadců", kteří nepřijali carských reforem, ale dovedli po celé věky vzdorovati všemu pronásledování se strany státní církve pravoslavné. Neměli kněžstva, odtud název „bezpopovci"; jejich náboženské obce spravovali tak zvaní „nastavnici" (učitelé, vychovatelé). A nyní přichází zpráva z vilenského kraje v Polsku, že skupina tamějších staroobřadců požádala vojvodský úřad vilenský o státní uznání svého odloučení od „bezpopovců". Vyjednávají o spojení se staroobřadeckým archirejem Innocentijem v Kišeněvě v Rumunsku, aby získali církevní hierarchii.

Odchovanci papežského východního semináře v Dubně zabírají už odpovědná místa v unijní duchovní správě na Podlesí. Ze Zablociu pod Kodněm odešli OO. studiti, kteří tam vedli duchovní správu sjednocených, a na jejich místo nastoupil O. Stanislav Čub, absolvent dubenského semináře východního. Studité zamýšlejí na Podlesí založiti svůj klášter a věnovati se řeholnímu životu čistě rozjímavému, spojenému s fysickou prací.

Druhý odchovanec dubenského semináře východního O. Julián Gabrusiewicz se stal farářem v Bubelu Starém blíže Janova Podlaského, ve farnosti vlastně jenom podle jména. Dávnou unitskou „cerkev" (kostel) i s pozemky v této vísce zabrali totiž násilně pravoslavní a přes soudní rozhodnutí, jímž měla býti cerkev vrácena unitům, zůstali v jejím držení. Biskup Przeździecki zbudoval pro tuto farnost kostelík v blízkém Pawlowie Starym, O. Gabrusiewicz však bydlí v Janowic Podlaskim, odkud dojíždí na služby Boží ke svému skromnému stádci 160 věřících. Žije v nich věrné vědomí dávné unie na Podlesí, než byla udušena carským pronásledováním, ale třeba je důkladně obeznámiti s naukou katolickou.

První po světové válce žádala biskupa podlaského o sjednocení s katolickou Církví farnost Dokudów, kde nyní vede duchovní správu O. Eutymij Melniczuk, odchovanec dubenského semináře. Liturgicky zachovává tato sjednocená osada mnoho starých zvyků haličských, čtení evangelia polsky, když bylo odzpíváno staroslovansky, zpívání suplikací po slavné mši svaté a pod. A co je tu zvláště příkladné pro polské kresy, je shoda a svornost věřících východního a latinského obřadu. Unitskou cerkev navštěvují i latiníci, kteří v ní mají svůj oltářík Matky Boží čenstochovské a sochu svaté Terezičky Ježíšovy. Poslední „odpust" slavilo v Dokudówě — přes nepříznivé počasí — na půl druhého tisíce věřících obojího obřadu se svým kněžstvem, které přeje a rozumí unijní akci.

Na smutné koleje dostává se myšlenka unijní v Polsku — jak je patrno z projevů polského tisku politického (vilenské „Słowo", čís. 343.) a odpovědi tisku ukrajinského (lvovská „Niva", čís. 1., r. 1938). Podceňovalo se naše velehradské heslo, vydané svého času drem Grivcem v moderní latině: Depolitisatio unionismi, to jest Odpolitisování unionismu, a nyní na půdě politického Babylonu polského těžko je mluviti, natož pracovati pro čistě náboženskou myšlenku svaté jednoty.

JUGOSLAVIE

Hrvatský sociální týden se zabýval, jak jsme už v loňském ročníku naše-

ho časopisu referovali, otázkou ochrany křesťanské rodiny. Projevil mezi jiným přání, aby se rok 1938 prohlásil pro katolíky za „rok rodiny". Nový arcibiskup záhřebský dr. Stepinac s radostí schválil toto přání a vydal pro celou arcidiecési tyto disposice:

1. Ve všech kostelích arcidiecése záhřebské ať pojednávají letošní postní kázání o rodině — výklad encykliky Pia XI. „Casti connubii" a pod.

2. V každé farnosti ať se uspořádá a oslaví „den rodiny" (s příhodným kázáním, dětskou adorací, smírným svatým přijímáním za hříchy rodinné, akademií, zasvěcením rodin nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu).

3. Nechť se věřícím zvlášť vřele doporučí a nechť se často na to upozorní, aby ve svých rodinách zavedli každodenní modlitbu svatého růžence, aby o nedělích a svátcích ve svých domácnostech četli Písmo svaté a křesťanské naučení, aby rodinu zasvětili nejsv. Srdci Ježíšovu. V tom směru ať pracují spolky Katolické akce i jiné zbožné spolky.

4. Přeji si, aby katolický tisk během tohoto roku přinesl co nejvíce článků náboženskomravní a sociální obnově našich rodin a doporučuji šíření časopisu „Obitelj" (Rodina), vydávaného spolkem sv. Jeronyma.

5. „Sdružení kněží Katolické akce" ať na svých poradách důkladně pojedná o problému bílého moru a o způsobu, jak jej potírati.

Novým biskupem kotorským jmenoval Sv. Otec profesora Pavla Butorca, který po 25 let byl středoškolským katechetou v Kotoru, v Zadru a Splitu. Rodem pochází z Perastu v Boce Kotorské (1888) a byl vysvěcen na kněze v Zadru 1910. Profesor Butorac vynikl svým hlubokým vzděláním ve filosofii, sociologii a historii, svojí láskou k národu a vlasti, znalostí její minulosti a svou pilnou prací spisovatelskou i publicistickou. Měl vždy hluboké porozumění pro myšlenku vzájemnosti slovanské, přednášel na toto téma na II. kongresu „Slaviae catholicae" (slovanských katolických akademiků) roku 1930 v Lublani, kam přivedl početnou delegaci katolických studentů a studentek z dalmatského jihu. Chápal i velikost myšlenky unijní a své články, uveřejňované ve „Vrhbosně", vydal roku 1930 v samostatné knížce „Kršćansko jedinstvo", v níž velebí myšlenku cyrilometodějskou jako naději lepší budoucnosti slovanského světa. Jako krajan kotorský oslavil zvláště blah. Hosanu, černohorskou pastýřku, jejíž svaté ostatky jsou právě v Kotoru uctívány nejen katolíky, nýbrž i pravoslavnými, nadšeným článkem ve velikonoční příloze záhřebské „Narodne politike" r. 1928, a náš „Apoštolát" uveřejnil tento článek v překladu zemřelého O. Ivana Filipa, k veliké radosti autorově. K radostné zprávě o jmenování prof. Butorca biskupem kotorským — pridružuje naša redakcija iskrenu želju, da Gospodin izlije obilati svoj blagoslov na kotorsku biskupiju i njenog novoga biskupa Msgra Pavla Butorca! Na mnogaja ljeta!

Apoštolský nuncius bělehradský msgr. Hermenegildo Pellegrinetti, odcházeje jako nově jmenovaný kardinál z Jugoslavie, poslal na rozloučenou jugoslavským biskupům srdečný list, v němž mimo jiné píše: „Patnáct let uplynulo, co jsem byl u Vás, svědek i účastník Vašich prací, Vašich radostí, Vašich žalostí. Společně jsme žili u vědomí, že máme tutéž víru, že nás pojí tatáž láska, že bojujeme za tutéž věc pravdy a práva ve jménu Kristově, v jednotě Církve, pod vedením a záštitou Apoštolské Stolice. A dobře postupoval u Vás katolický život: rozmnožily se semináře, vzrostl počet kněží, rozmnožily se řeholní domy, zbožné spolky věřících, farnosti, kostely, ústavy víry a lásky, na mnohých místech častější přijímání svatých svátostí a svěží katolické uvědomení.

Ale bylo třeba, aby přišla i pohoršení: a bylo jich, co Vás zraňují žalem a společným steskem, poněvadž svět a tělo a peklo všeho se odvažují, aby otřásly věrou katolíků a poskvrnily dobrý řád. Než Kristus jest včera i dnes, on na věky; nepřátelé Církve nezvítězí!

Já jsem se snažil, abych byl vždycky tlumočníkem blahosklonnosti a péče Svatého Otce k Vám a Vašim. Pokud co dobrého vzešlo odtud, děkujte Bohu; pokud něco mou lidskou slabostí, ne úmyslem, dopadlo méně dobře, po-

kud jsem snad někoho nechtě zarmoutil, odpusťte a bratrsky se za mne modlete k Bohu Otci milosrdenství. Vzpomínky a lásku k Vám a k Vaší domovině zachovám navždy, a doufám, že i Vy tak učiníte."

OO. dominikáni v Dubrovníku, kde mají své řádové učiliště, zavedli před rokem do vyučovacího programu také ruštinu, historii ruské literatury a ruské myšlenky náboženské. Těmto předmětům učí Sergij Štein a jeho přednášky se těší velikému zájmu mladých dominikánů.

BULHARSKO

Počet obyvatelstva v Bulharsku uvádí poslední úřední statistika na 6 milionů 90.215 obyvatel. Od předposledního sčítání obyvatelstva v roce 1926 znamená to přírůstek o 11.2 proc. Na 1 čtver. km připadá dnes v Bulharsku 59 obyvatel, tedy více než v Jugoslavii (56), nebo v Řecku (49), ale skoro o polovici méně než v Československu (104).

RUMUNSKO

V západních oblastech Rumunska, zvláště v krajích po válce světové připojených k Rumunsku, žije 1,300.000 věřících rumunsko-byzantského obřadu, tvořících 5 diecésí. Jejich sjednocení s Římem se datuje od roku 1700. Na podzim r. 1937 navštívil Rumunsko nynější sekretář Východní kongregace kardinál T i s s e r a n t, kterého i král blahosklonně přijal v Sinaji i ministři v hlavním městě Bukurešti. Kardinál T i s s e r a n t využil však své návštěvy, aby spíše nepoznán (inkognito) studoval náboženské poměry rumunské. Navštívil chrámy pravoslavné i některé pravoslavné kláštery rumunské. Ale zvláště se snažil plně poznati život sjednocených katolíků: súčastnil se jejich slavných bohoslužeb, konal konference s biskupy a duchovenstvem, zašel si i do škol — různých typů — vydržovaných biskupy. A nezapřel v sobě ani v Rumunsku bývalého viceředitele vatikánské knihovny, prohlédl si mnohé t a m ě j š í k n i h o v n y a jejich správcům podal nejednu dobrou radu o moderních metodách ve vedení knihoven. Vešel v přímý styk s venkovským obyvatelstvem zemědělským i s horníky, jejichž těžkou práci viděl zblízka při návštěvě důlních šachet. Tak se stalo, že s oficielní úctou vlády rumunské ke kard. Tisserantovi závodil i prostý lid.

Studijní cestu po Rumunsku podnikl též profesor liturgiky na gregoriánské universitě římské P. S c h w e i g l. Pobyl skoro měsíc v J a s í c h a K i š e n e v ě a zajímal se hlavně o liturgické otázky, podporován při tom pravoslavným duchovenstvem kišnevským. O tento přátelský poměr pravoslavného a katolického duchovenstva má velikou zásluhu katolický prelát Marek Glazer, latinského obřadu, který požívá v š e o b e c n é ú c t y a d ů v ě r y všeho kišenevského obyvatelstva, tak rozmanitého v ohledu náboženském i národním. Prelát G l a z e r byl svého času inspektorem (1909—1915) římskokatolického semináře v ruském Saratově a ovládá 7—8 jazyků; je rodákem z jižního Ruska, k němuž si zachoval přes všechny pohromy věrnou lásku.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Zasloužilého přítele a obětavého podporovatele ztratil náš Apoštolát úmrtím Rev. Josefa F. B a u e r a, duchovního správce krajanské osady T o u h y v Nebrasce, USA. Byl ještě až do pozdního podzimku 1937 na dovolené na rodném Valašsku, odkud podnikal daleké poutě do Svaté země, do Říma, Lurd a Lisieux, a šťasten krásnými dojmy a zkušenostmi, a zdráv vracel se do Ameriky. Tam byl brzo po návratu zachvácen mrtvicí, která také v poslední den roku 1937 přivodila konec jeho života v omažské nemocnici svatého Josefa. A je zajímavo, že ho tam až do smrti opatrovala krajanská ošetřovatelka S n o z o v á, rodačka též z Valašska. Pochován byl na hřbitově osady B r u n o, kde byl nejdéle duchovním správ-

cem, za veliké účasti krajanů z celého okolí a kněží. Diecésní český biskup dr. Kučera z Lincolnu přijel sám, aby zemřelého duchovního správce krajanů pochoval a mu veřejně poděkoval. Ze české kněžstvo se s nebožtíkem. Rev. Bauerem rozloučil jeho spolužák arcib. rada Rev. Augustin Vojáček z Cedar Rapids, za americké účastníky pohřbu msgr. M. Němec z Wahoo, oba upřímní přátelé zvěčnělého. Americká obětavá spolupráce zemřelého Rev. Bauera ve prospěch ACM je kus dějin apoštolátních, proto se k ní vrátíme obšírnějším článkem příště. V Pánu zesnulému dejž Bůh lehké odpočinutí v zemi živých!

ČECHY

Láska a vděčnost shledávala za jubilejního nadšení cyrilometodějského nejrůznější památky po slovanských našich apoštolích sv. Cyrilu a Metoději. Později byl to zvláště pilný archeolog a horlivý pěstitel myšlenky cyrilometodějské dr. František Přikryl, který systematicky sbíral tradici a památky cyrilometodějské, chtěje tak sledovati apoštolské putování svatých bratří. K tomuto tématu píše nám čtenář našeho časopisu: V severních Čechách vedle silnice, vedoucí z Krupky do Dubí (Eichwald), mezi obcemi Pohanky a Dubanky, našel jsem tak zvaný „cyrilometodějský kříž" tvarů velmi otřelých, o kterém se, pokud je mně známo, nikde nečiní zmínky. Nemohu ovšem dokázati, že pochází tento kříž z cyrilometodějské doby. Podle pověsti však vykonali svatí věrozvěstové misijní cestu i do sousední Lužice. Kraj okolo Krupky a Dubí byl až do sedmnáctého století český, pak se poněmčil, hlavně vlivem blízkých hornických měst Krupky, Cinvaldu, Teplic a blízké Míšně, ale především vlivem luterství, jemuž byli oddáni tehdejší majitelé teplického panství. Není také bez zajímavosti a snad ani bez dějinné souvislosti, že v blízkém okolí směrem k Teplicím je farní obec Bílá Církvice (německy Weisskirchlitz). — V. F.

Němečtí katolíci v čsl. republice rozpoznali správně, že v přívalu bolševismu a novopohanství připadá katolickému tisku veliký úkol obrany i apoštolátu. Zvláště politická agitace hákovitého kříže stahuje do víru a zmatku stranických bojů i otázky čistě náboženské. Pod rouškou politického nacionalismu potírají se už i zásadní pravdy křesťanské víry; mluvit o Kristu Spasiteli světa, o jeho světové Církvi, o jeho viditelném Náměstku — římském papeži, to vše se hned prohlašuje za — politiku, nepřátelskou německému národu, aby se tím bezpečněji — zvláště mezi mládeží — připravila půda skutečné politice hitlerovského novopohanství. Tu nestačí kostel, kazatelna — tu třeba především tiskového apoštolátu. Katolíci nemají ovšem bohatých mecenášů, kteří by mohli na jejich tisk obětovati statisícové dary; jsou odkázáni jen na porozumění a obětavost věřícího drobného lidu. A tak se rozhodli němečtí katolíci, že do velikonoc 1938 nasbírají milion Kč na zřízení tiskového fondu, jenž má míti jméno zasloužilého katolického vydavatele Ambrože Opitze. Tento fond má pak sloužiti ke zdokonalení denního katolického tisku německého a ke zřízení katolické služby zpravodajské. Za tím účelem se utvoří v každé farnosti tiskový odbor katolické akce. Minul čas mluvení, návrhů a plánů a nastala doba — činu, doba Katolické akce!

Za hranicemi.

ŘÍM

Z dějin Říma. Vývoj nejstaršího pohanského Říma zachycují nám četná sčítání lidu — celkem jich bylo 39, z nichž první, konané r. 568 před Kr. za předposledního krále Servia Tullia zjistilo v Římě 84.000 obyvatel. Poslední sčítání před Kr., r. 51, za Caesara, uvádí už, že počet obyvatelstva římského dostoupil jednoho milionu. Za následujících tří staletí císařské vlády zůstával Řím stále milionovým městem (— za císaře Augusta měl 1,300.000 obyvatel), až úpadek říše přivodil i úpadek hlavního města. Za posledního titulárního císaře Romula Augusta r. 475 po Kr. klesl počet

obyvatel římských na pouhých 100.000 duší.

Přišly však ještě horší doby. Když se papež Řehoř XI. vrátil z Avignonu do Říma, bylo to město pastýřů skotu o pouhých 17.000 obyvatelích. Středověké bouře zle řádily ve světovládném Římě. Kolem roku 1443 — za papeže Evžena IV. — nastává ještě hlubší úpadek. Na sedmi pahorcích městských bylo pusto, nikdo tam nebydlel; obyvatelstvo, i nejstarší velké rodiny, sestoupily do nížin na křivolaké břehy Tibery, kde se ubytovaly jako v nějakých pevnůstkách, kastelích. Od San Silvestro až k pozdějšímu náměstí del Popolo (mezi Kvirinálem a Monte Pincio) byla zahrada a bažina, na císařském vrchu Palatinu se pásly kozy a pod ním na Forum Romanum — krávy. Slavný Kapitol se stal „Campi d'oglio", kde se pěstovala cibule.

Ani za renaisance neměl Řím příliš mnoho obyvatel; za papeže Pavla IV. (r. 1555) klesl jejich počet až na 50 tisíc duší. Teprve koncem pontifikátu papeže Sixta V., který dal městu Římu nový stavební plán a krásnými stavbami je ozdobil, kolem r. 1590, bylo dosaženo 100.000 obyvatel, a tak to zůstalo téměř nezměněno až do konce renaisační periody, jenom že se obyvatelstvo římské ustálilo. Papežský Řím podržel celkem ráz venkovského města až do roku 1870, kdy se stal hlavním městem sjednoceného království italského. Odtud vyrůstá rychle na velkoměsto, které však roku 1931 má už jen 42.6 proc. domácího obyvatelstva, rozených Římanů, ostatní je příliv přitažlivosti rostoucí moci Mussoliniho Italie!

Počet obyvatelstva města Říma dosáhl podle posledního sčítání lidu čísla 1,240.000 duší. To znamená, že se od roku 1914, kdy měl Řím pouze 600 tisíc obyvatel, více než zdvojnásobil. A nestalo se to obvyklým přivtělením blízkých osad, kterých v okolí Říma ani nebylo, nýbrž rychlým rozvojem hlavního města za režimu Mussoliniho. Duce se nezalekl pro zvelebení Říma odstraňovati celé komplexy starých budov, prakticky upravoval, vyrovnával a rozšiřoval ulice i náměstí, stavěl imposantní veřejné budovy a zakládal celé nové čtvrtě městské. Také mnoha církevním ústavům a kolejím římským dostalo se v posledních letech zásluhou a podporou papeži Pia XI. moderních výstavných domů.

ANGLIE

Návrat františkánů do Anglie. Po 400leté přestávce vracejí se nyní od doby reformace první františkáni do Anglie. Usadí se v slavném klášteře ve Walsinghamu, kde je proslulý zázračný obraz Matky Boží. Návrat chudých synů svatého Františka do Anglie je znamením, že někdejší protikatolická zášť anglikánů přece jenom hodně opadla — neposlední ovšem zásluhou aktivního, uvědomělého katolicismu v Anglii.

Anglie nemá tiskové censury, kromě v divadelních kusech. Jenom v tom případě, že noviny nebo kniha píší proti dobrým mravům nebo proti veřejnému pokoji, státní zastupitelstvo má právo po soudním rozhodnutí dát je zkonfiskovat. — Tiskový zákon jednak zakazuje rozšiřování špatných zpráv o nějaké osobě, jednak zase chrání svobodu a nezávislost soudu. Tato dvě provinění se velmi přísně trestají, a to vždy uvězněním redaktora.

FRANCIE

Jak se stavějí katolické kostely v Paříži? Před čtyřmi lety pověřil kardinál pařížský msgra Loutila, faráře u svatého Františka Sal., známého v celém katolickém světě pod svým spisovatelským jménem Pierre l'Ermite, stavbou nového chrámu v Paříži u Porte de Champerret. Upřímně vyznal, že nemá ke stavbě ani nejmenších prostředků hmotných. Ale Pierre l'Ermite má zlaté pero, a to dal do služeb novostavby, a s mladistvým nadšením ve svých 71 letech vbrzku zbudoval nádherný moderní chrám svaté Otilie nákladem 4 milionů franků. — I francouzští katolíci mají srdce obětavá pro čest a slávu Boží, zvláště když na ně umí zafukat svým originelním způsobem Pierre l'Ermite.

V Paříži, kde meška dosti řecko-katolických věřících, byl ustanoven pro ně první duchovní správce. Stal se jím bývalý rektor malého semináře řecko-katolického ve Lvově P. Perridon. Velkoměsto — jako je Pa-

říž — skrývá pro jinonárodní příslušníky veliká mravní a společenská nebezpečí, kterým může nejlépe čelit pravidelná duchovní správa krajanská. Řeko-katolíky ve Francii navštěvovali sice každoročně kněží téhož obřadu z Haliče i z naší Podkarpatské Rusi, ale zřízením řecko-katolické farnosti v Paříži bude tato pastorace lépe zabezpečena.

Ohrožená Francie. Dvě zla hlodají na kořenech národa francouzského: úpadek manželství a vylidňování venkova. Jedině v sovětském Rusku a ve Spojených státech severoamerických zavládla taková lehkomyslnost v uzavírání manželství, jaká dusí Francii a kreslí před ní smutnou budoucnost. Roku 1930 bylo ve Francii uzavřeno 169.000 manželství a v téže době bylo manželských rozvodů 9700, tedy jeden rozvod připadl na 18 manželství. V roce 1937 má však už Francie pouze 132.000 uzavřených manželství — tedy velký úpadek — ale rozvody stouply na 11 tisíc 600, takže v r. 1937 připadá už jeden rozvod na 12 manželství! Jest pravda, že nynější vláda se snaží hmotnými podporami četných rodin povznésti manželství, ale je také otázka, zdali bude míti dosti hmotných prostředků zabránit morové ráně.

ITALIE

U příležitosti pětistého výročí církevního sněmu florentského se připravuje od 27. dubna do 1. května ve Florencii „pátý týden křesťanského Východu". Ve všech velkých chrámech florentských budou se konati slavné služby Boží nejen v obřadu latinském, nýbrž i v krásných východních obřadech, byzantsko-řeckém, byzantsko-slovanském, koptickém atd. Slavnosti se zakončí velkým průvodem eucharistickým. Jak známo, byl obecní církevní sněm florentský vlastně pokračováním sněmu, který papež Evžen IV. svolal roku 1431 do Basileje a který byl 1. ledna 1438 přenesen do Ferrary a později teprve (16. ledna 1439) do Florencie. Veliký význam tohoto obecného sněmu církevního — v časovém pořadí sedmnáctého — spočívá jednak v důležitých rozhodnutích věroučných („Filioque", očistec, nejsvětější Eucharistie, papežský primát), jednak též v dějinném faktu sjednocení odloučeného Východu s Římem. S Byzancí a Ruskem došlo k sjednocení 5. července 1439, s Armeny 22. listopadu 1439, s jakobity 4. února 1442, s církví syrskou, chaldejskou a maronitskou 29. července 1445. Pro nás nejvýznačnější datum sjednocení s církví řeckou a ruskou — roku 1439 — bude předmětem oslavy a vědeckých pojednání o nejbližším unionistickém sjezdě na Velehradě v roce 1939.

MAĎARSKO

K zahájení svatoštěpánského jubilea r. 1938 vydal uherský episkopát společný pastýřský list, v němž velebí hlubokou víru a z ní plynoucí činnost a ctnosti, osobní i vladařské, svatého Štěpána. V době osudného úpadku rodiny září jedinečným příkladem královská rodina Štěpánova, v níž se otec, matka, syn a vychovatel stali světci. Do sociálních krisí dnešní doby dává štědrá ruka sv. Štěpána program křesťanské lásky i dnešnímu řádu společenskému i zákonodárství státnímu. A jestliže se dnes tlačí k veřejné moci zastánci pěstního práva, hlasatelé novopohanství a křisitelé mystického kultu rasy a krve či modloslužebníci hmoty, stroje a protikřesťanské zášti, stojí ve své slávě dodnes neotřesen vladařský ideál křesťanský, jak se jej snažil uskutečňovati král svatý Štěpán. Jeho horlivost, se kterou stavěl ve své zemi křesťanské chrámy, podporoval šíření evangelia Kristova, pečoval o upevnění křesťanského ducha a církevních řádů v říši zakládáním nových biskupství, far a škol — není úhonou jeho státnické moudrosti a prozíravosti ani dnes, kdy v soumraku odvrženého a potlačovaného křesťanství je třeba stavěti nové trestnice, polepšovny a robotárny, rozmnožovat policii, četnictvo i personál trestních soudů, kdy je třeba opříti i nejsvětější právo o děla, pušky, tanky a bojová letadla, poněvadž se všude tam zachvívá autorita lidská, kde byla podkopána autorita Boží, všude tam bezohledně přestupují zákony lidské, kde byly znevářeny zákony Boží. Uhry chtějí o letošním mezinárodním sjezdě eucharistickém ukázat světu, že přes všecky pokusy moderního pohanství v jejich zemi tisí-

ciletý svazek mezi nebem a světem zůstal neotřesen.

NĚMECKO

Zásadní požadavky pro náboženskou politiku III. říše shrnuje nejrozšířenější orgán vojenských formací SS „Das Schwarze Korps" v tyto body: 1. Rozluka Církve od státu; 2. revise titulů, opravňujících Církev k držení dosavadního majetku; 3. zavádění zvláštní náboženské výuky ve školách pro „věřící v Boha", to jest vyznavače nové německé víry. Národní socialismus německý se pokládá totiž sám za hnutí náboženské v tom smyslu, že „tvoří mravnost, opřenou o Boží řád, jak se projevuje v přírodě, v dějinách, v životě a úpadku národů". Vláda národně-socialistická podpírá prý to, co je přirozené, a potírá vše, co je proti přirozenosti. „To je naše státní náboženství," praví „Das Schwarze Korps"; musí ono býti nad dogmaty, které pokládáme za dílo lidí, třebas i velmi ušlechtilých." Uznání těchto zásad žádá německá vláda ode všech občanů, ponechávajíc každému právo, aby si utvořil vlastní pojem Boha... Křesťanské články víry — pocházející ze zjevené Boží pravdy a hlásané po věky lidmi nejšlechetnějšími — odmítá tedy národní socialismus německý jako l i d s k é d í l o a diktuje nové výmysly lidí pochybně ušlechtilých za jedinou pravdu i pro vyučování školní mládeže. Revisí majetkového práva Církve chce ovšem Hitlerův režim nespravedlivě obohatit zubožené finance státní a ochudit nenáviděnou Církev. Ale to není cesta k její porážce, nýbrž k vítězství jejímu!

Biskupský ordinariát v Řezně uveřejnil ve svém úředním věstníku z 10. prosince 1937 toto vysvětlení v záležitosti K o n n e r s r e u t h u: „V r. 1927 podrobila se T e r e z a N e u m a n n o v á z biskupského nařízení čtrnáctidennímu lékařskému pozorování, jehož výsledky byly oznámeny veřejnosti. Od té chvíle minulo 10 let, v nichž Tereza Neumannová podle jejích slov a podle ujišťování jejího okolí nevzala do úst žádné potravy, ani — od několika už let — žádného nápoje. Několikráte byla projevena pochybnost, zda je tomu skutečně tak či nejde-li tu o případ sugesce. Četné články a pojednání, které se vyslovily buď ve prospěch nebo proti pravdomluvnosti Terezy Neumannové, nedovedly a nedovedou dáti rozhodného vysvětlení a objasnění. Pochybnostem a sporům může učiniti konec pouze nové lékařské pozorování, poněvadž vyšetřování z doby před 10 lety mohlo jedině potvrditi tehdejší stav. Pro následující leta nemá významu. Proto také biskup diecése, v níž bydlí Tereza Neumannová, již několikrát projevil přání, aby se stigmatisovaná dívka podrobila opětnému pozorování. K tomuto přání se připojil též celý bavorský episkopát a také Posvátné oficium (římské). Tereza Neumannová osvědčila svou ochotu podrobiti se šetření, ale její otec se dosud tomu vzpírá; proto nemohou církevní úřady brátí na sebe odpovědnost za pravdivost zjevů v Konnersreuthu, ani za zprávu, že Tereza Neumannová nepřijímá pokrmů. Dokud nebude oznámen výsledek nových šetření lékařských, nebudou církevní úřady dávati povolení k návštěvě stigmatisované dívky. Vzhledem k tomu nemůže býti dáno poslední rozhodnutí v této věci. Spory v tisku o této záležitosti postrádajíce základů, nemají ani smyslu, ani významu. Lépe by bylo, kdyby vůbec ustaly. Totéž platí i u všech publikací, jako „Konnersreuther-Jahrbuch", za které samozřejmě nemůže být odpovědna Tereza Neumannová, poněvadž jsou většinou vydávány bez jejího vědomí."

Jako za vpádů nepřátelských... Palčivou otázku školní chtěli by němečtí hitlerovci řešiti aspoň zdánlivě se souhlasem lidu jakýmsi vládním plebiscitem, kterým zaskočí nepřipravený katolický lid. Tak nařídil nedávno n á h l é h l a s o v á n í o školské otázce správce francké župy Julius Streicher. Jakmile se však o tom dověděl eichstättský biskup msgre M i c h a l R a c k l, rozeslal ve vší rychlosti posly na všechny farní úřady s výzvou, aby ihned hlasem zvonů shromáždily všude věřící, poučily je o chystaném hlasování a varovaly před nástrahami národně socialistických vládců. Tím ovšem uvalil na sebe eichstättský biskup hněv župana Streichera, který v úředním orgánu strany žádá co nejpřísnější zakročení proti církevním úřadům za to, že prý vyzváněním vyvolali v obyvatelstvu zmatky a vyzývá své stoupence k protestnímu projevu proti opovážlivému biskupovi. Za-

tím se však už dostal biskup Rackl a sedm katolických farářů z jeho diecése pod přísnou policejní dohlídku. Němečtí katolíci mají bdělé pastýře, kteří stojí na stráži svého stádce ohroženého vlky hltavými.

ŠPANĚLSKO

Národní Španělsko navštívila Mezinárodní ženská neutrální mise, která sestává z těchto členek: pí René du Montmort, zakladatelky ženského sociálního díla ve Francii, sl. Dagmary Runge, býv. členky městské rady v Korseusu v Dánsku, pí Harriety Kiderlen, sociální pracovnice ve Spojených státech severoamerických a pí Adély Petmecky, doktorky práv z Německa. Ukončivši svou studijní cestu, rozesílá tato komise ze Salamanky úhrnnou zprávu o svých zkušenostech z území, které je v moci gen. Franca. Především tu prohlašuje, že občanská válka ve Španělsku je vedena rudou vládou úplně ve formě moskevského bolševismu s cílem, zničiti kulturu, náboženství a národní vědomí Španělska. V krajích nedávno teprve osvobozených z moci rudé vlády našla mezinárodní ženská mise čerstvé stopy násilí, jehož se dopouštěla valencijská vláda na bezbranném obyvatelstvu. Zvěrstva konstatovaná na místech činu charakterisují jasně i ve Španělsku bolševismus jako ničení, jehož jediným smyslem je pouze ničení, a ukazují úžasné nebezpečí, jímž ohrožuje bolševismus celý svět. Jeho totálnímu ničení neunikne žádná třída společnosti, ani svět pracujících lidí, za jejichž spasitele se chtějí bolševici vydávati. Uskutečňují tu tytéž metody jako v Rusku: berou majetným i nemajetným vše, čím dosud vládli. Pochvalné zprávy kanterburského anglikánského děkana, uveřejněné nedávno o území rudého Španělska, i líčení Francova Španělska anglickou ženskou komisí postrádají prý jakéhokoliv základu, poněvadž očividné důkazy divoké nenávisti rudých potvrzují proti tvrzením děkana kanterburského jenom pravdu, že bolševictví a křesťanství nemají mezi sebou nic společného. Naproti tomu se mezinárodní mise s pochvalou zmiňuje o budovatelském díle národního Španělska podporovaném „Obecnou pomocí" (Auxilia Social.).

Objednejte si knihu dra Josefa Hloucha

Problém odpadu od církve

Kniha má 233 stran a stojí pouze 24 Kč.

Objednávky vyřizuje

Matice cyrilometodějská v Olomouci,

Wilsonovo náměstí 16.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka
ve Slezské Ostravě.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Březen 1938. Číslo 3.

Svjataja svjatym!

P. Fr. Fiala C. Ss. R.

Mně ruka chví se . . . Kněz tvůj nehodný,
jak pozvednout smím na dlani ten Chléb?
Sám hříšný tak — má duše zvadlá step —
se bojím, Kriste, k Tobě pohledět . . .
přec ke způsobám sahám přesvatým
a zbožně zpívám hlasem dojatým:
Voňmim! Svjataja svjatym!

Již čekají Tě, Pane, čekají
ty duše lačné kolem prestola . . .[1]
Jich víru rozkol víc už nezdolá,
Tvé krve silou každý odolá . . .
vždyť Ty ho vzmužíš tělem přesvatým,
a proto zpívám hlasem dojatým:
Voňmim! Svjataja svjatym!

Než, Bože můj, slyš mojí duše stesk!
Ach, co je smutných na východě míst,
kde kněz, ni lid svým žitím není jist!
Jen skrytě mohou z Tvého daru jíst?
Nuž, posilni je tělem přesvatým,
prosíme za to hlasem dojatým:
Voňmim! Svjataja svjatym!

Rodina v SSSR.

E. K.

(Dokončení.)

K „*osvobození*“ ženy od rodinného jha patřilo také její osvobození od povinnosti mateřství. Potrat v SSSR byl prohlášen za soukromou záležitost ženy a stal se přímo všedním zjevem.

Podle sovětských zákonů musel nemanželský otec dítěte přispívati na jeho výchovu, platiti alimenty. V praksi však vedlo toto pra-

[1] Oltáře.

vidlo v sovětských poměrech k některým velmi podivným zjevům. Tak vznikl zvláštní pojem „kolektivního otcovství", když totiž nebylo možno přesně zjistiti nemanželského otce, k placení alimentů se odsuzovali všichni, kdož tu přicházeli v úvahu. S druhé strany si dovedly některé ženy zajistiti pohodlné živobytí na účet alimentů pro své děti od různých otců. Celkem však žena trpěla tím více a málokdy se jí podařilo opravdu přinutiti „prchavého" muže, aby plnil své povinnosti ohledně výchovy dětí. Na příklad zákon stanovil, že na jedno dítě musí muž přispívati třetinou svého výdělku, na dvě děti polovičkou a dále pak dvěma třetinami. Když však nemanželských dětí bylo více, zmenšoval se podíl každého . . .

Velmi škodlivým zjevem pro rodinu byla snaha sovětské vlády, nutící děti, aby špehovaly své rodiče a je udávaly úřadům. Všichni pionéři a komsomolci skládali slib, že budou sdělovati svým představeným všechno, co bude podle jejich mínění ke škodě sovětské vlády, i když by se to dotýkalo jejich rodičů. Značný počet dětí podlehl této propagandě a tak pomáhal ničiti vlastní rodinu. Sovětská vláda pak ještě odměňovala tuto špiclovskou práci dětí proti rodičům a dávala takové „hrdiny" za vzor jiným.

V listopadu roku 1937 byl ve všech sovětských novinách vylíčen případ, kdy syn přispěl k zatčení otce a pak dostal za to nové šaty. Dříve se podobné zprávy objevovaly v sovětských novinách ještě častěji. Na venkově jsou děti každoročně nuceny hlídati úrodu před zloději a tak ji hlídají i před vlastními rodiči . . . Často se ovšem stávalo, že děti prozrazovaly něco na své rodiče proti své vůli, když byly totiž patřičně vyslýchány. Všechno to však nutilo rodiče, aby dětem nedůvěřovali a před nimi se skrývali . . .

Útok na rodinu, který se prováděl se všech stran, nemohl ovšem zůstati bez značného vlivu na další osud rodiny. A jak to vždy bývá tam, kde rodinné svazky nejsou dosti pevné, nevydržela to rodinná pospolitost a povolila. Nejvíce však to zase odnesli děti. *Jejich výchova* tím strašně utrpěla. A místo toho, aby byl vychován podle komunistických plánů *„nový člověk"*, vychovávali se prostě *chuligani*. Sovětský tisk dlouho o tom mlčel, ale konečně byl nucen též o tom psáti. Nedával však vinu systému komunistické výchovy, nýbrž různým vedlejším zjevům.

Příčinou toho, že sovětský tisk začal psáti *o dětské výchově* a hlavně o jejích následcích, byla skutečnost, že i komunisté pocítili neudržitelnost takové dětské „výchovy". Dříve štvali děti proti rodičům a vnucovali neúctu ke starším, jelikož to považovali za prospěšné pro své revoluční účely. Nyní šak, když se to všechno obrátilo proti nim samým, bylo třeba hledati nápravu. A tak se roku 1935 začalo psáti o úctě dětí k rodičům a k starším vůbec. Roku 1936 byl vydán i zákon k omezení potratů, ztížení „rozluk" atd.

K valné nápravě však tato nařízení a zákony nemohly přispěti, jelikož celkový sovětský život zůstává nepřátelským proti rodinnému životu, ale přece jen učinily rozhodný průlom do komunistických zásad. To, co se dříve hlásalo, nyní bylo odsuzováno V poslední do-

bě se už v sovětském tisku nevěnuje tolik místa otázkám, týkajícím se rodiny. Podle těchto nynějších zpráv možno se domnívati, že *život sám* vytvořil — přes nepřízeň sovětských poměrů — stav, který přece udržuje rodinu. Už pouze ta okolnost, že v sovětech po tolika ranách rodina existuje, je dosti významná.

Sovětský tisk uznává také, že nynější mládež ruská často projevuje přání, založiti pevný svazek s *milovanou osobou*. Dříve se *láska mezi mužem a ženou* považovala za zbytečnost a trpěla všemožný výsměch, nyní se pokládá za něco přirozeného. Je zajímavo, že sovětský mladík — i komunista — nechce si vzíti za ženu komsomolku, anebo komunistku. Jsou prý to špatné ženy, jelikož si přespříliš zvykly na lidskou hrubost a veřejnou práci.

Více zpráv o rodinných poměrech sovětských přinášejí nám vypravování různých uprchlíků ze SSSR. Tito všichni se shodují v tom, že velmi značný počet rodin zůstal nedotčen sovětským morem. Zvláště na venkově byl účinek komunistické propagandy proti rodině celkem nepatrný. Více utrpěla rodina policejními zásahy, neustálým zatykáním, vyhošťováním do vyhnanství atd. Dále též sovětským zvykem, který přemísťoval pracující lid neustále s jednoho místa na druhé. Při takovém ustavičném stěhování bylo velmi těžko udržeti rodinu pohromadě . . .

Avšak tam, kde rodinná pouta byla upřímná, nic nemohlo je přetrhati . . . Případů hrdinné obětavosti jednotlivých členů rodiny v nejtěžších chvílích je ohromné množství . . . Zvláště tu vynikly ženy, které trpěly za své zatčené manžely a ještě se snažily jim všemožně ulehčiti jejich osud. Před různými vězeními SSSR dosud stávají nekonečné řady žen čekajících na zprávy o svých manželech, nebo přinášejících jim něco na přilepšenou . . .

Velký vliv na udržování rodinného života měla i církev. Jak je známo, uzavírání církevního manželství v SSSR se musí co nejvíce tajiti. Ale přesto i v sovětských novinách nacházíme stesky, že církevní manželství uzavírají dokonce i komunisté. Sovětská statistika sice uvádí, že počet církevních manželství značně klesl, ale sovětská statistika — všeobecně málo spolehlivá — v tomto případě *nemůže býti naprosto směrodatná, jelikož se církevní manželství uzavírá bez vědomí státních úřadů* . . .

Posuzovati však stav rodinné otázky v sovětském Rusku v celém jejím rozsahu je prozatím velmi těžko. Chybí nám dostatek materiálu. Je možno jen říci, že snaha rozbíti rodinu byla velká, ale že se setkala s neúspěchem. Od roku 1935 jsou komunisté nuceni pohlížeti na rodinu jinak. Nejde tu však o zásadní změnu jejich názorů, nýbrž museli se podříditi skutečnému životu lidu. To ovšem nevadí, aby komunistická propaganda v cizině dosud nehlásala *osvobození* ruského člověka ode „jha rodiny".

Na prázdninách v Rumunsku.[1]

(p – r.)

(Dokončení.)

V Šomlově měl jsem si na Primpretuře vyžádati povolení k přednáškám mezi krajany. Vydali jsme se tam opět na voze časně zrána, ježto jedna cesta trvala plných 5 hodin. Po šťastném vyřízení a drobných nákupech na „odpust" jsme se vrátili domů již v noci, která při úplňku na lesních „cestinách" působila téměř pohádkovým dojmem.

Na druhý den mne probudil zpěv velikých procesí přicházejících už „na odpust". Srdce plesalo radostí nad zbožnými zástupy Slová-

Slovenská škola v Kútech v Rumunsku.

ků zdatné postavy, osmahlé tváře, tvrdého, pevného pohledu, a bosých Slovének s pestrobarevnou zástěrkou, květinou v ruce nebo dítkem v náručí. Matky slovenské jsou silné, otužilé a vytrvalé. Vždyť celé hospodářství se 7—15člennou rodinou je závislé jen na jejich vedení, zvláště když muži odejdou daleko do lesů nebo na roviny na výdělek a vracejí se domů jen na větší svátky. Mezi průvody byli i Kašaupotočané, kteří putovali 70 km pěšky. Přišli i kolegové mého přítele-učitele; sestavili jsme pořad přednášek, aby jej mohl po kázání oznámiti dp. P. *Hribik*, jediný kněz-Slovák v celé diecési, slavnostní kazatel na této pouti. Kázal pod širým nebem. Když jsem se zjevil ve svém bílém premonstrátském hábitě mezi krajany, bezděčně si starší vzpomínali na bílého „pána misionára" *(dra Žůrka)*. Měl jsem na štěstí s sebou fotografický aparát, pro nějž tu bylo tolik vděčné příležitosti k „vymalování" — jak tu říkají. Rušný dav ko-

[1] Ve statistice porodů, úmrtí a přírůstku u našich Slováků v Rumunsku, jak byla graficky znázorněna v posledním čísle v našem článku, stala se chyba. Podle dat oznámených seniorem slovenského seniorátu evangelické církve v Rumunsku přibylo v tamních slovenských evang. farnostech v letech 1934—1935 ročně přirozeným přírůstkem průměrně 5 osob na 1000 obyvatel a ne 10·2, jak bylo chybně graficky v minulém čísle znázorněno. Pozn. red.

lem kostela, zpěv stále přicházejících procesí, všude znějící zvučná a lahodná slovenština, zvláštní sváteční nálada — to vše působilo dojmem nezapomenutelným. Tehdy jsem seznal, co krásy, pravé radosti a lásky je v jejich srdcích! Takové teplo lásky nikdy nepocítí srdce zatvrzelé, nevěřící, neschopné přijati v pokoře Pravdu, zamilované jen do vlastního „já". Co upřímnosti bylo v prostém stisknutí rukou, které si podávali staří i mladí před kostelem, na jediném mís-

Malá Francka se sestřičkou na „odpustu".

tě, kde se všichni společně sejdou, jeden druhému postěžují, poradí a navzájem se potěší. V kostele samém při mši svaté dává jim živá víra z přítomnosti Boha čerpati nové síly pro duše všedními starostmi znavené; a vrací jim i vzpomínky na starou vlast a provází je třpytivou slzou v oku! V kostele se cítí zcela svými jako kdysi doma, a ti z daleka, kde nemají kostela ani kněze, načerpávají tu nových sil k věrnosti sv. víře i národnosti.

O 11. hod. začalo kázání. Na širokém prostranství kolem kostela byla „hlava na hlavě". Po kázání byla slavná mše sv., při níž velmi mnoho našich krajanů přistoupilo ke stolu Páně. Potom byla oběra, zpívaná litanie ke všem svatým a svaté požehnání. Pobožnost skončila se asi *o půl 4. hod. odpoledne*. Nezapomeňme, že až do té doby většina krajanů byla lačná, ježto byli u sv. přijímání, a k tomu mnozí se museli z domovů svých vydati na šestihodinovou i delší cestu již kolem 3. hod. ráno, aby se dostali i ke sv. zpovědi. Jaká obětavost víry! — Hned po bohoslužbách jsem svolal ony Kašaupotočany, kteří přišli z dálky sedmdesáti kilometrů. Nejdříve přednesli své stížnosti, pak můj přítel učitel *Štěpán Kapitz* se svými kolegy Jos. Novákem,

učitelem ze Sinteu a Ant. Holubanským, učitelem ze Šaran, jim sestavili žádost, aby jejich státní rumunská škola byla přeměněna na školu menšinovou podle nejnovější dohody ČSR s rumunskou vládou. V Kašaupotoku je totiž 98 procent Slováků.

Nezapomenu nikdy, s jakou bolestí v duši a s očima zalitýma slzami mi vyprávěla zdatná kašaupotočanka tuto událost: „Do nedávna chodili k nám slúžiť svätú omšu len čas od času jedon grékokatolický pán farár. Keď raz prišli opäť, povedali nám: Drahí ludia! Já k vám už viacej nemôžem príjsť, iba ak sa necháte všetci prepísať na nášu vieru.[1] — Niekolkí by boli aj pri tom, ale môj muž

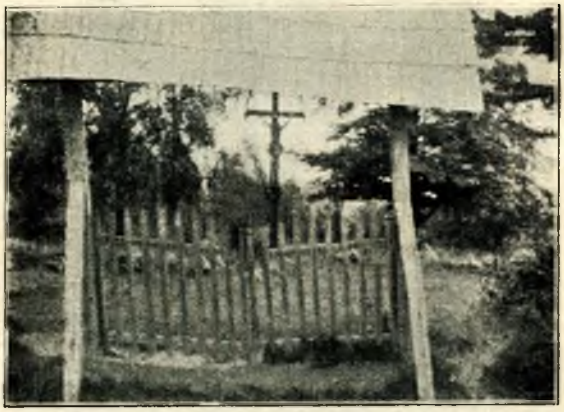

Vchod na slovenský hřbitov v Rumunsku.

a ešče niektorý z chlapov sa umluvili, že nezradia sv. vieru zdedenú po otcoch. A tí boli tým druhým takým trnom, ktorý sa dá cez cestinu, ktorou treba ísť, a tak napokon všetci ostali verní svojej viere. Teraz už pán biskup nám dali jednoho rímskeho kňaza, ktorý niekedy k nám príjde slúžiť sv. omšu, hoc len velmi zriedka, preca len sostúpi aj medzi nás najviac zabudnutých od všetkých — náš Božský Spasitel." —

Vzpomněl jsem si při tom na naši drahou vlast, kolik tisíců katolíků má jen několik kroků do kostela a přece jim zůstává cizím! A tu celé to množství tak vděčně a s takovou trpělivostí přijímalo slova o pokladu sv. víry, o lásce Boží, o utrpení pronásledovaných katolíků, líčení krásy duše ve stavu posvěcující milosti, mateřské lásky Panny Marie i výzvu, aby zůstali Kristu Pánu věrni.

Další dny následovaly přednášky: 3 ve Valea Ungurului, 2 na Šaranech a přednáškový zájezd do Kút ad o Sinteu. Všude mne překvapily *krásné nové slovenské školy* postavené naší *Národní radou*. Na Šaranech dokonce polovice školy je upravena na pěknou kapli. Proto

[1] Nešlo tu zřejmě o změnu víry, nýbrž jen obřadu latinského za řecko-katolický, ale prostý lid nerozeznává mezi zevnějším obřadem a vnitřním obsahem víry. Poznámka redakce.

také jsem tam pozval s sebou pana kaplana z Valea Ungurului, který pak vyzpovídal velmi mnoho našich krajanů a v kapli sloužil mši svatou. Lidí se tu sešlo na půl třetího sta, takže kaple byla téměř přeplněna. Po mé delší promluvě požádal mne pan učitel, abych mezi ně ještě jednou přijel. Nemohl jsem odmítnouti jeho pozvání, když při něm na mne tak prosebně vzhlédlo tolik očí. Byl jsem sám tomu i rád.

Přijel jsem tedy do Šáran ještě jednou a téma o *podstatě pravého štěstí*, kráse a radosti mládí jsem rozšířil vzhledem k místním poměrům i po stránce národní a zdravotní. Smutné zprávy

Slovenské matky po přednášce na Šaranech.

o dnešním pronásledování katolíků v různých zemích, ale i radostné zprávy o ovoci živé víry, slova povzbuzení k bratrské lásce a snášenlivosti — poslouchali všichni s velikým zájmem. Ale zvláště mládeži zajiskřily se oči, když jsem jim vykládal o požehnání čistého mládí, s jakou láskou je přijímá Božské Srdce Páně a jak jim žehná pak i do šťastného manželství! V tom že spočívá také síla a mohutnost národa. A když jsme chybili, vraťme se k Bohu v pokoře a lítosti, vyznejme se ze svého poklesku a s novými ideály a s novou radostí půjdeme pak dalším životem.

Nejvíce obtíží působilo vysvětlení pojmu: výchova. Zajímavé byly odpovědi školních dětí, kterých jsem se před přednáškou vyptával na význam toho neb onoho slova. Kterási Hanka odpověděla: „Ja viem, ale mamka to vedeť nebude." — „Zkadiaľ ty to vieš?" — „Zo školy." — Třeba bylo prostě naznačiti povinnosti rodičů k dětem, zvláště aby je posílali řádně do školy, odstranili vše, co by duším škodilo, neboť jsou za to odpovědni před Pánem Bohem. Ale také jejich vlastní blaho to žádá! Bude je jednou ve stáří hřáti vzpomínka, že dobrou výchovou založili větší štěstí svých dítek. Dole na rovinách, rumunské a maďarské kraje vymírají, četné a zdravé rodiny

slovenské mohou se státi jejich dědici a tak vytvořiti mohutný ostrov drahé Slovače v Rumunsku.

Slovenské školy naučí děti všemu nutnému a potřebnému v životě, aby také více rozuměly i hospodářství a nedaly se klamati a podváděti, jak tomu bylo dříve. Na př.: Kamenitou půdu museli někteří krajané až třikráte vykupovat od baronů, kteří je tam vylákali, a to jen proto, že *neuměji číst ani psát*. Nebo v Sinteu jsem sám viděl takovou ubohou obět podvodu! Utrápená žena krajanka přišla si koupit k panu faráři známky na dopis a prosila, zda by nemohly býti lacinější. Jejího manžela zabil v lese strom. Byl pojištěn na život, žena si zašla do ústavu pro peníze. Tam jí vzali pojistku se slovy, že peníze dostane poštou. Žena v prosté důvěřivosti poslechla a vrátila se domů — ožebračená. Nyní je vše marné, nemá své pojištění čím prokázat. Mnoho jiných takových škod způsobila nevědomost krajanů!

Po všechny dny jsem se podivoval vytrvalosti našich krajanů, kteří přicházeli v tak četném počtu na mé přednášky, a to i za nepříznivého počasí a z okolí několik kilometrů vzdáleného, takže školy, kde jsem přednášel, byly vždy přeplněné. V *Sinteu* museli jsme se dokonce shromážditi venku pod širým nebem, ježto místnosti nestačily pojati takový počet účastníků!

Únava dlouhého denního putování povozem po kamenitých cestách rumunského Rudohoří byla odměněna takovou upřímnou vděčností a láskou krajanů, že jsem litoval, když se moje dovolená tak rychle schýlila ke konci.

... Vracel jsem se obohacen novými poznatky a vzácnými dojmy z návštěvy drahých Slováků v Rumunsku. Viděl jsem jejich radosti ze života i při tak velké bídě, poznal jsem jejich lásku a vděčnost za každé slovenské slovo, kterým jsem k nim promlouval. Z mysli mně nešlo to české slovíčko *bol*, jež vzniká z počátečních písmen slov: *Bůh - Oběť - Láska*. Nabízelo se k meditaci na dlouhé cestě domů. Vyrušili mne z ní dva páni proti mně sedící. Jeden z nich tvrdil, že katolická Církev svými poutěmi vlastně zavedla tramping. Svedlo mne to k rozhovoru s nimi. Oba patřili k lepší společenské třídě, byli ženatí, a začali mne litovati jako oběti nemožného prý *celibátu*. Odpověděl jsem jim prostě příslovím, že spíše celibátník zachová celibát, než manžel manželskou věrnost! A k mému velikému překvapení řekli jenom: „Máte svatou pravdu!" ... Blížily se Tatry. Rychlík zastavil, osaměl jsem. Ale slovenské hory vrátily mi zase vzpomínku na rumunské Rudohoří krajanské. Shrnul jsem ji do verše tatranské poetky Máše Haľamové: „Hej, Ľudia na horách sú láskou bohatí!"

K 300. výročí P. Kristiána Hirschmenzla.

Dr. Aug. Neumann, O. S. A.

6. ledna t. r. bylo tomu 300 let, kdy spatřil světlo světa cisterciák z Velehradu P. Hirschmenzl. Bylo by velikým nevděkem, kdyby aspoň katolická veřejnost nevěnovala tomuto cyrilometodějskému nadšenci zaslouženou vzpomínku.

Hirschmenzl narodil se ve Frýdku. V 18 letech vstoupil do kláštera velehradského. Jeden rok (snad noviciát?) ztrávil v Plasích na Plzeňsku asi proto, že tamní veliký klášter cisterciáků byl mateřským klášterem Velehradu. V roce 1659 složil slavné sliby a v roce 1664 byl vysvěcen na podjáhna v Praze od kardinála Harracha, v roce 1670 vysvětil jej slavný olomoucký biskup Karel II. z Liechtensteina na kněze. Již v roce 1668 napsal latinský životopis sv. věrozvěstů, což způsobilo, že pro jeho zájem o historii bylo mu svěřeno uspořádání klášterního archivu. Pak byl farářem v Boršicích, načež koncem roku 1674 byl poslán na klášterní faru ve slezských Bolaticích. Tam mimo jiné vystavěl i kapli sv. Cyrila a Metoděje a zakročil (1676) u olomouckého biskupa v záležitosti jednotného slavení památky sv. věrozvěstů. Hirschmenzl totiž s bolestí pozoroval, kterak v některých farnostech byl tento den pouze polosvátkem, jinde vůbec slaven nebyl, jak tomu bylo zvláště na Opavsku. Na tuto žádost nařídil biskup děkanům, aby ještě téhož roku po celé olomoucké diecési všichni kněží (pod těžkým hříchem) slavili den sv. Cyrila a Metoděje jako svátek. V roce 1692 byl přeložen Hirschmenzl (pro své výborné hospodaření) do brněnských Ivanovic, by tam spravoval klášterní statek, však po dvou letech se vrátil vážně churav na Velehrad. Tam žil jako senior konventu a spirituál až do roku 1703, kdy 26. února zemřel.

P. Hirschmenzl byl velmi plodným spisovatelem. Sepsal asi 42 knih, z nichž bohužel zůstala většina v rukopise. V zajímavém jeho rukopise, ve studijní knihovně v Olomouci chovaném, se nachází jeho literární závět,[1] v níž si autor trpce stěžuje na řevnivost spolubratří, která překazila jeho publicistickou činnost. V předtuše blížící se smrti složil i písně, v nichž se loučí s milovaným Velehradem a poutním místem Tuřany, v jejichž blízkosti (Ivanovicích) působil. Některé spisy Hirschmenzlovy (nevydané) chová nyní zem. archiv moravský v Brně ve sbírce Cerroniho, o nichž pojednal Dudík v díle Mährens Geschichtsquellen, I. svazek (Brno, 1850). Jiné zmizely beze stopy, takže známe dnes jenom jejich tituly, jako na př. Sanctorale Illyricum nebo svatí ctností ze slovanských království, Sancta cinera Velehrad, Ethica christiana, Orpheus sub tilia Velehradensi.

Hirschmenzl však nemá jen význam ctitele cyrilometodějského, nýbrž i dobrého znalce a pozorovatele života lidu. Tak na příklad v uvedeném již rukopise olomoucké studijní knihovny zaznamenal

[1] O ní viz Neumann, Kulturní a vlastenecké postavy mor. kněžstva, Věstník jednot duchovenských 1935.

celou řadu výjevů ze života vesnického lidu, zvláště z Frýdecka, a mimo to i hádání mezi sedlákem a měšťanem o přednost stavu. Tento dialog jest zajímavý nejen po stránce sociální, nýbrž i proto, že je to jakási divadelní hra, k níž nakonec připojil autor i tři tance: Šlechtický, městský a lidový. (Všechny tyto věci jsou otisknuty v citovaném pojednání Neumannově).

Hirschmenzlovi bývá sice vyčítána nekritičnost, ale nelze při tom přehlížeti otázku, kde měl za oné doby a při svém povolání vzíti kriticko-historické vzdělání a pak, že velkou jeho zásluhou jest, že nám zachoval kus staré tradice o Velehradě, oživil blednoucí již památku sv. věrozvěstů zakročením ve prospěch zavedení jejich svátku a načrtnul nám obraz souvěkého života lidu. To jsou nesporné zásluhy, kterých Hirschmenzlovi neupře nikdo.

Apoštolátní ubytovatel v Nebrasce.

Fr. Jemelka.

(K úmrtí Rev. Josefa Bauera z Touhy, Nebraska.)

Patnáctý rok odpočívají už v zežloutlém deníku mé vzpomínky s prvního misijního zájezdu k americkým krajanům. Nečekaná smrt apoštolátního tajemníka P. Adolfa Jaška v Clevelandě, Ohio, počátkem roku 1923 pohnula tehdejšího předsedu ÚACM, arcibiskupa dra Antonína Cyrila Stojana, že mne poslal do Ameriky na pomoc opuštěnému apoštolátnímu delegátu P. Lvu Pospíšilovi, zahrnutému právě misijní prací v Texasu. Jako prst sám jsem se vydal na dalekou cestu, jejíž krátké zastávky byly v Bremách, N. Yorku, Clevelandě, St. Louisu a pak až v texasském Fayetteville, kde jsem u Rev. Jana Vaníčka v poslední dubnovou neděli na Ellingeru, zvaném Sv. Hostýn, zahájil svou misijní činnost.

Kolikráte už za těch patnácte let mne sváděl věrný deník, abych vlil v jeho bledé stenografické záznamy nový život a dal jim vypravovat kus náboženské a národní historie krajanské, jak ji vyvolala myšlenka cyrilometodějská u bratří v zámoří! Nebylo však k tomu nikdy volné chvíle, a pak na mnohých obrázcích by snad ještě dnes někde zraňovaly pravdivé jejich kontury a ostré barvy nezapomenuté skutečnosti.

Až tu silvestrovský umíráček krajanských svatyň Nebrasky jako by chtěl zastavit na chvíli chvatný proud času a zavolat přes daleké moře: „Víte ještě a nezapomněli jste, čím vám byl ten skromný duchovní správce v Bruno, Nebraska, když jste plnili obtížné poslání apoštolátní mezi Atlantikem a Pacifikem, a čím zůstal ACM do posledního svého dechu?!"

*

Rev. Josef Fr. Bauer, který brzo po posledním návratu ze staré vlasti předčasně — lidsky mluveno — dokonal v katolické nemocnici omažské (31. XII. 37) své kněžské dílo v krajanském

zámoří, odvolán Pánem — do „země živých", byl v době obojího zájezdu naší apoštolátní delegace do Spojených států severoamerických (1922—1924 a 1926) farářem v katolické osadě Bruno (Brno), v onom jihovýchodním cípu státu Nebrasky, kde bylo nejvíce našich krajanských osad s českými duchovními správci a konečně i s českým biskupem msgrem Kučerou v diecésním městě Lincoln. Na tomto „českém ostrově" v Nebrasce uchytili se apoštolátní delegáti † P. Adolf Jašek a P. Lev Pospíšil v nejtěžších počátcích svého poslání. Mým úkolem s jara roku 1923 bylo, co nejdříve se připojiti k připravené už misijní práci v jižním Texasu. Misie tu stíhala misii, nadšení krajanů veliké a obětavé, přes pilné jarní práce byly české kostely texasské ráno i večer milým cílem všech krajanských rodin a ohniskem náboženské obrody i porozumění pro cyrilometodějský apoštolát. Až do počátku června byli jsme tu s P. Pospíšilem v plné práci.

Poslední naše misie texasská byla na Plumě, kde tehdy ještě nebylo fary. U osamělého kostelíčka, obklíčeného osadníky — černochy — ubytovali jsme se u krajana — kováře p. Viléma Křivačky — rodina jeho manželky pocházela z valašského Halenkova (roz. Hlavatá) —. Ale s hrůzou jsme ihned na začátku misie konstatovali, vlastně důkladně slyšeli, že černoši mají současně s námi v blízké modlitebně hodně rušné vlastní své „pobožnosti". Úžasné vedro bránilo nám, abychom se před jejich zbožným křikem nějak isolovali ve svém těsném kostelíčku. Ale černoši se ukázali opravdu „gentlemany"; aby naši misii nerušili, přeložili svou pobožnost až po ukončení naší. Po deváté večer!

Zatím co jsme v Texasu dokonávali svůj misijní program apoštolátní, připravoval nám v mírnějším podnebí Nebrasky pro červen 1923 novou misijní práci Rev. Josef F. Bauer za pomoci užšího kruhu svých dobrých přátel — českých kněží.

Ale tu třeba již otevříti starý misijní deník, abych mohl věrněji kresliti obrázek své první návštěvy české Nebrasky a v ní opěrného bodu apoštolátní delegace v Bruno u Rev. Josefa F. Bauera, našeho obětavého „ubytovatele".

3. června 1923 byla neděle a závěrečná misijní pobožnost na Plumě. Provázeni vděčnými krajany až na nádraží, nastoupili jsme po polednách s P. Pospíšilem cestu do Nebrasky. Vedro bylo nesnesitelné i v pohodlných jinak vozích rychlého vlaku, kde se těšil velkému odbytu nejen všude nabízený „icecream" (zmrzlina), ale i nádržka ledové vody, kterou pozorně sytil kvádry umělého ledu úslužný vlakový zřízenec — černoch. O půl noci mne ve stanici Mc Alester opustil P. Lev, aby navštívil katolickou krajanskou rodinu někde v Arkansasu a posloužil jí náboženskou útěchou. Na úpravném sedadle amerického vlaku dá se sice dosti pohodlně prodřímati noc, ale když nový den ani na území Oklahomy a Kansasu nezmírnil dusivého vedra ve vlaku, vystupňovala se k polednám má únava do té míry, že jsem se stěží dopotácel k prameni ledové vody, abych zmočený kapesník otočil kol spánků

hlavy, a zabránil tak v posledním okamžiku osudnému omdlení. Jel jsem sám!

Nedivte se, že jsem potom na velikém, moderním nádraží v Kansas City, kde jsem přesedal a obědval, nestačil hasit žízně výborným americkým ovocem (grape fruitem) a při prohlídce města i tak zvaným „skoropivem" (near beer). Byl jsem už blízko české Nebrasce, ale přímého spojení přes Omahu tam nebylo, takže jsem musel objíždět — na radu v informační kanceláři — na Grand Island (linie Burlington) a pak zpět (Pacific) na Brainard. (Později jsem teprve zvěděl, že mne ta kancelář napálila.) To znamenalo, že jsem musel ztráviti ve vlaku ještě jednu noc! Na štěstí silná bouře, jejíž blesky vyprovázely náš vlak z Kansas City, zchladila ovzduší. Za ranního šera, přejížděje v Grand Islandu na druhé nádraží, jsem nepříjemně pociťoval vlhký chlad, ale utěšoval se už blízkým shledáním s dobrým přítelem v Bruno. Vlak byl skoro prázdný. Na malé vzdálenosti měli už tehdy v Americe dosti aut i laciných „fordek" pro dělnické dojíždění do práce. Široké koryto řeky Platte bylo po bouři a dešti zaplaveno na mělkou šíř kalnými, žlutými proudy, jež jsme později tak často přejížděli na jiném místě po primitivním, dřevěném mostě. Po deštích veletok, za sucha tenký řetízek mdlého proudu, křivolace přizdobený závěsy mrtvé vody zátok a chobotů. Typ mnohých amerických řek!

K deváté hodině ráno 5. června jsem byl v české osadě Brainard. Nějaký krajan se hned na nádraží nade mnou smiloval, vzal můj těžký kufr — vždyť jsme všechno své nosili s sebou — a zavedl mne přímo na faru k msgru Aloisu Kleinovi, jehož jsem dosud znal jen z vypravování P. Lva. Byl u svých včeliček v zahradě a přivítal mne velmi přátelsky tak, jak byl vypraven ke své práci. Vrátil se nedávno ze staré vlasti, kde ho arcibiskup dr. Stojan jmenoval čestným kanovníkem kroměřížským. Ač si naříkal na zklidňující chorobu, přece působil dojmem energického, inteligentního kněze, který už srostl se svojí novou vlastí, ale nepřestal milovati starou, rodnou českou zem. Msgre Klein byl první, kterého jsem zapsal v Nebrasce za zakládajícího člena ACM — sám za to požádal, jako by chtěl říci, že ví, proč jsme do Nebrasky přijeli.

Když ohlásil telefonicky můj odpolední příjezd Rev. Bauerovi do Bruno, zavedl mne msgre Klein do farního kostela a do katolické školy, na něž jako své dílo byl právem hrd. Mezi sestřičkami ve škole se hned přihlásila krajanka z Vítonic na Moravě, druhá z Čes. Budějovic a třetí byla Ruska. Stejně jako v Texasu i zde v Nebrasce konají české sestry řeholní tiše veliké kulturní, náboženské a národní dílo jako učitelky na katolických školách a jako neúnavné horlitelky o krásu domu Božího

Po obědě, který nám ve škole připravily sestřičky, doprovodil mne msgre Klein k vlaku na poslední krátký ještě úsek cesty do hlavního stanu apoštolátního ubytovatele, Rev. Bauera, do Bruno.

Nepamatuji se už na první slova setkání. Rev. Bauer nemiloval

nikdy bezduché obřadnosti a fráze. — „Že jsi už konečně tady — a kde máš P. Lva?" tak nějak se ozval, čekaje u vypůjčené fordky na nádraží. Přátelský ruky stisk a bratrské kněžské políbení doplnilo přivítání apoštolátního misionáře, který jako kaplan valašsko-meziříčský přinášel i pozdravy z rodného Valašska.

Od nádraží vede v Bruno hlavní cesta vzhůru do kopečka, kde posledním domem po levici je fara a po pravici kostel, opravdu symbolické vyvrcholení krajanské osady! Stará fordka nám ušetřila stoupání a dopravila nás až před farské dveře. Jednopatrový, dřevěný domek, žlutě po americ. způsobu zvenčí natřený, měl dole farní kancelář s malou pracovnou, na druhé straně jídelnu a kuchyň; z úzké chodby vedly příkré schody do prvního patra, kde byly pohostinské pokoje a spárny. Dvorek s menším hospodářským stavením sousedil hned s nevelikou zahradou. Americký komfort, nechybějící nikde ani v dělnických bytech — byl mně ovšem ihned k disposici v skromné jinak faře Rev. Bauera. Praktický Američan věděl, čím především posloužit hostu po daleké cestě — a tak mne zavedl po krátkém odpočinku — do domácí koupelny.

Bylo třeba takového osvěžení, poněvadž nás čekala připravená už práce. The time is money — čas jsou peníze — toto ne tak mluvené jako spíše praktikované heslo Ameriky — naučilo a navyklo i naše krajany zrychlenému životnímu tempu. Apoštolátní „ubytovatel" měl už pro delegáty dojednanou maršrutu. První na řadě byla sousední Praha (Prague), kde byl duchovním správcem Rev. Martin Bogar. V dalekosáhlých unijních a misijních plánech apoštolátního předsedy arcib. dra Antonína C. Stojana měl právě P. Bogar předurčenu velikou úlohu — Amerika měla být jen etapou k poslání na slovanský východ. Skutečnost ovšem změnila plány — a tak se stal Rev. Bogar jako farář v Prague ochotným spolupracovníkem a podporovatelem apoštolátního díla, poskytnuv zvláště † P. Jaškovi ve své farnosti útulek a vděčné pole apoštolské práce, na niž dlouho a vděčně vzpomínali krajané, hlavně ve filiální pražské osadě Cedar Hill.

Krásným zvykem katolických osad amerických je pravidelné slavení třídenních adoračních pobožností. Bývá tu vždy pro lid vhodná příležitost k společnému přijetí sv. svátostí, poněvadž si kněží z celého okolí navzájem vypomáhají jak na kazatelně tak i ve zpovědnici. Pro krajanskou pastoraci jsou adorační tridua kromě toho i milou příležitostí, kdy se rozptýlení čeští kněží sejdou k bratrským rozhovorům a vzájemnému sdílení pastoračních zkušeností, posilujíce se tak k věrné práci pro Církev i národ na svých vedetách v moři cizí víry a řeči.

K takové adorační pobožnosti mne zavezl k večeru téhož dne (5. června) Rev. Bauer do Prahy, abych vypomáhal v duchovní práci nejen v místě, ale i v přifařené osadě Cedar Hill.

(Pokračování.)

Z minulosti skopljanské diecése.

(A. T.)

Dnešní skopljanská diecése zaujímá všechny tak zvané nově osvobozené kraje, to jest ony kraje, které byly v balkánské válce osvobozeny od tureckého jařma. Zabírá tedy celé jižní Srbsko, vardarskou bánovinu s malými výjimkami, dále část moravské bánoviny a část bánoviny zetské, t. j. tak zvaný sandžak. Hraničí s diecési barskou, sarajevskou, bělehradskou, s Řeckem, Albanií a Bulharskem.

V první křesťanské době bylo na tomto území mnoho arcibiskupství a biskupství. Pozvolna, ale důsledně upadaly katolické farnosti, biskupství a arcibiskupství.

I. Nejstarší dějiny.

Pravděpodobně se počalo křesťanství v těchto krajinách šířiti už *v době apoštolské.* Možná, že už sv. Pavel na své cestě do Soluně hlásal i v těchto krajinách evangelium. Aspoň město Stoby (Pusto Gradsko) již tehdy znalo křesťanskou víru.

Později se křesťanství šířilo podél velikých cest, které vedly do vnitra balkánského poloostrova. Mitrův kult, který tam vládl, nebyl přílišnou překážkou mladým křesťanským snahám. Křesťanství brzo nad ním zvítězilo. Na církevním sněmě nicejském nacházíme už jméno skopljanského biskupa Dachose, který tam spolupodepsal odsouzení Ariova bludu. Na tomto sněmě byl též přítomen biskup Bidij z města Stoby.

Bludařství Ariovo dalo podnět k novému sněmu církevnímu v Sardice r. 343, kde kromě odsouzení bludařství měl býti sjednán též náboženský mír. Tohoto sněmu se súčastnilo 170 biskupů. Mezi nimi se vzpomínají též tito biskupové balkánští: Paregorije ze Skoplje, Macedonije z Lipljana a Gaudencius z Niše.

V boji s bludem monofysitským vystupuje také biskup Ursilije na církevním sněmu chalcedonském.

Za vlády papeže Celestýna (r. 422—432) je už *Skoplje* metropolí.

V dorozumění s papežem Vigiliem udělil císař Justinián skopljanskému biskupu hodnost i moc arcibiskupa, metropolity, primasa a exarchy. Voliti ho měli okolní biskupové, volbu schvaloval císař a potvrzoval papež, který zvolenému metropolitovi posílal palium a uděloval moc vikářskou. Prvním exarchou byl Katelián, pak Benenato a roku 591 byl zvolen Ivan, jemuž blahopřál sám papež Řehor Veliký.

Vpád Avarů a Slovinců zničil krásně se rozvíjející křesťanství, kostely, farnosti a biskupství.

II.

Nově došlé Srby pokřtili kněží z Cařihradu. Proto se šířil v liturgii v krajích severních východní obřad, zatím co v pořící Vardaru převládl obřad latinský. Za času cara Simeona Velikého byla zřízena tato katolická biskupství: Ochrid, Bitolj s Prilepem a Velesem, Skoplje, Strumica, Prizren a Lipljan.

Řekům se podařilo zničiti katolickou církevní organisaci na jihu těchto krajů zároveň s carstvím bulharským. Než za času Kalojána (1197—1207) Bulharsko se opět sjednocuje s katolickou Církví. Spolu s trnovským metropolitou a primasem Bulharska světí papežský delegát dne 7. listopadu 1204 skopljanského biskupa Marina.

Za vlády Nemanjovců se poměry velmi změnily pro katol. Církev. Rozkol se šíří, a katolická Církev stává se pozvolna bezprávnou. Nejhůře se vedlo katolické Církví za doby cara Dušana Silného.

III.

Za panování Nemanjovců rozkvetla v jižním Srbsku přemnohá hornická města. Každá z těchto osad měla svého faráře nebo kaplana a všechny patřily ve XIV. století pod pravomoc kotorského biskupa, později barského arcibiskupa. Katolickými osadníky byli Dubrovničané, Kotořané, Mlečané a Sasové. Ve století XIV. se vzpomínají tyto katolické chrámy: P. Marie v Prizrenu, sv. Petra nad Prizrenem, sv. Trifuna v Trgovištu, v Novém Brdu, Trepči a Janjevu. Katolický kostel v Trepči se připomíná od roku 1303 až do roku 1688, kdy nastal úpadek města a osada se rozešla.

Největší hornická osada byla *v Novém Brdu*, kde kromě Dubrovničanů měli i Sasové veliký chrám sv. Mikuláše, který byl roku 1466 přeměněn v mohamedánskou džamiju. Ve století XVII. tato osada úplně zanikla.

Druhá veliká osada katolická byla *v Janjevu*. Tam byl postaven katolický kostel roku 1328. Obyvatelstvo bylo velmi bohaté, ale ve století XVIII. nastává již úpadek. Mnoho katolíků se odstěhovalo. Něco však i potom zde zůstalo. Toto město bylo nějakou dobu i sídlem skopljanského biskupa.

Rozvoj hornictví přinesl s sebou i rozkvět katolické farnosti *v Letnici* na skopljanské Černé hoře asi ve století XV. Tam proslul úctou divotvorný obraz Bohorodičky. Obyvatelstvo je však dnes velmi chudobné.

Dubrovničané jako dobří obchodníci měli ve všech větších městech své kolonie a kapličky, jako na příklad: ve Skoplji, Novém Pazaru, Prištině a Prizrenu atd. V Prizrenu bylo i katolické biskupství. Jako prizrenský biskup se vzpomíná r. 1310 biskup Konrád. Ve století XV. opouštějí však katoličtí trhovci Prizren. (Pokračování.)

Doklady.

Jak volili v ruském klášteře Pantelejmonově na hoře Athos zástupce opata?

Ve velkém sále pohostinky shromáždili se (10. XII.) všichni mniši ruského kláštera Pantelejmonova, kde po krátké modlitbě přistoupili k volbě. Každý mnich odevzdal lístek se jmény tří kandidátů. Po skrutiniu měli většinu hlasů tři jeromonaši: Justin, Andrej a Sergij.

Podle stanov kláštera byly tři lístky se jmény zvolených kandidátů vloženy do skříňky s hlavou bl. Pantelejmona. Od tohoto dne se konaly při všech společných bohoslužbách zvláštní modlitby, při nichž byla vzpomínána jména všech tří kandidátů. Dne 12. prosince po celonočním bdění a společné bohoslužbě vykonány modlitby k Spasiteli, Bohorodičce, bl. Pantelejmonovi a bl. Spiridonu. Ke konci modliteb po zvolání nejstaršího mnicha jáhna: Gospodu pomolimsja! nejstarší jeromonach přečetl zvláštní modlitbu za volbu opatova zástupce. Celé shromáždění se vroucně modlilo. Po slovech: „Ukaž, Pane, jehož jsi vyvolil" — jeden z přítomných mnichů sáhl rukou do skříňky a vyňal z ní jeden z lístků a přečetl jméno na něm napsané: jeromonach Justin. Tím byl zvolen opatovým zástupcem jeromonach Justin, rodák z rjazanské gubernie, rodným jménem Jakub Semenovič Solomatin, který mnišské hory neopustil od r. 1896, kdy tam vstoupil jako 18letý mladík do kláštera. Obavy ruských mnichů athonských, že správa jejich monastýru zvolna přejde do rukou řeckých, se prozatím nesplnily. Ale vývoj ruského mnišství za trvajícího rozvratu sovětského Ruska nemůže se utěšovat radostnější budoucností.

Současné bezbožectví a boj proti němu.

V serii článků v časop. „Pravoslavnaja Rus" podává ruský dr. Al. Lodyženskyj, který svého času organisoval v evropské ruské emigraci křesťansko-sociální hnutí k stavovské spolupráci s našimi dělnickými organisacemi křesťanskými, přehled situace, jakou vyvolal boj proti bolševickému bezbožectví v různých církvích. Lodyženskyj má sice bohaté osobní zkušenosti ze své okružní cesty evropskými státy (byl i u nás v Olomouci a v Praze), švýcarská Ženeva se svou mezinárodní komisí „Pro Deo" mu dává široký rozhled po světě, ale neměl asi času, aby sledoval dopodrobna a soustavně stanovisko, projevy a činy katolické Církve v boji proti komunistickému bezvěří. Přesto je však jeho úsudek o nás zajímavý; proto jej zaznamenáváme, ale i jako doklad spravedlivějšího stanoviska red. „Pravoslavné Rusi" ke katolíkům! Dr. Lodyženskyj píše:

„Na mezinárodní frontě boje s bezbožectvím hraje dnes jistě nejvážnější úlohu katolická Církev, třebas všeobecně rozšířené mínění o její podivuhodné organisaci a jednotě je zveličeno.

Žel, i katolická Církev ve svém množství jest ještě daleko od skutečného pojímání světových událostí. I v ní je mnoho nálad, kolísání a tápání myslí. Než přece nastala za poslední dobu větší jasnost vedoucí linie a tím i zlepšení organisační práce. Zmiňuji zvláště cirkulář generála jesuitů, žádající od řádových otců systematický boj s bezbožectvím, založení dominikánského ústředí „Istina", vydávání periodických „Lettres de Rome", věnovaných bolševismu a boji s bezbožectvím, žurnál „Unitas", značné zlepšení — po našem zdání — všech jesuitských publikací, vydání sborníku proti bezbožectví, organisaci zvláštních kursů v řadě katolických bohoslo-

veckých ústavů, spolupráci s pořádáním výstav proti bezbožectví i samostatné jejich pořádání, úsilí o protibolševickou propagandu v tisku, systematická kázání proti bezvěří s kostelních kazatelen. A konečně, řada stále víc a více důrazných projevů papežského Stolce o nebezpečí bolševismu a nezbytnosti boje proti němu, jež nacházejí blahodárný ohlas a vliv na velmi pozoruhodnou činnost hromadných katolických organisací dělnictva, mládeže, ženských lig atd. — Úkoly, které se dnes předkládají křesťanskému světu, jsou ohromné a nebývale odpovědné; potenciální možnosti veliké, ale porozumění pro oboji, a tudíž i faktická činnost proti náporu bojovného bezbožectví, jsou úplně nedostatečny. — — —

Rozdělení křesťanského světa před tváří rozvíjejících se grandiosních událostí, před tváří se všech stran dorážejících nepřátel Kristových pociťuje se dnes jako něco zvláště tragického. Odtud pocházejí různé pokusy o vzájemné spojení a porozumění."

Křesťanský Východ.

RUSKO

Moskevský metropolita Sergij byl uváděn mezi oněmi pravoslavnými biskupy ruskými, kteří byli jako nepřátelé státu odsouzeni a popraveni. Pravoslavná církev litevská, která uznává pravomoc moskevského metropolity, konala už za něho i záduší bohoslužby. Nyní však došly zprávy, že metropolita Sergij poslal před vánocemi do Kovna dopis, v němž vedle blahopřejných pozdravů k svátkům a k Novému roku projevuje zájem o život pravoslavné církve litevské. Do té doby byl tedy metropolita jistě na živě. — Leningradská „Krasnaja Gazeta" pak ještě z 1. II. oznamuje, že má GPU proti metropolitu Sergijovi obsáhlý „usvědčující materiál". Bylo by to tedy jen prodlužování „šibeniční lhůty", ale i podle poslední zprávy byl by osud metropolitův zpečetěn. Bolševici postupují důsledně podle svého hesla: „náboženství a komunismus jsou neslučitelny".

Sjezd sovětských bezbožníků. Začátkem února se konal v Moskvě neveřejný sjezd Svazu bojujících bezbožníků. Tato organisace se fakticky v posledních letech skoro úplně rozpadla, tak se nyní bolševici snaží ji zase obnoviti. Má se na př. obnoviti vydávání časopisu „Bezbožník" a mají se zvětšiti vůbec náklady bezbožeckého tisku. Úpadek bezbožeckého tisku byl způsoben tím, že nikdo ho nechtěl čísti, ačkoliv bolševici všemožně podporovali jeho rozšiřování. Sotva tedy nyní pochodí lépe! — Dále sjezd rozhodl, aby se boj proti náboženství vedl hlavně ve školách. Proti věřícím se má vystupovati ne proto, že jsou věřícími, ale proto, že jsou fašisty, záškodníky, špehouny, teroristy a p. Také chrámy se mají uzavírati ne proto, že jsou to chrámy, nýbrž proto, že překážejí komunikaci, vybudování užitečných staveb a pod. Celkem se tu tedy ohlašuje nová taktika! Kolikátá již? A všechno je marné, víra se nedá zdolati žádným násilím . . .!

Kolik je věřících v SSSR? Vůdce bezbožníků Jaroslavský-Gubelman v čas. „Antireligiosnik" sděluje, že podle jeho výpočtů jsou na sovětském venkově dvě třetiny obyvatel lidé věřící, v městech pak z jedné třetiny. Toto tvrzení se opakuje již několikrát v různých zprávách a možno je pokládati za pravděpodobné. A jestliže se tu bolševici mýlí, pak jistě ve svůj prospěch, pak by bylo věřících ještě více.

Z bolševických dějin. Dne 2. III. r. 1917 sdělila německá „Reichsbank" oběžníkem č. 7433 představitelům všech německých bank ve Švýcarsku, že peníze, které jsou určeny na pacifistickou propagandu v Rusku, mohou býti vyplaceny těmto osobám: Leninu, Zinovjevu, Kameněvu, Trockému, Su-

mensonové, Kozlovskému, Kolontajové, Siversu a Merkalinu. Kdopak z těchto zrádců je dosud na živě, aby slyšel dnešní nesmiřitelné nepřátelství vůdce Německa proti Rusku! Snad už jen soudružka Kolontajová, ale ta žije raději pro lepší jistotu mimo hranice SSSR.

Pomlouvání katolické Církve. V „Izvěstiích" (3. II.) v článku „Španělský národ v boji za kulturu" viní jakýsi J. Zilberfarb katolickou Církev, že prý schválně působila k tomu, aby Španělové byli udržováni v chudobě a otroctví. Katolická Církev ve Španělsku byla všemohoucí politicky, hospodářsky a morálně, píše Zilberfarb, a dodává, že spojení absolutismu s katolicismem isolovalo Španělsko od celého kulturního světa. Tak židovský soudruh chce ospravedlniti zavraždění 16 tisíc kněží ve Španělsku a snad přesvědčiti svět, že teprve tento čin byl pravým důkazem kultury. Ano, byl to projev „kultury", ale bolševické! (Až národní Španělsko bude odměňovati takové Zilberfarby dle zásluhy „propustkou", bude nářku v Izraeli! Je proto dobře mít i Zilberfarby v paměti!)

Útoky bolševiků na ruskou emigraci. V posledních měsících bolševici provedli na ruskou emigraci řadu útoků. Sem patří únos předsedy Vševojenského ruského svazu, gen. Milera v Paříži; nátlak na Francii, aby zrušila právo asylu pro ruské emigranty a výbuch bomby (3. II.) v redakci ruského časopisu „Golos Rossiji" v Sofii. Poslední atentát měl odstraniti I. Soloneviče, který jako talentovaný žurnalista a spisovatel se stal bolševikům nepohodlným odhalováním sovětské skutečnosti. Solonevič zůstal sice na živu, ale byla zabita jeho manželka Tamara, také spisovatelka, a redakční tajemník Michajlov. V útocích se pokračuje.

Nyní pařížské „P o s l e d n i j e N o v o s t i" (č. 6159), které možno spíše podezřívati z nadržování sovětské vládě, než aby jí chtěly udělati nepříjemnosti, přinesly zprávu, že se v Moskvě pořizuje podrobný seznam ruských emigrantů, zvláště odborníků: inženýrů, techniků, lékařů, chemiků, učenců vůbec a vojenských odborníků. Děje prý se to pro případ války, která podle mínění sovětů je nevyhnutelná. Jelikož cizozemských odborníků v SSSR dnes už není a svých vlastních mají příliš málo, bolševici rozhodli se získati potřebné odborníky mezi ruskou emigrací. Všem bude slíbeno, že se na jejich minulost zapomene. Nejvýznačnější odborníci, tak prý bylo rozhodnuto, budou do SSSR odvlečeni násilím, nepomohou-li sliby. Tyto zprávy byly sděleny dopisovateli časopisu vysokým úředníkem jednoho nejmenovaného státu, který podotkl, že je obdržel z naprosto věrohodných pramenů. Radí proto, aby si všichni emigranti, nechtějící dobrovolně odejeti do SSSR, dávali dobrý pozor na styk s málo známými lidmi. K agentům určeným k provedení bolševického rozhodnutí patří mnoho cizozemských komunistů.

Všechny tyto zprávy a útoky jsou svědectvím, že komunisti dávají emigraci o moc větší význam, než se to předpokládalo. — E. K.

Nechtějí míti děti. Pařížské „Poslednija Novosti" č. 6166 uveřejnily rozhovor své dopisovatelky s paní, která právě přijela ze SSSR. Podle jejích zkušeností jsou nejhorším zlem všedního života d ě t i. Dělají prý, co chtějí, a není možno je potrestati, jelikož mohou ihned udati své rodiče jako kontrarevolucionáře. Nikdo nechce míti dětí, jelikož v takových poměrech není možno je dobře vychovávati. Opuštěných dětí (bezprizorných) prý již není viděti, jelikož sovětská vláda „přísně" proti nim zakročila . . . (Podle vypravování jiných, na př. I. Soloneviče v jeho spise „Rusko za mřížemi" opuštěné děti byly pochytány a odeslány do zvláštních koncentračních táborů, v nichž hynuly po tisících.) Tatáž paní tvrdí, že sčítání lidu r. 1937 bylo proto prohlášeno za neplatné, jelikož bylo napočítáno o 30 milionů lidí méně, než se předpokládalo. Že se zde sověty setkaly se smutnou skutečností, možno souditi i z této úvahy: Při sovětských volbách v prosinci r. 1937 volily asi 94 miliony osob. Když uznáme za přibližně správnou číslici počtu obyvatel 159 mil., jak ji prozradil v létě min. roku předseda sovětského statistického úřadu (jenž byl za toto „předčasné" prozrazení výsledků později anulovaného sčítání lidu potrestán), byl by počet osob, které nevolily, asi 65 milionů. Od této číslice musíme však ještě odečísti všechny, kdož neměli práva voliti (na

př. trestanci), čímž odpadne několik milionů. Tak zjistíme, že osob mladších 18 let má Rusko při 100 asi milionech dospělých obyvatel pouze asi 60 milionů, a snad i méně. Je to zjev velmi povážlivý.

Bolševici vzpomínají 20. výročí Leninova dekretu o náboženství. Jako na povel přinesly dne 5. února všechny moskevské listy zvláštní články o významu prvního bolševického dekretu o náboženství. Oleščuk, Putincev, Kandidov, Šejman a jiní jsou autory těchto úvah uveřejněných v „Pravdě", „Izvěstiích", „Komsomolské Pravdě", „Učitelské gazetě" atd. Není možno je čísti bez pocitu hanby nad tím, čeho je schopna lidská nízkost a cynismus. Tvrdí drze, že dekret o náboženství byl „nejmoudřejší a nejhumánnější leninský zákon, který navždy přetrhal spojení státu s církví a doopravdy zabezpečil úplnou svobodu svědomí ruskému lidu". Napsati taková slova nyní, kdy už každému je známo, co se dálo ve skutečnosti k zotročení každé svobody ruského člověka, znamená cynicky se vysmívati celému kulturnímu světu. Všichni zmínění autoři ve svých článcích — patrně podle nařízení shora — popisují, kolik bohatství bylo uloupeno „církevním lidem". Uvádějí, co už r. 1920 národní komisariát spravedlnosti sdělil ve své zprávě VIII. sjezdu sovětů o výsledku provedení dekretu o náboženství. Bylo prý „církevním lidem" odebráno 7.500 milionů rublů (jaké to byly rubly, není uvedeno). Bylo zlikvidováno 673 klášterů a 827.540 ha půdy bylo prý rolnictvu odevzdáno (které je nejvíce vykořisťovanou třídou v SSSR). Dále bylo znárodněno 84 továren, 436 mléčných farem, 602 dobytkářství, 1.112 činžovních domů, 704 hostinců (byly to patrně nocleharny v poutních místech), 311 včelníků a 227 nemocnic a útulků pro chudé. Všechna tato čísla se týkají pouze Velkoruska, jelikož ostatní území bylo v té době ještě pod vládou bílé gardy, a Leninův dekret mohl tam býti proveden teprve po vítězství rudých. Je zřejmé, že vypočítáváním tohoto bohatství sovětská vláda chce zdůrazniti, kolik majetku měla dříve církev a jiné náboženské organisace. Ano, měla, ale z výnosu tohoto majetku se hradily náklady na udržování a zařizování chrámů, klášterů, nemocnic, útulků pro chudé a pod. O kolik lidí zde bylo postaráno a kolik lidí se při tom obživilo!? A kde je tento majetek dnes? — Vyplýtván na světovou revoluci a na vydržování většinou židovských a cizozemských tovaryšů... Již podle těchto číslic lze si představiti, jak velký majetek uloupili bolševici ruskému lidu a proč tak dlouho se mohou udržeti u vesla. Žili z toho, co ruský národ si nahospodařil během staletí. Vedle této loupeže oslavují sovětští bezbožníci práci „slavného" GPU, které prý dovedlo odhaliti a zneškodniti protisovětskou činnost duchovenstva...

Bezbožníci se utěšují! Aby bezbožníky nebolely příliš jejich neúspěchy v protináboženském tažení, vzpomínají, že prý před revolucí bylo v Rusku přes 100.000 náboženských organisací a dnes je jich pouze 30.000. Že však po všem protináboženském běsnění dosud existuje 30.000 náboženských organisací, v tom je právě obdivuhodná síla myšlenky náboženské!

Nové úklady... Na týdenních trzích v Moskvě a Leningradě, kde se prodávají skrovné životní potřeby, objevily se na prodej malé dřevěné křížky, které věřící Rusové nosí na šňůrce zavěšeny kolem krku. GPU ovšem hned provedlo policejní honičku na těchto trzích a zatklo asi 100 sedláků, kteří měli u sebe takové dřevěné křížky. Byli potrestáni pro přestupek obchodního zákona, a zkonfiskované křížky GPU ovšem spálilo. Je to pro bezvěreckou policii sovětskou opravdu k zlosti, kde všady nevykořenitelná víra křesťanská úklady činí státnímu bezvěří!

„Gugosbez" je zkratka pojmenování sovětského zřízení, které v sobě soustřeďuje celou výzvědnou službu sovětskou, jako svého času pověstná Čeka nebo GPU. Tato „Hlavní správa státní bezpečnosti" (Glavnoje Upravlenie Gosudarstvěnnoj Bezopasnosti) má potírati každou „reakci" a kontrevoluci a má proto širokou založenou organisaci 12 oddělení a řadu technických sekcí. Rozpočet Gugosbez-u je ovšem tajný, ale finančně je plně a bohatě zabezpečen. Mezi vedoucími činiteli Gugosbezu a Kominterny (Komunistické internacionály) je úzké spojení, ale osobně se agenti obou organisací navzájem neznají, odtud vzniká usta-

vičný strach, že jeden druhého špehuje. Tato široce organisovaná výzvědná služba se týká všeho: hotelů, restaurací, pošty, organisací sovětských, agitace zahraniční, ruských vystěhovalců, potírání „trockistů", „zrádců", Bílé gardy, kontrevoluce. — „Kontroluje" ochranu proti zahraničnímu vyzvědačství, tajné sovětské šifrování, vězení. Po stránce hospodářské má bojovati proti sabotážím, krádežím, nepořádkům v továrnách i dílnách sovětských, má vyšetřovati příčiny nezdaru hospodářských plánů, má chrániti sověty před hospodářským špehounstvím ciziny. Gugosbezu přísluší také bdíti nad schůzemi politicky podezřelými, nad vykonáváním domovních prohlídek, nad žalářováním i popravami. Zvláštní oddíly Gugosbezu mají na starosti železnice (od. VII.), hranice sovětské (VIII.), censuru listů, kontrolu armády i námořnictva (od. XI.) a konečně je tu oddíl XII. — tajný — který má dávat pozor na celý Gugosbez — tedy špehovat špehounství. Nedivno potom, že se tak vytváří v sovětech ovzduší naprosté nedůvěry člověka k člověku. Dokonalé špehounství dokonale otravuje ruskou společnost — člověk člověku se stává vlkem.

Ze sovětského ráje osvobozené ženy. Mravní stanovisko, s něhož se posuzuje žena a dívka v sovětském Rusku, bylo přirozeně dáno praktickou nevěrou, neznající Desatera. K jakým škandálním koncům se touto cestou dospělo, posuzuje i odsuzuje už i sama „Komsomolskaja Pravda" (z 10. I. 1938), když píše o poměrech v Uzbekistaně: Předseda místního kolchozu přinutil jistou ženu, aby mu dala svou třináctiletou dceru za manželku. Místní výbor svazu komunistické mládeže pořídil nedávno seznam nedospělých děvčat, které byly násilím donuceny vejít v manželství. Výbor pořídivší onen seznam v ničem však nereagoval na tento škandální stav věcí." A proč toho neučinil, prozrazuje tentýž časopis dalším odhalením skutečnosti: „Činní členové komsomolu sami pěstují tyto barbarské obyčeje. Tak na př. jistý člen ústřední rady komsomolu v Samarkandě „vyměnil" během krátké doby až 7 žen. Předseda místního výboru komunistické mládeže v jiném místě donutil nedospělá děvčata, aby s ním žila: Když k tomu nechtějí přivoliti, týrají je. Jednu z nich strašně pobil metlami."

Poslední pravoslavné vánoce (7. 1.) v sovětském Rusku byly nejsmutnějšími vánočními svátky za komunistické vlády, protože všude ve venkovských městech byly vánoční bohoslužby vůbec zakázány. V Moskvě a v Leningradu se sice konala bohoslužba ve zbylých dosud chrámech, a věřící lid, nemaje dosti místa ve svatyních, se tísnil ve velkých zástupech před kostely, ale komunistická mládež leningradská rušila bohoslužbu tím, že přijela před kostel s nákladním vozem, na němž měli namontován zesilovač pro reprodukci bezbožeckých zvukových desek. V Moskvě zase uspořádalo bezbožecké ústřední museum zvláštní výstavu bolševického boje protináboženského, na níž vedle sprostých karikatur Krista a celého křesťanství byly obrazy ze španělské občanské války, které měly znova dokazovati spojenectví Církve s kapitalismem a nepřátelství její proti dělnickému proletariátu.

„Zdokonalují" zákonité předpisy! Od 15. ledna 1938 nabývají v sovětském Rusku platnosti nové „zásady" pro zavírání svatyň. Podle nařízení příslušného odboru ministerstva vnitra není třeba v budoucnosti k uzavření svatyně rozhodnutí ústřední správy moskevské, stačí úplně výrok místního GPU. Důvody, pro něž možno uzavříti jakékoliv svatyně, jsou tyto: 1. když se svatyně stanou shromaždištěm živlů „nepřátelských" státu, 2. když správa svatyň neplatí včas nájemné, 3. když v okolí vypukne epidemie, 4. když obec žádá zavření svatyně, 5. když věže nebo kupole svatyň mohly by sloužiti nepříteli za strategické body. (A což komíny továren, stožáry letišť, mausoleum Leninovo atd. nejsou daleko nebezpečnějšími strategickými body pro nepřítele, než skromné vížky venkovských cerkví?!) Jak je směšné toto farisejské předstírání práva, aby bolševická zášť dokonala před světem „zákonitě" barbarské dílo zkázy!

Generální sekretář Svazu bojujících bezbožníků Lukaševskij byl se svými pěti přáteli odsouzen k smrti pro velezradu. Proces se konal za zavřenými dveřmi. Žádost o milost podali sice Stalinovi vlivní přátelé Lukaševskiho,

dovolávajíce se jeho někdejších velikých zásluh, ale osud odsouzeného je neznám. Nástupcem Lukaševskiho v úřadě generálního sekretáře se stal dosavadní vůdce bezbožeckého hnutí moskevského kraje O l e š č u k, který se jako redaktor „Bezbožníka" ukázal zuřivým nepřítelem náboženství a žádal od komunismu, aby všemi prostředky potíral církev.

Sovětské děti. V časopise „Komsomolskaja Pravda" uveřejnila článek Helena Kononenko o sovětských dětech a jejich chování na ulicích a ve škole. V tomto článku se popisuje, že vlivem sovětské výchovy vyrůstají prý z dětí takoví hrubiáni, že ani rodiče, ani učitelé nevědí si s nimi rady. Na různé domluvy odpovídají jen nadávkami a dokonce vyhrožují udáním. Někteří učitelé však přece vynalezli prostředek, kterým zkrotí i nejrozpustilejší děti — označují je za „nepřátele lidu". Každé dítě zná význam těchto slov v SSSR a ze strachu před nimi okamžitě utichá.

„Učitelskaja gazeta" také věnuje pozornost školní kázni a popisuje několik drastických případů poměru mezi dětmi a učiteli. Přede dvěma lety ohlášené školní reformy, které měly také utužiti školní kázeň a zvětšiti moc učitele, nepřinesly patrně žádoucího výsledku. Není také tak lehko napraviti pouhým nařízením to, co kazila dlouhá nevázaná doba nejrůznějšími způsoby. Pouhým zastrašováním, jak se nyní domnívají bolševici, dětí nenapraví. Sovětské výchově chybí především to nejzákladnější, o čem sovětský časopis ovšem nesmí psát: Bůh a láska.

Památné kříže. Čtenář „Apoštolátu", který pobyl na Rusi v bývalé krymské gubernii osm let (1911—1918), vzpomínal často, že v tomto kraji, býv. Chersonesu, byli kdysi na misiích sv. Cyril a Metoděj. Pátral proto, zdali tam nezůstaly nějaké památky na jejich apoštolování. Na velkostatku Kojař, 12 verst od Simferopolu, na návrší, kde se říkalo Na Harmani, viděl kříž dosti vysoký, podobný tak zv. křížům cyrilometodějským. Při kopání kolem tohoto kříže byl zjištěn křesťanský hřbitov. Majitel panství však nedovolil další kopání.

Podobně i v kraji oděsském. Z Oděssy na sever — řečištěm dnes vypráhlé řeky Velkého Kujaniku — vede tak zvaná Čumacká cesta do Kijeva. Celá cesta je lemována vesnicemi. Vedle cesty je vidět několik mohyl, zvaných po rusku k u r h a n y. Mohyly ty jsou zřejmě odlišné od vysokých mohyl na maloruských rovinách, které jsou často viditelny na vzdálenost až několika hodin. Na úpatí těchto malých mohyl na Čumacké cestě, hlavně u vesnice Žereběvá a pak mezi Kordumanovem a Petroverovkou stojí též několik křížů podobných našim „cyrilometodějským" jako oko oku, takže bezděčně ihned upoutají pozornost každého. Kolem těchto křížů pochovávají obyvatelé vesnic své mrtvé.

Starobylé kříže, ale poněkud jiného tvaru, jsou nápadny též na prastarém zpustlém a opuštěném hřbitově nad obcí Klembovkou u Jelanců v Tomašpolském Újezdě. Škoda, že nebylo možno pořídit fotografie těchto křížů. Byl by to zajímavý srovnávací materiál, který by nám snad pomohl luštit historii našich, jistě prastarých křížů, jež označujeme jako „cyrilometodějské".

POLSKO

V lucké diecési dochází nyní k hromadným návratům pravoslavných ke katolické Církvi. Jde tu o celé osady, katolické kdysi, které musely po nešťastném povstání polském přijati pravoslaví v důsledku carského nařízení. Tak se v Lanovcích vrátilo v prosinci 36 rodin — čítajících 116 osob — do katolické Církve a dalších 180 pravoslavných připravuje tamější duchovní správce kanovník Adolf Jarosiewicz k sv. přijímání, jež má zpečetiti slavnostním způsobem jejich sjednocení s vírou otců, až v ní budou náležitě vyučeni.

Otázkou obřadu při návratu z pravoslaví ke katolické Církvi zabýval se zase tisk v Polsku u příležitosti světové oktávy modliteb za sjednocení. Nesmí se s ní spojovati žádná tendence národnostní! Stanovisko Apoštolského Stolce římského jasně vyjádřil už papež L e v XIII. ve své konstituci „O r i e n t a l i u m d i g n i t a s" z r. 1894. Zásadně žádá, aby sjednocení s Církví katolickou n e m ě n i l i příslušnosti obřadové; i kdyby pravoslavného přijímal do Církve kněz obřadu latinského, má zůstati konvertita při svém obřadě východním. Jenom v tom

případě, že by rozhodně v něm nechtěl zůstati, může přijati i obřad latinský, na jak dlouho by chtěl. A papežská komise „Pro Rusko" v instrukci „De Russis ad catholicam Ecclesiam redeuntibus" (O Rusích vracejících se do Církve katolické) ze dne 26. 8. 1929 stanovila: „Když — vracející se z pravosloví do lůna Církve katol. — prokáží, že jsou dostatečně poučeni a připraveni, mají se upozorniti, aby si zvolili obřad. Ale tu nesmějí býti lákáni k přijetí latinského obřadu — proti své vůli a přání — nýbrž spíše třeba je poučiti o hodnotě a kráse východních obřadů a připomenouti jim, co soudí a učí Církev katolická o těchto obřadech a jak jim přeje. Kdyby však kdokoliv z pravoslavných po všestranné rozvaze chtěl přece přijati obřad latinský, může býti k němu připočten." Tyto římské směrnice jsou důležity zvláště v Polsku, kde různost obřadová znamená i různost národního příslušenství (Poláci, Ukrajinci, Rusové, Bělorusové.)

Církev pravoslavná v Polsku usiluje přirozeně postaviti celé své zřízení na pevnou půdu zákona. Ministerstvo kultu by rádo její záležitost provedlo co nejkratčeji, tak jako svého času učinilo s církví evangelicko-augšburskou — prostým dekretem presidenta republiky — bez projednání parlamentárního. Ale právě zkušenosti, které přinesla dekretová úprava v církvi evangelické i mimo ni, nedoporučují této metody znova použíti pro církev pravoslavnou. U evangelíků polských vyvolal vládní dekret hluboké vnitřní rozpory, a katolíci, jejichž církevněprávní záležitosti musejí vždy procházeti ohněm debaty a kritiky sněmovní, tudíž se projednávají na foru celé politické veřejnosti polské, musejí v tom spatřovati zřejmou nespravedlnost a nerovnost, jestliže zákonitou úpravu jiných církví chce prováděti vláda opětně — pouhým dekretem presidentovým.

JUGOSLAVIE

Konkordát podepsaný (28. 7. 1935) mezi Jugoslavií a Sv. Stolicí byl definitivně jugoslavskou vládou odvolán a zrušen. Ačkoliv to sdělil předseda vlády dr. Stojadinovič zástupci předsednictva biskupského sboru srbské pravoslavné církve už 27. 10. 1937, ačkoliv totéž potvrzoval přípis ministerstva vnitra poslaný bánským úřadům 24. 11. 1937 a opakovaný ve finančním odboru Národní skupštiny (29. 12. 1937), přece chtěl míti biskupský sbor pravoslavný naprostou jistotu, že ho už nebude strašit „nešťastný" konkordát, „da je definitivno skinut sa dnevnog reda i ugašen". Sám se proto ještě dvakráte tázal předsedy vlády a teprve druhá odpověď (z 1. 2. 1938) Stojadinovičova jej uspokojila. Předseda vlády oznámil „archijerejskomu saboru": 1. že ani tento ani jakýkoliv jiný konkordát s Vatikánem nebude už předložen Národní skupštině k uzákonění; 2. že vláda při každé budoucí úpravě svých vztahů k Vatikánu a regulování postavení římsko-katolické Církve v Jugoslavii bude míti plnou měrou v úctě a bude uskutečňovati zásadu zaručenou státní ústavou o rovnoprávnosti všech zákonem uznaných náboženských vyznání ve státě. Teprve potom byly sňaty církevní klatby s ministrů a poslanců! Co znamenala tedy ona opětovná prohlášení Stojadinovičovy vlády za boje o konkordát, že jeho uzákonění má uvésti jen zásadu rovnoprávnosti náboženských vyznání v Jugolavii ve skutek?!

Oč vlastně šlo pravoslavné srbské církvi při úpravě konkordátní, prozradil přípis „archijerejského saboru" poslaný (13. 9. 1935) dru Stojadinovičovi. Uveřejnil jej „Glasnik Srpske pravoslavne crkve" (z 19. 7. 1937). Praví se v něm, že v Srbsku a na Černé Hoře byla pravoslavná víra náboženstvím státním, a že se nyní prohlašuje v Jugoslavii náboženská rovnoprávnost. „Zaměniti zásadu státního náboženství zásadou rovnoprávnosti, na to nenaléhala žádná okamžitá nutnost. Veliké a všem známé zásluhy srbské pravoslavné církve o utvoření státu, o zachování národnosti spolu s relativní většinou jejích příslušníků dávaly jí právo, aby si uchovala své věkovité historické postavení ve státě, podobně jako si je zachovaly i po válce pravoslavné církve v sousedních státech, v Řecku, Bulharsku a Rumunsku! To je ovšem upřímné vyznání srbského pravoslaví.

Jenomže v celém demagogickém je-

ho tažení proti katolické Církvi za bojů protikonkordátních se tento pravý důvod zamlčoval a právě naopak se obviňovali katolíci, že chtějí nadvládu nad pravoslavnými. A to je na jednání srbských bratří to nejsmutnější! Zapomněli, že jde nyní ne o malé Srbsko, nýbrž o sjednocenou Jugoslavii, již utvořili dobrovolně se Srby katolíci hrvatští a slovinští počtem skoro stejně silní, kulturně pak jistě nad ně vynikající! Odvolávání se na pravoslavné státy Řecko, Bulharsko a Rumunsko nic nedokazuje, poněvadž tam jsou katolíci jen malou menšinou; a jestliže se tam katolíkům děje křivda a upírá rovnoprávnost, nemůže nespravedlnost v sousedství nikdy ospravedlňovat křivdy domácí.

A jak se zachovali katolíci jugoslavští k zamítnutí podepsaného konkordátu? Byli tím přirozeně bolestně dotčeni a z řad inteligence žádali mnozí katoličtí předáci záhřebského arcibiskupa dra Stepinca o dovolení, aby mohli uspořádati co nejvíce lidových schůzí a na nich veřejně osvětliti podle pravdy celou historii konkordátní. Ale záhřebský metropolita jim poděkoval za jejich katolickou agilnost a sebevědomí a žádal je v zájmu pokoje ve státě, aby od veřejných projevů upustili a snažili se upevniti řady uvědomělých praktických katolíků, kteří si už své právo obhájí.

Římský list „Osservatore Romano" přinesl pak (19. 2. 1938) na úvodním místě článek: „Jugoslavský konkordát", v němž klidně vypisuje vývoj celé otázky konkordátní, zvláště osobní zásah † krále Alexandra Sjednotitele (v srpnu 1934), když se jednání protahovalo; a na konec uvádí protest Sv. Stolice proti porušení dojednané úmluvy, podepsané zástupci jugoslavské vlády, a zároveň prohlášení, že nezadatelná práva jugoslavských katolíků nesnesou, aby se nyní katolíci octli ve výjimečném podřízeném postavení vůči jiným vyznáním!

Novým patriarchou srbské pravoslavné církve byl (21. 2.) zvolen dr. Gavrilo Dožič, metropolita černohorsko-přímořský. Hlasování se při jeho volbě nesúčastnili nejbojovnější srbští biskupové protikonkordátní, dr. Nikolaj Velemirovič a dr. Irinej Đorđević. Nový patriarcha je rodák černohorský (narozen r. 1881); vystudoval theologii v Cařihradě a v Athénách a žil pak v klášteře Chilandaru a v Cařihradě. Před balkánskou válkou se stal biskupem prízrenským a pak metropolitou pečským. Ve světové válce vynikl osobním hrdinstvím v bojích na řece Drině. Po světové válce 1921 přešel na Černou Horu jako její metropolita. Je zajímavo, že ani do terna kandidátů pro patriarchální stolec srbský nepřišel nikdo z biskupů exponovaných v bojích proti vládě Stojadinovičově — ani biskup Dositej.

Nový kotorský biskup, Msgre Pavao Butorac, poděkoval osobním dopisem redaktoru „Apoštolátu" za vzpomínku v 2. čísle sobě věnovanou. Píše: „Srdečně děkuji za blahopřejnou a milou pozornost, kterou jste mně projevili v 2. čísle vašeho apoštolátního věstníku. Božské Srdce Páně kéž Vás obdaří všelikým dobrem a velikou ideu, pro kterou pracujete, nejlepším úspěchem! Srdečně pozdravuji a jsem s projevem nejhlubší úcty vždy oddaný Msgre Pavao Butorac, biskup. Kotor 24. 2. 1938."

Z biskupského sněmu ruské pravoslavné církve zahraniční ve Sremských Karlovcích. Kromě tří domácích biskupů ruských žijících v Srbsku — metropolity Anastasia, který je předsedou synodu, arcibiskupa Hermogena a Theofana — súčastnili se soboru (28. 12.) pařížský arcibiskup Serafim, berlínský arcib. Tichon, sofijský arcib. Serafim, američtí delegáti: biskup Alexij a arcib. Vitalij, a z Vídně bisk. postupimský Serafim. Za srbskou církev pravoslavnou pozdravil sobor záhřebský pravoslavný metropolita Dositej. Referát o situaci zahr. církve ruské v r. 1937 podal předseda metropol. Anastasij: Příliv ruské emigrace do Brasilie byl silný. V západní Evropě trvá rozkol s metropolitou Jevlogiem, který vzal v ochranu pochybné učení protoiereja Bulgakova. Pravoslavným farnostem v Německu, které by se chtěly sjednotit se střediskem sremsko-karlovickým, hrozí metropolita Jevlogij klatbou. — Německá vláda postavila pravoslavným krásný

chrám, a vídeňský biskup Serafim stal se biskupem postupimským (tedy přece nebyla jeho úsluha zadarmo, že odepřel na konferenci oxfordské podepsati společný protest proti utiskování křesťanů v Německu). V Jugoslavii měly úspěch misijní protibolševické kursy. V Bulharsku ztratila ruská pravoslavná církev smrtí varnenského metropolity Simeona velikého svého příznivce. V Besarabii (rumunské) trpěli pravoslavní přívrženci starého kalendáře pronásledování, byli vládou pokládáni za sektáře, mnoho ruských kněží bylo uvězněno. Synod rozeslal pravoslavným církvím oznámení, že učení O. Bulgakova není „pravoslavné" (pravověrné)!

Na pravoslavném biskupském sněmu sěmsko-karlovickém byla řešena také otázka, jak má zníti při bohoslužbách vzpomínka (memento) ruské pravoslavné církve. Svého času nařídil totiž nešťastný metropolita moskevský Sergij, když se stal ochráncem patriaršího trůnu, aby jeho jméno bylo do této vzpomínkové modlitby zavedeno. Karlovický synod podal však návrh, který byl sněmem jednomyslně přijat, aby vzpomínka při bohoslužbě zněla: „O pravoslavnom Episkopstvě Cerkvi Rossijskoj (či Russkoj)" — — To znamená, že se pravoslavná církev ruská v zahraničí nepodřídila mateřské sice církvi moskevské, ale nyní úplně bolševiky zotročené.

Z ostatních rozhodnutí sěmsko-karlovického sněmu zmiňujeme: Úpravu církevních poměrů pravoslavných ve Spojených státech severoamerických ujednanou na posledním sněmu v Novém Yorku třeba předložiti znova sněmu amer. biskupů k posouzení; zavedení metropolitní správy je však věcí všeobecného sněmu zahraničního. — R. 1938 všechny pravosl. církve oslaví jako rok „Vladimírský" — jubileum 950. výročí pokřesťanění Rusi. — Téhož roku 1938 má býti svolán (1. 8.—14. 8.) všezahraniční sněm zástupců duchovních i laiků pravoslavných do Sr. Karlovců. — Světovou oktávu modliteb za sjednocení církví uznal biskupský sněm karlovický za podnik směru čistě římsko-katolického a proto varuje před ním pravoslavné věřící. (To musí pravoslavní bratří vypustiti též ze své bohoslužby pravidelnou modlitbu za sjednocení všech věřících! Jaká úzkoprsost!) — Arcibiskupu Bogučarskému Serafimovi byl udělen titul magistra bohosloví za jeho kritické dílo „Nové učení o Sofi-Premudrosti Božijej". — Také odpověď do rozkolné Paříže metropolitovi Jevlogiovi a O. Bulgakovovi.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje v Brně podává zprávu o činnosti v roce 1937. Výbor konal v lednu 1937 schůzi, na níž byla schválena výroční zpráva jednatelská a pokladní za rok 1936, a pojednáno bylo o nejdůležitějších záležitostech spolkových pro rok 1937; ostatní agendu obstarával jednatel se schválením předsedy a v dorozumění s pokladníkem.

Dekretem ze dne 14. ledna 1935 byl nynější výbor ACM nejd. bisk. ordinariátem jmenován na 3 roky, jeho činnost tedy počátkem r. 1938 končí.

Letošní rok 1938 je pro diec. ACM v Brně rok jubilejní. Založen byl 11. I. 1893, trvá tedy 45 let. Tehdejší biskup brněnský dr. Fr. Sal. Bauer potvrdil první zvolené předsednictvo ACM: starostu kanovníka Jana Vojtěcha, jednatele ThDr. Jos. Kupku, profesora bohosloví, pokladníka P. Petra Hlobila, kaplana v Rajhradě. Ústředním jednatelem byl P. Cyril Stojan.

Pro rok 1937 zůstalo zapsaných členů-kněží v matrice ACM celkem 715.

Následkem letáčkové akce o výsadách členů-kněží ACM přihlásilo se ještě za členy-kněze ACM nových 9 a novokněží 25, tedy celkem 749. Během roku 1937 (do 20. I. 1938) zemře-

lo členů-kněží 18, pro rok 1938 zůstává členů-kněží 731. I počet bohoslovců-členů ACM se zlepšil. V roce 1936 zapsáno bylo 156, z těch stalo se kněžími 25, tedy celkem 131. V roce 1937 se přihlásilo (i z národnosti německé, což je velmi chvályhodné) nových členů 54, takže pro rok 1938 je bohoslovců-členů ACM 185. Podle přípisu jednatele ÚACM v Olomouci kanovníka Fr. Jemelky po informaci v Římě všechny výsady členů-kněží ACM vysvěcených před 20. III. 1933 trvají, mladší mají o ně žádati prostřednictvím ÚACM v Olomouci. (Facultas anticipandi Matutinum et Laudes statim post meridiem manet.)

Diec. ACM v Brně mimo podporování ústředních snah unijních (odvádí třetinu všech příspěvků ÚACM v Olomouci, což toto vždy s velkou úchvalou kvituje) podporoval farní misie, tridua, renovace, exercicie, pořádal kněžské rekolekce v Brně, májové pobožnosti u sv. Tomáše a u Minoritů, slavný průvod na svátek sv. Cyrila a Metoděje z kostela sv. Tomáše na Petrov za účasti katol. spolků s prapory. Průvod vedl prelát dr. Jos. Kratochvíl, kázal P. rektor CSSR. Účast byla pěkná. Zakoupena byla kniha: dr. Fr. Cinek „Velehrad víry" za 50 Kč a objednána Zpráva o union. kongresu na Velehradě v r. 1936. Odebírá se časopis „Krajanská péče — Našim na Volyni". Pošty bylo vyřízeno 170 čísel mimo letáčkovou akci všem členům-kněžím ACM celkem 731.

Zpráva pokladní: V r. 1937 měl Apoštolát z příspěvků farních odboček, z příspěvků a darů jednotlivých členů, z „Apoštolátu jednoty" a z diecésní sbírky celkem 21.237.20 Kč, zůstatek z r. 1936 18.377.15 Kč, takže celkový příjem obnášel 39.614.35 Kč, celkové vydání 19.956.75 Kč. Po odečtení vydání od příjmů (k 31. XII. 1937) zůstává 19.657.60 Kč.

Dekretem ze dne 21. ledna 1938 jmenoval biskupský ordinariát (podle par. 7, III. stanov ACM) na 3 roky členy výboru: Msgra dra Jos. Tomana, prof. theol. v Brně, msgra dra Karla Skoupýho, regenta a prof. theol. v Brně, msgra Meth. Hoška, faráře v Líšni, msgra Matěje Chládka- prof. náb. v. v. v Brně, Jana Odstrčila, katechetu v Brně, jednatelem, P. Karla Musila, OSB, faráře v Rajhradě u Brna, pokladníkem. Náhradníky: Dra Jos. Jančíka, prof. náb. v Brně, Adolfa Sváru, faráře ve Šlapanicích, Matěje Navrátila, místoděkana a faráře v Dražovicích, a Boh. Mikuláše, faráře v Lažankách.

Členy ÚACM v Olomouci: Msgra dra K. Skoupýho, msgra Mat. Chládka a P. K. Musila. V Brně dne 21. ledna 1938. Jan Odstrčil, jednatel; P. Karel Musil, OSB, pokladník; dr. Josef Kupka, biskup, předseda.

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci. Pro čtenáře Apoštolátu sv. CM, kteří sledovali v loňském ročníku článek Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci, podávám několik dat z jeho dalších osudů po zrušení r. 1784 (z „Mojmírovy říše" I. r. č. 4—6.) Podle nařízení Josefa II. měly se vedle klášterů zrušiti také všechny zbytečné filiální kostely, které neměly svého vlastního faráře. Tak brněnské gubernium rozhodlo v zasedání 17. listopadu 1784, že v Olomouci mají být zrušeny tyto kostely a kaple: Svaté Anny u dómu, sv. Petra, sv. Blažeje, Panny Marie na Předhradí a sv. Cyrila a Metoděje.

Ihned odsvěcen byl kostel P. Marie na Předhradí a proměněn ve skladiště na mouku. Ostatní kostely byly zavřeny, jejich jmění a to, co se utrží za rozprodej vnitřního zařízení v dražbě, mělo býti odvedeno Náboženské matici.

I kostelík sv. Cyrila a Metoděje byl zavřen 2. XII. 1784, ale už r. 1786 předán na nejvyšší rozkaz vojenskému erára, který si z něho udělal skladiště vojenských lůžek. R. 1790 bylo nařízeno, aby inventář kostelíka byl sepsán, oceněn a prodán. Avšak ještě asi r. 1796 nebyla licitace ukončena. Probošt Rolsberg chtěl jmění kostelíka zachránit, a proto podal r. 1790 žádost, aby bylo ponecháno při kostele sv. Mořice, ale nebylo mu vyhověno. Bylo toho 400 zlatých.

R. 1796 podali tři olomoučtí měšťané, kteří sousedili s bývalým kostelíkem sv. C. M., Petr Ebner, Fr. Probošt a Jos. Leidmetzer, žádost vrchnímu hospodářskému úřadu na Klášteře Hradisku, aby jim byl kostelík prodán. Vojenský erár však odepřel, ježto prý kostelíka potřebuje nutně na skladiště. Poněvadž byl kostelík ve špatném stavu, byl r. 1812 adaptován (přestavěn) ve skladiště, jemuž se ří-

kalo Cyrilská kasárna. Tato nevzhledná čtvercová budova stála pak až do r. 1833, kdy byla zbořena. Ještě r. 1877 vedlo město Olomouc spor s Náboženskou maticí o to, kdo má vlastnické právo na pozemek, na kterém stál kostelík sv. Cyrila a Metoda. Spor myslím dopadl ve prospěch města.

Dnes tedy není po kostelíku ani památky, ale na jeho místě se ozývá český hovor, který on svým cyrilometodějstvím udržoval po 300 let v městě většinou německém.

Boh. Zlámal.

SLOVENSKO

Řeckokatoličtí redemptoristé v Michalovcích vykazují za rok 1937 bohatou statistiku apoštolských prací. V tomto roce vykonali 22 misií a obnov, z nichž 3 v eparchii križevacké v Jugoslavii, ostatní v diecési prešovské a užhorodské, 4 kursy exercicií kněžím, 2 učitelům, 2 studujícím. Celkem od r. 1932 se konalo z monastýru michalovského 164 misií, 45 exercicií a 25 triduí, práce jistě úctyhodná při poměrně malém počtu členů monastýru! Aby upevnili dílo začaté misiemi, vydávají misionáři levné brožurky pod heslem „Blížše ko Christu". V r. 1937 vyšlo jich 6. Poslední „Ščaslivy dity" jest už 15. číslem. Brožurky jsou vydávány ve spojení s hlučínskou akcí a vycházejí v jazyku rusínském (zemplinského nářečí); právě se dějí pokusy též o vydání maďarská. Roztříštěnost a neustálenost jazyková velice brzdí tiskový apoštolát redemptoristů. Snad mají v té příčině i mnoho nepřátel, ale zapomíná se, že tito čeští řeholníci nepřišli k Rusínům řešit jejich jazykové „voprosy", nýbrž prostě spasit duše!

K tomu účelu vycházejí z monastýra do rusínských vesnic, aby též konali náboženské přednášky se světelnými obrazy. Roku 1937 zakoupen se značnými finančními obětmi nový promítací aparát „filmosto'. Že výtěžek z konaných přednášek bývá nepatrný, netřeba ani podotýkati, vždyť někdy ledva stačí uhradit cestovné a spotřebu proudu.

Všude na misiích zakládají „Bratstvo sv. Rožanca". V roce 1937 získali nových 533 členů; celkový stav spolku jest od r. 1932, kdy byl založen, 6.650 členů. Ač jsou misionáři plně zaměstnáni misiemi, přece též usilují cílevědomě pozvednouti náboženský nejbližší okolí svého monastýru. Svědčí o tom oblíbené michalovské „otpusty" na Seslání Ducha sv., o svátku B. Srdce Ježíšova, v neděli po „Pokrovi" — růžencový „otpust" v říjnu, a na slavnost Krista Krále. Minulého roku vyhrazena byla poslední otpustová slavnost Christa Carja mužům, kteří — počtem asi 6.000 — manifestovali pro Krista v obrovském průvodu městem. Známý O. Vasil Musil pokusil se organisovat muže ve „Stráži Prestola". V klášteře upravena slušná místnost pro skauty a dětskou besídku, jimž zaopatřeno loutkové divadlo.

V monastýru žije nyní 6 kněží a 3 bratří laici, počet jistě poměrně malý, a není divu, že nemohou ani vyhovětí všem žádostem o misie. Jejich popularita, kterou si za těch pár roků získali nezištnou prací, je zárukou budoucího rozkvětu. Klášter sám stává se důležitým náboženským kulturním střediskem Zemplina, jevištěm poradních konferencí kleru obojího obřadu a shromaždištěm činitelů Katolická akce. Zaslužuje tudíž plné podpory šťastnějších bratří! — F. F.

Za hranicemi.

FRANCIE

Za hrůzovlády pařížské komuny byli ve dnech 24. a 26. května 1871 nelidsky umučeni mnozí kněží z řádu Tovaryšstva Ježíšova. Průkazné doklady o jejich mučednické smrti sbírá nyní P. Lecler jako vicepostulátor, aby připravil chystaný proces k prohlášení oněch hrdinských řeholníků za blahoslavené.

Nebezpečí komunismu. Slavný katolický publicista (novinář) anglický Hilaire Belloc studuje už delší dobu v Paříži veřejné poměry francouzské, stýká se tam s vůdci francouzské politiky a své poznatky uveřejnil nyní (14. I. 1938) v anglickém týdeníku „The Universe". Příčiny nepokojného kvasu ve francouzské společnosti vidí Belloc především v hlubokém jejím rozčarování

nad výsledky světové války, které nijak neodpovídají nezměrným obětem Francie pro dosažení vítězství. Většinu kolonií německých zabrala Anglie, a politický regulátor poválečného života traktát versailský — je dnes vlivem Německa znehodnocen. Klidu nemůže dáti Francii desorganisace politického života a zvláště nezdravý systém parlamentární, způsobující stálé změny vlády a vytvořivší mocnou kliku politikářů, takže ve veřejném mínění ztotožňuje se postavení politika s demagogií, intrikářstvím a úplatností. A v tomto chaosu nachází komunistická propaganda vedená z Moskvy příznivou půdu. Psychologickou známkou dnešních Francouzů ve veřejném životě je duch negace, odporu, protestu. Dovedou vylíčiti, čeho nechtějí, ale nedovedou positivně určiti požadavky společnosti, co třeba činiti, aby bylo lépe. Tato negace prospívá ovšem nesmírně komunismu. Belloc dosvědčuje, že v průmyslových obvodech a v městech francouzských se čte výhradně komunistický list „L'Humanité", takže města jako jsou Rouen, Lyon, St. Etienne, Lille atd. celkem už ovládla komunistická propaganda moskevská. A venkov, silně zproletarisovaný, zklamaně a trpce vzpomíná, že na něm spočinula největší oběť krve za světové války, poněvadž jeho synové museli na frontu, zatím co městské dělnictvo zůstávalo v továrnách a ve službě za frontou.

Hlavní nebezpečí komunismu klade však Belloc do t. zv. „pařížského okruhu". Nemožno tu mluviti dnes jen o Paříži. Před 60 lety měl Paříž, hlavní město Francie, asi 2 miliony obyvatel a ovlivňoval snad okolí několika kilometrů na dál a šíř. Ale dnes se stal Paříž obrovským okruhem obyvatelstva, který s okolím (arrondissements) čítá už přes 4 miliony lidí a zasahuje svým vlivem kraj na vzdálenost 30 km. A právě na těchto obvodech (periferiích) pařížských bydlí hlavně proletariát zpracovaný už ve velké míře komunistickým hnutím. Zde je tak zv. „La Zone Rouge" (červený pás) — středisko všech rozruchů a revolt. Paříž tedy nejenom jako hlavní město Francie, ale i jako středisko sociální dynamiky kraje, kde se hromadí všechny důležitější posuny veřejného života, měl by rozhodující význam pro osud celé Francie, kdyby se ho zmocnil komunismus. Ostatně, prozrazuje dodatečně Belloc ve svém francouzském dopise, že agenti Moskvy připravili už loňského listopadu všechno k vyvolání revoluce v Paříži, a jen tehdejší politické události je přiměly k tomu, že svůj záměr odložili na příznivější dobu. Belloc však doslovně píše, že se „nebezpečenství může vrátit každé chvíle" (= the peril may recur at any moment). — Úsudek Bellocův jest bystrý a střízlivý a vystihuje situaci — málo ovšem útěšnou!

Před chrámem Matky Boží — Notre Dame — v Paříži dává se už od roku 1935 obnovená středověká hra o utrpení Páně (Le Vray Mistére de la Passien, t. j. Pravdivé tajemství utrpení Páně), kterou napsal r. 1452 Arnould Greban. Obnovitel hry ředitel P. Aldebert byl vyznamenán řádem Čestné legie, vedle vyznamenání vatikánského. Při představení této pašijové hry účinkuje přes 70 vynikajících hudebníků, 200 zpěváků, 50 republikánských strážníků (jakača) a přes 1500 statistů. Jeviště jest upraveno před katedrálou Notre Dame, která v nádherném osvětlení tvoří jedinečně velebné pozadí. Ke konci hry světlo zvolna stoupá, až osvětlí celou fasádu katedrály, a sbory andělů hlasitěji a hlasitěji zpívají, podporovány elektrickými ozvučníky, až celá katedrála tone v moři zpěvu a světla. Vedle hudby republikánské gardy slyšeti mohutné tóny varhan a zvonů, zvláště ohromného starého zvonu Emanuela (dar Ludvíka XIV.) i melodii zvonů z Rouenu, vzdáleného 136 km, vysílanou telefonicky. Ačkoliv je tu v blízkosti nemocnice Hotel-Dieu, dovolil ředitel veřejného zdravotnictví noční hlučné představení pašijové hry. Obliba její rok od roku roste. Roku 1935 byla hra dávána pětkrát, r. 1936 sedmkrát a r. 1937 třináctkrát; za poslední rok ji vidělo 125.000 diváků. Má tedy dnes Paříž nejenom návštěvníky lascivních kabaretů montmartreských (cabarets montmartois), nýbrž i křesťanské duše, které znova k sobě vábí středověké mysterium kříže Kristova. — Espero Katolika.

NĚMECKO

Nesprávná cesta k sjednocení církví. Redakcí profesora university v Bonně, Gustava Menschinga, vyšla kniha: „Katolicismus, jeho snahy a budoucnost", v níž prý katoličtí theologové i laici hledají splynutí katolicismu s protestantstvím. Navrhují tam takové reformy učení, kultu i kázně (disciplíny) katolické Církve, že by vlastně odstranili z katolicismu vše, čím se liší od protestantství. To není ovšem cesta k sjednocení Kristovy Církve. Proto byla tato kniha odsouzena nejvyšším církevním úřadem římským (sv. Oficiem) a dána na index (mezi knihy zakázané).

Zničení katolického školství v Bavořích. Koncem školního roku 1937-38 se ruší nebo se k smrti odsuzuje zákazem přijímání nových žáků) 18 klášterních učitelských ústavů mužských s celkovým počtem 2545 žáků, to jest všechny dosud stávající vyšší a střední školy klášterní v Bavořích vyjma ústavy St. Ottilien v Münster-Schwarzbach. Stejný osud postihuje 64 ženských klášterních ústavů s 12.957 žákyněmi. Jenom 14 ženských klášterních škol — trojtřídní střední školy — se 749 žákyněmi prozatím zůstává nedotčeno státním zásahem. Z mužských klášterních ústavů odsouzených k smrti musejí býti 4 už od letošních velikonoc úplně zavřeny, z ženských 37. Ostatní nesmějí už od velikonoc 1938 přijímat žádné nové žáky — nebude tedy I. tříd, a zbývající třídy mohou zůstati jen pod podmínkou, přijmou-li ústavy světského ředitele, kterého jim ustanoví stát. Současně musejí rušené ústavy rozpustit i své pensionáty. Kolébka hitlerismu — kdysi katolické Bavorsko — se stává tedy nejdříve obětí kulturního boje v Německu.

Nové obtíže duchovní správě v Německu připravují pracovní tábory (Arbeitsdienstlager) a domoviny venkovské mládeže (Landjahrheime). V pracovních táborech, které jsou až 30 km vzdáleny od katol. chrámů, není dovoleno konati služby Boží, aniž je připustna jakákoliv duchovní správa. Bohoslužba se tudíž koná většinou ve stodolách nebo na volném poli. A přece skrývá právě prostředí pracovních táborů tolik mravního nebezpečí! Domoviny venkovské mládeže, v nichž jenom v Prusku je umístěno 31.000 mladistvých, smí navštíviti kněz tolik v případě vážného onemocnění dětí. Exerciční ústředna münsterské diecése stěžuje si, že dělníci bývají často i v neděli zaměstnáni a že ustavičné boje protináboženské a obtíže znesnadňující život náboženský zvolna rozleptávají pevnost víry a radost z ní. Tyto metody jsou ovšem pro katolicismus v Německu daleko nebezpečnější nežli byl otevřený kulturní boj Bismarkův.

ŘECKO

Slavná akademie Platonova v Athénách odkryta. Nejslavnější filosof starého Řecka, Plato, žák nešťastného Sokrata, založil po dokonaných studiích u Euklida a Pythagory vlastní filosofickou školu v rodném městě Athénách. Za tím účelem koupil blízko svého obydlí háj heroa Akadema, kde se svými žáky vedl učené rozhovory a kde vlastně vytvořil svá nesmrtelná díla filosofická. Památné místo akademie upadlo později v zapomenutí; za doby byzantského a tureckého panství byly tam dokonce postaveny sýpky, jejichž ssutiny s naplaveninou blízkého potoku přikryly milosrdně starou slávu místa k radostnějšímu jejímu probuzení. K tomu dochází teprve nyní obětavou zásluhou archeologického badatele řeckého Aristophona, který vynaložil na vykopávky celé své soukromé jmění, ačkoliv i vynikající badatelé pochybovali o zdaru jeho plánu. Musel odkoupiti celý blok domů, aby se mohl dostati vykopávkami k původním zříceninám Akademie. A tak se mu podařilo konečně odkrýti nádherné, umělecky pracované sloupy, které objímaly háj Akademův. Jsou dosti dobře zachovalé a mají částečně i nápisy, jež nesporně dokazují, že na tomto místě byla kdysi slavná škola Platonova.

Nyní teprve jak řecká veřejnost, tak i vláda ujaly se obětavého podnikání badatele Aristophona a snaží se ho finančně zabezpečiti. V Athénách byl založen za tím účelem spolek přátel akademie, a vláda řecká chce z něho vytvořiti mezinárodní Svaz přátel akademie. Háj Akademův, proslavený Platonem, zastkví se ve své původní podobě.

Počet, vzdělání a příjmy pravoslavného řeckého duchovenstva z duchovní správy osvětlila nedávno statistika athénského církevního tisku. Podle ní pracuje v duchovní správě v Řecku celkem 7.874 pravoslavných kněží. Z nich však jenom 78 (ani ne 1 proc.) má vyšší vzdělání, 619 absolvovalo gymnasium nebo pedagogický ústav, a ostatních 7.177 kněží má jen obyčejné vzdělání z národní školy! Pokud se týká příjmů, dostává devět desítin všech farních kněží měsíčně 1000 řeckých drachem, 130 kněží má jenom 100 drachem měsíčně, 220 žije bez stálého platu jen z poplatků za kněžské funkce a 1850 kněží tak zvaných „selských" dostává plat v naturáliích od svých farníků.

Postavením řeckého mnišstva, povznesením jeho nábožensko-mravního života a vzdělání se začíná konečně zabývati pravoslavná řecká hierarchie. Aspoň podle zprávy řeckého tisku podal etolský metropolita sv. synodu důkladný návrh na úpravu monastýrů a mnišského života, aby odpovídaly nynějším potřebám pravoslavné církve v Řecku. Návrh metropolitův je hodně radikální a přiděluje jednotlivým monastýrům speciální úkoly. Tak jeden z klášterů měl by se přetvořiti v bratrstvo „Církevního tisku". Druhý v „Církevněbohosloveckou akademii", která by odchovávala církvi řady bohoslovců s důkladným církevním vzděláním a oddaností, závislých jen na církevní vládě. Třetí monastýr by se stal „Bratrstvem duchovních kazatelů", čtvrtý „Bratrstvem duchovních", pátý „Bratrstvem k nápravě kleriků", šestý „Bratrstvem pro církevní zpěv a hudbu". Ostatní monastýry by se přetvořily v „Bratrstva milosrdenství", která by pečovala o pocestné, o nemocné atd. — Návrh jest jistě ideální, ale jeho uskutečnění je možné toliko po etapách a za součinnosti všech inteligentních, odborných, finančních a právně-politických činitelů v Řecku. Uskutečnění jeho by opravdu znamenalo povznesení řeckého mnišstva z jeho dnešního úpadku a bezvýznamnosti k dobrému vlivu na náboženský život řecký vůbec!

ASIE

Obraz Kristův z počátku III. století. Na řece Eufratu založil ve III. století před Kristem město Dura-Europas Selenkos-Nikátor, bývalý místodržitel babylonský, který pod svým žezlem spojil pozvolna všechny asijské části říše Alexandra Velikého. Město Dura-Europas bylo však později roku 256 od Parthů zbořeno. Na jeho zříceninách hledá dnes vědecká archeologie ve vykopávkách stopy dávné minulosti. Na valné hromadě würtenberského antropologického spolku referoval prof. dr. Watzinger z Tübingů o výsledcích dosavadních vykopávek. Ve zříceninách starobylého města odhalili dobře zachovalý chrám pohanského boha Mithry, první dosud známý na Východě. Nejdůležitějším objevem bylo však odkrytí křesťanské kaple, zřízené v soukromém domě a pocházející z roku 232. Při úzké stěně kaple našli hrob mučedníka; je to nejstarší doklad, že byli světci pochováni v chrámě. Stěny kaple jsou ozdobeny malbami, znázorňujícími biblické události. Bylo tu také nejstarší vyobrazení Krista v podobě mladíka, vyobrazení, které se dá přesně datovati. Z nalezených obrazů možno usuzovati na delší už uměleckou tradici předchozí, jejíž první vzory pocházejí už z polovice II. století po Kristu.

KANADA

Anglikánské sestry Ježíšovy lásky ve Vancouveru v Kanadě — 8 sester a představená — které se vloni v létě sjednotily s Církví katolickou, dostaly od arcibiskupa ve Vancouveru kanonické dovolení, aby utvořily katolickou řeholní společnost. Po šestiměsíční zkušební době začnou dne 1. března svůj řádový noviciát. Povedou dále své dřívější ústavy, dívčí gymnasium a útulek pro zestárlé a zotavovnu. Sjednocení s katolickou Církví, důsledek vlastního pilného studia, sestrám neodpudil jejich studentky, většina zůstala jim věrna.

Krajanské zahraničí.

Z Holandska (z Heerlerheide).

Jistě Vás bude zajímati, jak jsme asi slavili vánoční svátky zde v cizině. Již dlouho jsme neměli takové radostné vánoce. Přišel k nám totiž dp. P. Křivánek, který nám sloužil mši svatou v novém kostelíčku. Byla to první mše svatá, která se v něm sloužila, a proto bylo vše tak slavné. Rád bych Vám poslal fotografii kostelíčka, ale, bohužel, nemám ji.

Z Belgie.

Posvěcení a otevření doplňovací školy v Maurage v Belgii stalo se za účasti ředitele krajanské misie v Paříži, preláta dra Rud. Zháněla, dne 28. ledna 1938, jak o tom sám podává zprávu:

Vyjeli jsme 28. ledna z Paříže rychlíkem, do Maurage jsme dojeli k večeru a zaměřili přímo do čsl. školy. Děti nás už čekaly a vyběhly nám s jásotem vstříc. Byly právě shromážděny ve škole, připravujíce se ke slavnosti. Hlavně se učily zpívati. Bylo jich tam asi 30, všechny hovořily pěkně slovensky, na tabuli měly napsány v bezvadné slovenštině slova písní. Nenápadně jsem se podíval, jak si opisují text s tabule; psaly skoro bezvadně mateřskou řečí. A to je v blízkosti franštiny, kde se jinak píše a jinak čte, velmi těžkou věcí pro naše děti! Rovněž bezvadně zazpívaly všechny děti písně: Kde domov můj, Nad Tatrou, Teče voda, Nitra, milá Nitra, Pod Kriváňov, Kysúca a jiné.

Zatím se zvečeřilo; šel jsem do nemocnice Clinique, kde leželi dva Rusíni, zranění v dolech. Jeden si přál přijati svátosti. Maje pravomoc k tomu, mohl jsem přání nemocného vyhověti.

Sobotu 29. ledna jsem věnoval návštěvám krajanů a školy. Měl jsem tu příležitost poznati, že paní Aurelie Barbuščáková se velmi dobře uplatňuje jako kvalifikovaná učitelka. Je rodem Slovenka ze Spišského Podhradí, kdež i absolvovala učitelský ústav. Jako matka čtyř dětí a manželka horníka, který po měšťanské škole studoval i průmyslovou, požívá též proto důvěry slovenských krajanů. Je v tom ohledu nenahraditelná. Vyučuje celkem asi 130 čsl. dětí v osadách: Maurage, Bracquenis, Boisdu-Luc, Trivières, kde všude má po 4 hodinách týdně. Do škol těch, od sebe značně vzdálených, chodí už od května 1937. Nedostalo se jí však dosud od naší vlády za to žádné odměny, ač toho plně zasluhuje, a zastupitelské úřady v Bruselu její zásluhy též uznávají.

V neděli 30. ledna ukázaly školní děti v kostele, že jsou dobře vycvičeny v „Chorale tchecoslovaque"; za řízení učitelky provedly církevní zpěvy velmi pěkně k radosti přítomných rodičů i ke spokojenosti Francouzů.

Po skončených bohoslužbách jsme se vrátili do školní budovy, přiměřeně vyzdobené obrazem presidenta dra Beneše, Masaryka a gen. Štefánika, jakož i belgického krále a j. Škola nese jméno nynějšího minist. předsedy dra Hodži, a byla též odevzdána o jeho šedesátinách svému účelu.

Pořad školní slavnosti zahájil zástupce legace, p. sekretář dr. Singer. Následovalo posvěcení školy, k němuž jsem připojil několik slov pro přítomné rodiče a děti. Děti přednesly několik vhodných deklamací, ve kterých pokračovaly i odpoledne v prostranných sálech Etincelles, veliké spolkové budovy, patřící důlní společnosti. Tento dům s četnými, řádně vytopenými místnostmi měli po celou neděli Čechoslováci k volné disposici.

Učitelka pí Barbuščáková vyslovila přání, aby čsl. škola dostala mapu naší vlasti; děti snad by mohly dostati menší příruční mapky.

Krajané, kteří přišli na slavnost z daleka široka, setrvali ještě delší dobu v přátelské zábavě v příjemných místnostech Etincelles.

Slavnostní tato neděle působila příznivým dojmem nejen na přítomné krajany, nýbrž i na četné hosty belgické. Právem proto projevovali povolaní účastníci bruselští mínění, že by se měly takové náboženško-národní manifestace pořádati i na jiných místech, kde bydlí naši vystěhovalci.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Objednejte si knihu dra Josefa Hloucha

Problém odpadu od církve

Kniha má 233 stran a stojí pouze 24 Kč.

Objednávky vyřizuje

Matice cyrilometodějská v Olomouci,

Wilsonovo náměstí 16.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Duben 1938. Číslo 4.

Pokřesťanění kijevské Rusi.

Dr. František Grivec.

Sv. mučedník Josafat Kuncevič jako horlivý apoštol církevní jednoty rád ve svých kázaních i spisech zdůrazňoval, že počátky ruského křesťanství byly úplně katolické, že sv. Vladimír uvedl na Rus katolické křesťanství a že se Rusové jen pozvolna pod řeckým vlivem odloučili od katolické Církve. Novější ruští dějepiscové — mezi nimi i církevní historik E. Golubinskij — to kriticky potvrdili. Rusko bylo původně katolické, sv. Vladimír byl v jednotě s katolickou Církví a je katolický světec.

*

Jméno Rus původně označovalo normánské, skandinávské Varjagy, podnikavé vojáky a obchodníky, kteří měli v Rusku své osady na ochranu obchodní a vojenské cesty, vedoucí od Baltického moře do Cařihradu. Jako odvážní vojáci sloužili Varjagové slovanským knížatům stejně jako sloužili též Řekům. Byli námezdními vojáky a obchodníky. Důležitým obchodním zbožím byli tehdy otroci. Proto byla přirozená tato spolučinnost vojáků a obchodníků. Slované byli vojensky slabě organisováni, proto je na širých ruských pláních ovládli pozvolna bojovní Varjagové, kteří se stali vládnoucí vojenskou kastou. V desátém a jedenáctém století se Varjagové v Rusku poslovanili, splynuli s domácím slovanským obyvatelstvem v jeden národ. Něco podobného se stalo i s balkánskými Slovany; ovládli je neslovanští bojovní Bulhaři a sami se potom též poslovanili.

Varjagové v Rusku (v Kijevě a Novgorodu) měli styky se západním i východním křesťanstvem. Vojenští námezdníci varjažští byli též ve službách Byzance, kde pozvolna přijali křesťanství. Na severu a západě měli styky s římským křesťanstvím. Už patriarcha Fotij psal r. 867, že Rusové (Varjagové) přijali křesťanství. Ale těžko tvrditi, že už tenkráte bylo křesťanství v kijevské Rusi značně rozšířeno. Je také jisto, že v polovici desátého století bylo mezi ruskými Varjagy mnoho křesťanů a kněží římského obřadu.

Na knížecím ruském dvoře v Kijevě mělo sice křesťanství už v polovici desátého století vliv, ale nebylo ještě tak silné, aby se stalo náboženstvím státním. Ruská kněžna Olga přijala okolo roku 955 sv. křest nepochybně podle římského obřadu. Ale mezi ruskými slovanskými bojary bylo pohanství ještě tak mocné, že syn kněžny

Olgy Svjatoslav zůstal uvědomělým pohanem a také se proslavil jako hrdina v duchu pohanských tradic varjažských a slovanských. Slovanská jména Svjatoslav, Jaropolk, Vladimír a Jaroslav dokazují, že se už ruští Varjagové částečně poslovanili. Poslovaněním Varjagů připravovala se vhodnější půda pro křesťanství mezi ruskými Slovany, neboť tak se také varjažské křesťanství stávalo slovanským a přibližovalo lidu.

Ve starých ruských letopisech je pokřesťanění Ruska za knížete Vladimíra (978—1015) legendárně přikrášleno a jednostranně byzantsky vylíčeno. Vypravuje totiž ruský letopis, že prý ke knížeti Vladimírovi přicházeli misionáři s různých stran a nabízeli mu svou víru: mohamedánskou, německo-(latinsko-)křesťanskou a byzantsko-křesťanskou. Vladimír prý se však chtěl sám přesvědčiti, která víra je lepší. Poradil se tedy se svými bojary a vyslal posly k různým národům, aby zkoušeli jejich víru: k mohamedánům, do Byzance a k Němcům. Mohamedánské náboženství Vladimír už proto odmítl, že nedovoluje píti vína. Pravil: „Rusům je pití radostí, bez něho nemůžeme býti!" A tak i poselstvo odmítlo mohamedánskou víru a podalo o ní zprávy velmi nepříznivé. U Němců viděli poslové bohoslužbu, ale krásy při ní prý nespatřili. Zato v Cařihradě byli prý svědky tak nádherné bohoslužby, že nevěděli, jsou-li v nebi nebo na zemi. Proto prý se kníže Vladimír rozhodl pro řecké křesťanství. Potom zabral řecký Chersones a dal prý se tam pokřtíti začátkem roku 989.

Tak píše starý ruský letopis. Ale ruští historikové dokázali, že je tato letopiscova zpráva historicky nevěrohodná pověst, jejímž původcem byl nějaký Řek žijící v Rusku — snad v dvanáctém nebo třináctém století. Tato pověst o Vladimírově křtu je očividně řecky přibarvena a má za účel vychváliti řeckou víru nad všechny ostatní. Kromě tohoto pozdějšího letopisu mluví o Vladimírově křtu mnich Jakub, metropolita Hilarion a mnich Nestor, všichni svědkové už ze století jedenáctého. Z jejich spisů můžeme souditi, že byl Vladimír pokřtěn roku 987, kdy ještě nebyl ve spojení s Řeky. Je velmi pravděpodobno, že ho pokřtil varjažský kněz latinského obřadu. To také potvrzují staré skandinávské legendy (ságy).

Počátkem 989 zmocnil se Vladimír řeckého Chersonesu. S Řeky uzavřel mír a poslal jim vojenskou pomoc. Za to žádal, aby mu byzantský císař dal za manželku svou sestru Annu. Toho také dosáhl. Potom pomocí řeckého duchovenstva a řecké hierarchie pozvolna pokřesťanil Rusko. Vladimír tedy byl pokřtěn od kněze římského obřadu. S Řeky navázal styky teprve potom, když dobyl Chersonesu a mohl jako vítěz klásti své požadavky. Proto také docílil toho, že se v kijevské Rusi hned na počátku zavedla slovanská bohoslužba. Stalo se to tedy ne z vůle Řeků, nýbrž z rozhodné vůle sv. Vladimíra, který po chersoneském vítězství mohl diktovati své podmínky.

Je nyní otázka, odkud dostali na Rusi slovanské knihy a kněze. Kijevská Rus měla mnohé styky s Bulharskem, kde tehdy kvetla slovanská bohoslužba a slovanské církevní písemnictví. Do Ruska

přicházeli bulharští slovanští kněží se slovanskými bohoslužebnými knihami.

Je pochopitelno, že Vladimír, který byl původně pokřtěn latinským obřadem, rozhodl se nakonec pro řecké křesťanství a slovanskou bohoslužbu. Byl ť sousedem byzantského císařství, s Cařihradem ho spojovaly obchodní a politické svazky. Ale kníže Vladimír

Sv. Vladimír a sv. Olga (mal. Vasnecov).

byl natolik samostatný, že zavedl ve své říši bohoslužbu slovanskou. Cařihrad byl ovšem tenkráte ještě v jednotě se západní římskou Církví. Proto i z tohoto důvodu jsou počátky ruského křesťanství úplně k a t o l i c k é. Kníže Vladimír posílal své vyslance na západ a do Říma. Ještě po definitivním rozkolu (1054) zůstávali Rusové v četných přátelských stycích náboženských i politických s katolickými národy. Teprve později pozvolna upadli do rozkolu, který se upevnil pod jařmem mongolským, když Mongoli dobyli r. 1240 Kijeva a celého Ruska.

V předmongolské Rusi zdárně se rozvíjela křesťanská kultura. Z té doby mají Rusové mnoho světců: Olgu, Vladimíra, Borisa a Gleba, Antonija Pečerského a Theodosia Pečerského, které také katolická Církev uznává za světce a které také uctívají katoličtí Ukrajinci. Za nadvlády mongolské bylo však spojení se Západem přetrženo, křesťanská víra i kultura upadla v strnulost a formalismus (zevnějškost) a utvořil se formalistický, absolutistický moskevský byzantinismus.

Dar slz v podání křesťanského Východu.

Lev Gillet - J. Mastylak C. Ss. R.

Jedna struna duchovního života u východních křesťanů rozezvučuje se tak často ve svérázné tóny, pro něž bývám zvláště vnímavi a přístupni v době svatopostní: kajícnost. Charakteristického výrazu se dostalo východní kajícnosti naukou o daru slz.

Tomuto zjevu nebyla ještě se strany historiků duchovního života na Východě věnována pozornost, jaké zasluhuje.[1]

Dar slz nebyl ovšem neznám ani na Západě, čehož svědkem je sv. Augustin. Sv. Petr Damiánský napsal knihu „De laude lacrymarum = O chvále slz". Kartuziánský převor Guigues se zabývá týmž tématem v „Scala paradisi = Žebříku do nebe". A o tom, jaké přívaly slz vyvolal ve středověku sv. František z Assisi a jeho škola tím, že tehdejšímu křesťanstvu živě představil ukřižovaného Spasitele, se není třeba ani zmiňovat.

Že dar slz nebyl pouhým esoterickým — skrývaným — tajemstvím, ukazuje půvabná francouzská povídka z 13. století o „Rytíři se soudkem" (Chevalier au Barizel). Tento rytíř měl za pokání za své hříchy naplniti soudek vodou. Prošel celou zemi, nořil soudek do každé vody, avšak nenabral ani kapky. Až v okamžiku, když jednoho dne uronil slzu opravdové lítosti, se mu naplnila nádoba až po okraj. Jiným zřejmým důkazem je formulář latinského misálu, kde se dodnes udržela mše „Pro petitione lacrymarum = Za vyprošení slz".

Než zůstane vždy pravdou, že slzy ve východní tradici (podání) zaujímají důležitější místo než v západní. Proč? Protože Východ byl vždy ochotnější dáti větší místo citům.

[1] Přítomné řádky jsou jen úpravou přednášky, kterou proslovil v Oxfordě ve schůzi Společnosti sv. Albana a Sergia Rev. Gillet a jež byla zkráceně uveřejněna v časopise „Sobornosť" (New Series) č. 12, prosinec 1937, str. 5.—10. Bylo tam poukázáno na literaturu, již zde uvádím přesněji: Karl Holl, Enthusiasmus und Bussgewalt beim griechischen Mönchtum, Lipsko 1898; P. J. Hausherr S. J., profesor na Pap. vých. ústavě, Introduction à la vie de Syméon le Nouveau Théologien par Niketas Stethatos, Or. Christiana XII. (1928), str. III—XCIII, a La méthode d'oraison hésychaste, Or. christiana IX. (1927), str. 102—209; Dom Ursmer Berlière, L'ascèse bénédictine des origenes à la fin du XII. siècle, Paříž 1927; Mme Lot-Borodin, Le mystère du don des larmes dans l'Orient chrétien, v časopise La vie spirituelle, září 1936.

„Srdce" považoval prostě za „nádobu Ducha". Východané se tudíž nespokojovali pouhou výzvou k věřícím, aby prosili za slzy, nýbrž vypěstovali celou „theologii slz", jak se právem vyjadřuje Karel Holl. A budiž poznamenáno, že v tom jsou všechny východní školy duchovního života zajedno.[2]

Theologie slz.

Theologii slz nacházíme plněji vyvinutou u východních spisovatelů asketických, u Evagria († 399), Isaiáše ze Skitu, Diadocha z Fotiky (V. stol.), Pseudo-Makaria, Jana Kassiana († 435) a sv. Jana Klimaka (kolem 600). Mezi mystickými spisovateli byl sv. Symeon Mladší (XI. stol.), nazývaný „novým theologem", nejoriginálnější byzantský mystik ve středověku, který přejal theologii slz od svého učitele Symeona Studity a předal ji svému žáku Niketovi Stethatovi (Nicetas Pectoratus) a jeho prostřednictvím Hesychastům.[3] Tito spisovatelé nezanechali ovšem po sobě ucelená pojednání o slzách; avšak theologické prvky o slzách jsou roztroušeny po jejich spisech. Zde se pro stručnost omezujeme pouze na tyto svědky dávné tradice, totiž na syrské a řecké spisovatele IV. až XIII. století, ačkoli nauka sama, kterou představují, není výlučně majetkem žádné školy, nýbrž nese na sobě známky katolicity a podává všeobecnou nauku východní Církve.

Abychom nastínili přehled této vyvinuté východní nauky, vyložíme krátce několik charakteristických výrazů duchovních spisovatelů, které nám otvírají zvláštní pohled do jejich duchovního života a zkušenosti:

1. Dar slz: Již výraz sám naznačuje, že slzy, o nichž mluvíme, jsou nadpřirozené, nesdružené s lidskými vášněmi, nýbrž spíše se zakoušením Boha. Právě jejich fysiologický zjev o tom svědčí. Přicházejí bez namahání, bez násilného štkaní a stahování obličejových svalů. Ještě důležitější jest tu povaha daru. Je to milost dobrovolná, závisející pouze na dobrozdání a zalíbení Božím.

[2] Nebude od místa, zmíniti se o hlavních rozdílech těchto škol: Je zde nejprve směr asketický, který vystupňovali do krajnosti syrští Otcové pouště se svým heroickým umrtvováním umírněnou tendenci zastupuje tradice sv. Basila († 379), sv. Jana Zlatoústého († 407) a cařihradského kláštera Studion (založeného kolem r. 462—463).

S asketickým směrem kontrastuje směr mystický, který má rovněž dva různé tvary: Od Klementa Alex. († 212), Origena († 254), sv. Řehoře Nysského († 396), Pseudo-Dionysia se odvozuje směr spekulativní, hledající posvěcení prostřednictvím osvícení mysli (illuminací); na druhé straně Mikuláš Kabasilas († 1363) a škola liturgická usilují o posvěcení účastí na tajemstvích liturgických.

[3] Hesychasté = „odpočívající", byli řečtí asketi, kteří se domnívali, že rozjímáním o hrudi (nebo pupku) v jakémsi nestvořeném světle spatří svým tělesným zrakem bezprostředně Boha. Ve století XIV. byl hlavním zastáncem tohoto učení Gregorios Palamas (odtud „palamité"), proti němuž bojoval učený opat a pozdější biskup Barlaam, bohužel, bez výsledku. Sídlem hesychastů byly kláštery v Cařihradě, na hoře Athos a Sinaji. Rozkolná synoda cařihradská roku 1351 schválila jejich učení.

2. C e s t a s l z : Charismatické slzy nejsou nahodilým, ojedinělým zjevem, nýbrž pravidelným úkazem. Ještě více! Je to c e s t a, přístupná všem; možno ji přirovnati k cestě postu, k cestě panenství, chudoby nebo k cestě samoty. Jistě je méně mimořádnou než, řekněme, cesta toho zástupu východanů, kteří se stali „b l á z n y p r o K r i s t a".

3. P r o s b a z a s l z y : Jsou-li slzy milostí, pak je musíme hledati jakou každou jinou milost: modlitbou. Tato modlitba může dlouho zůstati bez odpovědi.

Diakon Agapit si stěžoval sv. Nilovi, že nemůže dosíci d a r u s l z. Světec mu odepsal: „Co máš dělati, když nemůžeš plakati tělesnýma očima? — Poradím ti. Rozněcuj jen před Bohem svou touhu po slzách a budeš očištěn od hříchů. Neobdržíš-li daru slz pro sebe a uvidíš-li naopak, že druhý pláče při modlitbě, pak chval Pána a modli se: „Děkuji Ti, můj Bože, že, ačkoliv jsi odepřel mně té milosti, jež osvobozuje od zlého, udělil jsi ji mému bratru! Rozmnož v něm tento dar, poněvadž jsme členy jeden druhého." Jsi-li takto naladěn vůči svému bratru a raduješ-li se s ním, máš účast spolu s ním na uděleném daru — a oba dosáhnete koruny."

4. S v a t ý s m u t e k. První zastávkou na cestě slz je to, co Diadochus z Fotiky nazývá „smutkem drahým před Hospodinem". O „svatém smutku" píše sv. Jan Klimakus takto: „Vzpomínka na naše hříchy naplňuje nás trvalou lítostí. Zároveň vnitřní vyznání hříchů před Bohem poskytuje duši sladké občerstvení." A Evagrius vybízí k tomuto spasitelnému zármutku těmito slovy: „Plač hořce jako Petr, žádej o drobty se stolu jako Féničanka, modli se ze srdce jako David: Tobě jedinému jsem zhřešil a zlo jsem spáchal před Tebou . . . Jako David každou noc smáčej své lože slzami. Plač a kvil každou hodinu!" Sv. Jan Kassian nazývá jen takové slzy „slzami kajícnosti". „Kajícnost" zde neznamená lítost jako část svátosti pokání, poněvadž obsahuje také r o z h o ř č e n í a p o b í d k u (compunctio), nýbrž úsilí postoupiti a pokračovati na cestě slz.

5. K ř e s t s l z. Hlavním účinkem sv. smutku, na nějž východní Otcové poukazují, je o č i s t a s r d c e. Kdykoliv mluví o charismatických slzách, mají v úmyslu zdůrazniti přirovnání se svátostí křtu! Sv. Jan Klimakus neváhá tvrditi: „Proud slz, který proléváme po prvotním dětském křtu, je ještě mocnějším než tento, jakkoli se zdá toto tvrzení smělým. Neboť křest očišťuje pouze od vin spáchaných přede křtem, kdežto slzy smývají hříchy po křtu. Kdyby Bůh ve svém milosrdenství nebyl poskytl lidem tohoto druhého křtu, pak by jich věru bylo velmi málo spaseno."

Sv. Jan Damašský ve svém díle „O pravé víře" (De Orthodoxa fide) řadí slzy mezi způsoby křtu. Sv. Symeon, Nový theolog, nazývá je k ř t e m s v. D u c h a. (Tuto nauku o křtu slz můžeme srovnati s míněním, rozšířeným ve středověku, jako by řeholní sliby (profese) se rovnaly co do účinku křtu a odpouštěly všechny hříchy!) Křest slz měl své zastánce i na Západě a kartusián Guigues udává dokon-

ce i důvody, proč si dlužno vážiti tohoto křtu více než svátostného.[4]

Moderní spisovatelé, o nichž jsme se zmínili (Holl, Hausherr, Lot-Borodinová) jsou zajedno v tom, že uvedené výrazy východních spisovatelů třeba brátí ve smyslu doslovném. Nedivno, že taková nauka pak dala podnět ke sporům o dětský křest a podob.

6. Slzy osvěcují. Účinek slz není vyčerpán očistou. Slzy mohou stejně dobře i osvěcovati. O tomto osvícení užívají Otcové nejsmělejších obratů. Sv. Nil Sinajský mluví na př. o pláči v myšlenkách. Podle mínění těchto starých spisovatelů slzy činí naši mysl přístupnou světlu Slova a uschopňují duši přijímati božskou pravdu, podobně jako dešť zkypřuje a zúrodňuje vypráhlou půdu.

7. Pláč bez ustání. Přirozeně důsledným ovocem daru slz je modlitba. Tak píše Kassian o slzách jako o nejvyšším a nejčistším způsobu modlitby. Stejně sv. Izák z Niniveh: „Milost slz je plností modlitby ... Svatí neznají modlitby, která by nebyla zvlažována rosou slz." Jako mohl sv. apoštol zvolati: „Modlete se bez ustání!" (I. Soluň. 5, 17), tak napomínají tito duchovní učitelé: „Plačte bez ustání!" Sebranost a cvičba v Boží přítomnosti, jež sv. Ignác z Antiochie označil jako pamatování na Boha (mnésis), vyžaduje podle nich, abychom se nejen modlili, nýbrž i plakali bez ustání. Pro Řeky pamatovati na Boha znamená především pamatovati na Ježíše Krista, a tato neustálá vzpomínka je také úkolem „modlitby Ježíšovy" u hesychastů-kvietistů s jejich neúnavným opakováním nejsv. Jména.

8. Váš zármutek obrátí se v radost. Jako se zármutkem, je také s charismatickými slzami; to proto, že vyplývají z lásky. Sv. Izák z Niniveh píše: „Každého okamžiku okoušejí čistá srdce sladkosti slz; v těchto sladkých slzách rozjímají o Bohu." Poněvadž dar slz je sladký, může se státi předmětem nepatřičné touhy a domýšlivosti. Otcové varují své žáky před takovým zneužitím. Evagrius napomíná: „Nečiň si náruživosti ze samého léku proti náruživostem!" Ale možnost zneužití je nezastrašila, aby si nevážili tohoto sladkého doprovodu slz. „Když někdo bývá vytržen v radost, převyšující každý pomysl, věz, že to Bůh zavítal k němu", ujišťuje Niketas Stethatos. Tímto vytržením v božskou radost vnější projev slz často mizí, slzy vysychají a stávají se čistě duchovními.

Závěr.

Cesta slz není jen bezvýznamnou postranní stezkou, nýbrž cestou vznešenou a důležitou, uvádějící do samého srdce východní theologie. Srdcem orthodoxie (pravoslaví) není ani vypracovaný rituál, ani subtilní spekulace. Srdce orthodoxie nebilo ani v alexandrijském Didaskaliu (Škole), ani v cařihradské Svaté Sofii, nýbrž na oněch prostých a nehostinných místech, v betlemské stáji a u hrobu, v Getsemane a na Golgotě, kde plakalo tolik pokorných duší. Ode dne, kdy žena, která byla hříšnicí v městě, poklekla u nohou Ježíšo-

[4] Jasnou katolickou nauku vyjadřuje prostě ovšem náš katechismus v definici křtu sv.: křest je nejprvnější a nejpotřebnější svátost.

vých a smáčela je svými slzami, od onoho dne je cesta slz otevřena všem. Ale tato cesta citového vzrušení je jakousi výsadou Východu, Východu slabého, opovrhovaného, hříšného. A on té cestě porozuměl a ve svých nejlepších synech si ji zamiloval. Otcové duchovního života, které jsme uvedli, by si považovali za hanbu m l u v i t i o svatých slzách a b ý t i n e s c h o p n ý m j e p l a k a t i.

Kéž Bůh dá i nám poznati duchovní užitek této požehnané cesty, na niž nás volá v době postní Matka Církev!

Svatý Vojtěch a Rusko.

Josef Soukop.

Novější studie o svatém Vojtěchovi[1] mluví o jeho kladném stanovisku k slovanské liturgii. Obvyklý názor, že svatý Vojtěch byl důsledným latiníkem,[2] který nejen nepřál slovanské liturgii, ale dokonce se přičinil o její zničení[3] v území jeho biskupství, pokládá se nyní za mylný. Méně ovšem je znám poměr svatého Vojtěcha k Rusku a ještě méně snad úcta jeho na Rusi. A přece lze i o tom mluviti.

První znalosti o Rusku získal si svatý Vojtěch ještě na rodné Libici jako malý hoch. Na hradě libickém zastavil se totiž veliký znalec Východu, biskup-misionář — svatý Adalbert, který se vracel s misijní cesty z Ruska, kamž jej pozvala kněžna Olga. Jeho průvodcové byli v Rusku zavražděni a on sám sotva vyvázl životem.[4] V Čechách přijal pohostinství na panství Slavníkovců. Zde se asi zdržel a nějaký čas i působil, neboť v této době udělil malému Vojtěchovi svaté biřmování.[5] Otec Vojtěchův Slavník oblíbil si tak svatého Adalberta, že později, když tento se stal arcibiskupem v Magdeburku, poslal do jeho škol svého synka na vzdělání. Svatý Vojtěch si ovšem mnoho z pobytu Adalbertova na Libici nepamatoval. Vždyť i to, že byl jím biřmován, zapomněl. O vlivu Adalbertově na Vojtěcha lze asi mluviti až v Magdeburku. Tam seznámil se s jeho velkolepými plány misijními, tam poznal i jeho literární dílo, tam jistě slyšel arcibiskupovo vyprávění o Východě. Vojtěchovu pozdější horlivost, zálibu v misiích a zájem o Východ — aspoň v jeho počátcích — jistě můžeme klásti do této doby.

V době, kdy Vojtěch byl biskupem pražským, můžeme mluviti o velmi čilém styku Čech s Ruskem.[6] Byl tu především styk obchodní, politický, kulturní,[7a] ale i náboženský. V tomto vztahu měli

[1] Chaloupecký, Holinka, S. Kateřina.
[2] Palacký Fr.: Dějiny národu českého, Praha 1848, I., str. 264.
[3] Sasinek, Krch, Voigt, Škultéty (Slov. Pohlady, 1922, str. 71).
[4] Prameny děj. čes., II., str. 239, ve zprávě Letopisce Sázavského.
[5] Bruno z Quefurtu, Život a utrpení sv. Vojtěcha, kap. 4. (přel. Vilikovský, Břevnov 1935, str. 24).
[6] Josef Vašica: De s. Venceslao in doc. lit. paleoslovenicis, Acta conv. Prag., Olomouc 1930, str. 52.
[7a] Ferd. Tadra: Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských, Praha 1867, všeob. Josef Jirásek: Rusko a my, Praha 1929, str. VII.

prvenství Slavníkovci. Jejich území leželo na obchodní cestě Praha—Východ, sousedilo s Uhrami a zeměmi polskými, jež bezprostředně hraničily s Ruskem. Slavníkovci ve svém poměru k Východu nebyli vůbec vázáni na Přemyslovce. Jejich knížectví bylo téměř samostatné. Vždyť svatý Vojtěch měl svou vlastní minci,[7b] vystupoval nezávisle na knížeti českém i ve styku zahraničním. Jeho styky s knížetem Polským, s uherským dvorem a přátelství s kruhy císařskými měly v pozadí kulturní a církevní výstavbu východní Evropy. Tento plán velkolepé koncepce,[8] jehož nadšeným

Mučednická smrt sv. Vojtěcha.

stoupencem byl císař Otto III., měl mnoho společného s kulturním plánem Metodějovým a Rostislavovým. Zahrnoval v sobě i jižní Rusko. Předčasnou smrtí Vojtěchovou a smrtí Otty III. plán ovšem padl, ale církevní organisace Uher a Polska je dosud jeho odkazem.

Když se sv. Vojtěch definitivně zřekl biskupského stolce v Praze, zatoužil jíti jako misionář do východních zemí slovanských. Snad měl na mysli i Rusko.[9] Když mu to nebylo možné, obrátil se do pohanského Pruska, kde nalezl mučednickou smrt dne 23. dubna 997.

Hned v příštích letech rozkvetla Evropa úctou k tomuto novému mučedníkovi. Již v následujícím roce stál v Cáchách chrám svatého Vojtěcha.[10] Úcta byla šířena císařem, papežem, šířila se slovem i písmem — a dostala se i do Ruska. Prvním šiřitelem v Rusku byl

[7b] Gustav Skalský, Denáry pražského biskupa Slavníkovce, Numism. čas. Čsl. V, 1929, str. 26.

[8] V. Chaloupecký: Radla-Anastasius, „Bratislava", roč. I. (1927).

[9] Dá se tak usuzovat z misijních cest Brunonových v letech 1004—1008.

[10] H. G. Voigt: Der Verfasser der Römischen vita des hl. Adalbert, Prag 1904, str. 3—4.

sám Bruno z Querfurtu, oddaný žák a ctitel Vojtěchův. Ten již v roce 1004 sepsal život Vojtěchův a na to pustil se, jda vědomě v jeho šlépějích, do činnosti misionářské. Z Uherska odešel na jižní Rus a tam působil v l. 1004—1008. Máme jen kusé zprávy o jeho misijní akci na Rusi, ale celé jeho dílo svědčí o tom, že tento rodilý Němec planul nadšenou láskou k národům slovanským, a že všude šířil úctu k sv. Vojtěchovi.[11]

Ze století pozdějších jsou již písemné památky o úctě sv. Vojtěcha na Rusi. Je to především t. zv. Modlitba ke cti sv. Trojice. Zachovala se nám na pergamenovém rukopise ze XIV. století ze soukromé knihovny J. A. Šljapkina.[12] V této modlitbě pravoslavná církev vzývá řadu světců, mezi nimiž je též svatý Vojtěch. Je jmenován na velmi čestném místě, hned za velkými papeži, mezi mučedníky-biskupy. Modlitba volá:

„Svatý Jene, proroku, Předchůdce, Křtiteli Páně, přimlouvej se u Boha za mne hříšného. Svatí apoštolé Petře a Pavle; Ondřeji, Jene Bohoslovče, Jakube, Marku, Matouši; Lukáši, Filipe; Tomáši, Bartoloměji, Jakobe Alfeův, Judo Jakobův, všichni svatí apoštolé, mužové plní Ducha svatého, přimlouvejte se u Boha za mne hříšného. Svatý sbore papežů: Klimente, Silvestře, papeži Lve, Štěpáne, Řehoři. Zinobie, Blažeji, V o j t ě š e. Všichni svatí mučedníci, přimlouvejte se u Boha . . "[13]

Tato modlitba byla na Rusi velmi oblíbena. Svědčí o tom to, že ve XIV.—XVI. století byla velmi často opisována. Je původu českého[14] a dostala se do Ruska patrně za sv. Prokopa z kláštera na Sázavě.[15] Modlitba ke sv. Trojici je podobná „modlitbě proti ďáblovi" (Molitva na djavola), která zachovala se rovněž na Rusi v kodexu z 2. pol. XIII. století.[16] I tato modlitba ukazuje na původ český a uvádí světce čistě západní,[17] v církvi ruské a řecké jinak téměř neznámé. Byla často vyslovena domněnka, že obě modlitby jsou stejného původu, totiž ze Sázavy.[18] „Molitva na djavola" však zasluhuje důkladnějšího studia.

Již letmý pohled na tuto modlitbu nutí ji klásti do doby poněkud starší. Jazyková forma i tvary silně připomínají druhou staroslověnskou legendu o sv. Václavu[19] a její vznik nutno klásti do stejné, ne-li starší doby. Je to doba Vojtěchova, o níž nyní bezpečně víme,

[11] H. G. Voigt: Bruno von Querfurt, Mönch, Eremit, Erzbischof der Heiden und Märtyrer, Stuttgart 1907.

[12] A. S. Archangelskij v Pamjatniki rus. pis. i issk., sv. 50, Petrohrad 1884, str. 1—19.

[13] Překládáno z textu v Materialy i izslědovanija, A. I. Sobolevskago, Petrohrad 1910, str. 46. Tam vynecháni jsou v textu sv. Matouš, Kanut a Alban, jako pozdější dodatky.

[14] Sobolevskij l. c. str. 38.

[15] Vašica, De s. Venceslao l. c. str. 51.

[16] A. J. Sobolevskij, Molitva na djavola, Petrohrad 1899, posledně v Materialy i izsledovanija v oblasti slav. filologii i archeologii, Petrohrad 1910, str. 41—45.

[17] A. J. Sobolevskij v Materialy, str. 36—39.

[18] Vašica a j. — [19] Na to poukázal již Sobolevskij l. c. str. 40.

že byla dobou rozkvětu staroslověnské činnosti literární v Čechách. Vrcholně zajímavá je stavba modlitby. Je to totiž klasická ukázka prolínání liturgie slovanské a západní. Je v ní spojen úvod staroslověnského Života sv. Metoděje[20] s litanijními modlitbami západními (asi z gallské liturgie).[21] Vliv legendy „Život sv. Metoděje" je tak důkladný, že téměř předpokládá, aby skladatel modlitby jej měl v ruce.[22] Uznáme-li za dostatečné důvody slavistů, že modlitba byla napsána v Čechách, pak tu máme krásný, dosud neznámý, důkaz, že t. zv. panonsko-moravské legendy byly v době Vojtěchově v Čechách známy.[23] Kdy se dostala „Molitva na djavola" na Rus, nelze přesně zjistiti. Soudě ze seznamu světců,[24] starších tvarů staroslověnských a bohemismů muselo se tak státi nejpozději v třicátých letech jedenáctého století spolu s legendami o sv. Václavovi,[25] snad i dříve. Je to kulturní proud ve směru koncepce Vojtěchovy.[26]

Máme i jinou stopu, že úcta sv. Vojtěcha byla v Rusku v XI. století známa. Je to t. zv. „pallium" knížete Izjaslava na hrobě sv. Vojtěcha v Hnězdně. Nezachovalo se nám, je znám toliko nápis, který na něm kdysi byl.[27] Ten ukazuje, že pallium kdysi bylo v klášteře sv. Dimitrije v Kijevě. Po porážce knížete Izjaslava Jaroslaviče Boleslavem (1069) položil je Izjaslav na hrobě sv. Vojtěcha v nově vybudovaném chrámě v Hnězdně.

V XV. století mizí na Rusi úcta k svatému Vojtěchu. Hlavní příčinou je asi nepřátelství k Polákům, kteří příliš zdůrazňovali svatého Vojtěcha jako národního světce polského a jako horlivého propagátora latinisace. Plodem těchto polských názorů je též proslulý ruský chronograf,[28] jenž vypravuje o svatém Vojtěchu, že přišel na Moravu, do Čech a do Polska, tam „zničil pravou víru, zavrhl slo-

[20] Tak zvaný panonsko-moravský život (Ž. M.), asi z roku 885 (Pastrnek, Lavrov, Grivec a j.).

[21] Snad je to vliv benediktinského kláštera, který znalost litanie u nás propagoval. Viz studii o písni Hosp. pomiluj ny od dr. Orla, Sborník svatováclavský, II, 3, Praha 1937.

[22] To by zasluhovalo podrobnější rozbor, jejž tento časopis sotva připouští. Upozorňuji jen na shodné vyjmenování slavných mužů Starého zákona: Abraham, Izák, Jakub atd., rčení o ďáblovi, který je nazýván vrahem lidského rodu, přívlastky „druh Boží", „obraz Kristův", David-pastýř a j. Shoda by se dala jinak vysvětlit jen stejnou předlohou (spisy Řehoře N.).

[23] Weingart předpokládá jejich znalost pro první leg. staroslov. o sv. Václavu a pro Křišťana (První česko-církevní slov. leg. o sv. Václavu, Praha 1934, zvl. na str. 1048).

[24] Nejpozdější je tu sv. Valburga († 780). Modlitba ke sv. Trojici má i české světce.

[25] Weingart, Sborník svatováclavský, Praha 1934, str. 963.

[26] Sv. Vojtěch byl nadšeným šiřitelem úcty k sv. Václavu. Z jeho popudu sepsána i druhá staroslov. legenda o sv. Václavu. Že tato prvně dostala se na Rus, zdá se býti pod vlivem Vojtěchovým.

[27] Prof. M. Sokolovskij v Archeologickich Izvěstijach i Zamětkach, 1894, sv. II., str. 336 a d., tamtéž pojednání od prof. Linničenka (str. 329 a d.). Vysvětlení o tom, že pallium je z kláštera sv. Dimitrije, přináší Sokolovskij v pojed. Rajgradskij sborník v Materialy 1910, str. 159.

[28] Českou literaturu o něm sebral a ocenil Chaloupecký v „Bratislavě", roč. VIII. (1934) ve stati „Svatý Vojtěch a slovanská liturgie" na str. 37 a d. Chaloupecký chronograf odmítá

vanské písmo a zavedl obřad latinský". Je sice původu mnohem pozdějšího, než jak obvykle se soudí, ale jeho znalost se tak rozšířila, že údaje tohoto chronografu staly se směrodatnými nejen v názorech Rusů, ale i v názorech velké většiny historiků a slavistů západních. První jej uveřejnil ruský učenec Pogodin[29] roku 1825 při překladu spisu Dobrovského „Cyrill und Method, der Slawen Apostel".

Pogodin sám však proti úctě svatého Vojtěcha nebyl. Na své cestě na západ roku 1839 navštívil Prahu a mimo jiné uctil i ostatky svatého Vojtěcha[30] na Hradě pražském. Zajímavou zprávu zaznamenává životopisec Pogodinův Barsukov k roku 1848. Tehdy totiž Pogodin s velikým zájmem sledoval bouřlivé události v Praze a podával o nich v dopisech zprávy svým známým. V dopise prof. S. P. Ševyrevovi píše: „Celou neděli byl jsem jen ve strachu o Prahu, avšak Bodjanskij mi řekl, že občané po třech dnech srážky zvítězili. Jaké to doby! Na oltáři sv. Vojtěcha sloužil Stamatović kyrilskou mši a vzpomínal ruského Petra a srbského Dušana."[31]

Slovanská mše na oltáři sv. Vojtěcha v Praze v roce 1848 je jistě zajímavým projevem úcty pravoslaví k svatému Vojtěchu. Dnes se i na to zapomnělo a možno říci, že svatý Vojtěch u pravoslavné církve, ba i u sjednocených slovanského obřadu, jest neznám. Je konečně i u katolíků latinského obřadu téměř úplně zapomenut jeho bývalý zájem o slovanskou liturgii a jeho zásluhy o staroslověnské písemnictví a o vzácné soužití mezi liturgií latinskou a slovanskou. Kéž důkladnější poznání velkolepé postavy našeho prvního biskupa-světce přispěje ke sblížení Západu a Východu.

Děvče s ledem.

Tento obrázek otiskujeme z knihy „Rossija u konclogoru", kterou napsal ruský emigrant Ivan Solonjevič. Líčí v ní své zkušenosti ze sovětského Ruska, odkud se mu podařilo s bratrem a synem utéci do Bulharska. Jak pálí bolševiky pravda jeho zpráv o sovětských poměrech, dokázali bolševici sami nedávným atentátem na I. Solonjeviče, z něhož sice vyvázl životem, byv jen zraněn, zatím co jeho manželka a tajemník byli zabiti.

Ráno před odchodem trestanců na práci i večer v době jídla mihly se před našimi baráky desítky otrhaných selských děvčat, které žebraly o jakékoliv odpadky jídla. Bylo čímsi neobyčejným, viděti tyto děti svobodného povolání, které je na tom bídněji nežli my trestanci; neboť my jsme dostávali každý den půldruhého funtu svého chleba, a sedláci neměli ani tohoto půldruhého funtu.

O naše zaopatření staral se Jiří. Chodil pro chléb i pro jídlo. On také dělíval zbytky jídla nasbírané v táboře přicházejícím dětem.

[29] Posledně uveřejněn P. A. Lavrorem v Materialy... Leningrad 1930, jako přídavek k Ž. k.

[30] Josef Jirásek, Rusko a my, Praha 1929, str. 121.

[31] N. P. Barsukov, Žizň i trudy M. P. Pogodina, Petrohrad 1894. sv. IX., str. 262; též Jirásek l. c., str. 154.

Měli jsme velikou aluminiovou nádobu (kastrol) desítilitrovou, která byla účastnicí už dvou našich pokusů o útěk a později sdílela s námi osud i na třetím pokusu. Do této nádoby shromažďoval Jiří vše, co zůstalo od táborové polévky (t. zv. šči, to jest kyselé polévky se zelím) ze všech našich baráků. Tuto polévku vařili obyčejně ze shnilého zelí a sleďových hlav. Nikdy jsem se však nedověděl, kam přišly ryby zbavené hlav. Toliko několik táborových zajatců se odvážilo jísti onu polévku, a tak ji dostávaly děti. Ostatně mnozí ze zajatců odkládali i části svého přídělu chleba.

Nepamatuji se už, jak se to přihodilo. Zdá se mi, že dva nebo tři dni za sebou Jiří vůbec nevyšel ze svého oddělení finančního ředitelství (URČ) a já také nebyl venku. Naši sousedé podle svého zvyku vysypali své zbytky jídla do našeho kastrolu. Když jsem jednou vyšel z URČ na procházku, třebas už byl večer, spatřil jsem, že můj kastrol leží pod naším skladištěm desek, že je přeplněn až po vrch, ale že veškeren jeho obsah se proměnil v kus opravdového ledu. Rozhodl jsem se vzíti kastrol do kuchyně postaviti jej na sporák, abych vyhodil celou tu míšeninu ven, až led trochu roztaje, a dal pak do prázdného kastrolu svůj příděl kaše. Vzal jsem tedy nádobu a vyšel jsem z baráku. Byla už úplná noc. Ostrý ledový vítr kvílel na telegrafickém vedení a do očí metal sníh. U baráku nebylo nikoho. Zástupy dětí, které za večera zde hledaly odpadky jídla, už se rozešly. Z nenadání vrhla se ke mně zpozad sněžné závěje neznámá, nejasná malá podoba a zachraptělým dětským hlasem zavolala: „Strýčku, strýčku, možná, že vám něco zůstalo od jídla, strýčku — dej!"

Bylo to děvče nějakých 11 roků; její oči zářily zpod chuchvalců vlasů hladovým leskem. Ozývajíc se automaticky, přirozeně bezvýrazně zakvílila: „Strýčku, dej!" — „To je zde pouze led." — „Je to od polévky, strýčku?" — „Ano, od polévky." — „Nic, strýčku, jenom dej! Ihned ho, věř mi, dá-li Pán Bůh, roztavím. Dá se vydělat z nádoby, jenom dej!"

V hlasu děvčete se chvěl nepokoj, touha a strach, aby neztratilo tyto zbytky jídla. Napjatě jsem přemýšlel a stál jsem nerozhodnut. Děvče mi rychle vytrhlo kastrol z mých rukou. Potom rozhalilo svůj roztrhaný živůtek, pod nímž nebylo ničeho, jen holá, ostrá žebra tu trčela, přitisknulo kastrol na své nahé drobné tělo a dětsky ovinulo kolem sebe živůtek a posadilo se na sníh.

Byl jsem ve stavu takové otupělosti, že jsem si ani nepokoušel ujasniti, co to děvče bude dělat. Mojí hlavou projela jediná představa o dítěti, o mateřském pudu, který jakýmsi zázrakem žije ještě v tom zvadlém, slabém těle. Odešel jsem do baráku, abych si našel jinou nádobu pro svůj dnešní podíl kaše.

V životě každého člověka nadejdou doby velikého ponížení. Prožíval jsem takovou chvíli, když jsem, hledaje po deskách nějakou nádobu, pomyslel na to, že se to děvče chystá teplem svého vyhladovělého těla roztaviti půl pudu těžkou hromadu zmrzlé, odhozené, pro dobytek vhodné, ale přece jen stravy. A že v této kostře nemůže býti tepla k roztavení ani pětiny toho ledového kusu.

Naraziv silně na nějakou příčku pod deskami, že jsem téměř ohluchl tím úderem, hnusem a hrůzou, vyšel jsem z baráku. Děvče ještě stále sedělo na onom místě, a její spodní čelist se třásla slabým a častým cukáním. „Strýčku, neber mně to" — zakvílelo.

Uchopil jsem ho pojednou i s kastrolem a vtáhl do baráku. V hlavě se mne rojily pošetilé myšlenky. Vím jenom, že jsem něco hovořil, ale myslím, že i tyto řeči byly pošetilé. Děvče se hystericky vytrhlo z mých rukou a utíkalo přímo k východu z baráku. Vzal jsem ho a posadil na desku. Hrozně třesoucíma se rukama počal jsem hledati ve schránkách pod deskami. Našel jsem tam něčí zbytky jídla, polovici přídělu Jiřího a ještě něco. Děvče nečekalo, až mu to dám. Křečovitě uchvátilo nedojezený chléb a zahryzlo se do něho. Po jeho špinavé tváři kanuly slzy ještě nepominuvšího strachu.

Před tímto děvčetem jsem tu stál ubit, rozrušen, pln největšího hnusu k celému světu a také k sobě samému! *Jak jsme mohli my dospělí mužové Ruska — třicet milionů mužů — dopustiti, aby tak daleko došly děti naší domoviny?* My — ruští inteligenti — věděli jsme jistě, co byla veliká francouzská revoluce, mohli jsme si představiti, co bude také u nás taková revoluce . . . Proč jsme se až do krajnosti nespíkli? Proč jsme se všichni do jednoho nechopili pušky? Jeden velmi kratičký okamžik osvítil celý problém občanské války i revoluce nemilosrdným jasem. Co statkáři? Co kapitalisté? Co profesoři? Statkáři jsou v Londýně, kapitalisté v Narkomtorgu (v národním obchodním výboře) a profesoři jsou v akademii. Bez vil a bez automobilů, ale přece žijí. A zde všichni ti bezejmenní hoši a dívky? *Na ně, ano na ně* jsme měli především mysleti, poněvadž oni jsou budoucností naší země. My jsme však na ně nemysleli. *A na takových kostrách tohoto malého děvčete — a miliony je takových koster — má se vybudovati socialistický ráj? Ne, nikoliv, i kdyby se podařilo na těch kostrách vybudovati ráj, nechci takového ráje!* Vzpomněl jsem si na fotografii Lenina v póze Krista obklíčeného dětmi: „Nechte maličkých přijíti ke mně!" Jaká to podlost, jaká licoměrná podlost!

Tak mnoho věcí jsem viděl na sovětském území, věcí mnohem více trpkých, než bylo děvče s kastrolem ledu. Ale to všechno se jaksi zapomene. Onoho děvčete však nikdy nezapomenu. Ono se mně stalo výmluvným symbolem toho, co učinili z Ruska.

Římský dopis.

I.

Dôstojný pán redaktor!

Posielam Vám pár riadkov o Rusikume. Náš ústav, ruský katolícky seminár v Ríme, vstúpil terajším šk. rokom do 9. roku svojho jestvovania. Terajší počet jeho alumnov je 23. Podľa národností seminaristi delia sa takto: 6 Rusov, 5 Slovákov, 3 Ukrajinci; po 2 sú z Holandska, Nemecka a Estonska a jedným sú zastúpení Poliaci, Francúzi a Taliani. Je trochu žiaľ, že iné slovanské národy, ako na pr.

Češi a Slovinci, nie sú dosiaľ v Rusikume zastúpení. Viac však možno lutovať to, že Rusov je pomerne ešte málo. Zato možno s radosťou zaznamenať ten fakt, že v tomto roku Rusikum dostal jednoho mladého kandidáta z *Charbina*. Tam je ruské gymnázium sv. Nikolaja (Mikuláša), ktoré vzniklo z počiatočného pensionátu pre ruské opustené deti. Pomocou Sv. Stolice týmto deťom bolo zabezpečené nielen prvoškolské vzdelanie, ale aj stredoškolské: pri pensionáte bolo otvorené gymnázium, ktoré postupne doplňovalo svoje triedy a v minulom roku prvýkrat vypustilo zo svojich stěn maturantov. Gymnázium je vedené pátrami mariancami, ktorí vedľa vyučovania náboženstva starajú sa hlavne o duchovný život. Profesorský sbor je až na jednoho Japončana *ruský*. Gymnázium získalo si už nemalé sympatie ruských kruhov, hlavne pre tú solidnú náboženskú a mravnú výchovu, ktorú dáva svojim žiakom a ktorú ústavy YMC-y (sú aj v Charbine i technicky sú dobre zaopatrené) nevedia dať. Je nádej, že za príkladom prvého kandidáta pôjdú aj iní absolventi charbinského gymnázia sv. Mikuláša i že následovne v Rusikume bude viac Rusov.

Možno taktiež zaznamenať ako radostný zjav, že v Rusikume učia sa 3 mníši východného obradu z kláštora P. Marie v Uňove (pri Lvove). Tento kláštor žije podľa pravej východnej rehole *Sv. Teodora Studita* (s určitou adaptáciou k našej dobe). Za nejakých 20 rokov svojho jestvovania tento kláštor a vôbec celé hnutie studitského mníšstva dosiahlo už značného rozkvetu i pre budúcu katolícku prácu na Východe bude mať akiste veľký význam. Je totiž známe, že na ruský ľud mali vždy veľký vliv nábožní mníši. Prebývanie troch studitských mnichov v Rusikume prispeje zároveň k väčšiemu sblíženiu a jednote medzi budúcim našim „bielym" (svetským) a „čiernym" (mníšskym) duchovenstvom. A nielen to: tým, že v Rusikume učí sa ruštine 5 školastikov vých. obradu Spoločnosti Ježiš., nastáva už teraz medzi samým „čiernym" duchovenstvom — rôznymi jeho formami — väčšie sblíženie a vzájomné poznanie.

Ešte pár slov o príprave k budúcej apoštolskej práci: Ako po iné roky tak i aj v tomto roku naši seminaristi okrem všeobecných filozoficko-bohosloveckých predmetov majú v Gregoriánskej univerzite ešte svoje východné kurzy: bohoslovecký, liturgický a kanonícky. Okrem toho príprave k budúcej práci slúžia väčšie prednášky, ktoré každý týždeň sami seminaristi čítajú v „akademickom krúžku". Temy prednášok týkajú sa vážnych stránok kultúrno-náboženského života Ruska v minulosti a prítomnosti. Hľa, niektoré z nich: Učenie Theofana Zatvornika o hriechu, ruská ikona, staré ruské chrámy, názor G. Florovského na otázku sjednotenia kresťanov, N. A. Losskij a jeho náuka o poznaní ... Nakonec treba ešte poznamenať o jednom predmete: staroslovanskom (a zároveň cirkevnoslovanskom) jazyku. Prednáša nám o ňom V. I. Ivanov — známy ruský básnik a filolog. Čas od času urobí nám on prednášku aj na nejakú všeobecne kultúrnu tému. Tak na pr. mali sme už príležitosť počuť jeho hlboko zaujímavé úsudky o ruskej kultúre, o symbolizme. Tieto

besedy, usporiadané pre nás zásluhou nášho neúnavného pátra rektora Filipa de Régis S. J., sú vedené v intímnom kruhu i prispievajú taktiež nemálo k poznaniu seminaristov s duchovným životom Ruska, k úcte a oceneniu toho, čo je u neho pozitívneho. Podobný cieľ majú aj duchovno-asketické besedy pátra Tyškieviča, ktorý už dlhšiu dobu objasňuje i podáva to, čo je kladného — druhými slovami, katolíckeho — u pravoslavných moralistov a asketov. Prosím Vás ponížene spomnúť si vo Vašich svätých modlitbách na náš ústav, hlavne však na mnohotrpiace Rusko.

II.

Smrť kňaza S. Verigina († 16. II. 1938).

Grupa ruských katolíkov v Ríme po nedávnej smrti umelca *L. Brajlovského* (člena ruskej Akademie) ztratila v poslednej dobe už druhého významného svojho člena: *kňaza Sergeja Verigina*. Jak Leonid Brajlovskij, tak aj posledný bol konvertitou. Vychovaný v pravoslavnom seminári, vysvätený v Penze 1889 roku, pokračoval v bohosloveckých štúdiách na moskovskej Duchovnej Akademii (Vysoká bohoslov. škola), kde špeciálne študoval cirkevné dejiny a liturgiku. Práve tie maly mu neskôr pomôcť *najsť pravú cirkev*. Po štúdiách vykonával za nejaký čas pastiersky úrad v Rusku, potom v Mentone a Biaritze medzi ruskými svojimi rodákmi. No v zahraničí si ešte viac uvedomil to nenormálne položenie, ktoré mala v Rusku cirkev. Z dejín cirkvi vedel, že moc a iurisdikcia v cirkvi bola daná *Kristom apoštolom* — i následovne nie je nejakou privilegiou danou *svetskej moci*. Z obradu kňazských svácení videl taktiež, že tam niet vôbec zmienky o sverení duchovnej moci, cirkevnej vlády svetským osobám — a s druhej strany bol svedkom toho, akú velkú moc (iurisdikciu) mal car v ruskej cirkvi. To všetko ako aj otázka o primáte ap. Petra po niektorom vnútornom boji priviedlo nakonec o. Verigina k prestupu do katolíckej cirkvi.

Bylo to v 1907 roku v gréckom východnom kláštore Grottaferrata pri Ríme. Po svojom sjednotení s katolíckou cirkvou bol dlhú dobu rektorom ruského katol. chrámu (vých. obradu) Sv. Vavrinca v Ríme. Keď tento chrám pri nedávnej restaurácii Ríma (částí pri Koloseu) bol rozbúraný a vznikal už ruský seminár s novým väčším chrámom na Eskvilíne, o. Verigin odišiel na pokoj, slúžiac aj na ďalej každý deň sv. omšu i riedko ukazujúc sa v ruských kruhoch so svojou vychudlou asketickou postavou i dlhými vlasmi. Keďže nebohý sluha Kristov poznal dobre cirkevné i mravné pomery v bývalom Rusku, stojí spomnúť, že medzi vážné príčiny neblahých pomerov v Rusku a revolúcie privadzoval hlavne cirkevné reformy Petra Veľkeho a radikálne idey Dostojevského. Postavu východného mnicha, ako ju zobrazil Dostojevský v starcu Zosimovi, odsudzoval ako úplne nevernú i nezodpovedajúcu pravému nábožnému mnichovi Východu. Stojí taktiež spomnúť, že zosnulý sluha Kristov, ako dobrý znalec východneho obradu a starých mníšskych tradícií preukázal nejednú

dobrú službu načínajúcej sa viac systematickej práci pre Východný apoštolát. Preto tým skôr zasluhuje si túto piétnu spomienku i úprimné: Věčnaja jemu pamjat! A. N.

Apoštolátní ubytovatel v Nebrasce.

Fr. Jemelka.

(K úmrtí Rev. Josefa Bauera z Touhy, Nebraska.)

(Pokračování.)

Cesta z Brna (Bruno) do Prahy (Prague) v Nebrasce nebyla nějakou silnicí v našem slova smyslu, nýbrž spíše polní cestou dobře vyjetou, upravovanou časem primitivně, zvláště po deštích, vyrovnávajícím „zvláčením". Když za sucha po ní jedete v dobrém autu a za jeho kolem sedí klidný a zkušený šofér, jako byl náš pražský bankéř, který pro nás přijel, můžete při rychlé jízdě přimhouřiti oči, a střídavé sjíždění a stoupání po kopcovitě zvlněném terénu tohoto koutu „české" Nebrasky vzbudí ve vás dojem příjemného houpání a — nebyt přirozené zvědavosti a touhy po orientaci v novém působišti — ukolébala by vás ta jízda do sladkého snění o krajanské lásce k vlasti, jež přesadila sem, třebas ve skrovném měřítku, ta drahá jména hlavních měst Čech a Moravy.

Také v *Praze* si postavili naši krajané kostel, faru a školu na návrší svahu, po němž od nádraží běží vzhůru hlavní „třída" jejich městečka, řada různých obchodů („storů"), mezi nimiž nechybí *banka a lékárna* (drug — store), opatřená nejrůznějším zbožím. Oporou takového městečka je ovšem bohaté okolí farmářské, které se tam sjíždí nejen do kostela, nýbrž i za svými zájmy hospodářského a denního života.

První večer u *Rev. Bogara* na pražské faře — před začátkem pobožnosti — byl ovšem naplněn vzpomínkami a dlouhým besedováním, jež — vážně i žertovně — dávalo nahlédnouti do místních i širších krajanských poměrů.

Zatím se však dalo do silného deště, který za noc učinil polní cesty do Prahy nesjízdnými. Ráno (6. VI.) se to hned ukázalo v kostele, kam přispěchali jenom farníci z města a nejbližšího okolí — pěšky. Práce však bylo dost. S Rev. Bauerem jsme pilně zpovídali. Ale i slavnostní ritus, předepsaný pro adorační triduum, mohl býti dodržen, neboť na výpomoc přijeli už také náš *P. Lev* a Rev. *Němec ze sousedního města Wahoo*, rodilý Američan, ale dokonale ovládající rodnou češtinu. Bylo tedy o kazatelnu i zpovědnici pro triduum dobře postaráno.

K farnosti pražské patří též krajanská filiálka *Cedar Hill*, která měla býti zároveň účastna adorační pobožnosti. Když se vyjasnilo, vypravili jsme se tedy do Cedar Hill na zpovídání druhého dne odpoledne *novým „osadním"* autem Rev. Bogara. Šest mil za městem nám však auto vypovědělo službu, takže jsme museli přesednout do

staré fordky, přivolané z nejbližší farmy na pomoc. Osadníci cedar-hillští mne překvapili svojí zbožností a českým uvědomením. Nejbližší krajanská rodina u filiálního kostelíčka, která sama s dětmi hospodařila na vzorně a moderně zařízené velké farmě, se nijak nerozpakovala konati obětavě všechnu službu v kostele: zaměsti jej, očistiti lavice, okna, upraviti oltář, přichystati vše potřebné k bohoslužbě; pokládali si to jak rodiče, tak i děti za čest. K sv. svátostem přistoupili cedar-hillští v plném počtu a svůj adorační den — pátek — přes pilné práce polní — vyplnili tak, že si ze vzdálenějších farem vzali s sebou oběd do kostela a zůstali i přes poledne na pobožnosti, a když mladší odešli po své práci domů a na pole, zastoupili je před oltářem v adoraci stařičci a stařenky, jimž přála i pěkná pohoda toho dne. V přestávkách své pobožnosti vycházeli z kostela na blízký idylický hřbitov, označený na bráně *českým nápisem*, a tam obnovovali svou lásku i k drahým zesnulým!

Těšil jsem se, že ještě v neděli (10. VI.) navštívím útulný kostelík *cedar-hillský*, ale deštivé počasí sobotní úmysl zmařilo. Zůstal jsem v Praze.

Po velké mši sv. byl jsem tu přítomen důležité *osadní schůzi*. Američtí katolíci sami si musejí stavěti kostely a katol. školy a sami se též musejí starati o jejich udržování. Při každém téměř kostele mají svou *osadní síň* (i když je to třeba jen v basementu - přísklepí - kostela), kde se scházejí k poradám o náboženských, školních i spolkových záležitostech osadních. V Praze dosud postrádali osadní síně a proto právě jednali na schůzi o koupi vhodného domu se sálem, jehož by používala i místní jednota katolického Sokola. Osadní porady se súčastnil proto také vrchní náčelník katolického Sokola Mr. *Dvořák z Omahy* a bankéř *Hohl*, rodák z německých Svitav. Tento věděl, že jsem přijel z jihu Spojených států, kde byla tehdy akutní otázka *Ku Klux Klanů* (tajné, fanatické organisace, bojující i zločinem proti přistěhovalcům), proto zavedl hned v soukromém rozhovoru řeč na *Ku Klux Klány*. Překvapil mne svým sympatickým vysvětlováním jejich vzniku: měli prý býti ochranou bělochů ve státech s většinou černošskou. A my jsme zatím na jihu slyšeli tolik hrozných a pravdivých dokladů kukluxklánské nenávisti k bělochům — zvláště proti katolickým kněžím!

Podle plánu našeho ubytovatele Rev. *Bauera* měl jsem se vrátiti k němu do Brna před jejich osadním patrociniem, před svátkem sv. Antonína (13. VI.). Krajanské katolické osady slaví totiž pravidelně chrámové patrocinium *ipsa die*, t. j. týž den, kdy připadne svátek sv. patrona farního kostela, i když je to všední den, a slaví je slavně jak po stránce *duchovní*, hojnou účastí na sv. svátostech, kázáním a slavnými bohoslužbami, k nimž se sjedou přátelé — kněží z celého sousedství, tak i zevnější oslavou, spojenou často s různými hlučnými („americkými") atrakcemi, výnosnými pro dobro osady. Opětovný dešť mně prodloužil o celý den můj pražský pobyt, že jsem si v klidu mohl připraviti slavnostní kázání pro Brno a přečísti českou literaturu, jíž ze staré vlasti dostával *Rev. Bogar*. Po dlouhé přestáv-

Apoštolátní delegáti P. Pospíšil a † P. Jašek se † Rev. Bauerem v Nebrasce

ce intensivní misijní práce přišla přece i tato chvilka duševního osvěžení!

Návrat do Brna zkombinoval mně Rev. Bogar tak, že jsem měl cestou poznati dalšího jejich přítele *Rev. Mlejnka*, tehdy faráře v *Abie* (čti Ejbi). Na nádraží do Nymburku objednal mně telefonicky krajanské auto, které mne dopraví do Abie k Rev. Mlejnkovi a odtud se už přímo dostanu vlakem do *Brna*. Tak jsem ovšem mohl bezstarostně putovati i v neznámém dosud kraji, když si mne dobří přátelé podávali z ruky do ruky, jako ten „přednosta" pražského nádraží míč, kterým hrál baseball před příjezdem vlaku s nějakým dopravním zřízencem. Vida nás přicházet, skočil do „officu", dal mně u pokladny „ticket" (jízdenku) a hned zase vyběhl ven cvičit s kamarádem nadhazování míče.

Americké dráhy jsou soukromým podnikem a obstarávají provoz prakticky, ale bez zbytečného personálu. Pražský staniční „před-

nosta" byl i pokladníkem i výpravčím vlaku i přijímatelem pošty a zboží — a ještě mu zbylo času i na „baseball". Prosím však, abyste proto nepodceňovali pražského nádraží! Vyrovnalo se jistě každé naší venkovské stanici s několikanásobným personálem. Ve vlaku mne zaráželo nějaké silné tabákové aróma, ačkoliv jsem neviděl nikoho kouřiti. Brzo jsem objevil zdroje těch vůní — několik mužů *žvýkalo* silné porce tabáku a pak „odlévali" výtěžek svého žvýkání do pořádných — plivátek. A ten zrakový vjem byl dojímavější než čichový. Na štěstí netrvala jízda vlakem dlouho; na stanici nymburské přesedl jsem do čekajícího už krajanského auta a na čerstvém vzduchu jsem za krátko se sebe setřásl ostrou tabákovou vzpomínku!

Krajanská osada *Abie* se pochlubila se strany našeho příjezdu nejprve výstavnou svatyní z tmavočervených pálených cihel, pod níž — pásem zeleného paloučku oddělená — zvala nás pohostinně dřevěná fara Rev. *Mlejnka*. Ta zeleň trávníku mezi kostelem a farou tak mně zalichotila hned prvním dojmem, že jsem ji později za letního úpalu vždy velmi pilně zalévával, kdykoliv jsem byl hostem v Abie.

Rev. Mlejnek byl jedním z nejdůvěrnějších přátel *Rev. Bauera*, s nímž ho pojilo i stejné zanícení pro naši apoštolátní akci americkou. Rodem z moravského Slovácka vysloužil si Rev. Mlejnek ještě za Rakouska na vojně hodnost poručíka, ale další vojenské kariéře unikl odjezdem do Ameriky, kde dokonal studia bohoslovná. O to měl pak snadnější veřejné působení, že si už během theologického amerického studia osvojil dobrou znalost angličtiny, zůstávaje při tom kořeny své osobnosti hluboce tkvíti v rodné moravské půdě. Pro svoji demokratickou otevřenost, jak jsem později poznal, měl Rev. Mlejnek autoritu v krajanských organisacích, na jejichž schůzích a manifestacích často řečníval a zasahoval do důležitých jednání. Miloval žert, vtip a upřímnost přátelskou, přilnul důvěrně k obětavému † P. *Jaškovi* a dovedl správně a s úctou hodnotiti i apoštolskou práci života arcib. dra *Stojana*. To byla také asi nejpevnější páska, která ho spojila důvěrným přátelstvím s red. „Hlasu" *drem H. Dostálem* — a s celou apoštolátní delegací. Z jedné chyby ho však ani pozdější život nevyléčil — v jeho kapse vždy dostávaly dolary — souchotě!

Když mne k večeru Rev. Mlejnek doprovázel na nádraží v Abie, už jsme si dobře rozuměli. Odjížděl jsem od něho se slibem, že se k němu vrátím koncem měsíce června na jejich osadní patrocinium, k svátku sv. Petra a Pavla! To všechno byly vhodné příležitosti, při kterých jsme mohli obeznamovati naše americké krajany s významem a účelem cyrilometodějského Apoštolátu a získávati jejich členství.

(Pokračování.)

Z minulosti skopljanské diecése.

(A. T.)

(Dokončení.)

IV. Pod nadvládou tureckou.

Co zůstalo ještě katolíků z doby cara Dušana, to zvolna zničili Turci svými mocnými prostředky. Zabírali katolíkům nejenom kostely, ale i majetek. Diecése upadaly a mizely, ale Skoplje se stává roku 1656, když se tam přestěhoval z Ochridy arcibiskup Bohdan Ondřej, arcibiskupstvím a metropolí; nástupce pak arcibiskupa Bohdana dostává dokonce i titul srbského primasa. R. 1675 byla připojena k skopljanské diecési též arcidiecése ochridská. Než brzo potom Turci zničili katolickou osadu ve Skoplji a katolickou katedrálu sv. Veneranda přeměnili v mohamedánskou džamiji. Proto se museli skopljanští biskupové ze svého sídla vystěhovati. S počátku se skrývali ve skopljanské Černé hoře, v Letnici. Tam byl asi při této příležitosti přenesen ze skopljanské katedrály šťastně zachráněný, divotvorný obraz Matky Boží. *V Letnici* se však arcibiskupové dlouho nezdrželi, nýbrž se brzo přestěhovali do Janjeva, kde zůstávali katolíci ještě stále ve většině. V *Janjevu* sídlili skopljanští biskupové až do r. 1821, kdy se přestěhovali do *Prizrenu*. Tam se udrželo biskupské sídlo až do r. 1934, kdy se opět vrací do Skoplje.

V. Laramani.

Všechny vzpomenuté diecése v jižním Srbsku byly slovanské. I v mnohých chrámech se konala bohoslužba v staroslovanském jazyku a v římském obřadě a užívalo se slovanských evangelistářů a rituálů (obřadních knih). Hornická města dostávala tyto knihy větši-

Děti z okolí Letnice.

nou z Dubrovníka, který je také chránil před tureckým násilím svou znamenitou diplomacií.

Než pod tureckým násilím slovanský živel zvolna upadal, až zmizel. Mnozí katolíci byli pobiti, jiní se odstěhovali do severnějších krajů, jiní opět pro veliký nedostatek schopných kněží náboženský hynuli anebo splynuli se svým okolím a jen malá část se udržela, především v Janjevu a v Letnici.

Do vyprázdněných krajů se počali znenáhla stěhovati Albánci

Věřící vycházejí z kostela v Letnici.

z chudých horských krajin. Všichni tito Albánci byli katolíci. Ale pravděpodobně byli velmi slabě poučeni o křesťanských náboženských pravdách. Jenom tak si můžeme vysvětliti, že příliš brzo přijali mnozí Albánci mohamedánskou víru. Někteří z nich to učinili proto, aby nabyli moci a majetku, druzí ze strachu o život. Tito poslední neodpadli většinou ihned a ve svém srdci od křesťanské víry, nýbrž přijali mohamedánství jen na venek, zatím co ve svých duších a ve svých příbytcích zůstávali katolíky. Ve dne chodili do džamije, v noci do katolického kostela. V noci dávali křtít své děti, v noci uzavírali manželství, v noci přicházel k nim tajně do domu kněz, aby připravil nemocného na smrt, ale pohřeb vykonal mohamedánský duchovní (hodža). Tito tajní katolíci se nazývali *Laramani* (= pestří, falešní). Udrželi se ještě do dnešního dne, ale přece jejich počet

Vnitřek kostela Matky Boží v Letnici.

mizí, poněvadž se nepokládají za opravdové mohamedány a zvláště proto, že je nyní zakázáno, udělovati tajně katolický křest. Strach přešel těmto lidem tak hluboko do krve, že se ještě ani dnes neodvažují veřejně vyznávati katolickou víru.

O těchto tajných katolících jednal už biskupský sněm v Baru roku 1703. Papež Benedikt XIV. vydal pak zvláštní instrukce o této otázce v r. 1754. Jednotlivci ovšem vystoupili veřejně jako katolíci, zatím co jiní zůstali tajnými katolíky až dodnes. Potomci oněch laramanů, kteří přetrpěvše největší muka začali veřejně vyznávati svou katolickou víru, jsou dnes usídleni ve farnosti Stubla. Albánské farnosti v Metochii utvořili oni katolíci, kteří vytrvali v katol. víře.

VI. Po osvobození.

Království srbské uzavřelo r. 1914 se sv. Stolicí konkordát, v němž se ruší skopljanské arcibiskupství, poněvadž se zakládá nové arcibiskupství v Bělehradě. Skopljanská diecése dostává nové ohraničení, jak jsme o něm psali na počátku.

Po světové válce nastala pro skopljanskou diecési nová doba i nové povinnosti. Přicházejí do ní ze všech stran katolíci, ať jako úředníci nebo horníci nebo kolonisté. Duchovní správa jejich je velmi stížena jednak jejich roztroušeností, jednak malým počtem kněží. Kromě toho zůstala skopljanská diecése bez biskupa po tři leta, když odešel poslední skopljanský arcibiskup Lazar Mjedje do Skadaru. Teprve roku 1924 přichází dnešní biskup *dr. Ivan František Gnidovec*, který roku 1934 volí opět Skoplji za své sídlo.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Moskevský proces s trockisty. Začátkem března konal se v Moskvě proces s tak zvaným pravo-trockistickým blokem. Mezi obžalovanými byli: Bucharin, Rykov, Rakovský, Jagoda, Krestinskij a jiní, celkem 21 osob.

18 z nich bylo popraveno a 3 odsouzeni k dlouholetému žaláři. Tak zmizelo se světa několik posledních Leninových spolupracovníků, na nichž lpí odpovědnost za 30 milionů životů ruského lidu. Sotva je někdo litoval! Zakusili na sobě to, co připravili a provedli tolika jiným nevinným lidem. Obžalovaným se sice nekladlo za vinu, že by se byli súčastnili přímého vraždění ruského lidu, nýbrž to, že zrazovali sovětskou vládu. Přes fantastičnost mnohých obvinění vyšlo najevo mnoho nadmíru zajímavého a důležitého. Proces vlastně úředně potvrdil zoufalý stav SSSR a sovětské vlády. Všude prý jsou jen zrádci, záškodníci, špehouni cizích států a pod. a užaslý svět se ptá, když zrádci a německými agenty byli nejvyšší činitelé SSSR v č e r e j š í h o dne, kdo ručí za dnešek! Je těžko pochopitelné, proč bylo oznámeno celému světu, že všechno v SSSR je v tak zoufalém stavu! Útěcha, že popravou zrádců a špehounů nastane náprava a očista, působí málo přesvědčivě. Snad si vynutily takové veřejné přiznání vnitřně-politické poměry v SSSR, kterým nebylo možno odolati bez ohledu na to, co řekne cizina.

V ruském zahraničním tisku se vyslovuje mínění, že proces chtěl schválně vyprovokovati útok na SSSR!

Stalinův dopis o světové revoluci. Velikou sensaci způsobil dopis Stalinův, zaslaný komsomolci Ivanovu, uveřejněný 14. února v Pravdě, v Komsomolské pravdě a Rudé hvězdě, a druhý den otištěný všemi ostatními moskevskými časopisy. V dopise tomto Stalin potvrdil, že jeho cílem zůstává s v ě t o v á r e v o l u c e, a jelikož se právě skončila v SSSR výstavba socialismu, je nyní světová revoluce na řadě. Bez ní je další vývoj sovětského státu nemožný, protože prý k a p i t a l i s t i c k é státy neustále usilují o zničení sovětského režimu. Všechny cizozemské listy Stalinův dopis hned živě komentovaly, poněvadž se předtím snažila sovětská propaganda rozšiřovati mínění, jako by byl Stalin odmítl rozněcování myšlenky světové revoluce už definitivně. Pro mnohé lehkověrné byl tedy Stalinův projev opravdu překvapením.

Přiznání v procesu. Podle výpovědi obžalovaného soudruha Ivanova zavinil n e d o s t a t e k š k o l n í c h s e š i t ů (o kterém jsme psali v Apoštolátě) sám obžalovaný soudruh, jemuž byl tento obor výroby podřízen; schválně to tak zařídit. (Pravda 4. března.)

Neúrodu v SSSR přivodil komisař Griňko, který se k tomu také přiznal.

V Bělorusku bylo r. 1936 zúmyslně obžalovanými zničeno 36.000 koní, ve východní Sibiři 25.000 koní.

Soudruzi Kujbyšev, Ordžonikidze, Gorkij, Menžinskij nezemřeli přirozenou smrtí, nýbrž byli prý obžalovanými zavražděni — otráveni.

Jako nepřátelé lidu prý zničili obžalovaní opevnění západních hranic SSSR, sabotovali stavbu důležitých silnic, pobouřili proti sovětské vládě lid a pod.

To je jen malý zlomek výpovědí obžalovaných, jež soud uznal za prokázané. Nepochopitelným zůstane, proč se to všechno konstatovalo soudně, před očima světa!

Jak se provádí sabotáž v SSSR? Vedoucí bolševické kruhy se často snaží vysvětliti různé nedostatky v hospodářském životě Ruska jako následek sabotáže, kterou provádějí jednotlivci, spojení s cizozemskou výzvědnou službou. Polský žurnalista R. Varga popsal v časopise Polska zbrojna „Tisíc a jeden způsob záškodnictví a sabotáže v SSSR", jak se vskutku provádí. Uvádíme zde několik příkladů:

Trockista a hákový kříž na školních sešitech. Před námi leží školní sešit. Na obalu je vyobrazen Lenin, ale je nakreslen tak, že z různých čárek lze snadno sestaviti slovo trockist, zato stín vedle Leninova pravého ucha má podobu hákového kříže. Takové sešity jdou z ruky do ruky a každý se s utajenou radostí směje tomu, jak se to pěkně podařilo.

Krabička zápalek má obvyklý nadpis — SSSR, ale všechna písmena jsou tak umístěna, že při pohledu se strany připomínají svatozář, která zdobívá hlavy světců na ikonách. Zase si všichni uvědomují, že tu jde o zlomyslný vtip na sovětskou protináboženskou propagandu.

Na jiné krabičce, když odstraníte vrchní vrstvu papíru, najdete obrázek, znázorňující, jak dopadá hůl na hlavu sovětského „presidenta", soudruha Kalinina. Sovětští občané tyto krabičky už znají a rádi je kupují.

Báseň o Stalinovi. V jedné z krásných knih, vydaných na oslavu 20letého trvání SSSR, je možno čísti dlouhou báseň, věnovanou Stalinovi. Vyjadřuje nesmírné nadšení básníkovo nad dílem Stalinovým. Opravdovost těchto citů však poznáte, když pozorně přečtete první písmena básně. Z určité části těchto písmen brzo si sestavíte akrostych: Smrt Stalinovi — vrahu celého Ruska!

Sazečské chyby, které přidáním nebo vynecháním některých písmen úplně mění smysl článků a projevů i vynikajících sovětských předáků, jsou všedním zjevem. Každá taková chyba (nebo utajený akrostych), jako vůbec každý nahodilý či zlomyslný žert se rozletí jako blesk po SSSR. Takových falešných zpráv i prostých klepů, v nichž si sovětský občan vybije svou nenávist vůči režimu, je na tisíce.

To jsou ovšem více méně neškodné projevy nepřátelství. Jak se však provádí opravdová sabotáž, o tom přinesla sdostatek zpráv korespondence z různých sovětských procesů. Škodí se tím nejen sovětskému režimu, ale i samým občanům. Nenávist však bývá, bohužel, často slepá.

Udavačství kvete. Dopisovatelé sovětských časopisů neopomenou nikdy zavděčiti se atheistům v redakci tím, že udávají věřící kněze. Tak Komsomolská pravda 1. března přinesla zprávu o knězi, který putoval Ruskem jako obchodník různými drobnostmi (rusky — korobějník). Podle udání dopisovatele pokřtil onen kněz v jedné vesničce 18 dětí ve stáří od 1 do 15 let, mezi nimi i dvě pionérky.

POLSKO

Počet katolíků obřadu byzantsko-slovanského v diecési podlašské uvádí úřední list (čís. 1. a 2.) celkem 1898 duší v těchto devíti farnostech: Bubel Pawlów 143, Dokudów 388, Hola 451, Kodeň 65, Kostomloty 131, Poloski 165, Szóstka 85, Terespol 480. V diecési podlašské vzniklo vlastně poválečné hnutí unijní ze živých vzpomínek na někdejší sjednocení s katolickou Církví, od níž byli carskou vládou násilně odloučeni. Vraceli se tedy a vracejí k dávné víře svých otců.

Komunista zavraždil katolického kněze. V obci Ljubaň, poblíže Poznaně v Polsku, zastřelil komunista Nowak v kostele místního katolického faráře P. Sztreicha. Když chtěl napadenému knězi přispěchati ku pomoci kostelník, vrah jej též zastřelil. Z věřících přítomných v kostele byl ještě zraněn jeden chlapec. Dokonav své hrozné dílo, vrah vyběhl na kazatelnu a zvolal: „Ať žije komunismus!" V první chvíli byli věřící ohromeni, ale pak chytili vraha a chtěli ho na místě ztrestati. Přispěchavší strážníci jen s velikou námahou vyprostili vraha z rukou rozrušeného davu. Vrahem se stal nezaměstnaný komunista, 48 roků starý, jménem Nowak. Do Ljubaně přijel několik dní před vražedným útokem, který vykonal jménem komunistické strany. Ljubaň je veliká dělnická obec, která velmi trpěla nezaměstnaností; komunisté toho využívali a rozvíjeli velikou agitační činnost. Zastřelený Sztreich byl však na stráži a organisoval proti komunistické nevěře náboženské kroužky, které nabyly převahy nad komunistickými buňkami. Odtud vznikla smrtelná zášť komunistů proti horlivému knězi. Vrah byl odsouzen k smrti.

JUGOSLAVIE

Náš spolupracovník, P. Alois Turk, dosavadní kaplan ve Skoplji, byl ustanoven misijním knězem v Bitolji a současně učitelem katol. náboženství na gymnasiích v Bitolji, Prilepu, Ochridu, Tetovu, Kumanovu, Velesu, Kavadarju a na měšťanských školách v Kočanech a Debru. — Stačí jediný pohled na mapu — abychom poznali apoštolský úkol horlivého slovinského kněze v nejjižnějších krajích Jugoslavie.

Postavení katolíků po odstranění konkordátu z jugoslavské sněmovny se stalo hodně těžším, zvláště tam, kde žijí roztroušeni mezi jinověrci, jako na př. v jižním Srbsku. Sotvaže začne katolický duchovní shromažďovati mládež — budoucnost své farnosti k výchově — hned se tam staví za peníze Červeného kříže „sokolský dům". Ministerstvo osvěty vydržuje učitele zpěvu, který pravidelně dochází do sokolovny, aby tam bylo zlákáno co nejvíce mládeže — i katolické. Když se však tento pokus rozbil o uvědomělost katolické mládeže a horlivou pastoraci katolického duchovního, tak-

že sokolovna zůstala prázdná — až na občasné celonoční taneční zábavy — chystá se nový útok: Zamýšlejí tu postaviti veliký „Dům kultury", kde bude velká dvorana, dokonalé jeviště a kino — svůdná lákadla i pro katol. mládež. Tak pod rouškou kultury se bojuje proti katolictví. Ale ještě i jinak.

Když před lety přišel katol. kněz na své působiště, nebylo tam vůbec žádné pravoslavné cerkve ani duchovního. Dnes jim obec za podpory mocných činitelů postavila nový chrám, jsou tu dnes dva faráři pravoslavní skvěle placení, děkan (bez maturity, ale s měsíčním příjmem na 4000 dinárů) a placený katecheta (který nemá ještě ani složeny všechny zkoušky) a nový ještě má brzo přijíti. Všechny veřejné podpůrné spolky mají ve výboře také pravoslavné duchovní, pro katolického kněze ovšem tam není místa. To je pak ovšem nerovný boj!

RUMUNSKO

Nová rumunská vláda, v jejímž čele je pravoslavný patriarcha Miron, velmi se o to přičiňuje, aby navykla široké vrstvy pravoslavného lidu pravidelné návštěvě kostela. Všichni státní úředníci mají nařízeno každou neděli a svátek súčastniti se bohoslužeb. Stejné předpisy platí i pro školní mládež, nad níž mají míti dozor učitelé. — Nebude-li provázeti tyto zevnější předpisy také horlivá duchovní pastorace, která vychová věřící k uvědomělému křesťanskému životu z vnitřního přesvědčení, nedocílí se pouhými státními předpisy opravdové náboženské obrody lidu.

BULHARSKO

Východní větev sester karmelitek. Přede dvěma roky byl založen v Sofii v Bulharsku první klášter bosých karmelitek východního obřadu. Jsou v něm dnes čtyři sestry zakladatelky, jedna sestra s dočasnými sliby a tři novicky rozené Bulharky, které z pravosloví přešly na katolickou víru. Karmelitky latinského obřadu nezpívají své hodinky, nýbrž se je toliko modlí ve společném choru. Nová východní větev bulharských karmelitek přijala však s východním obřadem také i východní zpěv liturgický.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Den křesťanského Východu na CM bohoslovecké fakultě. V neděli 20. února (v oktávě úmrtního dne sv. Cyrila) pořádala Cyrilometodějská boh. fakulta spolu s arcibiskupským kněžským seminářem unijní den. Byl to už třetí den křesťanského Východu, který byl v letošním školním roce slaven. První dva unijní dny konaly se v arcibiskupském kněžském semináři 14. a 28. listopadu. První uspořádán na oslavu sv. Josafata Kunceviče, druhý spojen s významným východním mariánským jubileem (900. výročí založení památného mariánského chrámu nad „Zolotymi vorotami" v Kijevě r. 1037). Třetí unijní den byl přidružen k úmrtnímu dni sv. Cyrila. Po ranních unionistických pobožnostech v obou seminárních kaplích shromáždila se veškerá akademická obec cyrilometodějské vysoké školy v čele s profesorským sborem a představenstvem o půl 11. hodině v chrámě sv. Michala, kde sloužil slavnou bohoslužbu byzantsko-slovanského obřadu O. Kazimír Bojsák O. S. Fr. za přísluhy řeckokatolických bohoslovců olomouckého semináře. Bohoslužbu sborově doprovázel pěvecký sbor bohoslovecký. Po evangeliu měl liturgickou homilii proděkan CM fakulty profesor dr. Fr. Cinek. Osvětlil vznešený rituál mešní bohoslužby řeckého obřadu a zdůraznil, že tato bohoslužba, jež má totéž myšlenkové schema, tentýž sled liturgických úkonů, téhož ducha modliteb, jako velebná oficiální bohoslužba západní, je nejdrahocennějším pokladem Východu z dob původní jednoty a nejposvátnějším pojítkem, které víže katolický Západ s odloučeným Východem. Nato rozvedl hlavní myšlenku kněžského evangelia o návratu ztraceného syna do otcovského domu. Po mešní bohoslužbě, jíž

súčastnilo se velmi hojně věřících, pomodlili se bohoslovci společně na úmysl unionistický Otčenáš latinsky, řecky a staroslovansky. Odpoledne o půl 17. hod. konala se v aule CM bohoslovecké fakulty unijní akademie za účasti zástupců duchovenstva v čele s J. Ex. světícím biskupem Stavělem, generálním vikářem prelátem drem Martinů a kapitulním děkanem prel. drem Kachníkem. Po úvodním sborovém zpěvu z liturgie sv. Jana Zlatoústého měl slavnostní proslov děkan CM fakulty msgr. dr. B. Vašek. Vyzvedl aktuálnost unionistické katolické akce a obsáhle osvětlil soudobou duchovní situaci, která ukládá unijní práci zvýšené oběti, ale zároveň slibuje požehnanou žeň. Pak recitoval bohoslovec Lyčka Pochvalu sv. Cyrilu od bisk. Klimenta. Po dalších zpěvních vložkách z vých. liturgie přednášel německý bohoslovec Friedl na téma: Die Bedeutung der unionistischen Idee für die deutschen Katholiken (Význam unijní idee pro něm. katolíky) a řeckokatol. bohoslovec Mirossay: Značenie unii v kulturnoj i religiosnoj žizni Podkarpatskoj Rusi. Akademie zakončena velebným řeckým hymnem Polychronion.

ČECHY

Čeští bohoslovci v Litoměřicích založili v neděli, dne 13. března t. r. ve svém semináři odbor Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Pozvali si na svou dobře připravenou slavnost ústředního tajemníka ACM, kanovníka msgra Fr. Jemelku z Olomouce, který nejprve v neděli ráno po společné mši sv. o 8. hod. měl v seminárním kostele pro všechny bohoslovce i přítomné věřící český a německý proslov o významu a úkolech ACM pro unijní snahy Církve. Bylo třeba ukázat, že tu jde o veliké, společné zájmy obecné Církve, jež nesmějí býti lhostejny žádnému opravdovému katolíkovi. Na odpoledne připravili čeští bohoslovci v seminární aule pěknou akademii, jíž poctili svou návštěvou vedle seminárních představených také čeští kanovníci litoměřičtí s p. generálním vikářem prelátem Šelbickým v čele a četní kolegové-němečtí bohoslovci. Po úvodním chorálu „Svatý Václave" přivítal přítomné iniciátor celé apoštolátní akce bohoslovec V. ročníku Václav Lochman a naznačil význam a účel zakládaného odboru ACM. Skromný, ale zdatný pěvecký sbor českých bohoslovců přednesl pak několik zpěvních čísel (žalm 8. Ó Pane náš, staroslovanský Otče náš, bratrskou svéráznou píseň „Stari grade" a hymny, papežskou a státní). Po prvním sborovém zpěvu měl slavnostní přednášku o ACM ústř. tajemník msgre Jemelka; vylíčil v ní konkretně, jak z hořčičného semene rostl v požehnané půdě velehradské mohutný strom cyrilometodějského Apoštolátu, zaléván modlitbami a pěstěn obětavou prací moravského nadšeného kněžstva, především † arcib. dra Ant. C. Stojana, až dorostl významu světového za pontifikátu nynějšího sv. Otce Pia XI., velikého horlitele o sv. jednotu Církve. Ani doby tak rozbouřené, jako jsou právě přítomné dni, nezmenšují, ani neodsunují, nýbrž ještě zdůrazňují potřebu apoštolátní práce pro jednotu a mír v Církvi Kristově. Velehradská devise: Čím blíže Kristu, tím blíže k jednotě Církve — volá po nových apoštolech. Kéž vzejdou z nového cyrilometodějského štípení v semináři a v diecési litoměřické!

Po slavnostní akademii konala se hned první apoštolátní porada nového odboru, na níž praktické pokyny pro úspěšnou práci budoucí podal též ústřední tajemník msgre Jemelka. Čeští bohoslovci v Litoměřicích, založivší odbor ACM, jsou sice jen skromnou menšinou v semináři, ale právě menšina bývá průbojná a energická, a tak mohou ve zbožném bratrstvu ACM za laskavé přízně a podpory svých představených připravovati nové duchovní jaro náboženského obrození svého lidu v nejsevernější oblasti naší republiky jako hodní pokračovatelé Apoštolátu cyrilometodějského. Gospodi, pomiluj!

SLOVENSKO

Na lékařské fakultě Komenského university v Bratislavě se habilitoval dne 19. března t. r. bývalý akademik katol. internátu Svoradova, MUDr. František Šubík, známý širší slovenské veřejnosti pod básnickým pseudonymem Andrej Žarnov. Jeho básnické sbírky mu zajišťují čestné místo ve slovenské literatuře a také polská literární akademie poctila ho už stří-

brným věncem uznání. Ale přes tuto svou činnost básnickou nezapomínal dr. Šubík ani na vědeckou práci, která mu nyní otevřela cestu k universitní katedře. Je to svědectvím jeho píle, nadání a nezlomné energie, ale také cti akademické obce svoradovské, kde nový docent kladl základy své vědecké kariéry. Vivant sequentes!

Činnost salesiánů, kteří se věnují hlavně záchraně mládeže po příkladu svého zakladatele sv. Don Bosko, zakotvila dosud na Slovensku jen v diecési trnavské, a to v Bratislavě, ve Sv. Benediku (v poříčí Hronu), v Šaštíně a v Trnavě. Nyní se chystají také v diecési nitranské, v Žilině, zbudovat velký dům s kaplí, kde chtějí soustředit a vychovávat slovenskou mládež, především tu nejopuštěnější. K dílu svému ovšem i v Žilině, jako všude jinde, přistupují salesiáni v důvěře v pomoc Boží a podporu dobrých lidí, kterým není lhostejný osud dorůstajícího pokolení pro Církev i národ.

PODKARPATSKÁ RUS

V Užhorodě zemřel dne 15. března t. r. prelát protojerej dr. Vasilij Hadžega, dlouholetý profesor bohosloví, jeden z nejvýznačnějších kulturních a vědeckých pracovníků řeckokatolických na Podkarpatské Rusi. Pocházel z Rus. Poljany v župě marmarošské (nar. 1864); po studiích v Užhorodě a v Levoči vstoupil do kněžského semináře užhorodského a pak odešel na vyšší studia theologická do Budapeště a Vídně, kde nabyl hodnosti doktora theologie. Po svém vysvěcení na kněze (1887) kaplanoval nějaký čas v Marm. Sihotě a v Novém Městě pod Šatrom, až byl r. 1892 povolán za biskupského sekretáře do Užhorodu. R. 1897 se stal profesorem dogmatiky a filosofie a ředitelem konviktu (internátu kněžského sirotčince) a později (1904) byl jmenován řádným profesorem církevní historie a práva na bohosl. ústavě v Užhorodě. Od r. 1914 byl kanovníkem kapituly a stal se roku 1930 jejím protojerejem. Kromě svých úředních funkcí v různých diecésních komisích věnoval † prelát dr. Hadžega mnoho pilné práce národnostnímu, hospodářskému a kulturnímu podnikání svého národa, nezapomínaje při tom na horlivou činnost vědeckou a literární. Jeho péčí byl založen při spolku „Prosvěta" vědecký odbor a při něm začal vycházeti literárně-vědecký „Sborník", v němž uveřejňoval dr. Hadžega své práce historické. (Dodatki do istorije Rusinov i ruskich cerkvej, Perva sproba istorije gr. kat. eparchije Mukačevskoje a Papska bulla o perenesenju osjedka gr. kat. episkopa iz Mukačeva do Užhorodu). Kromě toho přispíval četnými cennými historickými pracemi do listu „Podkarpatská Rus" (jako na př.: O řeckých a ruských monastýrech pod Arpadovci, Sevljuš pod Arpádovci, Pečerská lavra Tichonská, O prvních počátcích národního školství na Podkarpatské Rusi, Dějiny katedrální kapituly mukačevské atd.), do basiliánského „Zapiski Čina sv. Vasilija Vel.", Literárně-vědeckého Sborníku tovar. jména Ševčenka ve Lvově a j. Dr. Hadžega byl muž veliké životní práce, kterou mu znemožnila teprve těžká a dlouhá choroba poslední — v 51. roce kněžství a v 75. roce věku. Jeho slavného pohřbu se súčastnili vedle obou řeckokatolických biskupů zástupci církevních i světských úřadů s guvernérem Hrabarem v čele, přečetné spolky a zástupy věřícího lidu. Pochovali ho do krypty katedrálního chrámu!

Za hranicemi.

ŘÍM

Mezinárodní autorita sv. Stolice zabránila nepřátelství dvou amerických republik na ostrově Haiti (v Západní Indii). Mezi ostrovy antillskými zaujímá Haiti podle velikosti druhé místo. Od roku 1843 byl ostrov Haiti politicky rozdělen mezi republiku San Domingo a Haiti. Občanské války i lehkomyslné konflikty s evropskými státy byly tam domovem. Ve sporu, který koncem loňského roku povstal mezi oběma republikami, shodly se zástupcové obou států na prostřednictví sv. Stolice. A vskutku se také podařilo apoštolskému nuntiovi, arcibiskupu Maurilio Silvanimu, jako zástupci sv. Stolice, urovnati spor vzájemnou dohodou dne 31. ledna 1938. Presidenti obou republik poděkovali pak jménem svého lidu sv. Otci za pokoj-

né a definitivní zlikvidování sporu zásluhou apoštolského nuntia, zdůrazňujíce, že sv. Stolice pomáhala k vítězství nejzdravějším zásadám mezinárodního práva, „které by měly býti nezměnitelnou normou ve stycích mezi křesťanskými zeměmi!" — Bohužel, veliké křesťanské národy v Evropě ignorují mezinárodní mírové poslání sv. Stolice — hledajíce jediné rozhodnutí — meče!

Ve veřejném sezení papežské konsistoře dne 17. března byly dokonány poslední přípravy k svatořečení tří nových světců katolické Církve. Sv. Otec sám se ujal slova po předepsaných formaliích a zdůraznil zvláště útěšnou myšlenku, že Boží Prozřetelnost dává Církvi ochranu svatých vždy podle důležitých potřeb a ve chvílích velmi kritických. Tak i nyní připravované svatořečení tří nových světců odpovídá potřebám doby: Ondřeje Boboly, který bude ochráncem své vlasti, připomínaje jí hrdinství mučednické k ochraně katolické víry, Jana Leonardiho, zvěstujícího nové milosti ve velkém díle misijního apoštolátu a Salvatora da Horta, který bude prosit Boha o milost pro svoji vlast španělskou, nyní tak hrozně zmučenou. Obdivuhodný příklad mučednictví Ondřeje Boboly, pravil sv. Otec, zazáří znova v jeho vlasti i v krajích, kde je tak časovou a tak nutně potřebnou věrnost a statečnost v obraně víry a života křesťanského. Když pomyslíme, co se nyní děje na těch bezmezných prostranstvích, život a dílo velikého mučedníka vzbuzuje útěchu a naděje.

Slavnosti ve veřejné papežské konsistoři se súčastnili vedle 25 kuriálních kardinálů a funkcionářů konsistorních též zástupcové řádů, jimž náleželi blahoslavenci uznaní za hodné pocty svatosti. Tovaryšstvo Ježíšovo delegovalo do papežské konsistoře své zástupce řádové, kteří se sjeli do Říma na generální kongregaci řádovou z provincií polské, československé, jugoslavské, mexické, kolumbijské, neapolské, sicilské, irské, filipinské, rumunské a z indických misií.

LOTYŠSKO

Lotyšští katolíci zůstávali až do nedávných dob bez vlastní diecése, bez biskupa, ba i bez kněží své národnosti. Teprve r. 1917 za německé okupace ustanovil mohylevský metropolita E. Ropp kanovníka A. Spryngowicze, tehdejšího faráře v Liksně, generálním vikářem katolického Lotyšska, který přes nepřízeň poměrů mnoho vykonal pro organisaci lotyšského církevního života. R. 1918 zřídila Apoštolská Stolice samostatnou diecési v Rize a po dvou letech byl v Agloně vysvěcen A. Spryngowicz na biskupa. Pod jeho vedením nastává všestranný rozvoj katolicismu v Lotyšsku. Duchovní seminář hned r. 1920 založený pro 60 alumnů odchoval už na 95 kněží, jsa později podporován biskupským gymnasiem, zbudovaným pro 300 chovanců v Agloně. Kostely ve válce pobořené byly obnoveny a jejich počet doplněn 20 novými svatyněmi, zřízeno nových 40 far a 6 nových děkanství. Také počet katolíků vzrostl za posledních 20 let následkem územních změn s 350 na 480 tisíc. K náboženské práci přibývají nové řehole mužské — mariáni a kapucíni — i ženské (3) a duchovenstvo světské (180 kněží) se věnuje s velikým úsilím duchovní správě, nacházejíc se strany státu plné porozumění. Když pak r. 1924 estonští katolíci, kteří dosud patřili pod pravomoc diecése rižské, nabývají samostatnosti jako apoštolská administratura, bylo dosavadní biskupství v Rize povýšeno na arcibiskupství a r. 1937 se stává metropolí; v Lipavě totiž bylo utvořeno nové biskupství, jehož správu prozatímně převzal arcibiskup rižský. Nová diecése lipavská tvoří územní pás podél hranic polských a litevských až k moři Baltickému oddělená řekou Dvinou od rižské arcidiecése.

MAĎARSKO

V rámci letošního mezinárodního sjezdu eucharistického v Budapešti pořádá též mezinárodní Svaz katolických pedagogů kongres katolického učitelstva. Ve Svazu je dnes organisováno přes 60.000 katolických učitelů a učitelek z 35 různých zemí. Hlavní téma jejich budapeštských porad bude se zabývat bojem nevěreckých komunistů o duši dítěte a otázkou, co třeba proti tomu činiti se strany katolických vychovatelů mládeže.

NĚMECKO

Přehodnocování všeho. Až bude kdysi psáti kulturní historik dějiny nynějšího Německa, zaznamená dalekosáhlé přeměny zevnějších poměrů III. Říše v každém ohledu. To nebude však nic překvapujícího! Vždyť světové dějiny mají takových dokladů radikálních změn sdostatek. Co však zůstane smutnou výsadou a charakteristikou dnešního režimu v Německu, je skutečnost, že slova, označující nejvzácnější statky lidské, pozbyla tam svého pravého významu. Čím je dnes v III. Říši slovo svoboda — ať osobní, či společenská, organisační, náboženská, národní, kulturní atd.!? Jakou zrůdou se stala německá víra lomeného kříže, jež se kryje jménem křesťanským. A co je německé mluvení o míru, když skutky překvapujícího násilí provádí současně suchou cestou armáda!? A plebiscit — tajné hlasování lidu — pro zákon už napřed vydaný, přísahou celého státního aparátu už předem zpečetěný — není to krvavá ironie předstírané svrchovanosti vůle lidu!?

Ale na těchto bařinách falše a klamu vyrostl v Berlíně ještě jiný blínový květ, který nese schlubné jméno „Katholisches Pressebüro Deo et Patriae" (katolická tisková kancelář: Bohu a vlasti). Jeho „katolictví" poznáte podle ducha, jímž je vedeno. V jednom z posledních jeho projevů obviňuje tato katolická kancelář katolické biskupy německé, že svými pastýřskými listy zavinili roztrpčení vlády proti katolíkům. Jednali prý tito „političtí" biskupové jako oni ruští generálové, kteří na počátku světové války hnali celé kolony vojska do jisté smrti jen z osobních prestýžných pohnutek!

A jako našeptávače těchto politických biskupů označuje kancelář „Deo et Patriae" jesuity, kteří prý jen provádějí své staré heslo: Účel světí prostředky! Autorem těchto hanebností má býti „katolický" farář z Mnichova! Je tu dvojí možnost: Buďto lživě předstírá „Katholisches Pressebüro" své a svých spolupracovníků katolictví, tedy vědomě podvádí celou německou veřejnost, anebo skutečně shromáždila už tato kancelář zrádce katolictví, jímž opravdu účel posvětil prostředky, a tu je vskutku těžko rozhodnout, která hanebnost je větší!

RAKOUSKO

(nyní už bývalé.)

Než přišla potopa. Podle starého zvyku z dob napoleonských válek bylo z rozkazu solnohradského a apoštolského administrátora tyrolského, arcibiskupa msgra Waitze obnoveno slavnostní zasvěcení katolického Tyrolska Božskému Srdci Páně, jak se konávalo v nejtěžších chvílích vlasti. — Vídeňský kardinál dr. Innitzer nařídil pro diecési v letošní době postní pravidelné adorační pobožnosti mírové a měsíční mši sv. v každé farnosti za mír a svobodu Rakouska. — Společný postní pastýřský list rakouských biskupů zdůraznil letos ochranu nedělního a svátečního klidu a na základě konkordátu z roku 1934 ohlašoval důkladnou úpravu dosavadních přestupků za spolučinnosti s vládou. Katolické Rakousko už nebude budovat nové řády podle Božích přikázání a podle směrnic papežských encyklik — bude se míti co bránit zátopě rasového novopohanství!

AMERIKA

Nové metody katolického Apoštolátu v Americe. „Můžete mně dávati otázky, jaké vám libo!" — Takové nápisy možno čísti na velkých transparentech v různých městech Spojených států severoamerických. Před transparentem stojí katolický kněz nebo i moderní laický apoštol. Kolem zástup nahodilých posluchačů. Slyšeti otázky a odpovědi — tak provádí na ulicích velkoměst novou metodou katolické misie „Bratrstvo, vzdávající svědectví katolické pravdě" (Catholic Evidence Guild).

Počátek se stal v městě Oklahomě, kde mezi 200.000 obyvatel bylo sotva 2 proc. katolíků. A hned za první rok získaly tyto pouliční misie 800 jinověrců katolické Církvi. Dnes se rozšířila nová metoda apoštolátu i do jiných měst amerických. Někteří katolíci dosud s ní nesouhlasí, pokládají takový apoštolát za jakési snižování Církve.

Stephen Leven, vicerektor a-

merické koleje v Lovani, hájí však novou metodu pouličních misií a píše: „Dnes nadešla doba, kdy je třeba jíti k nevěřícím, vyhledávati jich a stavěti jim před oči pravdy, které oni úporně odmítají. Musíme konati misie i v krajích civilisovaných, netoliko mezi divochy. Musíme se vrátiti k metodám prvních dob křesťanských, kdy šli apoštolové na ulice a náměstí a kázali evangelium... Vezměme sobě za ochránce takového hlasatele slova Božího, jako byli sv. Antonín Paduánský, sv. Vincenc Ferrerský, sv. Vincenc z Pauly, kteří neváhali promlouvati k zástupům na ulicích a náměstích... Vyjděme vstříc těm ovcím bloudícím, které mají často v opovržení katolickou pravdu jen proto, že neměli příležitost ji poznati. („La predication en public aux Etats Unis.")

„Catholic Revivals", Katolické oživení, obrození, nazývají se p o u l i č n í m i s i e v Americe. Konají se obyčejně takto. Nejdříve kněz nebo katolický laik zazpívá s přítomnými katolíky píseň k Duchu sv. na př. „Veni Creator" (Přijď, Duchu Tvůrčí...). Po ní přednese krátké (ne delší než půlhodinové) apologetické kázání, vyzve přítomné k dotazům a hned na ně odpoví. Potom oznámí dobu a téma příští promluvy a zakončí pouliční misii modlitbou „Otče náš" a poděkuje posluchačům: „Na shledanou! Požehnej Vás Pán Bůh!" Takové „Revivals" trvají 6 až 12 dní. První se proti nim ozvala „L i g a m l a d ý c h k o m u n i s t ů", kteří v nich vidí největší překážku propagandy komunismu!

Šíření katolického písemnictví mezi jinověrci v Americe se věnuje řada organisací jako na př. „The Calvert Association", nebo „The Catholic Book Club" (klub katolické knihy); a jsou to zvláště katoličtí studenti, kteří po ulicích roznášejí letáky, informující o katolickém tisku a literatuře.

Proti pornografii bojuje „Legie slušnosti" (Legion of Decency) za součinnosti katolických akademiků tím, že organisují kampaně, bojkotující všechna nemravná vydavatelstva a filmy. V prvé polovici ledna, jak sděluje washingtonský dopisovatel „Osservatore Romano", složili katolíci v celých Spojených státech v kostelích slavný slib, že budou potírati všechny nemravné filmy a vydavatelské podniky. Katolická svépomoc!

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Průvodce posvátnou liturgií Svatého týdne

DR. JAN HEJČL:

Od Květné neděle do Bílé soboty

Mistrovský překlad liturgických textů, vzorná úprava tisková, vydání dvoubarevné na indickém papíru.

•

Cena 20 Kč brožovaná, 28 Kč vázaná v plátně.

•

Vydala a rozesílá

Matice cyrilometodějská v Olomouci,

Wilsonovo náměstí 16.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Květen 1938. Číslo 5.

Svatý Sáva a Řím.

Dr. Fr. Grivec.

Různá mínění.

Srbská pravoslavná církev se ráda honosně nazývá po svém zakladateli a velikém osvětiteli srbského národa církví svatosávskou. Tohoto názvu zvláště v posledních letech tak často a nadšeně užívali, že se stal téměř úředním názvem srbské církve. Poněvadž jména sv. Sávy mnozí zneužívali takřka jako hesla protikatolické bojovnosti, naskýtá se otázka, je-li takové spojení vědecky založeno a historicky oprávněno. Tak o letošním svátku sv. Sávy vážný časopis „Echo de Belgrade" upozornil, že sv. Sáva byl v přátelských stycích s Římem a že tudíž protikatolická církevní politika nemá práva naň se odvolávat. Jako důkaz uváděl některé historické události a mínění katolických dějepisců.

Je pravda, že byla úcta sv. Sávy v dřívějších stoletích poněkud rozšířena i mezi katolíky. V některých dalmatských diecésích umístili jeho jméno v katolické litanii ke všem svatým, později pak je zase vypustili. Dalmatský národní básník, františkán Kačič Miošič, v 18. století opěvoval sv. Sávu jako katolického světce. Ve století 19. dokazovali katoličtí dějepisci Martinov, Nilles a jiní, že sv. Sáva zůstával v jednotě s katolickou Církví. Totéž před několika lety dokazoval dr. R. Rogošič v „Novi Reviji" (1929, str. 368 — 389).

Naproti tomu však tvrdí pravoslavní dějepisci velkou většinou, že byl sv. Sáva rozhodný nepřítel Říma a latiníků.

Z takových různících se mínění katolických a pravoslavných dějepisců dalo by se souditi, že tato dějinná otázka není zcela jasná a že pravda může býti asi uprostřed mezi těma dvěma krajnostmi, že totiž sv. Sáva nebyl stoupencem Říma, ale že také nebyl jeho rozhodným protivníkem nebo nepřítelem. Toto střední a zprostředkující mínění se pokusím poněkud zdůvodniti a objasniti.

Hned na počátku zdůrazňuji, že se tu třeba držeti přísně střízlivě dějinné pravdy, pokud ji možno dostihnouti. Každé stranické přehánění s katolického nebo pravoslavného stanoviska může jen škoditi katolickému či pravoslavnému dokazování — podle známé zásady: „kdo příliš mnoho dokazuje, nic nedokazuje" (qui nimis probat, nihil probat). Dobře je třeba rozlišovati, co je pevně dokázanou historickou událostí, a co je pouze více méně pravděpodobnou domněnkou.

Rastko-Sáva Nemanja.

Sáva je klášterní jméno Rastka, nejmladšího syna srbského vladaře Štěpána Nemanje z druhé polovice dvanáctého století. Rastko se narodil okolo roku 1170. Jako nejmladší syn a též pro svou milou povahu byl miláčkem svých starostlivých rodičů. Už záhy v mládí ukazoval zvláštní náklonnost ke zbožnosti a duchovnímu životu. Miloval společnost mnichů se Sv. Hory Atonské, kteří přicházeli na otcův dvůr prosit almužny pro atonské kláštery. V rozhovorech s putujícími atonskými mnichy uzrávalo v jeho srdci rozhodnutí, že se zasvětí klášternímu životu. Když mu bylo sedmnáct let odešel tajně z domu na klášterní horu Atos ve společnosti jakéhosi ruského mnicha. Tam vstoupil do ruského kláštera Pantelejmonova, později pak se na přání představeného přestěhoval do kláštera Vatopedského, kde byl bezpečněji skryt.

Starostlivý otec Štěpán Nemanja poslal své lidi, aby hledali drahého syna Rastka. Soudil, že se skrývá někde na Atosu. Tam ho také skutečně našli a chtěli ho odvésti domů. Když už skoro dosáhli cíle a unavení dlouhou cestou bezstarostně usnuli, utekl jim Rastko do klášterní věže. Tam složil klášterní sliby, přijal klášterní jméno Sáva a po mnišských postřiženinách přijal řeholní roucho. Otcovým poslům shodil z věže svůj oblek a vlasy a přiložil zbožný dopis pro otce, v němž mu vysvětlil svůj krok. Otec se dal utěšiti a nakonec zůstal ve stálém spojení se svým miláčkem. Sáva přemluvil svého otce, že se zřekl trůnu a jako mnich Simeon se uchýlil do těsné cely studenického kláštera (r. 1196). Následujícího roku odebral se pak za svým synem na Atos. Vlivem svého syna založil srbský klášter Chilandar a v něm prožíval poslední dny svého života. Tam také na počátku nového století (r. 1200) kajícně umřel.

Když latinští křižáci dobyli Cařihradu a založili latinské císařství cařihradské (1204) a znepokojovali také mnišskou horu Atos, vrátil se Sáva na přání svého bratra Štěpána do Srbska a vzal s sebou též tělo svého otce. Přenesl je do studenického kláštera a sám převzal vedení tohoto kláštera. Okolo roku 1216 se vrátil na horu Atos.

Štěpán Nemanja „Prvověnčený".

Zatím se jeho bratr oženil s Annou, vnučkou benátského dóžete Jindřicha Dandola. Benátčané mu zprostředkovali u papeže královskou korunu. Papežský legát pak ho korunoval za srbského krále roku 1217. Tím si Srbsko zabezpečilo uznání katolických vladařů a větší bezpečnost před nebezpečnými sousedními státy. Štěpán Nemanja upevnil tím také svoje panství v jižní a přímořské části své državy, kde převládalo románské a albánské obyvatelstvo římského obřadu. Srbské jádro jeho státu nebylo však spokojeno s jeho opíráním se o latinství, papežství a Benátky. V jádru Srbska zakořenila se totiž už slovanská bohoslužba byzantského obřadu a s ní

také náklonnost k byzantské církvi. V tom duchu byl také vychován králův bratr Sáva. Je proto pravděpodobno, že nebyl spokojen s rozhodným krokem svého bratra, ale nepřátelské stanovisko proti Římu nedá se dokázati.

Srbská opposice proti římskému a latinskému směru státní a církevní politiky Štěpánovy se připínala na blahou vzpomínku zemřelého krále otce, jejž lid už ctil jako světce a jehož hrobu připisoval zázračnou moc. Studeničtí mnichové ohlásili zmatenému lidu, že se zvěčnělý vladař a mnich Simeon dohněval na svého syna, a že jako znamení tohoto hněvu vyschl vonný olej, který dosud vytékal z jeho ostatků. Opravdu zajímavý středověký projev srbské opposice proti králově politice!

V této vnitřní státní rozdvojenosti potřeboval Štěpán „Prvověnčený" víc než kdykoliv dříve pomoci svého váženého bratra-mnicha, který mohl usmířiti lid a překlenouti vnitřní rozpor v zemi, jak to už dříve vícekrát byl se zdarem učinil jako představený studenického kláštera. Prosil ho tedy, aby se vrátil domů a usmířil duši drahého zemřelého otce.

Sáva, milující svůj domov, vyslyšel bratrovu prosbu. Vřelým dopisem, který položili na Simeonův hrob v Studenici, usmířil otcovu nevůli, že opět z jeho ostatků vytékal vonný olej. Sám potom bez pochyby v dorozumění s bratrem odešel do Nicee, aby vymohl pravomoc pro samostatnou novou církevní organisaci slovanské části srbského státu. (Pokračování.)

Anna Jaroslavna, královna Francie.

(1051—1060.)

G. Rubanov.

I.

Roku 1882 po skvělé korunovaci nejmocnějšího ruského cara Alexandra III., zvaného „Mírotvůrce", kdy se do Ruska sjeli zástupci všech zemí a dynastií, přibyli do starobylého Kijeva — „matky to ruských měst", zástupce španělského krále a jeho příbuzný, vévoda Montpensier. Navštívili kijevský chrám sv. Sofie (Přemoudrosti Boží), v němž kdysi v sarkofágu z byzantského mramoru dřímal věčný sen zakladatel sofijského chrámu, kníže Jaroslav Moudrý.

Vévoda Montpensier, potomek francouzského královského rodu bourbonského a po přeslici také potomek ruského knížete Jaroslava Moudrého, povolal k sobě duchovního při katedrále a prosil ho, aby sloužil zádušní mši sv. u hrobky jeho předka, knížete Jaroslava Moudrého, jehož jméno se již v XI. století vepsalo do francouzských dějin. Osvětlení těchto dějinných stránek, zachycujících styky Francie a Ruska, chtějí posloužit tyto řádky.

Anna Jaroslavna, královna francouzská.

II.

Byl ještě středověk. Nevelké bylo tehdejší království — Francie Kapetovců. Kijevská Rus přijala teprve nedávno křesťanství. V této době sňatek kijevské kněžny Anny s francouzským králem Jindřichem I. připadá jako dvě ruce vztažené z nejvzdálenějších stran Evropy a zdá se býti něčím podivným, až nepravděpodobným. Zatím však již byla Rus oné doby ve stycích se severní a západní Evropou, které hájila proti útoku divokých Mongolů. Jejich vpád přerušil ovšem styky Evropy s Rusí.

Rus, jak známo, přijala křesťanství zásluhou Vladimíra „Osvíceného". Jeho syn Jaroslav navázal příbuzenské svazky s mnohými evropskými knížaty a králi. Za manželku pojal švédskou princeznu Ingigerdu, která přijala křesťanství a jméno Irina. V její vlasti začínalo křesťanství teprve zapouštěti kořeny. Rus byla již křesťanskou, když se přinášely ve Skandinavii ještě lidské oběti. Dcery své

provdal kníže Jaroslav Moudrý: Anastazii za Ondřeje Uherského, Alžbětu pak za Haralda Švédského, a synové jeho se oženili, jeden s princeznou byzantskou a druhý s dcerou hraběte Štadtského. Kromě toho byl kníže také v příbuzenském svazku s králem polským, jenž měl za manželku jeho sestru.

Kijevská Rus byla však blízka nejen Evropě, nýbrž ještě bližší Byzanci — dědičce starověké Hellady (Řecka), jež zachovávala tradiční spojení s okázalým císař. Římem. Byzanc sama, její kultura, přepych, sláva dvorského života - vzbuzovaly všeobecný údiv. Rus, která přijala od ní křesťanství,[1] osvojila si nejlepší kulturní stránky jejího života, jež zanechaly stopy i na vnitřních rodinných poměrech knížete Jaroslava a jeho dětí. Avšak i mimo to byl kulturní vliv Byzance mohutný. — Jaroslav Moudrý byl „velký knihomol", na svou dobu vzdělaný člověk; jeho syn Vsevolod znal prý devět jazyků. To bylo v době, kdy mnohá západní knížata nedovedla ani psáti, ani čísti, pohrdala vzděláním, pokládajíce je za „věc" mnichů. V Kijevě soustřeďovala se kultura u knížecího dvora, v západní Evropě v klášteřích. Doba knížete Jaroslava, „sběratele země ruské", je dobře prostudována; je znám jako politik, zákonodárce a sběratel památek křesťanského písemnictví a kultury. Jeho zevnější podobu dobře vystihl sochař Antokolskij[2] — postavu velebnou, ale zároveň prostou.

Symbolem náboženské kultury tehdejší kijevské Rusi je ono slovanské „remešské" *evangelium*, jež vzala s sebou Anna, odebírajíc se do daleké Francie.[3]

[1] Viz článek dra Fr. Grivce o pokřesťanění Rusi v minulém čísle Apoštolátu.

[2] I sovětské „Izvěstia" z 5. července 1937 při příležitosti 35. výročí smrti Antokolského přinesly článek, v němž nazvaly jeho sochu Jaroslava Moudrého „nesmrtelnou" a kde vzpomněly jeho uměleckých úspěchů na mezinár. výstavě v Paříži r. 1878.

[3] Remešské evangelium je církevně-slovanská památka, chovaná v Remeši, proslavená tradicí, že na toto evangelium přisahali staří franc. králové. Pergamenový tento rukopis, obsahující 47 listů, se skládá ze dvou částí: první — 16 listů — je cyrilsky psaná a obsahuje perikopy čili čtení z evangelií, — druhá — 31 list — hlaholsky a podává různá čtení z Písma sv., hlavně epištoly a evangelia. Konec druhé části má přídavek psaný hlaholským písmem, ale českým jazykem s příměsky církevní slovanštiny s datem r. 1395. V něm se praví, že rusky psanou část napsal vlastnoručně sv. Prokop opat a Karel VI. ji daroval „tomuto klášteru a ke cti sv. Jeronymu a sv. Prokopu".

A. Sobolevskij (a s ním i náš dr. Pastrnek) počítá remešské evangelium mezi ruské památky z XI. až XII. stol.

Podle jazykového rozboru je cyrilská část původu jihoruského. Do Prahy ji přinesl bezpochyby Karel IV., horlivý sběratel rukopisů s posvátným obsahem; věnoval knihu v nádherných deskách klášteru Emauzskému, jím v Praze založenému. Tam bezpochyby vznikla druhá část, psaná písmem hlaholským; lze tak souditi z poznámky z. r. 1395 na konci připojené. Z Prahy se dostala tato památka do Cařihradu. Pravděpodobně ji tam přineslo r. 1451 husitské poselstvo patriarchovi cařihradskému, s kterým vyjednávalo. Rukopis koupil 1574 kard. Karel Lotrinský a přinesl jej do Francie. Tam se stal posvátným předmětem obřadním: přisahali na něj králové francouzští při korunovaci. Byl proto nazýván „Texte du sacre". Po revoluci francouzské bylo toto evangelium pokládáno za ztracené, až bylo r. 1835 objeveno v městské knihovně remešské. V. Hanka vydal remešské evangelium r. 1846 pod názvem: „Sá-

Rádcové ovdovělého krále Jindřicha I. dlouho hledali pro něho vhodnou nevěstu. Byl v příbuzenském poměru ke všem francouzským knížatům a tak měl stíženu cestu k novému manželství domácímu. Poněvadž pak zůstal bezdětným po prvním manželství, naléhala tu starost o udržení rodové dynastie (Kapetovců), a tak se obrátily jeho zraky a zraky jeho rádců na Východ — k slovanskému a křesťanskému státu ruskému, jenž si už osvojil byzantskou kulturu.

Roku 1049 přibylo do Kijeva z Francie poselstvo, aby prý vyhledalo a do Francie převezlo ostatky *sv. Klimenta*, papeže římského. V místě, jež se dnes tatarsky nazývá Inkerman („jeskyní pevnost"), stálo již dávno před křesťanskou dobou řecké město Feodor nebo Dori, za Jaroslava nazývané Chersonesem Tavrickým. Roku 1427 byla tam vystavěna pevnost, jejíž zbytky vzaly za své v krymské válce. „Jeskynní pevností" bylo město nazváno podle množství jeskyň, vyhloubených v kolmých skalách na břehu Černé říčky. Za prvních dob křesťanských byli tam do vyhnanství odváženi křesťané na nucenou práci v kamenných lomech. Tak císař Trajan vypověděl tam papeže Klimenta I., který tam zemřel mučednickou smrtí.[4] Avšak pátrání po ostatcích sv. Klimenta bylo pouze záminkou francouzskému poselstvu, které ve skutečnosti pak zahájilo vyjednávání o sňatek. O dva roky později přibylo na Rus nové poselstvo, složené z biskupa a učence Gauthiera a Gausselina de Chaugni, a provázené velkým vojenským oddílem a skvělou družinou. Zajímavé jest jejich svědectví o kijevské Rusi. Biskup Gauthier později dosvědčil, že kijevská Rus je sjednocenější, šťastnější, mocnější a vzdělanější než Francie. Francie Kapetovců neměla tehdy ještě jména „Překrásná Francie" — „La doulce France".[5]

Kněžna Anna odejela s poselstvem, odvážejíc s sebou velké věno a dary: zlato, stříbro, drahé nádobí a oděvy, cenné kožešiny, zlatohlav a jiné věci. Remešský biskup oddal kněžnu Annu s králem Jindřichem I. a pomazal ji na královnu. Z tohoto manželství se narodili: Filip (jméno tenkráte neobvyklé ve Francii, dáno bylo k poctě zakladatele byzantské dynastie, krále Filipa Macedonského), Robert (záhy zemřel), Hugo (jeden z hrdinů I. křižácké výpravy) a dcera Emma (jejíž osud není znám). Jindřich I. kromě péče o udržení rodové dynastie byl po celé své panování zaměstnán starostmi o ochranu Francie, obklíčené se všech stran silnými nepřáteli, hlavně mocnými Normany. Jindřich I. obdržel přezdívku „Municeps" pro své umění obléhati a dobývati pevnosti (munitiones capere). Byl prý velké, statné postavy; ve věku 43 roků se oženil s Annou, ale pravého štěstí a lásky jí neposkytl.

zavo-emauzské evangelium", viděl v něm nejstarší zbytek českého pravoslaví. Francouzský slavista L. L e g e r pořídil r. 1899 skvostné jeho vydání (dr. Jakubec, Dějiny lit. č., str. 38.)

[4] Sv. Kliment zemřel v I. věku. Jeho ostatky našli sv. Cyril a Metoděj a vzali s sebou k nám na Moravu a pak do Říma. Později, v VII. věku byl tam uvězněn papež Martin I.

[5] Podle soudobé franštiny „La belle France".

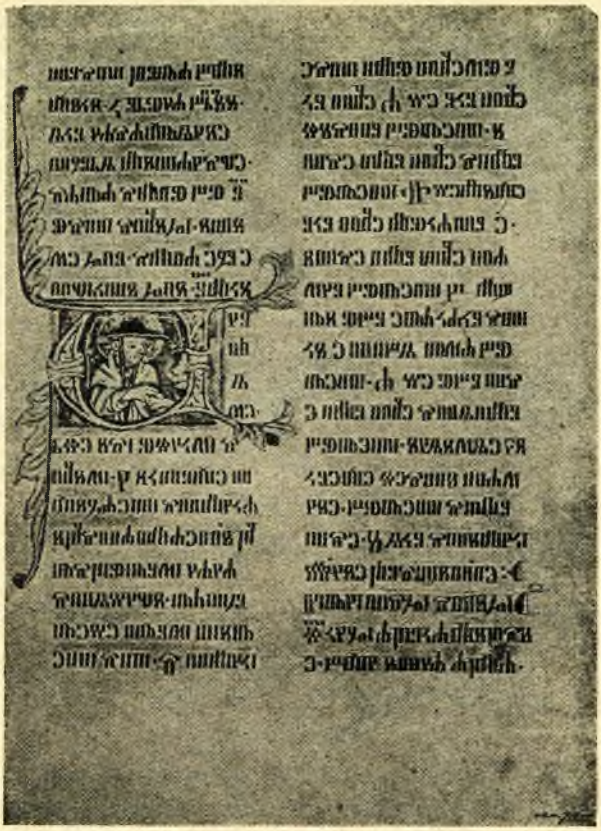

„Remešské" slovanské evangelium, na něž přisahali francouzští králové.

Zprávy o Anně Jaroslavně jsou velmi skoupé. Ruský dějepisec Nestor o ní mlčí. Avšak je známo, že kníže Jaroslav vychovával své děti, aby zachovávali příkazy otcovské, chudým a útulku nemajícím aby otvírali dveře, nebáli se práce, nevědomé poučovali, nahrazovali sirotkům otce a matku, vdovám byli bratrem a sestrou. Kněžna Anna posvátně zachovávala tato otcovská naučení a snad ji Bůh postavil proto vysoko nad lidi, aby jim mohla prokazovati co nejvíce dobrodiní.

V době, kdy se Anna stala francouzskou královnou, církve byzantská a římská nebyly ještě od sebe rozděleny. Římský papež Mikuláš II. jí poslal dopis, v němž ji chválil za to, že „širokou a nábožnou štědrostí pomáhá chudým, pevnou ochranu poskytuje utiskovaným a jinými dobrými skutky plní svatou povinnost královského důstojenství." Královna Anna byla příznivkyní klášterů a několik

darovacích listin nese její jméno. Zachovaly se její slovanské podpisy, na příklad v opatství sv. Kryšpína v Soissonu: „Ana Royna". Vdala se, když jí bylo 25 let; směs krve severské, po matce Ingigerdě, a slovanské dělala ji hrdou, smělou a zároveň velkodušnou a dobrotivou.

Po smrti krále Jindřicha I. vdala se Anna po druhé za Raula III. de Peronne, hraběte Kraipi z Valois. To byl sňatek z lásky, kterému Anna obětovala mnoho: titul královny, rodinu, vnitřní náboženský klid, ježto hrabě z Valois byl rozveden se svou druhou manželkou. Jsou domněnky, že právě tento rozvod kalil Annino štěstí a že dokončila svůj život v klášteře sv. Vincence, jejž sama založila. Jiní historikové se domnívají, že po smrti hraběte Raula vrátila se do rodného Kijeva. Tato domněnka je však málo pravděpodobna. Zvykla a zamilovala si francouzský národ, k němuž ji poutala její vlastní rodina, milované děti a klášter sv. Vincence v Gaulisu (s jeptiškami řádu sv. Augustina).

Gaulis se nazývá „městem Anny Jaroslavny". Před vchodem do klášterního opatství stojí socha, na jejímž podstavci je nápis: „Anna Ruská, královna Francie". Zvonice klášterní se zachovala dodnes. Podobizna Annina v tomto klášteře se zachovala ještě v XVI. století.

Apoštolátní ubytovatel v Nebrasce.

Fr. Jemelka.

(K úmrtí Rev. Josefa Bauera z Touhy, Nebraska.)

(Pokračování.)

Zásluha zemřelého Rev. Bauera spočívala nejenom v tom, že nám, apoštolátním delegátům, předem připravil celý turnus pobožností na krajanských osadách v Nebrasce, nýbrž i v tom, že s námi všude skoro jezdil vypomáhat kněžským spolubratřím, a tak nás s nimi osobně seznamoval a přátelil — i pro Apoštolát! Při tom všem zůstávala jeho fara v Bruno vždy milým útočištěm, kam jsme se po práci rádi jako domů vracívali a kam jsme si také dávali — jako do hlavního stanu — posílat svou poštu, evropskou i americkou.

Svátek sv. Antonína (13. VI. 1923) v Bruno nás potěšil zvláště bohatou zásilkou zpráv (korespondence) z milého Valašska, takže jsme se v duchu i v rozhovorech většinou přenášeli do rodného města i kraje Rev. Bauera. Z jeho intimních přátel jsem v brněnském patrociniu poznal dalšího věrného druha z krajanské republiky demokratických fatherů v Nebrasce, Rev. Pazourka z Dwightu (čti Dvajt), rodáka z Moravy, z brněnské diecése, který však vyšší gymnasium studoval v Kroměříži. Byl povahy více uzavřené, vážné, nenadělal mnoho řeči, ale měl už za sebou kus kněžské práce v krajanské osadě, a větší její kus ještě před sebou, jak jsem měl brzo příležitost osobně poznati v jeho působišti. Pozval mne do Dwight na nejbližší neděli 17. června.

Zahradní slavnost krajanská v Abie, Nebraska.

(Kolárky prozrazují mezi hudebníky přítomnost těchto kněží: od leva k pravu: Rev. M. Němec z Wahoo, Rev. Frant. Kopecký z Touhy, oba delegáti ACM se † proboštem P. E. Kavanem uprostřed, Rev. Pazourek ze Dwight a Rev. Mlejnek z Abie.)

Zatím však nás čekal ještě v témž týdnu zájezd do T o u h y, kde krajané měli oslaviti 15. června — třebas to připadlo tehdy na pátek — svátek s v. V í t a, patrona svého osadního kostela. Nebudu líčiti naši víc než „romantickou" výpravu, na níž jsme potřebovali tři auta, nežli jsme doopravdy „rozorali" cestu z Bruno přes Brainard do Touhy. Dojeli jsme tam už hodně pozdě večer.

Pan farář Rev. K o p e c k ý si konečně oddychl, když měl přece v bezpečí kazatele a asistenci na zítřejší patrocinium.

Na hlavním oltáři farního kostela v Touhy mají své čestné místo vedle osadního patrona sv. V í t a také slovanští apoštolé sv. C y r i l a M e t o d ě j; a tu nebylo těžko zabarviti téma slavnostního kázání také vzpomínkou na cyrilometod. Apoštolát a na jeho dnešní cíle a úkoly, jak nám velelo naše americké poslání. Po kázání mělo býti ještě svátostné požehnání. Čekal jsem v sakristii, až se vrátí pan farář, který zatím v kostele po kázání nějak dlouho „pracoval" pro Apoštolát mezi svými osadníky; doplnil nejprve praktickými pokyny nadšení kazatelovo a pak bral lavici za lavicí, zapisuje pěkně po řadě nové členy apoštolátní a sbíraje hned jejich členské příspěvky. Aby nikoho neuvedl do nesnáze, měl pohotově „checkbook" místní banky a ochotně jej dával k disposici tam, kde bankovní úspory mohly doplniti štědrost, na niž snad náhodou nestačila hotovost kapesní.

Když jsme se potom — už po poledni — ubírali z kostela do fary, provázeni krajanskou hudbou a zástupy svátečně zářících osadníků, trochu jsem se styděl za tak praktickou zkoušku účin-

nosti apoštolátního kázání... Ale viděl jsem, že ji krajané rádi podstoupili, že byli s jejím výsledkem spokojeni a že nám nezvyklé metody jich nijak nepřekvapily.

Odpoledne byl nedaleko fary „picknic". Česká muzika tam pěkně vyhrávala — za denního světla jen koncertem — a do jejích melodií se každé chvíle mísily mohutné údery kladiva na kovadlinu — to hoši a muži zkoušeli sílu svých paží, snažíce se o závod co nejmocněji vyraziti kroužek, vyskakující podél vysoké míry, až by jim zazvoněním ohlásil vítěznou výši a — výhru. Jinde zase zaznívalo bujaré veselí mládeže, která u „picknicových" stánků trefovala do pestrých figurin, jejichž převrácením získávala odměnu, nebo nahazovala obruče na terčové kolíky, anebo jinak hledala „štěstí", zábavu a žert, jako u nás bývá u jarmarečních atrakcí.

Večer ustoupil koncert taneční zábavě na „plattformě", to jest na dřevěném podiu pod širým nebem mezi zelení stromů a keřů, jež v záři ostrého osvětlení dávaly tomuto silnému „zvukofilmu" v přírodě skoro magický rámec.

Když pozdě po půlnoci zakončovala břeskná hudba a příliš nadšený zpěv zábavu na „plattformě", zalehla mohutná zvuková vlna i do farských oken. Probudil jsem se a poslouchal... A tu se mi bezděčně vynořila otázka: „Jakou to náhradu dává americká prohibice — tehdy velmi přísná — při takové taneční zábavě, když její zakončení není o nic méně hlučné, než bývá v zemi piva, vína a různých likérů?"

„To máme zde tak silnou vodu a dobrou limonádu a výborný icecream (ajskrým = zmrzlinu)" — tak mně ironicky odpovídali ráno na mou otázku američtí spolubratří, a prozrazovali pak důvěrně velmi stinné stránky tehdy „samospasitelné" prohibice, jež se stala už dávno bolestnou mravní otázkou nejen pastorace, nýbrž i civilního, občanského řádu.

Tragikomické poslání měla prohibice u některých amerických protestantských sekt, které v nedostatku náboženského programu učinily si z ní — své agitační credo. Rev. Němec, dobrý pozorovatel amerického života i po této stránce, vyprávěl skutečný doklad takové sekretářské prohibiční tragikomiky.

Jel v té době prohibiční konjunktury někam vlakem. Americký železniční vůz je vlastně malým sálem, a když má všechna sedadla obsazena, může snadno svésti sektářského kazatele (preatchera), aby viděl v cestujících vděčné shromáždění pro svoji kazatelskou „horlivost". A tak se stal Rev. Němec bezděčným posluchačem sektářského prohibičního „kázání", v němž ovšem dostala svůj podíl také katolická Církev, jako hlasatelka a podporovatelka alkoholismu a všech neřestí z něho plynoucích. Oči všech cestujících se obrátily na spolucestujícího katolického kněze.

Rev. Němec, který klidně poslouchal sektářskou sebechválu kazatelovu i jeho zdrcující kritiku katolické Církve, dobře znaje

Achillovu patu protivníkovu. Bylo ticho jako v kostele, když Rev. Němec povstal a šel se svým ručním kufříkem k výmluvnému kazateli, podal mu ruku a pravil: „Pěkně jsi mluvil o prohibici. Jistě však vždycky více platí skutky nežli pouhá slova. Já jsem katolický kněz, služebník Církve, kterou jsi nespravedlivě zhanobil, abys tím více vychválil sektu, které ty sloužíš takovým nadšeným hlásáním prohibice. Nuže, volám všechny zde přítomné posluchače tvých slov za svědky, jak jim odpovídají naše skutky a náš život. Když nemůžeme jim dáti nahlédnouti do svého nitra, dejme jim nahlédnouti aspoň dovnitř našich příručních kufříků! Otevřme je před očima všech, ať vidí jejich obsah!"

Takovou sprchu ovšem nečekal sektářský kazatel, v jehož kufříku se skrývala dobrá whisky či brandy, a proto popadl svůj zamčený kufřík a rychle opustil vůz, zatím co Rev. Němec vyndával ze své tašky obyčejné kněžské potřeby a — kněžský breviář! Dojem sektářského prohibičního kázání byl dokonale smazán a dlouho ještě po útěku kazatelově dával jen podnět k vtipům a žertům i kritice prohibiční víry. —

Na faře v Touhy jsem také se zájmem poslouchal vzpomínky na zasloužilého amerického misionáře P. Maléh o, jejž zvěčnil náš Baar v krásném svém románě „K Bohu". Také dějištěm Baarovy knihy je prý tento český kout Nebrasky, jehož sice spisovatel nikdy neviděl a přece na něm tak mistrně zachytil těžký život prvních vystěhovalců, jejich zápas s divokou přírodou, jejich úsilí o hospodářské počátky kulturního života i jejich věrnost k drahému dědictví, jež s sebou přinášeli ze staré vlasti, v lásce k Bohu a národu i v bratrské lásce vzájemné. Dlouho jsem potom myslíval na misionáře P. Malého a na jeho kázání, kdykoliv jsem vystupoval na kazatelny krajanských svatyň v této památné oblasti české Nebrasky.

V n e d ě l i, dne 17. června jsem byl už u Rev. P a z o u r k a v e D w i g h t. Jeho osada patřila k tak zvaným osadám „i n k o r p o r o v a n ý m". To znamená, že taková osada tvoří právní celek, jehož majetek je zapsán na pětičlenný výbor. Členy výboru jsou: biskup, generální vikář, farář a dva zvolení osadníci. K platnému usnesení výboru je třeba většiny čtyř hlasů. Je tím ulehčeno postavení duchovního správce, který by jinak byl jazýčkem na váze při důležitém rozhodování finančního rázu, čili hromosvodem, když by nastal spor mezi osadou a církevní vrchností. Čtyřhlasová většina však vylučuje jednostranné vítězství, vyžadujíc vždy kompromis mezi oběma stranami. Zdrojem kostelních příjmů ve Dwight nebyly obvyklé osadní příspěvky, nýbrž poplatky za reservovaná místa v kostelních lavicích. Tehdy činil tento příjem asi 1600 dolarů. Ve Dwight jsem viděl z blízka břemeno duchovního správce, který se stará nejen o kostel, nýbrž má budovati a udržovati i katolické školy, osadní síň, kino, tělocvičnu a vésti celý krajanský život spolkový a veřejný. A tu jsem porozuměl i jakési uzavřenosti Rev. Pazourka, který přes to všechno si našel čas i zájem i obětavé pochopení našich starostí apoštolátních.

Jeho laskavostí jsem mohl té neděle i při ranní i při velké mši sv. kázati o myšlence apoštolátní a získati pro ni i milé krajany ve Dwightu. Pokračování.

V kapli svatováclavské.

Sevír Polevoj.

Oba žijí v Praze. Nemohli se odloučit od půvabu velkoměsta, od vzpomínek na léta mládí a studia, od barev a náladovosti pražských náměstí, ulic a budov a od Pražáků někdy snad nevrlých, ale více laskavých, ochotných a přívětivých. Seznámili se spolu, když už měli po studiích, v jednom literárním kroužku, který však zanikl pro nezájem vlastních členů. Oba — ruští emigranti, úředník a úřednice, oba — básníci. Ve své tvorbě se však rozcházeli: jej jímal více obsah, myšlenka, ona zase milovala jemnou drobnokresbu, zvonivé nové slovo. Nevynikali krásou; básník měl však v očích a ve výrazu obličeje jistotu jakéhosi poznání, a ta mu dodávala sympatického vzezření. Jejich láska byla klidná a radostná a pevně je poutala k sobě. Žádný z jejich přátel nebyl proto ani dost málo překvapen, když dostal pozvání na svatbu.

Jako manželé žili spořádaně, tiše, vyrovnaně. Jakže? Básníci a vyrovnaně . . ? Ó, ano! Protože ledacos už viděli a zkusili a naučili se vážiti si života střízlivého a čistého. Ke své inspiraci nepotřebovali chorobného opojení, světel kaváren a barů, falešné resignace a umělých citů. Jediné, co kalilo jejich štěstí, byla lhostejnost manželky k věcem náboženským. „Netáhne mne to do kostela —" říkávala, „stačí mně jen jednou za rok se tam podívat, a to o Vzkříšení na půlnoční bohoslužby. Ale to nejdu se tam modlit, nýbrž jen proto, že je tam tehdy mnoho lidí, je tam veselo, proto se tam jdu podívat." — Nikolaj to nelibě nesl. Přesvědčoval manželku, mluvili spolu celé hodiny o náboženství. „Je mně tě někdy upřímně líto" — říkával, „protože i jako básnířka nesmírně mnoho ztrácíš . . . Jen se vposlouchej ve slova modliteb, žalmů a zpěvů! Pocítíš brzo, že to psali a složili největší básníci, opravdoví umělci! Poznáš jejich hlubokou poesii, jasnou a přísnou, poesii nadšeného srdce, milujícího Boha nade všecko!"

Mladá žena dala si říci. Její básnická duše vsála do sebe s krásou a silou modliteb a žalmů také jejich upřímnou víru, nejprve nesměle a skromně, ale čím dále tím jistěji a bohatěji. Aňa se naučila poznávati krásu bohoslužeb. Celý nový nesmírný svět se jí tím otevřel a nadchl její srdce. Začala pravidelně chodívat do kostela. Chrám se jí stal milým a důvěrným místem a ani velký mráz za zimních měsíců ji neodradil od jeho návštěvy. Ale pojednou se jí začalo stýskati po rodném Rusku. Vzpomínala, jak to tam vše kdysi bývalo. „Šťastní lidé, kteří tam dříve žili, Nikolaji! Když v takové Moskvě nebo v Kijevě o velkonocích zvonily všechny zvony . . . anebo když mohli se jíti modlit někam do vzdáleného kláštera, políbit

rakev s ostatky svatých! A my zde ve vyhnanství nic nemáme, nic . . . Jak ráda bych se poklonila opravdovému našemu světci a pomodlila se za Rusko, za všecky Rusy . . ."

*

Úbočí Hradčan zdobily tou dobou už kvetoucí stromy a keře. Od Klárova nahoru stoupali mladí manželé po starých zámeckých schodech, plných jarního jasu, slunce, světlého stesku a půvabného klidu. „Kam to jdeme, Nikolaji?" ptala se Aňa. „Nebylo by lépe se vrátit domů? Vždyť na Hradě jsme byli už tolikráte!" — „Ne, ne! počkej, uvidíš!" odpověděl Nikolaj. Zvolna kráčeli výš a výš, dole se rozevřelo nádherné panorama Prahy; pak masivní brána, italský legionář na stráži. A už jen úzká ulička a pohádka svatovítského chrámu se zjevila před nimi; kamenné krajkoví, nesčetné věžičky, vysoká okna . . .

Nikolaj zamířil dovnitř. „Půjdeme tam?" zarazila se Aňa. „Ano, ano!" přísvědčil Nikolaj. Různobarevná skla v oknech vrhala pestrá světla a stíny na podlahu a po zdech. Vpředu zazářila stříbrná rakev sv. Jana Nepomuckého, vyvstal náhrobek českých králů, intimně zvala svatováclavská kaple. Vešli do ní. Mladý mnich podával několika návštěvníkům výklad. České drahokamy zjasňovaly vnitřek kaple, v jejím polosvitu a pološeru zahořelo staré zlato. „Zde se můžeš pokloniti opravdovému světci, Aňo," šeptá Nikolaj, „zde jsou ostatky sv. Václava!" — „Je to také náš svatý?" nesměle se ptá žena. „A tys už zapomněla?" němě vyčítají oči Nikolajovy. A tu Aňa padá na kolena, žehná se a tiše se modlí. Zatím návštěvníci jemně poodešli stranou a ruská žena se modlí za všechny své bratry Rusy, za celé Rusko. V jejím obličeji se odráží radost a vzrušení v celé své síle a čistotě, zatím co vypravování mnichovo o českých korunovačních klenotech doznívá měkce a tlumeně v kapli svatováclavské.

Staré zámecké schody, zase vede po nich cesta dolů. „Cítím se dnes tak posílenou a klidnou," dosvědčuje Aňa po boku Nikolajově.

Těžká doba hněte lidi; nevýslovně těžké chvíle prožívají často mladí manželé ruští. A tehdy se Aňa opět ubírá na Hrad a v pološeru kaple svatováclavské se modlí nejvroucnějšími slovy z hlubin věřící své duše za Rusko, za jeho šťastnější budoucnost a odcházejíc šeptá jen: „Nedej zahynouti nám, ni budoucím!"

Směrtobožničeství.

(Zbožnění smrti. Ukázka současných myšlenkových proudů v sovětském Rusku.)

E. Kalikin.

Ani nejhorší pronásledování víry v SSSR nemohlo přinutiti věřící, aby nepřemýšleli o otázkách víry a o příčinách, které vyvolaly ruskou katastrofu. Sdělovati své myšlenky tiskem ovšem si navzájem nemohli a proto obnovili prastarý zvyk — rozšiřování rukopisných

knih. Podle vypravování důvěryhodných osob ze SSSR je podobných rukopisů nyní v SSSR rozšířeno velmi mnoho, a bolševici je zuřivě ničí, jakmile na ně přijdou.

Před nedávnem přinesl mně jeden můj známý 80stránkovou knížku, psanou už novým ruským pravopisem, a vypravoval mně, že byla přivezena do Československa z Charbinu. V knize není vůbec poznamenáno, kdo jest jejím autorem, ani kde a kdo ji dal tisknouti. Jen krátká poznámka „vydavatele" sděluje, že je to otisk rukopisné knihy napsané v SSSR. Vydává ji prý proto, aby ruský zahraniční čtenář byl obeznámen s tím, co se děje v hlubinách ruského pravoslaví, úpícího pod sovětským jhem. Podle svého zevnějšku se kniha skutečně podobá těm, které vycházejí v Charbině, a její obsah prozrazuje, že ji psal skutečně odborník. Na obálce je sice uveden rok vydání 1926, ale vzhledem k tomu, že se nyní v takových případech zachovává přísná konspirace, není třeba považovati toto datum za naprosto přesné.

Českým čtenářům zajímajícím se vážně o otázku sblížení Východu se Západem a o sjednocení Církve, bude snad užitečno poznati, jakým směrem se nyní ubírají myšlenky pravoslavných bratří v sovětech: proto se pokusím aspoň krátce, ale podle možnosti přesně podati obsah této zajímavé knihy.

•

Podtitul knihy oznamuje, že jedná o *„kořenu heresí, rozdělení a zkažení opravdového učení církve"*, a že jsou to dogmatická pojednání. V knize není však nic uvedeno, co by se dotýkalo nynějšího stavu v SSSR,[1] je pouze věnována otázce, jsou-li utrpení a smrt nezbytně nutny pro záchranu lidstva. Odpovídá asi na smýšlení sovětských věřících, že nynější jejich trampoty, pronásledování a zotročování jsou nutny k záchraně duší. Autor knihy se snaží toto mínění vyvrátiti. Snad ony hlasy pocházely z řad odpadlíků od pravoslavné církve, které kdysi tolik podporovala sovětská vláda (na příklad v „Živé církvi"), jen aby zničila pravoslaví vnitřním rozkladem.

V úvodě své knihy mluví autor nejprve *o sjednocení lidstva a o úkolech a cílech tohoto sjednocení*. Je prý už blízko; proto je nutno přemýšleti *o nových směrech lidského života*, nových v porovnání s těmi, které byly dosud známy. V dřívějších dobách byl obyčejně *jeden národ* (anebo skupina národů) představitelem lidské kultury, a když se jeho kultura zhroutila, byli tu jiní národové, kteří na zříceninách dřívější kultury vybudovali novou. Dnes je však *všechno lidstvo* ve svém celku představitelem soudobé kultury. Kdyby nastala nějaká katastrofa, nebylo by tu prý už nikoho, kdo by převzal úkol nového vybudování. *Blízkost sjednocení lidstva* sama také vyvolává *otázku, co činiti dále?*

Pokud bylo lidstvo rozděleno, mohla míti každá skupina své vlastní cíle: nacionální, státní, třídní a pod. Ale když se lidstvo sjednotí,

[1] Je to pochopitelné, neboť kniha svým obsahem přímo odsuzující nynější stav SSSR, je pro každého sovětského čtenáře velmi nebezpečná a ihned by poskytla sovětské vládě důkaz, že kruhy věřících vedou kontrevoluční práci.

musí míti *nějaký společný cíl.* Takovým cílem může býti *sjednocení celého světa (kosmu)* kolem sjednoceného lidstva, a dokonalé vítězství člověka nad slepými živelními silami, vládnoucími jak uvnitř člověka, tak i v zevnějším světě. Šlo by tu tedy o *přeměnu celého světa, celé společnosti a celé lidské přirozenosti.* Takto zvolený cíl musí vésti k vítězství nad každým rozpadem, nad každou desorganisací a nad každou hnilobou vůbec, ať se nachází kdekoliv. Předpokládá však, že je lidstvo schopno nejvyšších stupňů vývoje. Naproti tomu se však namítá, že je lidstvo sice schopno stálého vývoje, ale jen po určité hranice, které nikdy nemůže překročiti.

Prakticky se tedy v prvém případě uznává, že cílem lidstva je organisace života v celém světě, v druhém případě se však tvrdí, že je lidstvo ve svém vývoji omezeno, že nemůže existovati samo sebou a proto, že je smrt pro ně neodvratná. Život — nebo smrt, toť dilemna, před kterým bude státi sjednocené člověčenstvo, jako stálo před ním vždycky i v minulosti. Ale právě nyní se přibližuje doba, kdy se třeba rozhodnouti, řešiti osudné dilemna života či smrti!

Volba je svobodná, ale ovšem každý přemýšlející tvor si vyvolí *cestu „života"*, i když se na ní setká s velikými těžkostmi.

Tak vidí ruský autor otázku lidského cíle. Zdá se nám, že se tu odráží onen veliký myšlenkový boj, který se odehrával a dosud odehrává v duších ruského lidu, stojícího před životním dilemnatem komunistické a křesťanské myšlenky. Autor se vůbec nezmiňuje o komunismu, ale mluvě o volbě mezi životem a smrtí, vystihuje hluboce rozdíl mezi *rozkladnou myšlenkou komunismu a životodárnou myšlenkou křesťanskou.*

Možno ovšem činiti námitky proti celkovému postupu myšlenek neznámého autora, možno je snad nazvati dokonce i fantastickými. Přetvořiti celý svět (kosmos) je cíl neobyčejně smělý, ale je to myšlenka, která volá dál a dál, vede k životu. Komunismus naproti tomu život materialisticky omezuje, jde cestou „smrti". Celých 20 let vedou komunisté zuřivý boj proti křesťanství, jak přímým násilím, tak i propagandou. Násilí se jim dařilo, propaganda však nikoliv. Zničiti víru a zájem o věci nadpřirozené nedovedli. Sovětský tisk sám vede stálé stesky na to, že *víra je nezdolná* a že dokonce komsomolská mládež dává přednost přednáškám a besedám věřících před přednáškami a besedami bezbožníků. Obsah I. kapitoly knihy neznámého autora zdá se tedy naráželi na skutečnost uzrálou v nynějším Rusku, že mezi mládeží nastalo rozčarování o ceně komunismu.

Podle autorova mínění se uskuteční *sjednocení lidstva* tehdy, až budou lidé dokonale připraveni *k přijetí slova Božího a budou žíti v těle a díle Kristově.* Také celý vývoj lidstva na cestě k „životu" pokládá autor za možný jen za přispění církve a jejího učení. Neboť křesťanství je mu cestou k „životu". Než ani v křesťanství, praví autor, nebyla vždy zcela jasně pochopena cesta, která jistě vede k životu a k vítězství nad smrtí, ačkoliv správné směrnice k tomu byly symbolicky dány v učení a životě církve. Jednotlivé křesťanské skupiny, píše autor, šly tu různými cestami, dokonce se někdy nejen

vzdálily od správné cesty, nýbrž i převracely všechno učení církve. *Příčinám a případům tak zvaného „smrtobožničestva"*, to jest zbožnění smrti v dějinách křesťanství věnuje pak autor několik dalších kapitol své knihy. Neprojevovalo se dosud směrtobožničeství zcela zřetelně, nýbrž se spíše všemožně skrývalo, hájeno argumenty zdánlivě přesvědčujícími. Proto se mohli jeho vyznavači vydávati i za křesťany. Řešení otázky o zbožnění smrti dříve nebylo tak naléhavé, jako nyní, kdy některé osoby, ano i celé skupiny zcela otevřeně hlásají už základní dogmata „směrtobožničeství". Očividně tu autor míní myšlenkové proudy v SSSR, které jsou nám ovšem buď málo známy anebo vůbec neznámy.

Podávaje dále přehled vývoje církevního učení a *skrytých případů „směrtobožničeství"*, autor ovšem věnuje mnoho pozornosti i katolické Církvi. Snad překvapí jeho názor, že rozdělení Církve pokládá za nevyhnutelné a že prý mělo i své kladné stránky. Příčinu rozdělení Církve shledává v tom, že na Východě i na Západě neustále pracovalo „směrtobožničeství". Tak prý povstaly různé spory a odchylky v názorech. Politické a mnohé jiné příčiny nedovedly je včas odkliditi a proto se cesty Východu a Západu pomalu rozešly. Formální rozdělení a vzájemné obviňování z rozkolu bylo prý vlastně jen potvrzením již tehdejšího skutečného stavu věcí. Po rozdělení církví prožíval Východ a Západ boj se „směrtobožničestvím" každý zvláště. Západ postihla reformace odpadem protestantismu od Církve, později falešný mysticismus a racionalismus odpadem od Krista a konečně atheismus odpadem od jakéhokoliv náboženství. Východ měl ovšem také své nesnáze . . .

Úsudek autorův o protestantech vyznívá v ten smysl, že stojí mimo Církev. Co se týče *katolické Církve*, tvrdí pravoslavný autor, že do konce minulého století bylo by velmi těžko určiti odchylky, kterých prý se dopustil Západ v učení Církve se stanoviska pravoslavné dogmatiky. Pozdější dogmatický vývoj katolické Církve však autor kritisuje dosti podrobně, ale argumenty, které uvádí, nejsou nové. Jinak mluví o katolické Církvi celkem s velkým respektem, pokládaje ji za církev nejbližší pravoslavné. Hlavně jí vytýká, že přílišně prý zdůrazňuje význam Kristův na úkor ostatních osob nejsv. Trojice Boží. (To zavinila asi nedostatečná znalost katolické věrouky! Pozn. red.)

O živém zájmu ruských církevních kruhů o katolictví svědčí tato slova autorova:

„Právě v posledních letech se u nás v církevně-inteligentních a bohoslovských kruzích vzmáhá *snaha o sblížení s katolicismem;* v ukázněné povaze římského mystického kultu doufají najíti nějakou záchranu, protijed a hranici té neudržitelné a smělé svobody, která se otvírá v církevní mystice Východu a která vede tu často při pasivitě lidské stránky až k „chlystovství" . . . Autor však míní, že sblížení s katolictvím v tomto případě nepomůže, jelikož metody, které doporučuje Západ, Východ stejně nepřijme, a tak by prý povstaly jen ještě větší zmatky. Pro západní přátele unionistické myšlenky

je ovšem významné svědectví autorovo, že i v sovětech se šíří zájem o sblížení s katolickou Církví.

Předposlední kapitolu svého pojednání věnuje autor přehledu učení pravoslavné církve o všeobecných sněmech (po vselenskych soborach). Uznává, že po pádu Cařihradu ustal dogmatický vývoj na Východě až do naší doby. Nyní prý se však v hlubinách pravoslaví odehrává proces, směřující k vytvoření dvou nových dogmat. Podkladem prvního dogmatu má býti učení o *„favorskom umnom světě"*,[2] druhého pak nauka *o jméně Božím*.[3] O těchto otázkách autor pojednává dosti podrobně v přesvědčení, že se boj se „směrtobožničestvím" zjednoduší, budou-li prohlášena ona dogmata. To může ovšem učiniti jen obecný sněm (pravoslavné) církve, jehož brzké svolání pokládá autor za velmi nutné. Na církevním sněmu byla by také projednána otázka o „směrtobožničeství". V závěru své knihy autor doporučuje řadu návrhů k sněmovnímu jednání.

Jak je patrno z tohoto stručného přehledu, dotkl se neznámý autor ve své knize hlubokých problémů ruského pravoslaví. Má to býti však jen první část jeho studie, jíž dává podtitul: „boj *slovem*" se „směrtobožničestvím", jako druhý díl ohlašuje: *„boj činem"*. Tam se chce zabývati řadou odborných otázek, jako na př.: Pojítka mezi pravoslavnou dogmatikou a církevně-klášterními zkušenostmi (boj proti „směrtobožničeství" v individuelních modlitebních „činech" a v liturgických otázkách). Stanovení patřičného poměru v současné organisaci lidstva, t. j. mezi státem a církví, zvláště v otázce použití fysické síly; a konečně: poměr mezi církvi a vědou. Obsah II. dílu zabývá se asi také nynějšími poměry v SSSR; škoda, že ho nemáme k disposici . . .

Theologické spekulace i praktické úvahy náboženské neumřely v sovětském Rusku ani za krvavého násilí bolševického!

Z deníku krajanského misionáře.

(P. Vladimír Jeřábek CssR.)

31. VIII. 1937: Směr nové cesty ke krajanům: Praha, Budějovice, Linec, Št. Hradec, Záhřeb. Návštěva P. Salače, gymnasijního profesora, muže o vlastenecké hnutí mezi krajany v Jugoslavii velmi zasloužilého. Ochotně mně vymohl u církevních úřadů všecky potřebné fakulty, dal obsáhlé informace potřebné k činnosti mezi krajany a zavedl mne nakonec k audienci u záhřebského arcibiskupa *dr. Stepince*. Plnou hodinu vedli jsme živou debatu o národním hnutí a ná-

[2] Těžko přeložitelná slova — znamenají tu vnitřní nadpřirozené osvícení lidského ducha, když rozjímá o božských věcech; tohoto světla se ovšem dostává jen osobám zvláště omilostněným. Někteří pravoslavní mniši na hoře Athos vídali prý při svých duchovních cvičeních zvláštní nehmotné světlo, jež pokládali za nadpřirozený zjev. Otázka původu a významu tohoto světla se přetřásá už po několik století v pravoslavné mystice a náš autor myslí, že uzrála k dogmatickému rozřešení na obecném sněmu církevním.

[3] Totiž, že jméno Boží je prý sám Bůh, když se patřičně vyslovuje!

boženské situaci mezi krajany čsl. v Jugoslavii. Arcibiskup se netajil s některými stížnostmi, jak mu byly sděleny na jeho visitační cestě proti některým našim českým krajanům v Jugoslavii.

3. IX.: Na radu ředitele čsl. banky v Záhřebě pana Bezdíčka odejel jsem ještě téhož dne večer *do Daruvaru* (5400 obyv.), kde jest jedno z nejdůležitějších středisk našeho krajanského života v Jugoslavii. Krajané zpraveni telefonicky o mém příjezdu očekávali mne již na nádraží a ubytovali mne v hotelu Slavonia.

4. IX.: Navštívil jsem představitele našeho národního života na Daruvarsku: pana *továrníka Šefce*, velkoobchodníka Plzáka, správce hospodářské školy Herota a redaktora Sobotku. Za pomoci pana Herota a Sobotky sestavili jsme potom podrobný plán mého zájezdu ke krajanům a poslali o tom místním besedám oznámení.

5 IX.: Zahájil jsem svou činnost mezi krajany v *Končanici*. Je to velká vesnice, dlouhá 6 km, kterou obývá na 2000 Čechů. Na ranní bohoslužby přišlo asi 100 dětí a 80 dospělých, odpol. jen asi 60 lidí. Mládež skoro úplně chyběla. V Končanici se nedostává namnoze národního i náboženského uvědomení. Velmi zhoubně působí i na duševní schopnosti lidu pití vína z neštěpované révy zvané Noja. Obě české učitelky sl. Svobodová a sl. Grundová mají těžkou práci. Počet dětí na české škole klesl v poslední době se 150 na 100. Na schůzi mládeže, kterou téhož dne odpoledne konal pan Herot, bylo 30 jinochů. Situace může býti jen usilovnou činností zlepšena. Do Končanice jest z Daruvaru 8 km.

Téhož dne večer promluvil jsem na schůzi v Daruvaru k četně shromážděným členům čsl. Besedy.

6. IX.: Zajel jsem *z Daruvaru do Brestovce* (11 km). Počet krajanů v Brestovci jest asi o 300 menší než v Končanici. Bohoslužeb v kostele se súčastnilo 8 mužů, 100 žen a dívek a 100 dětí. Byla přítomna i státní učitelka. Poněvadž byly narozeniny jugoslavského krále, uspořádali jsme večer v 7 hod. ve spolkové místnosti vlasteneckou schůzi, jež trvala asi 1 a půl hodiny. Krajanů přišlo velmi mnoho. Tyto schůze jsem potom konal všude, kam jsem přijel. Dobře se všude osvědčily a zanechaly velmi příznivý dojem. — V Brestovci jsou poměry v každém ohledu mnohem lepší.

7. IX.: Navštívil jsem malou českou vesnici *Lipovac* (čili Ludevit Selo). Je vzdálená 2 km od Daruvaru. Žije v ní asi 180 krajanů, kteří si stojí hospodářsky velmi dobře. Bohoslužeb, při nichž jsem ke shromážděným mluvil ze stanoviska nejen náboženského, nýbrž i vlasteneckého, súčastnilo se asi 50 lidí (byl pracovní den). Večer uspořádali jsme tam s panem Herotem opět schůzi s vlasteneckým programem. Dostavilo se na 150 krajanů. Zájem jest veliký. Tamější lid jest inteligentní, pracovitý, národně probudilý. Velmi k tomu přispěla letos v létě národní slavnost mládeže, konaná v této obci. Súčastnilo se jí na 3000 krajanů, hlavně mládeže v krojích.

8. IX.: Dopoledne tohoto dne jsem věnoval českým bohoslužbám *v Daruvaru*. Dostavilo se na ně jistě 400 krajanů. Přišli i všichni čeští předáci daruvarští, což působilo velmi příznivě na živly Čechům nepřátelské.

Hned po bohoslužbách v Daruvaru sedl jsem na vůz a jel do *Golubinjaku* (vzdálen 2 hodiny pěšky). Žije tam na 400 krajanů. Celá vesnice se dostavila k uvítání. Mladí i staří vyslechli moji řeč s nadšením a hlasitě přislíbili věrnost Církvi, vlasti a národu. Je to lid velmi příjemný, zbožný a opravdu vlastenecky smýšlející. Škoda, že usídlení hluboko v lesích — jsou nábožensky i národnostně dosti opuštěni. Finančně stojí si dobře. Českou učitelku, která se letos vdala, bohužel, ztratili.

9. IX.: Odebral jsem se v poledne autobusem do *Dežanovce*, 18 km od Daruvaru, kde jest na 1800 našich krajanů. Uspořádal jsem tam k večeru českou pobožnost. Se strany některých odrodilců stal se tam pokus pobožnost znemožniti. Přece však se na ni dostavilo více než 400 krajanů. Schůze téhož večera konaná ve škole (200 účastníků) vydařila se znamenitě. V řeči jsem připomněl krajanům jejich vzdálenou krásnou vlast a vytyčil povinnosti jejich národní. Nato promluvil ze svého oboru pan Herot. Tento snaživý muž doprovázel mne s nemalými obětmi téměř po celém *Daruvarsku* a všude připravoval mi mezi lidem půdu.

10. IX.: Ráno jsem konal *v Dežanovci* opět bohoslužby s českým kázáním. — Český lid v Dežanovci kazí hrubost jednání, jemuž jsou zvyklí tamější domácí lidé. Také do české školy chodí tam velmi málo dětí. Snad jen asi 35. Zdá se však, že vinu na tom nenese jen lid.

Téhož dne odpoledne měla býti schůze *v Trojeglavě*. Onemocněl jsem však a proto byla schůze odvolána. — Večer však jsem již zase řečnil na schůzi *v Dolním Daruvaru*. Byla to velmi pěkná schůze. Účastníků bylo sice jen asi 50, ale většinou z řad inteligence.

11. IX.: Rozloučil jsem se s *Daruvarem* a dobrými krajany, na něž si zachovám vždy dobré vzpomínky. Nutno po pravdě vyznati, že bez jejich pomoci mé poslání v Jugoslavii bylo by ztroskotalo. Poledním autobusem odjel jsem do *Grubišna Polje*. Od Daruvaru je vzdáleno asi 18 km. Je to poutní mariánské místo, kde se ve dnech 11.—12. IX. schází množství lidu, mezi nimi i mnoho našich krajanů. Mým úkolem tam bylo přisluhovati lidu sv. svátostmi a míti pro ně české kázání. Přes krajně nepříznivé počasí přišlo krajanů velké množství. — Svoji činnost mezi krajany jsem zahájil ihned po svém příjezdu.

12. IX.: Když jsem v 8 hod. dopol. vystoupil v hustě přeplněném kostele na kazatelnu a pozdravil přítomné česky a spolu jim i oznámil, že přicházím až z Prahy, pohnulo se radostně celé shromáždění. Krajané po celé dopoledne přicházeli za mnou na faru, seznamovali se, dotazovali se na poměry ve vlasti, jevili veliký zájem o naši republiku. Tam jsem se setkal se známými i z Končanice, Brestovce, Lipovce a j.

12. IX.: Odpoledne jel jsem na schůzi do nejstarší české osady v Jugoslavii, do *Ivanova Sela.* Je vzdáleno asi 5 km od Grubišna Polje. V této osadě jsem se setkal po prvé s vážnou oposicí renegátů. Vesnici, která má jistě na 1200 obyvatelů vesměs Čechů, jsem zastihl v živém ruchu. Bylo viděti všude hloučky lidí prudce debatujících. Co se stalo? Část tamějších Čechů-odrodilců dala zamknouti sál hasičského domu, kde se měla konati schůze, aby ji tak překazila. Stálo to plnou hodinu vyjednávání, nežli se umoudřili a sál otevřeli. Schůzi jsme pak konali za mimořádného nadšení (500 účastníků). Byla rušena poněkud řevem a provokativním zpěvem oposice. — V Ivanovu Selu je vlastenecké uvědomění. Lid jest celkem dobrý a zámožný. Ještě téže noci vrátil jsem se zpět do Grubišna Polje, abych časně ráno odejel ke krajanům *do Pavlovce* (400 Čechů).

13. IX.: Krajané mne tam očekávali na nádraží a odvezli k panu Novákovi, u něhož jsem se ubytoval. V 9 hod. jsem konal bohoslužby, na něž přišlo asi 40 krajanů. Večer jsem opět kázal a poté jsme se odebrali do hasičského domu na schůzi. Přišlo asi 120 krajanů. Zájem byl dosti veliký. Krajané v Pavlovci jsou dosti dobří, národně uvědomělí. Chtějí českou školu. Hospodářsky jsou situováni prostředně.

Přes noc se počasí, které bylo nepříznivé, zlepšilo. A tak za krásné pohody vyjel jsem ráno

14. IX. do *Dolní Kovačice.* Je to bohatá vesnice, v níž žije asi dvě stě Čechů. Jsou tam pomíšeni se Srby a Chorvaty, s nimiž občas dojde k neshodám. Příliš se oddávají jen práci a shonu za majetkem a upadají pak nejen nábožensky, ale i kulturně. Mezi některými z nich zavládl čirý materialism. Mládež to odnáší poklesem mravnosti. Hoši se tam žení v 18, dívky se vdávají v 15—16 letech. — Při ranních bohoslužbách bylo přítomno asi 50, večer asi 100 krajanů. Stejná účast byla i při večerní schůzi, konané v místním hostinci. Tam nás stihla smutná zvěst o smrti presidenta Osvoboditele. Použil jsem toho a promluvil ke krajanům o zásluhách Masarykových o naši republiku.

15. IX.: Za strašného lijáku jsem se vydal časně ráno povozem do dvě hodiny vzdáleného *Bulince.* Žijí tam samí Moravané (40 rodin). Přijali mne velmi slušně. Dosti velká kaple byla při ranních i večerních bohoslužbách i přes krajně nepříznivé počasí přeplněna. Na schůzi večer bylo 120 lidí. Jsou velmi zbožní, opravdoví vlastenci.

Bulinac byla poslední stanice mojí činnosti na Daruvarsku.

(Dokončení příště.)

Doklady.

Poměr sovětského Ruska k třetí internacionále (komunismu) je přesně určen v „Politgramotě", jakémsi druhu komunistického katechismu, jenž je zaveden na všech sovětských školách. Tam

čteme: „Unie sovětská — toť útočná brigáda sovětského proletariátu Proč máme čekati na vojenský útok, namířený světovým imperialismem proti sovětské Unii, který by ostatně vyvolal ve všech zemích, útočících na sověty, povstání proletářských mas? Nač máme čekati na tu chvíli? Či není lepším, aby sověty zaujaly aktivní stanovisko ve všeobecné propagandě? Vždyť čímpak je ve skutečnosti SSSR — ne-li první zemí, která uskutečňuje v plnosti ideál pracujících mas celého světa . . . krajem, který tvoří ohnisko světového hnutí revolučního ve prospěch všeho proletariátu! Proto uvědomělí dělníci všech zemí vzhlížejí k sovětskému Svazu jako ke své vlasti! (Sr. Ingulov, Politgramota, str. 287.)

*

Nejhlubší kořeny tragedie sovětské Rusi vidí ruský emigrant A. Stolypin ve své zajímavé knize „Israel et la pensée russe" (Izrael a ruská myšlenka) v tom, že zkažený židovský mesianism otrávil Rusko. Píše: „Marxism ve svých nejhlubších základech má všecky vlastnosti degenerovaného židovského materialismu, který sní o založení ráje na zemi. Sám Karel Marx, pocházející v přímé linii od rabínů a starozákonních učitelů — talmudistů, shrnul do svého učení celou metafysiku Talmudu. Podobný zmatek, jaký vyvolali v exegesi biblické talmudisté svojí úzkoprsou naukovostí (doktrinérstvím), vyvolal Karel Marx v sociologii a politické ekonomii."

Až do r. 1920 byly všeliké projevy protižidovské trestány stejně jako činy kontrarevoluční. Lenin hned od počátku bolševické revoluce povolal do úřadů celé zástupy mladých Židů, když nemohl spoléhati na ruskou inteligenci smýšlení protibolševického. Tito židovští výrostci, často sotva 16—17letí, vykonávajíce důležité funkce sovětských komisařů v provincii, vyvolali živelní nenávist v ruském lidu, v jehož povaze beztak byl odedávna zakořeněn antisemitismus. Tato přirozená nenávist Rusů proti Židům zvolna, le mocně vzrůstá. Boj mezi arijcem Stalinem a Židem Trockim není jen osobní řevnivostí mezi dvěma vůdci komunismu, nýbrž má v pozadí i toto zdůvodnění.

Tragický blud židovských reformátorů, kteří chtějí proti zásadám Kristovým upravit společenský řád, spočívá v tom, že ztrácejí v rozhodujícím okamžiku pocit míry a zaslepeni zdarem dopouštějí se chyb, které je pak ničí. To se stalo i v Rusku. (George Batault.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Nepochodili. V Moskvě v Sokolnickém divadle konala se dělnická schůze, na které promluvil o významu březnového procesu nad zrádci soudruh Švernik, jeden z nynějších komunistických předáků. Svůj proslov ukončil tvrzením, že také dělníci svými stálými konflikty, sabotážemi a záškodnictvím zločinně pomáhali obžalovaným, kteří přece připravovali návrat do „země svobody a socialismu, kořistníků, kapitalistů, velkostatkářů a divokých reakcionářů-fašistů". Když řečník pronesl tato slova, ozval se z dělnických řad výkřik: „Ano, ale u nich budeme míti dostatek potra-

vín, šatstva a obuvi a budeme klidně spáti v noci, aniž bychom museli čekati čekistské návštěvy." Všichni přítomní zdůraznili svůj souhlas s tímto výkřikem bouří potlesku. Soudruh Švernik nevěděl, co má říci, a rychle zmizel za scénou. — V Kijevě zase jiný sovětský předák, soudruh Chruštjev, prohlásil na dělnické schůzi, že všichni, kdož podporují opoziční literaturu, všichni záškodníci, sabotážníci a pod. živly budou surově trestáni. Nedočkal se však souhlasu, nýbrž byl vypískán a neukončil ani svého proslovu. — Znamja Rossiji, č. 4., 1938.

Pověst o novém atentátu na Stalina. Začátkem března přiblížil se ke Stalinovi, který se jako obyčejně — každý večer — procházel v Kremlu, neznámý muž, oděný v uniformu vyššího úředníka NKVD (GPU) a vytáhl z kapsy revolver (kolt). Stalina doprovázející zástupce velitele Kremlu a poručík armády vnitřní ochrany dovedli přece včas zachytiti a odzbrojiti neznámého útočníka. Při prohlídce našli u něho dokument s fotografií, který svědčil inspektoru Hlavního ředitelství státní bezpečnosti, a patřičnou propustku do Kremlu, kde měl vyšetřiti záležitost jednoho zaměstnance ochrany v místnostech presidia nejvyššího sovětu. Dokumenty byly ovšem padělány, ale tak dovedně, že nebylo vůbec možno rozeznati, že razítka a podpisy nejsou pravé. V zatčeném byl pak poznán velitel roty jednoho z pluků moskevské posádky, který byl loni propuštěn ze služby pro své styky s oposicí. Celá událost způsobila četná zatčení v armádě a mezi zaměstnanci služby státní bezpečnosti. — Znamja Rossiji č. 4. 1938.

Smrt od „nemoci". Hrozná morální úroveň komunistických předáků z NKVD (GPU) byla za procesu trockistického bloku úředně zjištěna samotnou sovětskou vládou. Jedním z obžalovaných v tomto procesu byl bývalý představený sovětského GPU, soudruh Jagoda, rodem ovšem Žid, který nařizoval provádění nelidských metod. Jeden z tří sovětských advokátů, kterým bylo dovoleno zúčastniti se procesu a hájiti obžalované lékaře (byli tři) popisuje tyto metody takto: „Jedním ze způsobů vraždění charakterisoval Jagoda jako smrt od nemoci". Musím říci, že dějiny lidských zločinů neznají tohoto způsobu. Pletnjov, obžalovaný lékař, věděl hned s počátku, že je nutno upotřebiti jedu (k zavraždění nemocného), ale Jagoda mu řekl: — Ne, to by byla příliš hrubá a nebezpečná práce, míním, abyste upotřebil takové metody léčení, že uspíší smrt lidí, které budete léčiti. — Je to velmi jednoduché; člověk onemocní a všichni si zvyknou na to, že je nemocný. Lékař může mu pomoci, aby se uzdravil, ale může mu také dopomoci k smrti. To je obsah myšlenky, ostatní — je věc technického provedení." Není možno bez pocitu úžasu a hnusu čísti taková odhalení! A všechno to prováděli lidé, kteří do nedávna byli v SSSR u moci...

Sovětská mládež se vyhýbá komsomolu. „Komsomolská Pravda" koncem března zase v několika číslech podrobně projednávala otázku, proč sovětská mládež nechce vstupovati do komsomolu (Svazu komunistické mládeže), když se právě začalo s jejím verbováním. Staly se případy, že někteří mladíci podali sice přihlášky, ale brzo zase z komsomolu vystoupili. Bolševický časopis sám uvádí, že příčinou této nechutě mládeže ke komsomolu je náboženská otázka. Věřící mládež nechce míti nic společného s komunisty. Komunisty to přivádí do strašného hněvu a proto se mstí na náboženství a hlavně na duchovních vůdcích. Zase se potvrzuje pravda, že „komunismus a náboženství jsou věci neslučitelné", jak kdysi napsal popravený už soudruh Bucharin. Nechybějí ovšem případy, jež uvádí také „Komsomolská pravda", že sovětská mládež dovede „sloučiti" členství v komsomolu nebo i ve Svazu bezbožníků s oddaností k víře. Tak prý komsomolec Arifulin na sev. Kavkazu byl z nařízení strany nucen vykonávati funkci předsedy místní odbočky „Svazu bezbožníků" a zároveň vybíral příspěvky na udržování pravoslavného chrámu...

Nesmí se dopisovati. V ruských emigrantských časopisech (a také v polských) v poslední době se důtklivě varuje před posíláním dopisů do SSSR. V lepším případě není dopis doručen. V horším případě stihne adresáta vyšetřování od orgánů NKVD (GPU) se všemi jeho následky. Polská tisková kancelář k tomu (v březnu) poznamenala, že se všechny doporuče-

né dopisy, zasílané z Polska do SSSR, vracejí s poznámkou: „Adresát není znám", anebo „adresát odcestoval, neznámo kam"... Obyčejné dopisy se však ztrácejí beze stopy.

Před veřejný soud se přece báli postaviti. Moskevský dopisovatel londýnského časopisu „Daily Telegraph" (z 18. března) sdělil, že Nižegorodský metropolita Feofan byl zastřelen spolu s mnohými jinými kněžími a věřícími. Všichni zastřelení byli obviněni ze spiknutí proti vůdcům sovětského státu. Při tom bolševici tvrdí, že metropolita Feofan prohlásil před smrtí: „My, vůdcové církevního fašistického ústředí jsme se domnívali, že budeme moci dosáhnouti úspěchu spoluprací s trockisty v jejich boji proti sovětskému režimu. Při tom jsme uvažovali takto: Když si trockisté přejí povraždit sovětské vůdce, nemůže býti pro nás žádných překážek pro spolupráci s nimi, proto jsme i spolupracovali s trockisty a jinými kontrarevolucionáři v Nižegorodském rajonu." Jest dobře známo, že sovětské NKVD jest mistrem ve vynucování takového „přiznání". Umí to zařídit tak, že se obžalovaní doznávají i před tak zvaným veřejným sovětským soudem. Metropolitu Feofana však si netroufali bolševici postaviti před sovětský veřejný soud, ačkoliv prý se „přiznal"... Přinutiti duchovní a vůbec věřící k sehrání komedie (anebo snad tragedie) před veřejností není patrně možné, anebo se aspoň prozatím nepodařilo . . .

Zprávy z Rigy potvrzují zprávu anglického dopisovatele a dodávají, že nové ostré pronásledování náboženství se rozšířilo nyní již zase v celém SSSR. Na sev. Kavkazu byl prý zastřelen metropolita Teljatnikov a zatčeno bylo více než 100 duchovních, hlavně mohamedánského vyznání. Pravděpodobně jde o osoby, které dosáhly vysokých hodností už za sovětského režimu.

Již se zatýká i za konání obřadů. Předloňská sovětská ústava, o které se povídalo tolik chvály, dovolovala vykonávati náboženské obřady. Dosud se také bolševici skutečně při pronásledování náboženství vyhýbali tomu, aby trestali věřící přímo za návštěvu chrámu, anebo kněze za konání obřadů. Vždy omlouvali své pronásledování věřících jinými příčinami, hlavně tak zvanou kontrevolucí. Nyní však již docházejí zprávy, že v západním Rusku bylo zatčeno více kněží proto, že konali bohoslužby, křtili děti, oddávali atd. Jistě se zase něco zvláštního děje v SSSR, když i v tomto ohledu bolševici změnili své dosavadní stanovisko. (Viz zprávy v čas. Vozrožděnie ze dne 8. IV.)

Ve vězení v Mohylově zemřel 77letý kněz, kanovník mohylevské kapituly, P. Petr Avglo. Dály se sice četné pokusy, vysvobodit cestou práva stařičkého kněze ze žaláře, ale jeden pokus po druhém selhával, až zasáhla milosrdnější smrť a vysvobodila nevinného kněze z bolševického utrpení.

Starobylá katedrála v Sevastopoli, která původně patřila carskému námořnictvu a později přešla do užívání námořnictva sovětského, byla nyní rozhodnutím městské rady přeměněna v kasino a v taneční sál. Kříž na věži katedrály bude nahražen pěticípou hvězdou sovětskou!

Agitace útočných bezvěrců naráží v sovětském Rusku na zoufalý odpor lidu. V městečku Barnaul na Sibiři zabily dvě ženy bezbožeckého agitátora Mašurina. Při svém zatčení prohlásily, že svým činem chtěly pomstiti křivdu, spáchanou na místním pravoslavném duchovním Nešajevu, který byl uvězněn. Úřady nařídily hned uzavření všech kostelů v Barnaule i v okolí na delší dobu, aby se prý „nebudil spravedlivý hněv lidu, pobouřeného tou vraždou!" —

Také kontrarevoluce. V Rusku měli odedávna oblíbené jídlo, kterému říkali „lěnivyje šči" (lenivá polévka). Byla to masová polévka se zelím a s jinou zeleninou. „Šťastný" sovětský člověk však asi zapomněl na toto jídlo i jeho jméno, a tak jsme četli v Izvěstiích 8. února, že státní návladní, soudruh Vyšinskij, dostal od jednoho z vyšetřujících soudců sdělení takovéhoto obsahu: „Zasílám jeden exemplář jídelního lístku, který otiskla tiskárna rajonního časopisu (objednávka čís. 413), v němž se mi zdají podezřelými slova: „šči lěnivyje". Není to snad nová forma antisovětské agitace? Je možné, že se tak dává třídním nepřátelům a desorganisátorům výroby záminka k agitaci proti údernictvu a stachanovštině.

Prosím, abyste tento název ověřili u „Glavlitu" (hlavního ředitelství ve věcech literárních a vydavatelských); chceme míti jistotu, zdali opravdu zná kuchyňské umění jméno „šči lěnivyje", jelikož se pracovníci v redakci a jídelně vymlouvají, že se podobný název vyskytuje v knize, zvané Povarjonnaja kniha (Kniha pro vaření)." — Jinde by se mohl takový dotaz zdáti žertovnou anekdotou, ale v Rusku jí rozhodně není, když tě už bylo proto zahájeno v y š e t ř o v á n í pro podezření z kontrarevoluce!

Rozhovor msgra Bučyse s ruským biskupem Jelevferijem. Ruské zahraniční časopisy Segodnja a Meč, uveřejnily zprávu o setkání msgra B u č y s e, katolického biskupa byzantsko-slovanského obřadu, s ruským pravoslavným biskupem J e l e v f e r i j e m, který jako biskup v Kovně zůstává pod pravomocí moskevského metropolity Sergije, zatím co ostatní ruští biskupové přerušili jakýkoliv styk s metropol. Sergijem, poněvadž pod nátlakem sovětské vlády nemůže svobodně jednati.

K setkání došlo koncem letošního ledna na přání msgra Bučyse, který navštívil biskupa Jelevferije za přítomnosti ještě dvou pravoslavných kněží a tří laiků.

Msgr. Bučys začal rozhovor — tak referují ruské listy — poukázáním na to, jak příznivě se choval vždy Vatikán k pravoslavným a jak se snažil navázati styky s pravoslavným duchovenstvem v Evropě i v Americe. Tak roku 1920 apoštolský delegát msgr. D o l t c h i nabídl karlovickému metropolitu Antoniovi ve vyhnanství existenční prostředky, odpovídající jeho vysokému postavení do té doby, až by se mohl vrátiti do Ruska. Metropolita Antonij odmítl však tuto nabídku, poněvadž se prý rozhodl sdíleti osud ostatní ruské emigrace. Když se roku 1922 sovětská vláda rozhodla zkonfiskovati majetek ruské církve, Svatý Otec se obrátil prostřednictvím msgra d'Herbigny ho na tehdejšího komisaře zahraničních věcí sovětského Ruska, Čičerina, se žádostí, aby byl ponechán k disposici majetek ruské církvi, když za něj plnou náhradu dá sovětům svatá Stolice. Vatikánu tehdy slíbili na tuto akci svou podporu dva američtí miliardáři, kteří chtěli zaručiti zaplacení příslušného obnosu. Sovětská vláda však nabídku papežovu nepřijala a pravoslavnou církev oloupila.

Msgr. Bučys se také v rozhovoru zmínil, že se pokusil navázati styky s některými jinými ruskými zahraničními biskupy, zejména s metropolitou Jevlogijem v Paříži ke společné akci proti bolševické nevěře, avšak bezúspěšně.

V odpovědi své biskup Jelevferij poukázal na stanovisko své církve, pro niž jsou prý rozhodujícími pouze o t á z k y d o g m a t i c k é; bez jednoty na tomto poli není prý myslitelno žádné jiné reelní sjednocení.

Msgr. Bučys upozornil přesto na potřebu aspoň l a i c k é s p o l u p r á c e obou církví, aby společnými silami bojovaly proti atheismu, který ohrožuje nejen Rusko, ale i celý svět. Biskup Jelevferij odpověděl, že nevěra n e n í t a k n e b e z p e č n á p r o Rusko (!), jak se o tom mluví, jelikož prý se tam již zase projevuje silné náboženské hnutí. Ostatně prý i v zemích katolických je značný počet atheistů. Podle mínění biskupa Jelevferije dvě křesťanské církve, které se nemohou sjednotiti v otázce víry, nemohou se shodnouti ani ke společnému boji s nevěrou! (To není ovšem stanovisko všech pravoslavných věřících!)

Tak popisují r u s k é novinářské zprávy setkání katolického a pravoslavného biskupa. Poznamenáváme k tomu, že stoupenec nešťastného moskevského metropolity Sergije tlumočil jen názory, kterými se chtěl zavděčiti metropolita Sergij nevěreckým sovětům na úkor víry. Neušel však smutnému osudu. Biskup Jelevferij sám se dosud ničemu nenaučil z hrozného osudu carského pravoslaví! (Segodnja 13. března, Meč 12. března.)

Výroba hrdinů. Ve všech sovětských školách byl vyvěšen plakát, který poučoval mládež těmito slovy: „Není rodičů, rodiny a žádných přátel ve všech případech, v nichž jde o zájem státu." Čtrnáctiletý žák Vitalin Abrakane vzal si tuto výzvu k srdci a udal svého otce jako trockistu a tím se „zasloužil" o jeho zatčení a zastřelení — ve prospěch sovětů. Stal se hrdinou, který postoupí do vyšší školy v Moskvě, aby si připravil — slavnou budoucnost, nepotká-li ho osud tak mnohých sovětských heroů podle

přísloví: Čím kdo zhřešil, tím bývá trestán!

Na předměstské školství v Leningradě naříká tamější bolševický deník Leningradskaja Pravda (ze 6. února). Ze 27.000 dětí, navštěvujících školy na jednom z největších předměstí leningradských, na Vyborgskéj Storonie, vykazuje asi 6700 dětí úplně nedostatečný prospěch. Od loňského prosince se ve třetí třídě těchto škol vůbec nevyučuje počtům. Na denním pořádku jsou školní krádeže a nejrůznější provinění; školní místnosti jsou v žalostném stavu a nikdo se o to nestará. — Sovětské úřady mají patrně jiné starosti!

POLSKO

„Apoštol" komunismu! Soudní přelíčení s komunistickým vrahem Nowakem, který prý z ideových důvodů zastřelil katolického kněze P. Stanislava Streicha v luboňském kostele, ukázalo, jací to „apoštolé" se dávají do rozvratných služeb komunismu! Vrah vstoupil nejprve do bolševického vojska, organisovaného Bratkowskim, byl velitelem setniny a dosáhl hodnosti komisaře. Za války polsko-sovětské utekl do Ruska a tam se stal bolševickým komisařem. Udržoval i po svém návratu do Polska styky s kominternou a byl předsedou radikálního Svazu odborové organisace stavebního dělnictva a horlivě agitoval v duchu komunistickém. Formálně byl sice kdysi z organisace vyloučen pro defraudaci peněz, ale nikdy nepřestal vychvalovati sovětský bolševismus a ještě po spáchané vraždě volal s kazatelny: Ať žije komunismus! Před vraždou napsal list do socialistického časopisu „Walka Ludu", v němž ohlašoval svůj zamýšlený útok na kněze! Rozsudek smrti přijal Nowak s cynickým úsměvem! — A takový netvor chce připravovat nový ráj na zemi! Když však jeho zločin obrátil nyní spravedlivý hněv celé polské a světové veřejnosti proti komunismu, zříkají se Nowaka komunisté a radikální socialisté v Polsku a prohlašují ho za „národovce", zaslepeného jen nenávistí ke katolické Církvi! Vědí dobře, proč to činí!

Pravoslavná obec Žarnówka v kraji rovenském v Polsku se celá vrátila do katolické Církve, z níž za carské vlády musela vystoupiti. Slavnostního návratu, který se konal ve filiálním kostele v Jurydyce Niewierkowské, súčastnily se zastupy lidu z celého okolí.

Komunistické provokace v Polsku nepřestávají. V obci Myšlenice vyvolal po čas kázání kněze jesuity veliký nepokoj v kostele komunista, přestrojený za řeholního bratra; začal hlasitě pokřikovat potupné úsudky o duchovenstvu a náboženských úkonech. Když jej policie zatkla a prohlédla, našla u něho — revolver. Jde patrně zase o agenta ve službách útočného komunismu!

K stoletým narozeninám slavného polského malíře Jana Matejky vydala polská Společnost umělecká provolání, v němž nejen oslavuje jeho geniální uměleckou tvorbu, ale i zásluhy vlastenecké. Matejko svým národním uměním těšil a sílil národ polský za doby jeho poroby a vléval mu naději na budoucí svobodu a samostatnost. Umělci polští žádají, aby byl Matejkovi postaven ve Varšavě pomník, aby se v kině, radiu a ve škole konaly přednášky o jeho významu. Ministerstvo pošt má vydati známky s obrazem Matejkovým. — Vzácnou ukázku Matejkova malířského umění a slovanského cítění má náš Velehrad v památném obraze sv. Cyrila a Metoděje, který o jubilejních slavnostech darovali katoličtí Poláci kolébce slovanského křesťanství.

Ve Varšavě založil kard. Kakowski čtyři nové farnosti; jednu z nich pro řeckokatolíky.

Svátek nového polského světce, mučedníka sv. Ondřeje Boboly, byl stanoven na 16. květen, tedy současně s naším patronem českým, sv. Janem Nepomuckým, který také životem zaplatil svou věrnost a horlivost kněžskou.

Lvovský metopolita, arcibiskup Šeptický, ohlásil rozhodnutí řeckokatolického episkopátu v Polsku, že se letošní rok má slavit 950leté jubileum pokřesťanění Rusi. Řeckokatoličtí biskupové v Polsku vydají za tím účelem společný pastýřský list na oslavu jubilea. Také pravoslavná církev ruská slaví letos tak zv. „Vladimírský rok", t. j. památku přijetí křesťanství na Rusi.

JUGOSLAVIE

Nástupcem bývalého oblíbeného apoštolského nuncia bělehradského, nyní kard. Pellegrinettiho, jmenoval sv. Otec msgra Hektora a Feliciho, dosavadního nuntia v Chile.

Otázku odpadu evropského lidstva od Boha řeší srbský „Misionar", věstník Svazu pravoslavných bratrstev Národní křesťanské jednoty, v článku psaném latinkou pod titulem: „Osud Evropy". Číší z něho zrovna smrtelná nenávist katolicismu! „Neštěstí evropského člověka spočívá v tom", filosofuje J. J. R. (Jeromonach Jovan Rapaič, redaktor „Misionara"?), „že poznal Kristovu blahověst skrze nejstrašnější její falsifikát, římskokatolický. — Renesance, humanismus, protestantismus, liberalismus nacházejí se v krevním spiknutí s řím. katolicismem. Jejich dalším důsledkem je kapitalismus, který vyvolal bolševismus a jako reakce na obojí proud přichází fašismus." — Hledá-li pravoslavný srbský „Misionar" tímto směrem misijní pole své činnosti, těžko si představit potom náboženský mír v Jugoslavii. Ohříváním starých frází ruských slavjanofilů prokazuje srbské pravoslaví jenom své zpátečnictví, které nemůže míti pro ně žádné oživující síly náboženské, poněvadž spočívá na nenávisti a nepravdě!

Katolický obzor.

Doma.

ČECHY

Ruská emigrace v ČSR a právo na práci.

Vloni v květnu bylo vydáno vládní nařízení č. 82, kterým se měnil zákon (č. 39/1928) o ochraně trhu práce. Podle tohoto zákona mají určitá práva na práci jen cizinci, kteří přijeli do ČSR před 1. květnem roku 1923 a obdrželi o tom patřičná vysvědčení od Zemského úřadu. Zemský úřad vydával takové vysvědčení, když žadatel prokázal, že se zdržoval v ČSR od I. V. 1923 nepřetržitě. Kdo takového vysvědčení neobdržel, mohl býti přijat do práce jen na žádost zaměstnavatele (sám žádati nemohl). Dovolení zaměstnávati cizince se vydává na jeden rok za poplatek od 20 do 2.000 Kč za určitých předpokladů (viz prováděcí nařízení ministerstva soc. péče). Nové vládní nařízení (č. 82/1937) žádalo, aby všichni majitelé vysvědčení, opravňujícího k práci, podali do 1. října roku 1937 důkazy úřadu, který jim vysvědčení vydal, že příslušné podmínky nepominuly, totiž, že dotyčná osoba se trvale zdržovala v ČSR. Kdo do 1. října 1937 těchto důkazů nepředložil, ztrácel právo na práci.

Když v květnu roku 1937 bylo vydáno nové nařízení, v úřadech dlouho nemohli dáti potřebné vysvětlení, jak se toto nařízení bude prováděti. Mezi jiným bylo ruským emigrantům řečeno (jak vysvítá z oběžníku Svazu emigrantských spolků - Emigrantskoje soveščanie - jež bylo uveřejněno v zářijovém čísle čas. Chozjain), že nové nařízení jim neublíží... Přes toto ujištění se Rusům doporučilo, aby příslušné žádosti a důkazy předložili... Nyní se však důsledky nového vládního nařízení projevují; někteří z Rusů ztrácejí právo na práci a tím práci samu. Žádosti o zmírnění předpisů pro ruské emigranty neměly dosud úspěchy. Kromě slibů nebylo dosaženo téměř nic. Ruský zahraniční tisk již na podzim psal s rozhořčením o tomto stavu a nepochybně bude psáti znova.

V ČSR je v poslední době opravdu přílišný nadbytek emigrantů, ale Rusové jsou tu již hodně dlouho a snaží se většinou poctivě živiti. Staré Rusko poskytlo v minulosti existenci přes 100 tisícům Čechů a Slováků. Proto je v zájmu československého národa, aby si Rusové odnesli od nás dobré vzpomínky z doby svého vyhnanství. Ostatně jest jich v ČSR nyní jen nepatrný počet.

MORAVA

Na temeni Radhoště postavil před několika roky valašský rodák a proslulý sochař americký, Albín Polášek, mohutné sousoší sv. Cyri-

la a Metoděje, ale také sochu pohanské modly Radegasta. Letošní jarní bouře ve Svatém týdnu zasáhla bleskem sochu Radegastovu a zničila ji, ačkoliv ji měl chrániti blízký bleskosvod. Myslíme, že stačí k ozdobě památné naší hory moravské úplně majestátní sousoší slovanských věrozvěstů a rozbitá modla Radegastova může zůstati symbolem zaslouženého pádu pohanství starého i moderního!

SLOVENSKO

Apoštolská administratura trnavská dostala nového světicího biskupa. Sv. Otec jmenoval jím dosavadního rektora bratislavského kněžského semináře, msgra dra Michala Buzalku. Nový biskup je rodákem ze Sv. Antola u B. Štiavnice (nar. 1885) a byl po převratě redaktorem „Slováka", pak jej povolal biskup dr. Jantausch za profesora trnavského semináře, kde působil po tři leta. Stal se farářem v Zavare u Trnavy, ale znova byl povolán do semináře za rektora. Nový biskup má bohaté pastorační i vychovatelské zkušenosti a těší se nejen důvěře svého biskupa, ale je oblíben i u kněží a lidu.

PODKARPATSKÁ RUS

Sté výročí narození spisovatele, vlastence, buditele národa, Jana Silvaje, připadlo na 15. březen t. r. a bylo na výzvu užhorodského biskupa msgra Stojky oslaveno v řecko-katolických farnostech panychidami a pietními vzpomínkami ve školách a spolcích katolických. V rodné obci Suskově byla básníku Silvajovi, který psal pod pseudonymem Uriil Meteor, odhalena pamětní mramorová deska na ruské národní škole a uspořádána důstojná jubilejní oslava za účasti i vzdálenějších hostí z Mukačeva a z okolí Svaljavy. Jubileum básníka Silvaje pohnulo také otázkou vydání četných jeho prací, které dosud zůstaly v rukopise, aby jeho dílo literární se stalo známějším v osvobozeném národě. Silvaj psal jazykem velkoruským, ačkoliv jinak užíval svého rodného podkarpatského jazyka, ale dělati z toho nějaké dedukce pro nynější jazykový spor na Podkarpatsku pokládáme za nevhodné.

K potírání zlozvyku pití denaturovaného lihu, jež se nebezpečně rozšířilo v některých krajích Podkarpatské Rusi, vyzývá oficielně biskupský ordinariát užhorodský všechno duchovenstvo, žádaje, aby přísně bdělo nad svými věřícími a upozorňovalo je při všech vhodných příležitostech na zhoubné následky, jimiž pití denaturovaného lihu ohrožuje zdraví nynější i budoucí generace národa. Také při lidových misiích mají se kazatelé přičiniti o vykořenění tohoto zla! Myslíme, že by současně s touto náboženskou akcí měla postupovati též péče hospodářská a sociální, aby osvobodila chudý lid podkarpatoruský z bídy a vlivu židovských kořalen. Je téměř neuvěřitelno, za jak lichvářské mzdy musejí chudáci Rusíni pracovati v rozsáhlých lesích svého domova, jako moderní otroci ve službách židovských majitelů pil a obchodníků dřevem, kteří si je kupují především lihovinami a bohatnou namnoze z bohatství státních lesů. Tato otevřená rána na těle lidu podkarpatoruského musí býti především zahojena!

Za hranicemi.

ŘÍM

Generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova, svolaná na 11. března do Říma, je vlastně nejvyšším zákonodárným sborem řádovým, který se pravidelně schází jen k volbě nového generála. Od roku 1558, kdy se v Římě konala první generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova, která oficielně prohlásila za závaznou řádovou konstituci, vypracovanou sv. Ignácem r. 1550, je letošní pořadem 28. Poslední mimořádnou kongregaci svolal roku 1923 nynější generál Tovaryšstva P. Vlad. Ledóchowski, aby upravila řádovou konstituci podle nového kodexu kanonického práva. Zatím vydal Pius XI. důležitou apoštolskou konstituci „Deus scientiarum Dominus", která se hluboce dotýká všeho theologického studia a kterou kongregace pro semináře a university doprovodila praktickými příkazy. Řád

jesuitský měl za základ svého působení vzdělavatelského sbírku zásad a poučení, tak zvané „ratio studiorum", pocházející od gen. Akvavivy (1581—1615) z r. 1599. Její přizpůsobení poslední apoštolské konstituci „Deus scientiarum Dominus" jest asi hlavním předmětem letošních porad generální kongregace jesuitské v Římě, ačkoliv právě rušná doba nynější na poli kulturně-náboženském přinesla takovou řadu velmi ožehavých otázek, že k nim musí duchovní organisace významu Tovaryšstva Ježíšova zaujati jasné zásadní stanovisko. Proto se také porady kongregace protáhly až do velikonočních svátků, k radostné kanonisaci jesuitského mučedníka svatého Ondřeje Boboly.

Duchovní správa „věčného města" snaží se přizpůsobiti stále rostoucímu počtu obyvatelstva římského. Roční přírůstek činí asi 36.000 duší. V posledních letech bylo zřízeno 34 nových farností a stavba dalších 20 kostelů na městské periferii se připravuje. Římský generální vikář kard. Marchetti Selvaggiani dal už postaviti a obnoviti 36 kostelů; také 65 kaplí slouží rostoucím potřebám duchovní správy římské. Kromě toho se stará Církev o akci charitativní a sociální, pro niž byly otevřeny v poslední době 53 centrály.

Přednáška o Rumunsku. „Associazione Romana per l'Oriente Cristiano, která vyvíjí pravidelnou přednáškovou činnost, uspořádala 3. dubna krátkou akademii, věnovanou Rumunsku, k němuž se v poslední době mimo Habeš upírají nejnadějnější pohledy unionistů. Na téma: Katolici byzantského obřadu v Rumunsku, přednášel sám sekretář kongregace pro východní Církev kardinál Tisserant, který při loňské návštěvě Rumunska měl příležitost studovati bezprostředně poměry tamější církve. Kromě konferenciéra byli přítomni čtyři kardinálové, mnoho význačných osobností církevních i civilních a četné obecenstvo, které naplnilo veliký sál knihovny Papežského východního ústavu. Rumunské zpěvy, přednesené alumny rumunské koleje na Janikulu, tvořily rámec řeči kardinálovy. Přednášející v hutném historickém souhrnu představil vznik a vývoj rumunské národnosti i Církve, počínaje Trajanem, kdy byl dán základ rumunštině v latině vojenské na rozdíl od ostatních románských jazyků, jež povstávaly z latiny vulgární, lidové. V pozdějších staletích se Rumuni ocitají pod nadvládou bulharskou, stojí pod vlivem církve byzantské, přecházejí pod panství turecké. Církevní unie florentská r. 1439 byla pro Rumuny celkem neúčinná. Teprve připojením Transilvanie k Uhrám za Leopolda I. r. 1687 začaly růsti naděje na úspěšnou církevní unii, o niž mají veliké zásluhy OO. jesuité. Kolem r. 1700 vzniká unitská církev rumunská v čele s arcibiskupem z Alba-Julia, jež brzy čítá na 200.000 věřících. Zároveň se církev silně oprošťuje od vlivů byzantsko-slovanských. Církevní škola v Blaži se stává zároveň semeništěm rumunského národního uvědomění...

Dnes má rumunská sjednocená církevní provincie 1,700.000 věřících, kteří vedle 1.200.000 katolíků latinského obřadu a 13 milionů pravoslavných jsou velmi dobře organisováni. Metropolita fogarašský (s tradičním názvem Alba-Julia) sídlí v Blaži; podléhají mu sufragáni v Oradea Mare (Velký Varadin) Ggherla, Lugož a Maramures (se sídlem v Baja Mare). Vzmáhají se i řeholníci (donedávna bylo celkem jen 21 řeholníků, srv. P. Herman S. J., Oriente Cattolico, Roma 1934, str. 26). Mimo basiliány a minority konventuály (rum. obřadu) pracují tam již po desítiletí assumptionisté; vloni začali i jesuité. V Římě mají Rumuni novou kolej na Janikulu, jíž král minulého roku poskytl značnější podporu. —

O. J. M. CssR.

ANGLIE

V anglickém tisku vládne zákon anonymity. Každé noviny představují jakousi morální osobnost, určitý směr, který hlásají, a nikoliv snad mínění spolupracovníků. Výjimkou z tohoto pravidla jsou jen dva listy: Times — které jsou majetkem rodiny Walterovy a majora Astora a tlumočí názory vysoké buržoasie, zvláště úřednické aristokracie — uveřejňují časem podepsané články (v rubrice „Letters to the Editor") významných veřejných činitelů, jako na příklad westminsterského arcibiskupa, rektora university, některého velvyslance a pod. Takové „otevřené" listy se stá-

vají pak událostmi veřejného života a mají svůj veliký vliv. 80 řádků Timesů na příklad v rubrice „Letters to the Editor" před vypuknutím světové války stačilo, aby přivedlo k rozhodnutí váhající vládu anglickou, jak to později přiznaly memoáry tehdejších anglických politiků. — Druhým listem, v němž nejenom články, ale i inseráty jsou podpisovány, je týdeník „Observer". Redaktorem jeho je Garwin, jeden z vůdců anglických katolíků. Majitelem Observeru byl lord Nortcliffe, přítel Československa, který, nepohodnuv se s red. Garwinem, nabídl mu galantně, aby do týdne našel vážného kupce, kterému by mohl prodati akcie „Observeru" i přenechati redaktora Garwina. Věc se red. Garwinovi zdařila, a tak je dnes majitelem „Observeru" bohatý lord Astor, vládce velikého novinářského koncernu v New Yorku. „Observer" pronikl i do Ameriky a je čten nejen politiky, nýbrž zvláště v kruzích universitních, literárních a uměleckých.

Bohatá inserce, a to hned na prvních stranách, je charakteristickou známkou anglického tisku. Pravidelně aspoň 60 proc. novinového rozsahu zabírá inserce; a zabrala by snad ještě více, kdyby tomu nebránily předpisy pošty, která dovoluje používání poštovních známek pouze novinám, v nichž inseráty nezabírají více než 65 proc. celkového rozsahu. Angličan je zvyklý každou maličkost inserovat ve svých novinách. Tím se ovšem stává inserce nejdůležitějším finančním pramenem anglického tisku. („Daily Mail", největší anglický deník, dostal na příklad roku 1930 za inseráty na první straně listy 1550 lir, t. j. 221.650 Kč.

Obrovskou převahu má v Anglii tisk tak zvaný komerční, vedený zásadami kapitalistickými. Je v rukou čtyř velkých rodinných skupin.

První skupina lorda Rothermera vydává největší anglický deník Daily Mail, který roku 1930 vycházel denně průměrně ve dvou milionech exemplářů v Anglii a ve 300 tisících exemplářích v Paříži. Kromě toho je majitelem ještě 7 deníků londýnských a provinciálních. Celkem ovlivňuje tato skupina anglické mínění denní záplavou 7 milionů exemplářů novin, jimž pomáhá ještě týdeník Sunday Dispatch a zvláště laciné obrázkové týdeníky propagační.

Druhou tiskovou skupinu tvoří rodina Berrys předsedou lordem Camrosem. Její deník Daily Telegraph a týdeník Sunday Times jsou oblíbeným tiskem lepší anglické společnosti, vzdělanějších tříd.

Majitelem třetí tiskové skupiny, jíž náležejí Daily Express, Everning Standard a Sunday Express, je skoro výhradně lord Beaverbrook.

Čtvrtá tisková skupina je majetkem Labour party (dělnické strany) za vedení finančníka Cadburyho, a vydává Daily Herald, News Chronicle a večerník Star.

Proti tomuto, tak zvanému komerčnímu tisku je svým nákladem poměrně slabý tisk, sloužící zájmům ideovým. Jeho vliv určují vynikající osobnosti vědecké, literární, politické, jež jsou v čele redakcí. První místo tu zaujímají Times, které vycházejí jen v 300.000 exemplářích, ale vedou veřejné mínění anglické. Politicky vlivný ve smyslu Labour party je Manchester Guardian, jehož majitelem a redaktorem je C. P. Scott. Jen v několika tisících výtisků pro vybrané předplatitele vychází konservativní list anglické aristokracie Morning Post, bez jehož přízně se nikdo neuplatní ve vysoké anglické společnosti. Hospodářskému a finančnímu životu britské říše je věnován týdeník Economist za redakce sira W. Laytona. Konečně se ideově uplatňuje v týdeníku Observer silná osobnost katolického redaktora Garwina. — (Svoradov 3.)

DÁNSKO

Reformovaná církev v Dánsku, která vloni vzpomínala a oslavovala své 400leté trvání, octla se jako jiné protestantské církve na osudném rozcestí, kde hrozí Hamletova otázka: Být či nebýt? Národní dánská církev propadla v širokých vrstvách lidových náboženské lhostejnosti, jak konstatuje dómský probošt reformované církve Scharling z Roskilde, starého biskupského města dánského. Rozšířila se mezi reformovanými rodiči v Dánsku

nová náboženská „móda", že dávají křtíti své děti až v dospělejších letech, aby prý se samy rozhodly.

FRANCIE

Učený biblista P. M. Jos. Lagrange O. P., zemřel 10. března t. r. v dominikánském klášteře sv. Maxima v okrese Var ve Francii, v témž klášteře, kde konal kdysi svůj řádový noviciát. Až do poslední téměř chvíle přednášel Písmo sv. svým řeholním bratřím; šest dní před smrtí vážně onemocněl. V poslední své přednášce vysvětloval vypravování o umučení Spasitelově. Přes osmdesát řádových bratří doprovodilo při smrti jeho duši na věčnost zpěvem Salve Regina (Zdrávas, Královno). Dožil se vysokého věku 83 let a zanechal po sobě celou knihovnu vědeckých spisů z oboru biblistiky, zvláště novozákonní. Byl zakladatelem (roku 1890) a největším spolupracovníkem proslavené „Biblické školy" v klášteře sv. Štěpána v Jerusalemě, která roku 1892 začala vydávati prvý vědecký časopis biblický „Revue biblique" za pilného a stálého spolupracovnictví P. Lagrangea. Ještě 4. číslo loňského ročníku uveřejnilo poslední článek učeného biblisty (Dantův realism a symbolism), jehož autorita byla ve vědeckém světě plně uznávána. V díle † P. Lagrangea budou pokračovati jeho žáci z biblické školy jerusalemské.

LITVA

Litva ztratila velikého syna. Ve věku 78 let zemřel nedávno prelát metropolitní kapituly v Kovně, msgre Alexandr Dambranskas, který vynikl nejen jako theolog, ale i jako filolog, matematik a básník. Za carské vlády byl poslán do vyhnanství na Sibiř. Později se stal profesorem na petrohradské universitě. Všechny litevské časopisy věnovaly zemřelému básníku, učenci a vlastenci vřelé vzpomínky. Jeho úmrtní den byl dnem národního smutku po celé Litvě, a v katedrále kovenské bude mu zbudován pomník. Pohřeb se konal na útraty státní.

NĚMECKO

Pastýřský list bavorských biskupů protestuje proti rozpuštění všech katolických spolků mládeže a proti konfiskaci jejich majetku! Praví se v něm: „Nařízením tajné státní policie z 20. ledna 1938 byly ve všech bavorských diecésích rozpuštěny a zakázány katolické svazy mládeže (Jugendverbände) se všemi vedlejšími a podřízenými útvary, mariánské kongregace dívek jakož i Spolek „Neudeutschland". Jakákoliv jejich další činnost byla zakázána a majetek spolků zabrán. Na různých místech byly dokonce sebrány i posvěcené prapory a vlajky, které se uchovávaly mimo kostel. Tentýž osud potkal i misály, modlitební knihy a náboženské obrazy. Smutek a svatý hněv a spravedlivé rozhořčení se zmocnilo velké části obyvatelstva a přemnozí rodiče byli uvrženi do velikých starostí. Všichni věřící čekají za těchto okolností na slovo svých biskupů. My biskupové jsme slavnostně protestovali u příslušné státní vrchnosti proti tomuto nařízení tajné státní policie a žádali zrušení toho zákazu.

Ale my také slavně protestujeme v celé veřejnosti proti nařízení tajné státní policie, které hluboko zasahuje do práv a povinností Církve a ji uráží.

Tajná státní policie odvolává se při svém zákaze na výnos říšského presidenta z 28. února 1933 na ochranu lidu a státu, na obranu před komunistickými násilnostmi, které ohrožují stát. Protestujeme proti tomu, že se naše církevní spolky zakazují s odvoláváním se na onen výnos: Církevní spolky, které nejsou komunistické, nýbrž křesťanské, které nejsou státu nebezpečny, nýbrž spíše státu věrny, které se nedopouštějí žádných násilností, nýbrž mají autoritu ve vážnosti... My biskupové pociťujeme to proto jako nejtrpčejší nespravedlnost a nejtěžší urážku, jsou-li naše katolické spolky mládeže rozpouštěny pouze na základě výnosu, který je namířen výhradně jenom proti komunistickým násilnostem!" — Tak promluvili katol. biskupové v Bavořích — a ve Vídni?!

V Göringově časopise „Nationalzeitung", vycházejícím v Essenu, uveřejnil počátkem března F. Schmidt, vedoucí hlavního výchovného úřadu národně socialistického (Hauptschulungsamtu) článek, který jasně mluví o budoucí výchově mládeže v Německu. Stanoví tam tyto zásady: 1. Vý-

chova světového názoru, i politická, jako vůbec jakékoliv formování člověka je prvním a jediným výsostným právem strany a přísluší pouze a jedině straně národně-socialistické. 2. K hlásání světového názoru a k politickému vzdělání vůle na základě poznatků národně socialistického světového názoru je proto jedině oprávněno a povinno nár. soc. hnutí. 3. Pro výchovu a školení německého člověka ve smyslu nár. soc. světového názoru může tudíž býti jediné místo, které tuto výchovu koná. Politického člověka, naplněného národně socialistickým světovým názorem, vychovává dnes a pro všechnu budoucnost pouze a jedině strana nár. socialistická. — Jak může při těchto zásadách ještě někdo věřiti slibům Vůdce, že katolíci nebudou litovati své oddanosti k němu, když vlastně už přiložil sekyru ke kořenům křesťanské víry! Alternativa tedy zní: buď zůstati věrným víře i za cenu pronásledování a mučednictví, anebo se státi zrádcem jediného Vůdce v životě i ve smrti — Krista!

MAĎARSKO

Na mezinárodním eucharistickém sjezdě v Budapešti bude míti svůj program také východní sekce. Je to přáním nynějšího Sv. Otce, aby se i při světové adoraci eucharistického Pána konaly modlitby za svatou jednotu Církve. Tak připravila na př. východní sekce na světovém eucharistickém sjezdu v Chicagu (1926) na přání Pia XI. nejen slavné bohoslužby ve východním obřadě, nýbrž i vědecké a lidové porady unijní, které vzbudily široký zájem o křesťanský východ v Americe. Na loňském květnovém sjezdě „Pro Oriente cristiano" v Římě byla přijata také resoluce, aby se na všech eucharistických kongresích, ať mezinárodních či krajinských a diecésních, vždy ustavil odbor pro křesťanský východ. Sv. Otec toto usnesení schválil a jeho jménem sdělila kongregace pro Východní Církev úchvalu Sv. Otce předsedovi stálého výboru pro pořádání světových eucharistických sjezdů, namurskému biskupu, msgru Heylenovi, který dal pak příslušné disposice do Budapešti. Východní sekce na budapešťském eucharistickém sjezdě má i své místní odůvodnění, poněvadž na severovýchodě Maďarska (v diecési hajdodoružské) jsou věřící obřadu východního a ze sousední Podkarpatské Rusi a z východní Haliče přijedou do Pešti četní poutníci řeckokatolického obřadu!

TURECKO

Konec cařihradského patriarchátu? Věstník pravoslavné rumunské církve „Biserica Ortodoxa Romana" sděluje, že turecký parlament vypracoval a přijal nový zákon o úpravě pravoslavné církve v Turecku. Podle tohoto zákona má býti pravoslavná církev v Turecku autokefální (samostatná) a její hlavou má býti vždy biskup cesarijský. Všichni ostatní pravoslavní metropolité na tureckém území (v Cařihradě, Smyrně, Odrině a Galippoli) jsou jurisdikčně podřízeni Cesarijskému biskupovi; jmenuje ho vláda z tří zvolených kandidátů. Církevní správa ustanovuje své orgány (úředníky) se souhlasem vlády; duchovní správcové jsou jmenováni vládou z kandidátů předložených církevní správou. Jakékoliv provinění církevních úředníků proti zájmům státu nebo národa se trestá uvolněním z úřadu: Předpisy státních zákonů úplně platí i o majetku církevním. Sv. synod pravoslavné církve v Turecku sestává z 10—12 členů a předsedá mu hlava pravoslavné církve. Složení synodu se obnovuje každé dva roky a do jeho kompetence spadají jen výlučně náboženské záležitosti. Kromě sv. synodu se zřídí pětičlenná pomocná rada (sovět) církevní správy, která se má starati o finanční a hmotné otázky církevní. Všechna důležitější rozhodnutí této rady podléhají schválení ministerstva spravedlnosti. Pomocné radě náleží také dozor nad klášterními farami a ustanovování klášterních představených. — Je přirozeno, že se toto rozhodnutí turecké vlády, zbavující pravoslavnou církev svobody a rušící t. zv. ekumenický patriarchát cařihradský, bolestně dotklo pravoslavných bratří i u nás, ale není příčiny, proč by měli podezřívati Mussoliniho anebo dokonce Vatikán, že se tak stalo jejich vlivem!

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

MALÝ KANCIONÁL

čili sbírku posvátných zpěvů a modliteb v dosavadním vydání objednejte si u

Matice cyrilometodějské

v Olomouci, Wilsonovo náměstí 16.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Červen 1938. Číslo 6.

Naše vlast a nejsv. Eucharistie.

Přednáška, kterou na schůzi katolíků z čsl. republiky přednesl na letošním světovém sjezdě eucharistickém v Budapešti msgre Jan Stavěl, světící biskup olomoucký. Byla radostným vyznáním naší eucharistické lásky na světovém foru, proto ji uveřejňujeme.

Světové eucharistické sjezdy nejenom zvou zástupce všech katolických národů ke společné adoraci svátostného Pána, nýbrž dávají také každému katolickému národu vhodnou příležitost, aby se rozpomněl na všechno požehnání, které mu *v minulosti* vyplynulo z Eucharistie, aby si uvědomil svou *přítomnou* situaci, v jakém poměru jest jeho život k Eucharistii, a pro *budoucnost*, aby se připojil k těm velkým a svatým úmyslům a předsevzetím, jež zanítí světové Boží tělo vždy znova v srdcích a myslích katolíků — od východu slunce až na západ.

Jsem šťasten, že mohu zde v mnohojazyčném vyznání víry a lásky eucharistické za svůj český národ poukázati nejprve na stránky našich dějin nejslavnější, na nichž je psána historie opravdové české úcty a oddanosti k nejsvětější Eucharistii. A nepřál bych sobě a svému drahému národu ničeho vroucněji, než aby tato slavná eucharistická historie byla nám vskutku *magistra vitae* — učitelkou života a účinnou pohnutkou k svatým předsevzetím, jež chceme přivésti domů a rozdávati jako dárek z této eucharistické světové pouti.

V obecných dějinách katolické Církve se ve staletích opakoval obrázek nakreslený v evangeliu sv. Jana (hl. 6.). Jeho pozadím je galilejská poušť, kde nasytil Pán Ježíš pěti chleby a dvěma rybičkami zástup čítající jen mužů asi pět tisíc, dále moře tiberiadské, po jehož rozbouřených vlnách přešel v noci Ježíš do svého města Kafarnaum, aby unikl nadšení zástupů zázračně nasycených, když ho chtěli učiniti králem. Ve sborníci kafarnaumské pronesl Spasitel památné přislíbení nejsvětější Svátosti, onoho tajemného chleba s nebe, kterým bude jeho vlastní tělo. I pohoršili se nad ním ti, kteří hledali jen hmotné nasycení, a mnozí i z jeho učedníků řekli: „Tvrdá jest ta řeč, kdo ji může poslouchat?" (Jan 6, 61). a „odešli zpět a nechodili s ním více". (Jan 6, 67). — Ale jeho apoštolé prohlásili ústy Petrovými: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného a my jsme uvěřili a poznali, že Ty jsi Kristus, Syn Boží." (Jan 6, 69, 70.) Stali se pak v předvečer jeho utrpení svědky, jak naplnil v tklivé lásce Pán své přislíbení a zároveň prvními účast-

níky eucharistického stolu u poslední večeře, odkud si odnášeli příkaz božského Mistra: „To čiňte na mou památku!"

Jestliže se tehdy už přislíbení nejsv. Eucharistie stalo mezníkem víry a nevěry, rozděluje potom v dějinách Církve právě tato nejsv. Svátost doby víry od dob nevěry a bludů, období slávy a úpadku náboženského života i křesťanských národů.

Tak tomu bylo i s naším národem; i v jeho dějinách byla nejsv. Eucharistie sluncem, které ozářilo jasem slávy a štěstí údobí eucharistické víry a lásky; i v jeho dějinách zavládla temnota zloby a bludů a svárů, když přestávalo svítit a hřát eucharistické slunce. S radostí vzpomínám zde jenom těch jasných dnů v naší historii.

Měli jsme štěstí, že nám dala Boží prozřetelnost hned na prahu našich křesťanských dějin apoštoly hluboké víry a lásky eucharistické — věrozvěsty *sv. Cyrila a Metoděje* a svaté pokračovatele i na knížecím trůně Přemyslovců, *sv. Ludmilu a sv. Václava.*

V životě sv. bratří soluňských je hlubokého významu jejich dobrovolný pobyt v klášterním zátiší na hoře Olympu, v tehdejším ohnisku mnišské askese, posvátné liturgie a pilného studia bohovědného, otvírajícího široký rozhled po obecné Církvi. Ta škola opravdového *katolického universalismu,* jemuž cizí zůstala národní úzkoprsost a pýcha byzantská, připravila řízením Božím naše věrozvěsty k požehnanému apoštolátu ve Velké Moravě. Jejich misijní poslání platilo pouze a jedině budování království Božího mezi opovrženými, tehdy nevzdělanými Slovany.

Je-li křest branou do křesťanské pospolitosti, je-li počátkem včlenění do tajemného těla Kristova — Církve, pak je nejsv. Eucharistie dovršením tohoto včlenění v Krista se vším bohatstvím nadpřirozeného života v Něm a skrze Něho!

Tímto eucharistickým svazkem chtěli sv. Cyril a Metoděj vytvářeti u nás mystické tělo Kristovo — Církev obecnou, z tohoto zdroje milosti chtěli posvěcovati duše a v křesťanském řádě vychovávati nově pokřtěné naše předky. Z tohoto hlubokého pojímání Církve obecné, nesloužící nijakým světským zájmům politickým či národnostním, vytryskla jejich všestranná apoštolská práce; nejenom rodným jazykem slovanským kázali Kristovu pravdu a staroslovanským překladem Písma sv. otevřeli svatý pramen náboženského poučení pokřtěnému lidu, nýbrž přeložili mu také do rodné řeči celý *bohoslužebný řád,* a zavedli slovanskou liturgii, aby novým křesťanům co nejvíce přiblížili Kristův oltář a jeho nejsv. Oběť. Nepřímé svědectví o tom, s jakou láskou pěstovali slovanští apoštolé posvátnou liturgii a v ní vychovávali také své žáky, můžeme viděti z věrohodných zpráv o jejich pobytu v Římě. Když papež Hadrián II. slavnostně schválil slovanskou bohoslužbu a sv. Metoděj byl vysvěcen na kněze, sloužili sv. bratří za přísluhy svých žáků sv. liturgii v hlavních chrámech římských, kde byl četně shromážděný lid římský uchvácen krásou bohoslužebných zpěvů slovanských.

V misijním plánu našich sv. věrozvěstů neměla tedy slovanská liturgie, pro niž tolik vytrpěli od zaslepených nepřátel, jiného účelu,

nežli aby otevřela bohaté zdroje eucharistické k posvěcení duší. Právem viděli sv. bratří v nejsv. Eucharistii nebeský pokrm, posilující duši k opravdovému křesťanství, lék proti dědictví pohanské smyslnosti a nejpevnější svazek lásky všech údů mystického těla Kristova — záchranu proti barbarskému násilí, panovačné svévoli na jedné straně a smutnému otroctví na straně druhé. Láska k nejsv. Eucharistii a k Oběti oltáře je vpravdě velikým odkazem slovanských apoštolů a my významně jej oslavujeme krásnými slovy mešní písně: *„Ejhle, oltář Hospodinův září!"*

Vděčně přijali a pochopili tento eucharistický odkaz našich věrozvěstů pokračovatelé v křesťanském apoštolátě, duchovní dítky sv. Metoděje, sv. kněžna *Ludmila* a její vnuk *sv. Václav*. Zaleťte jen v duchu do památné svatyně Staroboleslavské, kde umělec zachytil štětcem život sv. Václava na místě jeho mučednické smrti. Poznáte, že slávou tohoto života byla nejsv. Eucharistie: od nejútlejšího věku hošíka ministrujícího při sv. Oběti přes jeho další pokornou službu eucharistickou, jíž připravuje svátostné způsoby chleba a vína pro milovaný oltář — až po jeho knížecí lásku, která buduje chrámy a oltáře a otcovsky pečuje o jejich služebníky.

V září nejsv. Eucharistie stkví se tedy dějinná podoba našeho svatého knížete, ochránce a dědice země České, který na prahu chrámovém — pospíchaje za časného jitra k nejsv. Oběti — padá jako mučedník své víry a lásky katolické, ba můžeme říci: eucharistické.

A jestliže i později z nepokojné krve naší české dynastie Přemyslovců vzešel květ té obdivuhodné krásy, jíž se zastkvěla *bl. Anežka Česká*, víme dobře, že její svatost rostla a zrála v zátiší chrámu a oltáře.

Eucharistická slavnost v Budapešti na Dunaji nádherně ozářeném.

A když vymřel domácí rod Přemyslovců a na trůn český dosedli Lucemburkové, jaké údobí blaha i slávy nastalo naší vlasti za vlády *krále Karla IV. Otce vlasti,* který byl upřímným ctitelem sv. knížete Václava a pokračovatelem i v jeho lásce eucharistické. Starostlivý vládce věděl dobře, že v nových chrámech a klášteřích České země buduje příbytky nejlepšího Vychovatele křesťanského lidu, účinné školy křesťanského řádu a mravnosti, nejjistější tvrze veřejné bezpečnosti. Pro lid s nových oltářů posvěcovaný nebude třeba rozmnožovat káznice, žaláře a soudy.

Nezůstala ovšem ani naše vlast ušetřena těžkých zkoušek, kdy horečkou třeštila její hlava a v bolestných křečích se svíjel rozeštvaný národ. V jakém světle vyvstávají tu hrdiné postavy našich světců-mučedníků *sv. Jana Nepomuckého* a *bl. Jana Sarkandra,* obhájců posvátné mlčenlivosti zpovědní! Nevidíte tu neohrožené připravovatele cest k nejsv. Eucharistii — od zpovědnice k oltáři! A vzpomeňte živé víry našeho bl. Jana Sarkandra a nezlomné důvěry v nejsv. Svátost oltářní, již nese vstříc v monstranci jako ochranu a záštitu při vpádu bojovných Lisovčíků na Moravu!

Věru, že se za svoji lásku k nejsv. Eucharistii ve svých dějinách nemusí náš národ stydět! Vždyť mu vyzdobila nejen matku českých měst — stověžatou Prahu, ale celou zemi takovými poklady umění, že i po neblahých spoustách domácích bojů a po invasích nepřátelských tvoří dodnes chloubu naši před tváří kulturního světa!

Lásku k nejsv. Eucharistii neztratil náš národ — ač to zní přímo paradoxně — ani tehdy, když ve vášnivém víru cizích bludů a bratrovražedných bojů sešel s cesty katolické pravdy! A když stíny těchto bludů jako stíny smrti se kladly na víru cyrilometodějskou a svatováclavskou a na její svatý odkaz eucharistický, když císařské osvícenství (Josef II.) zhasínalo světla na obětních oltářích katolických, znesvěcovalo svatyně, ochuzovalo Církev, rušilo střediska řeholního života a infikovalo proticírkevní záští i bohovědu státních universit a generálních seminářů — nemohla ze všech těchto pohrom přijíti záchrana náboženského života odnikud jinde, nežli ze živého zdroje eucharistického. Jesuita Bridel, Chanovský, Balbín a všichni obnovitelé katolického života ze mdlob josefinismu, jansenismu a modernismu ukázali jedinou cestu — návrat k nejsv. Eucharistii.

Z ní tryská také v naší přítomnosti upřímná katolická radost, chlouba i naděje rozkvětu království Božího u nás.

Navštivte naše nejslavnější *poutní místa mariánská:* Sv. Horu, St. Boleslav, Sv. Hostýn, Sv. Kopeček atd., nahlédněte do jejich poutní statistiky, a ty velké statisíce každoročních komunikantů vám potvrdí starou křesťanskou devisi v radostné skutečnosti české: Per Mariam ad Jesum! U mariánských oltářů poklekají nejzbožněji duše sjednocené s Kristem eucharistickým.

Všimněte si velikého díla *naší katolické charity.* Stará křesťanská tradice stolů lásky (agapé), k nimž společně zasedali bohatí a chudí po hostině eucharistické, jakoby ožívala v milionech Kč darovaných z lásky hlásané a posvěcené v našich chrámech, z lásky vy-

cházející z nadpřirozené pospolitosti bratří a sester v eucharistickém Kristu sblížených.

Na generálních visitacích mnohdy dojat zjišťuji obětavost farníků pro dům Boží, pro oltář a bohoslužbu eucharistickému Spasiteli! I naše doba má své velkomyslné stavitele chrámů, jichž je tolik třeba zvláště na periferiích našich velkých měst!

A budování duchovních chrámů Božích exerciciemi, častým a časným sv. přijímáním, misiemi, adoračními pobožnostmi, spolky nejsv. Svátosti, zavedením stálé adorace (perpetua adoratio), kněžskou sobotou atd., to všechno je naší radostí zvláště zde před tváří eucharistického Pána, ale i závazkem k ještě horlivější lásce eucharistické.

Než ještě jednu stránku naší eucharistické lásky české nesmím tu opomenouti. Je spjata už se jmény sv. apoštolů Cyrila a Metoděje! Míním požehnání nejsv. Eucharistie jako *svazku jednoty*, její význam pro jednotu Církve. Vinculum unitatis! Byla jím vždy. Už při poslední večeři při první eucharistické oběti modlil se Spasitel, aby všichni jedno byli. A od té doby se nikdy nekonala mše sv., aby se při ní neopakovala tato prosba Spasitelova, „ut omnes unum sint!"

A právě v kolébce našeho křesťanství, na posv. Velehradě, nejen o lidových poutích se konají od doby obnoveného kultu cyrilometodějského, eucharist. procesí a modlitby za sjednocení Církve, ale i při sjezdech unionistických vedle odborných přednášek se účastníci pokorně obracejí k Pánu eucharistickému v kráse různých liturgií a společnou adorací prosíce vroucně v různých jazycích o jednu milost: „ut omnes unum sint".

Budeme-li proto zde vzpomínati eucharistické minulosti a přítom-

Na náměstí hrdinů v Budapešti při eucharistické pobožnosti.

nosti našeho národa, nezapomeneme ani na potřeby šťastnější ještě katolické budoucnosti: za ně se budeme modlit, pro ně pracovat a obětovat, ut Christus eucharisticus magis magisque adoretur v nových duchovních chrámech Božích, v nových tolik potřebných svatyních zvláště našich velkoměst, aby rostla z eucharistické lásky také štědrá láska k bližnímu, aby rostly řady služebníků Oltáře a z rozervanosti národů a stavů aby jeden Pastýř učinil jedno stádo věrné.

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis! Upevňuj, Bože, co Jsi způsobil v nás!

Z rozhovorů i spisů ukrajinského Solovjeva.

Jan Ďurkaň CSsR.

Cíl této stati je: seznámiti přátele unionismu v ČSR s novým směrem unionistického hnutí mezi Ukrajinci v Polsku. Jeho horlivým propagátorem je protojerej *Petro Tabinskyj*, bývalý rektor pravoslavné „Duchovnoj seminiriji" v Kremjanci (Křemenci) na Volyni. Když jsem četl jeho vědecké práce v kněžském měsíčníku „Niva",[1] měl jsem dojem, že čtu Solovjeva-unionistu v ukrajinštině. Taková je příbuznost jejich názorů co do teoretických (dogmatických) zásad unionismu. Ale když jsem četl jeho brožurky pro lid a především když jsem měl štěstí poznati jej i jeho názory v důvěrném rozhovoru v jeho bytě (Lvov, Pekařská čís. 31), ukázal se značný rozdíl mezi Ukrajincem Tabinským a Velkorusem Solovjevem v názorech, jak uskutečniti unii.

Ale právě tento čas byl vhodnou příležitostí, aby uzrály v něm dlouholeté záměry — státi se katolíkem. Když jsem se ho tázal po

[1] Redakce: Lwów, Kopernika č. 36; Niva XXIX (1934), str. 15—25 43—48, 88—96, 121—131, 164—175, 202—209, 253—263, 298—309, 337—345, 373—379, 411—417; Niva XXX (1935), str. 6—11, 45—55, 201—209, 244—255, 297—303; 98—106, 154—161; 392—398.

Životopisná data podávám, jak mi je sám skromně nadiktoval. Protojerej Petro Tabinskyj narodil se 30. června 1888 v Berestečku na Volyni. Otec se nazýval Vasilij, matka Anastasia, rozená Šimrolovič. Po třech letech národní školy vstoupil do třetí třídy „Duchovní školy" v Klevani a po dvou letech do „Duchovního semináře" v Žitomiru, kde studoval 6 let. R. 1910 se zapsal na „Duchovní akademii" v Petrohradě. Po ukončení studií roku 1914 se stal hned profesorem v tamějším „Duchovním semináři" a zároveň se připravoval na profesuru historie na „Duchovní akademii". Dne 8. a 9. listopadu 1914 (podle starého kalendáře) byl vysvěcen na diakona a kněze. V roce 1918 odejel na Kavkaz. Když však tam za měsíc vypukla občanská válka, vrátil se znovu do severozápadní Ukrajiny. Rok (1918—1919) byl profesorem na státním gymnasiu v Žolobách na Podolí. Následujícího roku byl profesorem-docentem patrologie na „Ukrajinské státní universitě" v Kamenci Podolském. Za vpádu bolševiků v listopadu 1920 utekl na Volyň. Tam v městě Volodymiri zastával úřad kaplana a profesora katechety na tamějších nižších i vyšších školách. V lednu r. 1927 se stal rektorem „Duchovního semináře" v Kremjanci. Tento úřad zastával až do června r. 1930, kdy pro podezření ze sympatií k unii byl poslán varšavským metropolitou Dionysiem, hlavou autokefální pravoslavné církve v Polsku, na nucený odpočinek.

příčině, v delším výkladě zformuloval svou odpověď takto: „Život v Petrohradě, styk s vyššími hodnostáři pravoslavné církve, pozorování jejího života a vědecké studie byly příčinou mého nového názoru. A jmenovitě to, že jsem v rozkolu neviděl žádného smyslu pro církevní kulturu, ani žádného užitku pro věřící, přimělo mne usilo-

Nový oltář v cyrilometodějské svatyni v Suchém Vrbném u Č. Budějovic.

vati o jeho odstranění. Snad bylo málo význačných osob v Petrohradě, které smýšlely podobně?! — Již studie na Akademii, kde se postupovalo podle zásad kriticismu, zasely v mou duši sympatie ke katolictví. Ale ještě více vytvořili ve mně příznivý poměr k sjednocení Bolotov a Bryljantov, po němž jsem měl převzíti stolici církevních dějin na Akademii v Petrohradě."

Život v Polsku, styk s hierarchií tamější pravoslavné církve, pozorování jejího stavu a zájem o její potřeby ukazovaly mi ještě jasněji,

že pro pravoslavnou církev jest jediné možné a spasitelné východisko: sjednocení s Apoštolskou Stolicí.[2]

Ale hlavně přesvědčení, že církev v rozkolu neslouží náboženským zájmům věřících, nýbrž světské politice, jež nemá nic společného s náboženstvím, ale naopak je nízkým jeho vykořisťováním, přinutily mne vystoupiti se svým přesvědčením veřejně a provésti je skutkem. — Ještě před svým veřejným vystoupením psal jsem v časopisech „Díle", „Novém Čase" a j. články v duchu církevního sjednocení. Obřad mého připojení k Církvi římské se konal 25. prosince 1931 v cerkvi OO. Vasilián ve Varšavě. Byl přítomen *kard. Marmaggi*, tehdejší apoštolský nuncius v Polsku, biskup Nikolaj Czarneckyj a jiní hodnostáři katolického duchovenstva. Před nunciem přečetl jsem osvědčení svého sjednocení s katolickou Církví a potom jsem hned sloužil „sobornu službu Božu" s představenými basiliánského řádu. Osvědčení jsem složil sám a četl jsem je ukrajinsky, ale podepsal jsem text latinský.

Od roku 1933 žiji stále ve Lvově. Zabývám se studiem sjednocení, ale nyní specielně studiem liturgických otázek. V brzkém čase vydám delší práce na toto téma v časopise „Zapisky OO. Vasilian". Též píši články o církevní kultuře a církevním sjednocení v ukrajinských denících a týdenících."

Mezi rozhovorem jsem vícekráte přerušil O. Tabinského intimnějšími dotazy, chtěje seznati spíše jeho psychologické stavy a prostředí, v němž žil přes 40 let. O své osobě prozradil mi dosti málo. Snad mu v tom bránila pokora nebo přirozená uzavřenost, nebo konečně vědomí, že to chci uveřejniti. Po celé čtyři hodiny rozhovoru neslyšel jsem od něho ani jednoho slova osobního stesku, ani vychvalování vlastních činů, ač měl jistě k obojímu plné oprávnění. O nemocech rodného pravoslaví a jeho představitelích mluvil otevřeněji, ale přece nikdy bez patrného bolu a vědomí, že z něho vzešel. — Odkrýval ty nemoci proto, že touží po jejich vyléčení. — Z charakteristické podlouhlé a úzké tváře baťuškovského typu s malou „borodou" možno na první pohled vyčísti, že v tom poměrně slabém těle sídlí duše veliká, vyrovnaná zklamáními, zkouškami a utrpením. Zdá se projevovati jakousi lhostejnost i k nejbližšímu okolí. Ale pravá tvář jeho duše se projeví teprve, když se zasměje — tiše, dětsky... Z jeho minulých zkušeností jsem vyzvídal, co nejvíce zajímalo mládež za jeho středoškolských a vysokoškolských

[2] Viz 4. číslo „Ukrajinské biblictéky církev. sjednocení" — „Noviší reformy v pravoslavnij cerkvi". Tuto bibliotéku sám založil. Brožurky vydává v Křemenci na Volyni vlast. nákl. za peníze štědrých mecenášů. Jejich velikost i forma je podle potřeby různá. Vyšlo již pět čísel. Vydá je též polsky. První polskou knížečku vydal s názvem „Akcja unijna a krytyka polska", Warszawa 1932, stran 46. Zmíněné čtvrté číslo odhaluje zdrcujícím způsobem pravou podobu pravoslaví, především v Polsku. Uvádí: 1. příčiny boje věřících s hierarchií, 2. neupřímnost vyznání víry hierarchů, jejich kompromis s protestanty ve věcech víry a nesmlouvavost s katolíky, 3. pravý účel novějších reforem (především o rozvodech a změnách v obřadě) a jejich rozpor s vírou, kterou ukazují před lidem. Končí pětistránkovou úvahou „Kde východ?" Bude o tom řeč v druhé části článku.

studií a co nejraději čítávala. Odpověděl: „Filosofie v dvojí podobě: idealistická — především Kant — a materialistická — Büchnerovo: „Kraft und Stoff" (síla a látka). Jeho nejmilejší autoři, které v pravém smyslu slova promeditoval a z nichž se učil celé části nazpaměť, byli Shakespeare, Goethe, Dostojevskij, Tolstoj a z filosofů Kant — především jeho „Kritika čistého rozumu", — Hartmann a Schopenhauer. Hned mi citoval velkorusky celý kus monologu z Hamleta „Byť ili ně byť, vot v čom vopros ..."

Jaké smýšlení kolovalo tehdy v pravoslavných školách o katolictví, ilustroval O. Tabinskyj velkoruským dialogem profesora dogmatiky s jeho žáky. Profesor laik po ukončení lekcí z dogmatiky se táže žáků: „No, a což katolíci, je pro ně spasení možné či není?" Žáci jsou zaraženi. Na tvářích jedněch možno čísti „ano", na druhých „ne", ale žádný si není jist. Všichni mlčí. Profesor s jemným úsměvem skryté radosti se pokouší dostati z nich odpověď sokratovskou indukcí: „Je u katolíků křest?" Jedni odpovídají: „Je", druzí: „není, protože neponořují." Profesor: Přikazuje Svatý Synod znovu křtíti katolíky? Žáci: Ne. Profesor: Je tudíž křest latiníků platný? Žáci: Ano. Profesor se táže dále: Mají katolíci Eucharistii? Žáci: Nemají, protože proměňují nekvašený chléb. Profesor: Mají svátost kněžství? Žáci: Ano. Profesor: Mají tedy také Eucharistii, neboť kvas nemění podstaty chleba? Žáci: Ano. Profesor: Brána do nebe je křest a Eucharistie, ne? Žáci: Ano. Profesor: Tedy latiníci se mohou spasiti? Žáci: Ano. Profesor: V čem je tedy rozdíl mezi katolictvím a pravoslavím? Žáci všichni zamyšleně mlčí. Profesor vida, že se nikdo nepokouší o odpověď, rozvázal uzel sám: Rozdíl je v tom, že pravoslaví je přímá, carská cesta do nebe, kdežto katolictví je cesta s oklikami. Podobně by se ovšem sotva byl tázal svých žáků *duchovní*, profesor, poznamenal na konci rozhovoru O. protojerej. Vůbec třeba znáti, praví, že málokdo z profesorů na vyšších školách byl přesvědčen o bludařství katolíků.

Mluvili jsme ovšem nejvíce o unionistických otázkách, jež však zde opomíjím, protože o nich píše v tištěných svých pracích. V otázkách liturgických, jimiž se nyní O. Tabinskyj převážně zabývá, je až kupodivu pokrokový. Obyčejně jsou pravoslavní kněží, kteří se sjednotili s katolickou Církví, v té věci v zajetí tradice. O. protojerej také si váží tradice, ctí a miluje svůj obřad, ale nebojí se zavésti změny, ano i novoty, vyžaduje-li toho prospěch náboženského života. Ve sporných obřadových otázkách je třeba speciálního historického jejich prostudování, toť jest jeho nejčastější odpověď.

Rozešli jsme se s O. Tabinským jako otec se synem — políbením ruky i obojí tváře. Zval mne, abych přicházel častěji. Měl nemalou radost z mého zájmu a porozumění pro věci svaté jednoty, což tak zřídka se mu přihodí. Zdá se, že se cítí osamocen a pozbaven možnosti i peněžních prostředků, aby uplatnil své síly a ideály na širším poli působnosti. Seznámil jsem ho též s unionismem v ČSR. Ukázal jsem mu Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje a „Akta" posledního unionistického sjezdu na Velehradě. Pro lepší informaci a získání jeho

sympatií pro unionismus v Československu dal jsem mu též svou delší ukrajinskou práci „Nynější unionismus a jeho ideový zakladatel". Rovněž jsem mu navrhl, aby posílal své vědecké práce Velehradské akademii. (Pokračování.)

Svatý Sáva a Řím.

Dr. Fr. Grivec.

(Pokračování.)

Sáva první srbský arcibiskup.

Po pádu Cařihradu a po zřízení latinského císařství a patriarchátu v Cařihradě uchýlil se řecký cařihradský patriarcha v průvodu byzantského císaře do Nice. Tam oba hledali spojenců, aby zdolali vnitřně rozdvojené latinské císařství cařihradské a vrátili se pak do Cařihradu. Příchod vůdce srbských mnichů, bratra srbského krále, poskytl jim vhodnou příležitost, aby získali spojenectví mladého a mocného srbského státu.

Sáva byl jako syn a žák velikého státníka Štěpána Nemanje i jako zkušený vůdce srbských mnichů domácích i s hory Atosu také sám státnicky obratný diplomat. Moudrým vystoupením v Nicei dosáhl všeho, čeho si přál (r. 1219). Císař Theodor Laskaris a patriarcha Manuel dovolili samostatnou organisaci slovansko-srbské církve, která byla dotud podřízena řeckému arcibiskupovi v Ochridě. Sáva byl posvěcen za prvního srbského arcibiskupa a zplnomocněn, aby zřízením nových biskupství zorganisoval samostatnou srbskou církev byzantsko-slovanského obřadu.

Jako arcibiskup měl Sáva dosti příležitosti, aby uplatnil svou mimořádnou organisační schopnost a vytrvalou rozhodnost. Za středisko nové církevní organisace zvolil *klášter Žiča*. Tam bylo sídlo samostatného srbského arcibiskupství, které rozdělil v osm biskupství. Nová biskupství velmi prozřetelně posunul až na hranice, ba dokonce do střediska latinského církevního území, aby tak všude zabezpečil srbské obyvatelstvo před cizím vlivem. Řeckého biskupa v Prizrenu pak odstranil s rozhodnou houževnatostí a na jeho místo ustanovil Srba. Jeho biskupové a žáci zakládali v nejdůležitějších a nejvíc ohrožených krajích kláštery jako ohniska náboženského a národního sebevědomí.

Všechno to konal Sáva v dorozumění se svým bratrem Štěpánem Prvověnčeným. Římská královská koruna Prvověnčeného srbského krále byla pak mnohým po takovém probuzení srbského náboženského i národního vědomí víc nežli kdy dříve k pohoršení. I tento nesouhlas Sáva urovnal v dohodě se svým bratrem.

Královská korunovace v Žiči.

Srbský atonský mnich Domentiján, žák a hlavní životopisec sv. Sávy, vypravuje, že sv. Sáva poslal do Říma svého biskupa Metodija

a jeho prostřednictvím že vymohl královskou korunu pro svého bratra, kterého pak jí v Žiči korunoval. O této korunovaci v Žiči podávají zprávu skoro všechny staré srbské prameny. Je úplně nepravděpodobné, že by všechny tyto prameny lhaly anebo se mýlily. Z druhé strany však toto svědectví naráží na mnohé vnitřní i zevnější těžkosti.

Je nepravděpodobno, že se událo všecko dopodrobna tak, jak vypravuje Domentiján, a zrovna tak je zase nemožno, aby to vše bylo vymyšleno a postrádalo jakéhokoliv historického jádra. Domentiján jako oddaný žák sv. Sávy neměl žádného důvodu, aby stavěl svého učitele přemrštěně do katolického nebo římského světla, zvláště v době, kdy tyto události byly v největší části ještě dobře známy. Není možno, aby všecky staré srbské prameny podávaly takové zmatené zprávy, že Sáva korunoval svého bratra, kdyby to nebylo pravda.

Katoličtí dějepisci Martinov, Nilles, Rogošič a jiní se přidržují Domentijánova svědectví a mají za to, že to byla první královská korunovace Štěpánova a že tedy Sáva svému bratru královskou korunu vymohl anebo jej při tom aspoň podporoval svou spolučinností.

Naproti tomu pravoslavní dějepiscové ve velké většině tvrdí, že se Sáva tak rozhodně vzepřel proti bratrovu latinskému sňatku s benátčankou Annou i proti římské královské koruně, že proto opustil domov, odešel nazpět na horu Athos a tam vedl srbskou oposici proti svému bratru. Po mnohých prý teprve prosbách svého bratra dal se uklidniti, že se s ním smířil a že také zřídil samostatnou srbskou církev ve svazku s byzantským patriarchou a tím zabezpečil svou vlast proti latinskému Římu. Většina srbských dějepisců důsledně přiznává jen Štěpánovu korunovaci vykonanou roku 1217 skrze papežského legáta. Svědectví Domentijánovo a jiných starých srbských pramenů v této věci odmítají nebo zamlčují.

Otázka je vskutku nejasná a těžká. S jedné strany je dokázáno, že byl Štěpán Prvověnčený benátským prostřednictvím už roku 1217 korunován za srbského krále, a že ho korunoval papežský legát. Dokázáno je, že Sáva tenkráte nebyl ve vlasti a že nebyl ještě arcibiskupem. Rogošič a někteří jiní katoličtí dějepisci zachraňují tento rozpor tím způsobem, že kladou Štěpánovu korunovaci na rok 1220 a tvrdí, že papež, nebo jeho legát zplnomocnil k ní sv. Sávu. Než, nepřihlížejíc k obtíži chronologické (časové), je nepravděpodobno, že by byl Sáva vůbec mohl v Římě získati královskou korunu, když ho přece arcibiskupem ustanovil byzantský patriarcha — protivník Říma. A zase je nemožno, aby svědectví starých srbských pramenů bylo bez jakéhokoliv historického podkladu. Proto někteří srbští dějepiscové, mezi nimi zvláště D. Anastasijevič *(v Bogoslovlju — 1935)*, rozeznávají dvojí korunovaci: první roku 1217 ve jménu římské Církve, druhou pak roku 1220 nebo 1221 ve jménu srbské církve. Toto velmi pravděpodobné mínění opravdu dává klíč k rozluštění této nejasné otázky.

Štěpán Nemanja Prvověnčený musel uspokojiti srbské jádro své-

ho státu. Jako se smířil se svým bratrem a dovolil zřízení samostatné srbské církve, tak se musel postarati i o to, aby ho také srbská církev úředně uznala a posvětila za krále. To se skutečně stalo korunovací v Žiči, ovšem korunou, kterou už měl. Sv. Sáva poslal k vůli svému bratru a vlasti svého biskupa Metodija do Říma, aby pro novou korunovaci nenastalo nějaké nedorozumění, které by mohlo dáti západním srbským nepřátelům a soupeřům důvod k ozbrojenému útoku na stát. Učinil tedy to, co mu kázala láska k domovině a k bratrovi.

Pro toto mínění mluví také Štěpánův list k papeži poznačený v papežském archivu v březnu roku 1220. Štěpán Prvověnčený v tomto listu ubezpečuje papeže svojí oddaností jako věrný syn římské církve a prosí o Boží i papežovo požehnání pro svoji korunu i stát, biskupa Metodija pak zplnomocňuje za svého vyslance. Poněvadž sv. Sáva byl už tehdy srbským arcibiskupem a v té době právě s celým nadšením organisoval srbskou církev v souhlasu s bratrem, je nepochybno, že se Štěpán Prvověnčený obrátil na papeže se svým projevem oddanosti s vědomím a souhlasem svého bratra. Je tedy vypravování Domentijánovo v jádru pravdivé. Sáva sice nevymohl korunu, ale po tak hluboce oddaném Štěpánově projevu věrností k římské církvi dosáhl dovolení, že ho směl jako srbský arcibiskup znova korunovati za srbského krále, že se to nemohlo vykládati jako nedůvěra k Římu, anebo dokonce jako odpad od římské církve.

Dvojí královská korunovace Štěpánova osvětluje tímto způsobem tehdejší náboženské složení srbského státu ze dvou obřadově a církevně rozličných částí, jak to charakteristicky naznačuje dvojí křest jeho otce, ale s tím důležitým rozdílem, že je druhý křest Nemanjův výrazem zaslepené byzantské nenávisti oproti římské církvi. Opětovná korunovace Štěpánova s římským dovolením anebo aspoň s vědomím papežovým je pak důkazem srbské církevní smířlivosti a snášenlivosti, kterou zavedl sv. Sáva, když samostatnou srbskou církevní organisací potlačil dřívější srbskou hierarchii a tím usmířil také dřívější nesnášenlivost, kterou zanášeli Řekové mezi Srby. (Pokračování.)

Ve Florencii za sjednocením křesť. Východu.

(Reportáž z „V. týdne studia a modliteb za křesť. Východ".)

J. Mastyľak C.Ss.R.

VZPOMÍNÁME...

V oktávě svátku apoštolských knížat *6. července 1439* byla Florencie svědkem prohlášení unie — sjednocení Řeků s Římem. Dominikán *P. Chiaroni* ve své nové knize „Lo scisma Greco e il concilio di Firenze" (1938, str. 13, 19) nazývá tuto unii *„největší náboženskou událostí 15. století"*. Po dlouhých a obtížných společných jednáních ve *Ferraře* (od 9. IV. 1438) a ve *Florencii* (13. II. 1439 přijel

cařihradský patriarcha *Josef*, bratr císařův, a 15. II. sám císař *Jan VII. Paleolog)*, pod majestátní Brunelleschiho kupolí katedrály, dokončenou právě před pěti lety a posvěcenou samým papežem *Evženem IV.* (25. května 1436), byla přečtena *kardinálem Cesarinim* latinsky a nicejským metropolitou *Bessarionem* řecky bulla sjednocení *„Laetentur coeli* — Radujte se nebesa a jásej země" ...

Než radost nebe a země nad sjednocením netrvala bohužel dlouho. Byla zakalena neuznáním unie v Byzanci a brzkým jejím vypovězením se strany Řeků. Když se nedlouho před pádem Cařihradu objevil v této „královně měst" kijevský metropolita a kardinál *Isidor*, spolutvůrce florentské unie, aby upevnil provedené sjednocení, našel jen lhostejnost a zášť. Jeden z nejvyšších byzantských hodnostářů, *Lukas Notaras*, prohlásil tehdy: „Je lépe viděti, aby v Cařihradě vládl turecký turban, než latinská mitra" *(Vasiliev*, Histoire de l' empire byzantin, Paříž, 1931, sv. II., str. 264). Jen pamětní

Florentská katedrála s věží Giottovou.

nápis, vyrytý do mramoru pod největší posvátnou kopulí světa, na místě sjednocení, zní dosud kamennou ozvěnou zmařené radosti...

PO 500 LETECH...

Již půl tisíciletí uplynulo od památné události a my se ubíráme znovu do města Dantova, do Athén na Arnu, do Florencie, abychom hledali opět prostředky a cesty k sjednocení odloučených bratří na Východě...

Od 27. dubna do 1. května se konal ve Florencii *„V. týden studia a modliteb za křesťanský Východ"*. Jistě v předvečer pětistého výročí florentské unie nebylo lze zvoliti vhodnějšího místa pro unijní týden.

UNIJNÍ HNUTÍ V ITALII.

V nejkatoličtější zemi křesťanstva, v Italii, je unijní hnutí časově poměrně nejmladší. Bylo zahájeno iniciativou Italo-Albánců řeckého obřadu na Sicilii v Palermě, kde v říjnu 1928 vznikl *„Studijní kroužek pro křesťanský Východ"*. Kroužek uspořádal *v Palermě 27. IV.—1. V. 1930 „I. Týden křesťanského Východu"*. Roku *1931* následoval *„II. Týden kř. Vých." v Syrakusách* od 26. IV. do 3. V. Zde byl dán dne 2. května podnět k založení *„Associazione Cattolica Italiana per l' Oriente Cristiano"* (Katolického italského sdružení pro křesť. Východ). *V září 1934* svolalo Sdružení *III. Týden křesť. Východu* do *Benátek*. Sídlem *IV. Týdne* ve dnech *13.—20. září 1936* bylo město *Bari*, chovající ostatky sv. Mikuláše, (patrona) ochránce Sdružení. *Vloni 2.—6. května* slavil se *v Římě Mezinárodní sjezd* unionistických pracovníků. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* zastupoval *univ. prof. dr. Fr. Cinek* a rektor papežského ústavu na Velehradě *P. Koláček T. J.*

Přítomného *V. Týdne* z pověření Ústředí A. C. M. se súčastnili *ThDr. Josef Luska* a pisatel této zprávy, oba posluchači Pap. Vých. Ústavu v Římě.

ZAHÁJENÍ V. UNIJNÍHO TÝDNE 27. IV.

Před 6. hodinou večer se plní starobylý kostel *Chiesa della Badia* v blízkosti dómu do posledního místečka účastníky. Na tvářích všech je patrné téměř napjaté očekávání. Další průběh Týdne ukazuje, že unijní týden připravil vskutku překvapení zvláště Florenťanům a že jim odkryl aspoň na několik dní neznámé horizonty.

My litujeme v duchu, že tento útulný kostel, doslova pokrytý drahocenným damaškem, není dnes větším. Než právě proto hodí se dobře pro řečníky.

Pěvecký sbor florentských bohoslovců, obklopující oltář, začíná již *řecké polychronion* — mnogolětstvije: Is polla ety — Mnogaja lěta" a upoutává pozornost všech na presbytář. Všímáme si tam lépe přítomných hodnostářů. Uprostřed arcibiskupa palermského *kardinála Lavitrana*, předsedy Katolického italského sdružení pro křesťanský Východ a zároveň předsedy přítomného unijního týdne; vedle něho arcib. florentského *Elia Della Costa*, sympatického arci-

biskupa barského *Mons. Mimmiho,* podpředsedu Sdružení pro křesťanský Východ; palermského světicího biskupa řeckého obřadu *Mons. Perniciara;* je to bezpochyby nejmladší biskup celého katolického světa; narodil se r. 1907 a byl konsekrován na biskupa 1937. Jsou přítomní také arcibiskup *Mons. Vettori* z Pisy, *Mons. Lisson* z Metinne a několik okolních biskupů, hodnostáři civilní i vojensko-fašističtí a, co zvláště třeba vytknouti, *kněžna Strozzi* zastupuje italskou královnu a císařovnu, jež je protektorkou florentského Východního Týdne. Je známo, že italská královna a císařovna je z Černé Hory a že do svého sňatku byla pravoslavnou.

Po řeckém zpěvu následuje latinské *„Veni Creator* — Přijď, Stvořiteli Duše" a na kazatelnu (kadedru) vystupuje *kardinál Della Costa* k zahajovacímu proslovu. Tento asketický kardinál produševnělého zevnějšku mluví opravdu z celé duše a z hloubi srdce.

Vyvolává z daleké minulosti vážnou dějinnou událost florentského sněmu s jeho vůdčími osobami a snahami, poukazuje na jeho konečný neúspěch slovy Písma, že úsudky smrtelníků jsou ubohé a jejich zařízení nestálé, poněvadž porušitelné tělo zatěžuje duši a pozemský příbytek tísní mysl, zmítanou protikladnými myšlenkami (Moudr. IX.). S druhé strany zdůrazňuje unijní úsilí, opřené o ducha evangelia, přání Církve a díla římských Velekněží. Jako otec marnotratného syna z evangelia vychází Církev vstříc zbloudilému synu — Východu, aby ho jednoho dne bez výčitky objala se slovy: *„Omnia mea tua sunt* — vše, co mám, je tvým." Jako matka, jež se svým jedináčkem ukládá do hrobu své srdce, nepřestává Církev svatá truchliti nad ztracenými syny a usilovati o návrat dětí, bloudících labyrintem osudného odloučení. R. 1071, brzy po Kerulariovi (1054) *Alexander VII.* usiluje prostřednictvím *Petra z Anagni* o smíření s Východem. *Urban II.* volá Řeky r. 1098 na sněm do *Bari,* kde pracuje o jejich získání *sv. Anselm.* Řečník zdůrazňuje zvláště snahy *Řehoře X.* na sněmu *Lyonském 1274,* kde sv. *Bonaventura* před shromážděnými Řeky a latinskými preláty apostrofoval papeže biblickými slovy: „Povstaň, Jerusaleme, obrať oči své a viz své syny, shromážděné od Východu i od Západu!" Řadu papežů-unionistů korunuje nynější Svatý Otec *Pius XI.* svými unijními podniky.

My toužíme, pokračuje řečník v purpuru, toužíme vlíti nový pravý život do organismu Východu. Než evangelium nám praví, že vzkříšení bývají přivolána především *modlitbou.* Řečnicky připomíná dále zvláště vzkříšení dcery Jairovy, obrácení Pavlovo na přímluvu sv. Štěpána, obrácení Augustinovo modlitbami sv. matky Moniky, jež na kolenou — positis genibus — zaň orodovala.

Konečně rozvinuje pan kardinál účel přítomného Týdne *modliteb* a *studia,* věnovaných křesť. Východu, klade důraz na zákon *dokonalé lásky Kristovy* slovy sv. Pavla „veritatem in caritate facientes — konajíce pravdu v lásce" a končí poukazem, jak tato láska bratří k bratrům všechny spojuje v lásce k Církvi svaté a vede k věčnému životu, neboť dle slov sv. Augustina: „Kdo opouští Církev, opouští

Ježíše Krista; kdo opouští Ježíše Krista, opouští život věčný." — Po zpívaných litaniích za sjednocení Církví a svátostném požehnání se rozcházíme.

PRVNÍ DEN TÝDNE KŘESŤ. VÝCHODU, ČTVRTEK 28. IV.

Dopoledne každého dne je vyhraženo východním liturgiím. Florencie v řadě unijních týdnů je první tak šťastnou, že v ní mohou býti rozvinuty slavné bohoslužby téměř všech významných obřadů východních Církví sjednocených s Římem.

Je to velkolepý gotický chrám *Santa Maria Novella,* náležející dosud dominikánům jako před 500 lety, který směl býti svědkem nádherných východních liturgií. V něm se konala kdysi všechna veřejná sezení florentského sněmu (vyjma posledního v katedrále). Předběžné porady se dály v refektáři přilehlého dominikánského kláštera, v němž dlel také papež Evžen IV.

V Santa Maria Novella je pohřben řecký patriarcha Josef, jenž zemřel 10. června 1439, nedočkav se konce sněmu. Zanechal krásnou závěť oddanosti ke katolické víře a k papeži, jež je tlumočena i náhrobním nápisem.* Malíř *Gozzoli* ho zvěčnil na svém obraze klanění mudrců, představiv jednoho krále v jeho podobě.

Pro východní bohoslužby byl před kněžištěm improvisován východní oltář s jednoduchým ikonostasem.

O půl 11. začínají přípravy *k řecko-byzantské* slavné mši svaté. Jsou přítomni téměř zase titéž církevní hodnostáři jako včera při inauguraci Týdne. Přibyl jen ještě ruský biskup Mons. *Alexander Jevreinov* z římského Russika. Florentský kardinál *Della Costa* sedí na vyvýšeném trůně na epištolní straně před ikonostasem.

Obřady postupují pomalu a důstojně. Pontifikuje *Mons. Perniciaro.* Věřící jsou zaujati dosud nevídanou liturgií a snaží se jí porozuměti z italské příručky „Snadný návod, jak sledovati byzantskou liturgii, zvanou Svatého Jana Zlatoústého". Zvláštní pozornost budí biskupská koruna, časté okuřování a žehnání dvojsvící a trojsvící. Na dotaz vysvětlujeme ochotně, že dvojsvíce znamená dvojí přirozenost v osobě Kristově, božskou a lidskou, a trojsvíce představuje Nejsv. Trojici. Zpěvy přednášejí florentští bohoslovci, většinou unisono — jednohlasně. Postřehujeme, že se jim nedostává východní interpretace a procítění.

Odpoledne ve 3 hodiny navštěvujeme výstavu původních dokladů florentského sněmu a rukopisů v knihovně *Laurenzianě.* Čekáme na kardinála *Lavitrana* a barského arcibiskupa Mons. *Mimmiho.* Z rukopisů prohlížíme důkladně syrský evangeliář z VI. století, zvaný *„Codex Rabulensis"*, významný pro křesťanskou ikonografii,

* HOC UNUM OPTABA MIRO INFLAMMATUS - AMORE: UNUS UT EUOROPAE CULTUS UT UNA FIDES ITALIAM - PETII FOEDUS PERCUSSIMUS UNUM IUNCTAQUE ROMANAE EST ME DUCE GRAIA FIDES.

Jediné, co jsem si přál s převelikou láskou, bylo, aby Evropou vládla jedna víra. Přišel jsem do Italie a uzavřeli jsme úmluvu a pod mým vedením Řekové se sjednotili ve víře s Římem.

ale zvláštní pozornost věnujeme originálu bully florentské unie. Mezi Otci florentského sněmu kolovaly čtyři pergamenové archy s textem. Avšak jen jeden z nich je opatřený pečetí papežskou i pečetí byzantského císaře a má všechny podpisy. Obsahuje text latinský a řecký. Jiný exemplář je trojjazyčný: latinský, řecký a staroslovanský. *Dr. Luska* mne upozorňuje, že slovanský text bully nebyl ještě, pokud známo, uveřejněn. Také na autentickém exemplář si všímáme slovanského podpisu: *„Smyrenýj epp Avraámij Suzdal'skyj podpisuju"*.

O půl 5. hod. opět v kostele *Chiesa della Badia* Mons. *Mimmi* zahajuje první studijní sezení, rozváděje myšlenku, že přítomný sjezd konáme ve znamení *bolesti, lásky a naděje.*

Mons. dr. Sanesi, kanovník a profesor arcib. semináře, dramaticky zpřítomňuje průběh 17. všeobecného sněmu, který byl přenesen do Florencie, jak se vyjadřuje, „na věčnou slávu našeho města" a dává Florenťanům sledovati krok za krokem jednání a postup vznešených jeho účastníků.

Po živém potlesku přítomných, mons. *Mimmi*, který řídí průběh sjezdu, předčítá telegram Svatého Otce a děkovnou odpověď.

P. Mauricius Gordillo T. J., vicerektor Pap. Vých. Ústavu v Římě a profesor srovnávací theologie, mluví o *dogmatickém přínosu* florentského sněmu. Bulla *„Laetentur Coeli"* náleží k nejslavnějším církevním definicím. Akta sněmu nás utvrzují v útěšném přesvědčení, že mezi Východem a Římem neexistují ve věcech víry nepřekročitelné rozdíly, jako nějaká nezhojitelná rána — „vulnus insanabile". Na sněmu se ukázala shoda Západní theologie také v její scholastické formulaci se spisy Východních Otců, a tato shoda byla symbolisována a naznačena dvěma knihami, položenými na oltář smíru: Dílem *sv. Jana Damašského* o pravé víře — *De Fide Orthodoxa* — a *Theologickou Summou svatého Tomáše.*

O 6. hod. v domě biskup mons. Batistelli řeční o *sv. Janu Zlatoústém*, jehož hlavu chová florentská katedrála jako drahocenný poklad. Sv. Jan Zlatoústý je vedle Madony ochráncem přítomného unijního sjezdu.

O 9. hod. večer v domě ital. Katolické akce přednáší *mons. Sipiagin*, bývalý člen carské Dumy a profesor ve velkém Semináři v Saratově, nyní profesor na Pap. Vých. ústavě. Přednáška o *východní mariánské ikonografii*, především ruské, působí přitažlivě. Asi z 240 mariánských obrazů, uctívaných v Rusku, promítá na plátno kolem 50. Shledáváme se s *Madonou Vladimírskou, Kazaňskou, Iverskou, Ostrobramskou*, již tolik uctíval Mickiewiczův Pan Tadeusz. *Strastnaja* je totožná téměř do nepatrných podrobností s obrazem Matky ustavičné pomoci. I „černá" Matka Boží *Częstochovská* náleží Východu. Méně známou zdá se Ochránkyně mnichů *„Gerontissa"* a *„Oikonomissa"* v mnišském hábitě představeného a ekonoma kláštera. *„Svatá rodina"* představuje nad sebou sv. Annu, Pannu Marii a Jezulátko. Tento obraz nacházíme i v chrámech florentských.

(Dokončení příště.)

Z deníku krajanského misionáře.

(P. Vl. Jeřábek CssR.)

(Dokončení.)

16. IX. odjel jsem *do Bělovaru*. Hned po příjezdu jsem se odebral do čsl. banky k řediteli p. Munzarovi, který mi podal potřebné informace a postaral se o mé ubytování. Nato odejel jsem ke krajanům do blízkého *Gudovace*. Žije tam asi 120 Moravanů. Bohoslužeb konaných v sále hasičského domu súčastnilo se asi 50 lidí, ač byl v Bělovaru téhož dne výroční trh. Prosili, abych k nim za rok zase přijel a déle u nich pobyl. Večer jsem se vrátil do Bělovaru.

17. IX. odpoledne zašel jsem *do Nové Plávnice*. Je to vlastně periferie Bělovaru. Žije tam 100 českých rodin, z nichž však polovina je málo národně uvědomělá. Při bohoslužbách bylo přítomno na 50 lidí, na schůzi ve škole 90.

18. IX. odejel jsem z Bělovaru *do Roviště*. Vesnice má i s okolím 70 českých rodin, které pocházejí většinou z moravského Slovácka. Mají tu Besedu a čilé hospodářské družstvo. Večer přišlo na českou pobožnost jistě na 200 osob. Jsou inteligentní, hospodářsky pokročilí, národnostně uvědomělí.

19. IX. zavezli mne krajané na nádraží, odkud jsem odcestoval *do Sv. Ivan Žabno*. Češi již čekali. Jsou zde sice v menšině, ale celkový jejich stav je dobrý. Velmi dobře tam působí lékař-krajan, dobrý vlastenec, dr. B. Čapek. I tamní kněz je českému vlasteneckému hnutí nakloněn.

Zdržel jsem se tu však jen krátce. Ještě téhož dne jsem se vydal přes Križevce a Bonovou Jarugu *do Medjurice*. Naproti mi přijel p. učitel Krejcárek. Medjuric je velmi dobrá naše osada. Mají Besedu, družstvo, pěkný národní dům, českou doplňovací školu. Naši jsou tam zámožní a mají v obci vliv. Katolický kněz je krajanům nakloněn. Na ranní bohoslužby přišlo asi 150 lidí, večer 250.

Dne 20. IX. opustil jsem pozdě v noci Medjuric a zamířil *do Poljany* (Pakračky). Tam má pan továrník Šefc přádelny, ve kterých pracuje na 100 našich krajanů. Náboženský nějak zvláště nevynikají. Chybí také vlastenecké nadšení. Na bohoslužby přišlo 120 lidí. V Poljaně se stal se strany odrodilců pokus české bohoslužby zmařiti. Nepodařilo se to však. Je tam několik zlobných jednotlivců, kteří bojují proti národnímu hnutí. Přesto mají krajané v obci dosti velký vliv. Téhož dne večer jsem se vydal na cestu *do Lipovljan*. Je to smíšená obec. Jsou tam Češi, Slováci, Poláci, Chorvati.

Dne 21. IX. ranních bohoslužeb se súčastnilo na 230 krajanů. Přišli i někteří Chorvati, kteří umí česky. Uvědomení u mladých v Lipovljanech mizí. Staří si zachovali dosud upřímnou lásku k vzdálené vlasti. Tam jsem našel mnoho Slováků, kteří chorvatsky ani neznají. V Lipovljanech jsem nebyl dlouho.

Odpoledne jsem odejel vlakem do Novaky a odtud přes Sunju *do Prijedoru* v Bosně, kam jsem dorazil

22. IX. Na nádraží v Prijedoru jsem byl mile překvapen. Očekával mne tam celý zástup našich krajanů z celého okolí. Za prudkého lijáku ubírali jsme se ulicemi města ke kostelu, kde byla ihned česká pobožnost. Farnost v Prijedoru (80 rodin) je vlastně ryze česká. Obyvatelstvo jiných národností je buď pravoslavné nebo mohamedánské. Češi bydlí hlavně mimo město, v okolí až jednu hodinu daleko. Ranních bohoslužeb dne 23. září súčastnilo se přes 100 krajanů. Učitelka českého oddělení přivedla asi 20 dětí. Krajané pomýšlejí na stavbu spolkového domu.

23. IX. k večeru opustil jsem milý Prijedor a jel *do St. Petrova Sela.* Dojel jsem tam k půlnoci.

Druhého dne 24. IX. jsem zahájil opět v chrámě svoji činnost. Přišlo 15 mužů a asi 40 starších žen. Mládež skoro žádná. Staro Petrovo Selo je osada dosti zanedbaná, hlavně pro neshody mezi krajany. Jedni obviňují druhé, nepracuje se nic. Založení české školy bylo po dvakráte zmařeno chorvatským učitelem. Domlouval jsem krajanům dlouho a důtklivě, aby zanechali sporů a pokusili se znovu o českou školu. Doufám, že domluvy nezůstanou bez účinku. Alespoň večer na schůzi přišlo veliké množství krajanů — i mládeže — a nadšení bylo všeobecné.

Dne 25. IX. ráno rozloučil jsem se s krajany a vydal se povozem *do Kobaše k Sávě.* Tam jsem se přeplavil přes řeku. Na druhé straně mě již čekali krajané *z Nové Vsi v Bosně.* Nová Ves je malá osada založená emigranty z Volyně. Je to ryze česká vesnice. Má 46 čísel. Na moji návštěvu se těšili. V osadě nikdo nepracoval. Byl to pro všecky národní svátek. Nebylo nikoho, kdo by se vyloučil z účasti na bohoslužbách. Večer při svitu pochodní konali jsme za velikého účastenství schůzi pod širým nebem. Jsou to dobří a zbožní lidé, ryzí vlastenci. Bohužel jsou rozděleni na dva tábory, které na sebe navzájem nevraží. Hleděl jsem vše smířiti. V nejbližší době dojde asi ke stavbě školy. Kapli právě budovali.

•

V noci opustil jsem bosenskou Novou Ves, přeplavil se přes Sávu a jel dále vlakem z Kapely Batriny do Kaptolu. Dospěl jsem tam v 8 hod. ráno. Kaptol je jedna z nejpokročilejších českých osad v Jugoslavii. Má dvoutřídní českou školu, čilou Besedu. České bohoslužby byly navštíveny znamenitě. Na schůzi večer ve škole přišel celý Kaptol. Neviděl jsem většího vlasteneckého nadšení v Jugoslavii, než právě v Kaptolu. Odtud mám právě nejkrásnější vzpomínky. Z Kaptolu jsem zajel 27. září ještě do Jakšiče.

Jsou tam Češi a Slováci počtem asi 100. Bohoslužeb se súčastnili v slušném počtu. Chtěli by katolickou českou školu. Pochybuji však, že k tomu dojde. Český živel v Jakšiči zvolna mizí.

Jakšič byla poslední československá osada, kterou jsem navštívil

v Jugoslavii. Počátkem října vrátil jsem se přes Maďarsko domů do Prahy.

Československá větev v Jugoslavii čítá na 120.000 duší. Většina z nich jsou Slováci (asi 70.000) v Bačce, Banátském Torontale a slavonském Srijemu. Češi bydlí hlavně kolem Daruvaru, Bělovaru a Požegy. Kromě toho najdeme je v značném často počtu ve všech větších městech Jugoslavie. Jsou sdruženi v t. zv. Besedy, mají hojně škol a spolkových domů.

Do Jugoslavie se začali stěhovati před 80 roky. Vynikajíce nad domácí obyvatelstvo inteligencí, důvtipem i pracovitostí, domohli se brzy značného majetku. Dnes je mezi nimi i několik milionářů. To vše ovšem vzbudilo proti nim i dosti nevraživosti, závisti, ano i zjevného nepřátelství.

Naši krajané v Jugoslavii mají zaručenu národní svobodu. Stát smlouvu skutečně plní, ovšem jen v tom smyslu, že nečiní ničeho proti Čechoslovákům.

V době popřevratové započalo mezi Čechoslováky vlastenecké hnutí. Prováděno však podle tradice a ideí husitských, narazilo u prostého lidu na odpor a vyvolalo zřejmou nevoli u katolických chorvatských kněží, kteří až na malé výjimky se proti němu otevřeně postavili. Situace je proto nebezpečná, že lid jistě z 50 procent s nimi souhlasí. Kněží mají také úplně v rukou školní mládež. V náboženském životě jak v soukromí, tak v kostele užívá lid jen chorvatštiny. Česky by to ani nedovedl.

V poslední době české vedení v Jugoslavii začíná více šetřiti náboženských citů lidu.

Důležité je, aby republika neposílala do Jugoslavie učitele nekatolíky nebo liberály smýšlením. Naráží to na odpor u lidu. Leckde krajané neposílají své děti do české školy jen proto, že se s nimi učitel ve škole nemodlí.

V celku možno říci, že československá větev v Jugoslavii, půjde-li vždy správnou cestou, má budoucnost v každém ohledu zajištěnu.

Doklady.

Také sjednocení.

Archimandrita Vitalij, nyní pravoslavný biskup americký, v době pobytu ruského vojska v Haliči za světové války tvrdil ve svém „přátelském slově k bratřím Polákům", že všichni katolíci byli svého času pravoslavnými a všichni Poláci — Rusy. Vyzýval je tedy k sjednocení se s Ruskem těmito slovy: ... „nebojte se ničeho, popolštění Rusové, mluvte směle po rusku, neboť to je přece váš otcovský jazyk."

(M. Wieliczko, Polska v latach wojny światowej w kraju i na obczyźnie, Warszawa, 1929, 52.)

Co soudí dnešní ruské pravoslaví o platnosti kněžského svěcení v anglické církvi?

Pravoslavný ruský časopis „Pravoslavnaja Rus" uveřejnil v letošním 9. čísle delší pojednání o této otázce od J. Kolemina z Paříže, z kterého uvádíme některá význačná místa:

„V našem pravoslavném katechismu se praví, že v základě církevní jednoty jsou tři zásady, totiž: pravá víra, posloupnost hierarchická a svátosti. Tam, kde není těchto tří zásad, či kde chybí třebas jen jedna z nich, tam není církve, a tam se ztrácí a vylučuje pro pravoslavné křesťany možnost církevní jednoty...

Z výše uvedených tří zásad (principů) přítomnost jedné — a zvláště skutečné posloupnosti hierarchické — se stanoví holým, prostým historickým faktem nepřetržitého předávání kněžské pravomoci celým řetězem pokolení od samých apoštolů až k poslednímu současnému služebníku kněžství...

Pro pravoslavné kněžstvo přijímá se důkaz řečeného fakta výslovně vírou na základě církevního podání (tradice), které má podle pravoslavného učení průkaznou sílu božího Zjevení...

Vzhledem však ke kněžstvu anglikánskému tento pramen mlčí, poněvadž v koloběhu historických událostí ztratila s ním — bohužel — pravoslavná církev to spojení, které se udržuje společným životem v témž církevním podání, a zvláště to jasné a nesporné „světitelské" (chirotoničeskoe) spojení, které by nám dovolovalo — jak jenám to dovoleno vzhledem k Římu — usuzovat církevně o jeho kněžstvu...

... bude tu třeba hledat nějaké jiné důkazy o jeho platnosti, ležící mimo církevní podání... Takové důkazy mohla by dáti jen historická věda... Může-li se však vůbec věda — a zvláště věda historická — vyjádřiti v otázce platnosti anglikánského kněžstva s autoritou pro církev stejné síly, jakou má boží Zjevení? — Rozhodně nemůže! Vědecké vývody se dějí lidským rozumovým přemýšlením, které už svojí podstatou nevládne žádnou neomylností... Každému pravoslavnému a církevně smýšlejícímu člověku musí býti úplně jasno, že „přiznání" apoštolské posloupnosti v anglikánském svěcení kněžském v nynějším stavu, jenž nedává žádné naděje přesnějšího objasnění, prostě nic nerozhoduje a tak málo dokazuje, jak málo by dokazovalo, kdybychom „přiznali" věci nám vůbec neznámé, na př. místopis na opačné straně měsíce...

Naše pravoslavné odmítavé stanovisko nesmí se vůbec vykládati jako odmítání platnosti anglikánského svěcení (kněžstva) v jeho podstatě, o čemž nám vůbec nepřísluší soudit a čeho my zcela neznáme. My jenom odmítáme možnost, objasniti tuto otázku úsudkem, který by měl stejnou sílu jako Zjevení a byl proto církevně závazným pro pravoslavného křesťana...

... Ani celý všesvětový sněm, který by na sebe vzal takové „při-

znání", nemluví už jménem církve ... Otázka, o které je řeč, se vůbec nejeví otázkou kanonicky-disciplinární, t. j. podléhající svobodnému církevnímu zákonodárství, nýbrž je výslovně otázkou vyznání víry, kde má rozhodující význam toliko svědectví společného (soborného) těla o zachované víře.

A kromě toho: Vskutku-li používají vědeckých metod ti, kteří tu chtějí svoje objevy přenésti na Kristovu Církev? Ve vědě nehraje církevní příslušnost žádné role ...

Jakou pozornost věnují — naši noví učitelé — pracím a rozhodnutím římsko-katolické komise, která zasedala pod předsednictvím † kard. Petra Gasparriho specielně za tím účelem, aby prostudovala a objasnila historickou otázku o apoštolské posloupnosti anglikánské hierarchie? Římští katolíci mohou býti ovšem vším možným, jenom neignoranty ve vědě. A závěry této komise vedou k odmítnutí platnosti anglikánského svěcení. A bylo by dvojnásobným ignorantstvím klásti toto rozhodnutí na účet nepřízně římských katolíků k jinověrcům, protože z dřívějších dob ... veškerá římská praxe neúchylně se přidržovala a podnes se přidržuje ohledu, který se ne vždycky shodoval s více úzkými ohledy, jaké časem přijaly pravoslavné církve. Římská praxe vždy, kde jen je možno, se vyhýbá opakování svátostí, jednou již udělených v kterékoliv církvi jiného vyznání, a ona vždy, pokud jen možno, je ochotna uznati tyto svátosti za platné ... (Autor ovšem myslí, že se tak děje z ohledů politických!) ...

Proto třeba odmítnouti možné odvolání se na zaujatost římsko-katolického rozhodnutí v otázce anglikánského kněžství ... Spíše naopak ... Ignorování onoho vědeckého zjištění zdá se býti zaujatostí a dokazuje toliko neseriosnost používaných vědeckých — spíše lživědeckých — metod ...

Poměr pravoslavné církve k anglikánskému svěcení (kněžskému) zůstává nezměněn a nemohl by býti ani o jotu změněn, i kdyby se závěry slovutné římské komise ukázaly úplně jinými a příznivými pro anglikány. Římsko-katolická Církev si dovoluje soudit jiné církve a vůbec ostatní lidstvo; než takových práv si nepřivlastňuje pravoslavná církev ... ona ponechává i tuto otázku (o anglikánském svěcení) na milost Pána. Zvláště proto, že se nepokládá za oprávněnu soudit o tom, co ji nebylo svěřeno Kristem ..."

Stanovisko pařížského theologa pravoslavného v otázce anglikánského svěcení je přirozeně těžké, a proto nerozhodné: na jedné straně je i pro pravoslaví přísný požadavek apoštolské posloupnosti jedním ze základů pravé církve — na druhé straně je touha pravoslaví v západní Evropě po sjednocení s anglikánskou církví, která se ujímá literárně, charitativně, hmotně i duchovně pravoslavné emigrace, silně pod vlivem povinné vděčnosti. Zúmyslné zamlžení otázky anglikánského svěcení nebude Kristus Pán rozjasňovat zvláštním zjevením.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Oleje do ohně mezinárodního napětí přilévají zprávy, jaké na př. uveřejnila sovětská „Pravda" z pera Viléma Picka pod titulem: „Před utvořením lidové fronty v Německu". Za velikých těžkostí se prý tvoří v III. říši Liga bojujících dělníků, sedláků, řemeslníků a inteligentů. „Ani hitlerovský fašismus, ani provokatéři či špehové Trockiho, ani vůdcové reakční (zpátečnické) sociální demokracie nebudou se moci postaviti proti utvoření bojovné fronty protifašistické", ujišťuje Vilém Pick ke konci svého tendenčně provokativního článku. Pick je jedním z důvěrných spolupracovníků šéfa Kominternu Dimitrova, a zároveň sekretářem výkonného výboru Kominternu a tudíž jeho článek přirozeně znepokojí hitlerovský režim v Německu a zostří beztak už nesnesitelný útlak ve veřejném životě obavou před podkopnou prací bolševismu. Vilém Pick podle všeho není ani Němcem, ani Rusem — ani křesťanem!

Protináboženský boj v SSSR. V zatýkání ruského duchovenstva se stále pokračuje. Podle anglických pramenů došlo i na představitele tak zvané „Živé církve", které dříve bolševici používali za nástroj k vnitřnímu rozkladu pravoslavné církve. Tak v Petrohradě byl zatčen metropolita „Živé církve" Vvedenský a biskup Geronský. Jiný biskup Živé církve přestoupil k bezbožníkům. Z pravoslavných biskupů byli mimo metropolitu Sergije v různých krajích zatčeni biskupové: Tuberjozov, Plotnikov, Kabranskyj, Bojarskyj a jiní a s nimi asi 250 kněží. Všichni jsou obviňováni z kontrarevoluce. Bylo také zatčeno více duchovních jiných vyznání.

Určiti zcela přesně, kdy a kdo byl zatčen a jaký jej stihl osud, není dnes vůbec možno, jelikož si zprávy často naprosto odporují, snad se to děje zúmyslně. Zvláště je neznámý osud metropolity Sergije.

Sovětský tisk neustále vnucuje obyvatelstvu myšlenku, že ruské duchovenstvo pracovalo spolu s trockisty a bylo tak vlastně původcem všech neštěstí. Tak v čas. „Pravda", „Komsomolská pravda", „Trud", „Socialistické zemědělství", „Rabočaja Moskva" a jiných je možno najíti tvrzení, že Trocký byl vlastně nábožensky založeným člověkem a podporoval patriarchu Tichona. Očividně to má znamenati, že patriarcha Tichon podporoval zase navzájem Trockého. Píše o těchto věcech známý bezbožecký spisovatel Kandidov, který, jak jsme již v Apoštolátu uvedli, obviňoval i Sv. Otce, že v Římě zřídil školu pro přípravu vyzvědačů v SSSR (mínil tím Russikum). Zahraniční znalci sovětských poměrů mají za to, že se v SSSR připravuje nový proces proti duchovním osobám, v němž budou donuceni k přiznání, že vždy pracovali v cizích výzvědných službách a spolu s trockisty ničili ruskou zemi, prováděli sabotáž atd. Prozatím však přičítal sovětský tisk kněžím jako zločin, že se starali o povznesení náboženského života v lidu a že se snažili zachrániti duše sovětské mládeže před zhoubným bezbožectvím. Toto je také jediná vina ruského duchovenstva před sovětským režimem.

Velikonoce v SSSR. Protivelikonoční boj v SSSR podařilo se prý rozvinouti pouze v městech. V Petrohradě bylo pro tento účel připraveno 100 propagandistů-instruktorů a v Moskvě 200. Pak různé sovětské organisace, hlavně dělnické, vypůjčovaly si za určitý poplatek ty řečníky k přednáškám „o kontrarevoluční povaze náboženství vůbec a velikonočních svátků zvláště". V Petrohradě se konalo podle sov. tisku asi 700 takových přednášek. Kolik se jich konalo v Moskvě, není známo, ale jistě přes tisíc. Moskevský tisk prozrazuje obsah těchto přednášek. Podle úředního nařízení se tvrdilo, že Kristus vůbec neexistoval, ale Adonis, Ozoris a jiní pohanští bohové ano. O křesťanství se vykládalo, že vzniklo před 2000 lety v otrockém Římě jen proto, že se otroci nemohli osvoboditi tělesně a proto snili o osvobození duchovním. — Moskevský tisk však není spokojen s obsahem přednášek ani s jejich účinkem na lid. Prý působily všelijak; na příklad jedna dělnice, jménem Gorjačeva, 25letá, hned po přednášce odešla do nejbliž-

šího chrámu a odevzdala všechny své peníze na účely církevní... Vůbec prý podobné instrukce mají velmi pochybnou cenu pro šíření nevěry. Protináboženská propaganda se komunistům nijak nedaří; jejich nejjistějším prostředkem v boji proti víře zůstává násilí, ale tím je možno jen ničiti, nikoliv budovati. Proto také komunisté všude dovedou jen bořiti a ničiti, ale nikoliv stavěti.

Stalinská továrna na auta v Moskvě pořádala o velkonocích velký karneval, aby tak odradila dělníky od návštěvy chrámů. Ale z celkového počtu 50.000 dělníků na karneval se dostavilo jen 3.000. Chrámy v Moskvě byly zato na velikonoce jako dříve přeplněny.

Úctyhodný obnos. Podle francouzského časopisu „Grengoire" kominterna vydala od r. 1935 na komunistickou práci v celém světě 3 miliardy 300 milionů zlatých rublů. Je to v československé měně asi 60 miliard Kč, o který obnos oloupil komunismus ruský lid!

Ze sovětského života. V poslední době SSSR vyhošťuje mnoho lidí, hlavně cizozemských příslušníků. Sovětská vláda se snaží zbaviti se osob, o jejichž osud mohou míti zájem cizí diplomatické úřady. Také do Prahy přijelo mnoho Čechů vyhoštěných ze SSSR a v květnovém čísle čas. „Znamja Rossiji" nacházíme několik článků vypravujících jejich zkušenosti. Přinášíme z nich několik výňatků.

Rodina a náboženství. V městech je prý s rodinným životem velmi zle. Opravdu dobré rodiny buďto zůstaly ještě ze starých časů anebo byly založeny mládeží vychovanou sice už za sovětského řádu, ale pod rozhodujícím vlivem dobré staré rodiny. Mládež sovětsky vychovaná přes úsilí sovětské vlády není schopna založiti pevnou rodinu. Spáchané jednou zlo se nedá tak lehce napraviti.

Upřímně mluviti v SSSR je možno jen buď s přáteli, které znáte od útlého mládí, a pak s manželkami a dětmi v pevných rodinách. I tu jsou rodiče nuceni s menšími dětmi mluviti velmi opatrně, jelikož se dítě může snadno podřeknouti z dětského nerozumu, anebo náhodou. Sovětským učitelům dosud je uloženo, aby se vyptávali dětí na poměry v rodině a zvláště na náboženské poměry. Když rodiče jsou nábožensky založeni, nesmějí zpravidla o tom s dětmi mluviti. Bývaly případy, že se dítě ve škole podřeklo, že se tatínek nebo maminka modlí k Bohu, a pak očekávalo rodiče vyšetřování. Učitelům je dokonce uloženo, aby navštěvovali své svěřence doma a dávali pozor, zdali nemají doma ikony a pod.

Tento systém, zaváděti špehounství do rodin, nejvíce je ničí. Nikdo pak nechce míti dětí.

Těžké utrpení armensko-gregoriánské církve. Armenské noviny „Arač", vycházející v cizině, sdělují ze dne 1. května: „Čekisté násilně uloupili všechno bohatství Ečmiadsinského kláštera (je tam největší svatyně armeno-gregoriánské církve, poznámka překladatelova). Katolikos, hlava všech Armenů, zemřel rozčilením. Oddíl rudé armády byl uveden do kláštera a tam ubytován. Po klášteru žádali, aby okamžitě zaplatil 40 tisíc rublů jako státní daň. Katolikos prosil o dovolení, aby se mohl telegraficky obrátiti na své věřící v cizině, aby mu poslali požadovaný obnos. GPU však to kategoricky zapovědělo a čekisté vnikli pak násilně do musea, ve kterém byly uschovány skvosty a církevní relikvie a všechno sebrali. Vzali s sebou i stříbrný kotel, ve kterém se vařilo myrro. Také pokladnu vyloupili. Dva biskupové a jeden mnich byli pak nalezeni otráveni. Většina ostatních mnichů je uvězněna anebo vypovězena." — Poznámky k této zprávě jsou zbytečny. Nějaký čas komunisté šetřili sice aspoň do jisté míry náboženské skupiny malých národů žijících v Rusku, ale nyní dohánějí, co dříve zameškali.

„Komsomolská Pravda" o protináboženské propagandě. Čas. „Komsomolská Pravda" stále věnuje mnoho místa protináboženskému boji. Mezi jiným sděluje, že na Ukrajině bylo r. 1925 dva a půl milionů bezbožníků, ale r. 1938 z nich zůstalo pouze ústředí, které se věnovalo klidnějšímu a výnosnějšímu zaměstnání, t. j. spekulaci. Činných bezbožeckých buněk na Ukrajině mezi obyvatelstvem prý vůbec není. Úpadek protináboženské akce je podle „Komsomolské pravdy" patrný všude. Jen někteří jednotlivci prý dovedou někdy ještě projeviti patřičnou iniciativu. Tak nějaký Rubintschik (ovšem Žid), který pracuje v sta-

linské továrně na auta, dovedl uspořádati přednášky o tématech: „Jak se dělají náboženské zázraky?" „Věda a náboženství o životě a smrti" a pod. Práce tohoto světlonoše se „Komsomolské Pravdě" velmi zamlouvá a všemožně ji doporučuje k následování. Ale to jsou už poslední mohykáni.

Zvláštní demonstrace. V jednom koncentračním táboře v SSSR, kde je nyní zavřeno mnoho starých komunistů, byla prý uspořádána zvláštní demonstrace místo oslavy 1. května. Jeden z vězňů vykřikoval jména a sbor ostatních mu odpovídal. Vězeň křičel: „Lenin" — sbor: „Zemřel". „Pjatakov" — „zastřelen". „Trocký" — „ve vyhnanství", „Bucharin" — „zastřelen", „Zinovjev" — „zastřelen" atd. a konečně „Stalin" — „žije sám v Kremlu..."

Stalin a církve. Zástupce komisaře (ministra) vnitřních záležitostí S a k o v s k i j, který vydal brožuru „Církve ve službách špehounství", referoval nedávno ve veřejném shromáždění o přijetí vůdčích osobností GPU S t a l i n e m. Sovětský samovládce prohlásil ve svém proslovu k nim, že všechna náboženství bez výjimky jsou nepřáteli sovětské říše. A proto je prý také povinností vlády, aby je úplně vyhubila, a povinností úředníků je, pracovati proti vlivům duchovenstva na sovětském venkově. Boj s církvemi není prý jen otázkou síly a budoucnosti sjednocených sovětských republik, nýbrž i akcí, která má vykořenit obskurantismus (zatemnělost. Jako by bolševická nevěra nebyla nejsmutnější, protože krvavě nenávistnou zatemnělostí! Pozn. red.) Všichni kněží jsou prý „špehouni trockismu a zrádci sovětského státu". Třeba dopracovati se toho, aby se církve a místa modlitby staly jen musejními doklady z minulé už epochy! — Stalina přirozeně děsí stále přízraky špehounství, ale ve svém obskurantismu nevidí, že právě nevěra je pařeništěm zrady! Jenom statistika nejtěžších trestů za rok 1937 v sovětském Rusku, ve jménu Stalinově diktovaných, mluví jasnou řečí o výkvětu nevěreckého bolševismu! K nuceným těžkým pracím a na smrt bylo toho roku odsouzeno 9 ministrů sovětských republik, 8 členů generálního štábu s maršálem Tuchačevským v čele, 50 komunistických vůdců na Bílé Rusi, 1.140 vynikajících stoupenců strany, četní státní úředníci, jako na př. ředitel agencie Tass, sovětského radia a vedoucí inženýr sovětského letectva. V posledním půl roce 1937 bylo v sovětském Rusku vykonáno 60 výroků smrti týdně!

A d o t o h o S t a l i n o v a m u s e a budou muset bolševici ještě hodně dlouho sbírat doklady náboženského života ruského, když sama „K o m s o m o l s k a j a P r a v d a" (z 1. III. t. r.) se pohoršuje nad tím, že ve vsi Agajavšina u Smolenska pokřtil nedávno kněz na přání rodičů 18 dětí ve věku od 1—15 let! Doplňované křty dorůstajících dětí svědčí také výmluvně, že epocha křesťanství ještě zdaleka neminula, i když Stalin ji chce už uzavříti do musea!

POLSKO

Nepolepšitelný je židovský tisk polský. Ve Varšavě vychází židovský list: „5tá ráno" v polské řeči, který baví své čtenáře anekdotami ze života jakéhosi F r o i m a G r a j d i n g e r a, obchodujícího na úkor lidské hlouposti. Není sporu, že je dosti židovských obchodníků, kteří to zvláště v Polsku velmi dobře dovedou a také provádějí, ale anekdota o „pilulkách sv. Ducha", jejichž výrobou a prodejem Froim Grajdinger v Chelmě lacino přišel k penězům, je už zřejmým rouháním a zesměšňováním katol. víry. A jest jenom podivným, že tisková censura polská propouští takovou „zábavu" židovských čtenářů na úkor obrovské většiny katolíků polských!

Unijní slavnosti uctívají katoličtí Poláci mučedníka sv. jednoty Církve, s v. O n d ř e j e B o b o l u. V osadě Laszczów v kraji Tomaszovském uspořádána byla unijní slavnost ke cti sv. Ondřeje Boboly, jíž se súčastnili kněží, úřady a veliké zástupy lidu i pravoslavného. Po slavných bohoslužbách vyšli účastníci průvodem do velkého parku Starowieyských a tam pronesl prof. dr. M. Niechaj z Lublína kázaní o jednotě Církve, vylíčiv dějiny rozkolu, unie brestské a nového roztříštění církevní jednoty před 60 roky. Doklady bohosložebných textů staroslovanských byly i pro pravoslavné svědectvím pravdy katolické.

Význam kanonisace sv. Ondřeje Boboly, jakožto a p o š t o l a s j e d n o c e-

ní Církve na východě polském zdůraznil, jak jsme už referovali, Sv. Otec Pius XI. v kanonisační homilii. Tutéž myšlenku rozvedl kard. Hlond, ohlašuje světcovu kanonisaci: „Velkým odkazem svatého Ondřeje Boboly je naše náboženské a kulturní poslání na východních kresách. Nechceme-li se zpronevěřiti svému dějinnému poslání, nemůžeme se uchýliti od úkolů, které nám Prozřetelnost tam určila a nemůžeme jich odstoupiti cizozemcům. To je naše poslání, náš polský závazek. Po příkladu sv. Boboly jsme povinni pracovati pro jednotu Církve mezi potomky hrdinných unitů podepříti mocně, upřímně, beze strachu, bez prohlubování obřadových nedorozumění, bez svádění této velké otázky na dráhy spoluzávodění o prestiž a vlivy. Osudným bludem by bylo tvoření polského pravoslaví na hřbitově unie. V šlépějích Boboly a tolika pamětihodných nadšenců apoštolských, kteří v nejnebezpečnějších dobách podpírali na východních hranicích myšlenku církevní jednoty, nechť tam stanou po bok důstojných biskupů k misijní práci nejlepší z duchovenstva, nejhorlivější z řeholníků, nejvíce Kristem naplněné sestry, nejideálnější světští pracovníci. Na východní kresy ať z celého kraje se nesou modlitby, almužny a dary. To jest nejhlubší smysl kanonisace sv. Ondřeje Boboly."

Katolická universita lublínská nabyla konečně v dvacátém roce svého trvání plných práv státních škol akademických. Založena byla rozhodnutím Apoštolské Stolice římské 25. VII. 1920 s fakultou bohosloveckou a církevního práva. Poměr nové university k ministerstvu osvěty zůstal neupraven až do r. 1928, kdy se teprve úsilí rektora dr. J. Kruszyńskiho podařilo získat katolické universitě vládního potvrzení statutu. Když byla katolická universita lublínská ústavou o školách akademických r. 1933 připočtena mezi školy akademické, vypracován by nový její statut také s ohledem na apoštolskou konstituci „Deus scientiarum Dominus (z 24. V. 1931). Konečně byl přijat letos návrh ministra školství W. Świętosławskiho v komisích sněmu a senátu polského i v plénu sněmovny, že se totiž katolické universitě lublínské uděluje plné právo státních škol akademických. Tím vstupuje katolická universita polská do nového období svého rozvoje a činnosti, jíž se snaží uplatniti na poli vědeckém, výchovou katolické inteligence a praktickou spoluprací s potřebami polského života katolického.

JUGOSLAVIE

Konference katolických biskupů jugoslavských, která se po prvé konala za předsednictví nového záhřebského arcibiskupa msgra Stepinace, vydala společný pastýřský list, v němž se líčí smutné postavení katolické Církve v Jugoslavii po definitivním odvolání konkordátu. Pastýřský list byl 15. května předčítán ve všech katolických kostelích hrvatských. Mluví se v něm otevřeně o velikých obětech, které se vyžadují od kněžstva, o bídě katolických nemocnic, jimž se zadržuje slíbený státní příspěvek, o jednostranném zákonodárství manželském, o strohé censuře katol. tisku, o smíšeném vyučování a o nespravedlivých daňových zákonech. Konkordát měl všechny tyto křivdy odstranit, byl však sám nespravedlivým zakročením srbské pravoslavné církve odvolán.

Pravoslavný srbský biskup Nikolaj Velimirovič uráží sv. Sávu, když takto líčí boj západních národů o národní církev: „Boj o národní církev, která je základem pravého, evangelního a organického nacionalismu, se vedl v Evropě po celých posledních 700 let... Byl to krvavý a dlouhotrvající boj... A ty náboženské války byly v základě války o národní církev! Jan Hus shořel na hranici proto, že chtěl národní církev v Čechách(!)... Po světové válce první vlastenci čeští, kteří jsou i nyní u vlády, podporovali hnutí pro utvoření národní církve české, hnutí však upadlo (splasnuo)... Luther dosáhl svou církevní vzpourou jedině, že rozdělil německý národ na dvě polovice, skoro stejné, ale jednotné národní církve nemohl založiti... Lutherův záměr, utvořiti jednotnou národní církev v Německu, si předsevzal uskutečniti nynější vůdce německého národa. S těžkými obtížemi a ještě neskončeným bojem se mu poněkud podařilo za poslední dvě leta, že z protestantské části německého národa organisoval jakousi podobu ná-

rodní církve. O založení národní církve ve Francii pod jménem galikanismu se namáhali svého času nejušlechtilejší a nejvzdělanější lidé. Veliký filosof Leibnitz živě pracoval na tom. Nejznamenitější francouzští preláti, Bossuet a Fénelon, se o to přičiňovali. Ani Anglie, ani Skotsko, ani skandinavské země nebyly ušetřeny krvavých bojů o národní církev... Nikdo ze všech evropských národů nedosáhl plně toho, čeho dosáhl svatý Sáva. Naposledy se Evropa znavila strašnými stoletými boji a nápory, fysickými, morálními a intelektuálními, a v té vyčerpanosti mnozí její synové zvedli ruce vůbec nejen od církve, nýbrž i od křesťanské víry...

A tu třeba vzdáti úctu dnešnímu německému vůdci, který jako prostý řemeslník a člověk z lidu viděl, že je nacionalismus bez víry jen anomalií, jen chladným a nejistým mechanismem. A hle, v 20. století přišel na ideu sv. Sávy a jako laik podjal se ve svém národě oné nejdůležitější práce, která přísluší jedině světci (svetitelju), geniovi a hrdinovi. A nám tuto práci vykonal sv. Sáva, první mezi světci, prvý mezi genii a prvý mezi heroy v našem národě." (Misionar, g. 18. (1938) č. 1. str. 8—9.)

Tak se dostal sv. Sáva zásluhou pravoslavného srbského biskupa za vůdce, předchůdce, osvětitele, učitele všech nepřátel katolické Církve. Jeho odchovanci jsou Hus, Luther, Kalvin, Zwingli, Jindřich VIII.; Voltaire, encyklopedisté, Josef II., Napoleon, naši odpadlí kněží — ale zvláště Hitler, ničitel každé křesťanské víry. Většího pohanění nemohl se dopustiti vůči svatému Sávovi nejhorší nepřítel srbského pravosláví — než to učinil ve své zaslepenosti a naprostém nepochopení dějin — pravoslavný biskup! Nebyl tedy zemř. patriarcha Varnava jediným obdivovatelem německého Vůdce jako muže Boží prozřetelnosti! Fanatismus některých srbských vůdců proti Církvi katolické zavádí je v osudové době přítomné, kdy jde o základy křesťanské víry i o budoucnost Slovanstva, do náručí nejhorších nepřátel víry i národa. Gospodi, pomiluj!

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

O NÁS V ZAHRANIČÍ

Velký katolický deník holandský, De Tijd, uveřejnil dne 11. května t. r. z pera dobrého přítele našeho národa, kapucína P. dra Borromaea z Udenhontu, obšírný článek o našem náboženském životě, zvláště o vývoji myšlenky cyrilometodějské u nás, pod názvem: Katholieke herleving in Tsjecho-Slowakije. Autor tu vzpomíná působení Frant. Sušila, Václava Štulce, Beneše M. Kuldy, slovenského biskupa Moysesa, dra A. C. Stojana — i cyrilometodějský vliv slovinského biskupa Slomšeka, oceňuje dále náboženský význam jubilejních slavností cyrilometodějských (1863, 1869 a 1885), založení „Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje", Akademie velehradské, apoštolské školy na Velehradě a rozvoj unionistické myšlenky až do poslední doby za předsednictví a podpory olomouckého arcibiskupa dr. Leopolda Prečana. Článek P. dra Borromaea je ohlasem upřímného zájmu, s jakým sleduje autor unijní hnutí u nás, maje možnost čerpati z původních pramenů literárních — i českých. Pro své další studium vyžádal si P. dr. Borromaeus od našeho ACM další informační pomůcky i obrázkové doklady. Pro silné hnutí unijní v holandském katolicismu jsou zprávy o naší iniciativní práci pro myšlenku sv. jednoty Církve zajímavé a poučné; dávají západní Evropě pochopiti oprávněný slovanský akcent v unijní práci; vždyť ze 160 milionů východních křesťanů je 128 milionů Slovanů. Akcent je tedy dán objektivní skutečností.

Exerciční dům v Hlučíně ustavil „apoštolát nemocných". Může se k němu přihlásiti každý nemocný i úplně nemajetný. Členové dostanou občas zdarma letáčky, obrázky, brožur-

ky a jiné tiskoviny povzbuzující k apoštolátu a duchovnímu životu. Účelem tohoto „apoštolátu" je povzbuzovati nemocné, aby své utrpení obětovali za obrácení duší a za požehnání Boží pro apoštolskou činnost kněží. Tak poznají nemocní, že nejsou neužitečnými členy lidské společnosti. Dosud je v Hlučíně přihlášeno 13.000 českých nemocných, jimž bylo rozdáno za 16.840.20 Kč tiskovin zdarma. K svatodušním svátkům byli letos vyzváni, aby obětovali své bolesti za misionáře. Jak velká to duchovní pomoc! Kéž by všechny naše osady, farnosti i nemocnice přihlásily své nemocné k tomuto požehnanému apoštolátu bolesti!

Jako za časů dávných... Na pondělí svatodušní sjeli se do Olomouce uvědomělí katolíci ze širé Hané, aby poděkovali Bohu za 20 let svobody své samostatné republiky, aby si Boží ochrany vyprosili v těžké době přítomné i aby manifestovali svoji lásku k Církvi, vlasti a státu. Nebyla to však jenom zevnější manifestace velkých tisíců účastníků, základní tón slavnosti zněl hlubokým uvědoměním náboženským, které přímo vyšlehlo za vroucího zpěvu chorálu svatováclavského hned při zahájení slavnosti v chrámě Panny Marie Sněžné, zajásalo pak nesmrtelnou cyrilometodějskou písní při polní mši sv. na náměstí u sochy nejsv. Trojice a odtud se neslo se zbožným nadšením posvěceného vlastenectví nejen po rozlehlém náměstí, nýbrž i do všech ulic ozdobeného Olomouce. Po takové duchovní přípravě vyzněl tábor katolíků před olomouckou radnicí vyznáním věrnosti těm ideálům víry a vlastenecké lásky, jež representovali vůdcové katolického lidu na radničním balkoně. Jako kdysi v dobách národního probuzení — ukázala opět svou nezdolnou sílu — myšlenka cyrilometodějská.

Návrat ostatků sv. Ondřeje Boboly, mučedníka za svatou jednotu Církve, z věčného města, kde se mu dostalo o letošních velkonocích nejvyšší lidské pocty — pocty oltáře — budil přirozeně pozornost všech zemí, jimiž vedla světcova triumfální cesta domů. Územím naší republiky projížděl vlak s ostatky sv. Ondřeje v noci s 10. na 11. červen. Proto asi se oficielně nepočítalo s nějakým zevnějším uvítáním. Diecésní rada Katolické akce olomoucké, zvěděvši v poslední chvíli přesnější data převozu, upozornila jen farní úřady železničních stanic, kde se měl vlak zastavit, aby aspoň kněží přišli uvítat nového světce bratrského národa polského. Metropolita moravský, olomoucký arcibiskup dr. Leopold Prečan, delegoval pak oba místopředsedy Katolické akce (české a německé), aby jeho jménem přivítali a doprovodili vlak s ostatky světcovými na území diecése. Přes tyto kvapné přípravy ukázali katolíci moravští, jak hluboko tkví v jejich duších úcta k hrdinům víry — k sv. mučedníkovi. Břeclav, Staré Město-Velehrad, Hulín, Přerov, Mor. Ostrava, Bohumín a Petrovice — vyslaly nejen kněžstvo a řeholnice, ale i tisíce zbožných věřících k uvítání polského mučedníka modlitbami, zpěvem, kvítím i polibky jeho křišťálové rakve! Ta cesta od Bratislavy do Petrovic stala se novým mostem katol. lásky Čechů a Poláků.

ČECHY

Ejhle, jihočeský „Velehrad" už září... 24. duben 1938 zůstane velmi významným dnem pro katolíky v Suchém Vrbném u Čes. Budějovic a pro tamní klášter br. Těšitelů, neboť v tento den se konalo v cyrilometodějském chrámu Páně slavnostní svěcení nového hlavního oltáře. Byl vystavěn na počest padesátin P. Josefa Jana Litomiského, zakladatele a generálního superiora kongregace bratří Těšitelů B. S. P. z Getseman.

Nový paprskový oltář — práce kutnohorského řezbáře Becka — má krásně pozlacený svatostánek s obrazem Spasitele v zahradě Getsemanské krvi se potícího, jemuž anděl přináší posilu. Nad svatostánkem je symbolický obraz pelikána, který vlastní krví živí svá mláďata. Pro stálou každodenní výstavu nejsvětější Svátosti je nad svatostánkem upraven trůn s baldachýnem s dvěma adorujícími andílky po stranách. Mohutný kříž nad oltářem je krásné dílo řezbářské, k němu vzhlížejí po stranách oltáře dvě velké sochy andělů. Hedvábné antipendium má obraz Pražského Jezulátka, sv. Václava a bl. Anežky České — dílo bohoslovce br. Těšitele.

Slavnostní svěcení oltáře vykonal generální superior Těšitelů P. Jos. Litomiský z Vídně po krásném kázání P. Met. Klementa O. S. B., spirituála z Čes. Budějovic a pak sloužil slavnou mši sv. za asistence bratří Těšitelů, při níž velmi pěkně zazpíval místní mužský sbor lat. mši na kůru. Slavnosti se súčastnilo vedle řady kněží a bohoslovců takové množství lidu, že jich všechny nemohl pojati kostel a mnozí museli státi venku.

Po odpoledních službách Božích, při nichž zazpíval velmi zdařile místní mužský sbor litanie k Bož. Srdci Páně a vložku „Sv. Václave..." (od Jindřicha), konala se v Orlovně slavnostní akademie na počest padesátin gen. superiora OO. Těšitelů.

Ve slavnostní řeči vyložil P. spirituál vznik a význam slovanské kongregace Těšitelů pro náš národ. Gen. superior P. Litomiský projevil pak svoji upřímnou radost nad tím, že mohl tu posvětiti cyrilometodějský oltář; vždyť u oltáře sv. Cyrila a Metoděje ve Vídni právě založil slovanskou řeholi bratří Těšitelů B. S. P.; potom vysvětlil význam našich věrozvěstů pro Slovany, vybídl k jejich následování a poděkoval všem dobrodincům řádového kostela a kláštera. Na konec své krásné řeči pravil slovensky: „Bol by som nevďačný, keby som pri tejto príležitosti nevspomenul svojich milých bratov Slovákov, ktorí so mnou v kongregácii pracujú na spáse duší. Patrí jim týmto srdečný vďak, že neopustili kongregáciu cez všetky ťažké začiatky a ťažkosti!"

Dětská besídka suchovrbenská pobavila pak všechno pěknými divadelními výstupy, hudbou zase mužské kvarteto, a zpěvem místní smíšený i mužský sbor. Slavnosti byly večer zakončeny pobožností v kostele cyrilometodějském s tím vroucím přáním, aby Pán Bůh odplatil štědře jak budovatelům smírného chrámu Páně, česko-budějovickému p. biskupu dru Šimonu Bártovi, msgre V. Řepovi a všem jeho dobrodincům, tak i budovatelům nového oltáře (Č. A. D. B. a Fra superiorovi Josafatu Mokrošovi) a zároveň i nadále žehnal zasloužilému jubilantu, P. Litomiskému a jeho řeholní rodině k novému rozkvětu!

PODKARPATSKÁ RUS

V užhorodském kněžském semináři řeckokatolickém neukončili letos bohoslovci IV. roč. svá theol. studia, poněvadž doba jejich trvání bude počátkem příštího roku rozšířena na pět let, jak je tomu už skoro ve všech jiných bohoslovných seminářích. Nastoupí tedy po prázdninách, které jim už počátkem června nastaly, do pátého ročníku bohosloví.

Účast řekokatolíků z Podkarpatské Rusi na světovém eucharistickém sjezdě v Budapešti byla nejenom velmi četná, ale také dobře organisována. Za vedení svého biskupa Alexandra Stojky z Užhorodu vystoupili tu řekokatolíci na veliké společné schůzi katolíků z celé ČSR svérázně: jak biskupovým nadšeným projevem oddanosti k národu a státu, tak i pěkným zpěvem bohoslovců, krásou národních krojů i vystoupením delegace nově založených Orlů.

Za hranicemi.

ŘÍM

Největší starostí Sv. Otce Pia XI. je v nynější době — jak sdělil po své nedávné audienci u Sv. Otce pařížský kard. Baudrillart — zabezpečení křesťanské výchovy mládeže. Je ohrožena všude, nejen v krajích zjevného pronásledování Církve. Co se týká Německa, nestačí už říkat, že je tam katolická výchova ohrožena; je tam už zničena. S hrůzou a s bolestí přímo fysickou musel Sv. Otec — podle posledních zpráv — potvrditi skutečnost, že katolická výchova v III. říši — mluveno otevřeně — už neexistuje. A za nedlouho totéž čeká nešťastné Rakousko. Zarmucují dále srdce Sv. Otce skutky etatismu (všemohoucnosti státní) a laicismu pociťované v oboru výchovy i v jiných zemích. Sv. Otec je přesvědčen, že není dalekosáhlejší a palčivější záležitosti, nežli je právě výchova mládeže. Dalekosáhlá a palčivá jak pro spásu duší, tak i pro dobro lidské společnosti.

Nové „Motu proprio" o východní církvi. Křesťanský východ podléhal od založení „Kongregace pro Východní církev" (Benediktem XV. r. 1917)

dvojí pravomoci; s Římem sjednocené části východní církve patřily pod jurisdikci Východní Kongregace, zatím co katolíci latinského obřadu v těch krajích podléhali Kongregaci de Propaganda Fide. Nové Motu proprio obmezuje nyní pravomoc Kongregace de Propaganda Fide jen na kraje pohanské a na Kongregaci Východní Církve přenáší výlučně jurisdikci nad katolíky obojího obřadu, a to s platností od 1. VI. 1938 v Palestině, Zajordání, Egyptě a na Sinaji; od 1. I. 1939 v Řecku, Albanii, Bulharsku, Turecku a na ostrovech Dodekanesu; od 1. VI. 1939 v Syrii, Iraku a Libanonu. Později se uplatní nové Motu proprio i pro Eritreu a severní Habeš. Věřící sjednocených církví mimo vzpomenuté kraje zůstanou i nadále přímo podřízeni Východní Kongregaci. V Motu proprio zdůrazňuje znovu Sv. Otec, že je poznávání východních církví, jejich jazyků a obřadů nevyhnutelným předpokladem pro sjednocení. Pouhé řeči a přesvědčování ještě nestačí. „... Sv. Stolice", praví se v Motu proprio, „vysoko cení jejich (Východanů) slavná díla i slavná zřízení a velmi jí na tom záleží, aby spolupracovala na jejich dalším rozvoji: to jest nejúčinnější prostředek, ukázati bratřím, kteří jsou ještě daleko vzdáleni, že Řím nemá žádného úmyslu latinisovati Východ, anebo jej dokonce absorbovati (ztráviti). Přáním Říma je pouze, aby opět se sebou sjednotil východní Církev k plné účasti na božském životě, který je jí udílen od Krista. Rozkol začal v kněžstvu, prostřednictvím kněžstva musí zase dojíti k jednotě."

GDANSK

Senát národně-socialistický ve svobodném městě Gdansku nařídil omezení náboženského vyučování na tamějších školách. Nic proti tomu nepořídil úřední protest gdanského biskupa O'Rourke-ho, proto vydal biskup zvláštní pastýřský list, v němž opakuje svůj rozhodný protest proti nařízení gdanských úřadů. List byl v nejbližší neděli čten ve všech katolických kostelích Gdanska. — Ideologie Hitlerova nacismu je všude stejná — v Říši, bývv. Rakousku i ve svobodném městě Gdansku — všude stejně protikatolická. Kdo to ještě nevidí, je raněn slepotou!

HOLANDSKO

Katolická renesance v Holandsku. Po světové válce obnovil se i v Holandsku katolický život. Z Francie pronikla do Holandska nová ideologie umělecká, která měla zároveň silnou náboženskou a sociální tendenci. Byl to tak zvaný expresionismus, který hlásal pospolitost nejen v umění, nýbrž i v celém životě. Novou ideologii do katol. kultur. společnosti holandské přinesl holandský spisovatel-konvertita Petr van de Meer de Walcheren, který žil v Paříži v intimním přátelství se známým katolickým spisovatelem Leonem Bloyou a byl redaktorem literární a umělecké rubriky holandské katolické kulturní revue „De Nieuwe Eeuw". Hlavně mládež přijala zásadně nové obrodné myšlenky, protože viděla hrůzy materialismu, následky to světové války, proto chtěla vším svým úsilím vytvořiti nový svět, anebo přeměniti, obnoviti dosavadní svět z kořenů. Své literární práce a sociální studie uveřejňovala tato mládež v katol. literárních revuích „Roeping" (= Probuzení) a „De Gemeenschap" (Společenství), kde se staly trvalými projevy její vůle, obrodit celý svět, veškeren život i kulturu v Kristu. V krátkém čase dvaceti let vyburcovala tato generace v katol. Holandsku nové sebevědomí katolické.

Holandští katolíci připravují se už nyní k oslavám 1200. výročí smrti svého patrona sv. Widibrarda, které připadne na r. 1939. Hlavní slavnosti se budou konati v městě Utrechtě, kde sv. Willibrard založil katedrální chrám. V rámci jubilejních slavností se připravuje také výstava středověkého církevního umění holandského.

MAĎARSKO

Jubilejní rok svatoštěpánský — 900. výročí smrti sv. Štěpána — byl zahájen bezprostředně po ukončení mezinárodního eucharistického sjezdu v Budapešti dne 30. května pontifikální mší sv., kterou celebroval před parlamentem papežský legát, kard. Pacelli. Uherský primas, ostřihomský kard. Seredi zasvětil potom slavnostním způsobem celý národ ochraně Božského

Srdce Ježíšova. Od parlamentu šel pak na náměstí hrdinů obrovský průvod, jehož se súčastnili vedle regenta Horthyho a deseti kardinálů členové parlamentu, vojska a delegací jednotlivých národů. Tam modlitbami a zpěvem byly uctěny ostatky pravé ruky sv. Štěpána, které přinesli strážcové koruny a které pak uložili do zlatého vozu, aby odtud byly vezeny k veřejnému uctění po celé zemi.

Světový eucharistický sjezd v Budapešti, konaný ve dnech 25.—29. května, shromáždil před eucharistickým Fánem zástupce katolíků celého světa — vyjímajíc katolíky z Velkého Německa (tedy i z býv. Rakouska) a z bolševického Ruska. Dva extrémní tábory, na smrt se nenávidějící, spojilo stejné nepřátelství k největšímu tajemství křesťanské víry a lásky. Katolíci rakouští se chystali do Budapeště ve velkém počtu jako nejbližší sousedé. Hitlerův „Anšlus" položil jim hráz nepřekonatelnou na uherské hranici. Poněvadž se v přípravách kongresu počítalo s velikou účastí rakouských katolíků, byly jim předem reservovány byty i místa pro schůze a pobožnosti. V poslední chvíli se vše změnilo tak, že už ty změny nebyly ani pojaty do sjezdových programů. Tak se stalo, že apoštolátní delegace zajela do Budína (Corvin ut 1), kde se měla konati schůze východní sekce sjezdové, našla tam však shromáždění hrvatských katolíků, kteří měli ovšem radost ze slovanských hostí a jejich pozdravu. Delegace však byla připravena o účast na pěkné schůzi pro východní církev.

Naše republika vyslala do Budapešti nejvíce poutníků, na 12.000, převahou ovšem ze Slovenska a Podk. Rusi. Proto se také v radiovém rozhlase sjezdovém tak často ozývala slovenština. Ve společné schůzi mezinárodní byl však pozdrav za naši republiku přednesen — latinsky, zatím co za Jugoslavii mluvili Slovinci i Hrvaté, z Holandska Valoni i Vlámové, i svobodné město Gdaňsk vystoupilo samostatně. Sněmování katolíků z ČSR nazval býv. minister. předseda uherský Huszár největším zázrakem kongresu, protože se tam ve svornosti a lásce sešli katolíci všech našich národností, jež také všechny předsedající p. kardinál pražský dr. Kašpar přivítal v rodném jejich jazyku.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

1. září 1938

začne vycházeti XXVII. ročník oblíbeného dětského časopisu

Pán přichází

Celoroční předplatné 2 Kč

Prosíme uctivě všechny vld. pány katechety o laskavé rozšiřování tohoto laciného a tak oblíbeného dětského časopisu

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Červenec-Srpen 1938. Číslo 7.-8.

Barokní chvála sv. Cyrila a Metoděje.

(Sbírka 29 německých kázání o sv. Cyrilu a Metoději z let 1708—1744.)

Boh. Zlámal.

V kostelní knihovně v Nákle u Olomouce se zachoval mezi jinými cennými věcmi nový doklad živé cyrilometodějské úcty v době rozkvětu *baroka*. Je to sbírka 29 panegyrických kázání o sv. Cyrilu a Metoději z l. 1708—1740, která přednesli německy různí kazatelé našim moravským krajanům žijícím *ve Vídni* při výročních cyrilometodějských slavnostech ve dvorním kostele sv. Michala. Velká většina z těchto kázání nebyla dosud známa ani podle jména.[1]

Je to doklad tím cennější, že z něho vidíme, kterak úcta cyrilometodějská nejenom posiluje *a katolicky vychovává*, nýbrž — co je zvláštního, po *prvé* začíná *sdružovat* a nepřímo *národně uvědomovat naše zahraniční krajany*.[2]

•

Doba barokní, jíž se teprve v poslední době dostává zadostučinění,[3] má také tu zásluhu, že znovu roznítila cit vděčnosti a lásky k prvním slovanským apoštolům *sv. Cyrilu a Metoději*. Je potřebí zde zdůrazniti tuto úctu, neboť ona dodávala lidu pevné páteře v pozdějším divokém náboženském a národním útlaku za Josefa II.

Úcta a povinnost vděčnosti ke sv. Cyrilu a Metoději sice nikdy v českých zemích plně nezanikly, ale měly svá vrcholná období; mezi ně patří i doba barokní. Pátráme-li po příčině, proč přední mluvčí této generace, Kristián *Hirschmenzel* (1638—1703), Václav *Majetínský* (1639—1707), opat Jos. *Malý* (opatem 1724—1748) a s nimi světští kněží B. H. *Bilovský* (1659—1725) a slavný pavlovský farář J. J. *Středovský* (1679—1713) tak horují pro cyrilometodějskou úctu, že svými důvody pohnou (Hirschmenzel 1674) olomouckého

[1] Spoléhám na úplnost cyrilometodějské bibliografie od G. A. Ilinského (Sofia 1934). Ten zná z těchto let jen pět z těchto kázání: 1. od Felseneggera (Felseneckera) z r. 1715, 2. od A. Magerla z r. 1717, 3. od Jiřího Fritze z r. 1725, 4. od Arn. Ermlicha z r. 1736, 5. od A. Schmida z r. 1748 a několik dalších z pozdějších let.

[2] Vídeň byla sice hlavním městem rakouského státu, k němuž náležela i Morava, ale pro české vídeňské přistěhovalce byla rozhodně prostředím cizím, které je národnostně snadno pohlcovalo. Lze tedy v tom smyslu mluvit o zahraničních krajanech.

[3] Upozorňuji zde na nejnovější knihu dr. Jos. Vašici: České literární baroko.

biskupa *Karla II. Lichtenštejna*, aby nařídil *slavné svěcení svátku* sv. Cyrila a Metoděje 9. března po celé Moravě a Slezsku, musíme přes všechnu přísnou kritičnost připustiti, že to nebyla jen otázka prestyže velehradského cisterckého kláštera, kterou chtěli jeho členové (Hirschmenzel, Herrmann, Majetínský, Malý) zdůrazněním cyrilometodějské velehradské tradice vyzvednouti, nýbrž že v této úctě k prvním slovanským světcům spolupůsobil i žhavý vznět doby, která *toužila po nových světcích*, ale také vyhrabávala *staré svaté*, aby jim prokazovala novou úctu, když jejich podoby oživovala neskonale dovedně uměním sochařským v mrtvém pískovci.

Jak by tedy byli mohli zapomenouti na první veliké světce vlasti, svaté soluňské bratry, jejichž úctu udržovaly prastaré *památky* stavební a literární?[4]

Ohnisko barokní cyrilometodějské úcty bylo pochopitelně na Velehradě, který měl podle přání biskupa *Jana ze Středy* (1364—1380) živiti památku na dílo sv. Cyrila a Metoděje.[5]

Ale úcta se brzy rozšířila mezi nízký i vysoký klerus. Chci zde uvésti příklad na učeném olomouckém kanovníku hr. Františku Řehoři *Gianninim*, faráři a prvním proboštu u sv. Mořice v Olomouci (1722—1758). Ten, ač byl rodem Ital z Mutiny, šířil horlivě cyrilometodějskou úctu. Vedle nákladné adaptace kaple sv. Cyrila a Metoděje na hřbitově u sv. Mořice v Olomouci, vedle velké fresky Bořivojova křtu na Velehradě v kostele sv. Mořice a jiných projevů jeho úcty, uvádím jeho pozoruhodný návrh, aby svátek moravských patronů se slavil *třetí neděli v říjnu* jako festum I. classis cum Octava pod titulem *Commemorationis* solemnis SS. Cyrilli et Methodii (= svátek I. tř. s oktávou pod názvem „Slavná vzpomínka sv. C. a M."). Za důvod uváděl, že postní doba (9. březen) brání rozvinutí slavnosti. Svátek sv. Cyrila a Metoděje patřil sice v té době (1750) ke třem největším svátkům v katedrálním olomouckém kostele, k nimž se počítal svátek sv. Václava, patrona kostela, a Posvěcení chrámu, ale právě pro postní dobu odpadala všecka okázalost, jakož i sama oktáva svátku.

Břevnovský benediktin Magnoald *Ziegelbauer*, který stál s Gianninim v blízkém poměru,[6] zaznamenal nám o tomto jeho usilování

[4] Ze stavebních památek to byla na příklad kaple Cyrilka na Velehradě, kaple sv. Cyrila a Metoděje v olomouckém domě, kaple sv. Cyrila a Metoděje na svatomořickém hřbitově v Olomouci, kostelík sv. C. M. v Brně. — Z literárních památek jsou to mešní formuláře, legendy, zvl. Křišťanova, t. zv. Cyrilovy mravoučné bajky, kázání, na příklad Jiřího Pontana z Breitenberga, a konečně dějepisné knihy, na příklad Balbinovy.

[5] Na Velehradě se už od 16. století křísila cyrilometodějská tradice, již vyvolávalo dávné podání, že klášter a kostel stojí na místě velkomoravského Velehradu. Toto zanícení se projevilo i ve slovesné tvorbě velehradských cisterciáků, z nichž nejvýznamnějším mluvčím byl zmíněný Kristián Hirschmenzel. (Srv. Fr. Cinek, Velehrad víry, 39n.)

[6] M. Ziegelbauer si získal slavné jméno jako jednatel první učené společnosti v bývalé rakouské monarchii „Societas incognitorum". Měla sídlo v Olomouci, kde jejím vedoucím duchem byl známý hr. Josef Petraš a obětavým mecenášem právě hr. Giannini. Z podnětu Gianniniho vyšlo Ziegelbauerovo dílo: Olomucium sacrum („Posvátný Olomouc"), z něhož čerpám tento doklad.

několik cenných vět. Když ve svém díle Olomucium sacrum na třetím místě mezi největšími svátky uvedl svátek sv. Cyrila a Metoděje, jenž však pro postní dobu nijak zvláště nevyniká, dodává:

„Zda se to však má dostatečně dokazovati, že oficium o těchto svatých moravských apoštolech nemá nic samostatného od obyčejného

Oltář sv. Cyrila a Metoděje v dvorním kostele sv. Michala ve Vídni.

ritu? *Jejich kult v zemi musí býti zajisté slavnější* než ostatních světců, protože oni byli *Otci,* kteří moravské *Slovany* zplodili v Kristu. A ten důvod pohnul nejdůstojnějšího a nejjasnějšího hraběte *Giannininho,* preláta katedrálního kostela, aby jako důkaz své *převeliké úcty k těmto svatým apoštolům* sestavil *vlastní oficium;* tomuto oficiu, které jest ještě skryto v rukopise, předeslal tuto poznámku:

Dlužno slaviti tento svátek pod titulem *Commemorationis* solemnis SS. Cyrilli et Methodii v neděli třetí říjnovou, kdy oktáva připadne na čtvrtou neděli tohoto měsíce. *Starý svátek* pro jeho starobylost možno *ponechati* po příslušných změnách na 9. března. A to

všechno po příkladu řeholníků sv. Benedikta a sv. Norberta, kteří z podobných důvodů přenášejí oktávy svých zakladatelů pod titulem slavných komemorací."[7]

Tak se ponenáhlu rozlila po našich vlastech vlna úcty k těmto našim duchovním otcům a vděčná doba Bohu i svatým vila věnce zásluh okolo hlavy dvou biskupů-bratří,[8] v nichž viděla především hrdiny víry.

Jak silná byla tato úcta na Moravě, vidíme z toho, že se přenášela i přes její hranice. Doklad máme v přítomné sbírce *německých kázání* o sv. Cyrilu a Metoději z Vídně. Všimneme si jich ze dvojí stránky. Předně, jak hleděli na jejich zásluhy o pokřesťanění Moravy a jiných slovanských národů, a za druhé i po té stránce, kolik vzácných zrnek přinášela každá taková cyrilometodějská slavnost pro národní uvědomení posluchačů.

I. Svatým apoštolům Cyrilu a Metoději patří nehynoucí dík Moravanů za katolickou víru.

To je řeč všech šesti set dvaapadesáti stran barokní chvály sv. Cyrila a Metoděje v naší sbírce. Původci těchto kázání stáli sice naprosto pod vlivem pramenů, z nichž čerpali, hlavně Středovského, přece však jejich barokně smělá témata přiváděla je nezřídka k pěkným postřehům a přirovnáním. Chválili na sv. Cyrilu a Metoději především jejich učenost, zbožnost, statečnost, pracovitost, obětavost, lásku k Moravanům, pravověrnost, lásku k sv. Otci, vroucí mariánskou úctu a nesčetné jiné vlastnosti, jež předpokládá jejich obrovské apoštolské dílo. Uvedu některé pěkné myšlenky.

*

Sv. Cyril a Metoděj pokřesťanili Moravu. Nepodařilo se to nikomu před nimi, třebas se o to mnozí pokoušeli. Jim zůstala Morava vyhražena. Proto volá kazatel dr. *Levin* von Rothe (68): *„To jsou, Moravo, tvoji Otcové,* kteří tě skrze evangelium v Kristu Ježíši zplodili; dlouho jsi úpěla k Bohu: Ve své dobrotě nauč mne svým příkazům (In bonitate tua doce me iustificationes tuas), a hle, poslal je dva před sebou, kam chtěl sám přijíti (Misit illos binos ante faciem suam, quo ipse erat venturus).

[7] „An illud vero satis probandum, quod Officium de his sanctis Moraviae Apostolis nihil singulare ab ritu communi habeat? Eorum sane cultus in provincia prae caeterorum Coelitum veneratione inclytus esse debet, quia ipsi fuerunt Patres, qui Slavos Moraviae in Christo genuerunt. Quae ratio Reverendissimum et Illustrissimum Comitem a Giannini, Ecclesiae Cathedralis Praelatum, permovit, ut pro sua maxima in Sanctos hosce Apostolos pietate et devotione proprium adornaret Officium, cui in Manuscripto („in Msto") adhuc delitescenti hanc praeposuit Notam: Celebrari oportet hoc Festum sub titulo Commemorationis solemnis SS. Cyrilli et Methodii Dominica III. Octobris, ubi Octava incidet in Dominicam IV. eiusdem mensis. Festum vero antiquum mutatis mutandis ob antiquitatem retineri poterit pro IX. mensis Martii. Et haec omnia ad exemplum Religionum S. Benedicti, S. Norberti, qui ob causas nostris similes transferunt Octavas suorum Fundatorum sub titulo Commemorationis solemnis." (M. Ziegelbauer, Olomucium sacrum, sv. III., 216—17. Kapitulní archiv v Olomouci.)

[8] Podle tehdejšího dějinného mínění.

Morava volala v temnotě: Ve své dobrotě, Bože, nauč mne svým příkazům. Cyril a Metoděj vzdychali: *Nauč mne činiti tvou vůli*, protože jsi Bůh můj: Činiti vůli Boží bez jakékoli odměny, bez jakýchkoli postranních úmyslů, bez jakýchkoli postranních pohnutek, bez jakékoli zištnosti, pouze proto, že jsi Bůh můj! Jaká to planoucí *horlivost*, jaká nenasytná *láska!* Kolik vystáli tito dva služebníci boží velikých cest, kolik zimy a horka, kolik úzkostí a strádání, kolik pronásledování a protivenství, kolik námahy a práce pro Boha a spásu duší, aby obrátili Moravu a Čechy!" (Str. 71.)

•

P. Donat *Uberlaker* ve svém kázání na téma: Dva *moravští andělé* poslaní od archanděla Michala, přirovnává sv. C. M. k serafům a praví: Serafové jsou sám oheň, který neustále plane v horoucí lásce k Bohu; jací dva serafové hořící láskou museli být tito dva *svatí apoštolé* (sv. Cyril a Metoděj), kteří planouce láskou k Bohu a bližnímu nepřišli, nýbrž přiběhli z východních krajů do západních končin, aby přivedli Kristu duše bloudící v pohanství!

Tam v Římě odevzdali oba (podle tehdejších názorů) své andělské duše do rukou andělů. Avšak jejich moravští svěřenci nejsou opuštěni. Jako milé *slunko*, ač je od země vzdáleno, vyvolává na ní plody, tak i sv. Cyril a Metoděj, ač byli vzati z životního společenství moravského, změnili toliko zemi, nikoli mysl, opustili jen domov, nikoli příchylnost, odvrátili jen pohled, nikoli však lásku, poslali sice tělo do Říma a duši do nebe, ale *srdce zanechali na Moravě*. Neboť čím výše se světlo postaví, tím dále šíří své paprsky, čím více slunce spěje do výše, tím prudší žár rozlévá; tedy také tito dva zemští patronové moravští, čím výše do nebe jsou pozdviženi, tím více budou prokazovati svou přízeň a povždy zůstanou ochotnými ku pomoci a věrnými *strážnými anděly*." (Str. 264n.)

•

Jesuita P. Ignác *Bittermann* vidí zvláštní velikost sv. Cyrila a Metoděje v rozsáhlosti a universálnosti jejich apoštolského díla. Praví: „Jedno je, v čem se ukázala ruka boží na sv. Cyrilu a Metoději zvláště zřetelně: Kdykoli jindy posílá Bůh své dělníky, jsou od jeho Prozřetelnosti různě určeni. U jedněch je jejich závodištěm celý svět (Euntes docete omnes gentes, Mc 16), u jiných toliko určitý národ (Vade ad domum Israel, Ezech. 3); jedni musí jeho jméno ohlašovat králům (Ut portet nomen meum coram gentibus et regibus, Act 9), druzí se musí státi vůdci do nebe chudým (Pauperibus evangelizare misit me. Lc 4). Avšak u sv. *Cyrila a Metoděje se zdá, jakoby v nich shrnul všecky své milosti:* Jsou apoštoly měst, ale tak, že celé okolní venkovské kraje jsou vyhraženy jejich prací; jsou posláni k jednomu národu, ale právě ten Duch, který je tam vedl, vede je k nesčetným jiným národům; otevírají bránu nebes chudým, ale táhnou tam také krále a knížata země." (Str. 372.)

Svatý Sáva a Řím

Dr. Fr. Grivec.

(Pokračování.)

S Římem či proti Římu?

Z uvedených dějepisných dokladů plyne, že sv. Sáva nebyl nepřítelem Říma. Byl ovšem synem vladařské dynastie, která se snažila vyhověti stoupencům obojího obřadu. A to by nebylo bývalo možno, kdyby byla bývala srbská církev východního obřadu po byzantsku nepřátelská Římu. To zvláště jasně dosvědčuje Sávův žák a životopisec, mnich Domentiján, když vypravuje, že Sáva poslal do Říma svého biskupa Metodija, oznámil papeži, že je posvěcen za arcibiskupa a požádal ho o požehnání; zároveň pak ho žádal o posvěcení koruny, aby jí korunoval svého bratra. Domentiján jmenuje Petra vrchním apoštolem, papeže pak nástupcem sv. Petra a Pavla.

Ve spisech sv. Sávy nikde není žádné stopy o nějakém jeho protivném nebo nepřátelském stanovisku vůči Římu, ačkoliv měl častěji příležitost, aby se o tom vyslovil. V životopise svého otce vypravuje sv. Sáva, že byl jeho otec dvakrát křtěn; nejprve jako dítě v Rybnici (u Podgorice) a pak ještě jednou v Rasu (hlavním městě starého Srbska). To pokládá za podivuhodné znamení velikého muže.

Než dvojí křest Štěpána Nemanje není naprosto nic podivuhodného, ani žádné vyznamenání, nýbrž spíše je to charakteristický zjev tehdejších náboženských poměrů v Srbsku. V jižní a přímořské části Srbska bylo už zakořeněno křesťanství římského obřadu s latinskou bohoslužbou, v severním pak středu Srbska křesťanství byzantského obřadu se slovanskou bohoslužbou. Vladařská dynastie Nemanjovců sídlila *v Zeti* (na Černé Hoře), kde byl rozšířen pouze římský obřad. Štěpán Nemanja byl doma pokřtěn podle římského obřadu. Když se však přestěhoval do srbského sídelního města Rasu, pokřtil ho rasský řecký biskup podle východního obřadu a tím jej slavně přijal do východní církve. Jestliže ho skutečně pokřtil a jestliže to nebylo jen slavné přijetí do východního obřadu, pak je to důkaz, že byl rasský řecký biskup stoupencem přepjatých byzantských protivníků katolické Církve. Ti totiž prohlašovali latiníky za bludaře a pohany a jejich křest pokládali za neplatný. Opakování křtu bylo rouhavým zneužitím svatých tajemství a žalostnou vyzývavostí proti římské Církvi, ale také bylo v rozporu se základní křesťanskou naukou, podle níž se nemůže křest opakovati. Když sv. Sáva píše o této události, bylo přiměřeným, aby pověděl, proč jeho otec byl znovu pokřtěn. Tu by musel ukázati své stanovisko proti latinskému křesťanství. Pokládal latinský křest samozřejmě za platný. Zdá se, že mu nebylo úplně jasno, že se křest nemůže a nesmí obnovovati. Z toho je patrno, že Sáva nebyl stoupencem krajní byzantské nesnášenlivosti, nýbrž že spíše

ve své širokoprsé snášenlivostí dokonce přehlédl základní křesťanskou pravdu o nezrušitelném sv. křtu. Srbové 12. a 13. století byli tudíž snášenlivější a mírumilovnější, než ona přepjatá byzantská strana náboženská, která tehdy své rodáky štvala proti latiníkům a s vášnivou zaslepeností kopala propast mezi Cařihradem a Římem. Mírumilovnost a snášenlivost rozhodně diktovaly také státní potřeby.

Ještě více příležitosti, ukázati své protiřímské stanovisko, měl Sáva ve vypravování o přenesení těla svého otce s hory athonské do vlasti. Vypravuje, že byly tenkráte bouřlivé časy, poněvadž la-

Kláštery na hoře Athos.

tiníci opanovali Cařihrad a přišli i na horu Athos. Je známo, že se jakýsi francouzský loupežný rytíř uhnízdil na Athosu a loupežně přepadal kláštery. Ale Sáva neukazuje ani nejmenší nevole proti latiníkům, nejmenuje jich bludaři, nýbrž dvakráte pouze zdůrazňuje to, že byly tenkráte k vůli latiníkům v byzantské říši i na Athosu „mnohé a velké zmatky".

Kdyby byl býval Sáva jako první srbský pravoslavný arcibiskup a tudíž jako zakladatel srbské pravoslavné církve vskutku přesvědčen, že jsou latiníci rozkolníky a bludaři, jak to přepjatí Řekové tehdy zvláště hlasitě a vášnivě zdůrazňovali, pak by bývalo jeho povinností, aby to také zjevně pověděl, anebo aspoň napsal v životopise svého otce, jejž mnichům i lidu představoval jako vzor pravoslaví. Byl-li jeho otec tak pravoslavný, že ještě po smrti ukazoval svoji nevůli pro Štěpánův sňatek s latinskou ženou a pro jeho oddanost Římu, pak bylo by jistě bývalo na místě, aby Sáva v životě svého otce jasně pověděl jeho i svoje stanovisko a mínění o latinském katolictví a o Římu.

Právě tak bylo jeho povinností, aby roku 1220, kdy jeho bratr

tak výmluvně projevoval svoji oddanost papeži a římské Církvi, srbskému lidu jen jasněji ukázal, která je po jeho mínění pravá víra a církev. Jestliže pak z vlastenecké lásky a z ohledu na svého bratra nechtěl dělati těžkostí, pak měl aspoň mlčeti a neměl prositi papeže o požehnání, ani jemu oznamovati, že je posvěcen za arcibiskupa. Neboť tím právě utvrzoval lid v domnění, že je římská Církev pravá.

Sáva i jeho žák Domentiján by byli museli svému národu jasněji povědětí, kde je pravá víra, tak jako to pověděl pozdější jeho životopisec Theodosij v první polovici 14. století. Ten při každé příležitosti zdůrazňuje, že jsou latiníci bludaři, že byl Sáva jejich protivníkem a že rozhodně odsuzoval bratrovy svazky s latiníky a s Římem.

Dnešní srbští dějepiscové, ovšem poněkud stranicky, raději věří protiřímskému Teodosiovi, nežli bezprostřednímu Sávovu žáku Domentijánovi. Než už pouhé přirovnání Domentijána s Teodosiem, který předělal Domentijánův životopis sv. Sávy v duchu 14. století, nás upozorňuje, že musíme jako dějepisci historické události posuzovati v duchu oné doby, kdy se ony události staly, a nikoliv se stanoviska pozdějších století, anebo naší doby. Posuzujeme-li pak náboženské a církevní stanovisko a smýšlení sv. Sávy v duchu jeho doby, osvětluje nám velmi významně a skoro symbolicky náboženské a církevní poměry v tehdejším Srbsku, kdy se slavná vladařská dynastie Nemanjovců přičiňovala s velikou státnickou moudrostí, aby ve své říši svorně objala východní i západní obyvatelstvo, západní i východní křesťanskou osvětu, slovanskobyzantský i římský obřad, i aby tuto svéráznou dvojakost (dualismus) usměrnila k spolupráci pro společný náboženský, kulturní a státní pokrok.

Nijak není ani potřebno, ani vědecky dokázáno stanovisko oněch srbských dějepisců, kteří přijímají každou maličkost, aby svého velikého osvětitele představili v protikatolickém světle. Domentiján píše, že sv. Sáva poslal do Říma svého biskupa Metodija k nástupci svatých apoštolů sv. Petra a Pavla; neuznává tudíž papeže za nástupce Petrova, když uvádí též apoštola Pavla. Než takové výrazy nacházíme dokonce i u oněch církevních Otců, kteří zřejmě uznávali prvenství papežovo. Takový výraz by mohl býti též důsledkem společného bohoslužebného uctívání svatých apoštolů Petra a Pavla. Ve východních bohoslužebných modlitbách se oslavují sv. Petr a Pavel častěji společně jako ozdoba římské Církve. Petr jako první z apoštolů, Pavel pak jako „sláva veškerenstva" i jako apoštol, který se svými apoštolskými pracemi vyznamenává před všemi ostatními apoštoly. To bylo též Srbům dobře známo, vždyť byla hlavní „cerkev" ve starém srbském sídle (Ras) zasvěcena sv. Petru a Pavlu. Jinak však od Sávy a jeho žáka nesmíme očekávati přílišné přesnosti v bohoslovných otázkách. Vždyť Sáva ani v důležité otázce sv. křtu nebyl přesný.

Tentýž Domentiján píše, že svatý Duch vychází z Otce, tudíž ne také ze Syna. Než to je doslovný svatopisecký výraz, který se

opakuje též v nicejsko-cařihradském vyznání víry. Tento výraz sice nezmiňuje se o vycházení ze Syna, ale také je nezamítá.

Je pravda, že sv. Sáva vždycky nesouhlasil se svým bratrem. Ale všecka tvrzení srbských dějepisců, že to dělal jako protivník Říma, jsou jen domněnky, které nemohou popříti historických událostí, že Sáva spolupracoval se svým bratrem tehdy, když nejoddaněji projevoval svoji věrnost římské Církvi; dokonce sám přátelsky obcoval s papežem a žádal za jeho požehnání. Ve státě, kde byly stejně rozšířeny dva obřady a zorganisována stejně mocná dvojí hierarchie, bylo stále dosti příležitostí k nesouhlasu.

(Pokračování.)

Z rozhovorů i spisů ukrajinského Solovjeva.

Jan Ďurkaň CSsR.

II.

Literární unionistické práce O. protojereje Petra Tabinského možno rozděliti podle metody a obsahu ve dvě skupiny: 1. Práce psané s aparátem v ě d e c k ý m a obsahem t e o r e t i c k ý m; 2. práce psané slohem p o p u l á r n í m a s obsahem p r a k t i c k ý m. V prvních se zabývá příčinami rozkolu a spornými otázkami dogmatickými. V druhých odkrývá stav nynějšího pravoslaví, zejména v Polsku, podává pohnutky a ukazuje cestu k sjednocení, především ukrajinskému národu. Práce prvního druhu uveřejňoval převážně v „Nivě", druhého druhu v „Díle", „Novém Čase", „Nové Zoře" a především ve svých brožurkách. Cíl prvních prací byl: p o z n a t i pravý charakter rozkolu a uvědomiti si bezprostřední důsledky, vyplývající z tohoto charakteru. Cíl druhých pojednání je v první řadě b o j o v n ý: chce otevříti oči Ukrajincům a odvrátiti jejich duše od pravoslaví, zkresleného jejich vůdci-moskvofily a sníženého na loutku a za předmět prospěchu. Přihlédněme poněkud blíže k jednotlivým názorům O. protojereja!

1. P ř í č i n y r o z k o l u. Obyčejně se uvádí za hlavní příčinu rozkolu to, že Východ neuznal primátu papežova. Ano, ve skutečnosti je to jediný vážný kámen úrazu na cestě ke sjednocení, ale podle názoru O. protojereja nedošlo jen z této příčiny k rozkolu. Primát uznával Lev O c h r i d s k ý[1] a s ním všichni ostatní tak zvaní p o l e m i s t é jeho doby i po něm. Neobyčejnou argumentační sílu třeba připsati faktu, že „od okamžiku formálního rozkolu až do poloviny XIV. věku idea hierarchické svrchovanosti římského biskupa se neuvádí u pravoslavných v jejich katalozích latinských bludů, a že z pravoslavných spisovatelů do XVII. století ani jeden neoznačuje papežovo prvenství za příčinu církevních nepokojů mezi Východem a Západem". Ř e č t í p o l e m i s t é věřili ve svrchovanost Apoštolské Stolice, ale neuznávali římské biskupy za své představené pro jejich „odpad" od katolické Církve a

[1] Viz „Niva", 1935, str. 7. a násl.

její nauky. „Vyznávajíce Petra, neuznáváme papeže," píše jeden polemista z XI. století svému příteli. (Tamtéž, str. 10.) „Velice se mýlí spisovatelé, kteří se dívají na otázku primátu jako na jednu z hlavních příčin nebo jedinou příčinu církevního rozkolu. Jejich výklady se neshodují s historickými doklady a odporují náboženské psychice Byzantinců XI. věku. Ovšem, byly na cařihradské katedře osoby, které pokládaly sebe za hlavu celé Církve, stejně jako nechyběli řečtí spisovatelé, kteří v takovém duchu psali o svých patriarších. Ale tento názor se vytvořil jako následek církevního rozkolu a v souvislosti s vědomím, že se křesťanství ve své neporušené ryzosti a nezměnnosti tradice zachovalo pouze v Byzanci." (Tamtéž, str. 10—11.) Proti tomuto tvrzení vystoupil v témže časopise (Nivě) proslulý haličský polemista dr. Havrijil Kostelnik. O. protojerej mu však jemně, ale přesvědčivě dokázal oprávněnost svého tvrzení. (Tamtéž, str. 392—398.)

Formální příčina rozkolu podle O. protojereje bylo učení: „Filioque".[2] Tomu také byla věnována největší pozornost na sněmu florentském. Ale protože „Filioque" dobře pochopené jest úplně shodné s naukou sv. Otců prvních sedmi obecných sněmů a tudíž se shoduje i s pravoslavím, v jehož jméně bojoval Východ proti Západu, dochází O. protojerej k tragickému závěru o příčinách rozkolu: „Z uvedených důkazů dostatečně vysvítá, že nejhlavnější důvod, kterým omlouvali Řekové svůj formální rozkol se Západem, bylo smutné nedorozumění. Potírajíce ve jménu pravoslaví nauku o vycházení Ducha svatého i ze Syna, ve skutečnosti bojovali proti samému pravoslaví, které vší silou chtěli brániti. Ukázali tím nedostatek přesného jeho pochopení. Byla to horlivost, ale ne podle rozumu." (Tamtéž, str. 209.)

Tím však neupírá O. Tabinskyj hybnou sílu nauce o primátu při vzniku rozkolu. Není ho tajno, že stálé zdůrazňování svrchovanosti Říma nebylo Řekům příliš milým. Chce jen říci, že to nebyl hlavní pramen rozkolu. Nauka o primátu náleží podle O. Tabinského k psychologickým příčinám rozkolu, ke kterým řadí na příklad založení německého císařství roku 962, stálé anathemy (vylučování z církve) na východní heretiky[3] a p. O. protojerej píše výslovně v druhém čísle své brožurky: „Tato otázka (o primátu) posloužila jako příčina k církevnímu rozkolu mezi Východem a Západem. Ve skutečnosti je nyní zásadní překážkou obnovení prvotní jejich jednoty . . . Její počátek ve spisech theologů východní církve se datuje od XVI. století a stojí v bezprostředním svazku s protestantskou theologií." (Str. 9.)

2. Podstatná jednota. Ačkoli vykonavatelé rozkolu chtěli mu dáti charakter dogmatický, ve skutečnosti

[2] „Filioque" znamená učení, že Duch sv. vychází z Otce i Syna; učení to rozkol odmítl.

[3] Počátek rozkolu datuje právě tímto rokem („Niva", 1934, str. 166). Jiskrou bylo „Filioque" v okružním listě papeže Sergia IV. Za datum formálního rozkolu udává rok 1010 (tamže str. 169—170). Do svátku „Orthodoxie" bylo sedm formálních rozkolů a tak z 518 let bylo 220 prožito ve formálním rozkolu (tamže str. 121—124).

je výsledkem čirého omylu. Toť první stěžejní zásada O. protojereje. Druhá vyplývá bezprostředně z ní: Rozkolem nebyla porušena essenciální (podstatná) jednota mezi oběma církvemi. Obě dosud náležejí k mystickému Tělu Kristovu. Touto druhou zásadou sdílí názor O. Tabinskyj, jenž je společný všem pravoslavným přátelům unie a jejž první nejjasněji vyslovil Vladimír S. Solovjev.[4] Ovšem, O. protojerej dospěl k ní vlastním studiem bez nejmenší závislosti na Solovjevovi. Ani nezná blíže jeho spisy. Ale právě tím se stává věc pozoruhodnější. Jako stěžejní věty názoru O. protojereja o této věci možno uvésti tyto: „Skutečně k obnovení prvotní své jednoty ani jedna z církví nepotřebuje snad něco ze svého tradičního, od apoštolů a svatých Otců zděděného drahocenného pokladu víry odhazovati; není třeba jim nic měniti: neboť v jejich pokladnách beze změny a bez nejmenšího poškození jest opatrována jedna a táž božská víra i milost . . .[5] skutečné rozdíly existují mezi nimi pouze v bohoslužebných obřadech, v náboženských zvycích a ve stupni náboženské uvědomělosti, ale zvláště a především — ve v ě d e c k ý c h t h e o l o g i c k ý c h n á z o r e c h a t e o r i í c h, které není možno pokládati za církevní nauku víry a nesmějí se s ní plésti . . . Sjednocení církví ve své podstatě je záležitost ne dogmatická, nýbrž mravní a kanonicko-disciplinární." (Niva 1934, str. 18.)

3. Jako Solovjev, i O. Tabinskyj rozeznává d v o j í p r a v o s l a v í: v zásadním a ve skutečném stavu. Praví: „Když je řeč o pravoslaví, pak nutně třeba míti na zřeteli jednu velice vážnou věc: to, co theologické knihy nebo školní příručky náboženství podávají za „svjatoje Pravoslavie", zděděné svatými Otci od apoštolů a které s takovým titulem stavějí proti víře západní Církve, které však ve skutečnosti není vůbec žádné pravoslaví; toť — *pouze theologické domněnky o různých věcech víry, a to takové, jež vznikly v pozdějších dobách a jež není možno považovati za pravdy, vyznávané celou východní církví.*[6] Ony jsou skutečně v rozporu s naukou římského katolictví, ale ve stejné míře jsou v rozporu i s katolictvím východním — s naukou pravdivého, církevního pravoslaví." (Tamže, str. 20—21.) Toť pravoslaví podle skutečného stavu. — „Nauka církve neboli pravoslaví v přesném smyslu slova je vždycky táž sama v sobě, nemůže se měniti a ještě méně — dojíti do vnitřního rozporu. *Ona je daný fakt a nachází se jako v pokladnicích ve svatém Písmě, spisech svatých Otců, v aktech sněmů, v symbolech církve, v bohoslužebných modlitbách a zpěvech.*[7] Její hlas je stále živý a působící, protože se stále rozléhá prostorami chrámovými při bohoslužbách. Jen je třeba tohoto hlasu poslouchati." (Tamže, str. 25.) Toť pravoslaví podle z á s a d n í h o s t a v u neboli nauka východní církve před rozkolem, omylem potíraná Východem a v úplnosti přijatá Římem.

[4] Viz článek „Proč přece Solovjev" v ACM 1937, str. 36—39.
[5] Tučná písmena v originále.
[6] Kursiva je v originále.
[7] Vyznačeno už v originále.

4. Anarchie v pravoslaví. Okamžikem rozkolu ztratila východní církev hlavu a orgán neomylného magisteria a následkem toho každý může učiti, co chce, a nikdo nemůže ho odsouditi autoritativně. Stejně nikdo nemůže něco přidati nebo ubrati z pokladu víry. „Tedy zatím, co celé tělo hnije, řekne někdo, v jeho útrobách jest ukryt neporušitelný poklad?" I když s největší bolestí, nicméně musí se říci: ano, takový je fakt. Každý pravoslavný na otázku, več věří, odpoví ve smyslu zásadního stavu pravoslaví, ale téměř každý si tyto pravdy vykládá jinak. Rozkolem se otevřela brána úplnému zmatku mezi pravoslavnými. Že však přesto trvá essenciální jednota mezi oběma církvemi ve věcech víry, není zásluhou životnosti pravoslavných křesťanů, nýbrž právě jejich všestranné nemoci, která je činí neschopnými poškoditi poklad, jejž si přisvojují. O pravoslavných platí slova, která vyřkl Bůh k svému národu ústy Izaiášovými: „Super quo percutiam vos ultra, addentes praevaricationem? Omne caput languidum et omne cor moerens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas; vulnus, et livor, et plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates vestrae succensae igni; regionem vestram coram vobis alieni devorant, et devorabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario, et sicut civitas quae vastatur." (Is. I, 5—8.) „Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum?" (Is. I, 11.) „Ne offeratis ultra sacrificium frustra; incensum abominatio est mihi." (Is. I, 13.) „Calendas vestras, et solemnitates vestras odivit anima mea; facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens." (Is. I, 14.) ... „Relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum." (Mat. V, 24.)[8] — Nebudu se pouštěti do důkazů o anarchii mezi pravoslavnými. Jen podotýkám, že O. protojerej právě si libuje v jejich uvádění. Zmatek je takový, že katolíci, i kdyby je chtěli viniti z nějakého bludu, jenž by byl mezi pravoslavnými jako doctrina communis (společné učení), nemohou, protože nic takového neexistuje, kromě zásadního stavu pravoslaví.

5. Proč hierarchie nechce? Nabízí se otázka: Myslí to vážně pravoslavní se svým zásadním stavem, či je to pouhá zlatá rouška, jíž přikrývají své sobecké záměry? Platí o nich běda, která

[8] „Kamž vás ještě udeřím, přidávající přestoupení? Všecka hlava je neduživá, a všecko srdce truchlící. Od zpodu nohy až do vrchu hlavy, není na něm zdraví, ale vše rána a zsinalost a oteklina, ježto není obvázaná, ani uléčená lékem, ani změkčená olejem. Země vaše je spustlá a města vaše jsou vypálena ohněm, krajinu vaši sžírají před vámi cizí a zpuštěna jest jako v pohubení nepřátelském. A zanechána je dcera sionská jako budka na vinici a jako chaloupka na poli okurkovém a jako město, kteréž pohubeno bývá." (Is. 1, 5—8.)

„K čemu jest mi množství vašich obětí?" (Is., 1, 11.)

„Neobětujte již více obětí nadarmo, zápal kadidla v ohavnosti mám." (Is. 1, 13.)

„Novoměsíců vašich a slavností vašich nenávidí duše má; jsou mi břemenem, ustal jsem snášeje je." (Is. 1, 14.)

„Nechejž tu daru svého před oltářem, a jdi prvé, smiř se s bratrem svým a potom přijď a obětuj dar svůj!" (Mat. 5, 27.)

vyřkl Kristus Pán na farizeje a saduceje? — Bezpochyby bylo a je mezi pravoslavnými laiky i duchovními mnoho takových, kteří to mysleli a myslí upřímně, ale z nevědomosti, omylem. Ale též stejně bez pochyby bylo a je mnoho takových mezi laiky a zejména mezi duchovními, kteří užívají zásadního stavu jako záclony, za kterou provádějí bezpečně své zištné plány, aby jako sítí lovili duše ne pro Krista, nýbrž pro sebe. Obojí druh lidí u pravoslavných se dá velice snadno rozeznati. Ti, kteří to myslí vážně, když spatří pravdu a solidní přesvědčivé důkazy, nezavírají oči, neutíkají od ní, nýbrž sjednocují s Církví Kristovou, pracují pro obnovu její jednoty nebo aspoň se přátelsky dívají na unijní práci, touží po vysvobození bratří z otroctví nenormálnosti. Naproti tomu druzí se bojí všeho toho radikálně a vášnivě bojují proti všemu. — Znovu třeba říci, že O. protojerej jako historik i v této věci nejraději argumentuje fakty. Já jich opomíjím, abych nepůsobil přílišné bolesti těm synům pravoslaví, kteří vše až příliš dobře znají a naplňují se smutkem. Znají příliš dobře, jak nakládají pravoslavní pastýři, především v nynější době, s pokladem víry a s tradicí, a nikdo je nemůže za to souditi: Umějí podati ruku ke shodě různým protestantským sektám, žehnati jejich vyznavače velekněžským požehnáním, umějí se s nimi dohodnouti o „Filioque", umějí schvalovati zásady německého novopohanství, umějí zacházeti s věrou a tradicí dnes tak, zítra onak. Ale před svými ovečkami a katolíky ve jménu víry a tradice neumějí zpívati jinou písničku, než svou starou zamilovanou, nesmiřitelnou proti katolíkům.

Proč pravoslavní pastýři chtějí za každou cenu udržeti pravoslaví v rozkolu? Protože by jim unie odebrala zvůli a značně ohrozila jejich osobní zájmy. To je zkušenost O. protojereje. Sám nejednou slyšel otázku, již si položili sami „preosvjaščeni" (biskupové pravoslavní): „Co nám dá unie?" — Řekl mi při rozhovoru: Lidsky řečeno nic. Naopak nám velmi mnoho vezme. — Vezme jim svobodu v mravech, vezme jim veliké příjmy, které sbírají jen za lehkomyslně povolované rozvody a pod. Za rozvod je v Polsku taxa 300 zlotých a za osvobození od klatby obou osob — dohromady též 300 zl. A je prý těch rozvodů za rok přes tisíc pouze v Polsku! Vše náleží metropolitovi. Proto třeba býti s vládou za dobře! — Nač se podkládati pod nepříjemnou a nepodplatnou autoritu římského papeže? Jen vědomí veliké mravní odpovědnosti by tu mohlo býti pohnutkou k unii. Ale toto vědomí může míti účinnou sílu jen u svatých osob . . .

6. Způsob práce pro unii. Znalost stavu pravoslaví v Polsku a smutné zkušenosti s hierarchií přinutily O. Tabinského k zásadě: „S unijní prací třeba začíti zdola." Se strany hierarchie není nejmenší naděje. Třeba začíti od lidu. Třeba lid připraviti pro unii, aby pak pohnul k unii hierarchii. Hlavním prostředníkem je populární unionistický tisk. Třeba co nejšířeji a nejjasněji s láskou k pravdě a s psychologickou propracovaností stavěti lidu před oči: 1. Neodůvodněnost rozkolu (to nejlépe vysvitne z vědecko-populárních pojednání o příčinách rozko-

lu, o podstatné shodě pravdivého pravoslaví s katolictvím a nenormálnosti skutečného pravoslaví); 2. prospěšnost unie pro náboženský rozkvět, kulturu a národ (jemuž jinak hrozí anarchie a odumírání; 3. třeba také stavěti lidu před oči nedůslednost a lehkomyslnost těch představitelů pravoslaví, kteří hledají osobní prospěch i za cenu zrušení nezrušitelných příkazů Božích, na příklad: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!"

Vpravdě byla by to úspěšná práce, kdyby měla k disposici dosti hmotných prostředků a kdyby jí nehatily nezdravé poměry státněpolitické. Populární propracování myšlenek: — Rozkol je strašný omyl, do nebe volající hřích, zneužívání věřících bona fide na škodu celých národů, celého Východu, věřící pravoslavný člověk může býti pravoslavným pouze v jednotě s katolictvím atd., nezůstalo by bez účinného ohlasu v duších lidí dobré vůle, milujících Boha i národ, zvláště kdyby se zlepšily poměry státně-politické. Tímto způsobem práce unijní se především liší O. Tabinskyj od Solovjeva a od našich irenických snah velehradského unionismu.

7. Naděje unie mezi Ukrajinci. O. Tabinskyj je přesvědčen, že první z národů, jenž za vhodných okolností státněpolitických přijme jako celek unii, je národ ukrajinský. Proč tak soudí? Pravoslaví podle jeho mínění bylo z největší části a je dosud ztotožňováno s moskvofilstvím. Proto s rozvojem národního uvědomení Ukrajinců vzrůstá také lhostejnost, ba přímo odpor k pravoslaví, zvláště tam, kde jeho vůdci i mezi Ukrajinci jsou Velkorusové. A ukrajinské uvědomení jde nyní vpřed přes všecky překážky v nejširších vrstvách lidu mílovými kroky. Toto nebezpečí poznali už částečně pravoslavní představitelé a proto zakládají ukrajinskou pravoslavnou církev s bohoslužebnou řečí ukrajinskou, podobně jako založili na Volyni polskou pravoslavnou církev s bohoslužebnou řečí polskou.

Metodické zásady O. protojereje Petra Tabinského pro unijní práci mohou se ovšem nejlépe uplatniti především mezi Ukrajinci. Zasluhují proto zvláštní pozornosti jak samých Ukrajinců, tak i kruhů zahraničních, aby snad nebyla zameškána nevšímavostí vhodná příležitost v nejlepší době. O. protojerej řekl přímo: „Tisk a uniatská haličská hierarchie má ve svých rukou osudy katolicismu mezi Ukrajinci v budoucnosti. Vše záleží na tom, půjde-li v duchu metropolity Šeptického."[9]

[9] Metropolita Šeptickyj požívá nesporně veliké vážnosti u celého ukrajinského národa pro svoji zbožnost, mírnost, štědrost, lásku k národu, k obřadu a k starým, východním tradicím duchovním. Je pokládán za hlavu byzantského směru v otázkách obřadových. I u pravoslavných došel takové popularity, že v roce 1917-1918 za svobodné Ukrajiny byl mu vážně nabídnut metropolitní stolec v Kijevě. Snad na tu událost též naráží O. protojerej.

Ve Florencii za sjednocením křesť. Východu.

(Reportáž z „V. týdne studia a modliteb za křesť. Východ".)

J. Mastyľak C.Ss.R.

DRUHÝ DEN. PÁTEK 29. IV.

Ráno ve františkánském kostele na Piazza Savonarola, kde slouží me mši sv., pozorujeme první praktické účinky unijního Týdne. Několik věřících si již troufá k sv. přijímání pod obojí způsobou. Podobně podávám druhý a třetí den.

V 9 hodin konané ethiopské bohoslužby *v S. Maria Novella* přivábily zvláště mnoho návštěvníků. Je to přirozené, neboť Habeš stojí dnes v popředí italských zájmů nejen politických, nýbrž i církevních. Cítí se však ona ohromná kulturní propast, jež dělí naše černé bratry od křesťanské společnosti evropské, kulturní propast, jež zabíhá i na pole církevní a má odraz též v liturickém ústroji především ovšem ve zpěvu. Chovanci ethiopské koleje z Casamari přednesli pěkně liturgické prosté, snad až primitivní melodie, které dráždí téměř k úsměškům toho, kdo nezaujal k nim správného stanoviska. *Dr. Kopp* v knize „Glaube und Sakramente der koptischen Kirche" (Víra a svátosti koptické církve) 1932 označil koptickou církev za nejzaostalejší ze všech křesťanských vyznání. A přece sami Koptové hledí ještě s pohrdáním na „polopohanské" křesťany habešské. Než nesmíme zapomínati, že církev habešská, zbavená dobrodiní společenství s ostatním křesťanským světem, musila po tisíciletí vésti sama a sama úporný boj se zavilým nepřítelem křesťanství, s islamem, a že v tomto boji byla zeslabena, infikována (nakažena), avšak zcela nepodlehla a zachovala si nezávislost. Ethiopská liturgie (alexandrijsko-habešská) chová dosud hluboké poklady zbožnosti a pravdy, vlastní prvotnímu křesťanství, jak se přesvědčujeme z italské příručky.

S touto liturgií kontrastuje vypracovaný ceremoniel a nádhera *byzantsko-slovanské bohoslužby*, jíž je vystřídána. Slouží ji ruský biskup *msgre Alexander Jevreinov* z Říma, koncelebruje *msgre Czarneckyj* C.Ss.R., apoštolský administrátor z Volyně, *P. Régis T. J.*, rektor římského Russika, *P. Vavryk O. S. B. M.*, vicerektor ukrajinské koleje sv. Josafata v Římě, a dva jiní kněží. Melodický doprovod obstarali střídavě bohoslovci Russika a koleje sv. Josafata s velikým úspěchem.

Na konci pozorujeme, že východní bohoslužby při neznalosti řeči jsou přece jen dlouhými pro Italy. Zájem kleru však neochabuje, vytrvává až do konce.

Odpoledne ve 3 hod. je první přednáška *msgre dra Panciery*, věnovaná kněžím sdruženým v *„Unione Sacerdotale per l'Oriente Cristiano"*.

Po ní vystupuje na katedru mladý člen Kongregace pro Východní církev *P. Pappalardo* a přednáší *o historickém prostředí a vynika-*

jících postavách florentského sněmu. S typickou italskou výmluvností pojednává lehce o svém tématu, pohybuje se snadno v rozsahu celých století, snáší a téměř hromadí historická fakta. Řečník svým pojetím tématu se ocitá v jistém odstupu od nazírání průměrných posluchačů. Vyličuje všeobecný zájem Řeků o bohosloví; zdá se však, že jim zůstalo „nonnihil levitatis antiquae" = něco ze starodávné lehkomyslnosti. Myšlenku všeobecného sněmu pro dosažení církevní jednoty vnukal papeži r. 1329 řecký mnich *Barlaam.* Ovšem unijní sněm měl se podle něho slaviti na Východě. Usuzoval, že

Průvod s hlavou sv. Jana Zlatoústého ve Florentii k zakončení letošního unijního týdne.

unie, uzavřená na Západě od 30—40 delegátů z Východu, zůstává nutně neúčinnou, poněvadž nedochází uznání v lidu (Lyonská unie 1274). Bude-li však unie uzavřena na všeobecném sněmu na Východě, pak stačí říci věřícímu lidu: „Sjednocení bylo prohlášeno svatým všeobecným sněmem" — a lid, který si tolik váží ekumenických koncilů, ji rád přijme. Takový koncil na Východě předpokládal diskusi o katolickém dogmatu, papež však považoval za nepřípustné bráti v diskusi dogma. — Když se Řekové rozhodli jeti na všeobecný sněm na Západ, měli na vybranou buď lodi odbojného sněmu basilejského, nebo lodi vyslané papežem. Řekové volili poslední, ne ze zájmů a pohnutek hmotných a politických, nýbrž duchovních.

Z postav florentského sněmu přednášející charakterisuje příznivě *Evžena IV.* slovy jeho současníka sv. Antonína florentského, dále

nastiňuje povahu odvážného, ctnostného a jemného humanisty kard. *Cesariniho* a šlechetného, vzdělaného metropolity nicejského *Bessariona*, jenž byl hlavním mluvčím Řeků ve prospěch unie, stal se kardinálem a zemřel 1462; zmiňuje se o osudech kijevského metropolity a pozdějšího kardinála — *Isidora* († 1463) a vzpomíná i odpůrců unie mezi Řeky — *Marka* efesského a patriarchu *Gennadia*, který zrušil uzavřenou unii.

D. Pappalardo je vystřídán známým unionistickým pracovníkem assumptionistou *P. Severinem Salaville-m*, konsultorem Kon-

Kostel S. Maria Novella ve Florencii, kde se konaly bohoslužby východních obřadů.

gregace pro Vých. církev. Předmětem jeho konference jsou *druhotné unie*, uzavřené na florentském sněmu. Delegace krymských *Arménů* přibyla do Florencie 13. VIII. 1439 a již 22. XI. téhož roku mohla býti v domě prohlášena unie; *Arméni* z Polska ji přijali 15. XII. 1439. Je až dojemné čísti spontánní projev víry v papežský primát, jímž arménská delegace oslovila Evžena IV.: „Zaujímáš místo na stolci Kristově. Jsi zástupcem Kristovým na stolci apoštolů. Přicházíme k Tobě, ke své hlavě. Přicházíme k svému pastýři. Tys základem Církve. Každý úd odloučený od Tebe je nemocen. Stádce, jež se od Tebe vzdálilo, rozsápala dravá šelma. Církev, jež nenásledovala Tebe a nebyla Tebou podpírána, byla z kořene vyvrácena. Tys hlavou, měj soucit s údy! Tys pastýřem, shromaždi stádce. Tys základem, utvrď tedy Církve. Ty, jenž máš moc nebeských klíčů, otevři nám bránu věčného života . . .

Ty nás pouč, je-li nějaký nedostatek v naší víře a v našem vyznání."

Arménský patriarcha *Řehoř* nazval dne 14. září 1450 florentský koncil *„svatým sněmem lásky a jednoty — sacra synodus caritatis et unitatis."*

Zásluhou františkána *bl. Alberta de Sartheano* poslal do Florencie delegaci *koptický patriarcha Jan XI.* a *ethiopský (habešský) opat Nikodem* z Jerusalema. Unie byla prohlášena *4. II. 1442 v Santa Maria Novella* (viz obr.).

Církevní sněm byl r. *1443* přeložen z Florencie *do Říma.* Přičiněním františkána *Ant. Trojaniho* také delegáti *mesopotamských Syrů* přijali unii 30. IX. 1444 v Římě v Lateránské basilice. Téměř o rok později 7. VIII. 1445 cyperští *Chaldejci* a *Maronité* apoštolskou prací dominikánů byli přivedeni k sjednocení na lateránském sněmu.

Unie s Řeky byla tedy plodnou podněty k sjednocení ostatních východních církví s Římem.

V domě před svátostným požehnáním promlouvá Mons. *Sismondi,* biskup z Pontremoli, o *mariánské úctě na křesťanském Východě . . .* Východ i Západ setkávají se na kolenou před týmiž obrazy Bohorodičky. Kéž tato dobrá Matka učiní, aby se jednoho dne v blízké budoucnosti Východ i Západ setkaly svorně na kolenou před jediným pravým Pastýřem, zástupcem Ježíše Krista na zemi!

TŘETÍ DEN. SOBOTA 30. IV.

Ráno bohoslužby *byzantsko-rumunské* (péčí římské koleje) a *arménské* (biskup Mons. *Der Abrahamian,* arménská kolej z Říma.) Že Rumuni zpívají pěkně, nás nepřekvapuje, avšak i Arméni svým liturgickým výkonem opravují rázně mínění těch, kdo si utvořili nedosti vysokou představu o jejich úrovni.

Odpoledne P. Taurisano O. P. s určitým zaslouženým sebevědomím jedná o *dominikánech a křesťanském Východě.* Dominikáni již r. 1228 mají *řeckou provincii,* asi v téže době zakládají provincii ve *Svaté zemi* a v *Armenii* organisují domorodou řeholní společnost *„Bratří-unitorů";* Dominikán *Humbertus de Romanis* navrhuje program lyonského sněmu (1274) a překvapuje přímo svými moderními návrhy práce pro unii.

My ještě litujeme, že také *františkánům* nebyla poskytnuta oficielně možnost zdůrazniti zásluhy jejich řádu o křesť. Východ. Slavný orientalista *P. Golubovich O. F. M.* je pravidělně přítomen sjezdovým zasedáním.

Poslední pracovní konferenci proslovuje národní italský delegát *Don Ar. Brunello: Florentský sněm a nynější hnutí pro křesť. Východ.* Dnes jako před 500 lety máme stejný *cíl, stejný program* a stejné *naděje.* Východ i Západ musí se vzájemně *poznat, porozumět si* a *milovat se. I překážky* jsou dnes podobné jako tehdy, jsou především všeobecného rázu ethnologického (lidského, národnostního). My katolíci musíme žíti tak, aby ani Východané neměli důvodu nám

se odcizovat, ani protestanté příčiny k protestování, k námitkám. V dnešních trudných dobách na Východě podle slov *Mons. d'Herbigny*ho, *žeň je zralá* . . . Za bouře ptáci se vracejí do hnízda (Mons. Mimmi). My se můžeme jen z dálky jako Mojžíš dívati do zaslíbené země svatého sjednocení, avšak spolupracovati musíme, spolupracovati *slovem, příkladem* a zvláště *modlitbou* . . .

Předseda unijního Týdne *kard. Lavitrano* děkuje všem pracovníkům sjezdu, upozorňuje, že ukončením kongresu práce teprve začíná a na konec shrnuje stanovisko a program katol. Církve. Místopředseda *Mons. Mimmi* předčítá telegram janovského arcibiskupa *kardinála Boetta,* jenž nabízí a zve *do Janova na rok 1940 „VI. Týden křesť. Východu".*

V katedrále fiesolský biskup *Mons. Giorgis* káže *o nejsv. Svátosti,* svazku a pečeti svaté jednoty, která z prvních křesťanů utvořila *„jednu mysl a jedno srdce".*

V 9 hod. večer spěcháme do bývalého františkánského refektáře *S. Croce* na opakovaný *vokální koncert,* jehož jsme se včera nemohli zúčastniti. Východní koleje předvádějí v první části koncertu církevní a v druhé národní zpěvy. *Habešané* své písně doprovázejí občas tleskáním. *Rumuni* i *Arméni* zpívají velmi pěkně. *Ukrajinci* získávají svým ukázněným vystoupením a hlasovými schopnostmi; *je to nejsilnější sbor koncertu. Russikum* pod vedením mistra *Butkieviče* dává možnost slyšeti pověstné ruské písně. Obecenstvo sleduje vše do konce s mimořádným zájmem a neochabujícím nadšením. Pro neznalost řeči všechna pozornost se vyčerpává melodickými vjemy a snahou intuitivně vycítiti z nich duši východních národů.

ZAKONČENÍ UNIJNÍHO TÝDNE. NEDĚLE 1. V.

V půl 10. začíná se v dómě pontifikální mše svatá. Slouží jí florentský arcibiskup *kard. Della Costa* za přítomnosti hodnostářů a duchovenstva všech obřadů. Epištola a evangelium se čte latinsky a řecky. Je neděle dobrého Pastýře! Kardinál proslovuje krásnou homilii. O 12. hod. se rozvíjí triumfální průvod s hlavou sv. Jana Zlatoústého. Jsou v něm zastoupeny všechny obřady. Postupuje od katedrály do *S. Maria Novella,* pak se vrací znovu do dómu. Je ku podivu krásné dopoledne, ač po celý kongres nás pronásledoval drobný déšť. Avšak odpoledne se nebe zatahuje, začíná pršet, a my za deště, tak jak jsme přišli, opouštíme Florencii.

*

Florentského unijního Týdne se zúčastnil *Východ i Západ. Sjednocený Východ* přišel mlčet, modlit se svými slavnými bohoslužbami a zpěvem, přišel podati zblízka příležitost k vzájemnému poznávání. *Katolický Západ* spíše studoval, mluvil, poznával. V dáli stálo 180 milionů odloučených bratří, k nimž se neviditelně upírały zraky všech.

V. Týden křesťanského Východu nebyl na přání samého svatého Otce okázalou oslavou florentské unie — jejíž ovoce, bohužel,

trvalo tak krátko! Byla to spíše jen její dějinná evokace — (vyvolání), praktické povzbuzení a převzetí unijních snah florentského sněmu. Úspěchem tohoto Týdne je *dobytí nového světlého, opěrného bodu na cestě za sjednocením církví*, je získání *nového kapitálu modliteb a obětí*, o jehož vzrůst bude dále ve Florencii pečovati *nově založený kroužek pro křesťanský Východ.*

In memoriam, in spem.
V upomínku, v naději.

V boji za víru.

(Ze sovětského protináboženského Sborníku přeložil E. Kalikin.)

M. Kolcov-Ginzburg, komunistický žurnalista a Žid, podává v sovětském protináboženském Sborníku obrázek dnešního působení energického pravoslavného kněze, který svoji pastoraci přizpůsobil zoufalým poměrům SSSR. Obrázek vystihuje, odmyslíme-li si agitační způsob vyjadřování i stanovisko sovětského žurnalisty, dosti dobře náboženskou situaci na Rusi. Proto jej v překladu našeho spolupracovníka uveřejňujeme i s jeho ostřejšími hranami.

Otec J. Jevljov, kněz v obci Sobinové, žije v ohromné textilní továrně „Komunistický předvoj" hned vedle dělnických kasáren poblíž továrenské školy v baráčku, který patří ředitelství továrny.

Když se stmívá a v nesčíslných oknech továrních objektů se rozsvítí světla, odchází na práci večerní směna a všude se tísní v proletářském městě na břehu řeky Kljasmy tisícové davy dělníků. Někteří hoši rozmlouvají a žertují s dívkami u pomníku Marxova. Jiní jdou do kina, do klubu anebo se postaví do fronty před kooperativním obchodem lihovinami . . .

Ale i u malého baráčku na továrním dvoře je také živo. Je rozsvíceno i u kněze, proletářská elektrika se mu také dodává. Baťuška přijímá návštěvy. Cesta k němu je dělníkům bližší a pohodlnější než do klubu. Půjdeme spolu s ostatními na večer k Otci Ivanovi. Uvidíme, jak žije a pracuje církev (roz. pravoslavná) ve druhém desetiletí, co začala revoluce. Není to tak jednoduché, ani tak lhostejné pro sovětskou vládu, ani tak naivní. Každý by se velmi zmýlil, kdyby hledal na stole u sobinského baťušky knihy Guseva-Orenburgského anebo Avsčenky (předrevoluční ruští spisovatelé, pozn. překladatele). Otec Jevljov nemá čas na to, aby se zabýval starým životem popsaným v napolo zetlelých knihách. Má na stole „Pravdu", „Izvěstie", „Hlas tekstile", „Bulletin Narkom-justa" (ministerstva spravedlnosti) . . . Baťuška to všechno čte pozorněji, než stranický aktivista. Poznamenává si některá místa tužkou a pak je zapisuje do zvláštní knížky, dělá si výstřižky a pečlivě si je ukládá.

Otec Ivan koná velkou práci. A není možno nijak říci, že ji koná špatně a nerozumně. Dřívější venkovský sobinský baťuška jistě by otevřel jen překvapením ústa, kdyby viděl činnost svého dnešního

nástupce. Vzpomněl by si asi na vzdálené a tajemné otce jesuity, na jejich energii a tvrdošíjnost, s níž se snažili dosáhnouti stanovených cílů a pak na jejich nevybíravost v prostředcích a ve spojencích... (Jak vidět, straší dosud jesuité sovětského žurnalistu! Pozn. saz.)

Roku 1928 usnesli se tovární dělníci obecným hlasováním (jaké to ovšem bylo hlasování, víme dobře, pozn. překl.) zavříti sobinský chrám, což také provedli. Zachrániti pravoslavnou víru před vlnou bezbožectví, zachovati ji a znovu vzkřísiti, toť byl úkol sobinského bařušky. Pět let klidně a vytrvale šel otec Ivan za svým cílem, až se časem octl asi u něho. Hned po zavření chrámu začal bařuška organisovati nový kolektiv věřících. Chodil po dílnách, psal seznamy a tak nasbíral 2 a půl tisíce podpisů. Jak to obyčejně bývá, obecní úřady neprozkoumaly seznamů, ba jich vůbec ani nepřečetly, ale opatřily je patřičnými razítky a podpisy. Teprve později vyšlo najevo, že v seznamu byli zapsáni také zemřelí a neplnoletí, a dokonce někteří byli zapsáni dvakráte. Nově organisovaná skupina věřících dostala k disposici kapli na hřbitově a učinila z ní dočasný opěrný bod pro svou další činnost. Kaple byla rozšířena, stal se z ní pěkný malý chrám, ve kterém bylo místa asi pro 100 osob.

Kdo je hybnou silou reakční církvi v druhém desetiletí po revoluci? (táže se sovětský pisatel záměrně, pozn. saz.).

Především ovšem jsou to dosud ještě pozůstalí kvalifikovaní „bývalí lidé".[1] V čele sobinského církevního sovětu stojí bývalý předseda místních černosotěnců Ksenofontov, bývalý ředitel továrny Koptěv a bývalý prokurista továrníka Loseva — Martynov. Ale to není ještě všechno. Po roční práci se pravoslavný aktiv obnovuje a doplňuje. Otec Ivan chápe, že v dnešních poměrech je nutno míti i moderní lidi. V církevní radě se objevují iniciativní osobnosti, které dobře znají sovětský aparát a umějí zacházeti s tímto složitým, ale nikoliv vždycky přesným strojem. Štáb Otce Jevljova je posílen nynějším továrním úředníkem Želobovem, bývalým milicijantem a komunistou Šišiginem, odborovým pracovníkem Vasjakovem a konečně bývalým předsedou Vladimírského výkonného výboru Anufrijevem. S takovými lidmi se již není čeho báti. Anufrijev pracuje někde ve Svazu rybářů, Želobov v kooperativu a Vasjakov v městském sovětu. Bařuška udržuje také dobré styky s různými užitečnými lidmi v obecních sobinských a vladimírských úřadech.

Když Otec Jevljov se upevnil na svých posicích, pomalu začíná přecházeti k útoku. Činnost církevního aktivu se šíří, kázání bařuškova jsou stále smělejší a smělejší, jeho agitace zabírá čím dále tím širší kruhy.

Nová situace vyžaduje vždy nových metod činnosti. Bolševici prozatím málo znají změněnou taktiku svého nepřítele, který se jim přizpůsobuje a vynalézá různé drobné věci, o kterých lze říci, že jsou vtipné a zajímavé. Tak Otec Jevljov polemisuje s bolševiky

[1] Bývalým člověkem nazývají bolševici všechny, kdož měli nějaký význam před revolucí. Nyní jsou již tito lidé velmi zřídka k spatření v SSSR, pozn. překl.

na hřbitovních křížích — mohli jsme na to pomysliti? Bolševici na to skutečně nepomyslili, ale Otec Jevljov o tom přemýšlel... Na starých hřbitovních křížích poblíže chrámu pozměnil baťuška tabulky se jmény zesnulých a s výňatky Písma Svatého a přepsal je nanovo. Svaté Písmo se zdálo dnešnímu pastýři příliš slabým materiálem pro potírání bezbožeckých zvyků (hle, jak umí býti pisatel jizlivý!) a proto si vymyslil vlastní nadpisy. Návštěvníci hřbitova z „Komunistického předvoje" se usmívají a pokyvují hlavami nad čerstvými nadpisy na křížích:

„Ne zabudťe, liceměry,
jest dla vás Sudija i ad:
nět smirěnja — nět i věry.
Nět ljubvi i nět nagrad.
Sčastliv, kto črez pokajanije
Vosparit v Bogopoznanije,
Tot k bezsmertju puť najdjot."

[Nezapomeňte, pokrytci, že i pro vás je Soudce a peklo. Není-li pokory, není ani víry. Není-li lásky, není ani náhrady (odplaty). Šťasten, kdo pokáním dojde k poznání Boha, najde tak cestu k spáse (k nesmrtelnosti).]

Když však někdo přece odolá baťuškově básničce anebo jí snad neporozumí, autor obrací stránku, totiž kříž a dává přímou otázku:

„V iskanijach istiny, kakoj pojdeš tropoj:
pojděš-li ty za duchom otricanija,
ili za věroj plamennoj, živoj?"

(Jakou cestou půjdeš při hledání pravdy? Půjdeš-li za duchem popírání, či za vírou zářící a živou?)

Ovšem že aktivita sobinského baťušky neskončila na hřbitovních křížích. Církevní rada obdržela velmi rychle povolení ke stavbě nového chrámu a k peněžní sbírce na ten účel.

Čím je možno vysvětliti takový úspěch církevních lidí?

Jen skvělou znalostí všech slabin sovětského aparátu, uměním, které se v něm dovede orientovati a nalézti si široké štěrbiny mezi sovětskými úřady, takové štěrbiny jsou všude...

Moudrý pop Ivan nestuduje marně sovětský tisk a nedělá si zbytečně výstřižky. Dobře pochopil situaci a využil pro sebe rajonní byrokratismus. Církevní rada se totiž obrátila přímo do Moskvy s velmi pečlivě a přesvědčivě napsanou žalobou na rajonní byrokratismus. A ústředí, majíc před sebou tuto opravdu důkladně sestavenou žalobu církevní rady, nařídilo Vladimírskému výkonnému výboru, aby okamžitě přestal se zbytečným šikanováním sobinského věřícího obyvatelstva. A zase krajští a rajonní úředníci nevysvětlili Moskvě podstatu věci. Nic nenapsali o tom, že tam existuje kaple, ani o tom, jaký je poměr mezi počtem věřících a ostatního obyvatelstva, nýbrž se zalekli dopisu z ústředí a místo

dosavadního nepřátelského zdržování této záležitosti začali prokazovati stavbě chrámu svou pomoc.

Tak dostali sobinští církevníci všechny potřebné dokumenty. Sovětské orgány se zalekly jejich úspěchu v ústředí. Otec Ivan agituje již zcela otevřeně. Vladimírské státní museum odevzdalo už Otci Ivanovi zvon a na chodbách továrny se koná sbírka na postavení chrámu. Stříbro se schází. Jsou již stovky, pak tisíce rublů...

V továrně „Komunistický předvoj" jsou zvláště dobré podmínky pro komunistickou práci. Dělníci zde málo přijdou do styku s rolníky. Žijí tu všichni v továrně. Žijí sice velmi špatně, ve špíně a místem hrozně stěsnáni, ale sovětské stavitelství vybudovalo už pro ně dvě nové třetiny obytné plochy u srovnání s dřívějškem. V obci je ohromný klub, pěkná jídelna, jakých je málo i v samé Moskvě, dále moderní prádelna, divadlo... A při tom všem nemohli sovětští kulturní pracovníci vytvořiti nic jiného kromě opilství a církevního hnutí... Je zde mnoho dělnic, které se projevují jako aktivní pomocnice Otce Ivana...

Ovšem jen za haléře továrních stařenek nebylo možno zbudovati chrám. V továrně sebrali tři a půl tisíce rublů, zapotřebí však bylo 40.000. Než církevní štáb obdržel ještě jinou podporu. Nějaký bývalý moskevský obchodník obětoval na to starý cihlový dům. Rozbourali jej a cihly přivezli na místo stavby. „Kulaci" dodali dřevo, někdo poslal cement, vápno, železo. Našel se také i moskevský inženýr, který začal stavěti chrám snad jako „stranickou práci" pro záchranu své duše. Všechny nákresy a plány stály pouze 180 rublů...

Liturgie sv. apoštola Jakuba.

Dnešní mešní liturgie, které používá východní církev, pochází od sv. Jana Zlatoústého ze IV. století, ale nezachovala se nám v původním znění. Nejstarší její text — t. zv. „Barberinova kopie" se datuje z VIII. století a obsahuje mnoho doplňků z pozdější doby. Dnes používaná liturgie byla upravena pozdější redakcí a schválena cařihradským patriarchou Filofejem v XVI. století. Zavedena byla v tutéž dobu i v Rusku metropolitou sv. Kipriánem. Od té doby zůstala tato liturgie téměř beze změn.

Liturgie sv. Jana Zlatoústého je vlastně totožná s liturgií sv. Vasila Velikého, které sv. Jan Zlat. použil za základ své liturgie. Zkrátil jenom a zjednodušil tiché eucharistické modlitby, jež čte kněz pro sebe. Liší se od ní tak nepatrně, že to laik téměř ani nepozná. Liturgie sv. Vasila se slouží pouze desetkrát do roka (po 5 neděl velkého postu, na velký čtvrtek, velkou sobotu, předvečer svátku Narození Páně a v den památky sv. Vasila — 1. ledna st. st.).[1]

Svatý Vasil Veliký sestavil svou liturgii ve IV. století a vzal zase za základ liturgii sv. Jakuba, bratra Páně, které se po-

[1] St. st. — starého stylu, t. j. podle starého kalendáře.

užívalo v jerusalemské církvi, jenom ji značně zkrátil a pozměnil.

Liturgie sv. Jakuba[2] sahá až k prvním desetiletím křesťanství. Nezachovala se také v původním znění, byla časem poněkud změněna. Je velmi podobna staré habešské liturgii, pocházející z II. století. Po zavedení liturgie sv. Jana Zlatoústého byla liturgie sv. Jakuba zrušena a používalo se jí pak jenom v jerusalemské církvi na velké svátky, ale i tu ji postupně vytlačovaly cařihradské liturgie sv. Vasila a sv. Jana Zlatoústého. Stalo se tak zvětšením autority cařihradského patriarchy. Ruská církev přijala křesťanství z Cařihradu v době, kdy se tam už liturgie sv. Jakuba nepoužívalo, a proto se tato liturgie do Ruska nedostala a byla tam úplně neznáma. Rovněž se nedostala ani do jiných slovanských zemí, které přijaly svou první hierarchii z Cařihradu.

Po XIII. stol. vymizela liturgie sv. Jakuba vůbec i v patriarchátě jerusalemském a sloužila se tam pouze jednou v roce, dne 23. října (starého stylu), t. j. v den památky jejího tvůrce a prvního patriarchy jerusalemského. Pouze některé východní církve v Asii a v Africe, které během VI.—VIII. století přerušily své spojení s mateřskou církví, si zachovaly liturgii sv. Jakuba, s některými ovšem změnami, jako na př. u monofysitů, syrských jakobitů nebo Habešanů.

Než počátkem XX. století se i v tento den přestala sloužiti tato liturgie sv. Jakuba a začala pomalu upadat v zapomenutí. Teprve vloni nový patriarcha jerusalemský Timofej se rozhodl obnoviti onu starou tradici, a tak po 35leté přestávce došlo opětně v patriarchální katedrále Konstantina a Heleny k slavnostnímu sloužení liturgie sv. Jakuba.

Jsouc značně odlišná od známých liturgií sv. Jana Zlat. a sv. Vasila Vel., působí dojmem prosté starobylosti křesťanské.

Patriarcha sloužící liturgii sv. Jakuba — jako to bylo v dobách starokřesťanských — nepoužívá dvoj- a trojramenných svícnů, nemá mitru na hlavě, ani kříž na prsou, ani panagii.[3] Spoluslouží s patriarchou dva kněží a čtyři jáhnové.

Liturgie začíná modlitbou: „Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému", která obsahuje dosti dlouhé a obsáhlé vyznání víry v nejsv. Trojici. — Tuto modlitbu se modlí sám patriarcha u oltáře. Jáhnové stojí během celé bohoslužby před ikonostasem obráceni k lidu, přepásáni křížem štolou (orarem) a čtou ektenie (na způsob našich litanií). Malý vchod, během kterého se nesou knihy sv. Písma (nejenom evangelium, nýbrž i „apoštol" epištoly a Starý zákon) vykonává patriarcha s kněžími a jáhny za zpěvu „Jedinorodný, Syne Boží". Po trisagion (třikrát svatý) vchází patriarcha i kněží doprostřed chrámu, kde se patriarcha posadí na svůj stolec obrácen tváří k zá-

[2] V liturgii sv. Jakuba mají své kořeny všechny liturgie jerusalemsko-antiošské skupiny, z které zase vyrostly liturgie cařihradsko-kapadocké, jako na př.: liturgie „apoštolských pravidel", řecká a syrská liturgie sv. Vasila V., „Barbarinova kopie", liturgie sv. Vasila i sv. Jana Zlat. i arménská liturgie sv. Řehoře.

[3] Panagia je pektorale východních biskupů s obrazem Krista a Bohorodičky; nahražuje náprsní kříž biskupů latinského obřadu.

padu. Vedle něho po obou stranách sedí na menších sedadlech oba přisluhující kněží. Uprostřed kostela se postaví tři analoje (podstavce): na jeden se klade evangelium, na druhý „apoštol", na třetí Starý zákon a začne se z nich čísti — nejdříve se čtou proroctví Starého zákona, pak evangelium a nakonec — „apoštol". Potom má patriarcha promluvu, sedě při ní na trůně. Místo obvyklé, ve východ. obřadě krásné „cherubínské písně" se zpívá „Da molčit vsjaka plot" (která je dnes v liturgii sv. Vasila Vel. určena na velkou sobotu). Za tohoto zpěvu se přinášejí připravené obětní dary — jeden kněz nese diskos (paténu) s jediným „agnëcem" (hostií) ničím nepokrytým, druhý kněz nese kalich (též nepokrytý). Jdou mlčky a bez modliteb či zpěvu a v carských vratech bere od nich patriarcha sv. dary, říkaje modlitbu: „Bože, Bože náš, chléb nebeský", která se dnes modlí na proskomidii (v úvodě mše sv.).

Během liturgického kanonu zpívají kněží u oltáře: „Vozveličte Gospoda so mnoju" (Zvelebujte Pána se mnou), zpěváci jim odpovídají: „Duch svijatý, najdët na tja" (Duch Svatý sestoupí na tebe). Dojemné jsou zpěvy, v nichž se střídá lid s patriarchou a kněžími a zpěváky; na př. „Pane, vyznáváme Tvou smrt", nebo na výzvu patriarchou: „Pijte od neja vsi" — zpívají kněží třikrát: „Lid Tvůj a církev Tvá Tebe prosí" a po nich zpěváci odpovídají: „Smiluj se nad námi, Pane Bože, vševládný" (místo obvyklého zpěvu „Tebe pojem"). Po proměnění sv. darů čte patriarcha tichou modlitbu za církev, během které zpěváci a všichni přítomní mnohokráte opakují: „Pomjani, Gospodi, Bože náš" (Vzpomeň, Hospodine, Bože náš"). A když vzpomeneme Bohorodičky: „Izriadno o Presvjatej" — opakuje lid: „Pomjani, Gospodi, Bože náš".

Liturgie sv. Jakuba jest jednodušší svými obřady a její ceremoniál není ještě tak vyvinutý jako v pozdějších liturgiích sv. Jana a Vasila — větší důraz se tu klade na vnitřní obsah — modlitbě je věnováno více místa nežli obřadům. Sv. dary se během eucharistického kanonu požehnávají několikráte.

Liturgie sv. Jakuba nemá proskomidii (úvodu, introitu) v dnešním slova smyslu, používá pouze jediné prosforyy (hostie). Dnešní změny východního obřadu byly zavedeny až v VII.—VIII. století.

I zjednodušení biskupského roucha[4] při liturgii více odpovídá starokřesťanské době, poněvadž patriarchové začali používati sakkosu kolem XII. století (u biskupů až v XIII. století), mitry se začalo používati v XI. století.

Liturgie sv. Jakuba trvá téměř dvě hodiny. Po jejím ukončení se vrací patriarcha v liturgických rouchách spolu se svým klerem za hlaholu zvonů do své residence, kde teprve si svléká svá bohoslužebná roucha a přijímá blahopřání k svátku.

Ruský igumen Filip Gardner, který byl přítomen prvnímu slavení této liturgii, přeložil ji do staroslovanštiny, a dne 18. ledna t. r. byla po prvé v dějinách ruské církve sloužena v této řeči v ruském kostele sv. Trojice v Bělehradě ruským kněžstvem za přítomnosti četného duchovenstva jak ruského, tak i srbského.

[4] Obyčejný felon místo biskupského sakkosu, podobného naší dalmatice.

Vnitřní oprávnění Církve.

Z knihy univ. profesora dra F r a n t i š k a G r i v c e z Lublaně „K r i s t u s v C í r k v i", kterou vydá koncem prázdnin náš „A p o š t o l á t" v českém překladě s novými doplňky autorovými. Kniha řeší p r o b l é m C i r k v e, zvláště u nás málo nebo špatně chápaný, vzhledem k nejnovějším proudům náboženským a kulturním, zvláště si všímajíc názorů odloučeného křesťanského Východu. Autor je dlouholetým profesorem srovnávací dogmatiky na lublaňské universitě, ovládá dokonale příslušnou literaturu světovou a má hluboké porozumění pro myšlenku jednoty Církve, jíž zasvětil svůj celý život. Jeho kniha je proto nepřeberným pramenem náboženského poučení pro kněze i vzdělanějšího laika a odmění každého čtenáře upřímnou radostí nad velikým štěstím, b ý t i č l e n e m K r i s t o v y C í r k v e. Zde platí staré slovo: Vezmi a čti!

Křesťanství je nejdokonalejší a nejvznešenější náboženství, které se kdy zjevilo mezi lidstvem. I když je shora zjeveno a plno hlubokých tajemství, přece je vždy v nejdokonalejším souladě s lidskou přirozeností. K podstatě lidské přirozenosti pak patří pospolitost. Jako se nejšlechetnější schopnosti nejlépe rozvily v křesťanství a pod vlivem křesťanství, tak umožňovalo křesťanství nejlépe obnovu lidské společnosti, solidárnost lidstva a uskutečnilo nejideálnější společenskou organisaci. Kristus hlásal a ustanovil nové království Boží na zemi, apoštol Pavel pak hlubokým pojímáním mystického těla Kristova dokazoval nejužší svazek všech údů křesťanské náboženské společnosti, solidárnost údů těla Kristova. Sociální povaha a vliv křesťanství se silně uskutečňoval na náboženském, kulturním, sociálním a politickém poli; křesťanská Církev sdružovala a vedla lidstvo.

Koncem středověku se však začal vyvíjeti *individualismus a subjektivismus,* který se na církevním poli projevil odporem proti právní a učitelské moci katolické Církve a organisoval se v protestantismu. Koncem 18. století pronikl už individualismus a subjektivismus hluboko do protestantské filosofie a theologie; vrcholu dosáhl v teoretické, náboženské a mravní filosofii *Kantově a Schleiermacherově.* Politický a sociální individualismus rozvinul pak *Rousseau;* prakticky jej uskutečnila francouzská revoluce.

V 19. století se ohlásil silný odpor proti individualismu, totiž evolucionismus, positivismus, socialismus a kolektivismus. Evolucionistům je člověk pouze prchavý moment a bezvýznamný článek v nekonečném řetězi vývoje. Positivismu je jednotlivec (individuum) holá abstrakce, lidstvo (humanité) však nejvyšší poznatelné bytí *(Comte).* Jednotlivec je úplně podřízen zbožňovanému socialistickému státu a kolektivu.

Avšak individualismus a subjektivismus zanechal v myšlení moderního člověka tak hluboké stopy, že je v moderním duševním ovzduší ještě stále mnoho subjektivistické nálady. Mnozí moderní vzdělanci by přijali křesťanství, Boha, boží autoritu, avšak nemohou se spřáteliti s Církví, s církevní autoritou. Svůj poměr k Bohu by

rádi upravili bez Církve a bez veškerých lidských zprostředkovatelů. Náboženský individualismus a subjektivismus má ještě stále mocnou ochranu v protestantské theologii a v moderní filosofii.

Liberálním protestantům a subjektivistické náboženské filosofii je křesťanství duchovním náboženstvím bez objektivního náboženského pravidla a bez viditelné, Bohem oprávněné organisace. Nejvyšším náboženským pravidlem a autoritou je jim svědomí. Křesťanské právo se jim zdá býti protislovem, poněvadž uznávají křesťanství jen náboženské a nikoliv právní. Poněvadž zamítají každou náboženskou autoritu, proto odmítají také každé autoritativně ustanovené náboženské vyznání, konfesi; zamítají konfesijní, církevní, dogmatické křesťanství.

Rozhodným představitelem takového náboženského subjektivismu je *T. G. Masaryk*, který učí, že je konfesijní, dogmatické, církevní křesťanství nutně absolutistické a otrocké, poněvadž se totiž nutně opírá o neomylnou církevní autoritu. Taková církevní autorita po jeho mínění překáží vnitřní nábožnosti a mravnosti, poněvadž je absolutistická, otrocká, tudíž nemorální a škodlivá mravnosti lidské společnosti.[1]

Tyto teorie ovšem odporují lidské přirozenosti a podstatě každého náboženství.

Každé náboženství je totiž sociální a vede k vytvoření náboženské společnosti. Jako každou společnost, tak také náboženskou společnost musí vésti a chrániti autorita.

Člověk je svou přirozeností společenská bytost; společnosti potřebuje pro své tělesné bytí, pro tělesný a duševní vývoj; ve společnosti lehčeji dosahuje mnohého dobra a odvrací mnohonásobné zlo. Proto se sdružuje v politické, hospodářské, vědecké a jiné společnosti, svazy a zádruhy. Čím vyšší a těžší je cíl, tím více je člověku potřebna pomoc společnosti.

Poněvadž je náboženství založeno v lidské přirozenosti, proto má sociální charakter a proto je potřebna náboženská společnost. Jen ve společnosti je možna bohopocta, jen v náboženské společnosti je možno dosáhnouti, aby si věřící v konání náboženských cvičení navzájem nepřekáželi. Proto historická věrouka nezná žádného náboženství bez společenského zřízení. Náboženská cvičení, bohoslužby, oběti byly vždy ve spojení se společenským zřízením nebo se zvláštním kněžským stavem. Náboženství bylo vždy spojeno se společenskou nebo státní organisací. Tak tomu bylo u pohanů i u Židů. Pohanská náboženství byla tak úzce spojena se státem, že se i moc bohů pokládala za omezenou státními hranicemi. Izraelská bohopocta a kněžstvo byly společensky organisovány přísnými podrobnými předpisy.

Jen ve společnosti se člověk vychovává, rozvíjí a takřka rozšiřuje svou osobnost. Tak také náboženská společnost člověka vychovává, budí v něm nové energie, podporuje vnitřní život.

Zbožný člověk z přirozeného sklonu hledí získati ještě jiné pro

[1] Viz dr. Grivec, T. G. Masaryk, v „Času", Ljubljana, 1915, str. 256—259.

bohopoctu; věřící člověk si přeje, aby bylo veškeré lidstvo účastno náboženství, které ho činí šťastným a Boha oslavuje. Veliké náboženské osobnosti žijí v Bohu pro bližního jako „světlo světa". Světci shromažďovali kolem sebe druhy, aby společně ctili Boha a rozmnožovali slávu Boží; zakládali řádové společnosti, působili apoštolsky, misijně. Misionářství, které chce veškeré lidstvo získati pravému Bohu a sdružiti je v pravé Církvi, je podstatným zjevem náboženského života. Čím dokonalejší a čím živější je náboženství, tím všeobecnější a dokonalejší je příslušná náboženská společnost.

Psychologická a historická spojitost mezi náboženstvím a společností je tak očividná, že někteří novější filosofové a bohoslovci odvozují vznik náboženství od společnosti a pospolitosti. Náboženství se jim zdá býti tak výhradně sociálním zjevem jako rodina nebo stát. *(Comte, Durkheim, Hubert.)*

Jako každá společnost, tak i náboženská společnost potřebuje vedení autority. Náboženská autorita musí býti schopna, aby náboženství uchránila bludů. Taková autorita je zvláště potřebna ve zjevené křesťanské víře, plné vznešených pravd a hlubokých tajemství. Izraelité zachovali si monotheismus jen zvláštní ochranou Boží. Když jich nechránila autorita proroků, vícekráte zabředli do modlářství a do jednostranného bludného výkladu náboženských a mravních pravd. Protestanté a jiné sekty, které zavrhly církevní autoritu, upadly do mnohých bludů a sporů i v nejvážnějších pravdách náboženských. Moderní protestantská theologie zamítla všechna dogmata, ztratila víru v objektivního Boha a v božství Kristovo.

Poněvadž je sociální povaha náboženství tak založena v lidské přirozenosti a poněvadž je tak třeba živé náboženské autority, proto je už z těchto důvodů pravděpodobno, že Kristus jako nejlepší znalec lidského srdce a jeho tužeb ustanovil náboženskou společnost (Církev) a v ní neomylný úřad učitelský k hlásání a zachování křesťanství do konce světa. Ustanovení Církve souhlasí tedy plně s lidskou přirozeností.

Doklady.

Obnovení jednoty křesťanstva představuje si velký holandský katol. spisovatel Anton van Duinkerken takto: „Jediným základem pro toto nové uspořádání je evangelium, ale ne evangelium, které rozděluje, musí to býti evangelium, které sbližuje. Ne volný výklad, ale jednotnost zaručuje lásku, která je svobodou dítek božích. Epocha kulturních dějin, která se začíná za našich dnů, musí býti epochou, v které osobní a církevní život věřících křesťanů nachází čistší harmonii, nežli v měšťácké, nacionalistické době. V tom spočívá podmínka církevního sjednocení. Bude to reforma ve víře; a nikoliv reforma v učení vírou předpokládaném, nýbrž reforma věřícího života hlubším uvědomováním si skutků a projevů víry. Tato reforma nezasáhne jen jednotlivce, nýbrž i společnost, celou veřejnost. Svazek lásky se bude zesilňovat všude se vzmáhajícím se uvědomováním si jeho mystické podstaty. Jestliže se ekumenické sjednocení zakládá na mystické lásce k Bohu a k lidem, má charakter křesťanské jednoty a bude i nezničitelno, jakmile se jen uskuteční. Příčina roztříštění byla v odumření

životaschopné lásky, její znovuvzkříšení mezi námi, v nás a skrze nás bude příčinou sjednocení křesťanstva." — Konference ve Stockholmě přijala toto usnesení: „Učedníci Kristovi musí býti jedno. Musí býti jedno v Otci a Synu. Musí býti jedno, aby svět věřil, že Kristus byl poslaný Bohem." Van Duinkerken k tomu dodává: „Třeba ukázat nyní důsledky tohoto usnesení. Jediným prostředkem je uskutečnění hodnot evangelia v společnosti Církve; — v mystickém těle Kristově nemůžeme tuto svatost odloučiti od jednotnosti, všeobecnosti (katolicity) a od apoštolskosti, neboť svatostí si udrží snoubenka podobnost se Snoubencem... Pro toho, kdo nevidí svatosti Církve, má její jednotnost malou cenu, a vědomí příslušnosti k této jednotě může býti jen posvátným vědomím." — Poněvadž však svatost není možna bez lásky a láska je velikým zákonem křesťanství, může jen láska obnovit a v Bohu spojit všechny křesťany. „Její sen," píše van Duinkerken, „je nebeská skutečnost, její úmysl je ponížená poslušnost a podrobení se, její síla je oběť. Neodděluje tyto vlastnosti, aby způsobila vzájemnou roztříštěnost, ale udržuje je ve své jednotě objímající všecko. A touto jednotou je křesťanství; nerozlučitelná jednota věřícího s Kristem v jednotě Církvi." („Rozbité křesťanstvo", poslední kapitola.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Nebezpečným ministerstvem se stalo v Moskvě ministerstvo pošt. Tudy totiž vedla už několikrát cesta těch, kteří s vrcholků bolševické moci začali klesati do — propasti smrti. Když Rykov upadl v nemilost u Stalina, byl jmenován nejprve ministrem pošt. Také pověstný Jagoda, kterého bolševická „Pravda" nazvala „mečem bolševismu", nastoupil sráznou cestu svého pádu krátkou zastávkou v ministerstvu pošt, kde ho i zatkli jako velezrádce. Tak došlo k tomu, že není v ministerské radě sovětské křeslo ministerstva pošt příliš žádoucné, a že jeho tmavohnědá budova, v níž úřaduje ředitelství pošt a telegrafů, nabyla smutné slávy, že se z ní „express" (spěšně) dopravuje především — na popraviště!

Církevní statistika v Rusku ve světle bezbožeckého tisku. „Antireligiosnik" (č. 4-1938) přinesl o stavu církví v sovětech bližší data, která ovšem nemohou míti záruku bezpečné pravdy, ale přece jsou zajímavá aspoň svým původem. Pravoslavnou církev rozděluje „Antireligiosnik" na legální (zákonitou!) a illegální (nezákonnou!). Příslušníci illegální církve neuznávají pravomoci vládního metropolity Sergija, ani žádnou pravoslavnou církev registrovanou v církevním oddělení ministerstva vnitra. Státu je prý těžko kontrolovati činnost illegální církve a nemožno zjistiti počet jejích příslušníků, také proto, že prý splynuli s různými sektami; jsou však státu velmi „nebezpečni".

Legální pravoslavná církev, kterou „sovětská vláda zásadně uznala"(!), pozůstává z více skupin, z nichž dnes zbyly pouze tři: „starocerkovníci", „Obnovlenci" a t. zv. „Grigorjevci". „Starocerkovníki" jsou hlavně přívrženci oněch „lidí", kteří volili r. 1918 patriarchu Tichona za hlavu ruského pravoslaví. V roce 1934 tvořili celkem 43 diecése. Dnes prý jejich vliv i počet za vedení metropolity Sergija značně vzrostl(!). Kostely dosud otevřené náležejí prý ze 70—80% starocírkevníkům.

„Obnovlenci" vznikli asi před 20 lety jako oposice proti starocírkevníkům a byli podporováni od GPU. Vedení jejich převzal „synod" v čele s knězem Vitalijem Vvedenskim, který se stal metropolitou. R. 1934 měla tato „církev", která je dnes v rozkladu, 24 metropolity, ukrajinský exarchát a 3 eparchie (diecése). „Synod", dovoliv biskupům „obnovlenské" církve manželství, vyvolal u stoupenců silný odpor a také stálé zasahování do politiky připravilo tuto „církev" o přízeň lidu. Dnes prý mají „Obnovlenci" ještě 2876 „cerkvi", t. j. 15—20% všech kostelů.

„Grigorjevci" mají jméno po

arciknězi Gregorijovi Jackovskim a dosáhli své samostatnosti též pomocí vlády (církevního oddělení v ministerstvu vnitra). Pokládají se za „pravé stoupence" † patriarchy Tichona, nejsou spokojeni s metropolitou Sergijem, ale mají nepatrný vliv a jen asi 5% kostelů k disposici.

V poslední době dochází k tvoření malých samostatných církví pravoslavných pod vlivem komunistické propagandy, namířené proti peněžním sbírkám ohlášeným na podporu vyššího duchovenstva. Tak se na př. „osamostatnil" biskup diecése Ivanovo, dosud podléhající pod pravomoc metropolity Sergija. Vláda zachovává vůči tomuto autokefalnímu hnutí opatrnou zdrženlivost, poněvadž jeho vzrůst by snadno posílil moc „illegální" církve.

Stanovy Svazu bojujících bezbožníků schválil ústřední výbor této organisace na své 4. plenární schůzi, opíraje se o 124. článek sovětské ústavy, který zaručuje svobodu protináboženské propagandy. Svaz sovětských bezbožníků je sekcí mezinárodního volnomyšlenkářství a má za účel: „úplně osvoboditi obyvatele od reakčních (zpátečnických) vlivů náboženství a náboženských spolků". Vyznává hmotařský světový názor Marxův a Leninův a svou činnost podřizuje vedení komunistické strany, navazuje úzký styk s organisacemi komsomolu (komunistické mládeže), aby získal úspěch v prováděné akci. Heslem Svazu bezbožníků je: Boj proti náboženství je bojem o komunismus. Členem Svazu může býti každý sovětský občan po ukončeném 15. roce. Svaz je před zákonem právní osobností, což se zásadně odpírá všem spolkům náboženským.

Jak si vysvětlují v sovětském Rusku zkratku SSSR? První vysvětlení: „Strana sljoz, ssylki, razstrělov" (Země slz, vyhoštění, zastřelení).

Druhé vysvětlení: „Skoro samogo Stalina razstrelajut" (Brzo samého Stalina zastřelí).

„Pronásledování pionýrů. Časopis „Komsomolskaja pravda" (č. 109) píše o „pronásledování" rudých pionýrů se strany obyvatelstva takto: „V Moskvě, Leningradě, Charkově a jiných městech pionýři přicházejí s rudými kravatami, které se jim vydávají pouze na schůze a slavnosti, a když z nich odcházejí, sejmou a schovají kravaty do kapsy. Na otázku, proč to dělají, odpověděli pionýři, že nemohou nositi rudé kravaty na ulicích, jelikož se jim začínají kluci vysmívati. Jakmile někdo z kluků spatří pionýra s rudou kravatou, hned házejí po něm kamením, zbijí ho, chytají ho a tahají za kravatu. V Leningradě prohlásily dívky, že je pro ně velmi nebezpečno ukazovati se na ulicích s rudou kravatou. Na výtku, že nositi rudou kravatu je přece pro ně zvláštní ctí, odvětily dívky, že tu není řeči o žádné cti, nýbrž jen o „zelené nudě".

Tak se mění v sovětech časy. Před několika lety ještě kluci házeli kamením a plivali po kněžích na ulici. Nyní už přepadávají pionýry. Snad za nějaký čas budou přepadávati i komunisty, odváží-li se který z nich na ulici beze zbraně.

Zdá se, že bezbožníci opravdu ztratili už rozum. Možno tak soudit aspoň ze způsobu jejich psaní. Nejbližší nynější pomocník předsedy Svazu bezbožníků — Gubelmana-Jaroslavského — soudruh Boris Kandidov (jeho pravé jméno není nám známo) vydal právě knihu pod názvem „Církev a špionáž". V této knize mezi jiným vypravuje, jak do bezbožeckého Svazu vnikli agenti-provokatéři cizozemských vyzvědačských ústředí. Kandidov má za to, že je tam zavedl před nedávnem popravený tovaryš Bucharin, který prý přesvědčil komunistickou stranu, že musí podniknouti na náboženství ostrý útok. V mladých letech svého života byl prý Bucharin velmi zaujat myšlenkami o hledání Boha a tak prý chtěl tuto svou náboženskou minulost nějak odčiniti. Dále usvědčuje Kandidov jiné nyní již zastřelené anebo aspoň již zatčené „psy", t. j. bývalé vůdce komunismu. Všechno pronásledování náboženství v SSSR zavinilo prý německé Gestapo (tajná státní policie), které tak chtělo podníti povstání proti sovětské vládě. Agenti Gestapa chtěli dosáhnouti toho, aby „byly zlikvidovány budovy, ve kterých se konaly náboženské úkony, jelikož počítali s tím, že potom vzniknou náboženské organisace v podzemí, které bude lehko ovládati". — Nemáme sice žádných sympatií k německému Gestapu, ale tentokráte je obviňováno nepravdivě. Pronásledování náboženství totiž v Rusku se datuje od r. 1918 a Gestapo vzniklo teprve po

r. 1933, kdy přišel v Německu k moci Hitler. Takovými nejapnými výmysly bolševici vlastně jen pomáhají tomu Gestapu, proti kterému tolik bojují. Kdyby se však bolševici přiznali, že hned r. 1917 přišli do Ruska jako němečtí špehouni, kterým byl dán úkol zničiti ruskou říši, jak to také provedli a dosud provádějí, tož bychom tomu nejen uvěřili, ale také to potvrdili zřejmými důkazy.

Jak kamnaři ohrozili sovětský režim. Jinou bezbožeckou brožuru vydala v Moskvě jakási Šestáková pod názvem „O církevnících". Z této brožury se dovídáme, že v Donské pánvi byla sovětská vláda vážně ohrožena — kamnaři. Jen se nesměj, čtenáři! V sovětech není do smíchu při takových obviněních! Stalo se začátkem minulé zimy, že místní úřady, jež měly na starosti opravy domů, včas jich neprovedly, jak to bývá u bolševiků již zvykem. Mezi jiným v obydlích dělníků neopravily kamna, takže když začaly mrazy, bylo zle. Tu místní baptistická obec utvořila skupinu kamnařů a jelikož náboženským organisacím je pod přísnými tresty zapovězena jakákoliv hospodářská činnost, jali se kamnaři opravovati kamna zdarma, aby pomohli dělníkům v jejich zoufalém postavení. Při práci však se mluvilo také o náboženských otázkách a tak se dělníci „nakazili" myšlenkami, škodlivými pro sovětskou vládu a pro komunistickou stranu. Když se o tom dověděl místní velitel NKVD (GPU), nařídil vyšetřování a zjistil ovšem, jak to zase je u bolševiků zvykem, že oprava kamen byla organisována na pokyn zahraničních nepřátel sovětské vlády, kteří ji tak chtěli zdiskreditovati a ohroziti... Kamnaři byli proto potrestáni jako cizozemští vyzvědači... To je opravdu „veselý" a „klidný" život! Naši komunisté nám ovšem řeknou, že to není pravda. Ať si tedy jen obstarají uvedenou knížečku z Moskvy.

Spolupraci komunistů s věřícími se chlubí orgán bezbožníků. Číslo 4 t. r. sovětského čas. „Antireligiosnik" uveřejňuje materiály o tom, jak se komunistům v cizině podařilo tu a tam zlákati ke spolupráci i věřící lidi pod záminkou, že budou vésti společný „boj za svobodu a za mír". Takové „úspěchy" bezbožeckých bolševiků by měly otevříti oči všem lehkomyslným věřícím, kteří sedají na lep bolševiků.

Otevřený nesouhlas se Stalinovou činností v SSSR. V Kijevě na krajinské konferenci komunistické strany po prvé v dějinách Stalinského SSSR došlo k veřejnému vystoupení proti Stalinovi, jak sdělují polské listy. Stalo se to takto. Na konferenci byl přečten seznam 60 osob, které byly „zvoleny" do stranického komunistického výboru Kijevského kraje. A tu jeden ze „zvolených" — jakýsi Kovaljov — začal hlasitě protestovati. Prohlásil, že neuznává podanou kandidátku, poněvadž nechce před lidem brátí na sebe odpovědnost za zločiny Stalinovy. Po něm protestovali ještě další účastníci konference. Zpráva o tom prý způsobila v Kijevě vzrušující dojem. Ve spojení s touto událostí v Kijevě byli zatčeni redaktoři kijevských časopisů „Visti" a „Proletářská Pravda"; jsou obviněni ze sabotáže.

(Čas. Meč, č. 23.)

To nepomůže. Nedostatek inteligence, způsobený neustálým zatýkáním a vražděním, je nyní v SSSR nanejvýše citelný. Na místo odstraněných „odpůrců režimu" přicházejí naprosto nekvalifikovaní lidé. Tak v Bělorusku národní komisariát místního průmyslu jmenoval řediteli továren, trustů a jiných podniků celkem 293 obyčejných a drobných zaměstnanců (tak zvaných stachanovců)!

Protisovětská černá vysílačka v Rusku. V Rusku již několik týdnů pracuje tajná protisovětská vysílačka radiová. Představuje se jako vysílačka „Svazu osvobození Ruska" a ostře útočí na Stalina a na soudobé sovětské poměry vůbec. Pracuje na krátkých vlnách a často mění jejich délku. Sovětské úřední stanice všemožně se snaží ji přehlušiti a proto je dosti těžko ji zachytiti a rozuměti. Sovětské úřady ovšem její poslouchání přísně trestají. Je velmi pravděpodobno, že tuto vysílačku si zařídili Stalinovi odpůrci z komunistické strany. Svědčí o tom za prvé ta okolnost, že se i při panujícím udavačství v SSSR nepodařilo vysílačku tak dlouho odhaliti. Za druhé, hlasatelé vysílačky jsou velmi dobře obeznámeni se všemi událostmi sovětského života, a to je možno jen komunistům. Tak na příklad 23. dubna večer sdělovala vysílačka zatčení metropolity Sergije, ale dopisovatelé anglických listů tutéž zprávu hlásili do

Londýna až druhého dne 24. dubna. Vysílání této černé protisovětské vysílačky bylo několikráte zachyceno i v Praze — na vlně asi 30 metrů.

Potíže s obrazy sovětských vůdců. Ve všech sovětských úřadech vždy bývalo umístěno mnoho obrazů různých sovětských vůdců. Nyní však nastaly velké potíže. Sovětští vůdcové mizí v propadlišti jako „nepřátelé lidu" anebo jako „smradlaví psi" (podle sovětského úředního názvosloví) a jen málokdo se může vyznati, který vůdce je ještě vůdcem a který je již „pes". Ponechati však obraz „psa" na zdi, může znamenati velké nepříjemnosti. Proto mnozí raději odnesli všechny obrazy pryč, a ponechali viseti jen obraz Stalinův. Snad je to nejmoudřejší, ale hrozí zde ještě obvinění ze sabotáže...

Ze sovětské školy. Sovětská výchova bez víry v Boha přináší své ovoce. Všímají si toho už komunisté, ačkoliv nechtějí přiznati, kde je vina. Uvádíme dva obrázky ze života sovětské školy podle sovětských novin:

„V těchto dnech ve škole č. 519 v Kirovském rajonu (v Moskvě) několik žákyň 6. třídy pocítily nevolnost. Lékař záchranné stanice vyšetřil, že byly dívky otráveny nějakým plynem. Třem z nich poskytl pomoc na místě a čtyři byly odvezeny do nemocnice. Zjistilo se, že otravu zavinil žák téže školy Žukov tím, že hodil do inkoustu preparát, který se tam rozpustil a vytvořoval jedovatý plyn." (Čas. „Izvěstie" č. 88 t. r.)

„Dopis redakci: 13. dubna se vracela má nevlastní dcera Věra, sedmnáctiletá žákyně 110. školy, se svou přítelkyní o 9. hod. večerní ze školy domů. Na rohu Rževské ulice se k nim přidružila tlupa 10 mladíků-chuliganů a začala jim vykládati různé neslušnosti a pak jeden z těchto darebáků uhodil mou dceru do tváře tak, že v okamžiku jí celá otekla. Na ulici je tma a poblíže školy se potulují chuligani, kteří systematicky obtěžují dívky. Je nutno učiniti konec tomuto darebáctví. Národní herec DSFSR, profesor Goldenveiser". (Čas. „Izvestie" č. 87 t. r.)

Oba případy jsou z Moskvy, kde je pod svícnem taková tma!

Nebezpečí z astronomie. Komunistické smýšlení je velmi křehká a jemná květinka. Odevšad na ni číhá nebezpečí a komunistický vychovatel má co dělati, aby ochránil své svěřence od nebezpečných myšlenek. „Učitelskaja Gazeta" (č. 41) uveřejňuje pokyny komunistické strany, aby sovětští profesoři astronomie byli chráněni před „buržoasními" koncepcemi, které by je mohly svésti k náboženským představám o vesmíru i vnutiti hroznou pro komunisty myšlenku o velkém Staviteli světa — o Bohu. Komunističtí odborníci tvrdí, že základem nepřípustných „odchylek" soudobé „buržoasní" astronomie jest škodlivá kritika „geometrie Euklidovy", kterou úplně potvrdily komunistické zkušenosti! Za zvláště nebezpečnou pokládají matematickou teorii Einsteinovu, která se prý těší velké oblibě „u popů", poněvadž její pomocí dokazují stvoření světa Bohem. Sovětští profesoři astronomie jsou povinni popírati všechny teorie o hranicích vesmíru, jelikož prý potvrzují náboženské představy. Ale sovětská astronomie musí se také s velkou ostražitostí chovati k teorii o nekonečnosti vesmíru, poněvadž obsahuje různé nesrovnalosti a také může vésti k uznání Boha. V buržujní vědě je celkem vše špatné a všude hrozí nebezpečí „odchýlek"... Sovětským profesorům astronomie se doporučuje, aby se řídili názory Engelsovými ve spisu „Anti-Düring", tak prý se vyhnou možným „odchýlkám"... Byla by to všechno jen směšná komedie, kdyby ony „odchylky" neznamenaly, když ne smrt, tož aspoň koncentrační tábor...

O sovětské ústavě. Někteří čeští katoličtí spisovatelé dosud vážně uvažují o nové sovětské ústavě, vydané ke konci r. 1936. Vizme, co o ní myslí sovětský lid. Když se o této ústavě začalo v SSSR rokovati, mnozí prý se skutečně domnívali, že již bude konec násilí a nezákonnosti. Někteří zcela vážně o tom mluvili a dokonce se obávali, že ústava je příliš „liberální" a že této okolnosti využijí nesčíslní „chuligani", t. j. různí darebáci a zločinci, kterým liberální ústava poskytne možnost, aby lehčeji prováděli sprosté činy, skrývajíce se za pojem osobní nedotknutelnosti. Když obyvatelé sdělovali tyto své pochybnosti stranickým propagandistům, jejichž úkolem bylo vysvětlovati význam a smysl ústavy, odpovídali tito jednoduše: „Toho se nebojte, ústava je pro sovětské

občany, nikoliv pro chuligány." Později, když GPU začalo prováděti hromadná zatčení, tázali se zase obyvatelé stranických propagandistů: „A co je s osobní nedotknutelností, která je zaručena ústavou?" To však propagandisty nepřivádělo do rozpaku, nýbrž všichni odpovídali: „Ano, osobní nedotknutelnost je zaručena pro sovětské občany, ale zatýkají se nepřátelé lidu..." Tehdy sovětský obyvatel pochopil definitivně pravý smysl nové sovětské ústavy. Bylo to již začátkem r. 1937.

POLSKO

Ukrajina či Rus? Rozpor této otázky se pokusil smírně rozřešit v ukrajinském měsíčníku „Lwówski Wisty" Pawlo Dimitriw. Jde prý o národnostní pojmenování, které rozbíjí ruské obyvatelstvo Haliče. Autor je pro starý název: Rus, poněvadž prý oba národy, velkoruský i běloruský, vyrostly z jednoho kmene a oba se spojují ve společném jméně Rus, které prý třeba zachovati jako společné dobro. Obě ruské větve už se tak osamostatnily, že žádné z nich nehrozí odnárodnění ve prospěch druhé větve; ani Malorus se nestane Velkorusem, ani naopak! Zachování společného jména není prý na škodu ani myšlence ukrajinské, ani Polsku. Politicky prý žádná část Rusi nemá té moci, aby sloučila všechny části v jeden stát. Rus — Ukrajina je prý podle svého geografického položení povolána k politické spolupráci s Polskem a k národnostní spolupráci s Ruskem — Moskvou. — Takové časopisecké úvahy nemají ovšem žádného rozhodujícího vlivu na živý proud skutečného života Ruska, Ukrajiny a Polska, zvláště když proti nim stojí neispornější skutečnost — bolševismu!

Požadavky polských řeko-katolíků našly podporu u „polskich organisacyj spolecznych", které chtějí pomocí vládních zásahů reformovati církev řecko-katolickou. Volají světské rameno na pomoc pro své totalitní plány. Vedle polského oddělení kněžského semináře a polských kázání a biskupů pro diecése řecko-katolické žádají totiž i výplatu kněžských příjmů nikoliv prostřednictvím konsistoře, nýbrž státních úřadů. Vláda má zde vystoupiti s onou energií, kterou prý ukázala už odstraněním 160 řecko-katolických katechetů „za antypolska agitację". Patrně není ještě dosti sporů a bojů na poli hospodářském, národním a politickém mezi Poláky a Ukrajinci — zaslepení lidé chtějí k nim přidati nejvášnivější boje — náboženské! Což se nenajde — kromě polského jesuity P. Urbana, redaktora varšavského časopisu „Oriens", který objektivně se snaží posoudit i odsoudit ztřeštěné projevy národnostní vášně, kdo by tu pomáhal volati k rozvaze a ke smíru?!

Časopis „Polak Greko-katolik", který dosud vycházel nepravidelně v Krakově, byl přenesen do Lvova a chce býti orgánem „řekokatolíků polské národnosti". Počet jejich udává časopis na 448.000, což by bylo ovšem asi 15 proc. všech greko-katolíků v Polsku — počet, který překvapuje tím, že byl dosud skryt před celou veřejností. Přirozeně, že se takový skoro půlmilionový tábor polských řekokatolíků dožaduje svých práv. Žádá: 1. Zavedení do kostelů řeckokatolických polských kázání, zpěvů i mimořádných pobožností a odevzdání na ten účel potřebného počtu chrámů (cerkví) odpovídajícího sčítání lidu, ve Lvově nejméně čtyř; 2. vyučování náboženství v jazyku polském pro polskou mládež řeckokatolického obřadu; 3. rozdělení kněžských seminářů řeckokatolických na zvláštní oddíl polský a ruský, aby byli vychováni kněží řeckokatoličtí polské národnosti. Dodatečně se ještě odsuzuje politika v kostele a ohlašuje se boj proti „změnám naší sv. liturgie, zvláště pak proti „celibátu" kněžskému. Ostří těchto požadavků je namířeno proti řeckokatolické hierarchii, kterou obviňují z ukrajinisace církve, a proto chtějí proti ní získati za spojence také „Rusíny". Zdali s tímto hnutím polských řekokatolíků souvisí také polská akce mezi drobnou šlechtou obřadu řeckokatolického, t. j. probouzení polského vědomí této t. zv. „szlachty zagrodowej" v Podkarpatsku, není jisto, poněvadž ještě do nedávna se usilovalo o její převedení na obřad latinský. V každém případě se tím komplikují velmi nešťastně a nebezpečně náboženské poměry na východě polském.

Z kláštera OO. mariánů v Druji u litevské hranice vystěhovaly administrativní úřady polské všechny mnichy — Bělorusy. Úředním důvodem bylo, že Druja leží na nepokojném pohraničí. Skutečně však je vystěhování běloruských mnichů-mariánů z kláštera drujského ovocem útoků, které proti nim podnikal šovinistický polský tisk, vyčítaje jim, že „usilovali mezi obyvatelstvem vyvolati uvědomení běloruské národní příslušnosti, že ve svém internátě vychovávali chudé selské chlapce v uvědomělé Bělorusy, učíce je, že běloruský dialekt je řečí zvláštního národa" atd. Dokonce kladly některé polské listy OO. mariánům za vinu, že prý přijímají podporu — od komunistů! Proti těmto vymyšleným obviněním ohradil se představený řádu v polské KAP (katol. agencii tiskové) a konstatoval: že představeným kláštera v Druji byl Polák a nikoliv Bělorus, že také většinu juvenistů (chovanců jejich juvenátu) tvoří Poláci, a že OO. mariáni konají kázání v obojím jazyku v kraji obvyklém, polském i běloruském!

Ve Varšavě žije asi 300 židů-katolíků, kteří se organisují v samostatnou farnost při starobylém kostele svatého Hyacintha (Jacka). Jejich duchovním správcem byl jmenován P. Tadeáš Puder, rodem Žid, ale smýšlením Polák. V neděli, dne 3. července byl P. Puder napaden v kostele právě, když chtěl vystoupiti na kazatelnu, jakýmsi Rafalem Michalskim, kterého však věřící zadrželi, vyvedli z kostela a na místě pořádně vyplatili. — Podivné způsoby se uplatňují v katolické Polsce, že se tam národnostní a sociální rozpory násilně vyrovnávají v kostele při službách božích. A přece byly to právě křesťanské chrámy, které se těšily zvláštní výsadě — právu asylu, t. j. že před jejich branami se zastavovala i trestající spravedlnost lidská!

Revindikací nazývá se akce na polské Volyni, Cholmsku a Podlesí, která se snaží pravoslavné ukrajinské obyvatelstvo tamější získati latinskému katolickému obřadu a polské národnosti. Začala se asi před půl rokem na Volyni (Hrynkové), kde přes 200 pravoslavných přijalo katolickou víru latinského obřadu; působí tu nejvíce tvrzení, že předkové obyvatel Volyně, Cholmska a Podlesí byli prý původně Poláky římskokatolické víry a že je carský režim ruský násilně učinil pravoslavnými Ukrajinci. Jak polský unijní časopis „Oriens" (r. 1938, č. květen-červen) uvádí, ujaly se revindikační akce především kruhy vojenské (Korpus Ochrany pohraničí a Svaz reservistů), pomáhali v ní někteří zástupci místní administrativy a samosprávy (wójti) a teprve naposledy přicházeli katoličtí kněží obyčejně už k hotové věci. O nějaké organisované čistě církevní misii nebylo tu vůbec slyšeti. S pravoslavné strany se ovšem ozvaly protesty proti revindikační akci: ve Varšavě pojednala o ní počátkem července konference pravoslavných biskupů a delegátů pravoslavného obyvatelstva z Cholmska a Podlesí, vypracovala obšírné memorandum o stavu polského pravoslaví pro ministerského předsedu a vedoucí státní činitele, a varšavský pravoslavný metropolita Dionysij si vyžádal u presidenta polské republiky Moścického zvláštní audienci v této záležitosti. A poněvadž se do toho zamíchal přirozeně i tisk polský, ruský i ukrajinský — katolický obojího obřadu i pravoslavný — vznikla z toho celá spousta novinářských článků i časopiseckých pojednání, kterými se namnoze celá záležitost ještě více zatemňuje a skresluje. Pravoslavný tisk („Slovo") hledá nesprávně příčinu revindikační akce v uniinich snahách katolické Církve, která se přece tolikrát s nejvyšších míst vyslovila pro ochranu východního obřadu i v případě sjednocení pravoslavného křesťana s Církví katolickou. Vybíjí se tu zase zastaralá zaujatost proti uniatům a proti unijním ústavům OO. jesuitů v Albertýně a Dubně. Tu se ruským pravoslavným redaktorům snáze útočí než proti činitelům vládním a vojenským, jež revindikací sleduje cíle čistě politické a národnostní. Strašák unie je pro ofic. polské pravoslaví hroznější, nežli popolšťování Ukrajinců, bratříčkování se s protestanty a různými sektáři, ba vidí v něm větší nebezpečí, nežli v bolševické nevěře. A přece neztrácí žádný pravoslavný věřící svým sjednocením s katolickou Církví ani svou víru, ani svou národnost a rodnou řeč!

JUGOSLAVIE

Caesaropapismus — smutné dědictví staré Byzance — nevymřel dosud v

pravoslavných církvích — ruské i srbské. — Když se v ruské emigraci smýšlení monarchistického (carského) začal šířiti kult bolševiky zabitého cara Mikuláše II., navrhl bělehradský ruský časopis „Carskij Věstnik", aby se pravoslavný episkopát ruský v emigraci ujal této záležitosti na svém sněmě (soboru) a připravil kanonisaci nešťastného cara. Myšlenku tu přijalo i srbské pravoslaví příznivě, jak je patrno z toho, že obraz „cara-mučedníka" jako světce byl už zavěšen v kostele sv. Norma a Klementa v Ochridě a v Žyči. Vnitřní hloubka náboženského života v národních církvích pravoslavných nedá se ovšem nahradit sebe populárnější akcí národně-politickou, která je svou povahou jiného řádu.

Biskupské jubileum sarajevského arcibiskupa dra Ivana Šariče. O letošním svátku Božského Srdce Páně, jehož je arcibiskup dr. Šarić vroucím ctitelem a básnickým opěvatelem, oslavila nejen sarajevská diecése, nýbrž i celý hrvatský národ třicetiletou požehnanou činnost arcibiskupa dra Šariče. Třicet let pastýřského úřadu na stolci biskupském jest jistě zvláštní milost Boží, za kterou jubilant i široký kruh jeho oddaných přátel Bohu upřímně a veřejně děkovali. K oslavě jubilea přijeli do Sarajeva hrvatský metropolita, záhřebský arcibiskup dr. Stepinac, řeckokatolický biskup křiževacký dr. Njaradi a biskup dr. J. Carević z Dubrovníku vedle laických předáků veřejného života hrvatského. Arcibiskup dr. Šarič byl věrným spolupracovníkem velikého organisátora vrhbosenské diecése, arcibiskupa dra Štadlera, a stal se jeho nástupcem nejen na biskupském stolci, nýbrž i v horlivé pastýřské péči o povznesení diecése, která zůstávala dlouho „územím misijním" (terra missionum). Arcibiskup dr. Šarič se staral především o výchovu kněžského dorostu (zachránil i za doby diktatury seminář a gymnasium OO. jesuitů v Travniku), o stavbu nových chrámů, pro něž neváhal sám se doprošovati pomoci i za hranicemi Jugoslavie; horlivými, třebas obtížnými kanonickými visitacemi budil a udržoval ve věřícím lidu lásku k Církvi i národu. Přes veliké starosti svého pastýřského úřadu nacházel vždy ještě volnou chvíli i k činnosti literární a básnické, jíž tlumočil svou lásku k Bohu, Církvi a národu. Jeho „selské" básničky získaly mu zvláště u hrvatského sedláka velikou oblibu a popularnost. Mnoho vykonal pro povznesení katolického tisku, katolických organisací náboženských, zvláště mládeže. Proto se také jeho biskupské jubileum stalo radostnou příležitostí k projevům vděčnosti celého hrvatského národa. I náš „Apoštolát" se připojil k upřímným gratulantům jubilárovým.

Slovinský filosof a sociolog, univ. profesor dr. Aleš Ušeničnik, který se počátkem letošního července dožil sedmdesáti let života, je pokračovatelem velikého obrodného díla v slovinském katolicismu, jež započal † krčský biskup dr. Mahnič a † sociolog a poslanec dr. Krek. Neomezil se jen na svou působnost profesora lublaňského bohosloví (od r. 1897 přednášel filosofii a r. 1910 přešel na dogmatiku) a později (r. 1919) profesora filosofie na nově zřízené universitě v Lublani, nýbrž v duchu Mahničově se pokusil zachytiti všecek veřejný, kulturní, sociální a politický život slovinský ve světle nejvyšších zásad (křesťanských). Proto se chopil pera a psal jednak bystrá pojednání do časopisů — jenom v „Katoličkom Obzorniku" a v „Času" uveřejnil na 150 článků — jednak vydal výborné knihy z oboru filosofie, sociologie a časových otázek, které proslavily jeho jméno i za hranicemi malé jeho vlasti. Tak vydal tři svazky klasického díla „Uvodom v filosofiju", výbornou „Socijologiju" (r. 1910), velmi časovou „Knigu življenja" (přeloženou do češtiny) a svou ideologickou práci dovršil vydáním tří svazků „Knjigy načel". Dr. Ušeničnik vynikl jako mistr v analysi a v důkazech, přehledný ve vědeckém pojímání a jasný ve sporných otázkách. Skromnému učenci a pokornému služebníku Boží pravdy platí i naše „Živio"!

BULHARSKO

První katolický akademický Svaz sv. Cyrila a Metoděje v Bulharsku byl založen počátkem posledního školního roku v Sofii a sdružuje v sobě katolické akademiky a seniory bulharské obojího obřadu. Přípravy k založení Svazu vedl archimandrita msgre Klement Paskalev na popud biskupa východního obřadu msgre Cyrila Kurteva. O svátku sv. Kli-

menta Ochridského (8. 12.) došlo k formálnímu ustavení Svazu, který má dnes 45 činných členů. Svaz chce soustředit katolickou inteligenci bulharskou, aby vytvořil z ní vybraný sbor vůdců, kteří by měli plné porozumění též pro otázky obnovení církevní jednoty s odloučenými bratřími. Svaz se přičlenil k mezinárodní katol. organisaci akademické „Pax Romana". Je naděje, že bulharský akademický Svaz bude úspěšně působiti pro náboženský život 60.000 bulharských katolíků, z nichž věřící východního (slovanského) obřadu jsou roztroušeni po celém Bulharsku pod správou apoštol. administrátora msgra Kurteva, zatím co katolíci římského obřadu jsou organisováni ve dvou diecésích v čele s biskupem Damiánem Theelenem v Ruščuku pro jižní Bulharsko a s biskupem V. Pejevem v Plovdivu (a v Sofii) pro území severní. Aspoň podobná akademická organisace rumunská „Federala Astru" (vých. obřadu) setkává se od r. 1931 s dobrými úspěchy.

RUMUNSKO

Rumunský synod pravoslavný nařídil, aby bylo v Besarabii obnoveno užívání ukrajinštiny jako liturgického jazyka. Má se tím zastaviti agitace baptistů a jiných sekt, které zneužívali mateřštiny lidu k šíření svých bludů. Synod také schválil, aby se věnoval obnos 600.000 lejí na tisk obřadných knih v ukrajinském jazyku!

Slavnostní otevření katolického vědeckého ústavu pro východní studia v Bukurešti (8. 5.) se súčastnili též význační pravoslavní zástupci rumunské vědy a Církve. Všichni projevovali velikou úctu a příznivost ke katolické Církvi i touhu a naději na církevní sjednocení. Na své studijní cestě, kterou po celý měsíc nedávno konal v Rumunsku nynější spirituál rumunské koleje římské, známý u nás P. Salaville, poznal, že ona touha po sjednocení s katol. Církví a úcta k ní se jeví nejen v rumunských kruzích vědeckých, nýbrž zvláště také v prohlubování náboženského života v rumunské pravoslavné Církvi. A to je právě nejlepší cesta k sjednocení. Neboť čím blíže Kristu, tím blíže sv. jednotě Církve!

Archimandrita (opat) slavného pravoslavného kláštera Cetatuia u Jassy, Theodosij Boteanu, se sjednotil s katolickou Církví. Byl pravoslavným mnichem na hoře Athos, kde byl vychován; napsal o svém klášteře vzácnou knihu a byl také hlavním redaktorem rumunského časopisu „Viatza monachala" (Mnišský život). Několik měsíců prožil jako host v benediktinském klášteře Maria Laach a je nyní prostým novicem basiliánského kláštera v Bixad (v býv. Sedmihradsku).

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Padesátiny univ. prof. dr. Františka Cinka, našeho spolupracovníka, daly naší katolické veřejnosti vhodnou příležitost, aby nahlédla do bohaté a požehnané dosavadní činnosti literárního obnovitele cyrilometodějské slávy našeho Velehradu. Proniknut nadšením z ducha arcib. Stojana, jehož obšírný životopis napsal, zahloubal se dr. Cinek do plodné a svaté myšlenky cyrilometodějské a z ní vyvážil bohatá svědectví její obrodné síly náboženské i národní v naší minulosti. Jeho „Velehrad víry" a nesčetné články po časopisech postavily kolébku našeho křesťanství do plného světla jejího historického a náboženského významu a budily pro Velehrad lásku a porozumění i tam, kde dosud byl chlad a lhostejnost. Hlavní zásluhou dra Cinka pokládáme, že vštípil a vštěpuje celým generacím kněžským, jichž je vychovatelem, lásku k odkazu sv. Cyrila a Metoděje.

Exerciční ruch v Hlučíně. Je dosti škarehlídů, lámajících hůl nad dnešními poměry. Právem? Nikoliv! Hojná účast na duchovních cvičeních všech exercičních domů v republice je toho důkazem. Tak na př. v exer. domě v Hlučíně se letos za 4 měsíce vystřídalo 806 exercitantů. Na některé kursy bylo tolik přihlášek, že dům — bohužel nedostačující — nemohl ani

všech přijati. Zájem účastníků byl veliký. — 806 exercitantů za 4 měsíce — na rudém Ostravsku, v kraji komínů a dolů, v kraji sociálního, náboženského a národnostního vření (Češi, Němci, Poláci)). Do Hlučína táhne exercitanty zvláštní téma přednášek a rozjímání, styk s tiskovým apoštolátem, touha po praksi v laickém apoštolátě. Po kursu mladých mužů si vyžádali 3 účastníci exercicií (každý z jiné osady) od exercitátora psanou přednášku o exerciciích, aby ji doma v Orle přednesli a tak nadchli i ostatní pro exercicie.

Za hranicemi.

ŘÍM

Pod záštitou Východní kongregace v Římě ustavila se trojčlenná komise pro revisi liturgických knih ruské (ukrajinské) sjednocené církve. Na tomto díle pracovala už příslušná komise ve Lvově po 10 let, ale nedošla k jednotnému rozhodnutí. Utvořily se tu dvě skupiny, z nichž každá usilovala o konečné uzákonění svých liturgických textů a obyčejů. Proto bylo nutno ustaviti novou revisní komisi v Římě a zakázati projednávání sporných otázek až do rozhodnutí římské komise. Takové rozhodnutí Sv. Stolice oznámil sjednoceným biskupům ruským a ukrajinským sekretář Východní kongregace, kard. Tisserant!

Spirituál papežské rumunské koleje v Římě, P. Severin Salaville, učený odborník ve východních otázkách, který tak rád přichází vždy na naše velehradské unijní sjezdy přednášet, dostal od Sv. Otce mimořádné povolení, aby konal mši sv. podle východního obřadu, když toho uzná potřebu, a při tom si zachoval svůj římský obřad nadále. P. Salaville byl více roků profesorem a ředitelem katolického východního semináře v Kadi Köj u Cařihradu.

Rumunský seminář římský má nyní 26 bohoslovců, rektorem je Ital, viceректorem pak Rumun. Sv. Otec nařídil správě semináře, aby vychovávala bohoslovce v duchu východního obřadu a východní zbožnosti. Je toho tím více třeba, poněvadž někteří rumunští katolíci východního obřadu svůj obřad málo znají a proto si ho také málo váží Péče nynějšího Sv. Otce povznesla vědeckou i duchovní výchovu bohoslovců východního obřadu (zvláště rumunských a ukrajinských) v Římě tak, že je možno očekávati nový rozmach katolické Církve na Východě.

Veliký přítel našeho Velehradu, biskup Michal d'Herbigny, který byl svého času rádcem Sv. Otce v otázkách křesťanského Východu a který sám několikráte navštívil bolševické Rusko, je nyní těžce nemocen a léčí se v sanatoriu. Po odchodu z Říma pracoval vědecky v učeném sboru řádových spolubratří bolandistů, až nyní vyčerpáním tělesných sil vážně ochuravěl. Naše čtenáře prosíme, aby vzpomněli v modlitbách na tohoto velikého unijního horlitele!

ANGLIE

Katolické ženy anglické, zorganisované v Katolické akci, konaly dne 6. června v londýnském „Albert Hall" sjezd, na nějž přijelo 10.000 delegátek z Anglie, Kanady, Australie, Jižní Afriky, Nového Zélandu, Ceylonu a Malty, tedy z celého světového impería říše britské. Poradám předsedal kard. Hinsley za přítomnosti několika biskupů a předmětem jednání byla otázka výchovy v rodině a ve společnosti. Sjezd byl zahájen slavnostním zpěvem Creda (Věřím), sv. Otec poslal sjezdu své požehnání a královská rodina anglická přání plného zdaru.

Základem rozvoje katolicismu v Anglii, jak ukázal nedávný kongres katolických žen v londýnském „Albert Hall", je boj o udržení vlastních katolických škol. Zatím co ve státních školách dětí ubývá, jsou školy katolické přeplněny a stále jich přibývá. Tak na př. od jara 1934 do jara 1935 zbudovali katolíci v Anglii 24 nových škol a 31 starých rozšířili tak, že získali místa pro 10.000 dětí. Ve 1239 katol. školách měli tehdy 410.000 dětí. Sám zástupce ministerstva kultu D. O. Donovan dosvědčil v parlamentě, že jen v Londýně mají státní elementární školy skoro 100.000 míst prázdných.

FINSKO

Vymírající pravoslavný klášter na souostroví Valaamo v jezeře ladožském. Ve starém carském Rusku byl valaamský klášter na stejnojmenném souostroví jezera Ladoga z největších klášterů pravoslavné Rusi, maje přes 1000 mnichů. Dnes zůstalo z nich jen asi 250, a budoucnost kláštera hrozí býti ještě smutnější, poněvadž pravoslaví sousedního Ruska úpí pod tyranstvím bolševické nevěry. Dorost mnišský může tam přicházeti pouze z pomezí finského, pokud je obydleno pravoslavnými Rusy; a tak má valaamský klášter málo noviců.

Klášter založili řečtí mniši Sergěj a Herman v X. století; v pozdějších válkách byl několikráte pobořen. Ostatky zakladatelů uctívaných jako světci — odpočívají v zlaté schráně v dolní části kostela a jsou cílem zbožných poutí ještě dnes. Mniši nosí dlouhé vlasy a vousy, vojensky přiléhavý hábit mají kolem beder přepásaný silným řemenem a těžké vysoké boty na nohou. Zabývají se nejrůznějšími pracemi jako pekaři, ševci, krejčí, maliři, sedláři atd. Počet mnichů-kněží nepřevyšuje dnes čísla 20; z nich však vedle igumena (představeného, opata) pouze 12 kněží — na památku 12 apoštolů — vykonává kněžský úřad, zvláště v krásné východní liturgii. Na ostrově jsou vedle kláštera ještě zachovány poustevnické cely, z nichž však už vymizela někdejší přísnost.

FRANCIE

Nejkrásnější služba. Na splavné řece Seině ve Francii pluje stále lod s názvem „Je servis" (Sloužím). Je to vlastně „plovoucí kaple". Nedávno v ní sloužil mši sv. pařížský arcibiskup kard. Verdier.

GDAŇSK

Msgre O'Rourke, dosavadní biskup „svobodného" města Gdaňsk resignoval na svůj úřad, nemoha zastaviti násilného zasahování národně-socialistické vlády do náboženského vyučování na školách. Jeho nástupcem jmenoval sv. Otec 43letého faráře katedrálního chrámu Páně z Olivie dra Karla Spletta, tamějšího rodáka, který svá studia vykonal v Pelplině a v Římě, kde také dosáhl doktorátu bohosloví.

MAĎARSKO

Organisačně byl budapešť. eucharist. sjezd dokonale připraven. Uchvacovala jistě statisícové zástupy společná úcta a láska k nejsv. Eucharistii: společné sv. přijímání dětí, vojáků, mužů, noční adorace mužů, nádherný doprovod eucharistického Pána na jeho triumfální cestě po vlnách Dunaje, pontifikální mše sv. papežského legáta i mohutný závěr na Náměstí hrdinů. Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat — to byla opravdu veliká ozvěna eucharistické slavnosti budapešťské — dejž Bůh — trvalé památky pro katolický svět.

Východní sekce na 34. mezinárodním sjezdu eucharistickém v Budapešti měla na starosti uspořádání slavných liturgií ve východním obřadě (25. a 28. května ve farním kostele východního obřadu na Rózsák tere), zvláště pak pontifikální mši sv. (27. 5.), kterou sloužil v basilice sv. Štěpána za sjednocení Církve athénský biskup Jiří Calavassy s koncelebrací četných kněží východ. obřadu. Při této mši sv. se hlasitě řecky modlil „Věřím" papežský legát kard. Pacelli, který byl přítomen sv. liturgii spolu s jinými kardinály a biskupy. Východní sekce uspořádala také mezinárodní unijní sjezd (28. 5.) ve dvoraně Katol. družstva (Molnár ut 11), jemuž předsedal kardinál Tappouni, antiošský patriarcha sjednocených syrských jakobitů. Mluvili tam: bulharský biskup C. Kurtev, prešovský biskup msgre Gojdič, dr. Minya z Užhorodu, msgre Nik. Brinzen z Lugoše, ukrajinský biskup Bučko ze Lvova, řecký biskup Desid. Varuhas, apoštol. administrátor z Cařihradu. Ústřední myšlenkou všech řečí bylo: nejsv. Eucharistie — znamení a pouto církevní jednoty.

NĚMECKO

Nacism německý hlásá bludné pojetí božské osoby Ježíše Krista. Říšský ministr Kerrl prohlásil směšným přesvědčení, které vidí v Pánu Ježíši Syna božího. („La documentation catholique.") Zatím učí katolická víra, že se věčné štěstí zakládá na poznání Boha a toho, kterého poslal, Ježíše Krista. „Kdo nevěří v Syna, ten nezná ani Otce."

Nová ruská pravoslavná katedrála — Zmrtvýchvstání Páně — byla nedávno (v červnu) slavnostně posvěce-

na v Berlíně-Wilmersdorfě předsedou biskupské synody ruské zahraniční církve, metropolitou Anastazijem, který sloužil při té příležitosti slavnou liturgii v jazyce staroslovanském za spoluúčasti berlínského pravoslavného arcibiskupa Tichona a jeho nového pomocného biskupa Serafíma z Postupimi (sídlil dříve ve Vídni). Německá vláda Hitlerova podporuje pravoslavnou propagandu, která získává mezi protestanty — zvláště mezi bývalými ruskými zajatci a kolonisty — nové stoupence pravoslaví. Za tím účelem byly přeloženy pravoslavné liturgické knihy do němčiny a zaváději se také německé bohoslužby pravoslavné. Pro nedostatek kostelů navštěvují zatím pravoslavní Němci ruské cerkve, než jim vláda pomůže postaviti nové vlastní chrámy německo-pravoslavné. Cílem pravoslavného hnutí v Německu je dosažení církevní samostatnosti vlastní metropole; dosud jsou pravoslavní v Německu podřízeni pravomoci pravoslavného synodu ve Sremských Karlovcích.

Boj proti křestním jménům v Německu. Známý Alfred Rosenberg, vůdce protikřesťanské fronty německé, vydává měsíčník „Nationalsozialistische Monatshefte", kde byl nedávno uveřejněn článek „O církevním zcizení německých jmen (křestních — Vornamen). Dospívá se tam k těmto zjištěním: „Živá síla svobodného dávání německých jmen" víc a více uhasínala od nastoupení Církve. Domácí jména zaměnila Církev z největší části jmény svatých. Tím prý ztratila (ta jména) svůj vlastní smysl a stala se nástrojem Církve. Až do 18. století se prý Církev přičiňovala o „odněmčení a zcizení" domácího jmenného pokladu: „Po staletí je jmenný poklad německého národa pod vlivem Církve jediným velikým zbořeništěm. Církevní cizí jména znamenají vyrovnávající a vším národním svérázem pohrdající působení církevního vlivu na udílení jmen. „Budoucnost — tak končí článek — musí překonati suchou, monotonní jednotvárnost volby jmen, která povstala vlivem Církve!" — To znamená, že německé novopohanství nahradí křesťanská jména — jmény pohanskými. Tu se schází hitlerismus s bolševickým komunismem v dojemném objetí!

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

1. září 1938

začne vycházeti XXVII. ročník oblíbeného dětského časopisu

Pán přichází

Celoroční předplatné 2 Kč

Prosíme uctivě všechny vld. pány katechety o laskavé rozšiřování tohoto laciného a tak oblíbeného dětského časopisu

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Září 1938. Číslo 9.

K letošnímu svatovladimírskému jubileu.

Dr. Lev Magerovský, dopisovatel ruského zahraničního tisku, vyžádal si od předsedy Ústředního Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, nejdp. arcibiskupa olomouckého dra Leopolda Prečana, projev křesťanské a slovanské lásky, který pro jeho veliký význam uveřejňujeme.

Letošní 950. výročí pokřesťanění rodného Ruska vyvolává v naší emigraci usazené v ČSR bezděčnou vzpomínku na počátky křesťanství v někdejší Velké Moravě a na její věrozvěsty, sv. Cyrila a Metoděje, které i křesťanská Rus uctívá jako apoštoly Slovanů. V této souvislosti si vyprošuji laskavou odpověď Vaší Excelence jako moravského metropolity a předsedy AČM, tak zasloužilého o vzájemnost našich národů, na mé skromné otázky, které budou zajímati jistě i mé ruské bratry.

Otázka 1. Jaký je poměr olomoucké metropole k dílu slovanských apoštolů?

Odpověď nejdp. arcibiskupa: Neodpovídám Vám, pane redaktore, jako nějaký historický badatel, který přichází s novými objevy nebo aspoň dohady, povím Vám jen věci u nás známé: Olomoucká metropole zabírá nejvýznačnější část někdejší Rostislavovy a Svatoplukovy Velké Moravy, jejímiž věrozvěsty a duchovními Otci se stali právě velicí slovanští apoštolé, sv. Cyril a Metoděj. Ve sv. Metodějovi, prvním arcibiskupu moravsko-panonském (868—885) uctívá naše metropole svého zakladatele a prvního samostatného biskupa moravského. Válečné pohromy desátého století přerušily sice na nějakou dobu samostatnost Metodějova moravského stolce — Morava se stala za nové politické úpravy naší vlasti částí nově zřízeného biskupství pražského (973—1063) — ale už roku 1063 zahajuje zasluhou českého krále Vratislava II. břevnovský benediktin Jan I. — jako první biskup obnovené moravské diecése — řadu biskupů (od r. 1777 arcibiskupů a metropolitů) olomouckých, kteří se právem pokládají *za nástupce sv. Metoděje.*

Proto také mileniová jubilea cyrilometodějská (r. 1863 — tisící výročí příchodu sv. bratří na Moravu, r. 1869 — tisící výročí smrti sv. Cyrila a r. 1885 — smrti sv. Metoděje) byla oslavována za vedení olomoucké metropole na moravském Velehradě, i když se jich zúčastnil celý náš národ i zástupci ostatních národů slovanských.

Otázka 2.: Je-li možno mluviti o širší tradici cyrilometodějské, spojující západní a jižní Slovany ve velkou rodinu křesťanskou?

Odpověď: I toto je, pane redaktore, otázka spíše pro historika, či

literárního dějepisce; má odpověď může býti jen všeobecná: — S požehnaným dílem slovanských apoštolů není spiat jen moravský Velehrad a olomoucká metropole; jsou tu dějinné svazky i se slovenskou Nitrou, českou Sázavou, pražskými Emauzy — u nás, stejně jako s celou někdejší součástí moravsko-panonské diecése — (se Slovinci) a s jejím slovanským sousedstvím, chorvatským a bulharským — za hranicemi naší vlasti.

Slovenská Nitra byla sídlem Metodějova sufragána, *na české Sázavě* uchovávala aspoň na čas (1032—1097) živou paměť slovanských apoštolů benediktinská řeholní rodina sv. Prokopa slovanskou liturgii, jejíž tradici po třech stoletích se snažil obnoviti zbožný král Karel IV., Otec vlasti, zbudováním benediktinského *kláštera emauzského v Praze* („na Slovanech"). Proto také, když byla po světové válce obnovena samostatnost naší vlasti, dovolil papež Benedikt XV. (r. 1920) na místech posvěcených tradicí cyrilometodějskou (na Velehradě, v Praze, ve St. Boleslavě a j.) konati sv. liturgii staroslovansky o svátcích sv. patronů českých (sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Prokopa, sv. Jana Nepom.). Na Velehradě pak už od let cyrilometodějských jubileí se o hlavním svátku slovanských apoštolů sloužívala mše sv. v obřadě východním, jak se to stalo i pravidlem při všech unijních sjezdech velehradských, aby se tak zdůraznila *jednota Kristovy Církve v kráse různých obřadů.* U katolických jižních Slovanů se, jak známo, udržela staroslovanská liturgie v rozsahu daleko značnějším, a její právo bylo i posledními výnosy sv. Stolice blahovolně potvrzeno a rozšířeno. Také naše katolické bratry na Podkarpatské Rusi pojí s dědictvím cyrilometodějské víry též východní obřad a slovanské písmo cyrilské. Možno tedy opravdu mluviti *o cyrilometodějské rodině západních a jižních Slovanů.*

Pokud tradice cyrilometodějská byla pojítkem i ostatním slovanským národům, poukazuji na „Acta VII. Congressus unionistici Velehradensis", kde jsou uveřejněny jednotlivé referáty o úctě sv. Cyrila a Metoděje v národech slovanských; ruský referát podal dr. S. G. Vilinskij, profesor university v Brně.

Otázka 3.: Jaké světlo vrhá letošní svatovladimírské jubileum na poměr katolického slovanského Západu k pravoslavnému Východu a) v minulosti, b) do budoucnosti?

Odpověď ad a): Pokřesťanění národa bylo vždy v obecných dějinách událostí světodějnou jak pro národ sám, tak i pro jeho mezinárodní postavení. Pokřesťanění bratrské Rusi za sv. Vladimíra padá do doby, kdy ještě nebyla porušena jednota křesťanské Církve. Sv. Vladimír udržoval, jak vypravují dějiny, úzké styky s Cařihradem, a to jak příbuzenské, tak i obchodní a politické, ale přece si zachoval tolik samostatnosti, že hned na počátku křesťanské vlády se přičinil o zavedení slovanské bohoslužby v kijevské Rusi, a že i potom žil v přátelských stycích s katolickým Západem. S dědictvím cyrilometodějským přišla do styku křesťanská Rus prostřednictvím Bulharska, které mohlo z převzatých pokladů cyrilometodějského

liturgického písemnictví podepříti samostatnost staroslovanské liturgie ruské, majíc dokonalé překlady Písma sv. i knih bohoslužebných po slovanských apoštolích z Velké Moravy.

Na společných základech jednotného křesťanství vyvíjely se také

Vasnecov, Pokřtění kijevských Rusů za knížete sv. Vladimíra.

ony první vzájemné styky náboženského a kulturního života naší vlasti a bratrské Rusi, jak o nich svědčí společný *kult národních světců*, sv. Václava a sv. Vojtěcha *na Rusi*[1] a sv. Borise a Gleba v Čechách v klášteře sázavském.[2] Snad zde působila tragická shoda mučednické smrti sv. Václava, zabitého bratrem Boleslavem, s mu-

[1] Moskevský metropolita Makarij (1532—1563) vložil „Život sv. Václava" do liturgických Čet' i Minei ke dni 28. září, jméno sv. Vojtěcha uvádí pak na čestném místě ruská modlitba k nejsv. Trojici zachovaná ze stol. XIV.

[2] Když roku 1095 světil pražský biskup Kosmas na Sázavě svatyni vystavěnou od opata Božetěcha, byly na jednom oltáři uloženy i ostatky „Sti Glebii et socii ejus".

čednickou smrtí obou bratří Borise a Gléba, které usmrtil jejich bratr Svjatopolk (r. 1015).

Nejstarší světce ruské: sv. Olgu, sv. Vladimíra, sv. Borise a Gléba, sv. Antonia Pečerského a sv. Theodosia Pečerského uznává i naše Církev katolická za světce, a naši bratří, katoličtí Ukrajinci, slavící spolu s křesťanskou Rusí letošní svatovladimírské jubileum, je také jako svaté uctívají.

Pokud se pamatuji, byl též na jednom z poválečných unijních sjezdů velehradských r. 1922 radostně přijat návrh na šíření úcty těchto nejstarších ruských světců i u nás.[3]

Odpověď ad b): A co říci o budoucnosti našeho poměru?

O letošním jubileu svatovladimírském vzpomínáme vděčně na zbožnou účast křesťanské Rusi v mileniových oslavách slovanských apoštolů, sv. Cyrila a Metoděje, i na její účast na naší velehradské radosti jubilejní. (Jsou dodnes na Velehradě toho dokladem: starobylá ikona sv. Bratří a oltářní lampa.) Už tato milá vzpomínka nás zavazuje, abychom se letos připojili k vroucím modlitbám celé křesťanské Rusi i všech jejích dětí roztroušených po celém světě, aby jim všemohoucí Vládce národů zachoval poklad pravé víry Kristovy jako záruku šťastnější budoucnosti.

Stáli jsme pevně po boku svých křesťanských bratří ruských v hodinách jejich nejtěžších zkoušek, kdy jim domácí nevěra bořila i nejpamátnější svatyně vlasti.[4] Modlili jsme se s mariánskými ctiteli ruskými ve chvílích hluboké jejich bolesti.[5] Miliony katolíků uposlechly výzvy Sv. Otce Pia XI. a účastnily se křížového tažení modliteb o svátku sv. Josefa r .1930 za pronásledované křesťany ruské; na našem Velehradě viděl svátostný Spasitel elitu katol. i pravoslavných učenců z celé Evropy klečet na kolenou, slyšel jejich nesčetné prosby i prosby prostého lidu a nevinných dětí, volajících úpěnlivě k nebi: Spasiteli světa, spas Rusko! Křesťanská Rus dosud trpí! Ale pevně věříme, že krev mučedníků za věc Kristovu netekla nadarmo! Kéž jen duch sv. Vladimíra nedá bratřím ruským ani doma, ani za hranicemi podlehnouti úkladům a svodům vnějších nepřátel Kristových, kéž ochrání je i od malomyslnosti a nesvornosti! My pak chceme, zvláště na cyrilometodějském Velehradě i nadále rozněcovati plamen lásky k slovanskému Východu vroucími modlitbami a chceme stále živiti upřímnou touhu po bratrském vzájemném poznání, aby se tak připravovaly cesty Páně k svaté jednotě obecné Církve, jak se o to po přání Spasitelově tak dojemně a tak často ve své liturgii modlí i křesťané východní: „Da vsi jedino budut!" Aby všichni jedno byli!

[3] Návrh prof. dra Jos. Kachníka. Pozn. red.

[4] Náš protest ÚACM uveřejněný 11. ledna 1930, v časopise apoštolátním a citovaný světovým tiskem ruským, byl signálem k mohutné protestní akci celého kulturního světa.

[5] Na pražském orientálním kursu v srpnu roku 1929, na zprávu biskupa d'Herbigny ho o zboření památné kaple Matky Boží Iverské v Moskvě, vyzval předseda sjezdu pan arcibiskup olomoucký všechny přítomné k modlitbě smíru a prosby za nešťastnou Rus, za kterýžto projev bratrského soucitu vroucně poděkoval přítomný pravoslavný profesor dr. Zyzykin z Varšavy.

Svatý Sáva a Řím.

Dr. Fr. Grivec.

(Dokončení.)

Církevní rozkol ve 12. a 13. století.

Svatý Sáva žil v době, kdy už byl úplně dokonán církevní rozkol mezi Cařihradem a Římem, a kdy byzantské pobouření proti Římu dosáhlo svého vrcholu. Ale nesmíme přezírati, že se současně na byzantském císařském dvoře mezi řeckými biskupy, bohoslovci a mnichy ještě stále více nebo méně živě ohlašovala snaha a úsilí o církevní jednotu. Athonští mniši byli už tenkráte velmi nepřátelští Římu, ale ne všichni. Počátkem 13. století, kdy mezi nimi žil Sáva, obrátili se na papeže, aby je přijal pod svou ochranu, potvrdil jim jejich stará práva a je zabezpečil proti latinským loupežným výpadům. Papež Innocenc III. vyslyšel jejich prosbu a napsal jim mimořádně příznivý list (roku 1213). Nebudu sice tvrditi, že se tím způsobem tenkráte athonští mniši sjednotili s Římem. Ale bez vlivu to asi nezůstalo.

Jestliže dokonce mezi Řeky ještě stále žila touha po jednotě s Římem, potom je tím více pravděpodobno, že také tehdejší Srbové s náboženského stanoviska nebyli nespravedlivými protivníky Říma. Vždyť hnidopyšských řeckých výčitek proti „latinské" víře ani dobře neznali, ani jim nerozuměli. V 12. století byli Srbové zapleteni v ustavičné nebezpečné boje s byzantským císařstvím, které je upozorňovaly, že nesmějí příliš Řekům důvěřovati. Domácí pak politické poměry je tak mnohonásobně vázaly s katolickým obyvatelstvem římského obřadu, že by při přílišném náboženském napětí srbský stát nebyl býval možný, aspoň ne v tehdejším rozsahu. Příklad vladařské dynastie Nemanjovičů, kteří neodmítali rodových, sňatkových, politických a náboženských svazků se Západem a s Římem, nýbrž jich vyhledávali a pěstovali, musel nutně také působiti smířlivě na lid.

Srbům byla v tehdejších bouřích a zmatcích otázka církevní jednoty a rozkolu ještě mnohem méně jasná, nežli Řekům. Sv. Sáva svojí zprávou o latinském a potom ještě řeckém křtu svého otce výmluvně svědčí, že neznal dobře náboženských otázek, které tenkráte znepokojovaly byzantské, anebo aspoň že jich nepříliš hodnotil.

Obřadem a bohoslužbou byli Srbové spiati s Řeky, Bulhary a macedonskými Slovany. To bylo pro slovanské jádro srbského státu rozhodující. Těsnější spojení s Římem znamenalo pro ně tenkráte přijetí římského obřadu a latinské bohoslužby, tudíž ztrátu tak oblíbené slovanské bohoslužby. Jestliže i Hrvaté v Přímoří a Dalmacii tak rozhodně bojovali o slovanskou bohoslužbu, oč více důvodů měli Srbové, které od římského a albánského obyvatelstva odlišoval též obřad. Srbská národnost byla dokonce ve větším nebezpečí, nežli hrvatská, poněvadž Srbové na církevním poli měli

proti sobě nejen kulturní měšťanské obyvatelstvo románské (latinské) v Přímoří, nýbrž též houževnaté rody albánské, které už měly zároveň s přímořským obyvatelstvem dovršenou církevní organisaci a početné duchovenstvo latinského obřadu, za sebou pak vlivnou latinskou osvětu a mocné západně politické pozadí.

Proto je pochopitelno, proč Sáva tak vytrvale pracoval o samostatnou organisaci srbské církve. V tom viděl záchranu srbství, slovanské bohoslužby a východního obřadu. Je jisto, že by v Římě tehdy nebyl mohl dosáhnouti pravomoci a součinnosti k založení tak samostatné srbské církve. Když už srbskou církev zorganisoval, pak byl přátelský svazek s Římem možný.

Latiníci se tenkráte drželi stanoviska, že je třeba dokonce i kulturní Řeky se starodávnou církevní organisací podříditi latinské hierarchii římského obřadu. Tak si představovali církevní jednotu. Ale právě r. 1215 lateránský církevní sněm se vyjádřil, že je třeba míti v úctě řecký obřad. Tím byla v rozhodující době latinského cařihradského císařství oficielně slavnostně prohlášena zásada jednoty při různosti obřadů. Ale v praksi — zvláště Benátčané Řekům — ještě později vnucovali latinskou hierarchii a duchovenstvo, kde mohli. Tam, kde se stýkalo obyvatelstvo různých obřadů, byly ještě stále možny třenice a úskoky.

Jak si Benátčané a jiní latiníci troufali proti Řekům, tak mnohem více si troufali proti Srbům, dokud tito ještě neměli pevné církevní organisace svého obřadu, zvláště ještě ne pod ochranou krále, který se svým sňatkem a korunovací opřel o Západ. Není divu, že se Sáva znepokojoval a bál o srbské východní církevní tradice oblíbené slovanské bohoslužby. Není divu, že se znepokojovali srbští mniši a ustrašenému lidu ohlašovali, že se králův otec ještě v hrobě rozhněval. Není divu, že potom, když byla zřízena srbská církev, ještě nastávaly neshody s latinskou hierarchií tehdejšího jižního Srbska a spolu s tím i neshody s královským dvorem, který byl svojí korunou pod vlivem latinské hierarchie, a kde vládla královna vznešeného benátského rodu a latinského obřadu. Spory nepochybně zaněcovalo také faktum, že slovanská srbská biskupství a kláštery zasahovaly hluboko do latinského církevního území a tím mohly králi způsobiti nebezpečné vnější politické těžkosti.

Pro Sávu byly rozhodujícími východní srbské církevní tradice, východní obřad a oblíbená slovanská bohoslužba, nikoliv snad nenávist proti Římu a latinství. O takovém nepřátelství není ani v jeho spisech a v jiných pramenech jeho doby žádných jasnějších stop. Teprve spisovatelé ze 14. století vnesli do jeho života, vlády a doby pozdější protikatolické smýšlení své doby.

V prvé polovici 13. století, kdy byl Sáva na vrcholu svého díla a vlivu, nebylo ještě Srbsko nábožensky a církevně ani jednotné, ani plně vymezené. Tato neurčitost trvala do začátku 14. století. Ve druhé polovici 13. století slynula v Srbsku zbožná katolická královna Jelena, žena krále Štěpána Uroše I., horlivá katolička,

Unijní misionáři východní větve kapucínské v Polsku.

veliká dobroditelka jak římsko-katolických, tak i slovanských srbských chrámů a klášterů. Z toho jasně vidíme, že v Srbsku v 13. století ještě nebylo takové propasti mezi východním a západním křesťanstvím, jaká už tenkráte odlučovala Byzanci od Říma.

Význam sv. Sávy.

Nikterak netvrdím, že byl Sáva katolíkem, ale právě tak je nemožno dokázati, že byl nepřátelsky zaujat proti katolíkům a Římu. Jeho život, dílo a jeho spisy dosti hlasitě svědčí, že žil v době, kdy bylo Srbsko nábožensky a církevně jaksi dvojaté (dualistické), kdy vladařská dynastie podle vnějších politických potřeb a ohledů na církevní příslušnost svých podřízených se přikláněla někdy na Západ, někdy na Východ.

Nebudu tvrditi, že srbští vladaři a sv. Sáva klamali Řím a jako žáci Byzance „papežství hnali žíznivé za vodu", jak tvrdí někteří Srbové (na př. Anastasijevič). V politických otázkách se ovšem řídili směrnicemi státních potřeb a politického prospěchu. Náboženská a církevní otázka nebyla jim tak jasná, aby se mohli samostatně dokonale rozhodnouti. Proto můžeme přece sv. Sávovi, jeho otci i bratru přiznati v jejich jednání vůči Římu dobrou vůli a poctivost (bona fides).

Sv. Sáva má beze vší pochyby rozhodné zásluhy o srbskou církev, stát i osvětu. Srbové ho právem oslavují. Ale méně vhodné je, jestliže ho používají jako vzoru a hesla pro nepřátelství proti katolické víře a západní osvětě. Sv. Sáva byl — jako jeho otec a

bratr — vůči katolíkům aspoň snášenlivý a obezřetný a vyhýbal se všemu, co by mohlo kaliti mír a jednotu mezi obyvatelstvem různého obřadu v tehdejším Srbsku. Byl dokonce ochoten i k přátelským rozhovorům s Římem, třebas nebyl katolíkem. (Sv. Sáva zemřel roku 1235 v Trnovu v Bulharsku, když se vracel s pouti po Palestině, Sinaji a Egyptě.)

Je pravda, že zřízením samostatné srbské církve rozhodl přiklonění Srbů k byzantskému Východu. Ale právě tak je pravda, že v jeho době svazky s Římem ještě nebyly přetrhány, a že Srbové nebyli ještě náboženský úplně vyhraněni. Teprve bezprostředně před rozpadem středověkého Srbska se Srbové rozhodně odvrátili od Říma, kdy Srbsko sáhalo už hluboko do Macedonie a do řeckého území, kdy tedy již rozhodně převládalo obyvatelstvo proniknuté byzantstvím. Ale teprve pod tureckým jařmem pravoslaví svým kompromisním spojením s tureckou vládou na bývalém srbském a sousedním území (na př. v Bosně) rozhodně i podkopávalo katolickou Církev.

Velikost středověkého srbského státu a osvěty, která umožnila zachování srbského národa pod tureckým jařmem, byla vybudována moudrou a pokojnou spoluprací Východu a Západu, východní i západní osvěty, což je hojně dotvrzeno nejlepšími památkami středověké srbské kultury a církevního umění.

Dnešní Jugoslavie je ve své západní náboženské polovici uvědoměle slovanská, a proto jí s této strany nehrozí žádné nebezpečí neslovanských kulturních a rodových vlivů. Proto je tím více záhodno, aby se věřící srbské církve spřátelili s velkodušnou, snášenlivou a dalekovidoucí státní a církevní politikou zakladatelů srbské církve a státu.

Byzantsko-slovanské misie Menších bratří-kapucínů.

Na opětovné výzvy Svatého Otce Pia XI. ujal se řád kapucínů roku 1931 apoštolátu pro sjednocení Slovanů s Církví. Dílo započal P. Cyríl van Terneuzen, nizozemský kapucín. Tento působil již od roku 1921 v Polsku. Nejdříve jako profesor Písma svatého na katolické universitě v Lublíně, později jako generální komisař varšavské provincie kapucínské. Již roku 1925 navštívil biskupa msgra Lozińského v Pinsku, který mu radil, aby převzali kapucíni starý, už v rozpadu jsoucí klášter kapucínský v Lubieszówě u Janówa, a aby tam založili klášter východního obřadu.

Brzy nadešel čas, kdy božská Prozřetelnost usnadnila provedení tohoto plánu.

P. Cyril byl roku 1926 zvolen na generální kapitule v Římě za generálního definitora. Měl na starosti nizozemské a slovanské provincie. Z jeho popudu poslala nizozemská provincie od roku 1926 několik mladých kněží na orientální ústav do Říma; 3 vystu-

dovali úplně a 3 částečně. Tak získal P. Cyril skupinu mladých pomocníků a požádal o dovolení k přijetí východního obřadu, kteréž dovolení též dostal. Někteří spolubratří — kněží i laici — následovali jeho příkladu, a tak se vypravilo roku 1931 pět kapucínů východního obřadu do Polska.

V Lubieszówě se ihned počalo se stavbou kláštera, který byl za světové války od Němců většinou rozstřílen. Roku 1933 byla práce hotova. Kostel i klášter byl zařízen pro dílo kapucínů východního obřadu. P. Cyrila následovalo též i několik polských spolubratří. I mimo klášter se pracovalo. Z Lubieszóva vykonávali r. 1932 kapucíni duch. správu v sjednocené farnosti ve vesnici Uchrynicze se 400 věřícími. Když byl dohotoven kostel v Lubieszówě, vznikla i tam sjednocená farnost s několika sty věřících. Založena i farnost v Narvě v Estonsku. P. Methodius van Haarlem odcestoval roku 1931 do Vilna a pak do Narvy, kde se stará asi o 30 věřících. Dostal r. 1936 pomocníka P. Zachariáše z Haarlemu.

Mezi tím se stále rozšiřovalo ústředí díla. P. Cyril založil roku 1934 malý seminář. Počet studentů pomalu vzrůstal. Roku 1938 jest jich 30. Otevřen noviciát a založena nová stanice ve vesničce Sudcze. Pro sirotky se otevřel dům a svěřen sestrám nejčistšího Srdce Marie Panny, které též přišly do Uchrynicze.

Ještě zbývá mnoho práce, má-li dílo v Lubieszówě dosáhnouti svého cíle. Bohužel, nepřichází pomoc tak, jak by jí toto dílo potřebovalo. Dokonce veřejné mínění v Polsku je často proti tomuto dílu. P. Cyril musil přemoci velké těžkosti. Sv. Stolice však jej povzbuzuje, aby vytrval.

Kéž Boží Prozřetelnost sama ukáže východisko z obtížného postavení, ve kterém se octlo toto dílo unijní.

Začátek byl tak krásný. Dvacet polských kapucínů přistoupilo již k dílu sv. jednoty a pracuje společně s pěti nizozemskými kapucíny. Jiní podporují dílo v Nizozemí, zvláště skrze „Apoštolát sjednocení". (Založen roku 1927. Předsedou je P. H. v. Keulen, redemptorista.) Dílo však potřebuje ještě větší pomoci. Prosí o zájem a modlitbu též proslavený Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje.

Udenhout, Nizozemí. P. Borromaeus, dr. Inst. Orient.

Barokní chvála sv. Cyrila a Metoděje.

(Sbírka 29 německých kázání o sv. Cyrilu a Metoději z let 1708—1744.)

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Zvláště pěknou myšlenku rozvádí augustinián P. Antonín *Magerl*, moravský rodák. Všichni národové mučili a vraždili své apoštoly. Ale co dělali všichni, nedělali Moravané. Proč? Snad se báli? Nikoli. Vždyť to byl odvážný, statečný a vítězný národ, jejž se snažili získati za spojence sami římští vojevůdcové. (Mylně se zde ztotožňují Markomani se Slovany.) Avšak neučinili toho, protože viděli ve sv. Cyrilu a Metoději nového Mojžíše a Arona, vůdce a zachránce. Nebyli právě sv. Cyril a Metoděj novozákoním Mojžíšem a Aronem, kteří nás Moravany vyvedli skrze vodu sv. křtu ze služebnosti ďábelského faraona, jako oni starozákonní Mojžíš a Aron Izraelity skrze vody Rudého moře? *A tyto vody jsme měli mučením obrátiti v krev?* Toho nepřipouští naše vděčnost. Ať si mučí Tyroly svého Kassiána, Štyrsko svého Maxmiliána, Horní Rakousy svého Floriána a také vy, jinak velmi zdvořilé Dolní Rakousy, svého Kolomana, my Moravané však, poněvadž jsme byli vysvobozeni z vod, pro nás nebylo rozumné, abychom bili vody (Quia liberati sumus de aquis, ideo non fuit rationabile, ut percuteremus aquas = Poněvadž jsme osvobozeni ze zátopy vod, proto nebylo rozumné, abychom je bili. Obměna výkladu Alfonsa Tostata na Exodus 7, 19). Nechceme být nevděčným Saulem a vyhledávat k smrti toho Davida, který od nás ďábla odehnal! (Str. 31—33.)

*

P. Arnošt *Ermblich*, pavlán, se zamyslil nad zvláštním řízením Božím, že oba svatí apoštolé Moravy zemřeli a jsou pochováni v Římě (podle tehdejších názorů; dnes ovšem víme, že Metoděj byl pochován na moravském Velehradě): Nezasloužila sis, Moravo, aby tvoji Otcové u tebe zůstali? Ta věc má pro Moravu zvláštní význam. Sv. Pavel kázal na mnoha místech, také sv. Petr nekázal jenom v Římě, přesto však museli oba dokončiti svůj život v Římě; oba leží pospolu — knížata apoštolů. *Řím je sídlo naší víry.* Odtud se po celém světě rozšířila, odtud prýští olej do celého světa. Tak také *sv. Cyril a Metoděj musí ležet u pramene*, aby se z něho Morava neustále naplňovala olejem. Ne Morava, nýbrž Řím měl míti její Otce, *aby jí Řím stále ležel v srdci* jako sídlo pravé víry! (Str. 457—458.)

Primiční kázání cyrilometodějské r. 1736.

Řádoví novokněží pavlánů, kterým patřil vídeňský kostel sv. Michala, volili si často pompésní slavnosti cyrilometodějské za den své primiční mše svaté.

Tak sloužil 13. března 1712 svou první mši svatou pavlánský novo-

kněz *P. Tribes*, rodák z Moravy. Kazatel ho přirovnal k moravskému Josuovi. R. 1744 sloužil první mši sv. P. Mikuláš *Spenger*, k němuž pronáší jeho primiční kazatel P. Wadl zvláště pěkná slova s ohledem na sv. Cyrila a Metoděje: „Nedopusť, aby se stalo pravdivým na tobě, že dříve byly *dřevěné kalichy, ale zlatí kněží*, teď však jsou *zlaté kalichy ale dřevění kněží!*" (Str. 652).

P. Willcock T. J., absolvent Východního římského ústavu, odjede do Šanghaje. (Obrázek z posl. union. sjezdu velehradského.)

Primiční kazatel pavlána *P. Barnabáše Sarise*, P. Arnošt Ermlich r. 1736 postavil novokněze přímo za vzor sv. Cyrila a Metoděje. Navázav na křestní či řádové jméno primiciantovo Barnabáš, který byl apoštolem, pravil:

„Být apoštolem, znamená vytrhat koukol, jako to učinili sv. *Cyril a Metoděj na Moravě*. Saris (příjmení primiciantovo) znamená po německu: Vytrháváš koukol. Kněžím to patří, je to jejich úřad, který ty, milý spolubratře, třebas vstoupíš do šlépějí sv. Cyrila a Metoda, nikterak nevykonáš (tak dokonale jako sv. Cyril a Metoděj),

abys panoval, jako oni vládli, abys tolikých zásluh si svými činy získal, že by tě (lidé) poslouchali a milovali; k tomu je nezbytně potřebí nešetřit svých sil, kdykoli tvému bližnímu se bude moci prokázat duchovní služba.

Tak si budeš počínati, aby se proti tobě nic zlého nemohlo říci. *Nebojácný* musíš být před lidmi, když pášou zlo. Když se kněží usmívají ke zlobě jiných, když váhají proti nim promluviti, může jim to sice vynésti oblibu, ale *potřebná poslušnost* (od lidu) se nikdy neprojeví. Kdyby byli sv. *Cyril a Metoděj* mlčeli k hanebné úctě bohyně *Venuše*, kdyby byli nemluvili proti šalebnému *Radgostovi*, skoupému *Perunovi*, byla by se Morava v koukoli zkazila. Daleko pochybené jest, když se kněz domnívá, že mlčením ke zločinům něco získá, když tě řečí si zjednává úctu (u lidí), která ještě vždy zrodila (jejich) lásku a poslušnost. — Tvůj úřad to přináší s sebou — milý primiciante — obě jména ti to připomenou, a musel bys zapomenout na to jen tehdy, kdybys zapomenul, jak se jmenuješ."

*

P. Wadl, pavlán: „Vím sice, že nebeský hospodář posílal už po několik století dělníky na Vaše pole. Ti zaseli mnoho, ale sklidili málo. Tu a tam zapálili několik jiskřiček pravdy. Byly příliš malé, aby mohly rozptýlit hustou tmu. Jedněch rukou bylo málo k této stavbě, jedny plece příliš slabé k tomuto břemeni. *Dva* mužové byli vybráni, aby jejich *spojené ruce* mohly sebrat bohatou žeň a aby na jejich zdvojené plece byla převedena celá tíž obrácení markomanské (slovanské) říše.

Polovička světa byla málo starým Římanům, aby ukojila jejich velkého válečného ducha, a *moravské hranice příliš úzké* sv. Cyrilu a Metoději, aby *omezily cíl jejich touze po duších!* Uhry, Srbsko, Bosna, Slovinsko, Chorvatsko, Dalmacie, Bulharsko, nejsou ještě celou svatou kořistí jejich horlivosti. Devět královských korun . . . vyvěsili jako vítězné znamení (trofej) kříže!" (646).

*

Vřelá slova cyrilometodějských kazatelů vyznívala obyčejně v mohutných akordech v *závěrech kázání*. Překrásně končí své kázání oratorián P. Řehoř *Fritz:*

„Veškerá naše výmluvnost dosáhne tak málo vrcholu zásluh sv. Cyrila a Metoděje, jako by se mohl někdo z nás srovnávati s nimi ve ctnostech. Jejich zásluhy převyšují všechnu míru, jejich velikost všechnu chválu — oboje vyryla už věčnost ve své sloupy. Čím více si je, vy krajané sv. Cyrila a Metoda, vezmete za *vzor*, tím *více je budete milovat*, neboť jejich velikost spočívá v tom, že vám *tolik dobrého udělali.*

Proto zajisté nebude nikoho z Moravanů, kdo by nebyl ochoten nejen vděčně uctíti jejich zásluhy, ale i plně je rozhlašovati. *Nebi se ponechává ověnčiti jejich hlavy vavříny a jejich ruce palmami, vám však býti vděčnými za přijatá dobrodiní!*

Neopomeňte zbožně líbati krůpěje potu jejich námahy a práce, ne-

boť to jsou skvící se *známky lásky*, jakou k Vám byli nakloněni. Čerpejte od nich takové myšlenky, které se srovnávají s jejich ctností, a uznejte, že jejich sláva je nesmrtelná. Vy však jakožto smrtelníci žijte a jednejte jako *synové světla*, ut filii lucis ambulate, neboť tím rozžehnete svým slavným ochráncům nejpříjemnější světla při jejich slavnosti!" (250.)

Nebo, jak mocně působila závěrečná *modlitba* k sv. Cyrilu a Metoději pavlána P. Don Pia *Manzadora!*

„Přeslavní Otcové, nejmocnější ochránci ušlechtilé moravské země! Shlédněte nyní s vysokého nebe na Moravu s onou laskavostí, s jakou jste na ni kdysi shlíželi z východu. Tehdy byl čas Moravu získat, nyní je čas Moravu chránit. Na zemi jste častěji vyprosili u náměstka Božího *v Římě* pro své Moravany a jejich panovníky veliké milosti, vyproste totéž v nebesích u samého Boha. Tam se přimlouvejte za tu královnu (Moravu), která je zajisté hodna, aby jí všichni národové na zemi poslouchali, a všichni svatí na nebi se s ní spojili. *Přimlouvejte se* za ten lid, jehož duše vykoupila kdysi Váš zápal, a jejichž srdce Vám nyní věnují svou pobožnost. *Ach, uchovejte světlo, které jste sami zapálili.* Orodujte za nás za všechny. *Na Vaši vítěznou přímluvu* může a musí se stát celá Morava nedobytnou *pevností, pevnou horou proti nepříteli!*"

K čemu přirovnávali sv. Cyrila a Metoděje?
Duchovní podobizna světců.

1. K duchovní síle (1).
2. K Mojžíšovi a Aronovi (2).
3. K mužné ctnosti (3).
4. Ke dvěma církevním učitelům (4).
5. Ke dvěma mocným hromům (5).
6. Ke vznešené dvojici bratří (Nobile Par fratrum) (6).
7. Ke dvěma světlům na moravském nebi (7).
8. K Mojžíšovi a Eliášovi (8).
9. Ke dvojici bratří, která slavně poráží sbratřené bůžky (9).
10. Ke dvěma chlebodárcům moravského lidu (10).
11. Ke dvěma křídlům moravské orlice (11).
12. K nositelům světla (12).
13. Ke dvěma moravským andělům (13).
14. Ke dvěma čestným pamětním sloupům (14).
15. K Josuovi a Kalebovi (15).
16. Ke dvěma novozákonním cherubům (16).
17. K bojovníkům, vítězům a triumfátorům (17).
18. K mocnému rameni božímu (18).
19. K pochodním víry (19).
20. Ke dvěma studnicím spásy (20).
21. Ke dvěma synům oleje (21).
22. K apoštolům a pastýřům (22).

23. K duchovním vládcům (23).
24. K dennímu světlu (24).
25. K prvním pěstitelům ovoce spásy (25).
26. K praotcům věřících Moravanů (26).
27. K vítězným učitelům víry (27).
28. K apoštolsky svatým mužům (28).
29. K andělům poslaným od Boha (29).

[1] P. Don Fr. Axenbrunner, pavlán, probošt u sv. Michala ve Vídni, 1708: Die geistliche Stärke, das ist Lob- und Ehren-Rede von denen zweyen heil. Gebrüdern Cyrillo und Methodio, welche ein hochlöbl. Marggraffenthum Mähren als ihre heil. Aposteln jederzeit mit besonderer Andacht verehret, anjetzo aber ein gesambte hochlöbl. Nation aus erwähnten Marggraffenthum in der Kaysel. Residenz-Stadt Wien zu möglichster Erkandtlichkeit und eyffriger Andachtsbezeugung in der Kayserlichen Hofpfarrkirchen zu St. Michael mit offentlichen Kirchen-Gepräng zum ersten mahl vorgestellet und einen Hoch-Adeligen Volckreichen Auditorio vorgetragen durch ...

[2] P. F. Antonín Magerl, OSA, sváteční kazatel na Landstrasse ve Vídni, 13. 3. 1712: Moyses und Aaron mit dem auserwählten Volk erneuern sich an C. M.

[3] P. Sebestián Felsenecker, O. Praem. v Brucku u Znojma, 17. 3. 1715: In der Tugend erwiesene, höchst gepriesene Mannheit zweyer nahmhaften Männern u. Apostolischen Lehrern C. M.

[4] Jan Bernard Levin von Rothe, inf. probošt a prelát u sv. Jiljí v Szimeghu, olomoucký assessor a kanovník ve Vel. Hlohově (Gross-Glogau) v Kladsku, 15. 3. 1716: C. M. zwey Kirchen-Lehrer.

[5] P. Antonín Magerl, OSA, bakalář Písma sv. a gen. kazatel, 1717: C. M. als zwey gewaltige Donner-Keyl, verehret von denen Donners-Kindern aus Mähren.

[6] P. Don Karl Jung, pavlán, nedělní kazatel u sv. Michala; 13. 3. 1718: Nobile Par Fratrum.

[7] P. Antonín Kramer, OSB, prior v klášteře Unsere Liebe Frau zun Schotten ve Vídni, bakalář a em. lektor, 1719: Zwei grosse Lichter des Mährischen Himmels.

[8] Fr. Matouš Böhm, pražský křížovník s červenou hvězdou, prior a apoštol. protonotář, 9. 3. 1721: Moyses und Elias ... zwei nahmhafte Zeugen der Verklärung Christi ... wiederholte Zeugnuss Christo gebend in C. M.

[9] Jan Josef Sartori, doktor bohovědy a obojího práva, kanovník u sv. Štěpána ve Vídni, 15. 3. 1722: Die verbrüderte Abgötterey von zwey hl. Brüdern C. M. glorreich besiget.

[10] P. Dominik Seelhammer, O. P., nedělní kazatel ad S. Mariam Rotundam ve Vídni, 7. 3. 1723: Patres C. M. zwey apostolische Brod-Vätter des Mährischen Volcks ...

[11] P. Klement Fischer, pavlán, nedělní kazatel, 12. 3. 1724: Zwey Flügel des Mährischen Adlers ...

[12] P. Řehoř Fritz, oratorián sv. Filipa z Neri ve Vídni, 11. 3. 1725: Vor Zeiten und jetzunder, oder das vormahlen verfinsterte, anjetzo aber Durchleuchtige Mähren ...

[13] P. M. Donát Uberlaker, minorita, nedělní kazatel u sv. Kříže, 17. 3. 1726: Zwey Mährische Engel von Michaele gesandt, die glorwürdige Schutzpatronen C. M. ...

[14] P. Don Pavel Greipl, pavlán, sváteční kazatel ve Vídni, 9. 3. 1727; Zwey Ehren- und Denk-Saulen des glorreichen Marggraftum Mähren ...

[15] P. Antonín a Resurrectione Domini, OSA, nedělní kazatel v kostele Maria Loreta ve Vídni, 7. 3. 1728: Josue und Caleb, zwey Kundschafter des gelobten Landes, das ist hl. C. M. ...

[16] P. F. Rudolf a S. Carolo, karmelitán, nedělní a postní kazatel u sv. Josefa auf der Laimgruben ve Vídni, 13. 3. 1729: Zwey neutestamentliche Cherub neben dem aufgerichteten Gnaden-Thron beyderseits gestellet, das ist heil. C. M. ...

[17] P. Don Vojtěch Ziegler, pavlán, sváteční kazatel, 12. 3. 1730: Starker Streit, herrlicher Sieg, glorreicher Triumph, welchen beede heil. Gebrüder C. M. wider die höllische Macht erfochten ...

[18] P. Ignác Bittermann, S. J., sváteční kazatel na Dvoře, 4. 3. 1731: Der mächtige Arm Gottes, gezeiget in zwey hl. Gebrüdern C. M. ...

[19] P. Don Zikmund Jurmanowitz, theatin, nedělní a sváteční kazatel, 9. 3. 1732: Heiliger Heiliger C. M. zwey apostolische Glaubens-Fackeln ...

[20] P. F. Cyril Riga, O. P., obyčejný kazatel ad BVM Rotundam ve Vídni, doktor Písma, profesor na vídeňské universitě, 1733: Zwey Heylbringende Brünn in denen Thälern C. M. ...

[21] P. Don Arnošt Ermblich, pavlán, sváteční kazatel v místě, 1734: Heilige C. M. zwey Kinder des Oels, Apostel und Vätter ...

[22] P. Karel Hirsch, O. P., obyčejný sváteční kazatel ad S. Mariam Rotundam, 13. 3. 1735: Die zwey vormals in der streitenden eiferige Aposteln und Hirten, nunmehro aber in der triumphirenden Kirchen getreue Vorbitter und Beschützer.

[23] P. Don Arnošt Ermlich, pavlán, sváteční kazatel v místě, 1736: Heilige C. M. zwey Geistliche Beherrscher der Mährischen Volkerschaft durch Gehorsam und Liebe ...

[24] P. Bohumír a S. Gregorio, piarista, rektor ad Virginem Fidelem ve Vídni, 9. 3. 1738: Tag und Nacht des edlen Marggraftums Mähren ...

[25] P. Don Stanislav Sutter, pavlán, sváteční kazatel v místě, 8. 3. 1739: Die gegenwärtige und zukünftige Früchten des belobten Landes und Marggraftum Mähren aus der ersten Blühe durch die Wunderthaten ihrer zweyen Aposteln hl. C. M. weisgesagt und erwiesen ...

[26] P. František Xav. Schreiber, S. J., sváteční kazatel v akademické koleji: Heilige C. M. zwey gesegnete Stammen-Vätter des Christ-Glaubigen Mähren-Band ...

[27] P. Don Pius Manzador, pavlán, nedělní kazatel v místě, 4. 3. 1742: Lob-Rede von der sieghaften Lehr deren hl. C. M. ...

[28] P. Libor a S. Barbara, OSA, z Maria Lorety ve Vídni, obyčejný nedělní kazatel, 10. 3. 1743: Feyerliches Bezeugnuss deren Mähr. Landes-Kindern von der Apostolischen Heiligkeit ihrer zwey hl. Aposteln C. M. ...

[29] P. Don Maxmilián Wadl, pavlán, lektor bohovědy, 15. 3. 1744: Zwey von Gott gesandte Engel, heilige C. M. Aposteln des Marggraftums Mähren ...

Školství a osvěta v předválečném Rusku.

A. L.

Rusko mělo před světovou válkou celkem 10 universit: v Petrohradě, Moskvě, Helsingforsu, Varšavě, Jurjevě (dříve Derptu nebo Dorpatu), Kijevě, Charkově, Oděsse, Kazani (na Volze) a v Tomsku na Sibiři.

Nejstarší universita moskevská byla založena 12./25. ledna roku 1744. za panování císařovny Alžběty, dcery Petra Velikého, přičiněním evropsky vzdělaného hraběte Šuvalova. Za vlády carevny Alžběty byla také založena Akademie věd, jejímž prvním předsedou byl proslulý ruský básník a učenec Lomonosov, syn chudého rybáře z dalekého severu. Den založení první ruské university, připadající na svátek sv. Taťany, tak zv. „Taťanin den", byl v carském Rusku svátkem národní kultury a byl všestranně oslavován ruskou inteligencí i studentstvem. Až dosud i ruská emigrace drží se této tradice. Nejmladší universita v Tomsku (na Sibiři) byla založena 16./29. května roku 1888; do té doby navště-

vovala studující mládež sibiřská ponejvíce nejbližší universitu kazaňskou.

Některé ruské university měly zvláštní osobní názvy. Tak v Helsingforsu (nyní Helsinky, hlavní město ve Finsku) jmenovala se ruská universita Alexandrovskou — na památku cara Alexandra II., Osvoboditele, za jehož vlády byla universita založena a jenž také udělil Finsku mnoho výsad.[1]

Universita v Kijevě, hlavním městě Ukrajiny, dostala jméno po sv. Vladímírovi, kijevském velkoknížeti, jenž roku 988 sám přijal křesťanství a uvedl je na Rus.

Universitu v Oděsse uvykli jmenovat „Novorossijskou", protože kraj jižně od Ukrajiny, přiléhající k Černému moři, byl připojen k Rusku teprve za vlády Kateřiny II. Veliké (1762 až 1796) a dlouho se jmenoval Novorossija (Nové Rusko).

Každá universita měla 4 fakulty: právnickou, přírodně-matematickou, filologickou i medicínskou. První tři měly čtyřletý kurs, medicinská pak pětiletý. Kromě universit bylo ve větších městech mnoho vyšších škol všeho druhu, jako: školy právnické, hornické, inženýrské, lesní, technické, dále akademie civilní a důstojnické; pro studium kněžského dorostu byly též duchovní akademie. Střední chlapecké školy — gymnasia — byly dvou vzorů: klasické gymnasium s vyučováním latině a řečtině a reálky bez těchto řečí, pak učitelské a duchovní semináře. Dívčímu vzdělání sloužily střední školy typu gymnasijního, ústavy — pensionáty, zavřené školy (rusky — instituty) a učitelské semináře.

Středních škol společných (simultánních) pro hochy a dívky předválečné Rusko vůbec neznalo, kromě jediného pokusného gymnasia v Carském Selě u Petrohradu, a to bylo založeno teprve krátce před světovou válkou. Také studium universitní a na jiných vyšších školách zůstávalo ruským dívkám před válkou dlouho nepřístupno. Pouze v Petrohradě a v Moskvě mohly dívky navštěvovati vyšší universitní kursy o různých odděleních.

Ve větších městech Ruska byly konservatoře, odborné a obchodní školy, dále progymnasia — školy s čtyřletým kursem, vyšší obecné školy s tímto kursem, měšťanky. Vojenské vzdělání poskytovaly kadetky, z nich jedna námořnická. vojenská učiliště, kursy a akademie generálního štábu a námořní akademie, dále vojenská akademie právnická a inženýrská. O vzdělání duchovenstva pečovaly církevní školy, střední školy = semináře a bohoslovecké akademie (vyšší učiliště) v Petrohradě, v Moskvě, v Kazani a v Kijevě.

Skoro v každé vesnici byla škola. Že neměla školu každá ves-

[1] Finsko dostalo svůj senát, právo raziti své vlastní mince a celní úřady pro návštěvníky a zboží dovážené z Ruska. Proto až doposud na hlavním náměstí v Helsinkách stojí pomník cara Alexandra II., zvaného v ruských dějinách Osvoboditelem, poněvadž zbavil dne 19. února (star. kalend.) r. 1861 ruské sedláky nevolnictví. Tento car, proslulý svojí humanitou a blahodárnými pro národ reformami v soudnictví, ve správě zemí, ve školství atd., byl však 1./14. března 1881 ruskými teroristy zákeřně zavražděn na ulici v Petrohradě.

nice — mělo své zvláštní ruské příčiny. Když se totiž obec stávala příliš přeplněnou a nebylo místa na stavbu nových chalup, vystěhovala se skupina vesničanů na volné místo ve vzdálenosti asi půl až 1 km od dosavadního bydliště a založili si tak novou nepatrnou vesnici (děrevnja); poněvadž na takových samotách bydlelo pouze několik rodin, nebylo tam ovšem školy! Větší města nemohla si naříkati ani v car. Rusku na nedostatek škol. Tak na př. v Nesvižu, městě minské gubernie v západním Rusku o 10.000 obyvatelích, byl tehdy mužský učitelský seminář, dívčí gymnasium, chlapecké gymnasium klasické, vyšší obecné školy a měšťanka. V Gžatsku, (ve smolenské gubernii ve středním Rusku) městě s 11.000 obyvateli — bylo dívčí gymnasium, chlapecké klasické gymnasium, chlapecká reálka, vyšší obecná škola, měšťanka, škola ručních prací a kreslírna. Stavropol měl dvě dívčí gymnasia, dvě chlapecká gymnasia, dívčí církevní školu střední (hlavně pro dcerky pravoslavného duchovenstva), kadetku, učitelský seminář, školu ručních prací a dvě měšťanky. A to bylo v městě s 25.000 obyvateli.

Škol ani v městech, ani na vesnicích tolik nechybělo, ale chybělo to nejdůležitější — školní povinnost. Sedláci i chudý venkovský lid, pokud byli nablízku měst a měli porozumění pro dobro vzdělání, dávali rádi své děti do škol, používajíce různých úlev a výsad, zvláště, když děti byly nadané. Než Rusko bylo ohromné; mnoho bylo tam slabě obydlených území, a sedláci vzdálení od měst nevážili si příliš vzdělání a posílali své děti do školy jen tehdy, když je nepotřebovali pro domácí práce. Ještě v zimě to nějak ucházelo; jakmile však začalo jaro, žádné domluvy, prosby ani hrozby učitelovy nebyly platny. To nemohlo zůstati bez smutných následků pro všeobecnou úroveň vzdělání venkovského lidu ruského. Selští synci aspoň na vojně se naučili číst a psát; hůře bylo s nevojáky a s dětmi nedbalých rodičů; ti pak tvořily ony masy negramotného lidu na Rusi. Na počátku světové války se stal ruským ministrem osvěty a školství poměrně mladý, leč pokrokumilovný a energický hr. Ignatjev, jenž měl zavésti také všeobecnou školní povinnost a založiti další university. Než domácí revoluce zmařila všecky jeho plány.

Uvážíme-li, že Rusko úpělo pod tatarským jařmem 243 roků (1237—1480) a že teprve moskevský velkokníže Ivan III. mohl pokračovati v osvětovém díle, jež začal na kijevské Rusi křesťanstvím sv. Vladimír — nebudeme nespravedlivými soudci ani carského předválečného Ruska, ani nesoudnými velebiteli bezbožecké kultury dnešního Ruska bolševického.

Doklady.

Bernanos a Gorkij.

„Mně se také potajmu stává, že myslím na Rusy... Když člověk poznal bídu, její tajemné a nesdělitelné radosti, dojímají vás na příklad ruští spisovatelé k pláči...

Četl jsem vzpomínky z dětství od pana Maxima Gorkého. Ve Francii najdeme ovšem také domy bídy. Ostrůvky bídy. Ale nejsou nikdy dost velké, aby ti ubožáci mohli opravdu žít mezi sebou, žít opravdovým živo-

tem bídy. Ba i bohatství má u nás příliš mnoho odstínů, je příliš lidské, nebo jak bych to řekl, aby někde propukla, zazářila a zasvítila strašná moc peněz, jejich slepá síla, jejich krutost. Představuji si, že ruský lid byl lid bídný, lid ubožáků, že poznal opojení bídou, její posedlost... Zdá se, že pan Gorkij vydělal mnoho peněz a že vede přepychový život někde u Středozemního moře (býval na italském ostrově Capri, pozn. red.)... jeho kniha, přišlá z tak daleka, z těch báječných zemí mi najednou dávala celý národ za společníka...

Nechtěl bych ji ostatně číst znovu — nač to? Stačí, když jsme jednou slyšeli nebo měli za to, že slyšíme — nářek tohoto lidu, který se nepodobá nářku žádného jiného lidu — ba ani lidu židovského, naloženého v své pýše jako mrtvý ve voňavkách. Není to ostatně nářek, je to zpěv, hymnus. Oh, vím, že to není hymnus církevní, nelze to nazvat modlitbou. Je v tom ze všeho něco, jak se říká. Stenání mužíkovo pod šlehy metlou, křik bité ženy, škytnutí opilcovo a ono hučení divé radosti, ono řvaní útrob — neboť bída a chlípnost se bohužel hledají a volají v temnotách jako dvě vyhladovělá zvířata. Ano, měl bych se toho vskutku děsit. Přece však věřím, že taková bída, bída, která už zapomněla i své jméno, která už nehledá, nerozumuje, prostě ukazuje nazdařbůh svou vyjevenou tvář — taková bída se musí jednoho dne probudit na rameni Ježíše Krista." (G. Bernanos, Deník venkovského faráře, str. 51.—53.)

U pramenů španělské tragedie.

Msgre Pla y Daniel, biskup ze Salamanky, vydal nedávno pastýřský list objasňující příčiny občanské války ve Španělsku. Aspoň několik citátů z něho uvádíme, poněvadž jejich pravda má v š e o b e c n o u platnost.

„Komunismus je bezprostředním důsledkem liberalismu. Absolutní svoboda myšlenky, slova i tisku! Jako fetiši se uctívají t. zv. intelektuálové, třebas by jejich učení a liberální činy podkopávaly mravnost, ruinovaly společnost a vedly k anarchii! Syllabus Pia IX., který odsuzoval revoluční svobodu, jasné a poučné encykliky Lva XIII., jako na př. „Aeterni Patris", kde je zdůrazněno, jak dalece zlo společenské (sociální) a politické má své zřídlo v b l u d n ý c h s y s t é m e c h f i l o s o f i c k ý c h, anebo encyklika „Libertas", která označuje s v o b o d u j a k o n e s m í r n ě c e n n ý d a r l i d s k o s t i, ale také odsuzuje s v o b o d u u č e n í a t i s k u z b a v e n o u j a k ý c h k o l i v p o u t — všechny tyto pravdy byly nazvány vyhledanými sofismaty duchovní nesnášenlivosti! Mělo se za to, že myšlenka nemůže působiti škody a že jejímu zveřejnění nemožno položit úzdy. Intelektuálové, spisovatelé a denikáři v každém případě musejí býti chránění a zůstati nedotknutelni bez ohledu na to, tak užívají svých talentů (nadání) k šíření svých idei. Bylo to perversní pomíchání pojmů a modloslužby, za které dnes platíme potoky krve!... Je nejvyšší čas přiznati, že to bylo veliké provinění myšlenky a provinění tisku a že činnost intelektuálů, profesorů a novinářů, kteří mají býti vždycky ve službách kultury a mravnosti, je v mnohých případech činností zřejmě škodlivou, podkopávající stát, pohoršující mládež a otravující jedem celý národ. Jak strašnou odpovědnost za tragický stav dnešního Španělska nese tolik universitních profesorů! A co více otrávilo ducha značné části našeho národa, ne-li bezbožný a demagogický tisk? Jaké jiné ovoce dalo se očekávati ze všech těch populárních edicí a bezbožných, nemravných socialistických, komunistických i anarchistických knížek a listů, které před r. 1931 i po něm byly rozhozeny po celém Španělsku? Nechtěli se zříci oné falešně pojímané svobody přes její zřejmé přestupky a zásadní bludy, které jsou hříchem proti Bohu a které jsou útokem na společnost povinnou se brániti před revolucí a anarchií.

Bylo možno uniknouti mnohým škodám a jistě také i nynější tragedii Španělska, kdyby byli katolíci konsekventně (důsledně) praktikovali katolickou víru v životě, kdyby znali evangelium a podle něho postupovali, kdyby byli častěji čtávali papežské encykliky a z nich čerpali poučení. Katolicismus pouze vnější a jen podle jména může dovésti do nemilých překvapení. Obrození národní musí proto postupovati zároveň s větším oživením života pravdivě a hluboce křesťanského."

Křesťanský Východ.

RUSKO

Svatovladimírské jubileum — památka 950. výročí pokřesťanění Ruska za knížete sv. Vladimíra „ravnoapostolného" (= rovného apoštolům), stanovila pravoslavná církev ruská oslavit dne 28. července slavnými službami božími ve všech ještě zbylých chrámech, po nichž se měl předčítati list metropolity Sergia, zástupce moskevského patriarchy. Když se však o tom dověděla ústřední rada Svazu bojujících bezbožníků, prohlásila takovou oslavu za provokaci vůči nynějšímu bolševickému režimu a požádala vládu, aby jubilejní slavnosti zakázala. A ministerstvo vnitra rádo žádosti vyhovělo. A tak v sovětském Rusku snad jen v katakombách vzpomínali prvního křesťanského knížete Vladimíra na modlitbách!

Lidový komisariát (ministerstvo) vnitřních záležitostí v Rusku zakázalo cizincům navštěvovati svatyně na celém území sovětském, a to pod pohrůžkou vyhoštění ze země. Zákazu bylo už také použito proti asi 200 cizincům, kteří museli opustiti Moskvu a Leningrad pro návštěvu chrámů. Výjimečně nepodléhají tomuto zákazu jen členové diplomatických zastupitelstev!

Bourání katolických chrámů v SSSR. V Moskvě byly dva katolické polské kostely. První byl před několika měsíci zavřen a druhý kostel polský sv. Petra a Pavla uzavřely nyní sovětské úřady. Nemusejí se už tedy bolševici s této strany obávat nějakého „nebezpečí".

V Petrohradě byl jedním z nejvýznačnějších katolických chrámů v bývalém Rusku kostel sv. Kateřiny. Byly v něm uloženy také ostatky posledního polského krále Stanislava Augusta. Podle rižské mírové dohody mezi bolševiky a Polskem z r. 1920 měly býti už dávno ostatky tohoto krále vydány Polsku, ale bolševici s tím dosud otáleli. Když však nyní došlo ke zboření kostela sv. Kateřiny, zavezli bolševici rakev s královými ostatky na pohraniční stanici Stolpcy a odevzdali ji tamějším polským úřadům. Rakev bolševici však otevřeli a místo víka ji pak pokryli obyčejnými prkny. Ostatky krále Augusta úplně už zetlely, zůstal pouze oděv a koruna. Polsko odpovědělo na bolševické bourání polských chrámů v Rusku t. zv. akcí revindikační, t. j. zabráním a zbořením několika desítek ruských chrámů na polských kresách. Tak se aspoň domnívají některé emigrantské kruhy ruské. Jenom že za zločiny bolševické nevěry byli by tu trestáni věřící pravoslavní.

Nad nezdolností náboženského ducha v sovětské Rusi naříká také věstník sovětské armády „Krasnaja Zvězda". „Ruch náboženský nejenom že nevymírá, nýbrž naopak čím dále tím širší zabírá kruhy. A tak na př. v okrese Sverdlovském způsobili vůdcové sekty dokonce ostrý konflikt mezi zástupci komunistické strany a mezi členy komunistické organisace mládeže." V témž okrese stále více hochů se hrne do sekt. Podle zpráv „Rudé hvězdy" je dosud na sovětském území asi 30.000 různých organisací a sekt náboženských.

Na konferenci sovětských bezvěrců, která se konala ve dnech 15.—20. července v Moskvě za předsednictví předsedy ruských bezvěrců, tov. Jaroslavskiho, a za účasti zástupců Komsomolu, komisariátu lidové osvěty, veřejného zdravotnictví a jiných úřadů státních, bylo usneseno další vybudování a zesílení bezvěrecké propagandy. Zvláštní pozornost má býti věnována agitaci v sovětských republikách obydlených obyvatelstvem mohamedánským! Vůdcové bezvěrců totiž na sjezdě tvrdili, že dosavadní úsilí bezbožecké propagandy potíralo náboženství především mezi Rusy, takže se zatím prý nerušeně vyvíjelo náboženské hnutí mezi obyvatelstvem jiných národností. Je v tom kus bezděčného přiznání, že protináboženským běsněním trpěli nejvíce Rusové, poněvadž mezi prvními bolševickými vůdci bylo málo opravdových Rusů!

Nenávist je vynalézavá. Aby aspoň před zahraničním světem kryly sověty své barbarské rušení a ničení i nejpamátnějších svatyň své vlasti, vymýšlejí různé „právní" důvody, kterými se snaží ospravedlniti své násilí. Tak posledně vydala rada komisařů (ministrů) na-

řízení, dle něhož může správa obce zabrati jednotlivým vyznáním jejich svatyně, možno-li jich použíti k protiletecké obraně. Nařízení má provésti GPU, které je jistě dokonale splní. Věc pak sama je chytře promyšlena: jednak se zatáhnou chrámy do nejhoršího boje protileteckého a tím se stanou samy terčem jeho ničivých útoků, jednak je vlastenecká povinnost už předem vyřadí z používání k náboženským účelům.

Jablko nemůže padnouti daleko od stromu, říkává se o dětech, které svými vlastnostmi ať dobrými či zlými vydávají svědectví svým rodičům. V sovětech je i ve výchově diktatura. Proto je přirozeno, že na př. nejmladší dcera Stalinova (z druhého manželství), Asia Stalinova, která skončila středoškolská studia, byla přijata do Bezbožeckého ústavu pro nezletilé bezvěrce, aby tam nabyla zvláštního „vzdělání" bezbožeckého. Kurs tento potrvá dvě leta. Po jeho absolvování má se Asia Stalinova věnovat protináboženské propagandě. Co bude však dělat vyškolená Asia, až padne bezbožecký kurs na Rusi? Mine se potom svým povoláním? Ale Stalin chce dát příklad!

Ruská církev a sovětská vláda. K 20. výročí protináboženského boje v SSSR byl vydán sborník pod názvem „XX. výročí rozdělení církve a státu". Mezi jiným vypravuje v tomto sborníku člen ústřední rady bezbožníků o neznámém dosud dopisu petrohradského metropolity Benjamina Leninovi. Dopis tento byl poslán hned r. 1917 a podnětem k němu byla srážka mezi věřícími a skupinou bezbožníků, kteří chtěli zabrati Aleksandro-Něvskou Lavru (proslulý klášter v Petrohradě) pro své účely. Srážka si vyžádala několik obětí — zabitých a raněných a působila na metropolitu tak mocným dojmem, že se odhodlal napsati Leninovi a požádati ho, aby šetřil citů věřících. Lenin udělal na dopisu poznámku: „Naléhavě žádám, aby komisariát spravedlnosti si pospíšil s vypracováním dekretu o oddělení církve od státu." V dekretě „O svobodě svědomí", který byl uveřejněn 23. I. 1918, byl vzat zřetel na dopis metropolity Benjamina; sovětská vláda sice zkonfiskovala církevní majetek, ale nařídila „budovy a předměty určené pro bohoslužby odevzdati bezplatně náboženským společnostem pro používání". Leč už v roce 1921 bylo ustanovení tohoto dekretu porušeno, a sovětská vláda pod záminkou, že musí sehnati prostředky pro hladovící obyvatelstvo, zabrala bohoslužebné předměty a prodávala je v cizině. Za používání chrámů a podobných budov sovětská vláda vybírala velké daně. Metropolita Benjamin protestoval tenkráte proti porušení zásady svobody svědomí a proto byl jednoduše zatčen a pak tajně zastřelen (tajně proto, jelikož se těšil velké oblibě u petrohradského obyvatelstva). Bolševici tedy na začátku, pokud se ještě cítili slabými, vycházeli jaksi vstříc přáním ruského duchovenstva, aby tak do jisté míry tlumili jeho odpor proti své vládě. Když však nabyli moci (po občanské válce v Rusku), odvolali své ústupky a ukázali své pravé smýšlení vůči náboženství. Je to nový doklad z úst samých bolševiků o vývoji věrolomnosti jejich zásad, který je dobře si upamatovati pro přítomnost i budoucnost!

Dále přiznávají v jubilejním sborníku bolševici zcela otevřeně neúspěch svého protináboženského boje. S náboženstvím přetrhalo prý styky jen asi polovice obyvatelstva SSSR (zatím však po zrušení pověstného sčítání lidu v SSSR roku 1937 bolševici sami psali, že jako věřící se daly zapsati dvě třetiny obyvatelstva na venkově a jedna polovina v městech). Sborník uvádí také, že „přes 20 roků houževnatého boje mají organisace církevní a sektantské pod svým vlivem desítky milionů pracujících lidí". Neúspěch protináboženského boje sborník ovšem nesprávně vysvětluje hlavně podvratnou činností trockistů(!) a jiných záškodníků. Při takovém vysvětlování je možno očekávati, že osud věřících v SSSR i nadále bude nanejvýš těžkým.

Ze školního života SSSR. K začátku nového školního roku ve všech městech SSSR má býti vybudováno celkem 845 nových škol. Sovětské noviny však sdělují, že k 15. srpnu nebyla většina těchto škol dohotovena ani z poloviček. Na venkově stavba škol pokračuje ještě pomaleji.

V poslední době začali v různých „republikách" Sovětského svazu místo latinské abecedy zaváděti ruskou. Dříve jednali bolševici opačně a snažili se co nejvíce zeslabiti ruský kulturní vliv

na ostatní národnosti. Ruskou abecedu (cyrilici) zavedou letos i v českých a polských školách SSSR, jelikož prý lépe vyhovuje slovanským jazykům.

Zpustošení na místě svatém. Podle zpráv „Komsomolské Pravdy" došlo v městě Černigově k zrušení památných chrámů a k jejich použití k profanním účelům. Tak byla starobylá svatyně „Proměnění Páně", vzácný doklad středověkého umění (XI. století), kde se nachází hrob velkoknížete Igora, přeměněna ve skladiště beden másla a rybích konserv. Chrám nejsv. Trojice je dnes magacinou životních potřeb, jiný kostel zasvěcený sv. Borisovi a pocházející rovněž z XI. století se stal sušárnou zeleniny!

Přípravy k novému sčítání lidu v SSSR. Jak je známo, v lednu r. 1937 se konalo sčítání lidu, které bylo pak zrušeno, jelikož vyjevilo některé věci bolševické vládě nadmíru nepříjemné. Bolševici však úředně věc vysvětlili tím, že bylo sčítání provedeno vadně, že bylo špatně připraveno a proto se bude opakovat v lednu roku 1939. Letos 27. července bylo v moskevských novinách uveřejněno nařízení Sovnarkomu (sovětu nár. komisařů) o „všesvazovém sčítání lidu v roce 1939". Současně otištěné články uvažovaly o tom, jak se má sčítání prováděti; v časopisu „Pravda" dokonce byl otisknut i formulář nového sčítacího archu. Příznačné je, že tu chybí otázka o víře. Ještě roku 1937 byla tato otázka uvedena pod číslem 14, nyní však je pod tímto číslem otázka o zaměstnání a pod čís. 16 otázka o tom, jaké „veřejné skupině" (= „obščěstvennoj gruppě") tázaný náleží. Po víře se tedy nebudou ptáti vůbec. Snad že se sovětská vláda zalekla příliš velkého počtu věřících, jak se to projevilo ve zrušeném sčítání z roku 1937, či snad má k tomu jiné důvody...

Připravované sčítání má trvati v městech od 17. do 23. ledna a na venkově od 17. do 26. ledna. Obyčejně se koná pravidelné sčítání lidu během jednoho dne, jelikož jinak jeho přesnost se stává pochybnou; ale sovětský statistický úřad potřebuje k tomu delší lhůty, snad proto, aby se neopětovaly chyby z roku 1937.

V sčítacím archu se nesmějí uváděti některá zaměstnání, na př.: lokaj, sluha, chůva o pod. I když takoví zaměstnanci v SSSR jsou, nechtějí bolševici přiznati, že v SSSR dosud taková exploatace člověka člověkem existuje. Podobných triků je přichystáno více. Bolševici chtějí přirozeně připraviti lidové sčítání tak, aby jim poskytlo materiál k úspěšné propagandě, třebas že se tím připravují o skutečné poznání poměrů sovětského obyvatelstva. A to ovšem nemůže prospěti ani národu, ani samým bolševikům.

Zajímavé číslice. Roku 1914 bylo v Rusku asi 800 tisíc úředníků. Podle knihy francouzského komunisty B. Suvarina (o Stalinovi) stoupl tento počet roku 1930 více než o 5 milionů. Jiný francouzský komunista M. Ivin, který v SSSR pracoval 11 let, vydal r. 1936 knihu „Ce qu' est devenue la revolution russe" (Kam dospěla ruská revoluce) a v ní tvrdí, že vzrůst třídy drobných úředníků v sovětech je prostě neuvěřitelný a že na 21 milion dělníků, připadá 8 milionů úředníků. Bylo by ovšem zajímavo věděti, kolik jest jich roku 1938, zvláště když bychom započítali úředníky v kolchozech, sovchozech atd. Tak si sotva představovali svobodný a neodvislý život lidstva původci prvních liberálně-revolučních myšlenek!

Situace jest jasná! Předseda Svazu bojujících bezbožníků, pověstný žid Jaroslavský-Gubelman, vypracoval patrně dle pokynů příslušných činitelů návrh stanov na organisování života náboženských obcí v SSSR. Uvádíme tu některé body těchto stanov: Do náboženských obcí smějí vstoupiti jen osoby starší 18 let. Dětem není dovolena účast na bohoslužbách a modlitbě vůbec, a také nesmějí vstoupiti do chrámů. Není přípustna také jakákoliv náboženská výchova dětí.

Chrámy a modlitebny, ať dříve či nově vystavěné, nemohou patřiti náboženským obcím, nýbrž zůstávají vždy majetkem státu, který je pouze pronajímá věřícím a může kdykoliv tento nájem zrušiti.

Náboženské obce nesmějí připouštěti, aby jejich členové si navzájem pomáhali, ani náboženské obce nesmějí pomáhati svým členům. Jest jim zapovězena organisace jakýchkoliv výdělečných spolků, nesmějí zřizovati jídelny a poskytovati komukoliv jídlo. Mají zakázáno poskytovati lékařskou pomoc, zařizovati knihovny, čítárny a

pod. Nesmějí míti knih, které nemají bezprostředního vztahu ke kultu. Společné studium náboženských knih, organisace biblických, literárních a výchovněvědeckých kroužků je též zapovězena. Pro každou bohoslužbu bude třeba žádati pokaždé o zvláštní dovolení.

Jakýkoliv majetek, na příklad zvony, koberce, nábytek a pod. — všechno má býti dáno k disposici národnímu komisariátu financí. Předměty, které mají historickou anebo uměleckou cenu, se odevzdají komisariátu národní osvěty. Předměty kultu, jako ikony, korouhve, bohoslužebná roucha a pod. — patří místním fondům „kultových movitostí", a náboženské obce si to mohou jen za poplatek vypůjčiti.

Věřícím k disposici zůstávají pouze svíce, kadidlo, olej a peněžní hotovost v pokladně. To je tedy ta celá náboženská svoboda sovětská posledního data!

Sovětské anekdoty: „Jak se vám daří?" ptá se jeden Moskovjan druhého. „Podobně jako tramvaji č. 27," odpovídá pohotově tázaný. „Jak to myslíte?" „Jednoduše tak: jezdím z Taganky na Lubjanku a z Lubjanky v Butyrky," zní odpověď. (Taganka, Lubjanka a Butyrky jsou zároveň názvy moskevských ulic a vězení.)

*

„Jak se vám daří v Moskvě?" „Ach, tak, jako v autobusu. Jedni sedí a druzí se třesou..."

*

Důstojník kráčí mimo paláce GPU na Lubjance a odvrací se. „Proč se odvracíte?" ptají se ho. „Nerad se dívám do budoucnosti..."

POLSKO

Katolická mládež ze slezského Opolska konala počátkem letošního července (3. VII.) pouť na „Chelmské hoře" sv. Anny, o níž byl po slavných bohoslužbách pod širým nebem posvěcen nový prapor Svazu této mládeže. K tisícové účasti mládeže z kraje opolského se připojily též delegace mládeže ze všech krajů Německa, obydlených Poláky, a také s nadšením byly přijaty „Prawdy Polaków", vyhlášené na velkém kongrese Poláků v Německu, tohoto znění: Pravda první: Jsme Poláci! II. Víra našich otců je věrou našich dětí! III. Polák Polákovi bratrem! IV. Polák denně slouží svému národu! V. Polsko je naší matkou, o matce se nesmí špatně mluvit!

To jsou naše pravdy! Na nich budujeme svůj život, podle nich budeme pracovat i bojovat pro věc Polsky v jednotě s celou společností polskou v Němcích... Prací a bojem našich otců a předků jsme spiati s otcovskou zemí slezskou. Na té zemi chceme pracovat a dědictví po otcích rozmnožovat...

Tato resoluční prohlášení opolské mládeže přijatá o pouti u sv. Anny, odpovídají svým žhavým nacionalismem sousednímu ztřeštěnému šovinismu německému a osvětlují zřetelně „přátelský" poměr polsko-německý!

Práce unijní v Polsku setkává se nejen s otevřenými nepřáteli, kteří ji posuzují z protikatolických nebo čistě světských zvláště politicko-egoistických zájmů, ale též s neporozuměním i dobrých jinak katolíků polských. Tak píše na př. v „Przeglondu Katolickim" (č. 15) St. Podgórski, že akce unijní zasluhuje se stanoviska státního i národního podpory polské vlády a podotýká, že „nejprostší a nejlépe odpovídající římsko-katolické Polsce byla by otázka rozpovšechnění obřadu latinského", že však z oportunistických ohledů, aby se neztěžoval návrat, je třeba se utéci o pomoc vhodně Římem předvídaného obřadu byzantsko-slovanského", který by, „uspokojuje opticky (zdánlivě) východní kulturu místního obyvatelstva, vytvářel duše podle vzoru kultury západní". — Divte se potom, jestliže pravoslavné „Slovo" varšavské (17. IV.) podezřívá Řím z nepoctivého úmyslu, jako by východního obřadu jen zneužíval k dočasnému získání východních křesťanů! Tak poškozuje velmi těžce buď neznalost upřímné lásky Říma k obřadu východnímu, tolikrát už projevené posledními papeži, anebo lehkomyslné psaní o věci, jejíhož významu nechápe!

K násilnému odstranění běloruských OO. mariánů z jejich kláštera v Druji, o němž jsme posledně referovali, zaujal velmi kritické stanovisko polský jesuita P. Jan Urban v unijním dvojměsíčníku „Oriens" (čís. červenec-srpen). Vidí v tomto činu porušení 20. článku polského konkordátu, který sta-

noví: „V případě, kdyby vláda republiky měla uvésti proti některému knězi výtky vzhledem k jeho činnosti jako se příčící bezpečnosti státu, přednese příslušný ministr zmíněné výtky ordinariovi (biskupu), který v dohodě s týmž ministrem učiní během tří měsíců potřebné opatření. Kdyby se ordinarius a ministr neshodli, svěří apoštolská Stolice rozřešení té záležitosti dvěma duchovním, které k tomu sama určí, a dvěma delegátům, a ti pak se dohodnou na posledním rozhodnutí!" Těchto jasných předpisů konkordátu vůbec polské úřady nedbaly, nařídily prostě odchod běloruským řeholníkům, a když se tito odvolali k vojvodovi a k ministerstvu vnitra, že bez příkazu svých církevních a řeholních představených nesmějí opustit své stanoviště, byli jednoduše autem násilně odvezeni!

Nepatrná ves Čajkovice mezi Lvovem a Samborem stala se cílem dosud asi 150.000 návštěvníků z blízkého i vzdáleného okolí od té doby (koncem asi minulého roku), co se v ukrajinském tisku rozšířily zprávy, že se na okenní tabulce skla (velikosti asi 25 cm krát 25 cm) v domku Jakuba Horodyského objevil obraz Matky Boží s Ježíškem. Obraz je viditelný s obojí strany z venku (positiv) i zevnitř (negativ) domku, takže mohl býti i ofotografován. Představuje Matku Boží držící Ježíška na levé ruce a nad pravým ramenem vystupuje rukojeť meče vraženého do její hrudi. Obrysy tváře i prstů jsou nejasné, ale kolem hlavy Matky Boží i Ježíška jsou viditelny zlatozáře (aureoly) a na hlavě Panny Marie nadto je viděti i větší korunu. Po bocích obrazu se rýsuje ornamentika sloupků, oblouků a rostlinných motivů. Zdaleka viděný obraz vypadá dosti slabě, ve světle slunečním nebo na pozadí svíček či lidských tváří se úplně ztrácí. Nejlépe je viditelný v zaclonění; tu je možno pozorovat i hru barev. Velmi záleží však na stanovisku pozorovatele, takže někteří návštěvníci vidí jen čisté sklo, jiní zase jen všeobecné obrysy nebo jen barevné plochy. Církevní úřad (řecko-katol. ordinariát v Přemyšlu) dosud se o tom zjevu nijak nevyslovil. V tisku se však už objevily úsudky některých inteligentů. Tak na př. v „Ukraińskim Beskidě" prohlásil dr. Konstantin Čechovič, profesor lvovské theologické akademie, obraz za zázračný, stejně jako je o tom přesvědčen místní řecko-katolický farář O. Kmit a lvovský spisovatel apologetický dr. Kostelnik. — Obraz Panny Marie na okenní tabulce z doby napoleonských vpádů do Tyrol uctíván je dodnes v Absam nedaleko Inšpruku.

Z ruchu unijního. Farnost východního obřadu v Albertýně má nyní 747 duší. O prohlubování duchovního života farnosti albertýnské svědčí nově založené Mariánské družiny mužské i ženské východ. obřadu. Členové a členky tak zv. „Krucjáty Eucharystycznej" (Křížového tažení euch.) dostaly nyní organisační uniformu (čapky, pelerinu, resp. sukénku).

V diecési pińské je nyní stav duchovenstva byzantsko-slovanského obřadu tento: světských kněží 14, řeholních 5, řeholní jáhnové 2, řeholních bratří 9 a sester 24.

Na území lublínském zrušily polské úřady několik desítek pravoslavných svatyň, které byly otevřeny bez vládního povolení v těch místech, kde se část pravoslavného obyvatelstva vrátila k víře svých otců a kde tedy vznikly farnosti katolické (Hola, Kostomloty, Horodlo, Kodeň atd.). Věřící zrušených pravoslavných farností nelegálních byli odkázáni na nejbližší fary státně uznané. Protesty církevních úřadů pravoslavných proti rušení jejich svatyň u vlády polské vyzněly dosud naprázdno!

Pravoslavný biskup Symon byl delegován varšavským metropolitou Dionysiem k visitaci několika vsí na Lemkovščině, které buď zcela nebo částečně odstoupily od jednoty s katol. Církví a přešly na pravosláví. Při té příležitosti měl posvětit nové pravoslavné „cerkve" a také uctít zvláštní vzpomínkou „mučedníky" talerhofské. Tak mají hříchy starého Rakouska stále ještě oživovat nešťastnou myšlenku „ruské" víry!

Na nedávné synodě polské evangelicko-reformované církve (kalvínského vyznání) ve Varšavě konstatoval superintendent Skierski jak pokles počtu věřících kalvínského vyznání, tak i celkovou náboženskou lhostejnost, již nazval vnitřním odumřením, duchovními souchotěmi pustošícími jejich církev. Důkazem úpadku polské kalvínské církve je také naprosté mlčení,

kterým přikryla varšavská synoda otevřenou ránu svého církevního života, pověstnou rozvodovou praksí kalvínské církve vilenské. Orgán kalvínské církve polské „Jednota" (čís. 12), nazývá vilenské rozvody vředem otravujícím a pohoršujícím, který vhání poctivému evangelíkovi rumenec studu do tváře vůči jinověrcům. A ten vřed nesměřuje k vyhojení, nýbrž jeho chorobný zánět se šíří ještě dále a stále s větší mravní bezohledností. — Jenomže mlčením synody, nejvyššího církevního orgánu, se hnisající rána na těle kalvínské církve nevyléčí, zvláště když její příčina vězí v „krvi" církevního organismu kalvínství!

Společný pastýřský list k 950. výročí pokřtění Ruska vydali řecko-katoličtí biskupové haličské provincie. Děkují v něm především Bohu za dar křesťanské víry, který učinil jejich národ lidem Božím a národem kulturním. Církev Kristova to byla, která udržela národ ruský v přečetných těžkých dobách minulosti i přítomnosti. Pokřesťanění Rusi se stalo v době, kdy ještě Církev nebyla rozdělena, takže byla přivtělena sv. Vladimírem k celému tehdejšímu křesťanskému světu s nejvyšší hlavou římským papežem. Bohužel, jako už v rodině sv. Vladimíra došlo k bratrovražednému boji, jehož obětí se stali sv. Boris a Gleb, tak nechyběly tyto smutné zjevy neshody v dějinách Ruska nikdy. Jako těžký kříž nese ruský národ svojí roztříštěnost až dodnes, ale v naději, že tak splní úlohu určenou jemu Boží Prozřetelností v apoštolátu křesťanské víry. — Pastýřský list zve k společné oslavě svatovladimírského jubilea i všechny biskupy a lid řecko-katolického obřadu na Podkarpatské Rusi, v Jugoslavii, Spojených státech severoamerických, v Kanadě, Rumunsku a v Brasilii; aby tak manifestovali jednotu náboženského odkazu svatovladimírského; vybízí dále k důkladnému studiu ruských církevních dějin. Nestranná dějinná pravda bude připravovati cesty sjednocení Církve, bude též posilovati náboženské uvědomení sjednocených věřících. Láska k nesjednoceným bratřím bude se varovati všeho, co by mohlo zvětšovati nedorozumění. Za trpící bratry v sovětském Rusku třeba se modliti, aby vytrvali v odkazu sv. Vladimíra a dočkali se radostné svobody. Světlý příklad velikých biskupů: metropolity Isidora, sv. Josafata, metropolity Josefa Rutského a přemnohých mučedníků za víru na Bílé Rusi, Podlesí, Cholmsku a jinde září k následování. Pastýřský list podepsalo 7 biskupů řecko-katolických z Ruska, chybí podpis apoštol. administrátora na Lemkovščině.

Jesuité východního obřadu pracují neúnavně na poli unijním v Dubně a ve Vilně mezi pravoslavnými a na misijní stanici v Albertýně u Slonimu. Narážejí přirozeně na přečetné překážky, z nichž nejbolestnější a nejnebezpečnější jest neporozumění a lhostejnost, které je nechávají v bídě a nedostatku hmotném, vydávají je do rukou věřitelů mnohdy hodně nemilosrdných. A přece ty dluhy, které byli nuceni dělati, brali na sebe chudí řeholníci jen proto, aby neutrpěla Boží věc, svatá myšlenka jednoty Církve. Tak na př. zbudovali v Albertýně minulého roku s velkými obtížemi cerkev i kostel, aby vyhověli věřícím obojího obřadu byzantsko-východního i latinského. Těmito stavbami se však finančně tak zatížili, že jim každou chvíli hrozí soudní nepříjemnosti. Stanice albertýnská byla jedním z prvních ohnisek unijní práce v Polsku, budovalo ji nadšení prvních unijních průkopníků (jmenujeme jen P. Ant. Donbrowskiho T. J., známého z Velehradu), v Albertýně našli útočiště naši první čeští jesuité východ. obřadu (odchovanci apoštolské školy velehradské Fr. Olšr a B. Horáček). — Nesmíme tedy ani my dopustiti, aby unijní dílo budované s takovými obětmi bylo podkopáno, nebo se i dokonce zhroutilo nepochopením a lhostejností těch, kteří mají peníze na všechno možné, jenom ne pro věc Boží! Prosíme naše milé čtenáře, kteří chápou myšlenku sv. jednoty Církve, o dobrotivou a štědrou podporu pro misijní stanici albertýnskou!

Kult slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje v polském Slezsku dostává nové náboženské podněty. Na jaře letos byl posvěcen ke cti sv. Cyrila a Metoděje filiální kostel v městské čtvrti Zalęska Holda farnosti Katovice-Zalęže. Ve farnosti Knurów (okres Rybnik) stavějí též nový kostel farní ke cti týchž sv. apoštolů slovanských. Už před válkou zbudoval zasloužilý prelát Ludvík Skowronek ve farním

kostele v Malé Dąbrovce boční oltář ke cti sv. Cyrila a Metoděje. Veliký ctitel našich sv. apoštolů P. Kozielek, podávaje tyto radostné zprávy ve lvovské „Gazetě Kościelné" (č. 30.), připomíná, že se v pohraniční diecési slezské víc a více šíří kult slovanských apoštolů, kteří byli už před tisíci roky útočištěm katolické víry proti náporu německé politiky, sahající už tenkráte až do Slovenska (do Nitry). Jistě časová připomínka pro katolickou Polsku i pro nás!

JUGOSLAVIE

Jak „misijně" pracuje srbský „Misijonar", věstník „Svazu pravoslavných bratrstev Národní křesťanské jednoty?" V článku „Na rimskim putevima" (čís. 9) popírá universalismus katolické Církve a vytýká jí, že je vlastně úzkoprse italská. Proč? Poněvadž prý slovinské menšiny v Istrii nemají práva vyznávati svou víru v rodném jazyku, poněvadž ani jeden Slovinec nebyl dosud papežem, nýbrž jen Italové, a poněvadž... katolická Církev za poslední války v Habeši hrála tak smutnou a tragickou úlohu! — Je pravda, že Slovinci trpí pod nadvládou italskou násilnou italianisací (poitalštěním), ale to je dílo nikoliv papeže, nýbrž diktátora Mussoliniho, s kterým právě pravoslavný ministerský předseda Stojadinovič uzavřel přátelství; a když se měli jugoslavští katolíci uplatniti u Vatikánu právní dohodou, konkordátem, znemožnilo jej právě běsnění srbského pravosla ví! Stanovisko papežovo za habešské války — a jedině papež je tu směrodatným zástupcem katol. Církve — je dostatečně vyjádřeno papežovým výrokem: „Rozptyl, Bože, národy, které chtějí válku." - Na celém světě je znám poměr neohroženého papeže Pia XI. ke všem tyranům — i k Mussolinimu — jenom „Misijonar" může hřešit na srbskou zaujatost proti Římu. A jen touto zaslepenou zaujatostí možno si vysvětliti „Misionarovu" chválu hrvatských protestantů jako zastánců národa.

O časových úkolech ACM v hrvatském katolickém životě píše z Dubrovníka Don Spasoje Fabris (viz „Katol. listy", čís. 32). Očekává od ACM především šíření unijních snah, a to jak modlitbou, tak i almužnou a vhodnou tiskovou propagandou. Upozorňuje zvláště na vliv malých (dinarových) brožur, které se už v katol. veřejnosti hrvatské osvědčily („Svijetla", Katol. Mala knjiga, Misijska Biblioteka — po dinaru). Měly by vděčnou látku, kdyby přinášely na př. životopisy ruských konvertitů. Příkladu dubrovnických OO. dominikánů, kteří zavedli na svém bohosloveckém ústavě vyučování ruštiny, měly by následovati i jiná bohoslovecká učiliště, zvláště řeholní, byla by to příprava pro budouci práci unijní. ACM by mohl vydávati také vhodné promluvy a přednášky pro „svátek církevní jednoty", jak se to dělá pro „dni misijní" a pod. Třeba je také obeznamovati hrvatské katoliky s unijní činností Sv. Stolice římské, s různými pokusy o sjednocení, s velehradskými sjezdy unijními, podporovati účast na nich, studovati křesťanský Východ, zajímati se o práci byzantologických kongresů, oživiti památku hrvatských unijních pracovníků (O. Markoviče), seznamovati se katolickými poměry v Bulharsku, Rumunsku, Řecku a Turecku a připravovati tam cestu i hrvatským řeholníkům a řeholnicím, více si všímati bratří sjednocených doma i za hranicemi a používati k šíření myšlenky ACM co nejvydatněji katolického tisku.

Záhřebský arcibiskup dr. Stepinac uveřejnil v ordinariátním listě (viz „Katolički list", čís. 32) tento oběžník: „Poněvadž se v poslední době vždy více mluví o parlamentních volbách a ve spojení s nimi o různých kombinacích, uvádím kněžstvu záhřebské arcidiecése toto ve známost: Žádný kněz záhřebské arcidiecése, ať činný či pensionovaný, ať je v kterékoliv službě — nebude moci v těchto volbách kandidovati — bez ohledu na to, jakou stranu nebo skupinu míní zastupovati ve volbách. Proto, kdyby došlo k volbám, nechť se žádný kněz neobrací sem o povolení ke kandidování, poněvadž povolení takového nedostane!"

V Bělehradě byl zahájen 1. (14.) srpna t. r. druhý sněm zahraniční pravoslavné církve ruské za účasti duchovenstva i laiků. Smířlivá nálada letošního jubilea svatovladimírského naplňuje pravoslavný věřící lid nadějí, že sněm odstraní především smutnou roztržku pařížského exarchátu metropolity Jevlogia s církevním ústředním

srěmsko-karlovickým. Zatím ovšem přibylo i mnoho jiných těžkých otázek (na př. rozkol v pravoslavném metropolitním kruhu severoamerickém) i starostí praktického života církevního (osudy ruského pravoslaví v Německu, v Polsku a pod.), jimiž se musí sněm bělehradský zabývat. Biskupský pravoslavný synod jmenoval celou řadu významných laiků ze zahraničí členy sněmu, pro případ, že by některému z nich nebylo možno se súčastniti sněmu, povolá biskupský synod náhradníky z Jugoslavie. Po zahájení sněmu v Bělehradě odjeli jeho členové vlakem do Srěmských Karlovců k sněmovním poradám.

BULHARSKO

Hlavní město Bulharska, Sofia, začíná dohánětí kulturně, co bylo zanedbáno za nepříznivých poměrů minulosti, jednak ještě za nadvlády turecké, jednak též za posledních válek osvobozovacích. Ač její nádherná katedrála sama by stála za návštěvu Sofie, přece první dojem, kterým hlavní město Bulharska uvítalo cizince, byl až do nedávna v předměstské čtvrti mezi nádražím a středem města hodně vesnický jak neúpravností cest, tak i chudobou a nevýstavností budov. Nyní přichází radostná zpráva, že město Sofia chystá monumentální stavbu lidové knihovny, která má předčiti svou velikostí i moderním zařízením všechny knihovny jihoevropských států. V jejích prostorách bude místo pro 2.5 milionů knih, bude tam velká čítárna a též řada místností studijních a výstavních. Požehnání míru na balkánském polostrově přináší zřejmě krásné ovoce. Bohužel, že někdejší balkánská nejistota válečná se tlačí do severnějších částí střední Evropy — vlivem podobných hesel válečné výbojnosti, jež kdysi vedly mohamedánské hordy turecké k nadvládě nad slovanským Balkánem!

Katolický obzor.

Doma.

SLOVENSKO

Rozjitřená doba vášnivých bojů národnostních a politických neušetřila ani pokojného soužití katolického kněžstva na Slovensku. Různá příslušnost politického stranictví se vybíjí polemikami ve veřejném životě i v tisku tak nešťastnými, že nesmírně poškozují autoritu duchovenstva vůbec a působí oprávněné pohoršení věřícího lidu. Proto právem se ozval veřejným projevem o této smutné věci trnavský biskup dr. Jantausch, který mezi jiným praví: „Mnoho je nepřátel křesťanské pravdy, kteří chtějí rozbíjeti lidskou pospolitost... A kdo může dáti lepší zbraň do rukou nepřátel Církve, ne-li oni kněží, kteří svým chováním jitří statečné lidi? Odkud dochází k tomu, že v politických denících a týdenících útočí oni i na osobní vlastnosti svých oltářních bratří? Povinni jsme spíše se spojovati v lásce sv. Petra a v horlivosti sv. Pavla pro křesťanskou věc! To je pole katolického činu, to je aréna naší působnosti! Kdo z kněží povstává proti svému bratru, ba i proti svému církevnímu představenému... velmi daleko je od úmyslů sv. Petra a Pavla... Bořit bezdůvodně autoritu, a to pro věci podřadné, je hříchem neodpustitelným." — Je už nejvyšší čas, že církevní vrchnost zasáhla energicky do rozvášnění třebas i politického!

Za hranicemi.

ŘÍM

Ústavní chrám sv. Antonína při ruské koleji v Římě je zároveň farním kostelem asi 50 katolických Rusů východ. obřadu žijících v Římě. Je to asi šestina všech římských Rusů, z nichž nedávno pět složilo vyznání katolické víry a tři se k tomu připravují. Jednou za měsíc se konají v kostele sv. Antonína konference z oboru filosofického, literárního a uměleckého. Přednášívají též pravoslavní odborníci. Tak nedávno měla přednášku Tatjana Suchtinova, dcera ruského spisovatele Lva Tolstého.

V ruské koleji římské má své sídlo též „Sekretariát boje s komu-

nistickým atheismem", který vydává v několika jazycích informační věstník „Lettres de Rome" za redakce jesuity P. Josefa Ledita (který se učil na Velehradě česky). Tento Sekretariát sebral zajímavý materiál o bezbožecké propagandě v různých zemích, na jehož základě uspořádal pak letos výmluvnou výstavu bezbožecké a komunistické literatury, obrazů, plakátů a statistik a pod. Tak najdete na př. v jedné výstavní místnosti jména a data o 1321 kněžích-řeholnících ubitých v rudém Španělsku. Taková výstava mluví ovšem nejpřesvědčivěji o nebezpečí a zkáze bezbožeckého bolševismu!

Sv. Otec žádá přísnou disciplinu, zvláště v řeholích. Ve své promluvě k členům generální kapituly OO. kapucínů zdůraznil Sv. Otec Pius XI. potřebu přísnosti a disciplíny, která udržuje v řeholích a klášterních rodinách plnost jejich života. „Bez disciplíny bude tam také život, ale ospalý, bezmocný, mdlý... Bohužel, je ovzduší naší doby přeplněno zásadami, které vyznačuje nedostatek disciplíny a poslušnosti, a tato atmosféra proniká, bohužel, i do řad kněžstva. Pečujme proto pilně o zachování disciplíny, bez níž právě nic nezůstane pro chválu Boha, čest Krista a spásu duší. Přísnost je vůbec potřebna v disciplině, ale nade vše při výběru členů; a jestliže by kdo myslil, že jste nadmíru rigorosní (přísní), zplnomocňujeme vás k osvědčení: Papež tak chce! Neboť s našeho stanoviska a u vědomí naší odpovědnosti dovedeme právě oceniti potřebu této přísnosti. Máme už za sebou dosti dlouhou správu Církve, čili dosti dlouhou zkušenost, která nás učí, že k zachování posvátnosti náboženského života je třeba dbáti přísnosti, a zvláště při výběru členů, když-tě milost Boží pomáhá, ale neruší přirozenosti, nýbrž naopak jí potřebuje a v ní se vtěluje. Zbývá tudíž absolutní nezbytnost boje, který v náboženském životě jest ještě hodně obtížnější nežli v jiných poměrech. Proto je třeba se míti na pozoru před nebezpečími a oddalovati je tím, že se také zbavujeme toho, co se nazývá životním balastem.

Je bolestnou pravdou, které nás učí zkušenost, že ve společnostech malých jsou — a nemožno se tomu vyhnout — činitelé nepořádku. Proto řeholní rodina právě tehdy, když směřuje ke svému zvětšení a ne zmenšení, nesmí toužiti po vytvoření masy (množství). Řeholní rodina se musí skládati jen z vybraných vojáků; je tedy nutna ona přísnost při výběru, aby se vybírali jednotlivci bez oněch vad charakteru z té prosté příčiny, že se při sloučení lidí dobré vlastnosti hromadně nepřebírají, nýbrž každý jednotlivec si zachovává své. Ale naproti tomu, jsou-li tam nedostatky, ty se hromadí a přebírají, a tu je nemožno ve společnosti vyhnouti se nepořádku."

ANGLIE

„Klub levicové knihy" (Left Book Club) rozšiřuje už delší dobu nejen v Londýně, nýbrž i v kraji krajně radikální a volnomyšlenkářskou literaturu (knihy, brožury, letáky a pod.) za cenu velmi sníženou a tak vyvíjí vysoce škodlivý vliv na anglickou veřejnost. K paralysování tohoto vlivu se utvořil nyní „Klub pravicové knihy" (Right Book Club) k šíření dobré knihy; tento klub vydává také zvláštní věstník (buletiny), informuje o cenných vydavatelstvech a dal podnět k zakládání jednotlivých debatních skupin, kroužků přátel divadla, kursů pro pořádání přednášek a j. — Nerovný je tento zápas dobra a zla na poli tisku i v Anglii proto, že radikální a nevěrecký tisk je tu podporován mezinárodní organisací bezbožeckou, na niž na př. sovětské Rusko obětuje závratné obnosy peněz vyzískaných státním kapitalismem komunistickým. Při tom nezapíráme nijak malé pochopení katolíků pro význam tisku! V Anglii jsou na tom ještě líp než u nás!

BELGIE

Internát sv. Jiřího v Namur v Belgii pro výchovu ruských hochů založil hned po světové válce francouzský jesuita P. Baille, který se ujal nejprve v Cařihradě (r. 1919) skupiny ruských hochů, uprchlíků z vlasti; r. 1923 se s nimi přestěhoval do Marseille a brzo nato do Namur. Výchova internátu sv. Jiří spočívá na zásadách katolické pedagogiky, i když jeho chovanci jsou pravoslavní. A přes to jejich počet vzrůstá. Mnozí z nich už ukončili universitní studia a budou jistě elitou ruské inteligence, jestliže ne katolické, tož

jistě aspoň prosté mnohých protikatolických předsudků. Tři odchovanci namurského internátu se stali katolickými kněžími a působí už mezi svými rodáky. Správu internátu po P. Bailleovi vedou nyní P. Richter a P. Willcock (účastník posledního sjezdu unijního na Velehradě). Chovance internátu učí P. Willcock také angličtině; zapracovává se tu do vedení ústavu, aby mohl řídit podobný internát ve východoasijském městě Šanghaji, kam se má odebrat na pomoc P. Javorkovi, T. J., východ. obřadu, v práci mezi ruskými emigranty.

Počátkem července t. r. vypravil se do jižní Belgie na misie mezi tamější slovenské horníky dr. P. Makoš, prof. uč. ústavu ze Spišské Kapituly. (Viz obrázky v textu.) Na obrázku vidíme jej v Maurage před budovou slovenské doplňovací školy uprostřed slovenských dětí s paní učitelkou Aurel. Barbuštiákovou. Bylo to právě v den, kdy dr. Makoš cvičil zpěv pro bohoslužby příští neděle (10. července) a kdy přišel se do Maurage také rozloučit P. Ed. Křivánek S. J., který během posledního roku několikrát navštívil naše krajany v oblasti uhelné pánve Mons-Charlerois. Doplňovací slovenská škola dr. Mil. Hodži je jedna ze čtyř slov. doplňovacích škol, které byly otevřeny počátkem tohoto roku v Belgii. Navštěvuje ji 110 slov. dětí. Počet škol však daleko nevyhovuje potřebám našich krajanů, jichž žije ve zmíněné uhelné pánvi asi 9000. V červnu t. r. byl tam na inspekci min. rada dr. Folprecht, aby se na vlastní oči přesvědčil o potřebách našich krajanů, hlavně Slováků, kteří tvoří hlavní část naší kolonie a zařídil, čeho je třeba, aby všem našim dětem dostalo se alespoň nějakého vzdělání v rodném jazyku. Jisto je, že budou otevřeny nové doplňovací školy, dostanou slovenské učitele, ale budou tam příštím rokem bez kněze... Není zatím v Belgii nikdo z kněží ať Čech či Slovák, který by k nim mohl pravidelně dojíždět.

Dr. Makoš mezi Slováky v Maurage v Belgii.

FRANCIE

Obnovením slibu, kterým právě před 300 lety zasvětil francouzský král Ludvík XIII. sebe i celý svůj národ ochraně a přímluvě P. Marie, vyvrcholil letošní mariánský sjezd konaný v Boulogne sur Mer. V basilice P. Marie obnovilo ten slib na 300.000 otců rodin ze všech stavů a z krajů Francie pod vedením předsedy Národní Ligy Katolické, gen. de Castelnau a knížete Ksavera Bourbonského z Parmy za přítomnosti celého francouzského episkopátu s papežským legátem kard. Lienartem v čele. Neobyčejným dojmem působil onen okamžik při pontifikální mši sv., kdy přistoupila k oltáři skupina osmi hochů zastupujících všechny stavy národa, od syna dělníkova až do mladého Hugona de Bourbon, potomka francouzských králů, a přinesla na podušce francouzských barev zlaté srdce jako

symbol oddanosti francouzského národa pod ochranu P. Marie. Votivní tento dar bude po skončených slavnostech v Boulogne uložen ve svatyni P. Marie v Lurdech.

Duch času. Katolický deník francouzský „La Croix" zaznamenal nedávno tuto příhodu: Na autobusové stanici v Paříži stojí kněz s Nejsvětějším na prsou. Pospíchá k těžce nemocnému. Kolem něho se tísní množství dělníků čekajících na autobus. Konečně přijede vůz; „obsazen". Ale kněz musí co nejdříve se dostati k svému nemocnému. Rozhrne tedy plášť a ukáže rochetu a bursu (schránu pro nejsv. Svátost!). „Čeká mne na smrt nemocný!" — „Vstupte!" Nikdo neprotestuje! Tichne rozhovor, noviny se odkládají: Bůh je tu! Jeden dělník z červeného předměstí pařížského vystupuje z autobusu: „Pane faráři, račte zde na mé místo!" V autobusu ticho a klid. Lidé v myšlenkách! Na své první sv. přijímání? Na poslední? Dlouho to trvá. Konečně dospěje kněz na svou stanici. Odcházeje zdraví a děkuje. „Nemáte zač děkovati; to je to nejmenší, co jsme mohli učiniti!"

Dr. Křivánek T. J. z Prahy loučí se s krajany v Belgii (Maurage.)

HOLANDSKO

Jedním z mladých průkopníků katolické renesance holandské je Anton van Duinkerken, vlastním jménem Wim Asselbrugs, který se stal vůdcem celé skupiny mladých průkopníků vystupujících literárně v časopise „De Gemeenschap". Má světový rozhled a je velikým filosofem, literárním kritikem a také výborným theologem a apologetou, ač je laikem. Dobře zná novou i klasickou a středověkou literaturu celé západní Evropy, překládal nejlepší spisovatele francouzské, anglické a norvéžské, šířil nové myšlenky, vydával sbírky svých básní, literární studie, antologie, psal novely, pojednání kulturní a sociologická, vydal sbírky moderních apologetických statí, jako na př. „Dnešní herese", „Katolický odpor", „Za ohnivou čarou" a j. Poslední jeho práce „Rozbité křesťanství", nedávno vydaná, staví van Duinkerkena po bok největších katolických spisovatelů přítomné doby, po bok Chestertona a Papiniho, podávajíc synthesi velikého dramatu křesťanstva v novém světě.

(Svoradov, 5—6.)

NĚMECKO

V mnichovské koleji sv. Ondřeje, jejímž ředitelem je známý benediktin dr. Chrys. Baur, vysvětil 13. července t. r. křižovacký vladyka dr. Dionysij Njaradi dva bohoslovce na kněze a jednoho na jáhna. Z nově vysvěcených kněží východ. obřadu jest jeden určen pro amer. Kanadu a druhý pro polské Vilno. Zájem německých katolíků o myšlenku unijní i za nynějšího náboženského útlaku se projevil v ob-

rovské účasti na východ. bohoslužbách v největším mnichovském kostele sv. Michala, při nichž biskup Njaradi udílel kněžské svěcení. Nebyla to však jen plochá zvědavost, která do posledního místečka naplnila chrám sv. Michala (může pojati asi 6000 lidí), nýbrž zbožná účast, která sledovala jak východ. svatou liturgii, tak i obřad svěcení s knížečkou německého překladu obou posv. úkonů v ruce a která přivedla na 250 věřících k sv. přijímání po východním obřadu. Kolej sv. Ondřeje v Mnichově má také tu zásluhu, že její představení konají východní bohoslužbu a vhodné přednášky po jednotlivých městech, nejen aby o ni budili zájem, ale i šířili poznání křesťanského Východu. Němci mají už také notové vydání východní liturgie s německým přepisem a naučí se dokonale liturgickým zpěvům východním. Takový „den východní církve" ohlášen v Řezně.

Hitlerismus tvrdí, že z rasy nordické pochází německý národ, který je „národem pánů" (Herrenvolk). Podle prof. Halbana, odborníka v učení nacistickém, záleží ono „vyvolení" německého národa ve třech zásadních bodech; jsou to: a) bezohledná povýšenost německého národa nad jinými; b) odtud plynoucí právo bezohlednosti vůči slabším; c) snaha o naprostou nezávislost na cizích vlivech. Zvláště utvoření vlastního náboženství je potřebné jako prostředek disciplíny a boje. Proto musí hnutí národně-socialistické v Německu — podle zásad ohlášených Rosenbergem v Melborgu — přijati formy náboženského kultu. — Dějiny Zjevení Božího však učí, že neobstála modla pohanského boha Dagona vedle Hospodinovy archy úmluvy. A ruka Páně není ukrácena!

O nacistickém kredu (vyznání víry) obšírně pojednal katol. novinář Jindřich Rosa v časopise „Civilta Cattolica". Zdůrazňuje tam, že si všichni ani neuvědomují, jak hluboký a zásadní rozdíl zeje mezi nacismem a katolictvím. Jestliže zanalisujeme (probereme) základní „dogmata" představitelů hitlerismu, vyplývá důsledek, že v říši Hitlerově není vlastně místa pro Kristovu Církev. Třeba to jasně říci. Neboť při bližším šetření snadno lze zjistiti, že nacismus je vlastně „genotheism", t. j. lžináboženství zbožňující rasu a národ. Vláda je nástrojem národně-socialistického „světového" názoru. I náboženství má býti jen prostředkem k prohloubení jednoty národa. Nikoliv národ (Volk) má se říditi zásadami náboženství, ale náboženství třeba vytvářeti podle cílů a tužeb lidu. V říši národně-socialistické nemá jednotlivec vůbec žádných práv. Všechno směřuje k tomu, aby vláda uvedla všechny obory života do totalismu... Ovšem i katolictví uznává „totalismus" jistého druhu. Je to totalismus přikázání Božích závazných pro všechny lidi bezohledně: velké i malé, vládnoucí či ovládané, hlavy korunované či nekorunované, bohaté či chudé. Tento totalismus je však takový, že neporušuje práv celku, uznává a chrání práva jednotlivců a řídí dobro celku i jednotlivcovo nejvyšším právem Božím.

NĚMECKO (RAKOUSKO)

Jakýsi „Missionsfreund" všímá si v salcburské „Katholische Kirchenzeitung" misijního díla v severovýchodní Evropě, t. j. na polských kresách. Ze způsobu psaní je patrno, že na kresách vůbec nebyl a také misijní práci líčí prostě jen dle své fantasie, bagatelisuje poctivé námahy misionářů, takže se nemůže po pravdě nazvati jejich přítelem. Zvláště proto ne, že nesprávně píše o cizích misionářích „francouzských a belgických řeholnících", kteří se prý nedovedou orientovati v tamějších poměrech. Přinášíme současně článek o takové činnosti „cizích misionářů" v Polsku, o východní větvi holandských kapucínů; z něho je zřejmo, že „cizí misionáři" nekonají unijní dílo sami, nýbrž s pomocí domácích kněží-řeholníků znalých jistě poměrů své vlasti!

NORVÉŽSKO

V Odelstingu, norvéžském parlamentě, byl přijat 60 hlasy proti 48 zákon, jenž připouští i ženy k duchovnímu úřadu. Byl o to veden dlouhý a velmi zatrpklý boj mezi parlamentními stranami, z nichž církevně smýšlející se vzpíraly návrhu takového zákona, poněvadž jím viděly ohrožen sám pojem církve. Vítězství rozhodli socialisté, ač jinak prohlašují svůj nezájem o věci státní norvéžské církve protestantské.

AMERIKA

Zahraniční pravoslavná církev ruská ve Spojených státech severoamerických utvořila, jak jsme o tom svého času psali, sjednocený „metropolitní okruh" 11 biskupství s metropolitou Teofilem Paškovskim v čele a připojila se pod pravomoc ústředí ruské zahraniční církve v jugoslavských Sremských Karlovcích. Zdálo se, že mimo „metropolitní okruh" zůstanou jen malé odlomky zahraniční pravoslavné církve ruské jako „exarchát" patriarchátu moskevského (uznávající jurisdikci metropolity moskevského Sergija), odbojná církev „ukrajinská" a pod. Zatím došlo po delším jednání k zřejmé roztržce i uvnitř „metropolit. okruhu" tím, že byl na letošní květnové synodě metropolitního okruhu vyloučen z jednoty pravoslavné ruské církve (i z „modlitebního obcování") arcibiskup „filadelfský a karpatoruský", Adam Filipovič, jemuž byli podřízeni především karpatoruští vystěhovalci (většinou takoví, kteří přešli od církve řeckokatolické k pravoslaví). Mezi obviněními, které byly na synodě vzneseny proti arcibiskupu Adamovi, byla žaloba, že arcib. Adam zasahoval jurisdikčně i do jiných diecési, že rozhřešoval duchovní, které sám metropolita Teofil suspendoval a že vysvětil na kněze člověka třikrát ženatého. Definitivní rozsudek vynese však synod až po zprávě „vyšetřující" komise o nekanonickém postupu arcib. Adama!

ASIE

V městě Charbině v asijské Mandžurii vede apoštolskou administraturu sjednocených Rusů archimandrita (opat) Fabián Abrantovič z řádu OO. mariánů za spolupráce svých řeholních bratří O. Vladimíra Mažonase, Kosmy Nailoviče a Tomy Podiavy, z nichž poslední dva jsou už odchovanci ruské koleje římské, a za podpory bratří laiků. Kromě nich meškají v Charbině světští kněží: stařičký Zachariáš Kovalov, Pavel Portniagin a jáhen Rafael Kostiuk; všichni bývalí pravoslavní, kteří se sjednotili s katol. Církví. Práce charbinských kněží je hlavně věnována výchově mládeže. Na lyceu sv. Mikuláše, které má učební osnovu našich gymnasií, vyučují OO. mariáni a světští profesoři pod správou O. archimandrity. Žáků mají 150. Dívčí kolej (též s osnovou gymnasijní) vedou sestry voršilky východ. obřadu; navštěvuje ji 120 chovanek. Ředitelkou je s. M. Sliovska, někdejší ředitelka gymnasia ss. voršilek ve Lvově. Sestry františkánky mají zvláštní gymnasium, které navštěvují také pravoslavné děti. K OO. mariánům vstoupili minulého roku dva abiturienti do noviciátu.

Z východasijského bojiště.

Bývalý ředitel ruské koleje římské, P. Vendelín Javorka, T. J. náš slovenský rodák, neopustil ani za nynější japonsko-čínské války svého stanoviště jako správce kaple, kolem níž se soustřeďují Rusové východ. obřadu v Šanghaji. Válka mu jenom přidala práce. Utíkají se k němu nejen Rusové, nýbrž i Číňané, které musí jednotlivě poučovati o zásadách křesťanské víry. Poskytuje také duchovní útěchu obyvatelstvu v evropských koncesích. Nedávno byl raněn úlomkem japonské pumy z aeroplánu právě, když se modlil v kapli. V posledním dopise svým řádovým představeným píše: „Co jsme tu přetrpěli a viděli, nedá se popsati. Viděl jsem velikou (světovou) vojnu, ale neviděl jsem vojnu v milionovém městě... Žádné z evropských měst není tak hříšné, jako Šanghaj, kde každá vášeň má podnět, volnost, ukojení. Práce mnoho, méně chleba, peněz nedostatek. Při té velké bídě, hrůze a vojně nečiní lid pokání; když hřměla děla, byly otevřeny všechny dancingy (tančírny) a kabarety, a polonahé ženštiny tančily uprostřed dýmu — byly to evropanky." P. Javorka zamýšlí založit internát pro ruské hochy, stavební místo pro internát už dostal.

V Šanghaji otevřely počátkem letošního roku také irské sestry sv. Kolumbána, východ. obřadu, počáteční školu se 16 chovankami. Jejich takt získal brzo důvěru ruské emigrace, takže počet jejich chovanek vzrostl nyní na 39 a počátkem září se zvýší asi na 80. Sestry připravují své chovanky ke školním zkouškám, jiné zaučují prakticky do vedení knih. Dosud jsou však v domě najatém na 8 měsíců!

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

1. září 1938

začne vycházeti XXVII. ročník oblíbeného dětského časopisu

Pán přichází

Celoroční předplatné 2 Kč

Prosíme uctivě všechny vld. pány katechety o laskavé rozšiřování tohoto laciného a tak oblíbeného dětského časopisu

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Říjen 1938. Číslo 10.

Po patnácti letech

Fr. Jemelka.

Patnáctého výročí (29./9.) smrti zakladatele našeho časopisu, arcibiskupa Dra Antonína Cyrila Stojana, vzpomínali jsme letos ve vzruchu válečných příprav, v hodinách zatížených nejbolestnějšími obavami o budoucnost naší vlasti. Dílo, jemuž Stojan zasvětil celý svůj činorodý život, bylo dílo lásky v pravdě křesťanské, universální, katolické. Stojan miloval svůj národ pod zorným úhlem věčnosti. Chtěl jej míti lidem Božím. Proto tolik usiloval o jeho posvěcení. Proto především zveleboval Velehrad, Sv. Hostýn a všechna naše poutní místa, aby se stala duchovními ozdravovnami národa, proto horlil o rozvoj exercicií, prohloubení kultu eucharistického a zvroucnění úcty mariánské — v plně pochopeném duchu našich sv. apoštolů Cyrila a Metoděje.

Ve dvacátém výročí naší osvobozené vlasti jistě by radostí naplnila kněžské srdce Stojanovo dnešní nepopiratelná skutečnost, že národ ve svém celku vystřízlivěl z prvotních záchvatů rouhavé nevěry, jež kdysi i ve sněmovně vynutila hořké slzy starostlivým očím arcibiskupa-senátora. Stojan — jako apoštol prvních exercicií u nás — by měl radost především ze svého nejkrásnějšího pomníku, exercičního domu velehradského „Stojanova", který žije jeho duchem a tak úspěšně pokračuje v náboženské obrodě všech vrstev národa. Zaplesal by jistě nad obnovenou krásou velehradské basiliky, již ještě chudičkou a zapomínanou tolik miloval, vítal by vděčně nový rozkvět apoštolské školy velehradské v plné, veřejno-právné už gymnasium, šťastným by se cítil i jako zakladatel Apoštolátu, Akademie Velehradské a jako iniciátor unijních sjezdů velehradských, kdyby viděl dnes požehnaný vzrůst onoho hořčičného semene, jež s neúnavnou obětavostí zaséval kdysi na cyrilometodějském Velehradě.

Stojanova láska křesťanská i vlastenecká, které tolik leželo na srdci i blaho naší zahraniční emigrace, by dnes také s uspokojením naslouchala zprávám o rozvětvené a pravidelné péči krajanské nejen jeho Apoštolátu, nýbrž i nových organisací (Spolku sv. Rafaela, Krajanské péče, Spolku sv. Vojtěcha), jež nastoupila na pole činnosti jím u nás zahájené — za poměrů velmi nepříznivých. Stojana — krajanského misionáře ve Vídni i v zahraniční emigraci — zabolel by ovšem trpce dnešní tra-

gický osud našich zahraničních krajanů ve Velkém Německu, poněvadž v emigraci vůbec viděl pilíře mostů mezinárodní snášelivosti a sociálního vyrovnávání.

Mezinárodní sláva našeho velehradského unionismu, k níž vyspěl za otcovské podpory Stojanova nástupce, arcibiskupa Dra Leopolda Prečana, byla by dnes radostným zadostučiněním hlubokému Stojanovu přesvědčení, že není jiné cesty k jednotě míru a blahu všech národů — zvláště slovanských — nežli v pospolitosti obecné Církve Kristovy podle Spasitelovy prosby: aby všichni jedno byli.

Do temnoty dnešních mezinárodních lží a surového násilí září pravda a láska Stojanova života a díla jasem ideálů, jež nikdy neztrácejí cenu a jež jsou jeho velikým odkazem — nám i budoucím. V tom smyslu uctíváme nesmrtelnou památku Stojanovu v patnáctém výročí jeho smrti horoucí prosbou, která v těžkých dnešních chvílích tryská z hlubin obojí naší lásky: k Bohu i národu. „Dědictví otcův zachovej nám, Pane!"

Unijní apoštolát.

Dr. Boh. Spáčil, T. J.

Několik myšlenek o získávání a přípravě nových pracovníků pro vědecký a praktický apoštolát unijní poslal přední znalec unijních snah, bývalý profesor římského Východního ústavu Dr. Bohumil Spáčil, T. J., nyní ředitel filosofických studií řádových v Benešově u Prahy, prázdninovým poradám Cyrilometodějských horlitelů na Velehradě. Nemínil ovšem podati nějaké konkretní návrhy, nýbrž stanoviti spíše jisté předpoklady pro apoštolskou unijní činnost.

1. Především třeba stále zdůrazňovati, že unijní činnost je v pravém slova smyslu apoštolátem. Zdá se totiž, že se někdy i na obyčejnou duchovní správu jaksi málo pohlíží pod tímto zorným úhlem apoštolátu. Myslí se více na „konání" úředních kněžských prací a posvátných obřadů, na „vyučování" náboženství jako jednoho z předepsaných předmětů, než na vzdělání (aedificatio-stavění) mystického těla Kristova a na pěstění i prohlubování nadpřirozeného života milosti v duších. Tím se snad také částečně vysvětlí zjev u nás ne právě řídký a jistě ne příliš radostný, že na mnohých místech hoši, kteří měli pravidelné a jak by se zdálo, i důkladné vyučování náboženské a v době, kdy byli školou povinni, chodili i častěji k sv. přijímání, po odchodu ze školy už se skoro neobjevují u stolu Páně. Toto nazírání na duchovní správu jako na apoštolát, jako na pěstění a udržování nadpřirozeného života by se mělo zvláště v seminářích hodně zdůrazňovati.

2. Potom se bude i na unionismus pohlížeti jako na skutečný apoštolát a ne na nějaké mlhovité hnutí podobné různým soudobým „hnutím" rázu přirozeného, (jako jsou hnutí protialkoholické, skautské atd.) nebo jako na něco, při čem se jedná spíše o jakousi národnostní pospolitost mezi slovanskými národy.

Katol. česká mládež v Kupičově.

3. Apoštolát unionistický se liší od apoštolátu obyčejné duchovní správy i od apoštolátu misijního ve vlastním slova smyslu. V prvém případě - v duchovní správě - jde o to, aby se zjednávaly nebo rozmnožovaly milosti těm, kteří už pravou víru mají a jsou údy pravé Církve; v druhém případě - při misiích - má se přinášeti světlo víry těm, kteří ho vůbec ještě nemají. Při unionismu však jde o duše, které křesťanskou víru - aspoň v podstatě - sice mají, ale mimo pravou Církev se nalézají, a u nichž je třeba odstraňovati ani ne tak skutečné dogmatické bludy (aspoň máme-li na zřeteli obyčejný prostý lid), jako spíše předsudky.

4. Pro zvláštní povahu apoštolátu unijního vzniká celá řada otázek, na př. zdali je lépe usilovati hned o hromadné přestupování (na př. celých farností), nebo se spokojovati individuelními obráceními; zdali se doporučuje spíše metoda teoretického poučování, či přivádění pravoslavných k tomu, aby praktickým obcováním a sbližováním se s katolickým životem poznali pravost Církve, zdali třeba čekati, až budou odstraněny všecky předsudky, či spokojiti se nejprve, aby zmizely aspoň hlavní a podstatné předsudky a pod. O těchto otázkách se tu dále nešíříme, poněvadž chceme mluviti jenom o hlavních směrnicích, nebo spíše jenom o předpokladech unijního apoštolátu.

5. Povolání k unijnímu apoštolátu třeba pěstiti a vychovávati zcela podobným způsobem jako k apoštolátu duchovní správy vůbec. Kde v seminářích a církevních ústavech se předkládá správný pojem duchovní správy a zároveň se budí zájem také o apoštolát misijní a unijní, je skoro přirozeno, že se čas od času vyvine nějaké

povolání i k těmto apoštolátům. Takové povolání musí sice býti vyzkoušeno, ale nesmí se mu klásti překážky, naopak třeba mu pomáhati. Vždyť je to pro každou diecési a pro každý seminář vždy dobrým znamením a ctí, jestliže se někteří kněží nebo alumni rozhodnou pro vlastní misijní nebo unijní apoštolát. A zkušenost učí, že Pán Bůh takovým diecésím a seminářům požehnává tím, že za jednoho kněze, kterého takto jaksi obětují pro činnost mimo rodnou diecési, vzbuzuje několik jiných kněžských povolání.

6. Prakticky bude ovšem za nynějších časů sotva jinak možno pro sjednocení pravoslavných u nich samých působiti, než připojením se k nějaké řeholní společnosti, která si mezi svými úkoly vyvoluje také tento apoštolát. Jsou k tomu na předním místě povolány především ony řehole, jež už v minulosti se o sjednocení a obrácení nesjednocených východanů zasloužily, jako na př. františkáni, dominikáni, jesuité atd. Ti by tedy měli především míti péči, aby některé ze svých členů k tak důležitému úkolu vyvolili a připravovali.

7. Všecko, co bylo doposud řečeno, platí hlavně o apoštolátě praktickém, který jsme posud měli na mysli. Vedle toho je však také vědecký apoštolát unijní. Jestliže už u nás mnozí ani na vlastní duchovní správu se nedívají v zorném úhlu nadpřirozeného apoštolátu (viz odst. 1.), pak dlužno to ještě více tvrditi o bohoslovecké činnosti vědecké. Před lety psal mi jeden kněz do Říma, že by si tam rád udělal doktorát, a žádal mne, abych mu sdělil, jakým způsobem by mohl svůj úmysl provésti. Dal jsem mu potřebné informace, ale za nedlouho mi dopsal, že nyní už dostal místo na střední škole a že toho studia nebude potřebovati. Častěji pak jsem slyšel, že z některých diecésí u nás proto se neradi posílají alumni a kněží na vyšší studia, aby prý nezpyšněli a netoužili po kariéře a lepších místech. A vskutku na př. na římských vyšších bohosloveckých učilištích, (na př. na Biblickém nebo Archeologickém) je naše republika poměrně asi nejméně zastoupena. To všecko zdá se nasvědčovati tomu, že se u nás vědecká činnost a vyšší studia nepovažují tak za určitý způsob apoštolátu, jako vskutku jsou, nýbrž spíše za cestu ke kariéře nebo k „lepším" místům.

8. Bylo by tedy dlužno už v seminářích v tom smyslu alumny poučovati a ukazovati jim, že není podstatného rozdílu mezi apoštolátem obyčejné praktické duchovní správy a mezi apoštolátem vědecké práce a katedry, když oba mají tentýž nadpřirozený cíl a jestliže se oba konají s týmž čistým nadpřirozeným úmyslem.

9. Užitek a účinek vědeckého apoštolátu unijního obdobně jako každého vědeckého apoštolátu vůbec má býti dvojí: nejprve je taková vědecká činnost mohutnou apologií katolické Církve a přitahuje k ní právě nadanější a učenější muže z pravoslaví; pak se jí nejlépe vyjasňují otázky týkající se spojení s Církví, katolíci poznávají důkladněji učení odloučených křesťanů, oni pak zase učení katolické, a tak se odstraňují dosavadní předsudky. Tím pracuje apoštolát vědecký pro apoštolát praktický.

Národnost slovanských apoštolů.

Dr. Fr. Grivec.

V nové své knize „*Slovenski knez Kocelj*" zmiňuje se *dr. Fr. Grivec* v bohatých poznámkách též o sporné dosud otázce, jaké národnosti byli sv. Cyril a Metoděj. Nestranně a vědecky odborně shrnuje tu dosavadní názory cyrilometodějských badatelů; proto uveřejňujeme toto pojednání.

Otázka národnosti sv. Cyrila a Metoděje není bez významu pro pochopení jejich slovanského, apoštolského a literárního působení a jejich vlivu na slovanské uvědomení knížete Kocela. V katolické Církvi není nic neobyčejného, že jdou misionáři hlásat sv. víru cizím národům a že se za ně úplně obětují. Než slovanští apoštolé líší se od všech ostatních misionářů tím, že založili jazykově podivně dokonalou církevně-slovanskou literaturu a že s vytrvalým nadšením bránili slovanskou bohoslužbu. Všecky historické prameny (Život Konstantinův, Život Metodějův, Conversio Bagoariorum et Carantanorum) jasně mluví pro řeckou národnost slovanských apoštolů. Pisatel Života Konstantinova a Metodějova je Slovan s živým slovansko-národním uvědomením. Slovany jmenuje „naš rod", „jezik naš"; sv. Cyrila a Metoděje nazývá „naša učitelja". Rád uvádí vše, co je na prospěch a na čest slovanského národa a bohoslužby. Ale nikde se nezmiňuje, ani nenaznačuje, že by byli sv. Cyril a Metoděj slovanského rodu, spíše slovanský původ soluňských bratří nepřímo i vylučuje. O Metodějovi vypravuje, že mu císař z Boží prozřetelnosti dal „slovenské knížectví . . . . jako by byl předvídal, že ho pošle Slovanům za učitele a prvního arcibiskupa, aby se naučil všem slovanským obyčejům a zvolna jim přivykl". Kdyby byl býval sv. Metoděj Slovanem, nebylo by potřeba, aby si navykal zvolna slovanským obyčejům. Z Cyrilových disputací (rozhovorů) se Saraceny (Araby) a Chazary jest jasno, že byl svojí politickou a národní láskou k domovu Řek-Byzantinec. Sebevědomě pravil: „Od nás Řeků-Byzantinců vzešla všechna umění" (Život Konstantinův, 6) . . . „Naše císařství není římské, nýbrž Kristovo . . . Není-li nyní křesťanské císařství pojmenováno Kristovým jménem". (Život Konstantinův, 10).

Není žádné pochybnosti, že sv. Cyril a Metoděj byli vychováním, vzděláním, národním a politickým uvědomením, národní a politickou láskou k domovu Řeky-Byzantinci, velikými byzantskými vlastenci.

Historické důvody mluví tudíž jasně a rozhodně pro řeckou národnost soluňských bratří. Naproti tomu však jazyko-slovné důvody svědčí pro slovanský původ sv. Cyrila a Metoděje. Církevně-slovanské písmo, podivuhodná vyspělost a ohebnost církevně-slovanského jazyka hned v prvních počátcích, mistrovský překlad sv. Písma - vše to svědčí o veliké geniálnosti našich apoštolů. Ale kromě geniálnosti je třeba také mimořádného sluchu a citu pro všecky zvláštnosti slovanského jazyka. Není možno, aby rodilý Řek mohl tak dobře poznati hláskosloví a ducha slovanského jazyka. Tak

Moščěnice se vrátily na katol. víru.

soudí mezi jinými náš slavista Dr. R. Nachtigal. Toto mínění s velikým nadšením dokazuje ruský slavista Valerij Pogorělov, nynější profesor bratislavské university. O národnosti slovanských apoštolů napsal článek ve vědeckém časopisu „Bratislava"[1]. Své důkazy doplnil mezi jiným ruským pojednáním o tvarech řeckých slov v Cyrilo-Metodějově překladu evangelia[2]. Všechny důkazy opakoval a doplnil v pojednání: „Sv. Cyril, sv. Metoděj a Gorazd, jejich dílo a rod". (Slovník literárno-vedeckého odboru Spolku sv. Vojtecha - Trnava, 1936, str. 7-36.)

Na první pojednání profesora V. Pogorělova jsem odpověděl po přání redakce v témž vědeckém časopise „Bratislava", 1927, str. 510-511. Zde uvádím některé myšlenky tam už řečené, podepřené novými důvody a s ohledem na novější pojednání ruského slavisty.

Positivní jazykové důkazy Pogorělovovy jsou tak pevné a závažné, že je těžko proti nim něco namítati. Příliš daleko však jdou jeho negativní důkazy, že totiž solunští bratří neznali dobře ducha a mluvnice řeckého jazyka. Podle jeho mínění působil řecký text evangelní sv. bratřím veliké těžkosti; v překladě se dopustili „velikého množství" chyb, nepřesností a neporozumění, které jsou po míněni Pogorělovově důkazem špatného rozumění a nedokonalé znalosti řeckého jazyka. Jazykové těžkosti prý byly asi také příčinou, proč překladatel na některých místech, zvláště v Žalmech, sahal po latinském textu sv. Písma. Latinský vliv šel tak daleko, že mnohá církevně-slovanská slova jsou očividně přeložena, nebo upravena podle latinských, na př.: míti pokoj

[1] 1. roč. Bratislava 1927, str. 183-193. — [2] Byzantinoslavica II, Praha 1930, st . 1-26.

(pacem habere), kázati (praedicare), díky vzdávati (gratias agere), milosrdenství (misericordia), olej, oltář a j.

Vedle latinského vlivu jsou též patrny mnohé stopy západně-slovanské, mnohé výrazy, které jsou právě tak cizí byzantské církevní vzdělanosti, jako i slovanskému nářečí, jímž se mluvilo v okolí soluňském. Obojí pochází nejspíše z téhož pramene. Sv. bratří měli totiž na Moravě pomocníky, kteří znali latinský jazyk a kteří jako spolupracovníci při překladě vnesli latinské a západně-slovanské prvky do církevně-slovanského textu. Život Metodějův zmiňuje hlavního pomocníka dokonce i jménem, totiž Gorazda, a praví o něm, že je moravské země „svobodný muž a dobře vyučený v latinských knihách". Positivní stránka tohoto mínění je úplně správná. Přidati bychom mohli ještě důvod, že se soluňští bratří ochotně přizpůsobili západnímu křesťanství, které bylo zvláště v slovenské Panonii už rozšířeno a zakořeněno; přijali už zdomácnělé západně-slovenské výrazy. Západní křesťanské a slovanské vlivy dají se vyložiti zvláště z toho fakta, že Kocelovou zásluhou byla Dolní Panonie v letech 867-873 hlavním útočištěm a ohništěm staré slovanské literatury. Z toho se však nikterak nemůže dovozovati nedostatečná znalost řeckého jazyka u sv. Cyrila nebo Metoděje.

Pogorělov uvádí kromě toho ještě několik historických důvodů. Ze skutečnosti, že byl Cyrilův otec vysokým vojenským důstojníkem, nemůžeme ještě souditi, že nemohl býti slovanského rodu; vždyť byli i někteří byzanští císařové neřeckého původu. Pro slovanskou národnost Cyrilova otce mluví po mínění Pogorělovově faktum, že mladého Konstantina-Cyrila vychovávali na císařském dvoře v Cařihradě jako nějakého rukojmího, který měl dávati záruku za otcovu věrnost. Než text Života Konstantinova mluví rozhodně proti tomuto násilnému výkladu. Cyril byl nejmladší syn, nadšený jen pro zbožnost a vědu; do Cařihradu odešel teprve po smrti otcově.

Podobně neodůvodněné je mínění Pogorělovovo, že Cyril neměl v Soluni příležitosti učiti se řecké mluvnici, jestliže podle vypravování života Konstantinova bez úspěchu prosil „cizího gramatika, aby jej naučil gramatické vědě"; potom musil v Cařihradě ve třech měsících rychle prodělati celou gramatiku. Než z téhož pramene se dovídáme, že hoch Cyril nemohl rozuměti těžkým a hlubokým, uměleckým slohem psaným hovorům sv. Řehoře Naziánského. Šlo tedy spíše o bohosloví, než o gramatiku v nynějším významu. V této souvislosti je snáze pochopitelno, proč onen učený gramatik nechtěl Cyrila vyučovati. Mladý Cyril žádal objasnění těžkých řečí Řehořových. Řehoř Naziánský byl uznáván za pilíř pravověrnosti i proti obrazoborcům. Je možno, že nevlídný gramatik právě proto tak ostře odmítl Cyrilovu prosbu, poněvadž byl bludařem. Mezi tehdejšími učenci bylo totiž mnoho obrazoboreckých bludařů.

Skutečnost, že Cyril jako hoch s takovým nadšením se zabýval těžkými spisy sv. Řehoře Naziánského, předního řeckého křesťanského klasika, není bez významu. Jak je možno, aby slovanský hoch beze znalosti řeckého jazyka ve věku asi desíti let mohl probírati spisy sv.

Krajané v Kupičově loučí se s P. Střížem.

Řehoře Naziánského a zvoliti si tohoto hlubokého bohoslovce za svého patrona? Takové nadšení pro řeckou křesťanskou literaturu už v útlém mládí jest jistě důkazem, že Cyril měl už v rodném domě dosti příležitosti k hlubšímu a přesnějšímu poznání řeckého jazyka. Těžko je si mysliti, že by byl mohl tak slynouti jako učenec a získati si čestný název filosofa, kdyby nebyl dobře znal řecký jazyk. Jeho mimořádné jazykové nadání se přece muselo projevovati také v dobré znalosti řeckého jazyka.

Naproti tomu je též pravda, že by byl v 36 letech svého věku po tolika studiích v Cařihradě a po namáhavých poselstvích k Arabům a Chazarům těžko mohl ještě tak dobře poznati ducha, slovní poklad i hláskosloví slovanského jazyka, kdyby byl býval řeckého rodu a kdyby byl měl znalost slovanského jazyka jen naučenu. Také výrok byzantského císaře: „Vždyť vy dva jste Soluňané, a Soluňané všichni hovoří čistě slovansky", by mohl býti jakýmsi náznakem slovanského původu sv. bratří, jak se zmiňuje Pogorělov.

Otázka národnosti slovanských apoštolů je tudíž těžká a spletitá. Rozpor mezi historickými důkazy, které mluví pro jejich řecký původ, a mezi důvody jazykoslovnými, které svědčí pro slovanskou národnost, mohl by se snad řešiti domněnkou, že rodičové byli pořečtění Slované, aspoň jeden z nich, a že se v rodném domě mluvilo též slovanským jazykem. Zvláště je pravděpodobno, že byla matka slovanského rodu. Soluňské okolí bylo slovanské a také v samé Soluni bylo mnoho Slovanů. Nebylo by nic neobyčejného, kdyby si byl vzal řecký vojenský důstojník manželku ze slovanské křesťanské rodiny a kdyby byl měl ve svém domě slovanské služebníky a služebnictvo. Právě matka má

na domácí rodinnou výchovu veliký vliv. Staroslovanský životopis Cyrilův zvláště zdůrazňuje, že byli rodiči Cyrilovi zbožní, ctnostní a asketičtí. Je známo, že Byzantinci šířili mezi Slovany křesťanství z vlastenecných pohnutek, aby je mohli snáze pořečtiti; svému vlastenectví rádi dávali náboženskou pečeť, jak je to zřejmě patrno zvláště v životě Konstantinově. Je pravděpodobno, že náboženské pohnutky měly vliv na pořečtění Cyrilova otce, ještě více však matčino, jestliže byla Slovanka. Také Cyrilovo vlastenectví má hlubokou náboženskou pečeť. Z italské Cyrilovy legendy můžeme souditi, že ho matka po smrti otcově provázela do Cařihradu („a parentibus . . . in urbem regiam ductus") a že ještě žila (nejspíše v Cařihradě, nebo v okolí), když sv. bratří odešli na misijní dílo k Slovanům. Metoděj totiž prosil papeže, aby směl po přání matčině bratrovo mrtvé tělo přenésti domů: „Když jsme šli z našeho domu do služby, kterou jsme s pomocí Boží vykonali, zapřísahala nás matka s mnohými slzami, kdyby se stalo, že by některý z nás zemřel, nežli se vrátíme, aby bratr na živu pozůstalý mrtvého přinesl s sebou do kláštera a tam jej pochoval".

Zdánlivá protiva mezi historickými a jazykovými důkazy pro národnost slovanských apoštolů se dá tudíž snadno urovnati domněnkou, že byli vychováním a láskou k domovu Řekové a Byzantinci, ale aspoň po matce slovanské krve. Tak můžeme snáze pochopiti jejich rozhodnost a obětavost pro křesťansko-slovanskou osvětu a liturgii, jejich mírumilovné zprostředkující stanovisko mezi Římem a Cařihradem, jejich ochotu k cestě do Říma, aby tam dosáhli papežské úchvaly svého vznešeného díla, jak správně zdůrazňuje Pogorělov. Všechno to je pochopitelno též se stanoviska střízlivého byzantského vlastenectví a hlubokého křesťanského ducha ve spojení se staršími východními tradicemi.

Mimořádnou lásku a sympatii k Slovanům a znalost ducha slovanského jazyka těžko však jinak vysvětlíme, nežli když připustíme, že aspoň matka slovanských apoštolů byla slovanského rodu a že ráda mluvila slovansky. Slovanská národnost soluňských bratří v plném slova smyslu se vědecky nedá dokázati.

Ruská pohádka.

Sevir Polevoj.

Jak divně si život zahrává s lidmi a jak je vychovává! Zachycuji skutečnou pohádku života emigrantova. Seznámil jsem se s ním kdesi v Dubrovníku. Byl to skvělý muž: zdravý, ramenatý, veselý, s poněkud hranatým obličejem, s dobrosrdečným, trochu snad hrubým smíchem. Ale při tom byl vždy velmi, ba až nápadně elegantní. Bývalý žák námořní akademie, ale důstojníkem se nestal, jelikož zatím propukla doma revoluce a vyhnala ho, jako mnohé jiné, z Ruska.

Jeho povaha a záliba v námořnictví způsobily, že se pak neustále toulal širým světem. Sloužil na obchodních lodích i na průmyslových plachetnicích, pracoval v různých přístavech světa; když si vydělal dost peněz, zahálel, nedělaje skoro nic jiného, než že se oddával vášnivé četbě, či — jak on tomu říkal — dalšímu sebevzdělávání. Naučil se dokonale mluviti anglicky a též jedním z malajských nářečí, poněvadž se zdržel na svých cestách přes rok na jednom z ostrovů malajských.[1] Tam se také naučil nápodobiti křik opic a různých exotických ptáků a zvířat, aniž při tom ztratil svou vrozenou eleganci a bezstarostné veselí. Přečetní jeho přátelé nazývali ho proto „malajským princem" a těšívali se na jeho dobrodružné zprávy z dalekého světa, jimiž se rád chlubíval. Pojednou však nastala v nich dlouhá přestávka. O malajském princi nebylo ani dechu-slechu. Myslil jsem, že už není ani na živu.

Až tu neočekávaně přišel jeho dopis. Na pomačkané obálce barvitě se ohlašovala poštovní známka rovníkové Afriky. Zvědavě jsem roztrhl obálku. S jemným zašustěním vypadly na stůl dva nevelké lístky papíru a několik drobných, suchých květů. Dopis zněl: „Milý příteli Vladimíre! Píši především Tobě, poněvadž Tě znám jako nábožensky smýšlejícího kamaráda. Jsem od Tebe ovšem daleko — velmi daleko — neomdli úžasem! Octl jsem se až uprostřed pralesů temné Afriky. Mám se však dobře, ba víc... Byl jsem sice vždy v životě dosti šikovný, ale mé současné postavení opravňuje mne — a jistě též moje přátele — k svrchované pýše! Jsem totiž „bohem" u jednoho zdejšího divokého černošského kmene. Chápu, že nikdo z Vás, ani já sám, jsem nemyslel na tak vznešenou kariéru, ale to je vedlejší... Píši Ti, abys přijal sám a sdělil přátelům tuto mou nabídku: Když mne ti pohanští černoši udělali „bohem", mohu si nyní přibrati snad i nějaké „anděly"... Má-li se tedy někdo z Vás tam v emigraci mizerně, hladoví-li snad, zvu ho sem k sobě, povýším ho za „anděla", nebo něco takového podle představ našich černochů a bude se mít dobře: deputát, skvělé palmové víno, pocty, plat dle dohody, ale jistě slušný! Jedno nepohodlí ovšem nezamlčuji, že ti zdejší divoši jsou až příliš divocí, takže o čerty mám postaráno. Má adresa na obálce! Podrobnější dojednání osobně! Na shledanou. — S úctou „Malajský princ".

[1] Malajské ostrovy je souhrnný název nespočetných ostrovů po obou stranách rovníku mezi Asií a Austrálií, z nichž jsou největší Velké Sundy.

Jako meteor zjevil se dopis přítelův a jako meteor také zapadl — na celých jedenáct let. Čirou náhodou jsme se zase s přítelem setkali v hlavním městě jednoho slovanského státu. Přijel tam na návštěvu k své provdané sestře. Usedli jsme na lavici v městském parku. Den byl plný stříbrného jasu a jakési světlé měkkosti, úsměvné radosti a mladé lásky. Jenom můj přítel připadal mně po dlouhých letech hodně změněný, jaksi zvážnělý životní zkušeností. Vyprávěl ji jako fantastickou pohádku:

Před patnácti lety přijal místo osobního tajemníka u bohatého Angličana, kterého nuda bohatství honila světem. Evropa, Amerika, Egypt, Šalomounovy ostrovy, Transwaal, Indie, ledový sever... přepychové lodě, yachty, expresní vlaky, auta, letadla — tak spolu procestovali celý svět. Až přišla konečně katastrofa. Jejich letadlo ztroskotalo nad pralesy rovníkové Afriky. Co se stalo s Angličanem, jeho tajemník dosud neví. Sám se zachránil padákem. Spadl s nebe! S božskými poctami ho přijali pohanští obyvatelé pralesa. Skutečně se jim stal „bohem". Ach, to bylo nádhery, slavností a poct!...

Než ani pohanské zbožnění nevzalo příteli jeho námořnické sklony. Zamiloval si nejprostší děvče toho kmene. La-Na pocházela z opovrhované rodiny černošské, jejíž členové se za trest nesměli „ozdobovati" podle domácího zvyku. Proto neměla La-Na ani znetvořený obličej jako ostatní dívky kmene a vyrůstala v pokorném ústraní, plna hlubokého lidského citu. Ale právě tím vzbudila pozornost bílého muže, jemuž celý jejich kmen prokazoval božskou poctu a jehož pouhé přání bylo proto všem závazným rozkazem. Tak se stala La-Na jeho manželkou. V té době asi poslal mně přítel po náhodné evropské expedici v tomto kraji onen podivný dopis.

La-Na byla duší dítě. Naučil ji křesťanské víře. Vše dobře chápala, zvláště Kristův příkaz lásky k bližnímu a naději věčného štěstí po smrti. Na její prosbu stal se přítel věrozvěstem celému kmeni, otevíraje mu i bránu vzdělání.

Ale rovníková Afrika pochovala brzo jeho štěstí. Byl s La-Nou přepaden dravou šelmou, před níž ho zachránila odvážná manželka obětí vlastního života. „U Krista se shledáme!" — byla její poslední slova živé křesťanské víry a naděje.

Přítel zůstal ještě nějaký čas mezi domorodci. Naučil je, aby se nebáli bílých lidí a neutíkali před nimi. Přivedl jim dokonce i skutečného misionáře. A pak odešel. Smrtí La-Ny se v něm mnoho změnilo. Zmizela jeho náboženská lehkovážnost a probudila se v něm upřímná víra. Zkoušel potom žíti o samotě v pralese, pak zase vyhledal zátiší kláštera, ale nepokojná námořnická krev se ozvala znova. Vzpomněl si na vlast, na Rusko. Tam se nyní chtěl vrátit.

„To půjde, příteli, těžko", zrazuji ho, „tam se teď sotva dostaneš!"... „Cože, já starý námořník?" vzplanul náhle svým rozhodnutím. „Uvidíš!"

Do Ruska se dostal. Ale zapadl tam beze stopy.

Barokní chvála sv. Cyrila a Metoděje.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

II.

Jazykem rodným Boží chválu pěli.

Cenné prvky národně-uvědomovací v kázáních.

Barokní doba je zajisté právě tou dobou, jíž nic nebylo tak cizí, jako dnešní pohanské heslo: *Nic než národ.* Vanul tedy nadzemský duch katolického universalismu, katolické obecnosti. Člověk se vskutku povznesl až k orlu kroužícímu ve volném vzduchu, jenž nezná hranic států a národů. Avšak na rozdíl od nynějšího cynického internacionalismu, obecnost Církve neubila přirozeného citu k domovu a ke kraji, neubila lásky k vlasti, ano povýšila ji na ctnost.

I barokní lidé byli stejně vlastenečtí jako v době obrozenské, kdy bylo ovšem třeba více pozvednouti národní prapory proti poněmčovacímu útlaku, který začal Josef II. Už ze skrovných literárně-historických studií o barokní době lze zjistit celou řadu tehdejších upřímných českých vlastenců.

Zvláštní vlasteneckou kapitolu tvoří *cyrilometodějská úcta.* Ta už svou povahou byla vlastenecká. Proto všude, kde se s ní setkáváme, nalézáme ona tajemná pouta, spojující předbělohorské vlastenectví s dobou obrozenskou. Čím více bude po té stránce barokní doba prozkoumána, tím bude patrněji, že ona pouta nebyla po Bílé hoře nadobro přervána, jak se rádo dosud tvrdilo.

Jaký oheň národně zažehující byly oslavy svátku sv. Cyrila a Metoděje, chci ukázati i na těchto *německých* cyrilometodějských oslavách ve Vídni. Ani cizí mluva a duch neutlumily jádra, které bylo *české a slovanské.* Tato německá kázání s látkou čistě slovanskou jistě našla ozvěnu u posluchačů.

Průměrný schematický obsah německých cm. kázání byl tento:

1. Morava vždy oplývala bohatstvím přírodních darů a blahobytem, její obyvatelé vynikali nad ostatní národy udatností, rozvahou a dobrým srdcem.
2. Byla obývána různými národy, posléze však Slovany, kteří přemohli Markomany.
3. K těmto Slovanům přišli sv. Cyril a Metoděj, kteří zničivše jejich pohanské modly (hlavně Peruna na Špilberku, Radigasta na Radhošti a Vitislava na Velehradě), zažehli jim světlo víry.
4. Tím se stali jejich duchovními Otci, kteří je v Kristu zplodili, a největšími dobrodinci nejen duchovními, nýbrž i hmotnými, když jim i slovanské písmo vynalezli a v něm přeložili posvátné knihy.
5. Svatí bratří byli velicí apoštolští mužové, kteří všechno obětovali pro Krista a drahé Moravany i ostatní Slovany, jež obrátili na

víru křesťanskou. Nyní se stali mocnými přímluvci u Boha a ochránci (patrony) země moravské.

6. Moravané jsou jim za to povinni vděčností a šířením jejich úcty.

Každý pozná z tohoto schematu, jak cenné prvky národně uvědomovací obsahovala tato kázání. Barokně zveličeným vychvalováním Moravanů kazatelé budili napořád *hrdost* samostatného národa moravského, zdůrazňujíce především jako vynikající vlastnosti: statečnost a udatnost v boji, kterou si udrželi samostatnost, životní moudrost, dobré a citlivé srdce, které nevraždí křesťanské misionáře, nýbrž ochotně přijímá evangelium; hojnost přírodních darů a bohatství bylo pak jim známkou požehnání Božího.

Ještě vyznamnější pro myšlenku národně buditelskou jsou *prameny*, ze kterých kazatelé čerpali pro svá cyrilometodějská oslavná kázání. Hlavním pramenem byl jim známý cyrilometodějský vlastenec *Středovský* (Sacra Moraviae Historia seu Vita SS. Cyrilli et Methodii), podle něhož asi citovali i ostatní cyrilomet. a vlastenecké nadšence, *Pešinu, Hirschmentzla, Majetínského,* vedle českého *Balbína* a jiných. Spisy těchto mužů dýší láskou a obdivem k české minulosti. Pranic nezáleží na tom, že svá tvrzení budovali kazatelé někdy na přibájených událostech těchto spisovatelů, ba právě tím účinněji se budilo svědomí, když celá moravská pohanská mythologie byla *slovanská*. Žádný z kazatelů neopomenul načrtnouti stručnou historii příchodu sv. bratří na Moravu a její tehdejší ubohý stav v pohanské temnosti, při čemž ucho zaslechlo povědomé zvuky známých slov. [1]

Slovanský apoštolát svatých bratří. Staroslovanský překlad Písma svatého.

Je pravda, že všichni kazatelé se nezmiňují o jazyku, v kterém svatí bratři vyučovali Moravany; buď se jim to zdálo samozřejmé při nástinu jejich apoštolské činnosti mezi Slovany, anebo o tom úmyslně pomlčeli. Ostatně tehdy se Moravané ztotožňovali se Slovany, jak svědčí četné výroky kazatelů samých.

Jiní ovšem výslovně podotýkali, že se svatý Cyril a Metoděj naučili slovanskému jazyku (Slavonische Sprach) už v Chersonu (pavlán P. Fischer 1724, 225). Jiní, že se z lásky k Moravanům naučili jejich mateřštině ještě v řecké zemi (P. Antonín a Resurrectione Domini 1728 304)

Kanovník u sv. Štěpána ve Vídni, ThDr. a JUDr. Sartori, vysvětluje po svém způsobu, proč sv. Cyril a Metoděj hlásali evangelium a konali bohoslužby v řeči lidu: Člověk prý musí vykořenit

[1] Tak na příklad líčí dramaticky P. Magerl příchod sv. Cyrila a Metoda jako biblického Mojžíše a Arona těmito slovy: „Und sihe, kaum kamen sie nach vollbrachter schwerer Reyse in der königlichen Mährischen Rezidenz-Stadt Welehr d n, da sitzte schon der verstockte höllische Pharao im Thron, hielte Radislaum den König, Miloslavam, seine Ehegemahlin, Suatoplucum den Hertzog, alle Inwohner selbes Orths in gleicher Dienstbarkeit, indeme ihme allda der Teuffel in dem sogenannten Götzen. Bildt Witislau gleich einem Pharao von denem betrangten Mährern göttliche Ehre geben liesse". (28).

zevní i vnitřní modloslužbu, pohanské bůžky udělané rukama i trojího bůžka v žádostivosti těla, žádostivosti očí a pýchy rozumu (Jan 2, 16). Tato zručnost (Kunst-Griff), vyhubit vnější i vnitřní modloslužbu, musí býti člověku tak běžná, jako *jeho mateřština.* Proto prý snad sv. Cyril a Metoděj konali veškerou bohoslužbu v běžné řeči lidu; a byli v tom utvrzeni nejen papežem Mikulášem I., nýbrž samým Bohem, který jim nebeským hlasem oznámil: *Omnis spiritus laudet Dominum, omnis linqua confiteatur ei* (Veškerý duch chval Pána, veškerý jazyk ho vyznávej. Narážka na staroslovanské legendy o sv. C. M., kde se vypráví o tomto zázraku), jakoby Bůh chtěl říci a ukázati, že je mu *milá* bohoslužba těchto bratří *v řeči lidu,* protože tak mocně spojili *jazyk a ducha, myšlenky a dílo, srdce a oltář,* že úplně vyhubili všechnu protivnou, tajnou i zjevnou, vnitřní i vnější, skutečnou nebo jen domnělou modloslužbu (190n). Nejobšírnější zmínku o překladu Písma svatého do *slovanského jazyka* od sv. Cyrila má kazatel Levin von *Rothe.* Navazuje na motto svého kázání: Et vidi alium Angelum descendentem de coelo... et habebat in manu sua *libellum* apertum (Apokal. 10, 1—2, A viděl jsem jiného anděla sestupujícího s nebe... a měl v ruce své *knihu* otevřenou) a táže se s poukazem na obraz sv. Cyrila a Metoděje, kde Cyril drží otevřenou *knihu* Písma svatého:

„*Ó, Cyrile,* je to snad ta *cyrilská abeceda?* — neboť on pro vyučování těchto národů (slovanských) vynalezl vlastní abecedu, která se nazývá ilyrská. Anebo je to ona kniha, napsaná od sv. Cyrila Alexandrijského proti odpadlému Juliánovi a od našeho sv. Cyrila do *slovanštiny* přeložená? — její exemplář se *slovanským písmem* bylo možno před sto lety viděti v Reichlinské bibliothece v Erfurtu, jak dosvědčují *Sarnicius* (Annales, lib. 4, pag. 186) a *Praetorius* (in Orbe Gothico, lib. 2, c. 1, § 5). Anebo je to kniha, kterou napsal *proti bludaři Fotiovi,* anebo ta kniha, kterou napsal pod názvem *Speculum sapientiae* (Zrcadlo moudrosti), která byla dříve vydána v Paříži od Jana *Parva,* lépe však přeložena podle jednoho zdejšího vídeňského prastarého rukopisu od Baltasara *Cardenia* r. 1630? Anebo je to *překlad celého Písma sv.,* které Cyril a Metoděj spolu přeložili do slovanštiny?" (78). — Levin odpovídá na tyto otázky barokní logickou kudrlinkou. Jmenované knihy prý jsou příliš veliké, co sv. Cyril drží, je malá knížka *katechismu.*

Apostrofy českých posluchačů. Česká jména v kázáních. Česká slova v argumentaci. Citace českých spisovatelů.

Naskytá se otázka, *kdo byli posluchači těchto kázání?* Různé apostrofy a přímá oslovení posluchačů říkají zřetelně: *Byli to Češi!* Jistě převážná většina, ne-li všichni.

Tak volá pavlán P. Greipl: Ihr indessen glorreiche *Slavi* oder Mährer, stimmet an ein prächtiges musikalisches Freuden- und Dankfest zu Ehren Gottes und euerer zwei heiligen grossen Apostel und Lehrer Cyrilli und Methudii!" (296.) (=Vy už slavní *Slované* nebo

Moravané, zanoťte nádhernou hudební slavnost radosti a díků ke cti Boha a vašich dvou velkých sv. apoštolů a učitelů C. a M.) Nebo augustinián P. Antonín a Resurrectione Domini se táže: „Verlanget ihr *Slavi* oder glorreiche Mährer, dass ich . . ." (308). (= Žádáte, vy *Slované*, nebo slavní Moravané, abych . . .) Pavlán P. Ziegler vysvětluje: „. . . tapfere Marcomaner oder sogenannte *Slawen* (sic)- so ein Sclavonisches Wort, und eben so viel heisset als *Gloriosi*, oder glorreiche Männer." (345). (. . . stateční Markomani, nebo tak zv. Slované — to je slovanské jméno a znamená tolik, co slavní mužové.)

Nelze vypočítávati všech *českých jmen*, která se vyskytují v různých obměnách. Ať už kazatelé líčí dějiny Moravy před příchodem svatých bratří, ať popisují kult pohanských bůžků, anebo se dotýkají historických období dějin, čerpají ve všem ze Středovského a jiných českých spisovatelů, o kterých je dnes známo, že prostě *zidealisovali* smyšlenými jmény praehistorii Moravy *slovansky*. A tak se na příklad setkáme v kázání P. Magerla s výčtem velkomoravských panovníků z první kapitoly Středovského „Sacra Moraviae historia".[1] (= Posvátné dějiny Moravy). Kazatel předesílá k tomu pěkný úvod: „Tehdy byla Morava jedním z nejvýtečnějších království Evropy a nechala se ovládat jen korunovanými hlavami. Nejprve ji tedy ovládal Suatoplucus I, Suatoplucus II, Samomirus, Samoslaus, Lechus, Hormidor, Mojemirus I, Mojemirus II, Brinus, Radislaus, Suatobogius. A také nyní je ovládána jen od korunované hlavy císařské (95)".

Nebo P. Hirsch vypočítává, že sv. Cyril a Metoděj obmyli vodou sv. křtu neméně než 18 králů, vévodů a knížat, a to z moravských: „Radislaum, Suatoplucum, Suatowogium, Slavimirum, Mogemirum, Bogorem, den König deren Bulgarier, Budimirum, den König deren Dalamatiner, Borivogium, Spitigneum, Boleslaum, Wratislaum, Wenceslaum den Heiligen, Boleslaum Saevum, Ludmillam und Ludomiram, Böhmische Hertzogen und Fürstinen, Samovitum und Wogarinum, Hertzogen der Russen, Slavatam, den Zatazensischen Fürsten." (483)

V argumentaci se vyskytuje také české slovo *„kněží"* jakožto důkaz velké vážnosti moravského lidu ke křesťanským kněžím, kteří jsou pokračovateli v díle sv. Cyrila a Metoděje; kněz znamená totiž staroslovansky *kníže!* (P. Riga 423.)

P. Ermblich chválí podle Středovského Svatopluka, že byl „re et nomine *Swaty*" (452).

Zvláště často se však kazatelé obracejí proti výkladu, jakoby latinské (a německé) jméno pro Slovany, *Slavi*, pocházelo od *Sclavi* —

[1] Středovského dílo Sacra Moraviae Historia seu Vita SS. Cyrilli et Methodii vyšlo roku 1710. Nelze bez důkazů tvrdit, že by toto dílo bylo v nějaké souvislosti s vídeňskými cyrilometodějskými oslavami, které vznikly dvě leta předtím, roku 1708. Tolik však možno usoudit, že tato doba vrcholné úcty k sv. Cyrilu a Metoději si vynutila obšírný životopis svatých bratří, kteréhožto úkolu se podjal Středovský.

otroci.[1] Na mnohých místech lze skoro vycítiti ozvěnu uražené *národní hrdosti*, a to nejspíše u těch kazatelů, kteří pocházeli z českých zemí. Jako příklad bych uvedl místo z kázání Dr. Jana Bernarda *Levina* von *Rothe*, který provádí takřka historický důkaz, že Moravané pro svou statečnost nemohli býti nazváni „otroky" (Sclavi). Dovolává se Eneáše Sylvia a „prastarého Křišťana" (uralter Christannus), že původní obyvatelé Moravy Jazygové byli přemoženi od Osiů, tito pak od Markomanů, kteří konečně podlehli *Slovanům; „tento bojovný národ* (streitbare Nation) se nenazývá otroci (Sclaven), jak tomu chtějí všichni neznalí jejich řeči, nýbrž proto, že gloria se v jejich řeči nazývá *sláva.*"(67)

Cyrilometodějská látka kázání byla takového druhu, že se kazatelé musili nutně obraceti pro prameny *k českým spisovatelům*. A tak se v kázáních setkáváme se známými jmény současných nebo starších dějepisců a kronikářů. Je citován *Balbín*, Epitome rerum bohemicarum, Miscellanea, *Crugerius*, Sacri cineres, Václav *Hájek* z Libočan, Chronica Bohemorum, Christián *Hirschmentzel*, Manuscripti Velehradenses, Tomáš *Pešina* z Čechorodu, Mars Moravicus, Mercurius Moravo memorabilis, Václav *Majetínský*, Memorabilia Monasterii Velehradensis, také V. *Rosa*, a nejvíce ovšem Jan Jiří *Středovský*, Sacra Moraviae Historia a Rubinus Moraviae.

Přední světci na Moravě.

Závěrem.

Mluví-li se v barokní době o svatém Cyrilu a Metoději jako o *ochráncích či patronech* Moravy, jest toto slovo bráti v plném významu a přednostním právu pro sv. Cyrila a Metoděje. Oba slovanští apoštolé *Cyril a Metoděj byli* v I. polovici XVIII. století *prvními světci na Moravě*, do jejichž ochrany se stavěly nejdůležitější podniky v církevním a společenském životě. Myslím, že zde právem můžeme poukázat na ony *vídeňské slavnosti*, o kterých byla řeč a které byly prvořadou společenskou událostí.[2] Tvrzení ovšem potřebuje dalších důkazů. Chci je podat. Pro tuto chvíli uvádím dosud neznámý fakt:

Roku 1732 došlo k rozdělení rakouské *minoritské provincie* na dvě části: na vlastní rakouskou provincii (vídeňskou) a *moravskoslezskou*. Jako důvod pro rozdělení si papežská bula vzala národnostní neshody mezi rodilými Rakušany a Moravany ve vídeňském konventě.[3] První kapitula nové moravskoslezské provincie se konala

[1] „Slawen, sage Slawen, nicht Sclave ,oder Leibeigene,denn das Wort Slawen denen Mährern zu grösten Ehr gereichet, massen Slawa, ein Slavonisch Wort, so viel heisset, als Gloria, die Glori oder Herrlichkeit, und also die Slawen gloriosi, herrliche Männer gewesen!" - volá rozhorleně P. Fischer (223).

[2] Tyto cyrilometodějské slavnosti ve Vídni vykonávaly dlouho svůj požehnaný vliv na náboženskou obrodu a národní uvědomení. Teprve bezohledný poněmčovatel Josef II. je zrušil roku 1782. (O tomto zrušení psal P. František Šigut v Apoštolátě sv. Cyrila a Metoděje 1932).

[3] Vlastní příčina roztržky však tkvěla v ctižádosti jednoho člena konventu, který obratně použil neshod, jež zde skutečně z regionálního patriotismu mezi členy konventu byly, ke svým zištným cílům.

Titulní list sbírky cyrilometodějských kázání německých z let 1708—1744. Nahoře sv. Cyril a Metoděj, pod nimi bůžci: Perun, Radigast, Vitislav.

30. listopadu 1732. A tu nás zajímá, že toto první zasedání nové provincie se konalo *„pod ochranou sv. biskupů Cyrila a Metoděje, apoštolů Moravy."*[1] Je to důkaz, že sv. Cyril a Metoděj požívali na Moravě přední úcty a to nejen u Čechů, nýbrž i Němců, neboť soudíc podle jmen, měl brněnský minoritský klášter, který měl vedení, většinu svých členů *německé* národnosti.

Dějinný vliv cyrilometodějské úcty zvláště v době barokní zasluhuje ocenění. Bude jistě také světlou stezkou v dosavadním barokním temnu.

[1] „In Moravia vero Brunae 30. Novembris 1732 sub Praesidio meo (P. Štěpána Christa, spisovatele kroniky) primum Moraviae Provinciae sub Patrocinio SS. Episcoporum Cyrilli et Methudii Moraviae Apostolorum celebratum est Capitulum, in quo omnium votis electus est in primum Provinciae Moraviae Ministrum Provincialem Ex. P. M. Matthaeus Jasche Moravus Katscheriensis Ex-Regens Viennensis", (Kronika brněnských minoritů z r. 1733, str. 34. V archivu kláštera. Na zápis mě upozornil P. Vladimír Kryštovský.)

Před církevním sněmem florentským.

(Přehled unijních pokusů před r. 1439.)

Josef Spáčil.

Náboženská i politická řevnivost Řeků a Latiníků zostřená sporem o Filioque[1] a obrazoborectvím vedla v 9. stol. za cařihradského patriarchy Fotia k přechodnému rozkolu, ve stol. 11. k rozkolu trvalému. Michael Caerularius obnovil stará nařčení Latiníků a přibral ještě jako důvod k rozkolu užívání azymů (nekvašeného chleba ke mši sv.). Když r. 1054 legát papeže Lva IX. kardinál Humbert položil exkomunikační bulu na oltář chrámu Boží Moudrosti v Cařihradě, odtrhli se od papeže patriarcha jerusalemský, antiošský, alexandrijský a cařihradský.

Vznikající rozkol snažili se papežové paralysovat (utlumit) hned v jeho počátcích. Od doby Alexandra II., který poslal do Cařihradu svého legáta, biskupa z Anagny (1072), usilovali papežové o to, aby byla obnovena porušená jednota. Poučné výklady, jaké na př. podal za Urbana II. na synodě v Baru (1098) sv. Anselm z Cantebury, neměly žádného výsledku. Zdálo se však, že smírné úmysly bude spíše podporovati praktický požadavek, pokud ovšem mohl přiblížiti rozdělené sesterské církve *prudký nápor islamu* na byzantskou říši.

Křížové výpravy vzájemný odpor ještě zesílily a vystupňovaly nedůvěru ve smrtelnou nenávist. Zrada Řeků a násilí Latiníků vyskytující se za křížových válek byly příčiny, proč se trhlina stále zvětšovala. Ačkoliv se jednotliví císařové byzantští chtěli sjednotiti, a Řím byl vždycky ochoten s nimi vyjednávati, přece řecký klérus a lid sjednocení nechtěl a všemožně mu odporoval.

Ve stol. 12. za vlády mírumilovných císařů Alexia Komnena, Jana a Manuele I. se zdálo, že dojde k obnovení jednoty. Po porážce Pašalika II. (1111) Jindřichem V. putovalo v květnu 1112 státní papežské poselstvo do Cařihradu. Projednávala se otázka sjednocení a spor o Filioque. Císař již chtěl svolati řecký generální sněm, náhle však zemřel (1118), a jeho touha po jednotě se nesplnila.

Též *císař Jan* zůstal v přátelském poměru se Západem. Na říšském dni v Mersengurgu (v srpnu 1135) objevili se řečtí vyslanci, a císař Lotar poslal o své újmě na byzantský dvůr biskupa z Havelbergu. Tento biskup Anselm spolu s arcibiskupem Nicetem z Nikomedie probírali sporné otázky učení církve západní a východní.

Císař Manuel I. udržoval přátelské styky s papežem a vládci Západu. Positivních unijních výsledků za něho dosaženo nebylo, ježto sporné body, předložené papežským legátem, totiž: uznání papežova primátu (prvenství), apelace (odvolání) k papeži, vzpomínka papeže v liturgii, byly na synodě svolané r. 1168 patriarchou Michaelem Anchialem zamítnuty.

[1] Učením katol. Církve je, že Duch sv. vychází od Otce i Syna (Filioque), kdežto Řekové učili, že Duch sv. vychází jen od Otce; druhou část „i Syna" (Filioque) ve vyznání víry nepřipouštěli.

Roku 1182 za sporů o trůn a za palácové revoluce bylo používáno sjednocení jako agitačního prostředku. V důsledku toho bylo při IV. křížové výpravě zřízeno v Cařihradě latinské císařství a patriarchát (1204—1261). Vzájemná nenávist se tím jen zvětšila a trhlina se prohloubila. A tak sjednocení sjednané na Lateránském sněmě (1215) bylo jen zdáním, ježto Latiníci vládnoucí na řeckém trůně byli samozřejmě spojeni s Římem, avšak jednotliví Řekové a vůbec lid byl smýšlením Římu odcizen.

I když se Řekové zúčastnili jednání o unii, stalo se tak pod nátlakem politických nutností. To byl kámen úrazu při sjednocování s Římem za patriarchy Germana a císaře Jana Vatazesa nicejského v letech 1233 –1235. Na sněmu v Nymfě se projednával spor o Filioque a o azymy, avšak bezvýsledně. Úplné odtržení považovali císařové za politicky nebezpečné a proto se snažili — jak císař Jan, tak i jeho nástupce Teodor II. — udržeti přijatelné styky s Římem.

Císař *Michael Palaeologus* učinil r. 1261. konec vládě Latiníků v Cařihradě. Aby se vyhnul nové křížové výpravě, zahájil ihned jednání o unii. Bludy Řeků — na požádání papežovo — vyvrátil sv. Tomáš Aquinský ve spise: „Contra errores Graecorum" (proti bludům Řeků). Císaři poslal symbolum (vyznání víry), které měl bezpodmínečně přijati.

Po přemožení odporu biskupů a kléru poslal císař své poselstvo *na sněm do Lyonu* (24. VI. 1274). Jménem císařovým, císařského prince Andronika a řeckých prelátů vrátilo poselstvo sněmu symbolum, přijalo do liturgie vzpomínku za papeže a uznalo odvolací právo do Říma. Touto dohodou byl rozkol formálně odstraněn a při děkovné bohoslužbě se zpívala epištola a evangelium latinsky i řecky.

Avšak skutečné provedení unie narazilo na velké překážky. Unijní práce vzbudila starý odpor a nenávist proti všemu západnímu. V řecké církvi vznikal nový rozkol a vnikal pomalu do života rodinného a docházel souhlasu i v císařském paláci.

V této době vystoupil jako opravdový zastánce unie *patriarcha Bekkos*, jenž se vší rozhodností razil sjednocení cestu. Svolával synody a na nich zvolna přemáhal odpor. Také císař mu poskytoval svou pomoc. Tato práce by snad nebyla zůstala bez výsledku, kdyby ovšem nebyla narážela na druhé straně na přílišnou přísnost.

Tak žádal Mikuláš III. aby bylo vsunuto do symbolu „Filioque". Císařská rodina, patriarchové a preláti měli znovu přísahati na opravené symbolum. Řečtí kněží a též laici si měli vyžádati na papežském legátu osvobození od trestů a nové potvrzení v úřadě. Císař měl dále požádati o stálého kardinála legáta pro Cařihrad. Ačkoliv se císaři Michalovi podařilo zdolati bouři nevole, přece se nemohl vyhnouti nové trhlině v sjednocení.

Po smrti císaře Michala (1282) odvolal jeho syn a nástupce Andronikus unii. Sjednocení biskupové byli na čas zbaveni úřadu a zastáncům unie pohroženo vyhnanstvím. Tak bylo v krátkém čase dílo unie zmařeno. Když r. 1294 zemřel patriarcha Bekkos jako vypovězenec v Bithynii, zmizela poslední stopa unie.

Po tomto násilném zlomu nebylo ani pomyšlení na sblížení rozdělených církví. Tím byly pokusy o sblížení přerušeny na několik desítiletí, až opět politické nebezpečí obrátilo zrak Východu k západním zemím. Byzantský dvůr bral vždycky otázku unie jako státní záležitost bez ohledu na náboženské smýšlení lidu. Čím větší bylo nebezpečí se strany Turků, tím horlivěji usilovali v Cařihradě o sjednocení. Byly tedy všechny pokusy o unii pro neupřímnost úmyslů marny. Smělý nájezd tatarských hord až k branám cařihradským v roce 1324 přinutil císaře Andronika, že opět hledal cestu k sblížení se Západem. Poněvadž sblížení mohlo býti uskutečněno jen nabídkou unie, bylo obvyklým způsobem zahájeno vyjednávání. Unijní práce vyvolala literární boj, jehož se zúčastnili Nilus Cabasilas, arcibiskup z Thessaloniky a Barlaam. Barlaam se dostavil k papežskému dvoru, tehdy v Avignonu sídlícímu jako byzantský legát (1339). Ačkoliv v roce 1369 konvertoval císař Jan a po něm v roce 1341 Barlaam se vrátil do lůna Církve, přece široké vrstvy lidu neměly pro unii pochopení.

Za 40letého rozkolu v církvi západní nemohlo býti ovšem ani řeči o unii s Řeky (1378-1417).

Na kostnický sněm dostavilo se také 21tičlenné poselstvo císaře a patriarchy cařihradského. Hlavním úkolem kostnického sněmu mělo býti uzavření jednoty s Řeky. K jednání však nedošlo, poněvadž Řekové neměli dostatečnou plnou moc.

Nově zvolený patriarcha cařihradský *Josef z Efesu* byl horlivým pracovníkem pro obnovení unie. Ihned poslal do Kostnice Jana Eudaemona s dostatečnou plnou mocí a počal vyjednávati s novým papežem Martinem V. V odpovědi, kterou donesl Jan Eudaemon z Cařihradu na listy papežovy, žádali císař a patriarcha, aby se konal unijní sněm v Cařihradě. Papež žádosti rád vyhověl.

Poslal do Cařihradu minoritu Antonína Messana (r. 1422) aby předložil císaři a patriarchovi 9 základních požadavků pro uzavření unie (Novem conclusiones). Než po šťastně odraženém útoku Murada II. změnila v Cařihradě nálada proti unii. Antonín Messana byl tam 10. září zadržen a k císaři byl připuštěn teprve 15. října. Odpověď dostal až 14. listopadu. Císař opět žádal, aby byl sněm v Cařihradě; dále měl papež křesťanům zakázati podporování Turků válečným materiálem pod těžkými tresty. Císařský list vzbudil v Římě málo důvěry. Murad II. zahnal náhle císaři všechny opravdové myšlenky na unii, když si vynutil na říši byzantské potupný mír.

Doklady.

Ite, missa est.

(K významu slova missa — mše.)

Před sto lety přijal v Paříži katolickou víru slovutný rabín a velmi vážený hebraista, P a v e l D r a c h. Mezi jinými pracemi vydal knížku pod názvem „Le pieux hébraisant" (Zbožný přítel židovský), v níž přeložil do hebrejštiny některé modlitby a výňatky z katolického katechismu. Při církevních přikázáních, kde je řeč o povinnosti slyšeti mši sv., užil v hebrejském překladě slova: k o r b a n m i s s a = oběť mše (sv.). V poznámkách k tomuto překladu dává velmi zajímavé a

pronikavé vysvětlení. Starozákonní totiž oběť, nazývaná missa, byla konána toliko o Letnicích, čili v den, kdy sestoupil Duch sv. na apoštoly, shromážděné ve večeřadle. V té chvíli, kdy Duch sv. sestoupil — jak víme ze Skutků apoštolských — byli apoštolé shromážděni s věřícími na modlitbách: Neboť se tam konala mše sv.... Oběť Těla a Krve Páně, konanou nejprve ve večeřadle, touž, která se konala ve chvíli seslání Ducha sv., nazval sv. Jakub, biskup jerusalemský, missa. Měl k tomu důvod, poněvadž týž den od Židů konaná oběť dobrovolná (oblatio spontanea) se nazývala missa. Starozákonní oběť: missath nídbath jadeka (oblatio spontanea manus tuae = dobrovolná oběť tvé ruky) byla typem (předobrazem) oběti Těla a Krve Páně, čili mše sv. Této myšlenky se přidržel papež Benedikt XIV. a jiní (Reuchlin, Baronius, de Pentas atd.).

Přijmeme-li tento výklad, stane se nám úplně srozumitelným zakončení mše sv. slovy: „Ite, missa est." = Jděte, Oběť (missa) je skončena.

Že Řekové nepřijali jména missa k označení Oběti Nového zákona, ačkoliv pocházelo z jazyka hebrejského a bylo přijato i od prvních křesťanů v Jerusalemě, dá se vysvětliti tím, že Řekové nestrpěli ve svém jazyku cizích výrazů, ale vždy je překládali — a to netoliko výrazy technické, nýbrž dokonce i názvy zeměpisné, pokud to bylo možno. A tak lze za to míti, že řecké slovo „prosforá" je též překladem hebrejského jména: missa (oběť).

*

V nejstarší památce církevně-slovanské, v tak zv. „Mšale Kijovském", pocházejícím z X. století a psaném hlaholicí na Moravě, nachází se už název mše, nebo mša. Staroslovanské měša zkrátili Moravané na mša, a toto znění se ujalo i v Polsku. (Dr. J. Kruszyński, Ateneum Kaplańskie, 38.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Pravoslavný metropolita, Alexander Čekanovskij, v Gomelu na Bílé Rusi, byl podle zprávy „Bezbožníka" (č. 18.) zatčen, poněvadž se prý chystal k útěku a poněvadž prý také uzavřel dohodu s běloruským rabínským ústředím k potírání komunismu. Zatčený metropolita těžce onemocněl, a proto jej zatím ponechali v žalářním lazaretě. Také bylo zatčeno několik židovských rabínů gomelských; město Gomel má totiž silné procento židovského obyvatelstva.

Vyučování bezbožectví na všech sovětských školách bude od začátku roku 1939 závazné. Příslušné učitelské síly má k tomu připravit nový „Výchovný ústav pro vzdělání učitelů a učitelek v atheismu". Aby už nejmenší děti otrávili bolševici nevěrou, vydá protináboženské nakladatelství moskevské obrázkové knihy, v nichž karikaturami Boha, Krista, Mohameda a Budhy má být v dětské představě znevážено jakékoliv náboženství.

Vyhlazují poslední stopy křesťanství. Starý křesťanský zvyk, dávati pokřtěným jména světců Církve, byl jasným vyznáním křesťanské víry v obcování svatých. Bylo to jednak uctění nesmrtelné památky vzorů křesťanského života, jež měl míti pokřtěný stále před očima k věrnému následování, jednak mu křestní jméno připomínalo i nebeského ochránce pro všechny životní zkoušky. Přirozeně musel tento křesťanský zvyk naraziti na nelibost nevěry, zvláště v její nejbojovnější formě, ruského bolševictví. Když nestačilo komunistické nadšení, aby samo sebou potlačilo dávání a užívání křestních jmen v sovětském Rusku, sáhla bolševická vláda k jejich zákazu.

Komisař (ministr) vnitra Ježov rozeslal na všechny civilní úřady sovětské oběžník, jímž přísně zakazuje dávati novorozeným dětem křesťanská jména křestní. Vyjmuta jsou pouze některá křestní jména, která označovala předáky komunismu, jako jsou na př. jména: Vladimír (jméno Lenina), Josef (Stalina), Mikuláš (Ježova) a Nataša (Anastasie, Krupská, vdova po Leninovi). Pro praktickou potřebu chystá nyní Liga bojujících bezbožníků vydání seznamu jmen „neutrálních".

Ze spiknutí, sabotáže a jiných kapitalistických přestupků je obviněno 36 duchovních různých vyznání ve velkém

procesu, připravovaném v městě Penze. Bolševici vidí tu pokus o společnou frontu proti bezbožectví. Mezi obžalovanými je 5 katolických kněží a 3 řeholnice. Všem hrozí trest smrti!

K vědecké práci nestačí jen nařízení. Před několika roky ohlásila hlučná sovětská reklama, že se připravuje vydávání „Sověto-běloruskо-rusínské encyklopedie". Nyní však nařídila rada lidových komisařů její definitivní zastavení. Všichni předplatitelé „Encyklopedie" měli do 5. září zaslati do Minska subskripční stvrzenky, aby jim byly peníze vráceny!

Komunisté si nemohou vychovati ani vlastních rudých profesorů. V Moskvě byl zrušen „ústav rudých profesorů", komunistická vysoká škola, která měla za účel připravovati odborné rudé profesory pro ostatní stranické školy. Svůj úkol však nesplnila; její žáci projevovali pramálo znalostí ze všech oborů vědních, zvláště však ze zeměpisu a dějepisu. Při slovních potyčkách „s trockisty" (pod tímto jménem se v SSSR nyní rozumějí odpůrci sovětské vlády vůbec) odchovanci jmenovaného ústavu vždy prohrávali, a tak přišlo komunistické vedení k názoru, že ústav je vlastně zbytečný. Komunistům se ještě nepodařilo utvořiti středisko čistě komunistické výchovy. (Več. Moskva 16. VII.)

Školská otázka před Sovnarkomem. „Pravda" (30. VIII.) píše, že předseda Sovnarkomu uložil komisaři národní osvěty RSFSR (největší republiky Sovětského svazu), aby referoval ústřední sovětské vládě o stavu školské otázky, o níž společně s kom. nár. osvěty Tjurkiným podal zprávu též gen. tajemník komsomolu K o s a r e v. Oba sovětští hodnostáři označili situaci ruského školství za těžkou, ale vysvětlovali to rychlým rozvojem školní sítě. Začátkem školního roku 1938-39 je tento stav takový:

1. ve školách RSFSR se nedostává 25 tisíc učitelů;

2. nepodařilo se provésti ve školách patřičné opravy a dostavěti nové školy;

3. není dostatek učebnic, chybí jich několik miliónů exemplářů;

4. není patřičných příruček pro učitele aid.

Dosud nejsou vydány učebnice, které měly vyjíti hned začátkem minulého (1937—38) školního roku.

Vyslechnuv referáty Tjurkina a Kosareva Sovnarkom rozhodl se utvořiti všesvazovou komisi pro uspořádání školských věcí. Je však málo naděje, že tato nová komise co pomůže; bylo již mnoho takových komisí, ale žádné se nepodařilo v sovětských poměrech splniti převzatý úkol.

„Mlčelivci". Časopis „Bezbožník" (ze dne 1. IX.) podává zprávu o zvláštní sektě tak zvaných „m l č e l i v c ů", kteří žijí v Salsku (v Rostovském kraji) a otevřeně neuznávají sovětské vlády, pokládajíce ji za bezbožeckou. Státní povinnosti však plní. Se sousedy, kteří uznávají sovětskou vládu, „mlčelivci" nikdy nemluví. Když dovezou na trh své zboží, ukazují pouze na prstech, kolik za ně požadují. V nemoci mlčelivci nevolají lékaře, nezúčastňují se voleb a své děti uči sami. Spolupracovník „Bezbožníka" navštívil nové sektáře, ale nikdo na něj nepromluvil. Nyní ve svém listě žádá, aby mlčelivci byli uznání za zlostné sabotážníky.

„Starost" bolševiků o děti. „Komsom. Pravda" (4/IX) vypravuje o žákyni, na kterou ve vězení zapomněli. Desítileté děvče bylo obviněno, že ukradlo jedné komunistce nějaké maličkosti. Na žádost komunistky, přednesenou GPU, bylo děvče uvězněno. Brzy se vysvětlilo, že žákyně krádeže nespáchala, ale z vězení ji zapomněli propustit a tak tam zůstala celých 50 dní. Poněvadž ji bylo teprve 10 let, ani podle sovět. zákona, který dovoluje trestati 12leté provinilce — případně i smrtí — neměli ji vůbec držeti ve vězení. Kromě toho měly ztracené věci cenu jen asi 1 rublu. Že to není jediný přehmat sovětské spravedlnosti vůči dětem, nepíší sice noviny, ale vypravují uprchlíci z Ruska.

Ostrý boj v komunistické straně. Podle zpráv čas. Prapor Ruska č. 9. vyšetřila komise stranické kontroly komunistické strany v Moskvě, že 70% obvinění různých stranických činitelů z trestních činů podali proti nim kontrarevolucionáři, kteří se dostali na vysoká místa ve straně. Tito kontrarevolucionáři prý schválně zvětšovali a nesprávně prováděli heslo „Ústředí" o „b o l š e v i c k é o s t r a ž i t o s t i" a tak poškozovali komunistickou věc. Tato zpráva je velmi charakteristická pro soudobé sovětské poměry a svědčí o tom, že se tam vede ostrý boj mezi různými komunistickými a jinými skupinami,

které vystupují též pod rouškou komunismu. Často pak přívrženci vládního směru jsou v tomto boji poraženi vlastními prostředky. Politbüro, kterému o těchto událostech referovala uvedená komise stranické kontroly, rozhodlo se vydati nařízení, aby všichni škůdci byli co nejdříve odstraněni a potrestáni. Nepochybně však bude velmi těžko najíti ony škůdce a tak nové nařízení způsobí spíše jen ještě větší zmatek.

Pohyb členů v komunistické straně a v komsomolu. V Moskvě od ledna do června t. r. vystoupilo z komunistické strany 18.126 členů. Z nich 6,304 vystoupilo dobrovolně a 11.822 bylo vyloučeno. Vstoupilo do strany v téže době 4,179 členů. V Rostovu na Donu vystoupilo v červenci z komun. strany 2,732 členů, z nichž 1911 bylo členy 7 až 11 let. Při odchodu tvrdili členi, že jsou znaveni stranickou prací.

Z komsomolu za pět měsíců t. r. v celém SSSR bylo vyloučeno 66,212 osob, vystoupilo dobrovolně 89,630. Nově se do konsomolu dalo zapsati 59.746 členů. Nejvíce nových komsomolů je z řad mladíků právě povolaných do armády (59%). Z vyloučených 42% prý vedou život nepatřičný pro komsomolce a 58% bylo vyloučeno pro styky s „nepřáteli lidu". V téže době bylo zbaveno svého úřadu 9 předsedů krajských výborů komsomolu, 418 tajemníků rajonních výborů a 3.935 tajemníků nižších komsomolských výborů. Dále bylo zrušeno 5 krajských komitétů, 388 rajonních a 4710 nižších. V této statistice nejsou ovšem uvedeny komsomolské organisace v armádě a loďstvu, ani organisace čítající méně než 120 členů.

(Prapor Ruska č. 9.)

Hesla mezinárodních bezbožníků:

„Víra v Boha je nesmyslná a zbytečná".

„Věda a náboženství jsou neslučitelné".

„Náboženství je antisociální a ve službách kapitalistů".

„Církev žehná válkám a je podporuje."

„Náboženství je opium pro národ".

„Služebníci Církve jsou vykořisťovateli a lháři".

„Boj s náboženstvím je bojem za socialismus".

„Náboženství a hlavně křesťanství musí býti nadobro zničeno.

Toto jsou nejhlavnější hesla, podle kterých se nyní vede protináboženská propaganda „Světového svazu volnomyšlenkářů". Převzali je od sovětských bezbožníků. (Z referátu p. Jiřího Lodyženského, člena mezinárodní komise „Pro Deo").

Žádná duchovní osoba nesmí na území SSSR. Sovětská vláda sdělila svým diplomatickým úřadům, že nesmějí v budoucnosti dávati visum jakýmkoli příslušníkům kultu, t. j. duchovním osobám, ať již chtějí navštíviti SSSR jako turisté, anebo jenom projeti SSSR na Dálný Východ.

Na schůzi bezbožeckých tajemníků v Moskvě — byla přednesena řada referátů a všechny se shodovaly v tom, že se bezbožecká propaganda setkává se značným odporem následkem zesíleného náboženského cítění obyvatelstva. Referenti uvedli toho několik dokladů. Na příklad v průmyslovém městě Serpuchovo poblíž Moskvy dělníci utvořili fond pro zbudování kaple, postavili ji a nyní už se tam konají bohoslužby. V Bělorusku v jednom kolchozu rolníci si zařídili modlitebnu a často se tam scházejí, nedbajíce nelibosti komunistů. Ve středním Rusku je mnoho tajných chrámů a klášterů, které obyvatelstvo pečlivě skrývá před sovětskými úřady.

(Vozrožděnije č. 4147.)

Ohlašují nový boj proti víře. K oslavě třetího výročí tak zvaného stachanovského hnutí (30. 8.) uveřejnily časopisy hesla, která vydal sovětský komsomol k mezinárodnímu dni mládeže, ohlášenému pro celou Rus na 6. září. Už delší dobu se bolševici vyhýbali výzvám k otevřenému boji a pronásledování náboženství jen z důvodů náboženských, až letos mezi hesly vyhlášenými komsomolem nacházíme takovou výzvu: „Církevníci a sektanti usilují otrávit rozum mládeže a dětí náboženským jedem. Postavíme se rozhodně na odpor nepřátelské výbušné práci mrakoběsů." (Tento těžce přeložitelný výraz ruský je o hodně silnější, než české slovo „zpátečník".)

Patrně už bolševikům nestačí obviňování duchovenstva z kontrarevoluce, nastupují přímou frontou k boji proti náboženství! Kolikátý je to už nástup?

Sovětské noviny sdělují, že se v Moskvě úřady rozhodly odstranit tak zvaný „Dorogomilovský sobor", (t. j.

chrám) poněvadž prý překáží stavbě velkého obytného domu...

Provinění proti stranické disciplině dopustilo se posledně podle zpráv bezbožeckého tisku sovětského 2321 členů a 4355 členek komunistické strany tím, že se súčastnili bohoslužeb v chrámě nebo dali pokřtít své děti. Byli za toto provinění potrestáni vyloučením ze strany na dobu šesti měsíců.

Vyšší školy sovětské bez studentů. Ačkoliv už několikráte byl prodloužen termín zápisu nových posluchačů vyšších sovětských škol pro akademický rok 1938-39, přece počet dosud zapsaných kandidátů je tak nepatrný, že sovětský tisk volá proto na poplach! Jsou to zvláště pedagogické ústavy v Mińsku, Vitebsku, Gomelu, Mohylevě a Orši, kde se dalo zapsati sotva několik studentů. — Bolševismus svým radikálním nepřátelským stanoviskem vůči inteligenci a svým stranickým spoutáním vědecké svobody badání nemůže získávati lásku ke studiu v mládeži otravované už od dětských let jedem sektářského komunismu!

Ruský velkokníže Cyril Vladimirovič poslal do Sremských Karlovic pravoslavnému sněmu pozdravný přípis, v němž nazval pravoslavnou církev „vůdkyní a budovatelkou Ruska"; vidí v ní záruku spásy své vlasti a vyzývá všechny, aby se kolem ní sjednotili a v jejím lůně se zase všichni našli. Předseda sněmu, metropolita Anastasij, odpověděl velkoknížeti Cyrilovi jako hlavě ruského carského domu ujištěním věrnosti národa dynastii Romanovců. Tím se přihlásila ruská pravoslavná církev zahraniční k carské státní formě budoucího znovuzrozeného národního Ruska.

Sobor (sněm) ruské pravoslavné církve zahraniční za účasti kleru i laiků, konaný v polovici srpna ve Sremských Karlovcích připravil program svého jednání v několika komisích, jako byly: 1. komise pro všeobecné církevní otázky (předseda arcib. Meletij); 2. pro otázky národního a duchovního obrození Rusi (předseda arcibiskup pařížský Serafim), 3. komise pro misijní a kulturní věci (předseda arcib. Vitalij); 4. komise právní, 5. komise pro záležitosti duchovní správy atd. Z plenárních zasedání sněmu uvádíme aspoň nejdůležitější projevy: Tak bylo v prvním zasedání po přednášce arcibiskupa Nestora o církevních bratrstvech založeno nové jubilejní Bratrstvo svaté Kristovy Rusi pod jménem rovnoapoštolského knížete Vladimíra. Má soustřediti horlitele pro službu Církvi; členové bratrstva se zavazují kromě denní modlitby, ranní a večerní, před jídlem a po něm, konati v určitý čas zvláštní modlitby za Rusko, přísně zachovávati posty a často přistupovati k sv. svátostem. Cílem Bratrstva je obrození a založení pravoslavného ruského státu (Gosudarstva) na jedině spolehlivých zásadách křesťanského náboženství a mravnosti a pokřesťanění všech složek státního života. Založením Bratrstva, případnou úpravou jeho stanov byl pověřen synod ruské zahraniční církve. V třetí plenární schůzi podal obraz o stavu pravoslavné církve a víry v sovětském Rusku K. N. Nikolajev, obraz někdejší moci a bohatství pravoslavné církve i ničivé pohromy bolševické, která však nedovedla zasáhnouti hluboké kořeny křesťanské víry v lidu. „O duchovním stavu ruského národa pod vládou bezbožníků" refer. potom protojerej M. Polskij a hr. J. P. Grabbe o vzájemném vztahu zahraniční církve pravoslavné k mateřské církvi v Rusku a k jiným autokefalním církvím pravoslavným. Sněm se rozhodl zvláštním poslání se obrátit k ruskému národu, aby ho potěšil a povzbudil v jeho utrpení pro Kristovu víru. K sestavení textu poslání zvolena byla zvláštní komise. Podle témat přidělených jednotlivým komisím měl karlovický sněm projednávati též časové záležitosti jako: přechod pařížského metropolity Jevlogija pod pravomoc cařihradského patriarchy (hr. Grabbe), o stavu pravoslavné církve v Polsku (K. N. Nikolajev), o východním obřadě a římskokatolické Církvi (šanghajský biskup Joan), o hnutí ekumenickém (postupimský, dříve vídeňský biskup Serafim), o poměru katolické Církve a protestantismu k bolševismu (týž biskup Serafim) a řada jiných otázek vnitrocírkevních.

POLSKO

Polský ministr vyučování, prof. Vojtěch Swietoslawski, promluvil v radiovém rozhlasu ke školní mládeži pol-

ské. Mezi jiným zdůraznil též potřebu náboženského vychování; pravil: „Základním výchovným činitelem, jehož vliv musí působit na váš celý život, je náboženské vychování, kterého se vám dostává ve škole i doma. Nejvznešenější křesťanské ideály a z nich vypívající zřetelný, náležitý a upřímný poměr k bližnímu ať se stanou opravdovou náplní vašeho mravního základu v životě. Uskutečňujte tu ctnost v životě každodenním, doma, ve škole a všude, kamkoliv přijdete. Přičiňujte se také neustále, abyste se stávali vždy lepšími a nastoupivše jednou cestu zdokonalování svého ducha, neustávejte v této práci po celý život!" Katolická polská veřejnost přijala tento významný projev ministrův s radostnou vděčností — jenom oficielní „Svaz učitelů polských" (Z. N. P.) — ovšem že pokrokový — přešel projev svého šéfa — mlčením.

Ve varšavské arcidiecési má 300 učitelů obecných škol kanonickou misi (církevní oprávnění) k vyučování náboženství ve škole. Pouze ve čtyřech případech byla žádost učitelů o kanonickou misi odmítnuta.

Slovanská řehole studitů zaznamenává nový rozvoj své požehnané činnosti. K dosavadním šesti klášterům studitským (dva má Lvov, po jednom Univ, Zarvanicja, Dora na Huculsku a Florinka na Lemkovščině) přibyl nový klášter a kostel sv. Ondřeje apoštola na Lužkách u Osmolody (v Karpatech na úpatí horského pásma Aršici vysokém 1516 m). Posvěcení nového útulku studitského vykonal sám lvovský metropolita, arcibiskup O. Šeptickyj, za účasti kříževackého vladyky dra Njaradiho, řádového provinciála (protoigumena) O. Klimenta Šeptického a četných hostí. Starobylý kostel domácího slohu (bojkovského) pochází z 18. století a byl přenesen na Lužky r. 1936. Úkolem nové stanice studitské řehole bude duchovní správa mezi četnými lesními dělníky, kteří celé týdny zůstávají na práci v tamějších lesích. O nedělích a svátcích půjdou studité do kolib (chalup) na horských vrších konat duchovní správu. Je to ovšem neobyčejně těžká a odpovědná, ale i vděčná práce.

Ve Lvově (ulice Petra Skargy) mají studité velkou, moderně upravenou bibliotéku, archiv a vědecké pracovny „Studionu" v nové rozsáhlé budově vedle nemocnice („Narodnoj Ličnici"). Tato knihovna OO. studitů má — zásluhou štědré podpory metropolity Šeptického přes 25.000 svazků, mezi nimiž jsou i velmi vzácná „byzantinica", jakých nemá kromě Vatikánu snad žádná knihovna evropská. V budově knihovny jsou studijní místnosti pro odborníky, kteří se zabývají studiem východní církve. Knihovna je spojena v prvém poschodí chodbou s klášterem OO. studitů (bývalou ajáčskou školou), jehož kapli vymaloval profesor kijevského uměleckého ústavu a tvůrce novobyzantské školy malířské, Michailo Bojčuk. Ikonostas byzantského slohu kapli studitské opatřil metropolita Šeptickyj prostřednictvím † exarchy Fjodorova z Moskvy zároveň i s jinými předměty liturgickými. Kromě „Studionu" bude v studitském lvovském klášteře otevřena též malířská škola (ikonopisná), která má pečovat o vědecké prohloubení unijních studií.

V luckém kraji vrátilo se dne 15. srpna ve farním kostele v Boremlu 15 osob z pravoslaví na katolickou víru, a v neděli na to, 21. srpna, ještě dalších šest osob následovalo jejich příkladu. Jsou to všechno potomci z oněch rodin — namnoze šlechtických — které po nešťastném listopadovém povstání polském donutila carská vláda k přijetí pravoslaví.

Všepolský sjezd theologů, konaný (ve dnech 30. srpna—1. září) v Krakově, schválil řadu resolucí, z nichž širší katolickou veřejnost budou zajímati aspoň tyto: sekce filosofická žádá vydání příručky křesťanské filosofie, která by posloužila nejen bohoslovcům, nýbrž i laické inteligenci. V sekci dogmatické byla zdůrazněna nutnost všímati si problémů theologie Východu. K podpoře tiskového fondu nejvýchodnějších diecésí piňské a vileňské vyzývá celou Polsku sekce morální. Proti reformě polského pravopisu vypracované ortografickou komisí vyslovila se velmi resolutně sekce homiletická, žádajíc revisi navržené reformy. V sekci ascetické usneseno, aby aspoň na jedné polské universitě byla zřízena stolice pro polskou hagiografii.

JUGOSLAVIE

Z praktických resolucí II. hrvatského liturgického sjezdu uvádíme: 1. Mše

sv. musí býti ohniskem veškerého duchovního života. 2. Církev vždy doporučovala aktivní účast na mši sv. 3. Je přáním Církve, aby se věřící účastnili především zpívané mše sv., zvláště jako farní bohoslužby. 4. Není-li to možno, doporučuje se mše sv. recitovaná účastníky. 5. Kde není ani to možno, ať kněz nebo zbožný laik jasně a hlasitě se předmodlívá hlavní části mše sv. tak, aby ostatní sledovali tyto modlitby ve svém misálku. 6. V seminářích, katolických spolcích a zvláště v Katolické akci ať se zavedou liturgické sekce. 7. Při všech duchovních cvičeních třeba vždy zdůrazňovati centrální význam mše sv. 8. Ať se — pokud možno, uděluje sv. přijímání při mši sv. 9. Šířiti liturgický časopis. 10. Poučovati důkladně o mši sv.

Katolický obzor.

Doma.

ČECHY

Paladium země české — starobylý reliefní obraz P. Marie, uchovávaný na hlavním oltáři mariánské svatyně ve St. Boleslavě — byl mezi svátky Narození a Jména P. Marie (8. až 12. září) vystaven v pražském chrámě týnském zbožné úctě katolíků hlavního města naší vlasti. Byla to významná jubilejní návštěva. Neboť před 300 lety (12. 9. 1638) loučila se katolická Praha s paladiem země české, které bylo na rozkaz tehdejšího arcibiskupa pražského, kard. Arnošta Harracha převezeno do St. Boleslavě za tklivých projevů katolické lásky a úcty všeho obyvatelstva českého k Matce Boží. Bylo to v nejisté době třicetileté války, kdy se národ s plnou důvěrou utíkal do mocné ochrany P. Marie, která „vždy milá byla Čechům a Čechové byli vždy milí P. Marii", a kdy její milostný obraz chtěl uchránit před nekatolickým nepřítelem zevnějším — do bezpečí staroboleslavského. Od té doby se mnoho změnilo v naší vlasti; ustydla v mnohém českém srdci láska k svaté Panně a Matce, ba vybuchla proti ni na počátku naší svobody i šílenstvím zloby — ale kořeny úcty mariánské z půdy českých srdcí nebyly vyrvány. Jubileum posvátného paladia ve St. Boleslavě slavené celým národem i návštěva paladia v Praze, jeho triumfální přivítání, zbožné uctívání a dojemné loučení bylo toho výmluvným důkazem. Český národ cítí instinktivně, kolik síly, důvěry, statečnosti a svornosti vlévala do jeho srdcí úcta k Matce Boží, jejíž obraz (paladium) je zároveň vzácným pojítkem s vítěznou tradicí svatováclavskou, zvláště když letošní jubileum zapadlo do tak osudových dnů celého osvobozeného národa a státu. Pod ochranu Matky Boží, uctívané už svatým dědicem země české, skládá i nyní všecek katolický lid český svoji svobodu náboženskou i národní.

Do zahraničního tisku (na př. polského) dostává se také z Prahy jednou pochvalná zpráva, která jako nejmodernější školu naší republiky označuje ústav sester františkánek v Praze, poněvadž prý vyhovuje co nejvíce dnešním moderním požadavkům. Mezi jiným má prý tato škola i vlastní hvězdářskou observatoř. Myslíme, že takových dokonalých ústavů a škol vybudovala katolická Církev u nás víc, než naše veřejnost tuší, jenomže katolíci se svou prací dryáčnicky na veřejnosti nechlubí. Pokládají ji prostě za svou povinnost lásky k Bohu a k vlasti!

MORAVA

Náš krajanský misionář, P. Alois Hanzelka, zotavil se po dlouhé a těžké své chorobě tak dalece, že se odhodlal zase vrátiti ke svým krajanským ovečkám do Rumunska. Čeká ho tam ovšem mnoho práce a starostí; rád by dokončil započatou stavbu kostela sv. Václava v Zlatici a upravil záležitosti krajanské duchovní správy tak obtížné pro odlehlost a nesnadnou přístupnost roztroušených osad českých v Rumunsku. Potřebuje k tomu vedle hojného Božího požehnání především zdraví a svaté trpělivosti a pak i hmotné podpory šťastnějších krajanů ve staré vlasti. Dary Boží jemu i jeho stádci chceme vyprošovati vroucími modlitbami, o dary hmotné prosíme své čtenáře co nejsnažněji.

SLOVENSKO

Na oslavy svatovladimírského jubilea (950, výročí pokřesťanění Rusi) ve V l a d i m í r o v é u V. Svidníka na východ. Slovensku (11. IX.) byl ohlášen příjezd amerických pravoslavných biskupů Vitalija a Benjamina, kteří se před tím súčastnili karlovického sněmu. O novém biskupu pravoslavném z Mukačeva se pravoslavný tisk v programě oslavy vůbec nezmínil. Po slavné bohoslužbě stanoven byl průvod k řece, kde liturgické „vodosviatie" (svěcení vody) mělo býti symbolickou vzpomínkou jubilea pokřesťanění Rusi.

Biskupský ordinariát užhorodský, chtěje zabezpečiti znalost cyrilské abecedy a tím i porozumění liturgickým knihám řecko-katolickým mezi svými věřícími na východním Slovensku, vydal nařízení, podle něhož jsou učitelé na tamějších církevních školách povinni učiti týdně po dvou hodinách cyrilské abecedě. Proti tomu však prohlásil školský referát, že ustanovovati vnitřní učební pořádek může toliko ministerstvo vyučování. Odvolání ordinariátu k ministerstvu v této věci zůstalo bez výsledku. Proto vydal biskupský ordinariát užhorodský k předsedům školských stolic toto vyzvání: Podle zákona z r. 1922 (č. 226 § 1) může se vyučovati ruskému jazyku na slovenských školách jako nezávaznému předmětu po 2 hodinách týdně, ale toliko ve vyšších třídách a pod podmínkou, že se přihlásí nejméně 20 dětí. — Předsedové školských stolic ať poznačí přihlášky dětí v protokolu, který pak ať pošlou biskupskému ordinariátu s žádostí, aby jim dovolil vyučování ruskému jazyku, resp. cyrilice.

PODKARPATSKÁ RUS

„Sojedinenije gr. katol. russkich bratstv" jako největší náboženská organisace řekokatolíků ve Spojených státech vyslalo tříčlennou delegaci do Říma, aby informovala Sv. Stolici o smutných poměrech jejich diecése, která je stále zmítána nepokoji rázu národnostního — agitací ukrajinskou a velkoruskou — i vnitřními rozbroji církevními. Podle zpráv „Amerického Ruského Vistniku" byl dekretem „Cum data" zaveden celibát pro řeckokatolické duchovenstvo v Americe prozatímně na 10 let. Tato doba končí v únoru 1939; proto se rozhodl hlavní sjezd „Sojedinenija" konaný o prázdninách poslati do Evropy delegaci, do níž byli zvoleni: předseda John P. Sekerak, dr. George Ferria, advokát, a dr. Peter Ivan Zeedick (Židik), hlavní lékař z Pittsburku. Delegace si vyžádala slyšení u některých členů našeho episkopátu — byla i v Olomouci — zvláště však u řeckokatolických biskupů prešovského a užhorodského, z jejichž eparchií pocházejí řeckokatoličtí rusínští vystěhovalci v Americe. Delegace „Sojedinenija" odmítá vnášení jazykově-národnostních karpatoruských sporů do amerických poměrů a snaží se zabrániti odpadům k protestantismu, jimiž trpí jejich diecése nábožensky i národně.

Za hranicemi.

Sv. Otec věnuje velikou péči dokonalému vybudování v a t i k á n s k é k n i h o v n y. V posledních dvaceti letech byly přivtěleny k vatikánské knihovně velmi cenné knihovny starých rodů italských. Tak na př. vídeňská sbírka rodiny d e R o s s i přinesla přírůstek 1195 rukopisů, knihovna rodiny C h i g i obsahuje 3000 rukopisů, rodinná knihovna F e r r a i o l i má 1200 rukopisů a 40.000 tisků. Museum Propagandy přispělo 2400 rukopisy a athénský arcibiskup 8000 svazky v jazyku řeckém. Tím se ovšem také zdržuje vydání ú h r n n é h o k a t a l o g u, které bylo začato r. 1929, když americká Carnegiova nadace umožnila ustanovení tří knihovníků; nestačí však ani tento početný personál zdolat veliký denní příliv spisů z celého světa. Pro oddělení tisků přistavuje se ve vatikánské knihovně nová galerie a dosavadní dřevěné regály se vyměňují za železné. V r. 1938 mohl Sv. Otec odevzdat k použití třípatrové skladiště pro 250.000 svazků. „Vaticana" (knihovna vatikánská) se stala dnes jednou z nejvelkolepějších knihoven světa, jsouc opatřena všemi moderními pomůckami.

CASTEL GANDOLFO

Současných problémů dotkl se Svatý Otec Pius XI. při nedávné audienci (25. IX.) Sdružení francouzských křesťanských syndikátů, jež k papeži uvedl pařížský apoštolský nuntius. Zmínil se

nejprve o učení hlásajícím etatismus (totalitní stát), jakoby totiž stát byl vše a jediné cnícím. In medio stat virtus (uprostřed stojí ctnost, dobro), pravil Sv. Otec. Jediné Církev vyznává a hlásá učení, které označuje správný poměr kolektiva a individua. Za učením o totalitním státě se skrývá blud sociálního (společenského) panteismu. Ti, kdož přikazují vše kolektivu, tvrdí vlastně, že je kolektiv čímsi božským. Stará slova svůdce (ďábla): eritis sicut dii (budete jako bohové) vrhají se dnes se strany totalitaristů. To je usurpace, násilné uchvácení. Každý člověk připadá jen Církvi, poněvadž každý člověk připadá Bohu a Kristu. — Pak se rozhovořil Sv. Otec o křesťanské lásce, charitě, která jediná odstraní anebo zmenší nepřátelství a boje, nemluvíc ani o válce. Křesťanskou pravdu o kolektivu a individuu i křesťanskou lásku ukáže a uskuteční ve světě dnešní živá katolická akce.

ANGLIE

Mezinárodního sjezdu bezbožníků v Londýně si sotva povšiml londýnský tisk; jen katolické týdeníky přinesly o něm několik zpráv. Jinak se veřejnost oň nezajímala. Sjezdu předsedal belgický buržujní liberál dr. Torwagne Hlavní aranžér sjezdu, sovětský Svaz bojujících bezbožníků, neměl na sjezdě ani delegáta, poněvadž mu bylo odepřeno pasové visum. Patrně v důsledku energického protestu, který dostala anglická vláda z řad uvědomělých křesťanů. Belgický delegát Paul Braun ostře útočil proti všem křesťanským církvím, opakuje staré volnomyšlenkářské fráze, jakoby Církev byla největší nepřítelka demokracie a jakoby každý, kdo jí poslouchá, se vzdával lidských práv. Takové ošumělé tvrzení je už každému rozumnému člověku směšné — dnes, kdy zůstala Církev katolická jedinou záštitou pravé demokracie (ne té, která vraždí jinak smýšlející v sovětech a v rudém Španělsku!) a ochránkyní svobody a práv lidských! Proto také londýnští katolíci našli jedinou důstojnou odpověď na kongres bezbožníků: manifestační vyznání víry padesátitisícovým průvodem, jenž s velikým křížem v čele se ubíral za modliteb od residence westminsterského arcibiskupa podle parlamentu do katedrály, kde se konala závěrečná pobožnost. Tato katolická manifestace učinila také hluboký dojem na celý anglikánský Londýn!

Jeden z nejlepších evropských myslitelů, anglický filosof Christopher Dawson, prohlásil nedávno v anglickém tisku o sjednocení Církve, že jest jeho nezbytnou podmínkou především „Očištění srdcí od všelikých nízkých pohnutek, které mohou zkaliti naši víru." Hlavní překážka v unijním díle tkví tedy v oboru mravním. „Jsem přesvědčen," praví Dawson, „že údobí rozkolu pominulo a že už nadešel čas, kdy božské učení, ztělesněné v Církvi, opět ukáže svou životnost a moc, spojíc všecky živly života a křesťanské myšlenky v jeden zorganisovaný celek. Poněvadž hlavou Církve je Kristus a životem Církve je Duch sv., všude, kde jen je víra v Krista, je také možnost dohody a sjednocení. Netřeba tolik mluviti o cestách a způsobech, cesty ducha jsou nezbádané a tajemné a často nepochopitelné lidskému rozumu. Možná, že právě ty síly, které vystoupily proti Církvi a víře, způsobí sloučení církví ne bezděčným sjednocením křesťanů. Možná též, že jako reakce po tom, co se nyní děje, život Církve nabude nového rozmachu a vzletu novým rozkvětem apoštolského ducha, jak to předc dvěma sty let předpověděl bl. Grignon de Montfort."

BELGIE

Svaz katolických deníkářů z Belgie vyslal do Říma zvláštní delegaci s předsedou Svazu v čele, aby odevzdala Sv. Otci tradiční dar katolického tisku belgického, na nějž se letos sebralo 275.000 franků. Sv. Otec poděkoval za štědrý dar slovy plnými vzácného uznání a udělil své požehnání nejen delegaci, nýbrž i všemu katolickému tisku belgickému a celé Belgii.

Belgická katolická mládež dívčí zahájila už v několika belgických diecésích pravidelné měsíční manifestace, na nichž osvědčuje veřejně svoji úctu, poslušnost a vděčnost katolickému episkopátu. Jejího příkladu následovala též katolická mládež mužská a v neděli, dne 11. září, uspořádala první takový projev v Mechlíně (Malines) belgickému primasu, kardinálu Van Roeyovi, který za ni ve své katedrále sloužil slavnou mši sv. Súčast-

nilo se jí na 10.000 členů katolické mužské mládeže. Mladí belgičtí katolíci dobře pochopili ducha Katolické akce, jak o něm nedávno mluvil Sv. Otec Pius XI., t. j.: apoštolská spolupráce katolických laiků v nejužším spojení s církevní hierarchií. Katolickou akci bez tohoto spojení nazval římský Velekněz — pošetilostí (absurdem).

NĚMECKO

Ze společné konference, kterou v polovici srpna konali němečtí biskupové ve Fuldě — chyběl na ní pouze rottenburský biskup dr. Sproll, vyhnaný německou vládou ze svého sídla — vydali pastýřský list, v němž důrazně varují věřící lid před bludnými naukami nacistického novopohanství a znova opakují, že jim jde o boj nikoliv proti německému národu a státu, nýbrž o jeho záchranu před těmi, které musejí prohlásiti za nepřátele svého národa. Znevážíti nás za to a potupí, ale je spravedlnost, které nemohou ohlušiti břeskná hesla, ani zadusiti žádná pýcha. Každý z nás praví se sv. Pavlem: „A který mne soudí, jest Pán." (1. Kor. 4, 4.) — Tak zakončují biskupové svůj statečný projev apoštolské bdělosti. Jaký význam přikládali němečtí biskupové pastýřskému listu fuldskému, je patrno už z instrukce, jíž doprovodili svůj list. „Každé slovo," praví v instrukci, „musí býti vyhlášeno (s kazatelny) se zvláštním akcentem (přízvukem), aby list přišel k plné platnosti." Instrukce také žádala, aby byl pastýřský list zachován v tajnosti a jeho uschování, když se obeznámí s jeho obsahem před veřejným předčítáním, mělo se státi na bezpečném místě — mimo farní budovu.

Středisko pro studium Východu ve Würzburku. Generál augustiniánů, P. Klement Fuhl, snaží se už delší dobu vzbudit veřejný zájem o studium slovanských a východních řečí. Roku 1936 se mu podařilo založiti „pracovní společnost pro studium východní církve" pod vedením universitního profesora dra Jiřího Wunderle-ho z theologické fakulty würzburské. Z této „pracovní společnosti", která vydala už několik vědeckých prací, vyrostlo právě organisované „Středisko východních studií".

Kard. Innitzer stal se předmětem nejrůznějších novinářských dohadů a podezírání. Neutrální novinářská agence dotázala se ho telegraficky přímo na tyto věci: „V zahraničí se šíří pověsti, že Vaše Eminence poslala Sv. Otci list, v němž ho prosí za dočasné uvolnění od úřadu. Jiné zprávy mluví o hnutí „Los von Rom", jež má vésti Vaše Eminence. Kromě toho prý Vaše Eminence koncipovala prohlášení k rakouským katolíkům, které prý potvrzuje NSDAP." Kardinál Innitzer odpověděl: „Alle Meldungen glatt erlogen. Ich protestiere nachdrücklichst." (Všechny zprávy čistě vylhány. Protestuji co nejdůrazněji proti nim.)

Německé učitelstvo přihlásilo se podle poslední oficielní statistiky ke katolické Církvi v počtu 62.368, k evangelické 116.800, a jen 2028 učitelů se přihlásilo „jako věřící v Boha" — asi ve smyslu německého novopohanství. Za nynějšího násilného protikřesťanského režimu je ovšem tato statistika málo rozhodující o náboženské výchově německé mládeže.

Bavorští biskupové dali o první neděli září jové s kazatelen katolických chrámů předčítati svůj pastýřský list, v němž znova upozorňují věřící na boj německé vlády proti školství a výchově katolické. Od 1. ledna 1937 bylo 1200 řeholních osob odstraněno ze škol, a to ne státních, nýbrž ze škol, které byly majetkem klášterů. O posledních velkonocích zavřela vláda 84 klášterních škol, takže se pro 16.000 jejího žactva nedostávalo státních škol. Jednotlivé obce byly proto nuceny ke stavbě nových škol, jinde zase byly zabrány budovy klášterní.

ŘECKO

Řecký ministr vyučování dal nedávno školním úřadům instrukce, podle nichž katoličtí žáci latinského obřadu nejsou povinni o svých zasvěcených svátcích súčastniti se školního vyučování. Zásluhu o tento výnos, katolíkům příznivý, má především katolický biskup řeckého ostrova Syra, který je obydlen většinou katolíky. Při nedávné návštěvě ministra vyučování na tomto ostrově poděkoval mu biskup za jeho přízeň a za laskavá slova, která ministr pronesl na veřejném shromáždění ke „katolickým bratřím", od nichž „nás odděluje pouze malý

dogmatický rozdíl, ale s nimiž máme touž vlast a tytéž národní ideály." — Ministr také rozhodně protestoval proti těm, kdož by tvrdili, že Řek-katolík přestává už tím samým býti Řekem a stává se cizincem. Pro Řecko, které dosavad uzavíralo své hranice návštěvám katolických kněží, je projev člena vlády znamením smířlivějšího smýšlení vůči katolické Církvi. Ostrov Syra — Hermupolis — byl ve středověku katolickou metropolí souostroví Kykladského.

ŠVÉDSKO

Protestantská církev ve Švédsku je sice státní církví, ale přece si uchovala mnohé prvky katolické. Tak podržela od svého začátku biskupský úřad a ve vnitřních jejích záležitostech náboženských rozhoduje církevní shromáždění. V 19. století vzniklo ve Švédsku hnutí „vysoké církve", které hájilo proti liberálnímu, protestantskému individualismu dějinnou oprávněnost církevní obce. Tak se přiblížil katolickému pojímání Církve a učení o svátostech i Sundberg, arcibiskup a kancléř university v Upsale. S podobnými názory vystoupilo r. 1908 mladocírkevní hnutí, z něhož pak vzešlo známé hnutí ekumenické — pod vedením upsalského arcibiskupa Söderbloma — usilující o církevní sjednocení.

Hnutí „Vysoké Církve" švédské konalo nedávno svůj sjezd ve venkovském městečku Burseryd — za předsednictví protestantského biskupa Rosendala. Na sjezdě tom došlo nejen k rozhodnému hájení nerozlučnosti manželské a svátostně posvěceného rodinného života, nýbrž i při bohoslužbě k projevům, nad nimž se velice pohoršoval liberální tisk švédský. Sjezdovníci totiž při bohoslužbách poklekali, znamenali se křížem, modlili se hodinky, zpovídali se, v kostele pořádali průvody a mluvili o úctě mariánské. Tím ovšem na sebe uvalilo vysokocírkevní hnutí podezření z katolických tendencí. O záměrech hnutí podal vysvětlení předsedající biskup Rosendal. Nechtějí prý býti sice „římskými poutníky", a také nikterak neodmítají církevní zvyky proto, že jsou snad svojí podstatou katolické anebo že pocházejí z katolické minulosti. Třeba na to poukázati, že znamení kříže bylo až do r. 1811 ve švédské státní církvi předepsáno, stejně pokleknutí, které konala shromáždění podle starých předpisů při zpovědi, při konsekraci (proměňování) a při „Otčenáři". Na sjezdě vysokocírkevního hnutí švédského dán byl též podnět k pořádání církevních průvodů pod širým nebem, projevil se i živý zájem pro „vzpomínku svaté Panny při rozjímání" a pro uctívání svatých, jak prý ji žádá 21. článek augsburské konfese (vyznání víry), který praví: „O službě svatým takto nás učí naši, abychom svatých byli pamětlivi k posílení své víry."

Nynější švédská církev protestantská se skládá z 12 biskupství, 186 proboštství, 1337 far a 2557 obcí. Při každém biskupství je vedle biskupa dómská kapitula a dómský probošt. Úzké spojení bylo ve Švédsku zvláště mezi církví a universitami — odtud na př. mívali arcibiskupové v Upsale titul universitního kancléře. Celkem si zachovala státní švédská církev základní starý katolický charakter.

Z krajanského zahraničí.

Sv. mise na Volyňsku.

(P. Josef Stříž.)

Po pětileté přestávce mohl jsem navštíviti české krajany na Volyňsku. Letošní zájezd byl pro nesnesitelné vedro opravdu namahavý, ale Bohem požehnaný. Navštívil jsem 23 vesnic a měst, kde jsem měl kratší nebo delší pobožnosti. (Navštíveny byly tyto vesnice a města: Smolárna, Werba, Ulbárov, Újezdec, Hrušovice, Špakov, Pokosy, Kurdybaň, Jezírko, Buděráz, město Dubno, město Rovno, Zdolbunov, Luck, vesnice Ludharka, Moščenice, Sinkievičovka, Michna, Vilhelmovka, Teremno, Stromovka, Kněhynky a městečko Kupičov.) Nejdéle jsem se zdržel v Sinkievičovce — plných 9 dní; měl jsem tam 28 kázání! (Celkem jsem měl asi 130 kázání, 5 vlasteneckých promluv, 7 promluv k mládeži.) V některých vesnicích jsem byl již celkem 15kráte, ve 3, a to v Moščenici, Újezdci a Kněhynce jsem byl letos po prvé. Jsou to vesnice pravoslavné, z nichž Moščenice skoro celá se sjednotila s katol. Církví. Všude touží po českém knězi, aby si zachovali rodnou víru i národnost. Všude se

staví nové 7třídní polské školy, do nichž musí choditi děti z celého okolí. Tím se ruší školy v malých vesničkách českých a české děti musí choditi do polských škol. Velký zájem mají krajané o osud Československa, skoro všude byla pobožnost na zachování míru v české vlasti a na mnohých místech na tento úmysl obětovali společné sv. přijímání. V Kupičově byli všichni muži u sv. přijímání, které obětovali za odvrácení války v české vlasti. Když jsem odjížděl, objímali mne a vzkazovali pozdrav všem českým krajanům v naší vlasti a své odhodlání bojovat i krvácet za vlast sv. Václava! Mládež na kolech mne vyprovázela mnoho kilometrů cesty! Ta láska krajanů k českým kněžím nedá se popsati a musí každého dojat. Byl jsem až na ruských hranicích v Moščěnici právě na sv. Cyrila a Metoda a mnoho zajímavého jsem viděl a ještě více slyšel. České vesnice za hranicemi, které jsem chtěl navštíviti, již zmizely, Češi byli vystěhováni a nikdo neví, kam. Na sv. Václava mám ještě znova přijet na Volyňsko a posvětit nový umělecký obraz, který darovala pro kostel v Hrušovici Krajanská péče z Prahy.

Nové publikace hlučínské. Dr. Jos. Jančík: **„Apoštol dobrého tisku Šebestián Kubínek"**, Životem č. 301, cena 50 hal. Je to čest pro náš národ, že z něho vyrostl apoštol tisku, o jehož svatořečení se jedná. Snad laciná brožurka pomůže, aby lid náš si vážil svého apoštola tisku a následoval jeho příkladu. — Dr. Sl. Fuchsová: **„Katolická matka"**, Životem č. 302, cena 50 hal. Spisek líčí ideál katolické matky. Pro obrození národa je právě sebevýchova matek tak důležitá. Proto tato brožurka si zasluhuje rozšíření co největšího. — **„Z moudrosti Boží"**, Životem č. 303, cena 50 hal. V dnešní době, kdy u většiny lidí vládnou zásady zhoubné, je zapotřebí, aby si věřící přivlastnili zásady moudrosti Boží. V brožurce je výběr průpovědí z „Knihy přísloví". — Všechny tři spisy vydal: Exerciční dům v Hlučíně.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

1. září 1938

vyšel XXVII. ročník oblíbeného dětského časopisu

Pán přichází

Celoroční předplatné 2 Kč

prosíme uctivě všechny vld. pány katechety o laskavé rozšiřování tohoto latinského a tak oblíbeného dětského časopisu

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Listopad 1938. Číslo 11.

Dušičková resignace unionisty.[1]

Ivan Marianov.

Ó, Pane,
až odvoláš mne, půjdu rád
z údolí hrůz i vnad;
já nechtěl jsem se radovat,
ni v zahradách si hrát!
Až smrti hrad mne odevšad
obejme, chci se smát!

Na pokyn Tvůj hned složím rád
zbraň lásky, třebas mlád,
ač byl jsem hotov bojovat
a za duše se rvát.
V pokoje sad dáš vejít snad:
Je čas již umírat?

Až zaťukáš jen, zhasnu rád
svítilnu žití mlád,
ta země neměla mi tkát
hedvábí na ornát!
Z hřbitovních vrat nebudu lkát
a volat o návrat!

K rozkazu Tvému, vpluji rád
ve smrti vodopád,
až vposled ještě dáš přijat
mi Tělo Tvé a krev Tvou ssát!
Pro Boží řád Tvé dary dát —
mé viděls touhy zrát!

S úsměvem Tvojím usnu rád
jak výdech jarních mát,
bych Marii směl vyzpívat
sbor sladkých serenád:
co žití chvat mi nechtěl přát
a sil mých nesoulad . . .

Jen o jedno jsem nepřestal se bát:
o příští ruských chat,
jež k jednotě jsem přivolat
vždy hořel, bolem jat,
že rudý kat, nešetří stád
Božích a nedbá ztrát!

V arénu poslední jdu rád
jak smělý andobat!
Mne věčný nezachvátí chlad,
ni vzdoru líný spád!
Požárům plát, praporům vlát
povelím mnohokrát!
Ó, Otče, zůstanu i půjdu — stejně rád!

[1] Tyto verše nadšeného unionisty vyplynuly ve vážných chvílích před jeho svěcením, když nebezpečí plicní choroby zastíralo mu jasný pohled do budoucnosti. Základní tón jeho resignace vyznívá však odevzdaností do vůle Boží a nadějí věčného života. Sám si jen přeje, aby neviditelná ruka Páně aspoň jednu svatou jiskru unijní lásky zažehla v duši bratra-čtenáře!

Jubilejní dar.

Dr. J. M. Jurák.

Nádherná, světoznámá galerie soch světců na Karlově mostě v Praze byla konečně doplněna imposantním sousoším našich slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje. V smutném jubilejním roce republiky dostává v něm hlavní město Praha symbolický dar; dárcem je ministerstvo školství a národní osvěty, které sousoší objednalo už v roce 1928 u mistra K. Dvořáka, profesora stát. uměleckoprůmyslové školy v Praze. Karlův most je povinným průchodiskem pro všechny návštěvníky našeho hlavního města, ať už domácí či cizince. A proto bylo nejvýš vhodno, aby na jednom z pilířů stálo sousoší našich a vůbec slovanských věrozvěstů a dokumentovalo tak naše přičlenění ke křesťanské a evropské vzdělanosti už dávno před tisíci lety, jež dosáhla u nás svého vrcholu právě v době vlády Karla IV. — Otce vlasti, krále českého a císaře svaté říše Římské.

Apoštolská působnost sv. Cyrila a Metoděje je sousoším velmi výstižně vyjádřena. Svatý Cyril podává slovanským národům knihu Písma, jíž je naznačena nejvyšší kultura ducha — svatost — naplnění zákona Božího, základ štěstí pozemského i věčného. Ideu křesťanské pospolitosti vyjadřuje chrám — dům Boží, v němž před tváří Hospodinovou není rozdílu mezi chudým a bohatým, prostým a učeným — všichni jsou jedno v Kristu. Z tváře sv. Cyrila vyzařuje asketická přísnost mnicha, ozářená nebeskou mírností. Sv. Metoděj v postoji arcipastýřské důstojnosti žehná svým ovečkám, jež mu Kristus svěřil, aby je vodil na pastvy věčného života a hájil je proti dravým vlkům. Jestliže v hladké tváři sv. Cyrila čteme přísnost a umrtvování, v tváři sv. Metoděje, pokryté plnovousem, čteme výraz nesmírné starostlivosti a péče.

Československou jednotu symbolisují tři postavy u nohou apoštolů. Klečící postava muže značí hlubokou víru Slovenska; prostřední postava dívky přibíhající a ruce k věrozvěstům vztahující symbolisuje Moravu ochotnou přijati radostnou zvěst Kristova učení; postava naslouchající ženy, stojící jakoby opodál, vyjadřuje kritického ducha Čech. Snad je tím více vyjádřen současný duch těchto tří zemí . . . Všichni tři, Češi, Moravané a Slováci jsou však stejně odchovanci, ba syny v Kristu našimi apoštoly zplozenými a jsou stejně také syny jedné matky Slávy.

Nové sousoší sv. Cyrila a Metoděje bylo vhodně umístěno na Karlově mostě v Praze; zdůrazňujeme — n a m o s t ě, neboť oni a víra katolická, jíž nám před více než tisíci lety přinesli, tvoří most, spojující nejpevněji oba břehy našeho státu: západní Čechy s východními Slováky a Rusíny. Kdybychom byli šli hned od počátku své samostatnosti p o t o m t o m o s t ě, byli bychom už dávno k sobě přišli a se potkali v bratrském objetí.

Postavili jsme v jubilejním roce sousoší svých apoštolů sv. Cyrila a Metoděje na Karlově mostě. Pod mostem teče dravý proud,

Nové sousoší sv. Cyrila a Metoděje
postavené nedávno na Karlově mostě v Praze, dílo prof. K. Dvořáka.

příval vod, jako výstraha přívalu nepřátelského náporu. Nespadneme do něho, nepohltí nás, půjdeme-li cestou svých apoštolů do dalších desetiletí, ba tisíciletí života své vlasti; víra cyrilometodějská bude mostem, spojujícím Západ s Východem. Naši duchovní Otcové, sv. Cyril a Metoděj budou našimi nejjistějšími vůdci!

Život svatého Klimenta v obrazech od Fr. Ignáce Raaba T. J.

Josef Hudec.

Dvacátý třetí listopad, den, o němž Církev svatá slaví památku svatého Klimenta, papeže a mučedníka, je nám Slovanům a především nám Moravanům dnem drahým a památným, neboť upomíná nás na naše svaté věrozvěsty, jejichž život a působení je s ostatky svatého Klimenta tak nerozlučně spjato. Ostatky svatého Klimenta byly vnějším znakem pevného jejich spojení s Římem, a úctu, kterou svatí bratří a jejich první učedníci vzdávali svatému Klimentovi, výmluvně dodnes hlásají četné kostely a kaple z prvních dob křesťanství úctě jeho zasvěcené.

Nejpřednějším pomníkem úcty k svatému Klimentu v dobách pozdějších, v těžkých dobách naší vlasti, je Klementinská kolej Tovaryšstva Ježíšova s kostelem sv. Klimenta v Praze. Krátce před zrušením Tovaryšstva Ježíšova ozdobil tento chrám jesuitský bratr, plodný malíř Ignác Raab (1715—1787) cyklem obrazů, jež nám výstižně zachycují v duchu a pojetí současné doby strastiplný život svatého Klimenta. Cyklus tvoří dvacet čtyři obrazy, z nichž první a poslední obraz je alegorický (jinotajný).

1. Úvodem k celému cyklu[1] je alegorický obraz Církve, jejímž vynikajícím představitelem a pastýřem byl právě svatý Kliment. Vpravo v popředí stojí alegorická postava víry s kalichem a křížem v rukou, vlevo dva andílkové drží mapu světa a list s nápisem: **Euntes in mundum universum praedicate evangelium** = Jdouce do celého světa, hlásejte evangelium. V pozadí obrazu stojí kostelík, symbol Církve svaté, do něhož pastýř — svatý Kliment — uvádí ovce a odhání od stáda vlky — bludaře, kteří se již v jeho době v Církvi vyskytovali, jak je patrno též z obrazu desátého.

2. Druhým obrazem začíná líčení vlastního života svatého Klimenta: **Clemens ex consortione doctrinaque Pauli ad credendum in Christum persuadetur** = Svatý Pavel obrací Klimenta na víru Kristovu. Vpravo svatý Pavel se zanícením káže o Kristu, vlevo u stolku stojí Kliment v kruhu svých přátel a s prstem na čele zamyšleně poslouchá slova apoštolského kazatele. Podle tváře a zevnějšku poznáváme v něm vznešeného žida.

3. **Sacro fonte lustratur** = Křest sv. Klimenta, jejž přijímá z rukou kněze či dokonce apoštola sv. Petra; kolem stojící postavy jsou snad kmotři; vpředu přisluhuje pacholátko při svatých obřadech.

4. Čtvrtý obraz předvádí nám Klimenta již jako křesťana. **Christianae fidei exponit mysteria** = Kliment vykládá tajemství víry křesťanské hloučku křesťanů okolo stojících. Před sebou má knihu, u níž stojí dva bratříčci, z nichž starší učí mladšího spínati ruce

[1] Někteří soudí, že obraz k cyklu nepatří a snad ani od Raaba nepochází. Poněvadž však k cyklu se jinak dobře hodí a výstižně charakterisuje život svatého Klimenta, ponechávám jej na prvním místě.

Fr. Ignác Raab, Sv. Kliment světí kněze.
(8. obraz z galerie v děkanském kostele sv. Mikuláše v Berouně u Prahy.)

k modlitbě. Ostatní křesťané tísní se na Klimenta a napjatě poslouchají; jedna žena zapomíná při tom i na vlastní děti a na jablíčka v koši. Kluci dovedou ovšem toho využít a za zády své matky svádějí o červené jablíčko tuhý boj. Z celého obrazu dýše životní zkušenost vychovatelská; snad vzpomínal Raab při malbě obrazu zkušeností, jichž nabyl, doprovázeje některého jesuitského scholastika při vyučování katechismu.

5. **Ad summi Pontificatus dignitatem capessendam adsciscitur** = Kliment zvolen za papeže. Je obklopen hloučkem volitelů, kteří jej nutí, aby přijal důstojnost papežskou. Pacholátko podává mu na polštáři papežské klíče — odznak moci; vlevo v pozadí připravují papežský trůn.

6. **De rebus divinis sermonem ad populum instituit** = Kliment zahajuje svůj učitelský úřad kázáním lidu. Z tváří posluchačů vidíme, jak přímo lpí na jeho rtech. Muži, ženy, staří i mladí napjatě

sledují kázání; matka zapomíná na dítko v náručí, jež jediné neposlouchá, a hledí do neurčita. Vpravo namaloval malíř stařenu, jejíž zjev nám připomíná středověké čarodějnice.

7. **Sisinnium huiusque coniugem Theodoram ad fidem Christi convertit** = Obrací Sisinnia s manželkou na víru Kristovu. Svatý Kliment sedí v křesle, před ním klečí Sisinnius a hluboce dojat patří na kříž s ukřižovaným Spasitelem, vedle něho klečí jeho manželka Theodora. V pozadí odhrnuje jakýsi zvědavec, snad císařský zvěd, záclonu a pozoruje Sisinnia.

8. **Sacerdotes creat.** Svatý Kliment oděn v roucha papežská uděluje za přísluhy biskupů svěcení kněžská. Po boku biskup s nádobkami na svaté oleje, před ním novosvěcenci v ornátech vzadu ještě svinutých. Vpředu otec se synáčkem, snad otec a bratr některého novokněze.

9. **Viros in urbe legit septem, qui acta martyrum consignent** = Volí v městě sedm mužů, kteří by zaznamenávali děje mučednické. Na obraze vidíme svatého Klimenta s ustaranou tváří, do niž starosti a pronásledování vryly nejednu vrásku, a kolem něho sedm mužů, snad jáhnů, jimž sv. Kliment dává knihu, aby do ní psali životy svatých mučedníků.

10. **Ad schisma Corinthii amollitum litteras exarat.** Svatý Kliment sedí zamyšlen s brkovým perem v ruce u svého stolu nad listem, před ním kalamář, pero a hořící svíce. Píše list proti rozmíškám, jež nastávaly v Korintě, list, jenž v dějinách papežství má nemalý význam. Na zemi u stolu sedí jakási postava.

11. **Coram Mamertino, urbis praefecto, mortem Clementis urgent sacrificuli.** Požehnaná činnost Klementova nezůstává bez úspěchů a budí nenávist pohanských kněží. Vidíme je se zelenými věnci na hlavách před soudnou stolicí Mamertina, městského prefekta. Jeden ukazuje na Klimenta, jenž venku před jakýmsi chrámem učí, druhý s rozevřenou knihou dokazuje, že se tím protiví státním bohům a škodí státu. Vpravo vojíni ukazují na Klimenta a čekají na rozkaz, aby jej zatkli.

12. **Caesaris sententiam legente Mamertino aut diis immolare, aut exulare iubetur.** Mamertinus obklopen stráží sedí na trůně a čte Klimentovi, před ním stojícímu, rozsudek. Buď má obětovati bohům — vlevo stojí socha Jovova s blesky v rukou a orlem u nohou, pod ní uhlí, do něhož malé pacholátko fouká, a pohanský kněz se zeleným věncem na hlavě podává mu kadidlo — nebo má odejíti do vyhnanství.

13. **Christianos in exilium navigaturus extremum valere iubet.** Dojemná scéna loučení. V pozadí v přístavě čeká loď, jež má Klimenta odvézti do vyhnanství. Velekněz se loučí, křesťané líbají mu štolu a ruce a pláčí, jeden hošík křečovitě svírá jeho štolu, jako by tím chtěl zabrániti jeho odjezdu.

14. **Ad latomias Chersonesi damnatos Christianos quum reperit, amplexu stringit.** Kliment ve vyhnanství na Chersonesu (dnešním Krymu). Po okolních skalách hloučky křesťanů s různými nástroji

Fr. Ignáce Raaba, obr. 16. Na rozkaz sv. Klimenta z vykopané země vyprýštil pramen vody, osvěžující žíznivé.

lámou kámen nebo provádějí různé stavby. Pod skalami zátoka a na ostrůvku sedí svatý Kliment a těší křesťany odsouzené k pracím v lomech, kteří se k němu se všech stran sbíhají. Vpředu namáhavě kopou studnu, aby měli vodu k pití.

15. **Aquam sitientibus a Deo exorat; hanc agnus levato pede dextro affuturam ostendit.** Dělníci trpí žízní, a tu se Kliment uchyluje k modlitbě. Před ním na skále zjevuje se beránek a pravou přední nohou ukazuje na okraj skály, odkud má vytrysknouti pramen.

16. **Ibidem Clementis iussu terra effoditur: prosilit scaturigo sitientes recreatura.** Kolem sv. Klimenta se kupí křesťané zemdlelí žízní s prázdnými nádobami. Kliment dává požehnání a zatím dělníci s motykami a rýči kopou na označeném místě. Ze země vyrazí pramen, jako kdysi Mojžíšovi ze skály na poušti. Všichni se hrnou nedočkavě k vodě, jeden druhého odstrkuje, mladší bratříček vydírá nádobu z rukou staršímu, který už hasí žízeň. (Dokončení.)

Ruská duše a bolševici.

Protoj. Michail Polskij.

I.

(Z přednášky, založené na vlastních zkušenostech, kterou měl protojerej M. Polskij o duchovní situaci ruského národa pod vládou bezbožníků na nedávném sněmě v Srěmských Karlovcích.)

— — — Za mého pobytu v Ust-Sysolsku umíral tam souchotěmi mladý komsomolec. Jeho rodiči si velmi přáli, aby přijal sv. přijímání a také nemocný to chtěl, ale všichni měli strach před jeho bratrem-komunistou. Konečně přijel tento bratr a na prosbu nemocného odpověděl: „Jenom přijmi sv. přijímání, bratře! Umřeš-li, bude doma smutno a teskno mysliti, že už tebe vůbec není. Pravda, kdož přijímají sv. přijímání, praví, že to činí pro věčný život; tak budeme i my mysliti, že jsi živ." Mladíka vyzpovídal, zaopatřil sv. přijímáním a pak i tajně církevní obřad (pohřební) vykonal kněz. Duši jeho přijal Bůh — ale tělo slavně pochovali — komsomolci...

Dříve ještě, hned prvý den, co jsem byl zavřen do vyšetřovací vazby ústředního moskevského GPU, znovu jsem poznal, jak jsou nezničitelny nejvyšší duchovní otázky lidstva, a jak nadarmo proti nim bojují bolševici. Vyšetřující soudce pravil mně mezi jiným: „Kdybyste věděli, jakou škodu činíte národu náboženstvím, jistě byste se jím nikdy nezabývali." — Odpověděl jsem jemu, že právě proto mám o náboženství zájem, poněvadž vím, že jím prospívám sobě i lidem. Na další otázku, jaký že prospěch přináší náboženství, jsem jemu pravil: „Kdybyste přišel domů a se dověděl, že vaše žena byla rozdrcena automobilem, úžas a nepochopitelnost této události vás duchovně ubije, ukáže se vám nesmyslnou i každá láska a oddanost, i váš rozum i váš život. My však, věřící, víme, že je ve všem vůle Boží i rozum i Prozřetelnost Boží, že je láska věčná a nikoliv marná, poněvadž je život věčný!" Můj vyšetřovatel se zachvěl a znepokojil. Pokoušel se odpovědět, ale nemohl. Při druhém výslechu, již v žaláři, pravil mně jednou zcela potichu: „Jsem už věřícím;" byl velmi shovívavým a podal o mé záležitosti tak mírný úsudek, že mu naprosto neodpovídalo přísné rozhodnutí GPU, jímž jsem byl odsouzen na tři leta do soloveckého tábora. Později jsem se dověděl, že můj vyšetřovatel měl mladou ženu, kterou měl velmi rád, a tak můj rozhovor s ním mířil přímo do cíle.

Bůh mně dal to štěstí, že jsem přijal pokání dvou čekistů, jednoho v Moskvě ještě před mým uvězněním, a druhého až na Solůvkách.

Při zaopatřování jednoho stařička mé farnosti v Moskvě spatřil jsem jeho syna, mladého člověka, který chřadl souchotěmi. Nedbal však na prosby otce a nyní ani na moje prosby a odmítal pokání. Sblíživ se s ním, brzy jsem poznal, že mladý ten člověk nevěří v možnost odpuštění svých hříchů. Neboť ubil na různých trestných

výpravách bolševických čtyři sta lidí — podle jeho výpočtu. Všichni jím zabiti často oživují v jeho paměti, a jeho svědomí nemá pokoje. Nepřipouští už možnost, že by mohl nabýti pokoje svědomí a odpuštění takových hříchů. Tak jako ten člověk sám nečinil pokání a nehledal odpuštění hříchů, nebylo možno tehdy ani pomyslit na církevní pokání za takový hřích. Třeba bylo pohnouti ho k zpovědi a k sv. přijímání, přesvědčiti ho o milosrdenství Božím a doufati v další působení Boží milosti v jeho srdci. Příkladem kajícího lotra jsem ho uprosil, že přijal sv. svátosti. Pak odešel spokojen v duši do nemocnice a tam na mne vzpomínal a mne k sobě volal až do své smrti.

Druhý čekista, tajný spolupracovník GPU, který kontroloval službu finančních zařízení na Solůvkách, byl naším vůdcem a dozorcem na rybolovu, kde jsem s druhými vězni konal nucené práce. V síťařské dílně slyšel naše duchovní rozhovory, dal se se mnou do debaty a na konec po Boží milosti si vykonal u mne — tajně, nepozorován svými druhy — sv. zpověď a přijal sv. přijímání.

Příklady tyto jsou velmi radostné. Existuje duše, a Boží obraz se v ní ukazuje nezničitelným i v takových vyvrhelích,[1] jako jsou čekisté . . .

Konečně — nejhlubší škodu možno způsobiti v duších dětí . . .

Na Solůvkách setkal jsem se kdysi u dveří hřbitovní cerkve — s malým hochem, asi šestiletým, synkem některého ze správních zaměstnanců. „Mnichu, kam jdeš? . . . Boha není, modlit se netřeba . . . je to klam" — zašveholil hoch, vzhlížeje ke mně s neobyčejnou na jeho věk smělostí. Byl jsem překvapen. Skloniv se k němu, pravil jsem: „Milý hochu, kdo tě to naučil tak mluviti? Jak je to nepěkné! Vždyť Bůh je a modliti se je třeba — odkud jsi to vzal?" — Hošík se zarmoutil, začervenal a všecek zlý výraz s jeho tváře zmizel. Co mohla odpověděti tak malá bytost? Mlčel. Pohladil jsem ho po hlavě. Můj úsměv byl mu stejný jako u všech lidí: nic tu nebylo strašného, co asi jemu navykládali jeho rodiče!

Než rozvratný ovšem vliv sovětské školy a sovětského způsobu

[1] Autor užívá ostřejšího výrazu, který nechceme doslovně reprodukovati.

života projevuje se na dětech s výjimečnou silou. Cestou ze Solůvek do vyhnanství zastavili jsme se na jedné z etap v hluché zyrjanské vesnici. V selském domku zaujal velice naši pozornost plně vzrostlý, chytrý chlapec ve věku sedmi let, který se přišel podívat na nás, vyhnance provázené ozbrojenou stráží. Když chlapec odešel, hospodyně nás varovala, abychom se měli před ním co nejvíce na pozoru: hoch dostává od místního milicionáře pětníky a donáší mu vše, co se ve vesnici mluví a dělá. Pro nás bylo toto upozornění důležité, poněvadž nás naše stráž často nechávala o samotě, důvěřujíc nám, a snadno jsme mohli povědět i něco protisovětského.

Pravidelně žádají učitelé na venkovských školách od dětí, aby jim donášely na vlastní rodiče, zdali v něčem neplní vládních povinností. Dětem se ukládá sledovati rodiče, jak vedou hospodářství podle sovětského plánu. Proto se rodiče bojí svých dětí i při rozhovoru. Bydlil jsem ve velmi hodné zyrjanské rodině, kde se také rodiče báli svého celkem dobrého synka Andrjuše a o politických otázkách rozmlouvali se mnou jen o samotě.

V mnohých případech bývá však vliv rodiny silnější než vliv školy, že i děti mnohdy projevují samostatnost svého úsudku a srdce a hned protestují proti sovětskému systému.

Syn jednoho z členů mé farní rady v Moskvě dal učitelce ve škole otázku o osudu carských dětí. Učitelka vysvětlila dětem obšírně, že by děti carovy způsobily mnoho zla a proto je pobili spolu s jejich rodiči. V třídě nastal šum. Děti jednohlasně protestovaly s pocitem nespokojenosti: „To je také možno nás pobíti za rodiče . . ., děti za to nemohou . . ., děti nejsou vinny . . . ony neměly býti zabity . . ., to je nespravedlnost!"

Na druhý den učitelka pozvala k sobě rodiče hocha, který přišel s takovou otázkou ve třídě, a domlouvala jim, že budou oni odpovídati za to, jestliže se ještě jednou bude opakovati takový výstup jejich chlapce . . .

II.

Život sovětské mládeže znepokojuje už i bolševické listy, které ovšem farizejsky jen naříkají nad nevázaností mládeže, ale naprosto nejsou s to, aby přivodily nápravu, nanejvýš se snaží vinu a odpovědnost svaliti na cizí bedra. „Komsomolskaja Pravda" (ze 24. IX.) zachytila v článku „Kdy mají děti jít spát" — stručné obrázky ze života sovětské mládeže — namnoze ještě školou povinné — na ulicích Moskvy a Petrohradu. Citujeme z tohoto článku několik výňatků:

„Na ulicích Moskvy. Tmavá Maso-Bulvarná ulice: na lavičce u domu č. 17 sedí skupina dětí. Napodobují hudbu a tančí. Je půl jedenácté.

V Iljinském parku se procházejí dívky a hoši. Na jedné lavičce se uvelebila skupina školáků. Kouří a hodně hlasitě nadávají. Je již půlnoc. Mimo jde strážník, ale dětí si nevšímá.

Půlnoc. Velko-Serpuchovskou ulicí se pohybuje podivné proce-

sí. Skupina dětí od 8 do 16 let zatarasila chodník. Děti zpívají nahlas, aniž koho respektují. Mimojdoucí se jim mlčky vyhýbají.

Noc. Kamenný most. Potkáváme několik výrostků, kteří sotva stojí na nohou. Na náš dotaz, odkud jdou, ochotně sdělují, že se vracejí z nějaké oslavy.

Ve tři čtvrti na jednu na stanici metra (podzemní dráhy) na Sverdlovském náměstí několik pionýrů běhá sem a tam po schodech a pletou se pod nohama dospělých.

Na náměstí Majakovského poblíže kina „Moskva" propukl nějaký skandál. Slyšíme hvízdot strážníka a křik. Skupina žáků různého stáří obstoupila prodavače melounů. Dětí je tu aspoň 30. Ptáme se několika žákyň-pionýrek, co se zde stalo. Odpovídají, že chuligáni násilně okradli prodavače o melouny... „A proč jste tak pozdě na ulici?" — ptáme se pionýrek dále. — „Ale, u nás se vyučuje odpoledne," zní odpověď.

Náměstí Sverdlova. Restaurace Metropol. Je asi půlnoc a z restaurace vycházejí dva výrostci 15—16letí, S nimi jde dívka asi stejného stáří. Slyšeti hudbu, je to dancing (tančírna). Vcházíme tam a vidíme mezi tančícími dospělými několik 15letých dívek...

Na Taganské ulici se dancing uzavírá ve 12 hodin v noci. Vychází z něho mládež. Mnoho výrostků, jedna z dívek si nese i školní brašnu. Poblíže dancingu stojí strážník. Ptáme se ho, chodí-li sem žáci často, a proč se jim to dovolí? Strážník krčí jen rameny a vymlouvá se, že je to tak vždycky...

Stromořadí podél Leningradské silnice. Tma, ale všude je plno lidí. Smích, křik, zpěv odrhovaček. Mezi procházejícími se je mnoho výrostků. Jdeme za jednou skupinou a posloucháme, o čem hovoří. Jsou to všichni žáci a jdou do restaurace. Sledujeme je. V restauraci hudba a tanec. Společnost školáků zasedla ke stolu a objednala si sodovku. Pak se dali do tance foxtrotu. Do druhého tance brali si již mladíci dívky jim zcela neznámé a velmi pochybného zjevu..."

Dále článek „Komsomolské Pravdy" popisuje ještě děti v noci na ulicích Petrohradu, ale je to celkem totéž, co v Moskvě a proto to pomíjíme. Tak děti v SSSR požívají „úplné svobody" a chodí spát k ránu.

Žáci slovanských apoštolů.

Dr. Fr. Grivec.

(Z knihy: Slovenski knez Kocelj.)

K porozumění apoštolské činnosti sv. Cyrila a Metoděje na Velké Moravě a v Panonii je důležita otázka, zdali a kde získali slovanští apoštolé první slovanské žáky a spolupracovníky svého apoštolského díla. Jistě je kolem sebe shromáždili už v Cařihradě před odchodem k moravským Slovanům a možná, že ještě před příchodem Rostislavova poselstva. Několik těchto žáků vzali totiž

s sebou z Cařihradu. Avšak pro tak těžké a důvěrné poselství bylo třeba prozíravé a střízlivé volby a dobré přípravy. Ony měsíce, které asi minuly mezi příchodem moravského poselstva a mezi odchodem z Cařihradu, nestačily k takové přípravě žáků.

Dějepiscové všeobecně přiznávají, že bylo tehdy křesťanství mezi Slovany byzantského císařství, zvláště v blízkosti větších kulturních a církevních středisk, už přece rozšířeno. Mezi křesťanskými Slovany bylo jistě už aspoň několik prostředně vzdělaných a ideálních mladíků a mužů, které vábilo duchovní a apoštolské povolání.

Byzantinolog dr. Fr. Dvorník, (profesor pražské university Karlovy) tvrdí, že byl v byzantském císařství a zvláště v Cařihradě už značnější počet duchovních a mnichů, kteří znali slovansky, anebo i pocházeli ze slovanského rodu. Sv. Cyril mohl v Cařihradě ze slovanských duchovních a mnichů kolem sebe shromážditi kruh slovanských žáků.[1] Svatí bratří soluňští svým ideálním způsobem života a svou apoštolskou horlivostí jistě asi vzbudili pozornost těchto Slovanů. Sv. Metoděj byl po více roků (snad asi 10 let) knížetem slovanského kraje a už tehdy projevoval péči o svoji nesmrtelnou duši i o duše svých slovanských poddaných. Jeho odchod do kláštera musel na ideálnější Slovany jeho kraje mocně působiti; možná, že už tehdy se k němu někteří přidružili. Je pravděpodobno, že bylo mezi četnými cařihradskými a olympskými mnichy též několik Slovanů; ti se mohli v klášterní samotě seznámiti se sv. Metodějem a potom i s jeho bratrem. Sv. Cyril byl jistě znám svou učeností a svou náboženskou horlivostí též byzantským Slovanům. Proto je možno se domnívati, že svatí bratří soluňští už nějaký čas před příchodem moravského poselstva měli kolem sebe skupinu slovanských žáků a stejně smýšlejících přátel, kteří „byli téhož ducha jako oni", jak se praví v „Životopise Metodějově" (hl. 5.). Doba po návratu z misie chazarské (861) byla právě vhodna k shromažďování a poučování slovanských žáků.

Potvrzuje to s velikou pravděpodobností řecký „Život Klementa Bulharského", nejplodnějšího spisovatele ze školy Cyrilometodějské; píše totiž, že si Klement „vzal za vzor velikého Metoděje, jejž následoval už v útlém mládí a život a dílo svého učitele poznal jako nikdo jiný". Klement Bulharský zemřel roku 916 v tak vysokém věku, že se před smrtí pro svoji tělesnou zesláblost zřekl biskupského stolce. Byl tudíž stár přes 80 let; podle toho by připadalo jeho narození mezi leta 830—835. Z toho plyne, že byl v „útlém věku mládí" ještě před Metodějovým odchodem k Moravanům. Přidružil se tedy k němu před rokem 863. Metoděje mohl dříve poznati, poněvadž pocházel z byzantského kraje, jejž spravoval Metoděj jako císařský místodržitel, anebo i z blízkosti Soluně. Klementovým rodákem byl také Naum, vynikající žák Metodějův.[2]

[1] Les Slaves, Byzance et Rome, 1926, str. 160—164.

[2] Viz N. L. Tunickij, Sv. Kliment, episkop slověnskij (Sergějev Posad 1913), str. 111—117. — Bogoslovni Vestnik 1935, str. 186.

Z řad byzantských Slovanů byli též slovanský kněz a jáhen, kteří provázeli sv. Metoděje okolo roku 882 do Cařihradu a tam zůstali s knihami; vypravuje o tom „Život Metodějův" v 13. hlavě. Měli tedy svatí bratří před svým odchodem z Cařihradu aspoň čtyři takové slovanské žáky, že je mohli vzíti s sebou. Jistě že nevzali s sebou všech svých stejně smýšlejících slovanských žáků. Nějaká skupina jich zůstala v Cařihradě a tamodtud udržovali spojení se svými velikými učiteli. Tak soudí velicí slavisté P. Lavrov[3] a L. N. Tunickij.[4]

Tato fakta nám pomáhají řešiti otázku, jak mohlo staroslovanské písemnictví už v prvých počátcích vystoupiti s takovou dokonalostí a jak mohli svatí bratří dosáhnouti na Moravě a v Panonii takových úspěchů. První cyrilometodějští žáci z císařství byzantského byli na Moravě a v Panonii už dobře zapracovaní spolupracovníci jejich literárního i apoštolského díla. V Cařihradě zůstavší slovanští žáci pomáhali pak svatým bratřím udržovati styky s domovem. (Str. 229—230.)

II.

Žáci slovanských apoštolů v Římě.

Počet žáků, které sv. Cyril a Metoděj vzali s sebou do Říma, je nemožno zjistiti. Na základě „Života Metodějova" je pouze jisto, že tři z nich byli vysvěceni za kněze, dva pak za lektory (nižší svěcení). Jak svědčí řecké a církevně-slovanské prameny,[5] byli z nich za kněze vysvěceni Klement a Naum, oba pocházející z byzantského císařství. Byl by tudíž z panonských a moravských žáků, které s sebou vzali svatí bratří do Říma, pouze jeden byl posvěcen na kněze. Snad se to zdá někomu příliš málo. Ale musíme považiti, že sv. bratří se odebrali do Říma proto, aby konečně upravili církevní správu v Panonii a na Moravě a tak umožnili, aby jejich žáci mohli býti posvěceni doma... Pochopitelno je, že s sebou vzali právě Nauma a Klementa, kteří ovšem dobře znali řecky a proto jim mohli v Římě nejvíce pomáhati. (Str. 72—73.)

Podle souhlasného téměř mínění dějepisců bydleli sv. Cyril a Metoděj se svými žáky v jednom z řeckých klášterů a žili ve společnosti řeckých mnichů; vždyť byli přece oba dva též řeckými mnichy. Malá jakási poznámka v „Životě Konstantinově" svědčí, že se také jejich žáci přizpůsobili řecké společnosti. Cyrilův životopisec totiž píše, že papež položil slovanské bohoslužebné knihy na oltář v kostele P. Marie, „který se jmenuje Fatne". Fatne je řecký výraz místo latinského jména toho chrámu Praesepe — Jesle. (P. Maria ad Praesepe — P. Maria u jesliček.) Použití méně známého řeckého jména za známější latinské je důkazem, že byli žáci sv. Cyrila v Římě úplně pod vlivem řeckého okolí — řeckých mnichů.

[3] Kirill ta Metodij, Kiiv 1928, str. 40.
[4] Sv. Kliment, episkop slověnskij, str. 227—232 a j.
[5] Řecký „Život Klementa Bulharského" a církevně-slovanský „Život Nauma".

A právě řecký klášter sv. Praksedy při kostele Panny Marie u jesliček byl střediskem řeckého vlivu v Římě.

Asi v době příchodu slovanských apoštolů do Říma pokusil se papež Hadrián ukázati řeckým mnichům svoji zvláštní náklonnost. Hlavní římský pramen pro dějiny papežů, Liber Pontificalis, vypravuje, že papež Hadrián II. v pátek po neděli Devítník, dne 20. února roku 868, uspořádal ve svém lateránském paláci řeckým mnichům slavnostní oběd. Před obědem jim pokorně naléval vodu, aby si umyli ruce, při obědě jim posluhoval a dokonce s nimi jedl, což je rozhodně proti předpisům papežského dvora. Po obědě s nimi zpíval modlitby, prosil je, aby se modlili za mír svaté Církve, a pravil jim, že bude vůči křesťanskému Východu pokračovati v církevní politice svého předchůdce. To řecké mnichy tak nadchlo, že byli jako omráčeni (diutino stupore attoniti) a volali díky Bohu, že dal Církvi takového papeže. Třikráte volali: „Náš pán — Hadrián, po vůli Boží nejvyšší kněz a papež obecné Církve, ať žije!"[6]

To bylo dne 20. února 868. Nemůžeme si mysliti, že by slovanští apoštolé nebyli při tom bývali. Uvedený římský pramen výslovně zdůrazňuje, že byli mezi nimi přítomni takoví, kteří byli vyslanci světských knížat (legationibus mundi principum fungebantur). Sv. Cyrila a Metoděje pak poslal k Slovanům byzantský císař a do Říma přišli ještě zvlášť jako vyslanci knížat Rostislava a Kocela. A ještě více! Zdá se dokonce, že slovanští apoštolé dali asi aspoň nějakou pohnutku k oné intimní slavnosti, a že platila též k jejich poctě. Řím byl ještě pod dojmem slavnostního přijetí ostatků sv. Klimenta a slovanských apoštolů. Právě kolem 20. února byl sv. Metoděj posvěcen na kněze, a zároveň byli posvěceni i jeho (a Cyrilovi) žáci. Kněžské posvěcení tak významného řeckého mnicha, jakým byl sv. Metoděj, bylo samo sebou důležitou událostí. Vždyť byl Metoděj pro svůj dřívější vysoký státní úřad, potom jako opat velikého cařihradského kláštera a jako císařův kandidát na úřad arcibiskupský — jedním z nejznamenitějších řeckých mnichů. Kromě toho byl v úzkém spojení s tak drahocennými ostatky sv. Klimenta (str. 247—248).

*

P. St. Sakač T. J., odůvodňuje zajímavým způsobem domněnku, že zůstali žáci sv. bratří celý čas do Metodějova návratu do Panonie, tudíž aspoň půldruhého roku v Římě. Bydleli v řeckém klášteře sv. Praksedy, nedaleko chrámu Panny Marie u jesliček. Řecké kláštery byly tehdy zároveň řeckými učilišti. Tak prý sv. Cyril zařídil v klášteře sv. Praksedy dočasné učiliště, kde vyučoval své slovanské žáky a mnohé jiné, jak píše jeho staroslovanský životopisec: „Římané bez ustání docházeli k němu a dotazovali se ho o všem a dostávali od něho dvoje i troje vysvětlení." Tak se stal sv. Cyril za-

[6] Liber Pontificalis, vyd. Duchesne, II., str. 176, 177. Upozornil na to M. d'Herbigny na Byzantinologickém sjezdě v Bělehradě 1927.

kladatelem prvního slovanského ústavu v Římě.[7] Ale nesmíme zapomínati, že Kocel byl tehdy ve stálém spojení se slovanskými apoštoly za jejich pobytu v Římě. Kdo jiný mohl toto spojení zprostředkovávati, nežli Cyrilovi žáci. Aspoň někteří se tedy asi vrátili do Panonie už z jara roku 868.

Podle mínění M. d'Herbigny-ho měl sv. Cyril v Římě pravidelné přednášky z filosofie a theologie, které navštěvovali nejen četní Řekové, nýbrž i Římané[8] (str. 246—247).

[7] Dr. S. Sakač, Iz slavne hrvatske prošlosti, Zagreb 1931, str. 63, 64.

[8] Deuxième congrès international des études byzantines, Belgrade 1927, str. 4.

Překážky sjednocení.

Jan Chodil.

Pročítáme-li trpělivě nekonečně vleklá vyjednávání o sjednocení církve východní se západní, vedená na církevním sněmě ve Ferraře a pak ve Florencii právě před půltisíciletím, poznáváme jasně, že vedle psychologického odcizení oddělených církví měly se odstraniti překážky povahy převážně dogmatické (věroučné). Nejlepší theologové skřížili tam v mnohých sezeních zbraně ducha, snažíce se rozptýliti nedorozumění nebo předsudky a proniknouti do hlubin nejvznešenějších náboženských pravd (na př. tajemství nejsv. Trojice). Dějiny unijních pokusů jsou zároveň dějinami unijních překážek, z nichž mnohé přetrvaly věky a zůstaly dodnes znamením rozporu. Těmto přehradám, dnes znova stavěným, příkopům znova prohlubovaným chceme tu věnovati svou pozornost.

Srbské pravoslaví obnovuje v poslední době s velikou zálibou náboženskou filosofii ruského laického bohoslovce A. S. Chomjakova, která je v rozporu nejen s katolickým, nýbrž také s pravoslavným učením o Církvi jako hierarchické společnosti.[1] Zemřelý srbský patriarcha Varnava v tom duchu zastaralého slavjanofilství vystoupil svého času proti katolické Církvi i ve svém slavnostním okružním listě; názory Chomjakovovy horlivě zastává dosud známý srbský biskup Nikolaj Velimirovič, systematicky je hlásá náboženský časopis srbský „Misionar" i úřední věstník srbské církve „Glasnik". V článku „Istok i Zapad" obviňuje v „Glasniku" (č. 12—15) Dragomir Tolič katolickou Církev, že poskvrnila náboženství Kristovo římským duchem, který prý jen touží po veliké říši a usiluje o politickou jednotu, a proto je mu prvenství papežovo důležitější nežli náboženské pravdy. Proto prý nepřekážejí římské Církvi ani náboženské rozdíly katolíků východního obřadu, kde věroučně souhlasí s pravoslavím, jenom když uznávají prvenství papežovo! V tom smyslu pak vykládá Tolič celé dějiny východního i západního křesťanstva, rozkolu i bludů.[2]

Takové názory hlásané v úředním listě srbského pravoslaví stá-

[1] Viz Dr. Fr. Grivec, Kristus v Církvi, str. 72, 73, vyd. „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje", Olomouc 1938.

[2] Viz Kraljestvo Božje, r. 1938, čís. 10.—11., str. 183, 184, Maribor.

vají se přirozeně směrnicemi srbského duchovenstva pravoslavného a tím i lidu a tvoří umělé přehrady mezi pravoslavím a katolictvím ve společném státě.

Jinde je to zase bolest lásky k vlasti těžce zkoušené dlouholetým vyhnanstvím, která hledá štěstí národa i církve na různých cestách v zahraničí. Pařížský exarchát metropolity Jevlogia, který se jurisdikčně podřídil dobrovolně „ekumenickému" patriarchovi cařihradskému a v praktickém životě církevním se opírá o přízeň a podporu církve anglikánské, znamená vlastně nový rozkol v lůně ruského zahraničního pravoslaví, novou překážku jednoty Církve.

Chápeme vděčnost archierejského synodu ruské pravoslavné církve v zahraničí, že její hlava, metropolita Anastasij ze Sremských Karlovců, obšírným listem[3] poděkoval říšskému kancléři německému za postavení pravoslavného soborného chrámu v Berlíně i za přízeň k ruské církvi pravoslavné, ale sotva dojdou křesťanského souhlasu tato slova metropolitova listu k Hitlerovi: ... „Modlitby za Vás budou se vznášeti netoliko v tomto nově postaveném chrámě (v Berlíně) a v hranicích Německa, nýbrž ve všech pravoslavných cerkvách. Neboť nejenom sám německý národ Vás vzpomíná s horoucí láskou a oddaností před oltářem Nejvyššího; nejlepší lidé všech národů, toužící po míru a spravedlnosti, vidí ve Vás vůdce ve světovém boji za mír a pravdu. Víme z hodnověrných pramenů, že věřící ruský národ, sténající pode jhem otroctví a očekávající svého osvoboditele, ustavičně povznáší k Bohu modlitby za to, aby On Vás chránil, vedl Vás a udělil Vám Svou všemohoucí pomoc. Vaše hnutí pro německý národ a velikost německého imperia učinilo Vás důstojným příkladem k následování a vzorem toho, jak třeba milovat svůj národ a svou vlast, jak třeba se zastávati svých národních pokladů a věčných hodnot."

Mají-li tato slova metropolitova býti úchvalou vybujelého nacionalismu a pohanského rasismu, pak budují nové, osudné přehrady mezi křesťanskými národy, vytvářejí nové překážky jednotě Kristovy Církve. Stačí je pouze konfrontovat s opětovnými projevy papeže Pia XI. o německém rasismu.

Naděje své lepší budoucnosti opírá ruská církev zahraniční, pokud byl jejím tlumočníkem nedávný sněm ve Sremských Karlovcích (v Jugoslavii), konaný za účasti hierarchie i laiků, hodně optimisticky na obnovení carského režimu v novém Rusku, a to na posledních zbytcích bolševiky pobité dynastie Romanovců. Takovým aspoň dojmem působil jednak pozdravný přípis velkoknížete Kyrilla Vladimiroviče, poslaný karlovickému sněmu, jednak i děkovná odpověď předsedy sněmu, metropolity Anastasia — velkoknížeti.[4]

[3] Viz čís. 6330. „Posljednich Novostej"; cituje „Katoličeskij Věstnik, Charbin, říjen 1938, č. 10., str. 239.

[4] Viz „Pravoslavnaja Rus", 1938, č. 16., Vladimírova u V. Svidnika.

A přece bohaté jednání karlovického církevního sněmu pravoslavného, pokud se zabývalo obrodou náboženského života ruského národa, místy přímo kypělo touhou, nastoupiti jedině správnou cestu k opravdovému povznesení pravoslaví, a tím vlastně i cestu k jednotě Kristovy Církve. Každý, kdo pozorně podle sněmovních protokolů[5] sledoval věcnou debatu o návrhu arcibiskupa kamčatského a petropavlovského Nestora, aby se založilo na památku svatovladimírského letošního jubilea stejnojmenné náboženské Bratrstvo, vidí, že tu nejlepší hlavy pravoslavné poznávaly instinktivně potřebu oné křesťanské obrody, která je katolíkům známa pod jménem Katolické akce. Také všechny námitky a nesnáze a nejasnosti, jaké probleskovaly sněmovní debatou pravoslavných řečníků, připomínaly obtíže, s nimiž zápasila a snad někde dosud zápasí Katolická akce. Po této stránce mohli bychom s radostí vítati jubilejní Bratrstvo sv. Vladimíra, bude-li opravdovou akcí náboženskou, skutečným povznesením národa k živé víře Kristově, blíže ke Kristu — neboť bude i blíže k jednotě jeho Církve.

Překážky sjednocení katolického Západu s křesťanským Východem nejzřetelněji vystoupily tam, kde se stýkají a prolínají obě církve. Tu uzrály nejprve — řekli bychom — v populární formě primitivního, čistě zevnějšího pojímání náboženství.

Vyprávěl mně horlivý apoštol unijní na polských kresách, jak všecka jeho dlouhá a poctivá práce náboženská, kterou se snažil vysvětliti předsudky nesjednocených bratří a získati je pro jednotu Církve, závisela na takové maličkosti, kterou si však tamější náboženský primitivismus učinil měřítkem pravosti církve: zdali napravo či nalevo povede misionář průvod věřících při „obchodu cerkve". V ten rozdíl vyústila církevní praxe sjednocených a nesjednocených bratří a zplodila překážku jednoty mocnější dogmatických sporů o „Filioque".

A z náboženského života na naší Podkarpatské Rusi by vám vyprávěli věrohodní svědkové, jakým znamením rozporu stal se na př. ruský trojramenný kříž, mocná „boroda" (brada-vous), dlouhé vlasy anebo mohutný hlas baťuškův! Teklo pro ně, bohužel, i dosti bratrské krve! Pravda, že za těmito zevnějšími znaky se skrývala jako hlavní překážka jednoty — vzájemná nevraživost, odcizenost myslí a srdcí, třebas bratří téhož rodu a jazyka!

Takové psychologické překážky jednoty Církve se těžko zapomínají a zdlouhavě léčí! A proto je tím osudnější pro unijní snahy, když se staré rány jitří zásahy moci, které vyvolávají přidušenou sice, ale hlubokou revoltu duší. V tom smutném světle se nám jeví násilná revindikace polské vlády, jíž za oběť padlo na 120 pravoslavných svatyň a kaplí v bývalém ruském Pol-

[5] Pravoslavnaja Rus, 1938, čís. 17.—18.

sku. Zde se opravdu stalo „summum jus — summa iniuria" — nejvyšší právo — nejvyšším bezprávím, poněvadž se dotklo citové náboženské stránky pravoslavných věřících v Polsku. Taková metoda potírání státně nebezpečných snad živlů na kresách polských poškodila unijní snahy polského katolicismu právě ve chvíli, kdy celý episkopát je prohlásil za prozřetelnostní poslání Polsky; proti politickým nepřátelům státu má každá vláda, kdekoliv je objeví, dosti prostředků jiných, aniž potřebuje sahati k trestům povahy náboženské. Jejich účinkem je pak přirozené semknutí se tábora pronásledovaných, který před tím byl hodně rozhárán, a soucit s pronásledovanými v širokém zahraničí.[6]

Psychologické překážky jednoty Církve vytvářejí se však dnes tiše i v jednotlivých duších vlivem různých moderních teorií, ani ne tak náboženských, jako spíše filosofických, psychologických a sociologických. Jsou tomuto zhoubnému vlivu vydány zvláště duše pravoslavných bratří žijících v rozlehlé světové diaspoře, kde se těžko mohou vyhnouti různým kulturním proudům, jejich společenskému, tiskovému a literárnímu, třebas pozvolnému působení. Byla-li zvláště ruská inteligence už dříve doma velmi přístupna ideovému přílivu evropského Západu, octla se v emigraci v jeho zrádné a nebezpečné blízkosti, ne-li přímo v jeho zajetí!

Skromný měsíčník ruských katolíků ve Francii, letos založený pod názvem „Besedy", porozuměl dobře této bolesti svých bratří a proto rád přijímá jejich dotazy, pochybnosti a námitky náboženské, aby na ně veřejně odpovídal. V letošním zářijovém čísle se zabývá dopisem pravoslavného inteligenta, laika, který velmi učenými slovy opakuje starou námitku, že je nemožno býti opravdovým Rusem a zároveň katolíkem.

Redakce „Besěd" odpovídá mu nejprve několika otázkami: Proč může býti ruský člověk sektářem, teosofem, nevěřícím, bezbožníkem, a přece ho nikdo neobviňuje, že proto přestal býti Rusem? Proč se nikdy nedomnívali oni ruští inteligenti XIX. století, kteří plně přijali a vyznávali německé učení Hegelovo a Schellingovo,[7] že nejsou už proto Rusy?

A že katolík nemůže porozuměti ruské svatosti? Cožpak ji porozuměla ona ruská inteligence, která měla pro ni jen pohrdlivý posměch, ne-li přímo rouhání? Takový list Visariona Grigorjeviče Bělinského, stoupence filosofie Hegelovy a hlavy literární skupiny předních ruských spisovatelů, kterým se vrhl na Gogola pro jeho „mystické" sklony, nesměl býti v Rusku ani vy-

[6] Anglické katolické listy na př. „The Universe" přinesly o této věci delší výňatky pastýřského listu lvovského metropolity Šeptického, v Polsku zkonfiskovaného, s příslušným komentářem, proti němuž se nyní brání katolický tisk polský.

[7] Střediskem propagandy Schellingova učení byla tehdy filosofická fakulta v Moskvě, při níž utvořili kroužek studentů Schellingovců: K. Aksakov, M. Katkov, N. V. Stankovič a V. G. Bělinskij a jiní pozdější vlivní literáti ruští.

tištěn.[8] Tak pojímal „ruskou zbožnost"! A jiný předák ruské literární kritiky, Alexander Ivanovič Hercen (1812—1870), Hegelovec a průkopník západoevropského socialismu Saint Simonova, ukázal podivné „porozumění" ruské svatosti ve svém časopisu „Kolokol" (Zvon, z 15. 8. 1861) článkem nadepsaným: „Vykopaný biskup, předpotopní vláda a oklamaný lid". Bylo to u příležitosti objevení ostatků sv. Tichona Zádonského, jednoho z nejvíce uctívaných světců ruského národa. A ruský pokrokový redaktor Hercen zesměšnil a jízlivě potupil památku světcovu! Že tu nešlo jen o nějaký boj proti tehdejší „státní" církvi pravoslavné, je patrno z hlubokého, organického neporozumění red. Hercena vůči ruskému náboženskému cítění vůbec.

Pravda, od těch dob prožila většina ruské inteligence hluboký duchovní přelom, že se i její poměr k ruské zbožnosti změnil. Než o to tu nejde! Co je třeba konstatovati, je faktum, že mnozí ruští bojovníci proti náboženství vůbec a proti pravoslaví zvláště — od Bělinského až k Plechanovi — zůstávali při tom ruskými lidmi a nikdo jich nevylučoval jako odpadlíky z ruského národa! Jakým tedy právem mají přestati býti poctivými Rusy ti ruští katolíci, kteří s láskou a úctou přijímají a zachovávají všechny posvátné příkazy ruské církve a chtějí je míti jen očištěny od nánosu cizích vlivů, ať politických či filosofických?

Není tedy ruské katolictví nikterak odloučením od ruského národa a jeho křesťanské víry, nýbrž spíše návratem k pravým jeho tradicím, k tomu, v co byla pokřtěna Vladimírova Rus, k té idei obecné Církve, která nikdy nezmizela z nitra ruského národa, i když snad později propadala zkáze, porušení a národnímu súžování, isolaci.

Hodně učeně, i když více mlhavě, filosofuje dále moderní ruský inteligent proti unijním snahám Církve: Pravoslaví je ontologickém (bytostném) spojení s ruským uvědomením národním. Nejde tu o nějaké dogmatické formule, nýbrž o zvláštní strukturu ruského náboženského myšlení. Katolicismu je zcela cizím ono apokalyptické chvění, které provívá ruskou náboženskou myšlenku, jako je mu nepochopitelným typ ruské svatosti. Proto se dopouští pravoslavný Rus přijetím katolictví — metafysického hříchu, jakési duchovní samovraždy.

Zdánlivě je to argumentace logicky silná. Je však otázka, zdali

[8] V. G. Bělinskij (1811—1848), redaktor a kritik, seskupil kolem sebe významné ruské spisovatele: Grigoreviče, Turgeněva, Gončarova, Někrasova, Majkova, F. Dostojevského a j. Jako spolupracovník petrohradských listů (Otečestvennych zapisok, Sovremennika) polemisoval ostře proti Slavjanofilům, kteří se od r. 1841 seskupili kolem „Moskviťanina". — Když N. V. Gogol (1809—1852) vydal knihu „Vybrannyja města iz perepiski s druzjami" (Petrohrad 1847), kde se projevil jeho „prorocký a poučný tón", obrátil se proti němu kritik Bělinskij velmi ostrým listem, který mohl býti jen v zahraničí otištěn.

také uváděné praemisy jsou pravdivy? Tedy: je opravdu ruské náboženské vyznání skrz na skrz jen apokalyptické, tajemné? Což neznají dějiny ruského pravoslaví celý sbor praktických budovatelů církevního života, lidí jasného, cílevědomého světového názoru? A dogmatické formulování že se příčí ruské náboženské mysli?! Myslíme spíše naopak, že ji ovládla až přílišná ulpělost na liteře? Vždyť je přece charakteristickým ruským zjevem náboženským právě sekta starověrců, kteří se tak houževnatě vzpírali jakékoliv změně liturgických knih pravoslavných, že raději trpěli žalář i smrt.[9] A tu šlo o mnohem méně, nežli o dogmatické formule!

Ostatně je dobře odvolati se na svědectví takového znalce ruské minulosti, jakým byl jistě někdejší předseda Společnosti dějepisu a starožitností v Moskvě, Vasilij Osipovič Ključevskij, profesor dějin na Duchovní Akademii a od r. 1879 na universitě v Moskvě, který prohlásil „kasuistiku", t. j. praktické případy životní za charakteristickou známku pro ruské „spory o víru". Svědectví historika není sice neomylné, ale je pro nás důležité po té stránce, jak se ruskému dějepisci jevily některé stránky náboženského života ruského, který tak dobře znal. Byl to život mnohotvárný a mnohostranný, a nadarmo se dnes někdo snaží redukovati jej na jediný typ náboženského života, zvláště oblíbeného u inteligence, tak zv. „bogoiskatělstva" (hledání Boha).

A tu právě jsou to ruští katolíci, kteří mohou nejlépe pochopiti onu mnohostrannost náboženského vyznání a bohatou různost typů svatosti, poněvadž katolická Církev vychovala nespočetné množství svatých v různých národech a jazycích, a tak dává porozuměti veškeré obdivuhodné pestrotě křesťanského života v Kristu na rozličných stupních duchovního bytí — od nejvyšších vzletů filosofického rozumu do pokorné, nehloubavé víry, od vzrušených vidění mystiky do prostinkého plnění každodenních povinností v duchu Kristově. Všechno to se sdružuje v mystické jednotě Církve, a jen pochopení této jednoty v mnohosti dává porozuměti různým formám náboženského života v každé jednotlivé církvi.

[9] Ruský patriarcha Nikon opravil po příkladu a s pomocí řecké hierarchie ruské církevní knihy, aby se shodovaly s textem řeckých knih. Když však roku 1655 potvrdil církevní sněm v Moskvě opravené vydání „služebníka" (misálu) a několika menších obřadních knih, vzepřelo se proti tomu nižší duchovenstvo a pravoslavný lid. Patriarcha Nikon přesto prováděl reformu stroze, pronásleduje krutě „úporné", a tím ještě více rozněcoval jejich odpor. Moskevský církevní sněm roku 1666 a 1667 potvrdil sice „reformu", vyobcoval z církve vůdce starověrců Avakuma a jeho stoupence, ale také sesadil neoblíbeného patriarchu Nikona. Protopop Avakum byl uvězněn a později s třemi druhy upálen. Tak byl rozkol mezi úřední pravoslavnou církví a přívrženci starých obřadů — starověrci — definitivně proveden a posílen slávou mučednictví. Starověrce pokládala ruská církev za rozkolníky a teprve od r. 1905 byli úředně nazýváni „staroobrjadci". Viz dr. Fr. Grivec, Pravoslaví, 1921, str. 71 a násl.

Ano, ruští katolíci mohou pochopiti ruské formy náboženského vyznání, ale nikdy neporozumí formám západního křesťanství lidé, kteří ulpěli na náboženském provincialismě (t. j. na tak zv. národních církvích). Netřeba také dokazovati, že katolictví nelze převésti na nějaké libovolné schéma „sylogického samoutvrzování", ale je třeba rozhodně porozumění oboustranného. Máme tedy právo žádati, aby se jednou provždy ustalo už s jednostranným tvrzením, jako by ruský člověk nemohl býti katolíkem. Je to nedůstojný polemický návyk připomínající předrevoluční rozdělování ruské společnosti na lidi „s čestným přesvědčením" a na lidi nemající takového přesvědčení, při čemž o „čestnosti" přesvědčení měl rozhodovati — snad nějaký samozvaný kritik, spisovatel či žurnalista.

Českým katolíkům vyvolává toto bořeni staro-nových překážek církevní jednoty, na něž už, bohudíky, vyspěli vzdělaní ruští katolíci sami, vzpomínky na zašlé časy českého liberalismu, který také tvrdil, že český člověk, zvláště inteligent, nemůže býti katolíkem. Než „Christus vincit, regnat, imperat!"[10] Kristova pravda a milost, spojená s upřímnou láskou k Jeho Církvi *obecné*, katolické, zvítězí nad všemi překážkami svaté jednoty, starými i novými! Podaj, Gospodi!

Doklady.

Unijní akce a Polsko.

Katolická spisovatelka polská, Zofja Kossak-ova, autorka velké křižácké epopeje „Krzyżowcy" (přel. „O Kristovu korunu"), přednášela nedávno v katovickém „Studiu katolickém" na téma: Křesťanské poslání Polsky. Značnou část referátu věnovala otázce církevního sjednocení, kterou též pokládá za zvláštní úkol Polsky na východním pomezí. Přednáška známé spisovatelky zasluhuje tím více pozornosti, poněvadž i ona, jak upřímně vyznala, náležela „ke skupině lidí pociťujících instiktivně nechuť při pouhé myšlence na setkání s pravoslavím, s „cerkví", s popy". To působil komplex (dojem) z doby poddanství, rána věkovitého ponížení, nenávist k pronásledovatelům. Z tohoto zaujetí osvobodila se referentka teprve, když se hlouběji zamyslila nad otázkou sjednocení, připravujíc svůj referát pro Studium katolické. Unie brestská... zjevila se jí jako veliký národní čin polský. Ale zároveň postřehla pravé příčiny vyvrtnutí tohoto fakta. Praví: „Stačilo společenstvu ducha pojmouti myšlenku unie, ale nestačilo ji sobě samému vnutit. Zklamaly netoliko lidové masy, nýbrž i duchovenstvo ... Nikdy, ani na chvíli, neuznali římští katolíci unitů za sobě rovné. Proti znění brestské úmluvy nikdy nezasedli sjednocení biskupové v senátě. Na pohřebě Zikmunta III. vedli kanovníci krakovští spory s ruskými biskupy o místo, odpírající jim přednost. Totéž se stalo na synodě

[10] Kristus vítězí, vládne a panuje!

r. 1634. Latinští biskupové zabraňovali ruským biskupům nošení těch odznaků, které oni měli. Jestliže pak přes naléhání nuntiovo i papežovo tak postupovalo vyšší duchovenstvo, co teprve říci o nižším, co říci o šlechtě? Unie se nestala tím, čím se měla státi. Polska nesplnila svého poslání... Neporozuměla mu, ustoupila vzad. Posvětila myšlenky pro záměry nacionálně-politické. Zaplatila to hořce...“

Tak bylo v minulosti, a poučení pro budoucnost? Kossakova pravila: „Historie se opakuje, povinnost nesplněná se vrací a tak po třech stoletích zpožděná záležitost sjednocení Církví stává se znovu živou a palčivou. Vyzývá naše pokolení. Jako kdysi, je stále touhou Apoštolské Stolice, vroucím přáním milovaného námi všemi, nezlomného starce, Sv. Otce... Zdali to nyní pochopí naše společnost? Zdali splní úkol?“

Ke konci svého referátu odvolávala se spisovatelka Kossakova na úchvaly nedávného sněmu (polského episkopátu) v Čenstochové, z nichž „jednou z důležitějších je unijní mise Církve“. „Tuto ideu třeba silněji než dosavad propagovat, poučovat o ní společnost, třeba dosud trvající nechuť demaskovat, vyvracet a potírat, aby se neopakovala znovu dávná poblouzení.“

Proti námitkám těch, kteří by chtěli příkazy náboženské a křesťanskou etiku opravovati v duchu instinktů (pudů) krajního nacionalismu, prohlašuje autorka energicky: „Není možno býti katolíkem takovým či jinačím zabarvením. Buď to jsi katolíkem, nebo jím vůbec nejsi. To provést, je naší povinností!“

Špatný strom špatné ovoce nese, ať roste na jakékoliv půdě.

Dva doklady: Dlouholetý předseda Katolické akce v Polsku vypověděl polský unijní dvouměsíčník „Oriens“ z tohoto důvodu, jak oznámil redakci: „Jsem především nejprve Polákem a potom teprve římským katolíkem... Nelíbí se mně vůbec a zcela ty různé obřady. Lid lne k obřadu římsko-katolickému a v tom se mu překáží!“ Míní totiž unijní akci na polských kresách, která především hlásá po vůli Sv. Otce lásku a úctu i k jiným katolickým obřadům, nežli k latinskému. Lne-li polský katol. lid k svému obřadu latinskému, lne stejně, ne-li více ještě, věřící řeko-katolík k svému obřadu východnímu. A Pius XI. výslovně dal podlašskému biskupu Przeždzieckému pro katolickou Polsku jasnou direktivu: „není katolíkem, kdo bojuje proti unijní akci.“

*

Na Lemkovščině vychází ukrajinský časopis řecko-katolický „Naš Lemko“, který (v čís. 18) takto naznačuje svůj program: „Úkolem časopisu je šíření na Lemkovščině ukrajinské osvěty, uvědomení a kultury, spočívající na mocných a zdravých zásadách křesťansko-katolických. List stojí v ohledu náboženško-církevním na stanovisku katolickém. Uznává katolickou Církev za jedinou, vlast-

ní a původní náboženstvo-církevní organisaci našeho (ukrajinského) národa. Brání jeho zásady ve veřejném i soukromém životě. Povzbuzuje své čtenáře, aby se podřizovali této Církvi a mocně se přidržovali té její nerozlučné části, jíž je naše církev řecko-katolická. V důsledku toho potírá „N. L." všecky ty proudy, které se protiví nauce katolické Církve a jsou v rozporu s vírou a obyčeji katolickými a které se v přítomné době objevují na Lemkovščině k velké náboženstvo-duchovní škodě věřících. K těmto proudům patří: bezbožectví, sektářství, komunismus a ruské pravosláví." — Církevní správu katolickou na Lemkovščině vede apoštolská administratura, zřízená Sv. Stolicí římskou. Řecko-katolický list „Naš Lemko" praví o svém poměru k ní: „Jak známo, je tento poměr ... z nevyhnutelné, vynucené nezbytnosti negativní, a to jak z důvodů náboženstvo-církevních, tak i národních. Shoduje se celkem se stejným stanoviskem celé katolické společnosti ukrajinské v někdejší Haliči."

To znamená tedy: Jsme poslušni katolické Církve, ale jejího representanta ustanoveného papežem — nedbáme. Takové zmatení nejobyčejnějších pojmů katolictví působí přepjatý nacionalismus.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Mezi učiteli moskevského okresu konala se podle zprávy orgánu sovětského učitelstva („Učitelskaja Gazeta") anketa, kde měli dáti odpověď na otázku, cítí-li se schopni vésti kampaň na prospěch ateismu. Z 262 dotázaných učitelů odpovědělo 191, že mají málo vědomostí z oboru ateismu, aby mohli prováděti úspěšnou propagandu. „Učitelskaja Gazeta" vytýká proto trpce lidovému komisariátu školství, že nedostatečně v tomto směru „uvědomuje" učitelstvo. Ještě hroznějším skandálem nazývá však učitelský věstník skutečnost, že ve velmi četných místech jdou učitelé ruku v ruce s „popy" (duchovenstvem), organisují s nimi pobožnosti a povzbuzují své žáky k návštěvě chrámů.

Nový titul: „ateistický spec" (bezbožecký specialista). Známá komunistka Ščerbačová vydala knížku pod názvem: „Mezinárodní klerikální tisk a jeho kampaň proti ateismu". V uznání této práce dostalo se autorce oficielně názvu „a t e i s t i c k ý s p e c". Na vhodné tituly nemají sověty jistě šťastné nápady!

Bezbožecká slavnost. Krajský sovět (rada) Svazu bezbožníků pořádal v Petrohradě v Kirovském parku protináboženský den. Konaly se přednášky a besedy; mezi jiným předváděli scénu upálení Giordana Bruno s všemožným tupením katolické Církve.

Ochránci historických památek. Bolševici vždy tvrdili, že pečlivě se starají o památky historického významu, jelikož je to n á r o d n í m a j e t e k. Zatím však v sovětském tisku proskakují stále nenápadné zprávičky, které právem budí podezření. Tak byl před nedávnem revidován majetek bývalé Kijevsko-Pečerské lavry, a shledáno, že značná část cenných předmětů zmizela. Tak se ztratila i roucha ze XVI. a XVII. století.

Koncentrační tábory staly se dnes sice paradoxním symbolem století humanity a svobody v mnohých státech, ale primát podržuje přece jen Rusko; podle zpráv zahraničního tisku je tam dnes 25 koncentračních táborů a v nich celkem asi 5 milionů lidí zatčených za politická provinění! Tedy malá republika moderních otroků!

Jak byl zničen chrám Krista-Vykupitele v Moskvě! Moskevská „Hvězda" (č. 7) letos po prvé uveřejňuje některé podrobnosti o zničení proslulého chrámu Krista-Vykupitele v Moskvě, postaveného na památku osvobození Ruska od vpádu Napoleonova r. 1812. Bolševici se rozhodli náhle vy-

hoditi do povětří tento chrám. Ani osobnosti Kremlu nejbližší nic o tom nevěděly. Širší pak okruhy obyvatelstva s velkým překvapením sledovaly, jak kolem chrámu vyrůstá lešení a dělníci rozebírají fasády a „smývají" pozlacení. Výbuch sám provedli bolševici v ošklivý podzimní den. Ve tři hodiny byl chrám obklíčen řetězem strážníků, k páté hodině přišlo procesí bezbožníků s rudými prapory a uspořádali obvyklý tábor lidu. Mluvili s nadšením o „slavnostní" chvíli a rouhali se svým způsobem. Těsně před výbuchem zahráli fanfáry; když hudba zmlkla, otřásl výbuch vzduchem, vyzvedl kopuli chrámu do výše, že se pak rozpadla na samé kusy... Moskevské obyvatelstvo, které ve velkém množství přihlíželo bezbožeckému běsnění, stálo zamlklé, mnozí plakali a po výbuchu velký počet lidí omdlel. Zdá se, že dnes bolševici už litují zničeného chrámu, který by se jim hodil jako památka na rok 1812 k povzbuzování nálady lidu proti nebezpečí cizozemského útoku.

Dějiny komunistické strany. Bolševici vydali v SSSR v 6 milionech exemplářů krátkou učebnici dějin všesvazové komunistické strany. Ovšem, že tato knížečka neobsahuje skutečné dějiny ruského komunismu, nýbrž je idealisuje, aby byly dokonalou učebnicí komunistické propagandy a připravovaly komunistickou mládež k boji za světovou revoluci. Všechen sovětský tisk, a zvláště úřední orgán komunistické strany „Pravda" (v měsíci září) byl přeplněn komentáři k těmto dějinám a ovšem chvalozpěvy... S jakými pocity však je bude čísti ruský lid, je jiná otázka. Vyvolají v něm jenom nejbolestnější vzpomínky na nesmírné oběti životní (asi 40 mil.), svobody, zdraví a pokoje.

Časopis „Bezbožník" (zářijové číslo) zase naříká nad tím, že se i mezi školní mládeží v Rusku vzmáhá víra, a volá po nápravě v tomto směru... Jeho volání však sotva zastaví už běh dějin!

Prozrazují se potíže. Bolševická „Pravda" (ze dne 23. září) sděluje, že letos rolníci nechtějí odevzdávati obilí sovětským úřadům, jak to nuceně činívali, a že tento vzdor nabývá nebezpečných rozměrů. K těmto zprávám, které potvrdil i ostatní sovětský tisk, je nutno poznamenati, že se rolníci vždy snažili ponechati si obilí a neodevzdávati je úřadům za směšně nízko stanovené ceny. V posledních letech však si bolševici vybudovali silný úřední aparát, který dovedl rolníky donutiti k odevzdání obilí a nepoddajné patřičně trestal. Proto byl, jak ujišťoval také sovětský tisk, na venkově klid; rolníci se smířili s režimem. V minulém roce (1937) byla však provedena, jak jsme o tom referovali, velká „čistka" komunistické strany a úředního aparátu, jelikož se všude hledali odpůrci Stalinovi. Tak bylo mnoho komunistů postříleno nebo posláno do koncentračních táborů, čímž úřední aparát náramně utrpěl, takže již nemůže na všechnu kontrolu stačiti. Ano, mnozí nižší komunističtí úředníci raději přejí zájmům obyvatelstva. Tohoto uvolnění dozoru využívají ovšem rolníci pro sebe; na mnohých místech sklidili kolchozníci část obilí pro sebe a ostatní nechali na poli. Sovětský tisk se jen hemží popisováním podobných případů. Zprávy o uvolnění sovětského úředního aparátu přicházejí také s jiných stran. Polské noviny píší o bojích mezi GPU a rolníky, které se odehrávají poblíže hranic na sovětské straně. Je-li tomu tak na pohraničním území, uvnitř země nebude lépe!

POLSKO

Generálním vikářem pro záležitosti byzantsko-slovanského obřadu v diecési piňské jmenoval biskup Bukraba O. Jana ab Odessa, kapucína z kláštera v Lubiešově. Dosavadní visitátor farností obřadu byzantsko-slovanského v piňské diecési, O. Cyrila a Terneuzen, byl v květnu t. r. zproštěn svého úřadu pro obtíže, které mu působily zájezdy z holandského zahraničí do Polska. Polská vláda totiž odepřela O. Cyrilovi visum (povolení) k pobytu v řádovém klášteře lubiešovském a vůbec na území piňské diecése!

Ve Varšavě (ul. Sewerynów) je „Sdruženi křesťanských Židů", jehož členy jsou mimo jiné: Jakub Krzemiński, předseda Hlavního domu (Izby) státní kontroly, viceministr pokladu Grodyński, bývalý ministr průmyslu a obchodu Fl. Reichman, president krakovský Kapellner-Kaplicki a generál Bernard Mond.

(Piotra Ponisza, Sprawa żydowska w Polsce ze stanowiska naro-

dowego i katolickiego, Czenstochowa, 1938.)

Zátopa národnostních bojů vniká už i do kněžských časopisů polských. Lvovská „Gazeta Kościelna" (z 11. IX. 1938) otiskuje ostrou kritiku „ukrajinských" biskupů, metropolity Šeptického a jeho sufragána msgra Bučko. V témž čísle registruje případ z farní kanceláře řecko-katolické u sv. Jiří ve Lvově, kde řecko-katolická žena nedostala křestního listu, poněvadž chtěla přestoupiti na obřad latinský. Proč však dává kněžský list této drobné kasuistice název: Graeca fides (řecká víra), když přece jde tu též o víru katolickou?

Žaloby na krutost úřední revindikace pravoslavných cerkví vysvětluje katolický tisk polský takto: Carský režim proměnil kdysi 880 katolických svatyň na pravoslavné, zvláště na území chelmském a podlašském. Ještě roku 1914 vzniklo tímto způsobem v nynějším vojvodství lublinském přes 340 pravoslavných cerkví. Na tomto území chtěli si pravoslavní ponechati z těchto objektů asi 200 a katolíkům vrátit jen asi 100. Ministerstvo kultu však uznalo, že duchovním potřebám pravoslavných lublinského vojvodství stačí 54 farností a jen ty že bude vydržovati ze státních fondů. Zůstával tedy spor o 127 cerkví a kaplí; pravoslavná konsistoř je obsadila svými duchovními nedostatečně vzdělanými, kteří se zabývali více agitací, nežli duchovní správou. Stát neuznal tyto farnosti a nařídil zboření jejich „cerkví". Materiálu z nich dal použíti na opravu jiných pravoslavných svatyň!

Revindikace pravoslavných cerkví ve vojvodství lublinském nadělala velmi mnoho zlé krve v pravoslavném zahraničí. Poslední církevní sněm ve Sremských Karlovcích pojednával o pronásledování pravoslavné církve nejen v Rusku, nýbrž i v Polsku a ustanovil dokonce i den všeobecných modliteb za pravoslavnou církev v Polsku. Poněvadž vina na tomto pronásledování se namnoze přičítala dohodě mezi polskou vládou a episkopátem, a dokonce i apoštolskou nunciaturou ve Varšavě, prohlásil polský episkopát na své poslední konferenci čenstochovské, že tyto zprávy se vůbec nezakládají na pravdě. Podle toho je tedy revindikační akce podnikem polské vlády.

„Polská národní církev", která nemá v Polsku státního uznání, dostala nedávno (24. IX.) rozhodnutí ministerstva vnitra, podle kterého se nedovoluje, aby její duchovní nosili oblek podobný ústroji katolického kněžstva. Ministerské rozhodnutí podepsal státní podtajemník Klukowski s konečnou instanční platností.

Volyňští pravoslavní Ukrajinci usilovali, aby při všeobecné školské reformě bylo zřízeno bohoslovné lyceum v Křemenci na Volyni, v sídle ukrajinského biskupa a ve středisku onoho prostředí, v němž bude později kandidátům bohosloví působiti. Zatím však došlo ke zrušení dosavadního duchovního semináře v Křemenci — tohoto roku zůstaly už při něm pouze dvě nejvyšší třídy (VIII. a IX.) a zároveň se rozpouští ukrajinské privátní gymnasium, které tam trvalo 20 let. Podle všeho je tato rána ukrajinského školství důsledkem dohody polské vlády a varšavského pravoslavného metropolity Dionysia.

Ve Varšavě bylo totiž počátkem letošního roku (1. IX. 1938) otevřeno státní pravoslavné lyceum bohoslovné o třech ročnících na základě rozhodnutí, dojednaného mezi metropolitou Dionysiem a polským ministrem školství. Do nového lycea se hned přihlásilo do I. třídy 12 kandidátů; podmínkou přijetí je absolvování obyčejného veřejného gymnasia. Program vyučovací na lyceu obsahuje tyto předměty: Písmo sv., základní bohosloví, jazyk církevně-slovanský, liturgiku, církevní zpěv, církevní dějiny a řeči: latinskou, řeckou, polskou a německou a historii. Dvě hodiny týdně mají býti věnovány též rodnému jazyku studentů, t. j. asi ruštině; jinak se konají přednášky — polsky.

O církevním majetku někdejších unitů na území bývalého ruského Polska uzavřela polská vláda s Apoštolskou Stolicí římskou dohodu, kterou ratifikoval sněm i senát polský (6. a 11. VII. t. r.). Dle tu o majetek, který po zrušení unie ruská tehdejší vláda přidělila církvi pravoslavné, a když obnovena byla samostatnost Polska, menší část tohoto majetku připadla Církvi katolické latinského obřadu, větší pak část přešla v třetí ruce, většinou v ruce vojenských kolonistů. Uzavřená dohoda s Apoštolskou Stolicí

pomíjí mlčením onu část někdejšího unitského majetku, který dosud zůstal v držení nebo užívání pravoslavné církve. Apoštolská Stolice se zřekla vlastnictví té části majetku, která je už v držení soukromém; za to zase polská vláda uznala vlastnické právo Církve na unitský majetek jí spravovaný (asi 9000 ha) a k tomu se ještě zavázala uhraditi Církvi hodnotu dalších necelých 3000 ha cennými papíry „konsolidační půjčky" v obnosu 2 milionů 500 tisíc zl. Sněmovní referent o této záležitosti uváděl celkovou výměru unitské půdy 47.000 ha; podle toho zříká se Církev 35.000 ha půdy bez odškodnění.

V sněmovní debatě o majetku pounitském prohlašovali poslanci řecko-katoličtí (Dr. Baran), že církev ať unitská, ať pravoslavná, je církví národa ukrajinského, a že tedy hmotný její majetek má sloužiti náboženským potřebám ukrajinského národa. V případě majetku někdejší unitské církve je prý jeho dědičkou nynější řecko-katolická církev haličská, jí prý tedy přísluší dojednaná náhrada, nikoliv latinské církvi v Polsku. Proti tomuto názoru vystoupila i řecko-katolická „M e t a" (č. 23), poněvadž majetníkem církevního majetku není národ, nýbrž Církev, resp. její nejvyšší Hlava. Na území někdejšího ruského záboru není dnes zvláštní hierarchie unitské, právo pak hierarchie řecko-katolické omezil konkordát na hranice bývalého záboru rakouského; katolíci východního obřadu jinak podléhají zatím jurisdikci latinského episkopátu. Novou unijní akci (obřadu byzantsko-slovanského) materielně vydržuje Sv. Stolice a příslušný latinský episkopát!

Z Kovlu na Volyni.

(Oslava jubilea svatovladimírského.)

Bohoslovci haličské viceprovincie redemptoristů si udělali o prázdninách čtrnáctidenní výlet do Kovlu na Volyni, provisorního sídla apoštol. visitátora téže kongregace msgra N i k o l a j a C z a r n e c k é h o. Při té příležitosti uspořádali 30. července v mariánském družinském sále slavnostní akademii na paměť 950. výročí pokřtění Rusi-Ukrajiny za svatého knížete Vladimíra.

Akademie měla nečekaný úspěch. V cerkvi ani na velké svátky (kromě velikonoc) nebývá při mši sv. více než 80—100 věřících, ale na akademii jich přišlo asi 150. Ovšem mnozí z nich byli pravoslavní a několik též obřadu latinského. Pravoslavné jsme pozvali úmyslně a oni přišli snad více ze zvědavosti, ale odcházeli se slzami dojetí, protože slyšeli slova pravdy s láskou podaná od rodných bratří. Program byl velmi dobře promyšlen, scenérie, zpěvy, deklamace a promluvy tvořily — navzájem logicky svázané — jeden mohutný celek, příjemný akord znějící jednou vůdčí myšlenkou: N a r o d u k r a j i n s k ý a r u s k ý p ř i j a l s v ě t l o v í r y a k u l t u r y v e v í ř e ř e c k o - k a t o l i c k é. Oba národy kvetly a sílily, dokud se držely tradic Vladimírových. Upadly, protože se těmto tradicím zpronevěřily — svedeni příkladem Řeků. Opět povstanou oba národy k bývalé slávě, když si v tom velikém výročí uvědomí své pobloužení a se vrátí k prameni vody živé, z něhož čerpal sv. Vladimír — k obecné Církvi katolické.

Přípravy i provedení řídil dopisovatel našeho časopisu, nadšený unionista-Ukrajinec, ale občan z Československa. Měl také poslední promluvu, v níž se zvláštním důrazem podtrhl hlavní myšlenky celé jubilejní akademie. V úvodě nejprve projevil svou radost i štěstí, že smí v tak významný okamžik promluviti k rodákům sv. Josafata, Velamina Rutského a volyňských mučedníků za sv. jednotu. Pozdravil přítomné i jménem celé ukrajinsko-ruské emigrace, Pod. Rusi i všech pracovníků na poli unie z jiných národů v tom přesvědčení, že tlumočí i jejich bratrskou radost z tak významného jubilea svatovladimírského. Pak dává mluviti samému jubileu a sv. patronům unie: Výročí 950. pokřtění Rusi-Ukrajiny se dnes domáhá slova, zaznívá mohutným hymnem, jehož refrén volá: „Pouze ve víře řecko-katolické jest jednota, síla a kulturní rozkvět ukrajinského i ruského národa." K jubileu svatovladimírskému náleží slovo především patronům unie. V přímé řeči dává řečník promlouvati sv. Olze, sv. Vladimírovi, sv. Josafatovi, Matce Ustavičné Pomoci i samému Spasiteli. Jejich slova leží dnes hojivý balzám na zjitřené rány ukrajinského národa a slibují lepší budoucnost, ale jen pod podmínkou, že pravoslavní bratří splní vůli Boží, i vůli svých sv. patronů: a b y b y l j e d e n o v č i n e c a j e d e n p a s t ý ř. A tím pastýřem na zemi je z vůle Boží řím-

ský papež. Národ najde toliko v Kristu život a jednotící sílu prostřednictvím katolické Církve!

Ve Vilně konali v polovici září konferenci zástupcové pravoslavné sekty starověrců — „bezpopovců" z Polska, Německa, Litvy, Lotyšska a Estonska. Konference se usnesla, že svolá na 6. srpna roku 1939 do Vilna nebo do Rigy první poválečný mezinárodní sněm církve starověrců. Přípravami sněmu byla pověřena 14členná komise, která se sejde po Novém roce 1939 v Kovně.

Noviciát jesuitů východního obřadu v Albertýně byl prozatímně spojen s noviciátem téhož řádu z provincií velkopolské a mazovecké v Piňsku. Aby se mohli novicové obřadu byzantsko-slovanského i v Piňsku - při společném duchovním vedení - připraviti pro své poslání, mají s sebou O. Jana Čornaka, jesuitu východního obřadu, a tím je postaráno i v Piňsku o jejich další vzdělání ve východní liturgii a též o případné bohoslužby v obřadě východním. Albertýn zůstane tedy jen misijní stanicí s několika Otci východního obřadu a s jedním knězem obřadu latinského. Tak se těžko probíjí v nynějších polských poměrech nejhorucnější myšlenka sv. Otce Pia XI. — myšlenka unijní.

JUGOSLAVIA

Akademický nový školní rok v bohosloveckém semináři v Sarajevě začal 3. října. V seminárním kostele sv. Cyrila a Metoděje měl 1. října slavné vzývání Ducha sv. a mši sv. prefekt bohosloveckého studia jesuita P. Albín Škrinjar. Všech bohoslovců je letos v semináři sarajevském zapsáno 62; z tohoto počtu je 29 z arcidiecése vrhbosenské (sarajevské), 5 z banjalucké diecése, 6 z mostarské, 21 z apoštolské administratury subotické a 1 z arcidiecése záhřebské. Studium theologie v Sarajevě trvá pět let, a počet bohoslovců v jednotlivých ročnících je tento: v I. 16. v II. 10, v III. 11, ve IV. 13 a v V. 12 bohoslovců.

V bohosloveckém semináři v Záhřebě je letos zapsáno 151 bohoslovců; z nich studuje pro záhřebskou arcidiecési 106, pro Bačku 12. krčskou diecési 5, a po jednom bohoslovci pro diecése hvarskou, dubrovnickou a skopljanskou. Podle ročníků jsou rozděleni: v I. 41, II. 26, III. 31, IV. 25 a v V. 3. Kromě toho však 25 loňských novokněží navštěvuje letos V. ročník.

Križevacký biskup dr. Dionysij Njaradi posvětil 18. září nový řecko-katolický kostel v D e v e t i n ě k poctě sv. Štěpána, prvomučedníka. Věřící ukrajinští řekokatolíci bez cizí pomoci se přičinili o stavbu nového farního kostela ve slohu řecko-ruském a v den jeho posvěcení připraviti i své duše za živé chrámy Boží — na 500 jich přistoupilo k sv. přijímání.

Na sněmě ruské zahraniční církve pravoslavné, který se konal po 16leté přestávce o letošních prázdninách ve Srěmských Karlovcích za účasti kleru i laiků, byl požádán „pervosvjatitel" metropolita Anastasij, aby ve formě přísného odboru vytvořil církevně-veřejné centrum, které by postupně sjednotilo kolem sebe celé ruské zahraničí. Sněm kategoricky potvrdil zákaz, že pravoslavný Rus nesmí býti členem zednářských lóží, theosofských a okultních společností a podobných protináboženských organisací pod trestem odepření sv. svátostí. Také odsoudil neognosticismus — sofiologické nauky, jež hlásá pařížský profesor protojerej S. B u l g a k o v. Z rozhodnutí soboru bude ještě tohoto roku zřízena s t ř e d n í b o h o s l o v n á š k o l a v B ě l e h r a d ě a příštím rokem vyšší bohoslovné učiliště s právem a programem D u c h o v n í a k a d e m i e v N ě m e c k u. (To je důsledek rozkolu pařížského metropolity J e v l o g i a, který má v Paříži „Duchovní akademii" pro výchovu pravoslavného duchovenstva; učí na ní též prof. S. Bulgakov.) Uznána byla též potřeba společného církevního věstníku, který by vycházel týdně a měl i náboženskou přílohu populárně-vědecky psanou. Na den 16. října byly vyhlášeny po všech pravoslavných cerkvách modlitby za pronásledovanou pravoslavnou církev v Polsku. Delegáti karlovického soboru zastupovali asi 300 farností amerických, na 100 farností Dalekého Východu a přes 100 farností evropských.

Z resolucí karlovického pravoslavného sněmu: Metropolitou západněevropského církevního okruhu ustanoven finský arcibiskup Serafim. Dosavadní arcibiskup Tichon byl z Berlína přeložen za předsedu vědeckého synodálního výboru a pověřen organisací ruského pastoračně-misijního učiliště v Jugoslavii. Jeho nástupcem v Berlíně se stal dosavadní postupím-

ský biskup Serafim (dříve vídeňský), jemu přidělen s titulem postupimského vikáře dosavadní děkan charbinského Bohoslovného ústavu archimandrita Vasilij, který má zařídit Bohoslovný ústav v Německu. V bohoslužebných modlitbách zavedl sobor vzpomínku ruské carské rodiny.

RUMUNSKO

Arcibiskup východního obřadu v Blaji, msgre Alexander Nicolescu, daroval pozemek na stavbu kaple svaté Panny Chudých, která je uctívána v Banneux v Belgii. (Zjevení se Panny Marie jako Panny Chudých roku 1933 zanedbané dívce Mariettě Becové v Banneux, v diecési lutyšské, je dosud předmětem šetření mezidiecésní komise belgického episkopátu.) Kaple v Blaji byla vystavěna jen z příspěvků chudých věřících přesně podle plánů kaple banneuxské. Hned po vykonaném svěcení zasvětí tam arcibiskup Nicolescu svou diecési svaté Panně Chudých, a to s dvojím zvláštním úmyslem: aby svatá Panna uchránila Rumunsko nebezpečí bolševického komunismu a aby se přimlouvala u svého Syna za návrat pravoslavných Rumunů k jednotě Církve.

(Vinice Páně, r. 9., č. 4.)

BULHARSKO

K dvěma dosavadním pravoslavným seminářům kněžským přibyl letos ještě třetí ústav pod názvem: „Pastýřsko-bohoslovný institut" při jednom z pravoslavných klášterů. Podmínkou přijetí do tohoto ústavu je gymnasijní matura, ale samo studium v ústavě má trvat pouze dva roky. Zastavuje se tedy snaha o zvýšení úrovně vzdělání u pravoslavného duchovenstva bulharského na půl cestě.

V dosavadních duchovních seminářích pravoslavných v Bulharsku jevil se asi nedostatek místa pro další jejich rozvoj. Tak v sofijském duchovním semináři vyučovalo r. 1938 30 profesorů 449 alumnů, a v Plovdivě měl duchovní seminář 23 profesorů a 293 studujících. Předběžná studijní příprava — maturita — pro tyto semináře nepožaduje se tak přísně jako do nového „Pastýřsko-bohoslovného ústavu".

Katolický obzor.

Doma.

ČECHY

Ve Velvarech zemřela poslední sestra mistra Antonína Dvořáka, Jana Straková. Žila v chudobném ústraní, posvěcujíc utrpení svého stáří a opuštěnosti křesťanskou odevzdaností do vůle Boží. Jediným přepychem chudé její světničky byl radiový přijímač, kterým se těšila ze světové slávy svého bratra, jehož skladby jsou hledanými čísly rozhlasových hudebních programů celého světa. Do dřevěné krabičky pak ukládala jako vzácné relikvie výstřižky z novin, které psaly chvály o jejím bratrovi. Kdysi tam měla i dopisy bratrovy, ale ty už dávno na chudé stařence vylákali různí kořistníci lidské slávy. Stařenka je rozdávala - poněvadž prý patřily více vlasti, než jí - vlastní sestře geniálního skladatele. Nechtěla a neuměla vytěžit z cenných památek podpory na zmírnění své bídy. Nad postelí stařenky visící křížek s růžencem a božítělovým věnečkem byl nejkrásnější legitimací, z jaké rodiny pocházel náš hudební genius - Antonín Dvořák. „Málo jsme se spolu stýkali," doznávala upřímně babička Strakova zvědavým ctitelkám Dvořákova umění; „já byla malá, když on odešel z domova a pak, když byl slavný, to jsem za ním teprve nešla. Byla jsem příliš chudá. To už jsem se za něho jenom modlila." (Vinice Páně.)

MORAVA

Lublaňský univ. profesor prelát dr. František Grivec — šedesátníkem. Ve smutné době našich přerušených styků zahraničních, do zachmuřené atmosféry bolestných dnů zasvítil nám přece radostnější paprsek ze slovanského jihu; — míníme zprávu, že se v bílé Lublani dožil ve zdraví a pilné práci učitelské

a vědecké šedesátých narozenin přední horlitel cyrilometodějský, univ. profesor prelát dr. František Grivec. Při vyslovení tohoto jména — u nás plně zdomácnělého — oživne před očima nesčetných jeho přátel českých i slovenských nejen typická osobnost vědeckého cyrilometodějského a unijního odborníka světového jména, nýbrž i přítele našeho Velehradu nejvěrnějšího, spolubudovatele mezinárodního významu velehradského unionismu, který se upřímně dělil s námi jak o nadšenou lásku k velikým apoštolům slovanským, tak i o vzácné ovoce své neúmorné práce ke zvelebení úcty těch drahých jmen, o prohlubování znalosti jejich života a díla i o požehnané obrození jejich nesmrtelného odkazu. Téměř všechna svá populární i vědecká díla — Idea cyrilometodějská (Velehrad 1905 spolu s dr. Podlahou), Východní otázka církevní (Vzděl. knih., Praha 1910, přel. A. Jašek a Fr. Jemelka), Pravoslaví (přel. M. Chudoba, Kroměříž 1921), Byzantské pojímání církevního prvenství (Kroměříž 1922, týž překladatel), Život sv. Cyrila a Metoděje (přel. Fr. Jemelka, vydal Apoštolát sv. C. a M., Olomouc 1927) a Kristus v Církvi (přel. Fr. Švehlák a Fr. Jemelka, vydal ACM, Olomouc 1938), publikoval dr. Grivec skoro současně též česky — vedle nespočetných článků a pojednání, která uveřejňoval v našich časopisech od svých prvních příspěvků v bohosloveckém „Museu" (1903) až do posledních článků v našem apoštolátním časopise. Jestliže předseda ACM — náš p. arcibiskup — jmenoval už dávno dra Grivce svým skutečným radou a tak ho přidružil k nejzasloužilejším kněžím své arcidiecése, nedal našemu slovinskému příteli pouhý čestný titul, epiteton ornans, nýbrž zároveň i „significans", t. j. v uznání všech těch dlouholetých, vzácných a ochotných rad, jimiž přispěl právě dr. Grivec k rozkvětu cyrilometodějského Velehradu jako ohniska nábožensko-vlastenecké obrody Božího království u nás. Zvláště za poslední knihu „Kristus v Církvi" nemůžeme býti dru Grivcovi ani dosti vděčni. Přišla k nám v době duchovní a národní deprese, aby nás učila znovu pozvedat mysli i srdce k ideálům, kterých nezdolají žádné sebevítěznější -ismy, k ideálům Božího království, Boží vlády v duších jednotlivců i celých národů. Proto voláme svému příteli a rádci v této domácí rubrice upřímné: na mnogaja ljeta s vroucím přáním Boží ochrany a posily, da nam bo njegovo pero napísalo še mnogo knjíga iz cirilometodovske zgodovine. —a.

SLOVENSKO

Bratrské Slovensko dosáhlo v rámci společného státního života s Čechy a Podkarpatorusy dlouho želané samosprávy. Jedním z prvních jeho projevů kulturně-náboženské samostatnosti bylo vrácení znaků naší spásy — Kristova kříže — do slovenských škol. Tento katolický „svéráz" Slovenska přijalo zahraničí velmi příznivě — už i proto, že jsme měli dosud ve světě smutné renomé — přátel bolševického ateismu. Nepopíráme nijak vinu svých českých bratří bolševického smýšlení o pověst, která nám nejvíce i jako státu všude škodila, ale prosíme i doufáme, že posílený slovenský katolicismus bude podepírat bratrsky naše snahy o náboženskou obrodu i u nás.

Za hranicemi.

ŘÍM

Na svátek sv. Václava, ve chvíli pro národ svatováclavský nanejvýš kritické, sloužil u oltáře Ochránce země české v basilice sv. Petra mši svatou P. dr. Jan Hudeček, generální konsultor redemptoristů a člen několika římských kongregací. Při této mši svaté byli přítomni také oba čeští a slovenští vyslanci v Římě: nynější ministr zahraničních věcí dr. Chvalkovský (od Kvirinálu), a dr. Radimský (od Vatikánu), jejich paní a volní úředníci od obou vyslanectví.

Přípravný výbor pro příští světovou výstavu, která se má konati v Římě roku 1942, projektuje na výstavišti stavbu nového velkého kostela tak, aby zůstal po skončení výstavy farním kostelem nové čtvrti římské. Přední členové výboru s předsedou senátorem Civi v čele, provázeni arcibiskupem Constantinim, sekretářem

kongregace Propagandy, navštívili Sv. Otce v Castel Gandolfo a přinesli mu ukázat model nového kostela výstavního. Má býti zasvěcen apoštolům sv. Petru a Pavlu, poněvadž bude postaven blízko silnice ostijské, kde utrpěl sv. Pavel mučednickou smrt. O rozměrech výstavního kostela svědčí kopule o výšce 60 m a rozpětí 30 m; plocha kostelem zastavěná obnáší asi 5000 m². Sv. Otec gratuloval původci projektu, architektu Foschinimu a projevil přání, aby příští výstava posloužila myšlence lepšího sbratření lidstva!

Albanie

V hlavním městě Albanie, Tiraně, budou míti konečně i katolíci svůj chrám. Zatím co mohamedáni tam budovali nové mešity a také pravoslavní křesťané měli už krásnou „cerkev", zůstávali jen katolíci bez přiměřené svatyně. OO. jesuité se podjali proto velmi záslužného díla, když nedávno posvětili základní kámen nového katolického chrámu, který bude zasvěcen Božskému Srdci Páně. Ke slavnosti svěcení poslal král Zogu vojenskou hudbu a súčastnil se jí katolický vyslanec italský.

AMERIKA

„Chytrost nejsou žádné čáry." Na svém letošním sjezdě v New Yorku američtí komunisté velmi usilovně a chytře zdůrazňovali svou celkovitou nezávislost na mezinárodní internacionále (Kominterně) i na metodách a ideologii ruského „rudého cara" Stalina. Naopak ještě se snažili přesvědčit veřejné mínění Spojených států amerických, že americká strana komunistická je vlastně obráncem konstituce a náboženství. Vůdce amerických komunistů, Bowder, věnoval plné čtyři hodiny své řeči té snaze, aby získal sympatie katolických kruhů severoamerických — po způsobu „podávané pravice" francouzských komunistů. Na štěstí porozuměl americký tisk katolický i ostatní chytrému gestu komunistického lákání a doprovodil je po právu říznou ironií a humorem!

ANGLIE

Nerozlučitelnost manželství v anglikánské církvi. Na posledním shromáždění anglikánských biskupů v Londýně, na t. zv. „Canterbury Convocation" byla přijata mezi jiným zajímavá resoluce o manželství; nazývá se v ní „nerozlučitelným svazkem, který se uvolňuje pouze smrtí jednoho z manželů". O rozvodě (rozluce) a o uzavření druhého manželství praví resoluce: „Vejití do druhého manželství po rozvodě s prvním manželem a za jeho života znamená základní porušení cíle manželství." Toto nové stanovisko, které zaujala anglikánská církev v otázce manželství, vyvolal vlastně neobyčejný vzrůst manželských rozvodů nabyvší v poslední době podoby epidemické nákazy!

FRANCIE

Známý klášter sester karmelitek v Lisieux se připravuje na dvojí významné jubileum: 100leté výročí svého založení a 50leté výročí vstoupení sv. Terezičky Ježíškovy do tohoto kláštera, jejž malá světice proslavila po celém světě. Karmelitky v Lisieux budou zároveň vzpomínati, jak právě před padesáti lety navštívil jejich klášter misijní biskup Lefebvre, rodák z blízkého okolí, a získal několik sester karmelitek pro misijní práci na Dalekém Východě. A to byl požehnaný počátek úspěšné činnosti karmelitek, které během doby založily více kvetoucích misijních stanic v Indočíně. Jejich práce právě tak mocně lákala apoštolského ducha sv. Terezičky. Do pohanských misií se sice nedostala, ale po blažené smrti jmenoval ji papež Pius XI. patronkou všech misií.

Vláda francouzská vydala nedávno nařízení o ochraně kaplí a křížů postavených u cest. Nařízení to má býti doplňkem ústavy žádající rozluku Církve od státu, podle níž byly všecky předměty sloužící kultu pod dozorem státu. Jde tu především o kříže, sochy a kaple, u nichž se časem konají náboženské obřady (na př. o křížových dnech atd.).

MAĎARSKO

V nynějším Maďarsku žije asi 38.000 pravoslavných různých národností: Srbů (8000) — jsou to uprchlíci před vpádem tureckým, dále Rumuni, Macedonci a též něco Maďarů. Správu těchto pravoslavných věřících vede

biskup Jurij Zubkovič, rodem Srb; sídlí v srbské osadě St. Andria, 20 km vzdálené od Budapeště. V duchovní správě pravoslavné pracuje 21 kněží srbských, 12 rumunských a 4 macedonští. Biskup Zubkovič je podřízen srbskému patriarchovi, což vláda maďarská nerada vidí. Proto vyjednává s cařihradským patriarchou — „ekumenickým" — o zřízení autokefalní církve pravoslavné v Maďarsku. Srbové se ovšem proti tomu vzpírají.

Městské zastupitelstvo v Budapešti vydalo nařízení, jímž se rozpouštějí všechny spolky, zabývající se spiritismem. Důvodem tohoto nařízení stala se smutná skutečnost, že mnoho lehkověrných osob bylo poslední dobou „mediem" podvedeno a mnoho jich uvedeno do zoufalství „návštěvami s druhého světa". — Chrání-li zákonitý řád tělesný život a zdraví občanů, jest jeho povinností, chrániti ještě více duševní zdraví občanů, ohrožované blouznivými spiritisty!

NĚMECKO

Putující církev (Die wandernde Kirche). Národně-sociální organisace odváději velmi mnoho mládeže obojího pohlaví z jejich obvyklého prostředí a umísťují je v ovzduší náboženské lhostejnosti a proticírkevního nepřátelství. K záchraně této mládeže organisovali biskupové pastoraci pod jménem „P. C." Přidělili jí určitý počet kněží, kteří putují od místa k místu, hledají styk s mládeží, mluví s ní, zpovídají, slouží mši sv. a řeší různé jiné její obtíže. V čele této pastorace je berlínský „Katholischer Seelsorgedienst". Zajímavý je počet duší takto pastorovaných. Podle statistiky, kterou vydal za rok 1937 „Seelsorgedienst" věnovala „putující církev" duchovní péči 28.163 dělníkům, 7554 rolníkům, 18531 cestujícím dělníkům, 744 služebným osobám atd. V této statistice nejsou ovšem zahrnuti věřící, o něž se stará pravidelná duchovní správa.

Bohoslovecká fakulta v Salcpurku, zvaná „Ruppertinum", byla přeměněna v národně-sociální dívčí dům. Ruppertinum bylo založeno r. 1653 pro výchovu kněžského dorostu, osvícenská saekularisace učinila je majetkem rakouského státu, od něhož je koupilo salcburské arcibiskupství pro seminář a bohosloveckou fakultu. Připojením Rakouska k III. říši stalo se Ruppertinum zase majetkem Říše a těchto dnů odevzdal je župní správce (Gauleiter) dr. Rainer nové správě národně-sociální.

ŘECKO

Desítileté jubileum svého vycházení vzpomíná letos řecký katolický časopis „Katholiki". Původně to byl orgán svazu katolické mládeže řecké. Hned s počátku prožil těžké boje, vedené z iniciativy aténského pravoslavného metropolity proti katolíkům řeckého obřadu. Útoky se opakovaly v r. 1930. Důležitost katolického věstníku pro skromný počet katolíků si vynutila jeho přeměnu z měsíčníku na týdeník. V čelo vydavatelstva týdeníku „Katholiki" se postavil řecko-katolický biskup Georgios Kalavassy, syn velmi zasloužilého zakladatele prvního katolického časopisu v Řecku „Anatoli" (Východ) z r. 1880, Mikuláše Kalavassyho. Týdeník „Katholiki" čtou pilně i mnozí pravoslavní Řekové. Biskup Kalavassy založil také od října roku 1936 Katolickou tiskovou kancelář v Řecku, která má veliké poslání nejen informativní, nýbrž zvláště apologetické, hájíc a vysvětlujíc zásadní stanovisko katolické.

ŠPANĚLSKO

Generál Franco vydal nový zákon o vyučování náboženství na středních školách. V úvodě zákona se zdůrazňuje: „Katolicismus je základ a síla Španělska. Proto se nesmí zanedbati solidní náboženské vzdělání, které obsahuje katechismus, evangelia, morálku, liturgii, dějiny Církve, apologetiku doplněnou znalostí filosofie a jejích dějin. Revalorisace Španělska musí se dosáhnouti vyučováním obecné historie, která zdůrazní mravnost španělského národa, jenž bránil vždycky pravou civilisaci, t. j. křesťanskou civilisaci. Na podkladě oněch zásad bude obnovena ona střední škola, kterou zničili nepřátelé Církve a civilisace.

Vrchní předseda španělské katolické mládeže, Manuel Apariaci, vyzval po řeči a modlitbě Sv. Otce za světový mír, ohlášené vatikánským radiem, všechny členy omladiny, zvláště 60.000 dlících na bojišti, aby se připojili k modlitbě Sv. Otce, ochotni obětovat i život za Boží mír.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Útržkový kalendář

Matice cyrilometodějské na rok 1939

ukáže Vám řadu zajímavých obrázků z katolických misií s příslušným slovním doprovodem. Nebylo možno v rozsahu kalendáře jednoho roku uvésti všecky naše zasloužilé misijní řády, stane se tak, bude-li vysloveno přání v letech budoucích, aby naší přátelé a zájemci poznali, jakou civilisaci a kulturu šíří Církev katolická daleko od vlasti naší. Je to chlouba a sláva naší Církve svaté a nejlepší její obranou. Kalendář již vyšel. Objednávky vyřizuje

MATICE CYRILOMETODĚJSKÁ,
OLOMOUC, Wilsonovo nám. 16.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXIX. Prosinec 1938. Číslo 12.

Památce † místopředsedy ÚACM, Msgra Jana Stavěla.[1]

Fr. Jemelka.

U živého proudu vsatské Bečvy nad pobřežním vrbovým podrostem i menšími svými druhy vyrostl vysoko k valašskému nebi mohutný topol. Po celá desítiletí jakoby stráží stál u důležitého pře-

chodu přes řeku do města. Hlídač mostu. Vůdce svých bratří. Při jarních povodních se tříštily o jeho pevnou hruď ledové kry, v mateřském objetí jakoby úzkostlivě držely jeho skryté kořeny trochu

[1] Světicí biskup msgre Stavěl narodil se v Bílovicích na Hané 13. dubna 1869, vysvěcen byl na kněze r. 1894, kanovníkem se stal r. 1923 a biskupem 5. června 1927. Zemřel raněn mrtvicí 6. listopadu 1938. Po kratším působení v německých farnostech přišel jako katecheta do Vítkovic, kde r. 1898 založil první český sirotčinec, jejž později přeložil do Zašové na Valašsku. Měl tam blíže, když se stal r. 1905 katechetou v Hranicích. Tam zůstal až do svého jmenování kanovníkm r. 1923. Zašovskému sirotčinci daroval také celý svůj tamější majetek — velkou ekonomii.

té úrodné prsti pro zeleň pasinku. Kol něho za léta jásala dovádivá radost malých pastevců, pod ním na podzim našli chudáci nejvíce zlatově zežloutlého listí, jímž platil topol každý rok bohatou daň vděčnosti Pánu za svůj život. A když za zimy severák táhl údolím, na vysokých větvích topolu hrával nejdříve a nejdojemněji tesknou píseň chudoby, chladu a opuštění.

Tak tam stál po leta zdravý ten strom, jakoby ani jinak nemohlo býti. Jakoby nestárl.

Až kdysi znenadání přišla smrtící rána. Bouře, jakých bývá málo! A ráno jsme s bolestí viděli na břehu Bečvy ležeti mohutný strom. Pád jeho teprve ukázal z blízka celou jeho výšku a šíři a mohutnost. A nejvíce dojímal pohled na obrovský trs vytržených kořenů, v nichž jako v křečovitých prstech ještě ve smrti chtěl chrániti zelený trávníček a jeho chudá kvítka. Hluboký a široký důl, kde bouře topol vyrvala z rodné půdy, vydával tu svědectví, jak mocně do ní lety zarostl svými kořeny.

Ten obraz mi vyvstává znova a znova před očima, když vzpomínám náhle zemřelého světicího biskupa olomouckého msgra J a n a S t a v ě l a. Na břehu živého proudu katolického kněžství zapustil hluboké kořeny a vysoko vyrostl milostí Boží a svou životní prací až k důstojnosti biskupské — za vůdce bratří. Na jaře své kněžské dráhy viděl zblízka nebezpečí přívalu, jímž ledová necitelnost, špinavé sobectví a hlomozná nevěra ohrožovala chudinu nejprůmyslovějšího kraje vítkovického, a tu se hned dává do stavby hráze účinné, křesťanské lásky. Pod ochranou jeho charitního díla nacházejí radost chudí a sirotci — ten zelený trávníček z a š o v s k ý se rozrůstá, skryté kořeny lásky hranického katechety ho drží věrně v objetí otcovské péče. A když v podzimek života mohl olomoucký kanovník hojnější daň lásky k Bohu splácet milosrdenstvím, dává mu k tomu nejen diecésní, ale už i celoříšská organisace Charity — jím uskutečněná — dostatek příležitosti. Vždyť tesknou píseň chudoby, chladu a opuštěnosti plně pochopil i na vrcholu své životní dráhy — *světicí biskup Msgre Stavěl.*

Zdánlivě stále zdravý, nezdolný a neúmorný pojednou náhle padá uprostřed nedokončené práce a chystaných plánů a povinností svého vůdčího postavení. A ještě ve smrti — jako ten topol u Bečvy padlý — objímá v otcovské lásce — odkazem poslední vůle — všechny své svěřence, zvláště své sirotky ve stínu *zašovské P. Marie.* A celá diecése, ba celá vlast si bolestně uvědomuje velikost, šlechetnost a obětavost života a díla, jež uzavřela v neděli 6. listopadu t. r. nečekaná smrt.

S biskupskou mitrou na hlavě a svatým křížem v sepjatých, ztrnulých rukou — ten poslední pohled do otevřené rakve říká tisícům návštěvníků, kteří se přicházeli s nebožtíkem Msgrem Stavělem rozloučit v slzách a modlitbě, že odešel *vůdce.* Kolikrát ho posílal — zvláště v posledních letech — churavějící Arcipastýř do velké arcidiecése posláním, jež kdysi svěřoval stařičký patriarcha Jakub svému nejmilejšímu synu Josefovi, aby se šel podívat k bratřím, jak se

daří jim a jejich stádům. Kanonická visitace, svěcení nových kostelů, oltářů a zvonů, sv. biřmování, poslední služba lásky zemřelým spolubratřím — stálý školský referát v a. konsistoři a v zemském školním výboře v Brně, účast na poradách episkopátu a v důležitých jednáních různých úřadů a korporací — to byla těžká břemena vůdcovská, jež však nacházela vždy ramena ochotná a pevná. A úkoly a služby zvěčnělého biskupa Stavěla pro rozkvět katolických organisací studentských, učitelských, mládeže, dělnictva a jiných stavů, jeho vůdčí funkce v CM. družstvu Velehrad, kněžském podpůrném spolku, v Kněžské jednotě diecésní, ve vídeňské Jednotě sv. Metoděje a pak zvláště *v našem ÚACM*, kde po leta zůstává starostlivým místopředsedou — musely nutně vyčerpávat síly života tak všestranně zapřaženého do stálé a odpovědné činnosti.

V ÚACM znamenalo místopředsednictví v prvních dobách po smrti jednatele, P. *Adolfa Jaška* a předsedy † arcibiskupa Dra *Ant. Cyrila Stojana* mnoho trpělivé péče zvláště o *ruské emigranty*, kteří u našeho ÚACM hledali pomoc a ochranu v těžkých zkouškách existenčních. Kolik jich přišlo — mohla by vyprávěti Stojanovská residence ve Štefánikově ulici v Olomouci, kde tehdy bydlel místopředseda ÚACM. Ale všechny ty starosti místopředsednické vycházely u zvěčnělého z lásky a byly jí vždy obětavě prováženy.

Ať to byly velehradské unijní sjezdy a jejich rozsáhlé přípravy, ať to byly zájezdy na unijní kursy do Lublaně, Prahy, anebo až do amerického Chicaga, ať to byly pravidelné, mnohdy hodně únavné výborové schůze ÚACM — všude byl *Msgre Stavěl* na svém místě, všude projevoval svůj živý zájem a porozumění pro velikou myšlenku sv. jednoty Církve. Ještě po návratu z posledních biskupských konferencí pražských vyprávěl mně s nadšením, jak se o unijní snahy ACM neobyčejně zajímal nový sekretář pražské apoštolské nunciatury, a žádal, abych mu poslal všechnu unijní literaturu, především Acta velehradských sjezdů. Tak vždy bděle stál místopředseda ÚACM stráží u mostu, po němž má vésti důležitá cesta do města Božího, do jednotné Církve Kristovy.

Při svém vůdčím postavení zůstával † Msgre Stavěl upřímně prostým a pokorným a příkladně zbožným. V mlčenlivé hrudi pochovával všechny trpkosti, zklamání a nevděk lidí, jimž často prokázal veliká dobrodiní; všem spolubratřím byl ochotným rádcem a přítelem. Svůj *národ* miloval vroucně a účinně, nikoliv jen planými slovy; poslední rány nespravedlivě ponížené a oloupené vlasti nesl velmi bolestně. Postaven svěcením biskupským na svícen před očima celé arcidiecése, svítil dobrým příkladem zbožnosti, tichosti a sebekázně a získával své Církvi úctu a vážnost všude, kdekoliv vystupoval jako její služebník dobrý a věrný. A jak se zapsal hluboko v srdce svých spolubratří a věřícího lidu, ukázala zřetelně manifestační přímo účast na jeho pohřbu v Olomouci i v rodném Kostelci na Hané, kde si přál spočinout na svatém poli do dne vzkříšení — prostě v řadě svých nejbližších rodáků.

Když v den své smrti, o neděli XXII. po Sv. Duchu, po velké mši

sv. se modlil Msgre Stavěl v chórové kapli dómské se svými spolubratry obvyklé kněžské hodinky, zvučným ještě hlasem recitoval oraci této neděle: „Bože, útočiště naše a sílo, přispěj zbožným prosbám své Církve, Sám původce zbožnosti, a dej, abychom skutečně dosáhli toho, oč věrně prosíme!"

A sbor bratří odpověděl: Amen = Staň se! Netušil, že tak brzo ta věrná prosba vyzní v slova: Odpočinutí věčné dej mu, ó Pane, a světlo věčné ať mu svítí. O. v p.!

Morava a Slovensko před tisíci roky.

Dr. Fr. Grivec.

Veliký ochránce slovanských apoštolů, kníže Kocel, pocházel z moravského knížecího rodu. Jeho otec Pribina byl nitranským knížetem na dnešním slovenském území. Podle dnešní kmenové příslušnosti mohli bychom tedy říci, že byl Kocel Slovák. V 9. století zaujímala Velká Morava také dnešní Slovensko. Stopy někdejší kmenové a státní pospolitosti dnešní Moravy a Slovenska jsou dodnes zachovány. Obyvatelé jižní Moravy od bývalé státní hranice u Břeclavy k Velehradu ještě dnes se jmenují Slováci. Jejich národní kroj a zvyky mají mnoho společného s obyvateli dnešního Slovenska. V jižním koutě Moravy až po severní okolí Hodonína se zachovalo slovenské nářečí.

Morava a Moravané mají své jméno po řece Moravě, která protéká téměř středem země od severní až po jižní hranici. V rovinách při řece Moravě založil už v třetím desítiletí 9. století kníže Mojmír mocné knížectví moravské tím způsobem, že pod svojí vládou sdružil menší kmeny a jejich knížata si podmanil anebo ze země vyhnal.

Druhá skupina velkomoravských kmenů tvořila mocné knížectví jihovýchodně od Moravské doliny při řekách Váhu a Nitře s přirozeným střediskem při dnešní Nitře. Tam vládl Mojmírův soupeř — kníže Pribina. Ještě jako pohan postavil okolo r. 830 na svém hradě v Nitře křesťanský chrám, první chrám na území dnešního Československa. V křesťanství hledal asi oporu, aby mohl své knížectví lépe upevnit. Pribinův chrám přišel posvětit sám arcibiskup solnohradský. Z toho možno souditi, že chtěl Pribina svému křesťanskému chrámu dáti co největší význam a získati přízeň říše francké. Ale proti Mojmírovi nemohl se udržet.

Pohled na mapu nám praví, že území při řece Moravě bylo vhodnější pro větší a jednotné knížectví, nežli slovenská krajina, více rozčleněná a rozkouskovaná. Zeměpisná pak poloha právě tak činí zřejmým, že slovenské kmeny měly zeměpisné i hospodářské podmínky pro jakousi samostatnost. Možná, že kníže Mojmír musel ještě po útěku Pribinově ponechati Slovákům jakousi samosprávu se střediskem v Nitře. Jisto pak je, že Mojmírův nástupce, kníže Rostislav, vládl společně s knížetem Svatoplukem, který byl

Průčeli basiliky sv. Pavla v Římě.

po mínění dějepisců knížetem nitranským. Měla tudíž nitranská autonomie nejenom historický, ale i věcný základ v zeměpisných a jiných poměrech.

Nitra je vskutku už od přirozenosti pevným střediskem většího okolí, podobně jako Děvín u Bratislavy, Praha, Kijev, Bělehrad, Lublaň nebo Záhřeb. Už prvý pohled na příhodnou polohu kraje upozorňuje na historický význam těchto míst. Nitra totiž stojí na hranici jižní úrodné nížiny a severnějšího hornatého a lesnatého pásu, hlídaného (587 m vysokým) Zoborem, posledním výběžkem horských hřebenů. Střed Nitry tvoří 60 m vysoký, skalnatý vrch, chráněný na úpatí oklikou řeky Nitry, jako základ starého slovanského hradiska. Jistě tam stálo takové hradisko už před Pribinou, možná už v době předslovanské. Vždyť také jméno jeho zní podobně předslovansky, jako Tatra, Fatra a Matra.[1]

Jihovýchodní hranici nitranského knížectví chránil Děvín na skalnatých vrších při vtoku řeky Moravy do Dunaje a v nížině při obou řekách, za Rostislava a Svatopluka mocná tvrz Velké Moravy. Němečtí letopiscové ji nazývají Dovina.

[1] O vhodné zeměpisné poloze a předslovanských dějinách Nitry píše dr. Miloš Weingart v článku „Pribina, Kocel a Nitra v zrcadle pramenů doby cyrilometodějské", uveřejněném ve sborníku: „Říša Velkomoravská" (sestavil dr. Jan Stanislav, Praha 1933), str. 319—353. Na stránce 328—329 dokazuje Weingart pravděpodobné mínění, že Pribinovo knížectví bylo menší a mladší, nežli Mojmírovo. Ještě zajímavěji dokazuje, že byl Pribina v době svého útěku z vlasti ještě mlád a velmi málo zkušený. Proto jej starší a zkušenější Mojmír snadno přemohl. (Str. 329—330.) Weingart má za to, že Pribina rozvinul své vladařské schopnosti až v Panonii a že svojí vládou spadá spíše do dějin slovinských nežli slovenských. Za útěku mu bylo něco přes třicet let. Zabit byl r. 860. ve stáří 60 let. Tak soudí Weingart.

O nitranském panování knížete Pribiny nevíme nic bližšího. Byl asi nejmocnější a poslední z krajinských kmenových knížat, který se ještě udržel proti Mojmírovi. Jeho porážka a útěk z domova byl by tedy posledním dějstvím dramatu moravské státní centralisace.[2]

Proč se Pribina rozhodněji nebránil proti Mojmírovi? Viděl asi, že by jeho boj proti rozsáhlejší a mocnější říši moravské byl bez úspěchu. Je možno míti za to, že byl ještě mlád a vojensky málo zkušený a upevněný. Mojmír jej asi překvapil nečekaným útokem.

Pribina utekl s malým průvodem a se svým synem Kocelem (okolo roku 833) přes Dunaj k hraběti Ratbodovi, náčelníku (prefektovi) východní pohraniční krajiny francké. Nejbližší pohraniční bod na Dunaji, při vtoku řeky Nitry (společném s řekou Váhem) do Dunaje, byl od Nitry vzdálen pouze asi 60 km vzdušné čáry. Nemusel tedy daleko utíkat.[3]

Po útěku Pribinově ujal se Mojmír vlády nad celou sjednocenou Moravou. O jeho dalším panování nemáme v historických pramenech žádných zpráv. Roku 846 král Ludvík Němec napadl s velikým vojskem Moravu, aby ji zdolal a si podmanil. Po vítězství nad Moravany ustanovil jim za vévodu Rostislava, Mojmírova synovce.

Uprchlý kníže ze sousední slovanské země nebyl bez významu pro vnější politiku francké říše. Záležitost byla tak vážná, že o ní musel vědět i král Ludvík Němec, který se ve jménu francké říše staral o bezpečnost východních hranic. Hrabě Radbod bez prodlení představil uprchlého slovanského knížete králi Ludvíkovi, pravděpodobně už roku 833 v Řezně. Na rozkaz králův byl Pribina vyučen v křesťanské víře a pokřtěn v kostele svatého Martina v Traismaueru (při vtoku řeky Traismy do Dunaje pod Kremží). Potom žil nějaký čas u Radboda.

Pribina jako bývalý kníže nebyl spokojen s postavením obyčejného Radbodova a franckého poddaného. Toužil po jakési samostatnosti. Možná, že mu i král už něco byl přislíbil. Radbodu pak nemohlo býti milým, aby měl vedle sebe cizího knížete, který si přisvojuje jakousi samostatnost. Pravděpodobně nastal mezi nimi spor pro úpravu vzájemného poměru. Pribina se nemohl s Radbo-

[2] O jméně a dějinách knížete Pribiny pojednávají v uvedeném Sborníku (Říša Velkomoravská) vedle M. Weingarta též. M. Murko, M. Kos, J. Skultéty a jiní. Latinské prameny píší jméno Privina, avšak správný slovanský tvar je beze vší pochyby Pribina; svým vznikem i významem je toto jméno příbuzné z častějším starým slovanským jménem Pribislav. Dějinný přehled o knížatech Mojmíru a Pribinovi podává Václav Novotný, České dějiny I. 1. Praha — 912 (str. 289—294).

[3] Kde Pribina překročil Dunaj, nemožno s jistotou stanovit. M. Kos (Conversio, str. 73) myslí, že to bylo asi na dnešním území dolnorakouském, poněvadž byl Pribina pokřtěn v Traismaueru při vtoku řeky Traismy do Dunaje, tudíž v dnešních Dolních Rakousích. — Kdy byl Pribina představen králi Ludvíkovi? V letech 833—837 meškal král Ludvík častěji v Bavořích; dvakráte r. 833 a jednou r. 837 je dokonce dokázáno současné přebývání Radboda v Řezně. Je pravděpodobno, že byl Pribina králi představen už r. 833 anebo něco málo později. Tak soudí M. Kos (Conversio, str. 73).

Vnitřek basiliky sv. Pavla v Římě.

dem dohodnouti. Proto se svojí družinou a synem Kocelem se uchýlil do sousedního Bulharska, které tenkráte sahalo ještě s této strany dnešního Bělehradu do Slavonie, na východním břehu Dunaje pak ještě dále na sever.

Je pochopitelno, že si Pribina přál býti blízko své ztracené domoviny. Z Bulharska se přestěhoval do Posávského Chorvatska, kde vládl kníže Ratimír, bulharský soused a spojenec. Než Frankové pokládali Posávské Chorvatsko za svoje území. Proto nemohli trpět, aby se tento kraj spojoval s Bulhary a ohrožoval východní hranice francké. Roku 838 poslal rozhodný král Ludvík Radboda s mocným bavorským vojskem proti chorvatskému knížeti Ratimírovi. Ratimír byl přemožen a musel útéci ze země. Také Pribina si zachránil život útěkem. Pribina utekl na francké území někde v nynějším chorvatském nebo slovinském kraji jižně od řeky Sávy. Přijal ho francký pohraniční hrabě Salacho a projevil mu tolik přízně, že ho smířil s hrabětem Radbodem. Po tak nejistém utíkání a stěhování zatoužil ovšem Pribina po klidnějším životě v blízkosti svého ztraceného domova. Opět se usídlil v Dolní Panonii při Blatenském jezeře. Poněvadž je známo, že bavorská vojska pod velením Radbodovým napadla Posávské Chorvatsko roku 838, soudíme, že se všechny ty pro Pribinu a Kocela bouřlivé události zběhly mezi rokem 834 a 838.

Na útěku z Nitry do Panonie a z Panonie do Bulharska, do Posávského Chorvatska a nazpět do Panonie měl s sebou Pribina malou družinu nejvěrnějších stoupenců či rodáků. Nejdražším průvodcem na všech těch dalekých cestách byl mu však jeho syn Kocel.

Po pětiletém skoro putování po různých krajinách od Nitry do Bulharska nabyl Pribina bohatých zkušeností životních i politických. Poznal, že nikde nenajde bezpečnějšího a přiměřenějšího zátiší, nežli v Dolní Panonii a ve spojení s říší franckou. Tam byl nejblíže svému domovu, kde měl nepochybně ještě stejně smýšlející přátele. Než také na bavorském královském dvoře získal si dobré přátele a ochránce. Ti mu u krále zprostředkovali, že okolo roku 840. dostal něco země při řece Zále u Blatenského jezera k svému užívání, nikoli však ještě ve svůj majetek. Takový královský rozsáhlý majetek, daný k užívání věrným královským úředníkům a stoupencům, se nazýval feudum (léno). Tím byl dán základ k novému budování slovanské říše u Blatenského jezera.

Tak měl Pribina dosti příležitosti, aby využil svých vladařských a hospodářských schopností. Na tvrdé půdě, obtočené hvozdy a močály, postavil si pevný hrad.. Okolo své tvrze shromažďoval četné osadníky, kteří pod jeho vedením a hospodařením kypřili a obdělávali úrodnou zemi . . .

Dějepisci většinou mají za to, že Pribinův hrad stál na nízké rovině nad močálovitou nížinou dolního toku řeky Zály, kde je dnes kraj Zalavár, v blízkosti někdejší římské Mogentiány. Pravděpodobně postavil Pribina svůj hrad na místě starého hradiska. Mohl k tomu jistě použíti kamení z římských rozvalin . . .

Jak se jmenoval Pribinův hrad? V historických listinách se zachovalo pouze německé jméno Mosaburc, Mosapurg Kromě toho nacházíme ve starých pramenech ještě jména: Pribinovo město, Kocelův hrad, Blatenské město — ovšem v latinském překladě. Z dnešního maďarského jména B a l a t o n pro Blatenské jezero můžeme souditi, že Slované zároveň nazývali jezero s močálovitým okolím B l a t n o. Tak se ještě dnes jmenuje více krajin a míst v Československu. V Jugoslavii jsou pak na území slovinském a chorvatském známá místa Blato neboli Blata. V Dalmácii se tak jmenují tři různá jezera. Jezero samo nazývali staří Slovinci Blatensko jezero. Staré slovinské jméno pro hrad a město Mosapurg je Blatenský grad. Tak smíme souditi ze staroslovanského spisu bulharského mnicha Chrabra z první polovice desátého století. Tam totiž píše, že sv. Cyril vynalezl staroslovenská písmena v době Kocela, knížete b l a t e n s k é h o.

Německá jména Mosapurg, Salapiugen a mnohá jiná dosvědčují, že se tam usazovalo mnoho Němců zvláště Bavorů — vedle nich pak též Slovinci z Korutan.[4] (Slovenski knez Kocelj.)

[4] V jihoslovanském vědeckém písemnictví zdomácněl název B l a t e n s k é j e z e r o a B l a t o g r a d. Čeští a slovenští historikové pak všeobecně píší jen: B l a t e n s k é j e z e r o, tudíž také B l a t e n s k ý h r a d. Pouze toto jméno má svůj základ ve staré církevné slovanské literatuře . . . Mínění, že staří Slované nazývali Blatenské jezero zároveň s okolím B l a t n o, potvrzuje nejen dnešní maďarské jméno tohoto jezera, nýbrž i jména v jezerním okolí. Močálovitá rovina na jihozápadním konci jezera, rozkládající se při řece Zále až skoro na pokraj, kde stál asi Blatenský hrad, se jmenuje dnes K i s B a l a t o n, t. j. Malé Blatno. Třeba si připamatovati, že se slovanský živel zachoval ještě po více století pod panstvím maďarským a že mnohá slovanská jména krajinná přešla do maďarštiny.

Ruská duše a bolševici.

Protoj. Michail Polskij.

(Dokončení.)

III.

Za dnů kolektivisace naskytla se mi příležitost poznati smýšlení plné křesťanského sebeobětování. Přicházeli ke mně lidé s otázkou, mohou-li s křesťanského stanoviska vstoupiti do kolchozů;[1] není-li to možno, že se nezaleknou ani žalářů, ani samé smrti. Byl jsem hluboce dojat sílou takové víry a výškou duchovního rozvoje, kterého dostoupili ruští lidé. Musel jsem jim říci, že ani v kolchoze nesmějí změniti svou víru, nesmějí vlastníma rukama sdělati se stěn ikony (obrazy) ve svých jizbách, nesmějí opustiti Církev. Jestliže však z hospodářských důvodů nevstoupí do kolchozu, budou trpěti za to, nikoliv však za víru. Vláda může jim vzíti všecko, cokoliv chce, ale jenom duši a víru svou jí nevydávejte. Přes to však jsem nestísnil svědomí těch, kteří se rozhodli nevstoupiti do kolchozu z obavy před možným otroctvím.

Vedle řady vzorů takové křesťanské zmužilosti bylo ovšem také mnoho, příliš mnoho odpadlictví. Příčinou jeho byla s jedné strany bázlivost a malomyslnost vůči teroru a s druhé strany síla protináboženské propagandy a svody světa. Než i bázlivost a malomyslnost je velmi těžko odsuzovati. Apoštol Petr měl jistě velikou lásku k Spasiteli a přece v čas pokušení tak těžce poklesl. Tento věčný příklad ožívá mi v paměti mnohými novými obrazy.

Kdo z duchovního světa nezná nyní už zemřelého metropolitu Arsenia Stadnického: Široký rozhled, veliké vzdělání, mocná vůle, poctivost a přímost, neobyčejně tvrdý, rozhodný a neoblomný charakter, strohý k podřízeným i k sobě. A tento slavný a veliký muž, novgorodský metropolita, člen sv. synodu a „hosudarstvené" dumy i rady, mně, nepatrnému a neznámému knězi, upřímně vyprávěl v butýrském moskevském žaláři, kde nás dohromady svedl Pán na nedlouhý čas, jaké pocity malomyslnosti a báz-

[1] Kolchoz = společné hospodářství, zavedené ruskými komunisty.

ně on stále prožíval ve vnitřním vězení GPU, očekávaje trest zastřelením. „Já jsem už stařec," pravil metropolita, „nemám čeho už v budoucnosti očekávati, já — mnich od mladosti a konečně arcibiskup, postavený za příklad a vzor křesťanství a křesťanské zmužilosti, a hle — nikterak jsem se nemohl opanovat. Taková touha po životě, taková nechuť k umírání, taková tesknota a boj se sebou samým, strach před smrtí a malomyslnost, že to bylo prostě úžasné. Bojuji, ale nemohu sám sebe přemoci. Takový bankrot a takové hoře nad vlastním já." —

Tento veliký muž psal potom z turkestanského vyhnanství nebojácně metropolitu Sergiovi svůj protest proti jeho souhlasu s bezbožeckou vládou a odmítal jakoukoliv možnost kompromisu s ní. V Turkestanu také metropolita Arsenij zemřel.

A povím též sám o sobě. V třetím měsíci mého pobytu v butýrském žaláři ve vyšetřovací vazbě nastala i u mne duchovní krise. Vyšetřování se dovršovalo a mohlo skončiti jen smutným výsledkem, neboť znění žaloby hrozilo mně trestem od tříletého žaláře až po trest smrti. Počáteční bodrost upadla, vyprchala, velmi mne to táhlo na svobodu, zachvacoval mne nepřekonatelný soucit k blízkým a milým příbuzným. Srdce se připravovalo na všecko, jenom aby se osvobodilo od pout. Jed malomyslnosti otravoval celou moji bytost. Rozum tisíckráte prošel zvláštní golgotskou cestou, cestou smrti po oněch tak známých chodbách GPU, mezi chladnými, dusnými zdmi a neúprosně divokými a nemilosrdnými — jako ty zdi — lidmi, od nichž nebylo možno žádnou mocí se vysvoboditi. Ale tu volají k výslechu; už první otázky vyšetřujícího soudce probouzejí v srdci vzdor, zmužilost, slovo nezávislosti a pravdy. Všecko znova mluvíš vědomě sobě na škodu, a jakmile se končí vyšetřování, pociťuješ znova, že jsi sám sobě vykopal jámu a zhoršil svoje postavení. A opět přichází malomyslnost. A co jen v těchto chvílích sestupovalo v duši, bylo poznání, že vyznavačství je pouze darem shůry a že sobě samému ničím nejsi za ně povinen. A tu se dostavoval hluboký soucit se všemi pokleslými, pochopení jich, odpuštění jim. I děkuješ Bohu za jeho velikou milost, že stojíš a že jsi se nezpronevěřil pravdě.

V této výhni zkoušek nastalo i přehodnocení všech hodnot. Lidé vysoko postavení, budící pozornost, nadaní, od nichž se dalo mnoho očekávati a kteří mnoho mohli dáti v tomto boji s nevěrou, úžasně klesali, ztráceli svůj prestýž a škodili Církvi. Naproti tomu zcela nepatrní a někdy i velmi nedbalí za normální doby pastýři a světští lidé pojednou se vzmužili a stali se opravdovými hrdiny a ochránci Církve.

S počátku příliš bily do očí odpady tolika pastýřů duchovenstva i biskupů. „Obnovlenský"[1] církevní rozkol, způsobený a chráněný sovětskou vládou, byl kamenem úrazu a pádu mnohých.

[2] K rozbití pravoslavné církve podporovala bolševická vláda rozkolné snahy pronásledovaných kněží, kteří pak založili novou církev „obnovy".

Nechtějíce seděti v žaláři, vstupovali do tohoto rozkolu. „Obnovlenectví" se ukázalo útočištěm bázlivců a malomyslných i symbolem hanby církevního představenstva; všude je upřímně nenáviděli.

Ale došla řada i na církevní lid, na laiky. I oni byli podrobeni zkoušce. Začali pronásledovat věřící v závodech a továrnách, utiskovati je v prvé řadě, posmívati se jim systematicky a důsledně i v tisku a ve veřejném mínění; začali je zbavovat možnosti návštěvy kostela ve větší svátky podniky pořádanými úderníky a schůzemi v čas církevní bohoslužby atd. To všechno hned přineslo smutné důsledky.

Ve vesnici Mežador, kde jsem žil ve vyhnanství, bylo za rok 28 svateb; a z nich pouze čtyři byly uzavřeny v chrámě. Tak se dálo i ve větších a hlavních městech. Zvláště církevní sňatky se netěšily vážnosti. Příčinou toho byl netoliko úpadek zbožnosti, ale hlavně nové veřejné mínění, které se už vytvořilo a které stíhá hanbou a vpaluje znamení každému, kdo ještě chodí do chrámu na bohoslužby. Lidé se začali báti posměchu. Dělníci i dělnice závodů mého okrsku v Moskvě žádali mne často o dovolení, aby se nemuseli žehnati před počátkem práce, poněvadž mnozí je sledují a stíhají chechtotem, poněvadž prý už jenom věřící, stojící u svého stánku, se žehnají. Doporoučel jsem jim v takovém případě, aby se znovu požehnali. — Dobrý předčitatel a chorový zpěvák, člověk z lidu, byl povolán do GPU, a tam mu pohrozili pro jeho účast na církevních bohoslužbách. Zanechal jich, umlkl. A chor v tom chrámě, který jsem často osobně navštěvoval, ztratil zpěváka.

Radovánky, pořádané ve větší svátky v čas církevních bohoslužeb, získávaly, bohužel, více lidí, než chrám. Větší množství (masy) národa stávalo se lhostejným ke chrámu. Církevní roztržky, které vyvolávalo hravě GPU brzy u těch, brzy u jiných malomyslných duchovních osob, vykonaly na mnohé veliký dojem a otřásly beztak slabou jejich věrou.

Úpadek ducha nastal i prodlévánim pomocí Boží. Bolševici nebojácně vykřikují tvrzení, že jich Bůh proto netrestá, že Ho vůbec není — a malomyslní se trápí otázkou, proč Bůh, vida takové rouhání všemu, co je svaté, nezastaví takové zločiny! K dlouhému čekání se mnohým nedostává síly, podvýživou trpí city lásky k církvi a Bohu. Připomínal jsem těm, kteří poklesli na duchu, příklad samého Spasitele: Jestliže sám Bůh snesl trpělivě všechny urážky až do konce, proč by neměl snésti nového zneuctění svých svatyň na zemi a musel je hned nyní trestati? Bůh chce odpouštěti a spasiti a nikoliv se mstíti — ale vy toužíte po okamžitých trestech.

Život svatého Klimenta v obrazech od Fr. Ignáce Raaba T. J.

Josef Hudec.

(Dokončení.)

17. **Ethnici miraculo attoniti demolitis idolis fidem Christi amplectuntur.** (Zázrakem ohromeni pohané rozbíjejí modly a přijímají víru.) Zázrak má dalekosáhlé následky. Pohané se sbíhají, chápou se provazů, kladiv a žebřů a rozbíjejí sochu Apollinovu, (modly) vyvracejí posvátné háje a sbíhají se u svatého Klimenta, jenž ve stínu prostého dřevěného kříže hlásá jim víru Kristovu.

18. **A Traiano Caesare missus Aufidianus in eosdem crudelius desevit, tyrannidem lugente s. Pontifice.** (Císařem Trajánem poslaný Aufidian zuří proti křesťanům k velikému zármutku svatého papeže.) Zpráva o zázraku a hromadném obrácení přichází do Říma. Císař Trajan posílá na Krym (Chersonesos Taurický) Aufidiana. Nastává pronásledování; křesťané jsou v cirku páleni, věšeni, přibíjeni na kříž a jinými mukami jsou trestáni. V popředí klečí svatý Kliment v papežském rouše a vyprošuje jim stálost u víře. U jeho nohou leží kniha a prostý dřevěný kříž.

19. **Ipse demum Clemens appensa collo ancora in mare dejicitur.** (Sv. Kliment konečně sám s kotvou zavěšenou na šíji je vržen do moře.) Konečně došla řada i na samého sv. Klimenta. Na obraze vidět moře a v jeho pozadí obrysy města; uprostřed loď, před ní menší člun. Sv. Klimenta zahaleného v bílé roucho s kotvou na krku vrhají do moře, jeho duše však v zástupu andělů vznáší se k nebesům. V popředí několik křesťanů, jeden z nich pozoruje výjev dalekohledem.

20. **Lachrymis flentibus pastori suo parentant orphani Christiani.** (Osiřelí křesťané oplakávají svého pastýře.) Vlny se zavřely nad svatým Klimentem, jen světlý paprsek míří k místu, kde světec utonul. Na obloze vznášejí se andílkové s korunou mučednickou, na břehu oplakávají křesťané svého pastýře.

21. **Prodigio recedit mare et locum martyris aediculam ac tumulum, coelitus erecta, Christianis indicat.** (Moře zázračně ustoupí a křesťanům označují místo mučedníkovo kaple a náhrobek nebem postavené.) Na místě, kde světec utonul zvedne se zázračně půda, voda ustoupí a andělé vystaví nad jeho hrobem kostelík. Zástupy křesťanů suchou nohou spěchají do kostelíka, aby uctili tělo svatého mučedníka. V popředí pohrává si hošík s lasturou.

22. **Cyrillus subinde s. Clementis corpus Romam promovet, cuius honori templum exurget.** (Sv. Cyril nato béře tělo sv. Klimenta do Říma a tam povstane k jeho cti chrám.) V pozadí hrad, před ním kráčí průvod s tělem svatého Klimenta ke chrámu, jenž na podnět svatého Cyrila právě se staví. Mezi lešením zdvihá se již věž, děl-

Fr. Ignáce Raaba 17. obraz. Pohané ohromeni zázrakem sv. Klimenta (vytrysknuti vody ze skály) přijímají víru Kristovu.

níci dokončují klenbu. V popředí kameník tesá kvádry a malé pacholátko brousí mu o kámen dláto.

23. **S. Heraclius M. et lector s. Clementis, cuius ss. ossa in eiusdem s. Pontificis templo religiose coluntur.** (Sv. Heraklij, mučedník a lektor sv. Klimenta, jehož sv. ostatky v témž chrámě sv. papeže se zbožně uctívají.) Nad chrámem sv. Klimenta se vznáší svatý mučedník Heraklius, lektor svatého Klimenta, jehož ostatky jsou též v chrámě svatoklimentském. Nad ním vznášejí se andílci a nesou jeho lebku a palmu, odznak mučednictví.

24. Alegorické zakončení celého cyklu: Nad Klementinskou kolejí Tovaryšstva Ježíšova se vznáší svatý Kliment a žehná jí; vpravo v rohu provázejí oslaveného mučedníka andílkové s kotvou a papežskými odznaky, vlevo alegorická postava Tovaryšstva Ježíšova ukazuje na kolej Klementinskou a pronáší prosbu: **„Custodi domum istam et omnes habitantes in ea!"** — Ochraňuj příbytek tento a všechny přebývající v něm!

Raabův cyklus zdobil pražský chrám sv. Klimenta jen krátkou dobu. Po zrušení Tovaryšstva Ježíšova (r. 1773) koupil obrazy benešovský rodák Alois Svoboda, metropolitní kanovník pražský, a daroval je děkanskému chrámu svatého Mikuláše v Benešově u Prahy. Obrazy byly po nějaký čas pohozeny a velmi při tom trpěly vodou a vlhkem. Nynější děkan P. Vodička dal je dvakrát opraviti. Renovaci obrazů 1, 2, 5, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 24, provedl roku 1914 akademický malíř profesor Emanuel Dítě. Celý cyklus znovuobnovil roku 1932 František Ženíšek. Nyní visí obrazy v presbytáři a v lodích děkanského chrámu v Benešově, nejsou však seřaděny přesně v životopisném pořádku, jak z přiloženého plánku jasně vysvítá.

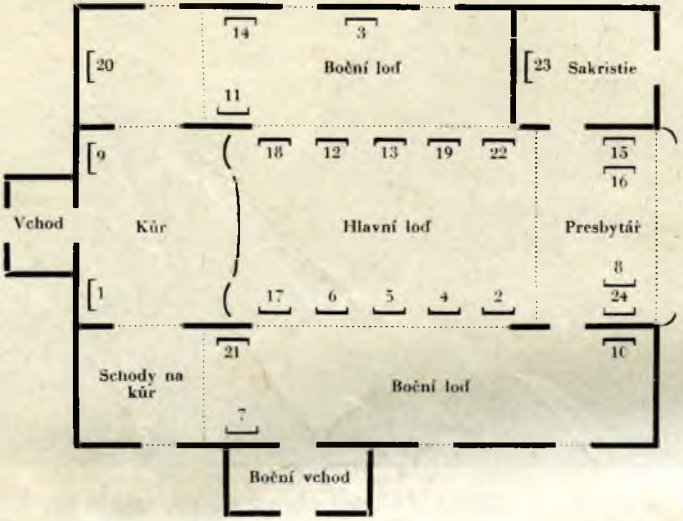

Překážky sjednocení.

Jan Chodil.

(Dokončení.)

II.

Nepopíratelně veliké a bolestné zkoušky postihly po pádu carského Ruska pravoslavnou církev a její největší oblasti křesťanského Východu. Doma až k samým kořenům ruského pravoslaví zatíná sekyru bolševická nevěra, a v zahraničí v různonárodní diaspoře trpce chutná dlouholetý chléb vyhnanství.

Přece však má zahraniční pravoslaví — přes mnohou místní nepřízeň — aspoň svobodu víry a náboženské praxe, zatím co je rodná země ruská doma svírá v okovy nejtužšího pronásledování a vnucovanou nevěrou chce je zase i s o l o v a t ode všech ostatních nejen křesťanských, ale i vůbec duchovních proudů mimoruských. Je to osudné bolševické pokračování v i s o l a c i R u s k a od ostatní Evropy, jíž se bál kdysi — po nejedné stránce snad

Fr. Ignáce Raaba 18. obraz. Sv. Kliment vyprošuje mučeným křesťanům stálost ve víře.

právem — nezdravý byrokratismus carský. Mladý ruský akademik, cítě se svobodným za hranicemi své vlasti, vyjádřil mně tehdy tento zvláštní stav Ruska žertovným výkladem: Všude jinde na světě se skládá člověk ze dvou částí, z těla a duše, jenom v našem Rusku ze tří částí: z duše, těla — a pasportu. —

Ruské emigraci se aspoň uvolnily obzory — i po stránce náboženské. Pozoruje, čte, srovnává a hledá už i vyjasnění otázek, jež stojí v cestě jednotě Církve. Ve zmíněných ruských „Besědách" pařížských („Entretiens") objevil se (čís. 11.) nový „vopros" (dotaz), který má dokazovati přirozenou psychologickou nechuť ruského pravoslavného lidu ke katolictví: dosavadprojevilasepřípřitažlivost katolické Církve pouze v duších ruské aristokracie, šlechty; širokým vrstvám lidovým zůstávala cizí.

Jakou dává katolický Rus odpověď na tuto námitku? Nepopírá

faktum, ale jeho příčinu osvětluje podle pravdy a skutečnosti. Že mnoho členů ruské pravoslavné šlechty přijalo katolickou víru, nezpůsobil nijak jejich „aristokratický" duch, nýbrž ta holá skutečnost, že v carském Rusku mohly poznati blíže katolicismus jako obecnou Církev pouze vrchní vrstvy ruské společnosti, kterým bylo dostupno vyšší nestranné vzdělání. Znaly dobře cizí řeči, cestovaly mnoho do zahraničí, poznávaly z autopsie náboženský život západní Evropy a mohly studovati z původních pramenů dějiny Církve. Těmto výhodám se ovšem po dlouhé doby těšila v carském Rusku především šlechta. Ostatní národ pravoslavný věděl o katolické Církvi málo, a to bylo ještě vlivem národní výchovy skreslováno. Katolictví bylo ztotožňováno s „polskou" vírou, katolík a Polák byla v očích prostého Rusa synonyma (souznačná jména), jako Němce pokládal všeobecně za příslušníky víry „lutherské" a Francouze — za bezvěrce. Takové bylo běžné mínění na celé Rusi, nejen snad u negramotných mužíků! Jak se divili tehdy mnozí ruští lidé, kteří se dostali do Německa a tam poznali, že velký počet Němců se hlásí ke katolické Církvi!

Znamenitý ruský myslitel a spisovatel V. V. Rozanov upřímně vypravoval, jak užasl, když se octl v Italii a poprvé si uvědomil, že tam kypí živý křesťanský duch! „Neodjev nikdy před tím z Ruska, spojoval jsem se slovem „Rus" a „Rusko" pojem: křesťan, věřící, křesťanství, víra. Překročiv Alpy, žasl jsem přímo nad tím, co jsem uviděl: hle, tož je možno ještě věřiti, mysliti, modliti se, prohlédati — a zůstati při tom křesťanem. (Podtrženo autorem).[1]

Tak psal kulturní člověk, profesor a spisovatel! Zdaž není tato podivná neznalost všeho západního náboženského života příznačnou vlastností velké většiny ruských lidí, třebas i vzdělaných? Co teprve říci o těch, jimž se takového vzdělání nedostalo, o prostém lidu ruském? Tu je pochopitelno, že za takových poměrů nemohla tam vzniknouti žádná touha po katolictví. Ta se mohla projeviti jen u lidí, kteří měli možnost blíže se něco dověděti o Církvi obecné, zvláště o jejím obecném (nikoliv jen západoevropském) významu, o její roli ve světové historii. K tomu bylo třeba oné kulturní úrovně, která byla dlouho dostupna jenom „vrcholkům" ruské společnosti.

Nebyla to náhoda, že se zájem o katolickou Církev probouzel zvláště na půdě badání historického, a ne náboženského. Individuelní (osobní) náboženské cítění docházelo uspokojení i v pravoslaví, ale k pochopení pojmu Církve bylo třeba znáti historii Církve a ovládnouti ideu její mystické jednoty. A toho mohla ještě před sto lety získati jen ona vybraná „smetánka", k níž na př. náležel hluboký myslitel Čaadajev.[2] Ale už o dvě generace

[1] Viz Rozanov, „Okolo cerkovnych stjen", SPB, 1906, str. 173. — Vasil Vasiljevič Rozanov, filosof, kritik, publicista ruský, nar. 1856, vyučoval nějaký čas na středních školách, r. 1893 se stal členem správy státní kotroly. Filosoficky kritisoval utilitarismus a v literatuře věnoval pozornost hlavně Dostojevskému (Legendě o Velikém inkvisitorovi) a Gogolovi.

později rozšířením oněch vědomostí se připravovala cesta i Vladimíra Solovjeva, kterého jistě nikdo nenazve „aristokratem".

Jakmile byla proražena hluchá stěna staré nevědomosti, ihned se projevila ona „přitažlivost katolictví". Nebyli aristokraty (šlechtici) oni odchovanci Kijevské Duchovní Akademie, kteří později, stavše se biskupy ruské Církve, byli stále (a to ne bez příčiny) podezříváni z náklonnosti ke katolickým myšlenkám theologickým! Nebyli aristokraty ani oni novgorodští a moskevští pisatelé „Vypravování o bílé kápi" (Skazanija o Bjelom Klobukje), kteří se nadchli v tomto „vypravování" legendou o tom, jakoby zvláštní postavení ruské církvi bylo darováno římským papežem! O to tu běží, že ruské národní vědomí (vyznání) uchovalo ve svých hlubinách pravdivou představu o jediné obecné Církvi, a není to vinou ruského národa, že tato posvátná tradice byla potlačena a zkažena, že cítění obecně-křesťanské a obecně církevní bylo zaměněno úzkým nationalismem v duchovní oblasti.

A možná, že právě tato záměna náboženského ducha nationalismem byla příčinou toho, že národní náboženské hledání a tužby tak často vedly k úplnému odtržení od Církve, jakým byl na příklad masový (hromadný) odpad sedláků v jihozápadním Rusku k německo-protestantské sektě „štundistů"[3] ve století XIX. To bylo opravdové odtržení se od pravoslaví a ode všech zděděných tradic náboženské minulosti. Nic takového nespáchaly však ony vrchní kulturní vrstvy ruské společnosti, které si uvědomily obecnou církevní jednotu a hledaly a našly cestu k jejímu obnovení — aspoň ve vlastním náboženském životě.

[2] Petr Jakovlevič Čaadajev (1793—1856), přítel básníka Puškina, prožil plných šest let v cizině. Jeho náklonnost k západoevropské kultuře a ke katolické Církvi vzbudila proti němu v Rusku tak velikou nevoli, že byl oficiálně prohlášen za šílence. Vědecké práce Čaadajevovy vyšly většinou francouzsky nákladem známého ruského jesuity J. S. Gagarina. Na svou obranu napsal Čaadajev „Apologiju sumasšedšago" („Obranu blázna").

[3] Rationalistická sekta „štundistů" vznikla v Rusku počátkem šedesátých let XIX. století vlivem německých protestantských osadníků. V německé osadě Rorbachu u Oděsy pastor Jan Bonekämpfer zavedl k mravnímu povznesení osadníků večerní besedy. Besedy dostaly jméno „Štunde" (hodina), poněvadž se konaly ve volné hodince večerní. Brzo se jich začali súčastňovati i zemědělští dělníci ukrajinští, kteří přicházeli s jara do osady na práci. Protestantské názory na křesťanství na těchto besedách hlásané se jim zalíbily a sami je pak šířili doma mezi svými krajany. Prvním hlasatelem nového učení mezi Ukrajinci byl sedlák Onišč enko ve vsi Osnově u Oděsy a jemu horlivě pomáhal Michal Ratušný, který býval v Rorbachu. Přívrženci nového učení odlišovali se od svého okolí přísností života, střízlivostí, pracovitostí a hlavně znalostí čtení a psaní, především znalostí Písma sv. U Ratušného se začali sousedé scházeti; četli evangelium, zpívali duchovní písně a přestali navštěvovati pravoslavné chrámy a uctívati svaté obrazy, vzdali se vůbec všech obřadů pravoslavné církve. Přesto však zůstávali „štundisté" až do r. 1870 formálně ve svazku pravoslavné církve. Když se však sblížili s německými anabaptisty (novokřtěnci), zavedli podle jejich příkladu překřtívání svých členů a přijali pak celkem církevní úpravu protestantskou: kromě křtu a „večeře Páně" zavrhli ostatní svátosti, bohoslužbu omezili jen na čtení Písma a zpěvy duchovní, jejich shromáždění řídil starší (presbyter) a kázal učitel, který měl právo udíleti i křest a večeři Páně. Štundisté se rozšířili po celé jižní Rusi a teprve r. 1905 dosáhli svobody.

Cyrilometodějské baroko.

V minulých číslech Apoštolátu byly uveřejňovány příspěvky k cyrilometodějské úctě v barokní době v článku „Barokní chvála sv. Cyrila a Metoděje". Zde dva doplňky.

V téže době, o níž byla řeč, zasvěceno bylo slovanským apoštolům *dílo čistě světské: zemská silnice* z Brna do Olomouce, zbudovaná tehdejším ředitelem pro stavbu nových silnic na Moravě, hr. Františkem Michalem *Šubířem* z Chobině na Jaroměřicích. Zbožný hrabě zasvětil toto své hlavní dílo *sv. Cyrilu a Metoději* a postavil jim sochy při silnici u Brna. Byl to projev jeho *zvláštní úcty* k těmto ochráncům moravské země. Spisovatel farní kroniky jaroměřické, P. František *Schuppler*, bakalář Písma sv. a kooperátor na poutním místě Kalvarii u Jaroměřic (založeném od zmíněného hr. Šubíře), líčí nám Šubíře jako zvláštního ctitele sv. bratří. Hrabě Šubíř přistupoval před veřejnými počiny po tři úterky ke stolu Páně ke cti svého zvláštního patrona sv. Antonína Padovského a před důležitým dílem dával po každé sloužit od P. Schupplera *„dvě mše svaté ke cti sv. Cyrila a Metoděje*, jakožto apoštolů naší vlasti". *„Zvláštní jeho úcta*, kterou choval k těmto světcům" — praví dále P. Schuppler — „jeví se z toho, že zasvětil k jejich poctě *dvě sochy*, které stojí za brněnským předměstím, směrem k Olomouci, po obou stranách Královské cesty a mají tento nápis:[1]

Socha sv. Cyrila (1731).

Deo ‖ benIgnIter protegente ‖ Rege CaroLo seXto IVbente ‖ StatV MoraVIae LargIter ‖ faVente ‖ tVentIbVs terrae hVjVs ‖ PatronIs ‖ S. S. CyrILLo et MethVDIo ‖ VIa RegIa parata.

Socha sv. Metoděje (1735).

QVorVM S. S. pIIs ‖ CVstoDIIs ‖ se et opVs IsthoC eXasse ‖ offert ‖ FranCIsCVs MIChaeL SChVbirz ‖ LIber Baro De ChobInIe Praeses ReCtorqVe ‖ In noVIs VIIs.

(Český překlad nápisu na soše sv. Cyrila zní:

S pomocí Boží a na rozkaz krále Karla VI., za štědré podpory moravské země a pod ochranou patronů této země *sv. Cyrila a Metoděje*, byla zbudována Královská cesta.

Na soše sv Metoda:

Do zbožné ochrany těchto světců poroučí sebe a toto své hlavní dílo František Michal *Šubíř*, svobodný pán z Chobině, předseda a ředitel pro stavbu nových silnic.)

[1] Farní kronika poutního místa Kalvarie u Jaroměřic, nadepsaná: Analecta Montis in novissimis diebus Praeparati sive Archivo-Genuina Historia de Origine, Memorabilibus, Magnaliis, Miraculis et Gratiis Sacri Montis Calvariae ... od Fr. Seraf. Schupplera z roku 1737. Strany nečíslovány.

[2] Zdá se, že nápisy s dvojitým letopočtem byly kronikářem nepřesně opsány, ježto nedávají týž rok, ač je patrno, že sochy byly postaveny v témž roku. Také ve druhém nápise je o jednu pětistovku (D) víc. Kronika byla napsána 1737. — Za zjištění tohoto záznamu vděčím dr. Aug. Neumannovi.

Poznámka ke kázání Fr. Matouše *Böhma*, pražského křížovníka. 9./3. 1721.

Probošt křížovníků na Pölteneberku u Znojma *Rivola* (1649 až 1734) napsal ohledně tohoto kázání do svých zápisků: „Dostali jsme z Vídně chvalořeč na sv. Cyrila a Metoděje, kterou s kazatelny s chválou pronesl ve dvorním kostele sv. Michala ctihodných Otců barnabitů, *na žádost moravského národa*, E. V. D. Fr. Matouš Böhm, křížovník s červenou hvězdou a našeho pražského hospitálu vdp. převor. Tento muž je první, jenž z našeho řádu veřejně vystoupil na kazatelnu ve Vídni, císařském sídle."

Tento zápis byl učiněn 16. 3. 1721, tedy týden po kázání měli již v rukou vytištěné kázání. Důležité však jest, že slova „na žádost moravského národa" zřetelně ukazují, že k oněm cyrilometodějským slavnostem nebyl brán za kazatele každý první, který se naskytl, nýbrž že byl moravskými krajany pečlivě vybírán, a zván třebas až z Prahy! Byly to tedy prvotřídní společenské události.

(Od Karlova mostu I, 147, článek Barokový prelát. Autor nepodepsán. Zápis našel dr. Augustin Neumann.) *B. Zlámal.*

Doklady.

Z Posvátné kongregace pro Východní církev.

jíž za své poslední návštěvy v Římě předložil J. E. nejdp. arcibiskup olomoucký Dr. Leopold Prečan jako předseda Ústředního Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje obšírnou zprávu o činnosti tohoto spolku za poslední tříletí, obdržel p. arcibiskup ještě v Římě tuto potěšující odpověď:

Excelence!

Přeji si, aby se dostaly k vědomí Tvé Excelence, ještě než opustí Věčné město, pocity mé vděčnosti, které mne dojímají, když nyní znova prožívám milou vzpomínku na Tvou návštěvu.

Můžeš se věru vším právem radovati z vědomí, že se této Posvátné Kongregaci velmi líbily zprávy, jež Jsi mně podal o uplynulém tříletí. Vysvitá z nich totiž zcela jasně i mnohostranná píle dobře zasloužilé Jednoty, Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, již dříve založené v arcidiecési, jejímž Jsi důstojným vůdcem, i přehojné ovoce, jehož Jsi získal výborným učením, šířením knih zabezpečujících víru a mravy i skutky lásky v této době vykonanými. Je mně proto velmi milé, abych Tobě, vedoucím i členům zbožné Jednoty vyjádřil uspokojení této Posvátné Kongregace a vzdal Vám zasloužen chválu.

A tím více se musím radovati, když vidím, že tato dobra daleko široko vyplynula do různých krajů z té země, která ve zbožné úctě chová hrob velikého Metoděje, apoštola slovanských národů. Proto rád projevuji přání: „Ať vypučí kosti ze svého místa," čili: ať vzroste a den ze dne se zmnohonásobní žeň takového „Apoštolátu" a přinese vždy hojnější radost uzrálých plodů Tvé Excelenci, která obětavou

přízeň projevuje zbožné Jednotě snahou, radou i hmotnou podporou.

Opětuje ještě pocity své vděčnosti Tobě i věřícím Tvé péči svěřeným, odporoučím se do Tvých modliteb s projevem největší mé úcty a s radostí zůstávám Tvé Excelenci v Pánu nejoddanější bratr

Eug. Card. Tisserant, v. r., *sekretář.*

J. Caesarius, v. r., *assessor.*

Těžká rána pro unijní snahy.

Charbinský „Katoličeskij Věstnik", orgán ruské diecése byzantsko-slovanského obřadu v Mandžurii (čís. 11), uveřejňuje projev lvovského metropolity Andreje Šeptického o nedávném hromadném pobořeni pravoslavných svatyň v Polsku. Poněvadž tu jde o důležitou otázku sv. jednoty, uvádíme z tohoto projevu aspoň nejvýznačnější místa:

„Události v cholmském kraji (v Polsku) ničí v duších pravoslavných, našich nesjednocených bratří, už samu myšlenku možnosti sjednocení, představují obecnou Církev jako nepřátelskou a nebezpečnou pro pravoslavné. V očích mnohomilionového obyvatelstva Polsky jeví se Apoštolský Stolec účastníkem díla ničení. Rozevírá se nová propast mezi církví východní a obecnou.

Komu že připsati tyto hmotné a morální škody? Kdo se odvážil v katolickém státě, před očima zástupce Apoštolského Stolce, nuncia, před očima početných katolických biskupů zasaditi obecné Církvi takovou strašnou ránu? Kdo se odvážil proti zájmům státu, popřením tradicí maršála Josefa Pilsudského, spáchati takové bezpříkladné dílo?

To se mohlo státi jen štvaním tajných nepřátel obecné Církve a křesťanstva. Toto dílo nikomu — kromě nich — nemohlo přinésti užitku. Měli lehký úkol, když ničili část obecné Církve a národ náležející k této Církvi a při tom se ukrývali za předstírané pohnutky, jako by ničili nepřátele státu. Ničili katolickou Církev za mlčelivého schvalování nebo i radostného potlesku mnohých katolíků . . .

Konspirovaní (spiklí) nepřátelé křesťanstva nemohou v Polsce vystupovati otevřeně proti katolíkům, poněvadž jsou tito dostatečně silni. Musejí maskovati své útoky. Působí prostřednictvím druhých, nepřímo, ale i tu je možno je poznati po cíli, k němuž směřují jejich skutky.

Nadšeni úspěchy, odvážili se k posledním zločinům proti nevinnému obyvatelstvu a kněžstvu cholmského kraje, kterých nemohli viniti z neloyálnosti ke státu, k zločinům, kterých nelze ospravedlniti žádnou výčitkou proti tomuto národu. Své činy zakrývají vlasteneckými hesly o „vyrovnání dějinných nespravedlností", o „vyhlazení stop nevole" a neuvědomělé katolíky navádějí k nekřesťanským skutkům. Útok, podniknutý proti pravoslaví, byl tak silný, že se odrazil i na obecné Církvi, a to i ukázalo, kdo vlastně útok podnikl: nepřátelé obecné Církve, nepřátelé křesťanstva.

Bolestně přijímáme i my všechno utrpení našich bratří, ale onomu protikřesťanskému postupu musí býti vpáleno příslušné znamení. Zboření chrámů v místech, kde byly potřebny obyvatelstvu, zákaz konání bohoslužeb a tresty za modlení — musíme pokládati za skutky náboženského pronásledování.

Bohužel, musíme uznati triumfem nepřátel Církve — zednářů — tuto morální ránu zasazenou samé myšlence sjednocení církví a autoritě Apoštolského Stolce a obecné Církve.

Jsme však povinni protestovati proti pokusům, vrhnouti stín podezření, jakoby boj proti pravoslavné církvi schvaloval Apoštolský Stolec. Jsme povinni protestovati též proti tomu, aby se události v [illegible] politický boj, ospravedlňoval zájmy katolické Církve.

Dnes, možná, ještě ne všichni katolíci znají a chápou smysl posledních událostí. Ale to, co se stalo, jest a zůstane hrozným „mementem" pro katolickou Polsku.

Pronásledovaným i nám zbývá útěcha ve vědomí, že spravedlivý Bůh patří s nebe na naše strádání. Osudy národů jsou v rukou Božích. Bůh může z utrpení ubohého národa vytvořiti větší a trvalé jeho blaho i slávu a vítězství svaté, obecné Církve.

Pravoslavný biskup zvorničko-tuzlanský

měl na sjezdě bratrstev „Narodne hrišćanske zajednice" v klášteře Tavni zahajující proslov, v němž mluvil o třech internacionálách. „Každá internacionála je proti nacionalismu. Náš národ a naše církev (pravoslavná) bojuje s třemi internacionálami, které útočí na naši národní svatosávskou církev. Jsou to: černá, žlutá a červená internacionála, čili: jesuitská, kapitalistická a komunistická, čili: římsko-katolická, sektářsko-zednářská a bezbožecká." (Viz „Misijonar", říjen 1938.) – Zakladatel křesťanství, k němuž se hlásí i srbské pravoslaví, přišel budovat na zemi jediné království Boží pro všechny národy, Svoji světovou Církev. „Jděte do celého světa a učte všecky národy", to poslání dal Kristus svým apoštolům právě v národě, který úzkoprse chtěl omezit království Mesiášovo jen na sebe, na svou židovskou zemi! V Kristově království na zemi je posvěcena láska k národu všelidským dílem vykoupení a spásy.

*

Na stejné asi téma mluvil 20. listopadu německý ministr propagandy Göbbels v Liberci a mezi jiným tam pravil: „Marxisty jsme vyloučili, poněvadž jejich sídelním městem je Moskva, i katolíky, poněvadž mají hlavní sídlo v Římě. Svobodné zednáře jsme vyloučili pro jejich internacionalismus (mezinárodnost). Odstranili jsme všechny tyto nákazy." Věru, dojemná shoda srbského pravoslaví s německým novopohanstvím!

Křesťanský Východ.

RUSKO

Otázku o původu člověka chtěla sovětská „věda" prostě rozřešiti tvrzením, že člověk pochází z opice. Sovětská mládež je však velmi zvědavá a svými otázkami přiváděla sovětské darvinisty do velkých rozpaků. Podle sovětského tisku se začaly hlasitě ozývati výčitky, proč to sovětská vláda dosud fakticky — zřejmým pokusem — neprokázala. Takový důkaz by učinil rázem konec všem pochybnostem a definitivně by umlčel kontrarevolucionáře z řad „církevních lidí". A provésti tento makavý důkaz pokládali nespokojenci pro sovětskou vládu za velmi snadné, poněvadž má pro pokusy v samé Moskvě v zoologické zahradě opic víc než dosti. Když toto volání po skutečném důkazu opičího původu člověka nabylo příliš velkých rozměrů, uložila sovětská vláda — v zájmu své autority i v zájmu nevěrecké „vědy" — antropologickému ústavu při moskevské universitě, aby podal zvědavé veřejnosti patřičné vysvětlení. Rozkaz je rozkaz a jeho nesplnění může v sovětech znamenati při nejmenším koncentrační tábor, zvláště když nesplněním rozkazu jsou ohroženy zájmy komunistické strany. Představitelé komunistické „vědy" se sice už dříve přesvědčili, že z opice člověk povstati nemůže, když před časem prováděli podobné pokusy pečlivě, ale bezvýsledně (jak jsme o tom také referovali). Avšak ustoupiti od opičí teorie nebylo pro komunisty možné. Konečně našel v čas. „Bezbožnik" (z 21. srpna t. r.) sovětský „učenec" Nesturch vysvobození z nemilé situace: tvrdil, že člověk pochází jen od určitého druhu opic, který nyní už neexistuje, poněvadž se prý všichni jeho představitelé stali lidmi. Ostatní druhy opic prý nepřicházejí v úvahu při provádění „faktického důkazu", poněvadž se nemohou státi lidmi, ani dáti život člověku, a to z těchto příčin: za prvé jsou tyto opice ještě na zvířecím stupni vývoje, a za druhé prý se mohl vyvinouti člověk z opice jen za zvláštních přírodních podmínek, které kdysi sice byly, ale dnes se už neopakují... Bude-li sovětská mládež s takovým „vědeckým" vysvětlením spokojena, je ovšem více než pochybno, poněvadž je to vlastně útok nevěry na zdravý lidský rozum!

Život v SSSR podle soukromých zpráv. V Kijevě nyní zůstal pouze jeden chrám na tak zvané Solomince; koná v něm bohoslužby pověstná „Živá cirkev". Lidé však touží po bohoslužbě tak, že navštěvují i tento chrám.

Sovětská vláda vyhošťuje nyní se svého území všechny cizince kromě Židů, jelikož je všechny považuje za špehouny. Provádí to velmi jednoduše: Zavolá občana do GPU, tam mu sdělí, že se má vystěhovati; dají mu pas a určí lhůtu pro odjezd — bez jakýchkoliv vysvětlení, proč to činí.

Ceny potravin v SSSR jsou tyto: 1 kg cukru 3 rubly 20 kop., masa 11—15 rub., sádla 17—19 rub., mouky 2 rub. 70 kop. atd. Nákupní cenou se rovná sovětský rubl asi naší Kč, jen u cukru je nižší. Hůře je se šatstvem, jež je těžko k dostání, a když, tož za velmi vysoké ceny: tak stojí na příklad boty 200, 300 i více rublů, oblek od tisíce rublů výše. Při tom je průměrný výdělek sovětského občana 150—200 rublů měsíčně. Více vydělávají zvláště kvalifikovaní odborníci a tak zvaní „stachanovci", někdy až 1000 rublů i více. Ale na tuto práci dopláceji svým zdravím. Hubený plat dostává policie (milice); strážník má na př. pouhých 70—90 rublů měsíčně; tím je prostě nucen pomáhati si braním úplatků...

V SSSR mají sice také pensijní zákon, podle kterého je stanovena výše pense na 90 proc. posledního příjmu. V praksi se bolševici zbavují lehce této zákonnité povinnosti. Tak na příklad strojvůdce dostává 400 až 600 rublů měsíčního platu. Když se blíží doba pense, zavolá si ho představenstvo a blahovolně mu sdělí, že jeho dosavadní práce je pro něj příliš namahavá a škodí jeho zdraví, proto prý mu přidělí lehčí práci. To má ovšem za následek, že se mu hned sníží jeho plat, obyčejně pro strojvůdce až pod 200 rublů. A podle tohoto posledního platu se pak vyměřuje pense. Brániti se této nespravedlnosti není možno, jelikož každého nespokojence posílají do koncentračních táborů.

Snad nás někdy překvapuje otevřenost, s jakou píší bolše-

vici ve svých novinách o svých různých nesnázích a chybách. Proč to nezamlčí, aby se to svět nedověděl? Ptal jsem se na to jednoho sovětského občana, který právě na trvalo k nám přijel ze SSSR, a dostalo se mně této odpovědi: „Když bolševici ve svých novinách něco na sebe žalují, toť to znamená, že se jejich chyba stala už známou tisícům a tisícům vlastních lidí; neprozrazují tedy nic tajného. Kdyby to nenapsali, vzbudili by právě u těch tisíců svých lidí dojem, že zamlčují ještě mnoho jiného..." Bolševici tedy píší ve svých novinách jen to, co je v SSSR všeobecně známo.

O likvidaci skupiny církevních lidí v sovětských katakombách vypravuje sovětský časopis „Bezbožník" (7. XI.). V městě Muromu byla prozrazena a likvidována skupina tajných věřících. V jejich čele stál kněz Borovský. Pod svým domem Borovský vykopal katakomby, v nichž se věřící tajně scházeli k modlitbám, poněvadž podle mínění Borovského náboženské organisace veřejně dovolené sovětskou vládou jsou nebezpečné pro pravou víru. Sovětská vláda přece pravou víru pronásleduje. Podle „Bezbožníka" prokázalo šetření, že se na tajných schůzích věřící nejenom modlili, ale také si vzájemně stěžovali na útrapy svého života. Borovský a jeho věřící byli obviněni z kontrarevoluce a potrestáni. Sovětské úřady se snaží namluviti muromským věřícím, že mohou věřiti a se modliti, když to dovolí GPU. Vláda prý nikoho nepronásleduje pro víru, nýbrž pouze pro kontrarevoluci.

Svaz bojujících bezbožníků se rozhodl uspořádati v příštím roce zvláštní nevěrecké kursy pro agitátory z misijních krajů. Náklad kursů hradí Svaz bezbožníků a k účasti na bezbožeckém „vzdělání" budou povoláni rodilí černoši, Arabové a Indové, aby pak ve své vlasti vytvořili frontu proti křesťanským misiím. Bolševici tím nepřímo přiznávají, že jejich štvavé propagandě v kulturním světě už odzvonili — proto se obracejí tam, kde myslí, že jich ještě neznají.

Sovětské zpátečnictví. Zatím co ostatní kulturní svět sčítoval už dávno s nevědeckým darvinismem, který odvozoval původ člověka od zvířete, našlo sovětské Rusko veliké zalíbení v darvinismu jakožto ve světovém názoru nejvhodnějším pro jeho bolševickou praksi životní. Od roku 1917 do roku 1937 prodalo se v Rusku celkem 328 tisíc exemplářů Darvinových spisů. A darvinovské museum v Moskvě, které doplňuje i pro negramotné propagandu nevěry, navštívilo prý v této době přes půl milionu návštěvníků. Móda darvinismu přejde však i přes sovětské Rusko, poněvadž blud nemá trvání; co však zůstane po něm trpkého, budou mravní otřesy a následky učení, které snížilo člověka na úroveň zvířete. Tu čeká budoucí Rusko veliká renesance křesťanství!

Bezbožecké školení rudého námořnictva ohlašuje jeho věstník „Krasnij Flot" (z 26. IX.). V Sebastopolu konal se první takový kurs v klub. domě rudého námořnictva; 17 členům se dostalo kromě diplomu též názvu bezbožný propagátor námořnictva. Svaz bojujících bezbožníků usiluje o to, aby na každou válečnou loď sovětskou přišel aspoň jeden takový propagandista, aby tak vznikly bezbožecké buňky v celém sovětském námořnictvu. Toto školení v bezbožectví bude jistě pochybnou přípravou a zárukou vítězné síly rudé námořní síly sovětské.

Mohamedáni se brání. V Baku byl zavražděn vůdce bezbožníků Baiši-Kuršajev. Jak zjistila policie, spáchala tuto vraždu věřící mohamedánka, aby pomstila brutální postup bolševického bezvěří proti islamu. V odvetu bylo hned zatčeno 15 mohamedánů, na nichž se zase vymstí sovětské bezvěří!

Jak se pracuje v kolchozech? „Komsomolská Pravda" (10. X.) sděluje: „V kolchoze „Krasnyj Kombinát" v novosibiřském kraji je z obilí, sklizeného se 400 ha, vymláceno pouze obilí s jednoho ha." Sovětské úřady, které vždy tak přísně dohlédají na to, aby obilí bylo co nejdříve vymláceno a úřadům odvedeno, jsou patrně bezmocny proti této sabotáži, nebo nestačí na provádění dozoru!

Krajský zemědělský úřad v Krasnojarsku jmenoval sice zemědělské politické komisaře, ale přesto zůstala v polích spousta obilí nesklizeného a neodvedeného státu. Tak oznamuje zase „Komsomolskaja Pravda" (6. X.). Podobných zpráv přinášejí sovětské noviny více a tak jen potvrzují mínění, že ruský venkov provádí letos sabotáž v nebývalých rozměrech.

Útěk z komunistické strany pokračuje. Vystupovati z komunistické strany v SSSR na vlastní přání je nemožné. Proto musejí komunisté, chtějíce

přece stranu opustiti, používati lsti. Tak dochází k hromadné ztrátě členských legitimací, poněvadž taková ztráta legitimace se trestá vyloučením ze strany. „Pravda" (ze dne 7. X.) popisuje tento zjev jako hromadný.

Velké potíže má SSSR se jmenováním odpovědných úředníků a funkcionářů. Každý se bojí hrozné odpovědnosti před režimem, kterému jsou tresty zastřelením nebo zavřením do koncentračních táborů zcela běžným zjevem.

Stavba nových škol. K začátku letošního školního roku mělo býti v Moskvě postaveno 57 nových školních budov. K 1. září bylo jich však hotovo pouze 20. Pak bylo dostavěno dalších 17; pro zbývajících 20 škol byla určena lhůta do 25. října, ale jen 4 školní budovy byly k tomuto termínu dohotoveny. („Pravda" z 24. X.)

Svaté obrazy v kolchozech. „Bezbožník" píše, že v některých kolchozech, ba dokonce v místnostech kolchozních výborů visí na stěnách často sv. obrazy. Tak v kolchozu poblíž města Grjazy je prý obraz sv. Mikuláše zrovna „provokativně" umístěn nad vchodem do kolchozního výboru. Sv. obrazy je možno prý najíti i v kolchozních kuchyních, v jídelnách a různých hospodářských staveních. Časopis ovšem žádá, aby podobné „kontrarevoluční" zvyky byly odstraněny.

V komsomolu. Podle sdělení čas. „Komsomolská Pravda" (č. 178) působí nynější stav komsomolu předákům komunistické strany velké obavy. Neuskutečnila se totiž naděje, že se po loňských čistkách podaří rychle ozdraviti komsomol přijetím velkého počtu dělnické a kolchozní mládeže. Tento prostředek nejenom že nepomohl, nýbrž způsobil ještě větší zmatek. Komsomolské výbory nyní prostě nevědí, kolik mají členů ve svých organisacích. Také kázeň mezi komsomolci poklesla, jelikož nově přibyli členové neznají politická dogmata komunistů. Byly sice pořádány kursy pro přípravu nových komsomolců k stranické práci, ale mládež se nechce učiti. A také není dosti učitelů, kteří by dovedli komsomolce vyučovati. Ostatně na mnohé politické otázky má dnešní sovětská mládež zcela jiné názory, než jsou obvyklé u komunistů... Komunistická strana, chtějíc obnoviti správu komsomolu, dala do jeho výborů navoliti mnoho úplně nových pracovníků, kteří nepovažují za nutné výborové schůze navštěvovati a projednávati tam otázky, kterým stejně nerozumějí. Konečně počet tak zvaných „aktivistů" se mezi komsomolci rychle zmenšuje. A tak místo ještě dosti silných komsomolských organisací, které hrály tak významnou úlohu v životě země před jejich generální čistkou, vytvořilo se nyní nebezpečné prostředí, v němž lehce mohou pracovati živly komunistům nepřátelské... Je to jisté povážlivé doznání komunistického časopisu, které mnoho vysvětluje v celkové situaci v SSSR (i vzhledem k naší republice, pozn. red.).

Svaz bojujících bezbožníků vydal nařízení svým krajovým skupinám, aby systematicky rušily nedělní bohoslužby chrámové. Jako nejlepší způsob jim doporučuje pořádati před samým vchodem chrámovým hlučný koncert velkého orchestru a konati tam v čase bohoslužby ohnivé promluvy. Jenom že v ruské zimě nevydrží ani bezbožečtí muzikanti koncertovat venku přes celou dlouhou bohoslužbu pravoslavnou a „sebeohnivější" řečník nerozehřeje své posluchače pod širým nebem, aby vydrželi ve sněhu a ledu přešlapovat a poslouchat jeho otřelé fráze tak dlouho, jako lid v cerkvi!

Výchova k bezbožectví. Lidový komisař pro umění a osvětu, jak sděluje „East Information Bureau" z Moskvy, nařídil, že mají všechny školní děti za vedení svých učitelů jednou v pololetí navštíviti ústřední bezbožecké museum v Moskvě. Návštěva ta je závazná jak pro žáky, tak i pro učitele, a nařízení ministerské vešlo ihned v platnost. — Možná, že se dočkají bolševičtí bezvěrci pravého opaku svého bezbožeckého zotročování!

Časopis „Svenská Pressen" (č. 205 ze dne 6. září), který vychází v Helsinforsu, sděluje, že se v SSSR nyní rozšiřuje mnoho protisovětských letáků podepsaných „Nacionalno-Trudovým Sojuzem" (Národně-pracovním Svazem). Volá se v nich po zničení komunistického režimu: „Ani komunismus, ani kapitalismus, nýbrž nacionálně-pracovní solidarismus!" Rozšiřování takových letáků, dokonce i zahraničního původu, umožňuje právě zesláblý sovětský úřední aparát, který už patrně na vše nestačí. O šíření letáků v SSSR se zmiňuje i belgický tisk na základě ústních výpovědí sovětských uprchlíků.

NOVÉ POLSKO

Nově zabrané kraje Slezska za řekou Olešnicí navštívil katovický biskup Stanislav Adamski, z nedávného rozhodnutí apoštolského Stolce nový jejich ordinarius, který ustanovil děkanem v Karvinné preláta Leopolda Bilko, dlouholetého ředitele a pak asistenta církevního ústředí Katolické mládeže v Poznani, a jmenoval nové polské faráře, kaplany a školní prefekty (katechety) na místě dosavadních českých a německých kněží. (Podle pravdy a skutečnosti opravujeme zprávu „Katolické agence polské" — KAP — jako by čeští kněží byli opustili Slezsko, v ten smysl, že byli polskými katolíky donuceni, ne-li přímo vyhnáni ze svých míst, takže proti tomu musel protestovati německý kard. Bertram z Vratislavy, jemuž jurisdikčně tato část Slezska byla dosud podřízena.) O síle náboženského přesvědčení příslušníků církve československé v tomto kraji svědčí polská zpráva, že houfně opouštějí svou sektu; tak na př. prý se jich vrátilo v Rychvaldě 700, v Orlové na 400, v Petřvaldě 150 k Církvi katolické. V novém přírůstku katolíků-čsl. konvertitů těžko však viděti opravdový zisk pro náboženský život v zabraném Slezsku, stejně jako z odhozených legitimací komunistických! Tu bude třeba teprve apoštolské práce čistě náboženské.

POLSKO

Konečně! Městský starosta pražského předměstí varšavského potrestal pokutou 50 zlot. nebo 10 dní vězení židovského obchodníka Šulima Kopera, poněvadž přes úřední zákaz prodával katolické devotionalie, křížky, medailky, obrázky a pod. Celá zásoba těchto věcí byla obchodníku zabavena!

Poměr pravoslavné církve a státu v Polsku byl prozatímně upraven roku 1922; tehdy uznal stát pět pravoslavných diecésí na území Polska. Se souhlasem a podporou státu prohlásila se roku 1925 pravoslavná církev v Polsku samostatnou (autokefalní). Roku 1930 vydal president polské republiky manifest o svolání obecného sněmu pravoslavné církve. Přípravy k sněmu jsou v proudu; bude svolán asi až příštího roku. Polská vláda zvýšila nedávno státní příspěvek pravoslavné církvi, vydržuje jí pravoslavnou fakultu na varšavské universitě a internát pro studenty fakulty, nacházejíc ovšem za to ochotu pravoslavného vedení, přizpůsobiti se polským poměrům jazykovým. Pravoslavné zahraničí v tom vidí popolšťování pravoslavné církve v Polsku.

Dekretem presidenta polského (z 18. XI. 1938) byl upraven poměr vlády k „polské autokefalní církvi pravoslavné". Dává jí především právo vlastniti majetek, uznává každou farnost za právní osobu a určuje fiskální a jiné výsady pravoslavného duchovenstva. Obydlím všech pravoslavných duchovních přiznává se výsada úředních místností, zatím co podle XV. článku katolického konkordátu mají tuto výsadu pouze obydlí katol. biskupů, farářů a jejich úřední místnosti. Katol. varhaníci nedostávají od polského státu žádného platu, pravoslav. psalomščíkům (zpěvákům) povoluje však nový persidentův dekret státní příspěvek. Kancléři katolické metropolitní kurie varšavské při jeho daleko rozsáhlejší úřední agendě vyplácí stát měsíčně 946 zl., ředitel pravoslavné kanceláře dostane však 500 zl. a každý člen pravoslavné konsistoře po 200 zl. měsíčně. Pravoslavná církev v Polsku bude míti svého polního vojenského biskupa, zatím co církev řecko-katolická počtem skoro stejná (podle sčítání z r. 1931 bylo řekokatolíků 10.5 proc., pravoslavných 11.8 proc. všeho obyvatelstva v Polsku) polního biskupa nemá. Konkordát vypočítává přesně sestavení katolické hierarchie všech obřadů, kdežto podle nového presidentova dekretu počet pravoslavných diecésí a jejich ohraničení závisí na úchvale biskupského sboru a ministerstva kultu. Všechny tyto výsady pravoslaví jsou však vykoupeny přijetím polštiny za jazyk pravoslavné církve v Polsku — v úřadech, školách a cerkvích!

Ukrajinská bohoslovná akademie ve Lvově, založená r. 1928 metropolitou O. Šeptickým, vstoupila letos do druhého desítiletí své činnosti. Na svých dvou fakultách, theologické a filosofické, má nyní 39 profesorů a docentů a 300 studentů. Kromě velké bibliotéky shromáždila lvovská akademie ve svém museu 1321 předmětů umělecké a historické ceny. Zvláštní komise profesorů akademie spolupra-

cuje na kodifikaci kanonického práva východní církve.

Církev evangel.-reformovaná (kalvíni) v Polsku se dělí ideově na dva tábory, které se vášnivě potírají: na Jednotu varšavskou a vileňskou. Varšavská Jednota má celkem 6 farních sborů a 7 filiálních. Nejstarší sbory, založené hned v 16. století, v Žychlíně (pow. Lódž) a v Sielci (pow. Kielce) jsou početně skoro bezvýznamné — Žychlín měl (roku 1936) 148 duší a Sielec jen 23. Nejsilnějším je sbor varšavský, založený roku 1776; čítá asi 6000 duší. Statistika poslední doby mu však vydává smutné svědectví vymírání. V roce 1934 měl ještě více křtů (63), než pohřbů (45), ale roku 1936 převýšil už počet úmrtí (59) přírůstek pokřtěných (44). V témž období vzrostl sice silně počet sňatků (ze 74 na 108), ale o to zásluhu má pověstná rozvodová praxe varšavského sboru kalvínského; poklesl však počet konfirmovaných (580 — 556). Většina filiálních sborů kalvín. vznikla po světové válce, a to s nepatrným počtem stoupenců (Wilno 50, Poznaň 21, Bydgoszcz 10, Krakov 30). Před marasmem nezachrání polský kalvinismus ani bojovný „teolog", proselita Czeslaw Lechicki, ani americký žid Price (Prajs), bývalý metodistický kazatel, který se v poslední době přidal k polské církvi kalvínské.

Český živel ve varšavské jednotě kalvínské representují hlavně tkalci v Zelově (pow. Lódž) a rolníci na Volyni. Sbor v Zelově byl založen roku 1803 a čítá 2610 věřících. Polský kalvinismus je národnostně pestrou mosaikou a udržuje se při životě cizím vlivem. Kalvínští duchovní varšavské jednoty jsou převážně původu českého; na př. redaktor věstníku „Jednoty", pastor Ludvík Zaunar, pastor Jiří Jelen z Lodže, kazatel Fibich ze Zelova, pastor Pospíšil z Volyně, dr. Emil Jelínek, absolvent Husovy theol. fakulty pražské, vydavatel časopisu pro „nedělní školky" a zároveň jakýsi instruktor-visitátor českých kolonií v Polsku. Když před rokem vznikl spor mezi varšavskou Jednotou a „Kostnickou jednotou" pražskou, která žádala po superintendentovi Skierskim, aby věnoval Čechům kalvínského vyznání v Polsku více péče, urovnal celou záležitost děkan Husovy fakulty z Prahy, prof. Fr. Žilka. Jinak orgán varšavských kalvínů „Jednota", do kterého psával dříve čechofilský profesor Jiří Kurnatowski, orientoval se poslední dobou spíše protičesky, anebo aspoň obojetně vůči nám. Možno tak soudit aspoň z projevu sympatií k Uhrám, jejž uveřejnil ve věstníku „Jednoty" pastor L. Zaunar. Zato druhý tábor kalvínský v Polsku „Jednota vileňská" se více kloní ke směru slavjanofilskému, ačkoliv právě Vilno bylo odedávna tradičním střediskem polského madarofilství.

Původní kolébkou polského kalvinismu bylo Vilno. „Jednota vileňská", trvající už od polovice XVI. století, měla v mocném rodu Radziwillů vlivné ochránce a přímluvce u polských králů. Po světové válce ztratila značnou část svých obcí osamostatněním Litvy a Lotyšska, a mnoho jejího majetku zůstalo za hranicí sovětského Ruska. V minulosti vynikala snahami kulturními a polským vlastenectvím. Dnes octla se „Jednota vileňská" v rozhořčeném boji s „Jednotou varšavskou" pro otázku manželských rozvodů. Útok varšavského orgánu na „Jednotu vileňskou" byl tak ostrý, že rozhodnutí postoupeno soudu.

Papežský duchovní seminář v Dubně, který vychovával už po leta dobré pracovníky pro unijní práci v Polsku, letos na podzim utrpěl těžkou ztrátu odchodem zasloužilého rektora O. A. Dombrowského T. J. Jeho zatímním zástupcem je O. Murillo. Ukrajinská zpráva (Niva, čís. 11) o tom podotýká jen stručně, že neví, co bylo příčinou ustoupení rektora O. Dombrowského. Po likvidování noviciátu T. J. slovansko-byzantského obřadu v Albertýně je zpráva o dubenském semináři novým znamením, jak těžce zápasí unijní ústavy v Polsku o svou existenci! Nepochopitelná nenávist ruštiny, jejíž znalost přece třeba předpokládat u pracovníků unijních, mnoho vysvětluje, ale neomlouvá!

JUGOSLAVIE

Padesáté výročí prohlášení palestinského mučedníka Mikuláše Tavelič e blahosiaveným dává jugoslavským katolikům příležitost k široké akci lidové, která modlitbami a nejhojnějšími prosbami chce od sv. Stolice římské vyprositi jeho kanonisaci — prohlášení za svatého. Od letošního dne 14. listopadu — svátku bl. Taveli-

če — až do 14. listopadu 1939 je církevně vyhlášen jubilejní rok. Po celou tu dobu má se každou první neděli v měsíci modliti po mši sv. litanie k Bož. Srdci Páně s přídavkem modliteb ke cti bl. Mikuláše Taveliče na ten úmysl, aby se s úspěchem setkala podpisná akce ctitelů blahoslaveného mučedníka hrvatského i římská jubilejní pout stanovená na 6. června 1939, o níž hrvatský odbor pro Svatou zemi odevzdá Sv. Otci prosbu o kanonisaci bl. Mikuláše Taveliče, doloženou tisíci nasbíraných podpisů. Věřící mají býti také s kazatelny poučeni o životě a o díle mučedníka, tak zasloužilého o katolickou Církev ve Svaté zemi. Družstvo sv. Jeronyma v Záhřebě vydalo životopis bl. Taveliče pod názvem „Jerusalemská sláva jednoho Hrvata".

RUMUNSKO

Rumunská pravoslavná církev předložila podzimní synodě k projednání návrh nové církevní ústavy. Jeho základní myšlenkou je snaha, co nejúžeji sblížiti státní a církevní vedení. Pravoslavný patriarcha má býti v budoucnosti oficielně členem ministerské rady a stálým rádcem koruny. Podle nového návrhu mají míti církevní obce a shromáždění pouze poradní úlohu, jejich dosavadní pravomoc má přejíti na synod, patriarchu, biskupy a faráře. Bylo by to tedy jakési omezení dosavadního demokratického vlivu v pravoslavné církvi a zároveň i povážlivý krok k těsnějšímu spojení církve a státu — vývoj k neblahému caesaropapismu!

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Exercicie. Přes nepřízeň pohnuté poslední doby nepoklesla u nás exerciční činnost. Po záboru Hlučína zůstává „Stojanov" na Velehradě hlavním ohniskem hnutí exercičního. K němu se druží „Norbertinum" na Sv. Kopečku a menší domy pro exercicie v Choryni, na sv. Hostýně a v Útulku bl. Anežky České v Olomouci.

Poslední rok podává tento obraz exerciční činnosti: Na Velehradě byly pořádány do 1. října 1938 celkem 32 exerciční kursy, kterých se súčastnilo 2499 osob. Radostným zjevem bylo, že 52 proc. exercitantů tvořila mládež a stejným procentem byli zastoupeni též muži. Podle věku bylo účastníků nejvíce do 20 let. Z olomoucké arcidiecése bylo exercitantů 1741. Z podnětu duchovní správy konalo exercicie 537 účastníků, jak zjistila jejich sdělení. Ukázalo se, že nikdy nezklamou exerciční kursy, jež pořádají katolické spolky (Omladina, Orel a j.). Osvědčil se také kurs pro Baťovy dělníky. Pro venkovské exercitanty se nejlépe hodí měsíce leden a únor. Příštím rokem bude zaveden i kurs pro ženy z měst. V minulém roce konalo po prvé exercicie 1453 osob. Sami exercitanti si přejí rozdělení kursů pro začátečníky a pro pokročilé, kteří už vícekráte exercicie konali. Bude jim vyhověno. Pochopením významu exercicií je také potěšitelná zkušenost, že se exercitanti rádi obracejí osobně v záležitostech duchovních na svého exercitátora o radu a rozhodnutí. Stojanov byl v poslední době z části zabrán pro uprchlíky, přes to však se mohly ohlášené exercicie konati nerušeně. Cyrilo-Metodějské Družstvo Velehrad, které má péči o Stojanov a splácí zvolna jeho dluhy, zamýšlí v něm zavésti ústřední topení; prosí proto staré i nové dobrodince o další štědrou podporu.

Hlučínský exerciční dům sloužil duchovním cvičením až do poslední chvíle před svým zabráním. Poslední exercicie v něm vykonali rekruti zrovna před mobilisací. Zůstane v dějinách exercičního hnutí zapsáno zlatým písmem, že v Hlučíně se konalo od r. 1924 do 10. II. 1938 celkem 615 kursů, jichž se súčastnilo 17.511 osob, a to 6.102 muži a 11.062 ženy.

Nakladatelství Exerc. domu hlučínského, které vlastně pomáhalo udržovat jeho exerciční dílo, bylo přestěhováno do Moravské Ostravy, kde je také naděje, že tam zakotví a bude pokračovati v činnosti exerciční i vydavatelské.

Na Sv. Kopečku bylo letos 12

kursů, z nich 3 německé. Celkem tam vykonalo duchovní cvičení 537 osob. Zvláštní zmínky zasluhují exercicie varhaníků (55) a duchovní obnova pro dívky opouštějící školu (39).

Exerciční dům v Chorvni trpí blízkostí sv. Hostýna a Velehradu. Dávány tam letos 4 kursy pro 75 účastníků.

V Útulku bl. Anežky České v Olomouci konalo se letos 5 kursů s 193 účastníky.

Pro nedostatek vhodných exercitátorů nedoporučeno otevírati nové exerciční domy (Hukvaldy).

Nabyté zkušenosti doporučují, aby se letní studentské tábory nezačínaly třídenními exerciciemi, které se neosvědčily, nýbrž stačí, když se na začátku a na konci vykoná jednodenní obnova a v ní se doporučí řádné exercicie v exerciční domech, kde je zaručena nutná soustředěnost. Z kruhu českých kněží, kteří museli opustiti zabrané území arcidiecése, vyšla snažná prosba, aby nezůstali bez exercicií čeští katolíci v Německu. (Prosba tlumočena p. gen. vikáři Nathanovi.)

Jednodenní obnovy mládeže (se 4 přednáškami a společným svatým přijímáním) doporučeny jako příprava na uzavřené exercicie, jež je třeba zvláště mládeži stále doporučovati.

Akci střádankovou vede dále sekretariát ACM v Olomouci. Zdůrazněna byla též péče o další vedení absolventů exercicií duchovními obnovami — aspoň jednou za rok pořádanými.

Doporučena podpora Matice Svatohostýnské, která chce dobudovati Poutní dům na sv. Hostýně, aby mohl sloužiti též exerciciím (200 pokojů).

Pro vzrůst exercičního hnutí je důležito šíření rodinných střádanek a dobré využití exercičního neděle i poučování školní mládeže o významu duchovních cvičení. V dohledné době má býti vydán exerciční film, aby názorně budil porozumění pro veliké dílo duchovní obnovy, jímž dobré exercicie vpravdě jsou.

Všem exercičním horlitelům, exercitátorům a jejich spolupracovníkům dal vysloviti nejdůstojnější arcipastýř své vroucí díky za jejich tichou, ale důležitou činnost pro duchovní obrodu diecése s upřímným přáním, aby dílu exercičnímu žehnal Pán, jenž dává každé lidské setbě růsti i dozrátí ke žním.

(Z porady exerciční horlitelů, konané 23. listopadu 1938 v Přerově.)

KARPATSKÁ UKRAJINA

Řecko-katolická eparchie mukačevská se sídlem v Užhorodu zapadla s oběma největšími ukrajinskými městy Užhorodem a Mukačevem do záboru maďarského. Zůstalo tu jediné větší město Chust (asi s 10.000 obyvateli), kde je nyní zřízena řecko-katolická apoštolská administratura a jejím vedením je pověřen od Sv. Stolice dosavadní vladyka križevacký dr. Dionysij Njaradi z Jugoslavie. Byl už před lety administrátorem prešovské diecése, kde se horlivě staral o náboženské a kulturní povznesení tamějších řeko-katolíků. Vrací se nyní opět mezi svůj lid těžce postižený maďarským záborem, aby organisoval na autonomní Karpatské Ukrajině nový církevní život, který nebude už zatížen šilháním za maďarské hranice. Vladyku Njaradiho uvítají ukrajinští řeko-katolíci jistě s radostí a oddanou láskou, aby podepřeli jeho apoštolské dílo.

Maďarský zábor na Karpatské Ukrajině zasadil velmi těžkou ránu tamější pravoslavné církvi; v Mukačevě ztratila nedávno vybudovanou residenci svého biskupa a s ní spojenou ústřední eparchiální kancelář. V Užhorodě jí zabrali Maďaři nový pravoslavný chrám, vystavěný jako památník padlých ruských vojáků. Zmizelo ruské gymnasium v Mukačevě, kde studovala většina pravoslavné mládeže a které do loňského roku bylo vlastně jediným ruským gymnasiem v kraji, poněvadž gymnasia v Užhorodě, Berehově a Chustě byla vlastně ukrajinská a teprve rok je to, co v nejnižších třídách užhorodského a chustského ústavu byla zavedena ruština. Zabrána řada větších pravoslavných osad a ke všemu tomu zůstala pravoslavná církev karpatoruská bez pastýře, neboť nově jmenovaný vladyka Vladimír z Jugoslavie váhá nastoupiti svůj úřad.

V Praševské Rusi ztrácejí pravoslavní jen farnost v zabraných Košicích.

Za hranicemi.

ŘÍM

Basilika svatého Pavla za hradbami (viz obrázek v textu), jeden z pěti velkých patriarchálních kostelů římských, který patří k exteritorialitě vatikánské, je vážně ohrožen. Zvláště přistavěná zvonice, které veliký požár roku 1823 ušetřil, ukázala trhliny a nebezpečné kazy. Bylo třeba zatím stavbu podepříti. Basiliku sv. Pavla postavili římští císařové Teodosius a Valentinián II. roku 386, je tedy také jedním z nejstarších chrámů věčného města. Po zhoubném požáru byla památná svatyně v původní podobě obnovena a roku 1854 slavnostně posvěcena. Vzácnou památkou basiliky sv. Pavla jsou starobylá bronzová vrata, zhotovená roku 1070 v Cařihradě.

Jak roste dílo Boží? Letošní listopad přinesl Církvi sv. tři beatifikace tichých, ale heroicky obětavých italských řeholnic, které položily základy požehnaného díla sociální lásky. Je to nejprve sestra Maria Josefa Rosello, zakladatelka Dcer P. Marie M. milosrdenství, prohlášená 6. listopadu t. r. za blahoslavenou. Pocházela z velmi chudé vesnické rodiny z okolí Savony v Ligurii. Narozená r. 1811, snila od nejútlejšího věku o životě klášterním, ale její chudoba a starosti existenční nedovolovaly splnění jejího vroucího přání. Když sloužila jako služka ve zbožné jedné rodině, byl na ni upozorněn savonský biskup De Mari, který se už dlouho obíral myšlenkou, založiti náboženskou organisaci pro péči o chudé a opuštěné dívky. Maria Josefa Rosello — tehdy už 26letá — se mu zdála býti k tomuto účelu zvláště vhodnou jak pro svoji náboženskou horlivost, tak i pro dokonalou znalost prostředí, v němž žily opuštěné dívky. Pověřil ji tedy organisací nového díla. Svoji činnost zahájila s. Rosello se čtyřmi stejně chudými dívkami v ubohém domku, kde spávaly na holé zemi. Tak vznikla r. 1837 kongregace Dcer N. P. Marie M. milosrdenství. Za 40 let později, když umírala s. Rosello r. 1880, měla už její kongregace 72 domy v Italii a 6 v Jižní Americe; a dnes vzrostl tento počet na 222 domů v Italii, 63 v Argentině, 6 ve Spojených státech, 3 v Brasilii, 3 v Uruguaj a 1 v Chile a všude přinášejí duchovní dcery blah. Rosello útěchu a pomoc ubohým.

Stejně od dětství toužila zvláště po misijní práci i druhá blahoslavená zakladatelka kongregace misionářek N. Srdce Ježíšova, František Xav. Cabrini, která byla prohlášena za blahoslavenou 13. listopadu t. r. Jako dítě pouštívala na vodě říčky v rodné vísce v Lombardii papírové loďky naložené fialkami a šeptala při tom adresu: sestrám-misionářkám v Číně. Když dorostla k dílu Božímu, neposlala sice svých sester do Číny, ale do misií italské emigraci v Americe. Kongregace jí založená působí především ve Spojených státech. Toto působiště svěřil papež Lev XIII. její kongregaci, založené kolem r. 1880, když se začala blahodárně rozvíjet. S. Gabrini ujala se misií s velikým nadšením, dojížděíc častěji do Ameriky a zakládajíc tam misijní stanoviště. Na jednom z těchto zájezdů zemřela roku 1917 v Chicagu v Columbus-Hospitale, který tam založila a rozšířila, ve věku 66 let. Za svého života založila celkem 67 stanovišť práce náboženssko-sociální, kostelů, nemocnic, sirotčinců, škol a útulků. Při beatifikaci s. Gabrini dovolil Sv. Otec, aby americký kard. Mundelein z Chicaga sloužil v basilice vatikánské první mši sv. k poctě blah. Gabrini.

Třetí beatifikace připadla na neděli 20. listopadu. Dostalo se jí pocty oltáře zakladatelce s. salesiánek, M. Marii Dominice Mazzarello, narozené r. 1837 v Piemontu a zemřelé r. 1881 v Nizza Montferrato. Pocházejíc z chudého lidu, dobře pochopila bolesti a potřeby jeho. Její rozsáhlé působení náboženssko-sociální upozornilo na ni sv. Jana Don Bosko, který už dávno chtěl přistoupiti k založení sester své kongregace salesiánské. Tak se stala Mazzarello spoluzakladatelkou a první představenou řehole salesiánek. Jejím přičiněním a rozsáhlým vedením rozšířila se salesiánská kongregace tak rychle a mocně, že dnes má právě 700 domů po celém světě a přes 7000 členek. Sv. Otec v děkovném projevu po slavnosti beatifikační velebil zvláště velikou energii, sílu vůle a svatost nové blahoslavené, prostou sice a skromnou, ale budující a vzdělávající. Slavnosti v Římě se súčastnily též dvě spo-

lusestry, uzdravené zázračně přímluvou své řeholní zakladatelky! — Kdy najde i u dcer našeho národa takové dílo Boží nadšený zájem a pochopení?

DÁNSKO

Protestantská církev dánská žije po deset let v dusném tichu nečinnosti. Ve sněmovně má sice církevně-politický výbor, ale církevní zákonodárství spí: ze 113 zákonů přijatých v roce 1937 sněmovnou není ani jeden církevní! Poměr mezi církví a školou se stále uvolňuje, i když zůstává dosud v platnosti závazek náboženského vyučování v duchu evangelicko-luterském. V hlavním městě Dánska byl už odstraněn církevní dozor nad školním vyučováním, jinde značně oslaben. Protestantští duchovní jeví málo zájmu o liturgický život, jehož středem má býti eucharistie. Chtějí býti jen služebníky slova. Tu tkví příčina dusného ticha náboženského v protestantském Dánsku. (Eine heilige Kirche, 1938, sešit 5—7.)

ESTONSKO

O protestantismu v Estonsku se vyjádřil dobrý jeho znalec, že by úsudek protestanta z evropského západu o národě estonském vyzněl asi v těchto slovech: „Tento lid se hlásí k protestantismu jen ústy, ale jeho srdce je daleko od něho." V Estonsku totiž se zachovala značná část náboženského dědictví předreformačního, jež ani liberální a racionalistická theologie protestantská nepronikla a jež rozhodně odmítla i vliv racionalisty Harnacha, rodáka livlandského. Je to zvláště úcta mariánská, kterou dosud i protestanté estonští osvědčují mariánskými svátky; také svátky sv. apoštolů a svátek sv. Michala archanděla žijí v paměti národa dále. Dobu předreformační pokládají estonští protestanté za dobu, kdy nepřestala trvati pravá Církev Kristova. Živá je v Estonsku též vzpomínka na papežského legáta Viléma z Modeny, který si v 13. stol. získal velikých zásluh o misie a o církevní organisaci Estonska. V čele protestantské církve estonské je arcibiskup revalský, jemuž jsou podřízeni 4 diecésní biskupové a probošt německého okresu. Nynější arcibiskup Rahamäggi byl vysvěcen od švédského arcibiskupa Eidema, proto se mluví mezi protestanty o apoštolské posloupnosti. (Link, Die lutherische Kirche im baltischen Raum.)

Ostrov Island má asi 100.000 protestantských věřících, jejichž duchovní správu vede ústřední biskup s dvěma pomocnými biskupy a 90 faráři. Velikého vlivu tam nabyl spiritismus, který se sice veřejně a spolkově nějak neorganisuje, ale hatí a rozleptává náboženský život věřících, který beztak nevynikal nijakou horlivostí. Bylyť na Islandě do nedávna celé obce, z nichž během roku nikdo nepřistupoval ke stolu Páně. Jako reakce proti tomuto smutnému stavu vzniklo nyní hnutí, které usiluje o znovuzavedení „mše" a „poslední večeře" mezi protestanty islandskými. Přáli bychom ze srdce opravdového obrození náboženského nejsevernějšímu národu evropskému, jejž zvěčnil ve svých klasických spisech rodák islandský, staříčký jesuita John Svenson (Noni), oslaviv zvláště památku své staříčké matky - věřící křesťanské ženy islandské.

(Anduns, Die isländische Kirche, v časop. „Eine hl. Kirche", 1938, seš. 5.—7.)

LOTYŠSKO

Evangelicko-lutherská církev lotyšská má právo sebeurčení a samosprávy; může zakládati náboženské školy. Sídlem protestantského arcibiskupa je Riga. Německo-protestantské fary mají vlastního biskupa. Lid zůstal věren staré tradici náboženské, zatím co jeho duchovní holdovali osvícenství a rozumářství. Kult a církevní administrativa zachovaly si hodně ráz předreformační. Skoro každá větší obec zavádí bohoslužby pro děti, při nichž se rozdává týdeník, věnovaný otázkám mládeže. Ženské výbory sbírají v obcích prostředky na stavbu nebo liturgickou výzdobu kostelů, ujímají se místní chudiny a vypomáhají v duchovní správě. Potěšitelným zjevem v Lotyšsku je silný úbytek bezvěrců za poslední pětiletí. V roce 1930 bylo jich při sčítání lidu 9208, kdežto r. 1935 klesl jejich počet už na 1515.

MAĎARSKO

Známý apoštol katolického tisku, jesuita P. Bela Bangha, mluvil v nadšeném projevu v maďarském rozhlase proti vytlačování náboženství z veřejného života: „Marxisté hlásají, že je náboženství soukromou věcí,

která sice zasluhuje úcty, ale právě jenom jako soukromá věc. S druhé strany se zase ozývají hlasy, které nazývají péči o výchovu mládeže, o rodinný život, o tisk a literaturu, o zákonodárství a právní řád „zpolitisovaným křesťanstvím" či „politickým katolicismem". Cílem obojích je: potlačení katolicismu na celé frontě. K závěru pak pravil P. Bangha: Kristus kázal... na ulicích, na veřejných náměstích, v městech a vesnicích, na jezeře genezaretském a poručil: Co jste slyšeli ode mne, hlásejte se střech domů! Sv. Pavel kázal v areopagu v Athénách, tedy na nejznámější politické tribuně zvěstoval Kristovo evangelium. Nepůjdeme zpět do katakomb. Nejen kostel je působištěm služhů Kristových, nýbrž celá plnost života!"

Ostřihomský kardinál Seredi oznámil zvláštním listem duchovenstvu, že z rozhodnutí apoštolského Stolce (z 3. XI. 1938) přejímá správu a duchovní řízení pohraničního území, jež maďarská vláda zabrala čsl. republice. Ostřihomská arcidiecése získává tím 152 farností s více než půl milionem věřících.

Katolické hnutí maďarské, jak upozorňuje i polský katolický tisk, rodilo se už před světovou válkou vlastně — na Slovensku. Ze Slovenska pocházel vůdce maďarských katolíků biskup Otokar Prochászka, na Slovensku se narodil apoštol katolického tisku maďarského jesuita P. Bangha i vydavatel největšího katolického deníku maďarského „Nemzeti Ujsag" Laszló Tóth, pocházející z rodiny slovenské; slovenského rodu byl † kardinál ostřihomský Csernoch a dosud žijící nejlepší maďarský katolický básník Mécs Ladislav (vlastním jménem P. Josef Martoncsék, farář z Král. Chlumce).

PORTUGALSKO

Předseda portugalských akademiků, sorganisovaných v Katolické akci, Konstantin Varela Cid velmi trefně charakterisoval národní obrození své vlasti v rozhovoru s londýnským korespondentem novinářským, když pravil: „Co se týká našeho národního obrození, tu třeba pokládati za jeho základní moment okolnost, že nám vládne člověk — president Salazar — který každodenně přistupuje k sv. přijímání." Za takovým vůdcem jdou ovšem portugalští akademici bezpečně a s plnou důvěrou!

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

POMNÍKY

sochy,
oltáře,
obklady
mramorové

POLÁŠEK-URBAN

KAMENOPRŮMYSL **PŘEROV** TEL. 325.

Útržkový kalendář

Matice cyrilometodějské na rok 1939

ukáže Vám řadu zajímavých obrázků z katolických misií s příslušným slovním doprovodem. Nebylo možno v rozsahu kalendáře jednoho roku uvésti všecky naše zasloužilé misijní řády, stane se tak, bude-li vysloveno přání v letech budoucích, aby naší přátelé a zájemci poznali, jakou civilisaci a kulturu šíří Církev katolická daleko od vlasti naší. Je to chlouba a sláva naší Církve svaté a nejlepší její obranou. Kalendář již vyšel. Objednávky vyřizuje

MATICE CYRILOMETODĚJSKÁ,
OLOMOUC, Wilsonovo nám. 16.